

શ્રી-શક્તેશ્વર-પાર્શ્વનાથાય નમો નમ.

કર્મગ્રંથ સાર્થ

દ્વિતીય વિભાગ

[૫-૬ કર્મગ્રંથ]

રાખાર્ષિ, ગાધાર્ષિ યુનિરાજ શ્રી હવવિજયજી કૃત
સ્તાવુકાર્ષિ યત્રો અને કૂરનોર સહિત.

: પ્રકાશક :

જૈન શ્રેયસ્કર મંડળ-મહેસાણા.

[મહાત્મ મેદ વેણીચદ મુગ્ધાંદ અંખાપિત]

આગતિ ૩ જી]

[પ્રત ૩૦૦૦]

વીર અં ૨૪૭૬]

[વિ સં ૨૦૦૭]

મૂલ્ય ૨-૧૨-૦

: પ્રકાશક :

શ્રી જૈન ઐયસ્કર મંડળ-મહેસાણા

વતી

ડૉ. મગનલાલ લીલાચંદ શાહ.

વઢોલ ચીમનલાલ અમૃતલાલ શાહ

: પ્રાપ્તિસ્થાન :

૧ શ્રી જૈન ઐયસ્કર મંડળ

મહેસાણા [ઉ. ગૂજરાત]

૨ શ્રી જૈન ઐયસ્કર મંડળ

પાણીતાણા [મોરબી]

મુદ્રક :

મનિલાલ હગનલાલ શાહ.

ધી નવપ્રભાત પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

વીઠાટારોડ • અમદાવાદ

એ હેતુથી જ પડતર કિંમતે પુસ્તકોનું વેચાણ થાય છે. પણ આને મોંઘવારી સખત છે કાગળ અને મુદ્રણ વગેરેના ભાવો થણા વધી ગયા છે જેથી અગાઉની આવૃત્તિઓ કરતાં આ આવૃત્તિની કિંમત વધુ હોય તે સ્વાભાવિક છે. છતાં કરકસર પૂર્વક આ પુસ્તકનું પ્રકાશન થતું હોવાથી લગભગ પાંચ કર્મના હિસાબે તો રખાયેલ મૂલ્ય ઓછું છે

આ નવી આવૃત્તિમાં શ્રી સુક્તિકમલ જૈન મોહનભાણા વડોદરા તરફથી છપાયેલ, પઠિત ચદ્દલાલ નાનચંદ સીનોરવાળાએ તૈયાર કરેલ પંચમ કર્મશ્રંથ અંગેના ચંત્રો પંચમ કર્મશ્રંથને અતે આભાર સાથે આપવામાં આવ્યા છે. આશા છે કે એ ચંત્ર સંગ્રહ અભ્યાસકેને વિશેષ ઉપયોગી બનશે

આ ત્રીજી આવૃત્તિ છપાવતાં પહેલાં આખું મૂળમેટર કાળજી પૂર્વક તપાસી જવામાં આવ્યું છે અને ઘટતા સુધારા-વધારા કરેલ છે છતાં દૃષ્ટિદોષ, પ્રેસદોષ કે મતિમંદતા આદિ કોઈ કારણે કોઈ પણ પ્રકારની ભૂલ રહી જવા પામી હોય તો મિથ્યાદુષ્ટિત દેવાપૂર્વક સુઝ વાંચકોને જે જે સખલનાઓ જણાય તે તે અમને જણાવવા નમ્ર સૂચન છે

મહેસાણા
ભાદ્રપદ સુદ ૨
સવત ૨૦૦૭.

}

લી સચાલકો
શ્રી જન શ્રેયસ્કર મંડળ-મહેસાણા.

गर्दतिरिदुग नीअं, धुव 'ता रु मी मणुयदुगं;
 विउव्वि ॥ जिणाऊ, हारसगुच्चा अधुव 'ता ॥९॥
 पढमतिगुणैसु मिच्छं, निअमा अजयाइअद्वगे भज्जं;
 सासाणे खलु सम्मं, संतं मिच्छाइदसगे वा ॥१०॥
 सासणमीसेसु धुवं, मीसं मिच्छाइनवसु भयणाए;
 आइदुगे अण निअमा, भइआ मीसाइनवगंमि ॥११॥
 आहारसत्तगं वा, सव्वगुणे वितिगुणे विणा तित्थं;
 नोभयसंते मिच्छो, अंतमु तं भवे तित्थे ॥१२॥
 केवलजुअलावरणा, पण निदा वारसाइमकसाया;
 मिच्छं ति सव्वघाई, चउनाणतिदंसणावरणा ॥१३॥
 संजलण नोकसाया, विग्घं इअ देसघाइ य अघाई;
 पत्तेयतणुऽट्ठाऊ, तसवीसा गोअदुगवन्ना ॥१४॥
 सुरनरतिगुच्चसायं, तसदस तणुवंग वइरचउरंसं;
 परघासग तिरिआऊ, वन्नचउ पणिंदि सुभखगई ॥१५॥
 वायाल पुण्णपगई, अपढमसंठाणखगइसंघयणा;
 तिरिदुगअसायनीओ,—वघायइगविगलनिरयतिगं ॥१६॥
 धावरदस वन्नचउक्क, घाइ पणयाल सहिअ वासीई;
 पावपयडि ति दोसु वि वन्नाइगहा सुहा असुहा ॥१७॥
 नामधुववंधिनवगं, दंसण पणनाण विग्घ परघायं;
 भयकुच्छमिच्छसासं, जिण गुणतीसा अण्णिअ—...

तणुअट्ट वेअ दुजुअल, कसाय उज्जोअगोअदुग निहा
 तसवीसाउ परिता, खित्तविवागाऽणुपुव्वोओ ॥१९॥
 घणघाइदुगोअजिणा, तसिअरतिगसुभगदुभगचउसासं;
 जाइतिग जिअविवागा, आउ चऊरो भवविवागा॥२०॥
 नामधुवोदय चउतणु, -वघायसाहारणिअरुजोअतिगं;
 पुग्गलविवागि बंधो, पयइठिइरसपएस त्ति ॥२१॥
 मूलपयडीण अडसत्त, -छेगबंधेसु तिन्नि भूगारा;
 अप्पतरा तिअ चउरो, अवट्ठिओ न हु अवत्तव्वो॥२२॥
 एगादहिगे भूओ, एगाई ऊणगंमि अप्पतरो:
 तम्मत्तोऽवट्ठियओ, पढमे समए अवत्तव्वो ॥२३॥
 नव छ चउ दंसे दुदु, ति दु मोहे दुइगवीस सत्तरस;
 तेरस नव पण चउ ति दु, इक्को नव अट्ट दस दुन्नि॥२४॥
 तिपणछअट्टनवहिआ, वीसा तीसेगतीस इग नामे:
 छस्सगअट्टतिबंधा, सेसेसु य ठाणमिक्किं ॥२५॥
 वीसयरकोडिकोडी, नामे गोए अ सत्तरी मोहे:
 तीसियरचउसु उदही, निरयसुराउंमि तित्तीसा ॥२६॥
 मुत्तुं अकसायठिइं, बार मुहुत्ता जहन्न वेअणिए;
 अट्टट्ट नामगोएसु, सेसएसुं मुहुत्तंतो ॥२७॥
 विग्घावरण असाए, तीसं अट्टार सुहुमविगलतिगे:
 पढमागिइसंघयणे, दस दुसुवरिमेसु दुगबुट्ठी ॥२८॥

घालीस कसाएसुं, मिउलहुनिधुणहसुरहिसि अमहुरे;
 दस दोसहु समहिआ, ते हालिदंबिलाईणं ॥२९॥
 दस सुहविहगइउच्चे, सुरदुगथिरछक्कपुरिसरइहासे;
 मिच्छे सत्तरि मणुदुग, इत्थीसाएसु पन्नरस ॥३०॥
 भयकुच्छअरइसोए, विउव्वितिरिउरलनिरयदुगनीए;
 तैअपण अथिरछक्के, तसचउ थावर इग पणिंदी ॥३१॥
 नपुकुखगइसासचउ—गुरुकक्खडरुक्खसीयदुग्गंधं;
 वीसं कोडाकोडी, एवइआवाह वाससया ॥३२॥
 गुरु कोडिकोडि अंतो, तिक्काहारण भिन्नमुहु बाहा;
 लहु ठिइ संखगुणूणा, नरतिरिआणाउ पल्लतिगं ॥३३॥
 इगविगल पुव्वकोडी, पलिआऽसंखंस आउचउ अमणा;
 निरुक्कमाण छमासा, अवाह सेसाण भवतंसो ॥३४॥
 लहुठिइबंधो संजलण,—लोहपणविग्घनाणदंसु;
 भिन्नमुहुत्तं ते अट्ठ, जसुच्चे वारस य साए ॥३५॥
 दोइगमासो पक्खो, संजलणतिगे पुमट्ठ वरिसाणि;
 सेसाणुक्कोसाओ, मिच्छत्तठिईइ जं लङ्गं ॥३६॥
 अयमुक्कोसो गिंदिसु. पलियाऽमंखंसहीण लहुबंधो;
 कमसो पणवीसाए. पन्ना सय सहस संगुणिओ ॥३७॥
 विगलअमन्निमु जिट्ठो, कणिट्ठओ पल्लमंखभागूणो;
 सुरनिरयाउ समा दस. सहसस सेसाउ खुडुभवं ॥३८॥

सव्वाण वि हुवंधे, भिन्नमुहु वाह उजिट्ठेवि;
केइ सुराउसमं जिण,—मंतमुहु वित्ति आहारं ॥३९॥

त्तरस्स समहिआ किर, इगाणुपाणुंमि हुंति खुड्डभवा;
गत्तीसं यतिहुत्तर, पाणू पुण इगमुहुत्तंमि ॥४०॥

पण द्विसहस्स पणसय—छत्तीसा इगमुहुत्तखुड्डभवा;
‘वलिआणं दोसय—छप्पन्ना एगखुड्डभवे ॥४१॥

अविश्यसम्भो तित्थं, आहारदुगामराउय पमत्तो;
मिच्छद्विट्ठी वंधइ, जिट्ठद्विइं से पयडीणं ॥४२॥

विगलसुहुमाउगतिगं,तिरिमणुआ सुरविउव्विनिरयंदुगं;
एगिंदिथावरायव, ईसाणा सुल्लोसं ॥४३॥

तिरिउरलदुगुज्जोअं,छिवट्ठ सुरनिरय से चउगइआ;
आहारजिणमपुव्वो,—अनिअद्विसंजलणपुरिस हुं ॥४४॥

साय जसुच्चावरणा, विग्घं सुहुमो विउव्वि असन्नी;
न्नी वि आउ वायर—पज्जेगिंदी उ सेसाणं ॥४५॥

उल्लोसजहन्नेअर, भंगा साई अणाइ धुव धुवा;
चउहा सग अजहन्नो, सेसतिगे आउचउसु दुहा ॥४६॥

चउभेओ अजहन्नो, संजलणावरणनवगविग्घाणं;
सेसतिगि साइ अधुवो, तह चउहा सेसपयडीणं॥४७॥

णाइअपुव्वंते, अयरंतो कोडिकोडिओ न हिगो;
वंधो नहु हीणो न य, मिच्छे भव्विअरसन्निमि॥४८॥

जइलहुबंधो वायर, पज्जअसंखगुण सुहुमपज्जऽहिगो;
एसि अपज्जाण लहु, सुहुमेअर अपज्जपज्जगुरू॥४९॥
लहु विअपज्जअपज्जे, अपजेअरविअगुरूऽहिगो एवं;
तिअउअसन्निस्सु नवरं, संखगुणो विअअमणपज्जे ॥५०॥
तो जइजिद्धो बंधो, संखगुणो देसविरयहस्सिअरो;
सम्सचउ सन्निचउरो, ठिइबंधाणुकमसंखगुणा ॥५१॥
सव्वाणवि जिद्धठिई, असुभा जं साइसंकिलेसेणं;
इअरा विसोहिओ पुण, मुत्तुं नरअमरतिरिआऊं॥५२॥
सुहुमनिगोआइखण—प्पजोग वायर य विगलअमणमणा;
अपज्जलहु पढमदुगुरू, पजहस्सिअरो असंखगुणो॥५३॥
अपजत्ततसुक्कोसो, पज्जजहन्निअरु एव ठिइठाणा;
अपजेअर संखगुणा, परमपजविए असंखगुणा ॥५४॥
पइखणमसंखगुणविरिअ अपजपइठिइमसंखलोगसमा;
अज्झवसाया अहिआ, सत्तसु आउसु असंखगुणा ॥५५॥
तिरिनिरयतिजोआणं, नरभवजुअ सचउपल्ल तेसट्ठं;
धावरचउइगविगला-यवेसु पणसीइसयमयरा ॥५६॥
अपढमसंघयणागिइ-खगईअणमिच्छदुहगधीणतिगं;
निअनपुडत्थि दुतीसं, पणिंदिसु अवंधठिइ परमा॥५७॥
विजयाइसु नेविज्जे, तमाइ दहिसय दुतीस तेसट्ठं;
पणसीइ सयचबंधो, पल्लतिगं सुरविउव्विदुगे ॥५८॥

यादसंखकालं, तिरिदुगनीए । उ 'तमुहुः'
 उरलि असं परद्दा, ।यठिई पुव्वकोड्डणा ॥५९॥
 लहि यं पण दीअं, परघुस्सासे पणिदि त उगे;
 बत्तीसं सुहविहगइ, पुमसुभगतिगुच्चउरंसे ॥६०॥
 असु गइ इ ।गिइ, संघयणाहारनिरयजोअदुगं;
 थिरसुभजसथावरद , नपुइत्थीदुजु म ।यं ॥६१॥
 यादंतमुहुत्तं, मणुदुगजिणवइरउरलुवंगे ;
 तित्तोसयरा परमो, अंतमुहु हूवि ।उजिणे ॥६२॥
 तिब्बो सुहसुहाणं, संके विसोहि गो विवउ यओ;
 मंदरसो गिरिमहिरय, —जलरेहा रि ।एहिं ॥६३॥
 चउठाणाई असुहो, सुहज्जन्हा विग्घदेस ।वरणा;
 पुमसंजलणिगदुत्तिचउ—ठाणरसा सेस दुगमाइ ॥६४॥
 निंबुच्छुर । हजो, दुत्तिचउभागकढिइ भागंतो;
 इगठाणाई असुहो, सुहाण सुहो सुहाणं ॥६५॥
 तिब्बमिगथावरायव, सुरमिउ । विगल हुमनिरयति ;
 तिरिमणु ।उ तिरिनरा, तिरिदुगछेवट्ट रनिर ॥६६॥
 विउविसुराहारगदुगं, गइवन्नचउतेअजिणसायं;
 मचउपरघात दस, पणिदि सुच्च ॥६७॥
 तमतमगा उज्जोअं, सुरा मणु उर दुगवइरं;
 अपमत्तो मराउं, चउगई मिउ । उ से ।णं ॥६८॥

श्रीणतिगं अणमिच्छं, मंदरसं संजमुम्मुहो-मिच्छो,
 विअ तिअकसाय अविरय-देसपमत्तो अरइसोए ॥६९॥
 अपमाइ हारगदुगं, दुनिदअसुवन्नहासरइकुच्छा;
 भयसुवघायसपुव्वो, अनिअट्ठी पुरिससंजलणे ॥७०॥
 विग्घावरणे सुहुसो, मणुतिरिआ सुहुमविगलतिगआउं;
 वेउव्विछक्कममरा, निरया उज्जोअउरलदुगं ॥७१॥
 तिरिदुगनिअंतमतसा, जिणमविरयनिरयविणिगथावरयं;
 आसुहमायव सस्सो व, सायथिरसुभजसा सिअरा ॥७२॥
 तसवन्नतेअचउमणु, खगइदुगपणिंदिसासपरघुच्चं;
 संघयणागिइनपुथी, सुभगिअरतिमिच्छचउगइआ ॥७३॥
 चउतेअवन्न वेअणिअ, -नामणुक्कोस सेसधुववंधी;
 घाईणं अजहन्नो, गोए दुविहो इमो चउहा ॥७४॥
 सेसंमि दुहा, उग दुग-णुगाइ जा अभवणंतगुणिआणू;
 खंधा उरलोचिअवग्गणा उ तह अगहणंतरिआ ॥७५॥
 एमेव विउव्वाहार, -तेअभासाणुपाणमणक्कमे;
 सुहुमा कमावगाहो, ऊणूणंगुलअसंखंतो ॥७६॥
 इक्किक्कहिआ सिद्धा-णंतंसा अंतरेसु अग्गहणा;
 सव्वत्थ जहन्नुचिआ, निअणंतंसाहिआ जिट्ठा ॥७७॥
 अंतिमचउफासुदुगंध, -पंचवन्नरसक्कम्मखंधदलं;
 सव्वजिअणंतगुणरस, -अणुजुत्तमणंतयपएसं ॥७८॥

एगपएसोगाढं, निअसव्वपएसओ गहेइ जिओ;
 थोवो आउ तदंसो, नामे गोए समो अहिओ ॥७९॥
 विग्घावरणे मोहे, सव्वोवरि वेअणीइ जेणप्पे;
 तस्स फुडत्तं न हवइ, ठिईविसेसेण सेसाणं ॥८०॥
 निअजाइलच्चदलिआ-णंतंसो होइ सव्वघाईणं;
 वज्झंतीण विभज्जइ, सेसं सेसाण पइसमयं ॥८१॥
 सम्मदरसव्वविरई, अणवीसंजोअ दंस वगे अ;
 मोहसमसंतखवगे, खीणसजोगिअरगुणसेढी ॥८२॥
 गुणसेढी दलरयणा-णुलमयमुदयादसं गुणणाए;
 एयगुणा पुण कमसो, असंखगुणनिज्जरा जीवा ॥८३॥
 पलिआऽसंखंसमुद्दु, सासणइअरगुणअंतरं हस्सं;
 गुरु मिच्छि वे छसट्ठी, इअरगुणे पुग्गलद्धंतो ॥८४॥
 उच्चारअद्धखित्तं, पलिअ तिहा समयवाससयसमए;
 केा वहारो दीवो-दहिआउतसांइपरिमाणं ॥८५॥
 दव्वे खित्ते काले, भावे चउह दुह बायरो मो;
 होइअणंतुस्सप्पिणि,-परिमाणो पुग्गलपरट्ठी ॥८६॥
 उरलाइसत्तगेणं, एगजिओ मुअइ फुसिअ सव्वअणू;
 जत्ति कालि थूलो, दव्वे सुद्दुमो सगन्नयरा ॥८७॥
 लोगपएसोसप्पिणि,-समया अणुभागबंधठाणा य;
 जहतह कममरणेणं, पुट्ठा रि ताइथूलिअरा ॥८८॥

अणमिच्छमी ; तिआउइगवि थीणतिगुजो ;
 तिरिनिरयथावरदुगं, हार व डनपुत्थी ॥९९॥
 छगपु । दो,—निद्दाविग्घावर ए नाणी;
 देविंदसूरिलिहिअं, यगमि य रणद्धा ॥१००॥

अथ मज्झिमनिकायस्य षष्ठः कर्म्मग्रन्थः

सिद्धपण्हिं सहस्यं, वंथोदयसंनपयडिठाणाणं:

दुच्छं सुग संखेवं, नीमंदं शिद्धिवायस्स ॥६॥

कइ वंथनो वेयइ १, कइ कइ वा संनपयडिठाणाणि:

मूत्तुनपगईसुं, भंगविगय्या सुणैयव्वा ॥७॥

अइविहसत्तुच्छं वंथएसु, अइव उदयसंतंता:

एगविहे निविगय्यो, एगविगय्यो अवंधंनि ॥८॥

सत्तुच्छं वंथ अइउदय-संतं तेस्सु जीवठाणेषु:

एगंनि पंच भंगा, दो भंगा हुंति केवल्लिणो ॥९॥

अइसु एगविगय्यो, छम्मुवि गुणमहिंसु दुविगय्यो:

पत्तेअं पत्तेअं, वंथोदयसंतं कम्मणं ॥१०॥

पंचनवदुत्तिअइ-वीसा चउरो तहेव वायाला:

दुत्ति अ पंच य भणिया, ययडीओ आणुयुव्वीए ॥११॥

वंथोदयसंतंता नागावरणंनगइए पंच:

वंथोदयमेवि उदय-संतंता हुंति पंचेव ॥१२॥

वंथस्स य संनस्स य, पगइट्ठाणाइ तिप्पि तुल्लाहं:

उदयट्ठाणाइं दुवे, चउ पण्णं दंसणावरणे ॥१३॥

वीआवरणे नववंथए (गे) सु, चउपंचउदय नवसंतंता:

छच्चउवंथे चेवं, चउवंथुदए छलंता य ॥१४॥

उवरयबंधे चउ पण, नवंस चउरुदय छच्च उरंता; -
 वेअणिआउयगोए, विभज्ज मोहं परं वुच्छं ॥१०॥
 गोअंमि सत्त भंगा, अट्ट य भंगा हवंति वेअणिए; -
 पण नव नव पण भंगा, आउचउक्के वि शे उ ॥११॥
 चावीस इक्कवीसा, सत्तरसं तेरसेव नव पंच;
 चउ तिग दुगं च इक्कं, बंधठाणाणि मोहस्स ॥१२॥
 एगं व दो व चउरो, एत्तो एगाहिआ दसुक्कोसा;
 ओहेण मोहणिज्जे, उदयट्ठाणाणि नव हुंति ॥१३॥
 अट्ट य च य छ च्चउ, तिग दुग एगाहिआ भवे वी
 तेरस चारिक्कारस, इत्तो पंचाइ एगूणा ॥१४॥
 संतस्स पयडिठाणाणि, ताणि मोहस्स हुंति पन्नर ;
 बंधोदयसंते पुण, भंगविगप्पा बहू जाण ॥१५॥
 छच्चावीसे चउ इगवीसे, सत्तरस तेरसे दो दो;
 नवबंधगे वि दुण्णि उ, इक्किक्कमओ परं भंगा ॥१६॥
 दस चावीसे नव इगवीसे, सत्ताइ उदयकम्मं १;
 छाई नव सत्तरसे, तेरे पंचाइ अट्टेव ॥१७॥
 चत्तारिआइ नवबंधएसु, उक्कोस सत्तमुदयं ;
 पंचविहबंधगे पुण, उदओ दुण्हं मुणेअव्वो ॥१८॥
 इत्तो चउबंधाइ, इक्किक्कदया हवंति व्वेवि;
 बंधोवरमे वि तहा, उदयाभावे वि वा हुज्जा ॥१९॥
 इक्कग छक्किक्कारस, दस सत्त चउक्क इक्कगं चेव;

एष षड्वीसगया, वार दुगिक्कंसि इक्कारा ॥२०॥

(पाठांतरं-षड्वीसं दुगिक्किमिक्कारा, एतन्मतांतरं)

नवत्तेसीइसएहिं, उदयविगप्पेहिं मोहिआ जीवा;

अउणुत्तरिसीआला, पयविंदसएहिं विन्नेआ ॥२१॥

नवपंचाणउअसए, उदयविगप्पेहिं मोहिआ जीवा;

अउणुत्तरि एगुत्तरि, पयविंदसएहिं विन्नेआ ॥२२॥

तिन्नेव य बावीसे, इगवीसे अट्टवीस सत्तरसे;

छेव तेरनववं-धएसु पंचेव ठाणाणि ॥२३॥

पंचविहषडविहेसु, छल्लक सेसेसु जाण पंचेव;

पत्तेअं पत्तेअं, चत्तारि अ वंधवुच्छेए ॥२४॥

दसनवपन्नगसाहुं, वंधोदयसंतपयडिठाणाणि;

भणिआणि मोहणिज्जे, इत्तो नामं परं वुच्छं ॥२५॥

तेवीस पण्णवीसा, छव्वीसा अट्टवीसा गुणतीसा;

नीसेगनोसमेगं, वंधट्टाणाणि नामस्स ॥२६॥

षडपणवीसा सोलस, नव वाणउईसया य अडयाला;

एयालुत्तर छाया-लसया डक्किक्क वंधविही ॥२७॥

वीसिगवीसा षडवी-सगा उ एगाहिआ य इगतीसा;

उदयट्टाणाणि भवे, नव अट्ट य हुंति नामस्स ॥२८॥

इक्क विआलिक्कारस, तित्तीसा उस्सयाणि तित्तीसा;

वारससनरससयाण-हिगाणिविपंचसीईहिं ॥२९॥

तीरि र , याणिहिअ रं सट्ठीहिं;
 इक्किक्कं च वी १, दट्ठुदयंतेसु उदयविही ॥३०॥
 तिदुनउई गुणनउई, ड गी गी अ गीइ गीई;
 अट्ठयछप्पन्नत्तरि, नव य ना ताणि ॥३१॥
 द्दु य बारस वार , बंधोदयसंतपयडि णि ;
 ओहे एसेण य, जत्थ जहासंभवं वि जे ॥३२॥
 नवप गोदय ता, तेवीसे पन्नवी व्वीसे;
 उर वीसे, नव णि गुणती ती णि ॥३३॥
 एगेगमेगतीसे, एगे एगुदय द्द संतंमि;
 उवरयबंधे द्द द्द , वे गसंतंमि ठाणाणि ॥३४॥
 तिविगप्पपगइठाणेहिं, जीवगुण दि ए ठाणे ;
 भंगा पउंजियव्वा, जत्थ जहा संभवो भवइ ॥३५॥
 तेर गीवसंखेवएसु, नाणंतरायतिविगप्पो;
 क्कंमि तिदुविगप्पा, रणं पइ इत्थ अविगप्पो॥३६॥
 तेरे नव चउ पणगं, नव संतेगंमि भंगमि रा;
 वेअणि उयगोए, विभज गोहं परं वुच्छं ॥३७॥
 पज्जत्तग न्नि रे, द्द चउक्कं च वेअणियभं ;
 त्त य तिगं गोए, पत्तेअं जीवठाणे ॥३८॥
 पज्ज ऽपज्जत्तग, मणे पज्जत्त ण सेसे ;
 अट्ठावीसं द्द गं, गं पणगं ॥३९॥

अट्ट पंचसु एगे, एग दुगं दस य मोहबंधगए;
 तिग चउ नव उदयगए, तिग तिग पन्नरस तंसि४०
 षण दुग पणगं पण चउ, पणगं पणगा हवंति तिन्नेव;
 पण छप्पणगं छच्छ, पणगं अट्ट दसगं ति ॥४१॥
 सत्तेव अपज्जत्ता, सामी सुहुमा य बायरा चैव;
 विगलिंदिआउतिन्निउ; तह य असन्नी अ न्नी अ ॥४२॥
 नाणंतराय तिविहमवि, दससु दो हुंति दोसु ठाणेसु;
 मिच्छासाणे वोए, नव चउ पणनव य संतंसा ॥४३॥
 मिस्साइ नियट्ठीओ, छ चउ पणनव य संतकरुमंसा;
 चउबंध तिगे चउपण, नवंस दुसु जुअल छस्संता ॥४४॥
 उवसंते चउ पण नव, खीणेचउरुदय छच्च चउ संता;
 वेअणिआउअ गोए, विभज्ज मोहं परं वुच्छं ॥४५॥
 चउ छस्सु दुन्नि सत्तसु, एगे चउगुणिसु वेअणिअभंगा;
 गोए पण चउ दो तिसु, एगट्टसु दुन्नि इक्कंमि ॥४६॥
 अट्टच्छाहिगवीसा, सालस वीसं च चारस छ दोसु;
 दो चउसु तीसु इक्कं, मिच्छाइसु आउए भंगा ॥४७॥
 गुणठाणाएसु अट्टसु, इक्किक्कं मोहबंधठाणं तु;
 पंच अनिअट्ठिठाणे, वंधोवरमो परं तत्तो ॥४८॥
 सत्ताइ दस उ मिच्छे, सासायणमीसए नवुक्कोसा;
 छाइ नव उ अविरए, देसे पंचाइ अट्टेव ॥४९॥

विरए ओव मिए, उराई च व्वंमि ;

नि द्विवायरे पुण, इक्को व दुवे व उदयंसा ॥५०॥

एगं सु म रागो, वेएइ अवेअगा भवे सेसा;

भंगा पमाणं, पुव्वुद्धिट्ठेण नायव्वं ॥५१॥

इक्क छडिक्कारिक्का-रसेव इक्क रसेव नव तिन्नि;

एए चउवी गया, बार दुगे पंच इक्कंमि ॥५२॥

प द्वि या, उदयवि प्पेहिं मोहिआ गीवा;

चुलसीई तुत्तरि, पयविंद एहिं विन्ने । ॥५३॥

दुग चउ चउ चउरदुगा य, चउरो अ हुंति उवी ।;

मिच्च इ पुव्वंता, बारस पणगं च अनिअट्टी ॥५४॥

जोगोव गोगले ।, इएहिं गुणिआ हवंति कायव्वा;

जे जत्थ गुण जे, हवंति ते तत्थ गु कारा ॥५५॥

दुट्ठी बत्तीसं, बत्तीसं सट्ठिमेव बावन्ना;

चोआलं दो वी ।, वि मिच्छमाईसु ।मन्नं॥५६॥

तिन्नेगे एगेगं, तिग मीसे पंच उ तिग व्वे;

इक्कार यरंमि उ, सुहुमे चउ तिन्नि उवसंते ॥५७॥

न्नव छं तिग त्त, दुगं दुग तिग दुगं ति अट्ट चउ;

दुग छच्चउ दुग प चउ, चउ दुग चउ पणग एग चऊएट

एगेगमट्ट एगे-गमट्ट, छउमत्थकेवलिजिणाणं;

चऊ एग ऊ, दू चऊ दु कमुदयंसा ॥५९॥

चउ पणवीसा सोलस, नव चत्ताला सया य वाणउई;
 वत्तीसुत्तर छायाछ—सया मिच्छस्स वंधविही ॥६०॥
 अट्ठ सया चउसट्ठी वत्तीससयाइं सासणे भेआ;
 अट्ठावीसाईसुं, सब्बाणऽट्ठहिगच्छन्नउई ॥६१॥
 इगचत्तिगार वत्तीस, छसय इगतीसिगारनवनउई;
 सतरिगसि गुतीसचउद, इगारचउसट्ठि मिच्छुदया ॥६२॥
 वत्तीस दुन्नि अट्ठय, वासीइसयायपंच नव उदया;
 वारहिआ तेवीसा, वावन्निकारस सया य ॥६३॥
 दो छक्कट्ठ चउक्कं, पण नव इक्कार छक्कगं उदया ।
 नेरइआइसु सत्ता, ति पंच इक्कारस चउक्कं ॥६४॥
 इग विगलिंदिअ सगले, पण पंच य अट्ठ वंधटाणाणि;
 पण छक्किक्ककामदया, पण पण वारस य संताणि ॥६५॥
 इअ कम्मपगइटाणाणि, सुट्ठु वंधुदयसंतकम्माणं;
 गइआइण्हि अट्ठसु, चउप्पयारेण नेयाणि ॥६६॥
 उदयस्सुदीरणाण, सामित्ताओ न विज्जइ विसेसो;
 मुत्तण य इगयालं, सेसाणं सब्बपयडीणं ॥६७॥
 नाणंतरायदसगं, दंसणनव वेअणिज्जमिच्छत्तं;
 सम्मत्त लोभ वेआ—उआणि नवनाम उच्चं च ॥६८॥
 तिस्थयगहारगविरहिआउ, अज्जेइ सब्बपयडीओ;
 मिच्छत्तवेअगो सा—सणोवि गुणवीससेसाओ ॥६९॥
 छायालसेस मोसो, अविरयसम्मो तिआलपरिसेसा;
 तेवन्न देसविरओ, विरओ सगवन्नसेसाओ ॥७०॥

इगुणहिमप्य गो, बंधइ देवाउअ इअरोवि;
 अट्ठावन्न पुव्वो, प्पन्नं वावि छव्वीसं ॥७१॥
 बावीर । एगूणं, बंधइ अट्ठारसंतमनिअट्ठि;
 सतरा सरागो, सायममोहो सजोगुत्ति ॥७२॥
 एसो उ बंध मित्त,—ओहो गइआइएसु वि तहेव;
 ओहाओ ।हिज्जइ, जत्थ जहा पगइसब्भावो ॥७३॥
 तित्थयरदेवनिरया-उअं च तिसु तिसु गईसु बोधव्वं;
 अवसेसा पयडो गो, हवंति व्वासु वि गईसु ॥७४॥
 पढम ।यचउक्कं, दंसणतिग तगा वि उवसंता;
 अविरयसम्मत्ताओ, जाव नि द्वित्ति नायव्वा ॥७५॥
 सत्ता नव य पनरस, सोलस अट्ठारसेव गुणवीसा;
 एगाहि दु चउवीसा, पणवीसा बायरे जाण ॥७६॥
 सत्त गोसं सुहुमे, अट्ठावीसं च मोहपयडोओ;
 उव तवीअराए, उवसंता हुंति नायव्वा ॥७७॥
 पढ क ।यचउक्कं, इत्तो मिच्छत्तमीससम्मत्तं;
 अविरयसम्मे देसे, पमत्ति अपमत्ति खीअंति ॥७८॥
 अनिं द्विवायरे थीण—गिद्धित्तिगनिरगतिरिअनामाओ;
 संरि ज्जइमे सेसे, तप्पाउग्गाओ खीअंति ॥७९॥
 इत्तो हणइकसाय—द्वगंपि पच्छा नपुंसगं इत्थी;
 तो नोकसायछक्कं, लुहइ संजलणकोहंमि ॥८०॥
 पुरिसं कोहे कोहं, माणे माणं च लुहइ मायाए;

मायं च लुहइ लोहे, लोहं सुहुमंपि तो हणइ ॥८१॥
 खीणकसायदुचरिमे, निहं पयलं च हणइ उमत्थो;
 आवरणमंतराए, छउमत्थो चरमसमयंमि ॥८२॥
 देवगइसहगयाओ, दुचरमसमयभविअंमि शीअंति;
 सविवागेअरनामा, नीआगोअंपि तत्थेव ॥८३॥
 अन्नयर वेयणीअं, मणुआउअमुच्चगोअनवनामे;
 वेएइ अजोगिजिणो, उक्कोसजहन्नमिक्कारा ॥८४॥
 मणुअगइजाइतसबायरं च, पज्जत्तसुभगमाइज्जं;
 जसकित्तो तित्थयरं, नामस्स हवंति नव एआ ॥८५॥
 तच्चाणुपुव्विसहिआ, तेरस भवसिद्धिअस्स चरमंमि;
 संतंसगमुक्कोसं, जहन्नयं बारस हवंति ॥८६॥
 मणुअगइसहगयाओ, भवखित्तविवागजिअविवागाओ;
 वेअणिअन्नयरुच्चं, चरमसमयंमि खीअंति ॥८७॥
 अहसुइअसयलजगसिहर मरुअनिरुवमसहावसिद्धिसुहं;
 अनिहणमव्वावाहं, तिरयणसारं अणुहवंति ॥८८॥
 दुरहिगम-निउण-परमत्थ-रुइरवहुभंगदिट्ठिवायाओ;
 अत्था अणुसरिअव्वा, वंधोदयसंतकम्माणं ॥८९॥
 जो जत्थ अपडिपुत्तो, अत्थो अप्पागमेण वद्धोत्ति;
 तं खमिउण बहुसुआ, पूरेउणं परिकहंतु ॥९०॥
 गाहगं सयरीए, चंदमहत्तरमयाणुसारीए;
 टीगाइ निअमिआणं, एगूणा होइ नउईओ ॥९१॥

શ્રી શહેશ્વર-પાર્શ્વનાથાય નમઃ ।

અથ શતકનામા પંચમ કર્મગ્રંથઃ

“ મંબળ અને અભિધેય ”

નમિઅ જિણં ધુવબંધો-દયસંતા ઘાહપુત્રપરિઅત્તા;
સેઅર ચહવિવાગા, વુચ્છં બંધવિહ સામી અ ॥૧॥

નમિઅ=નમસ્કાર કરીને
જિણં=તીર્થ કરને
ધુવબંધ=ધ્રુવબંધી
દય=ધ્રુવઉદયી
સંતા=ધ્રુવસત્તા
ઘાહ=ઘાતી-સર્વઘાતી, દેશઘાતી
પુત્ર=પુત્ર્ય પ્રકૃતિ
પરિઅત્તા=પરવર્તમાન

સેઅર=પ્રતિપક્ષી સહિત
ચહ=ચાર પ્રકારે
વિવાગા=વિપાક કેખાડનારી
વુચ્છં=કહીશું
બંધવિહ=બંધના લેહો
સામી=બંધના સ્વામી
અ=ઉપશમત્રેણિ અને ક્ષપકત્રેણિ

અર્થ.— તીર્થ કર દેવને નમસ્કાર કરીને ધ્રુવબંધી, ધ્રુવઉદયી, ધ્રુવસત્તા, ઘાતી, પુત્ર્ય અને પરવર્તમાન પ્રકૃતિ તેની પ્રતિપક્ષી પ્રકૃતિ સહિત, તથા ચાર પ્રકારે વિપાક કેખાડનારી પ્રકૃતિ, ચાર બંધવિધિ, બંધસ્વામિત્વ, ઉપશમત્રેણિ અને ક્ષપકત્રેણિ વગેરે કહીશું. ॥ ૧ ॥

વિવેચન — શ્રી જિન પ્રત્યે નમસ્કાર કરીને એટલાં દ્વાર કહીશ
ઈતિ સંબંધ. ધ્રુવબંધી ૧, અધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ ૨, ધ્રુવોદયી ૩, અધ્રુ-
વોદયી ૪, ધ્રુવસત્તા ૫, અધ્રુવસત્તા, ૬, ઘાતી ૭, અઘાતી ૮,

* સત્તા ઇતિ પાઠાતરે

ધ્રુવબંધી ૪૭ પ્રકૃતિ.

વલ્લચડતેઅકમ્મા,^૪—^૧રુલ્લહુનિમિણોવધાયમયકુચ^૧ ;
 રિ^૧ચ^{૧૫} ાયાવરણા^{૧૪}, વિગ્ધં^૫ ધ્રુવબંધિ^{૪૭} સગચ્ચત્તા ॥૨૥

ઉ=વર્ણુ ચતુષ્ક
 લેચ=તૈજસ શરીર
 કમ્મા=કાર્મણુ શરીર
 અગુલ્લહુ=અગુરૂલધુ નામકર્મ
 નિમિણ=નિર્માણુ નામકર્મ
 ય=ઉપધાત નામકર્મ
 મય=ભય મોહુનીય
 કુચ્ચા=ગુણુધા મોહુનીય

મિચ્છ=મિથ્યાત્વ
 કસાય=કપાયો
 આવરણા=આવરણો-જ્ઞાનાવરણ
 પાંચ અને દર્શનાવરણ
 નવ મળી ૧૪
 વિગ્ધં=પાંચ અંતરાય
 ધ્રુવબંધિ=ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિઓ
 સગચ્ચત્તા=મુક્તાળીશ.

વિવેચન.—ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ કહે છે વર્ણુદિક ચાર તે વર્ણુ ૧, ગંધ ૨, રસ, ૩, સ્પર્શ ૪, તૈજસ શરીર ૫, કાર્મણુ શરીર ૬, અગુરૂલધુ નામ ૭, નિર્માણુ નામ ૮, ઉપધાત નામ ૯, ભય ૧૦,

નારક તિર્થગાદિ ભવને વિષે જ જેનો ઉદ્ધવ હોય, તે ભવવિપાકી પ્રકૃતિ શરીર પુદ્ગલોને વિષે જ પોતાની શક્તિ દેખાડે, તે પુદ્ગલવિપાકી પ્રકૃતિ

સ્થિતિ, અનુભાગ અને પ્રદેશનો સમુદાય તે પ્રકૃતિબંધ.

અધ્યવસાય વિશેષે મહણ કરેલાં કર્મદલિકોને વિષે સ્થિતિકાળનું ચોક્કસ કરવું, તે સ્થિતિબંધ

કર્મપુદ્ગલોનો જે શુભાશુભ કે ધાતિ અધાતિ રસ, તે અનુભાગ-રસબંધ.

સ્થિતિ રસની અપેક્ષા વિના જે કર્મપુદ્ગલોનું જ મહણ કરવું [દલિક-સખ્યાની જ મુખ્યતાએ], તે પ્રદેશબંધ

એજ ચાર પ્રકારના બંધના જન્મન્ય તથા ઉત્કૃષ્ટણે જે આત્મા તેના ચાર પ્રકાર

‘ચ’ શબ્દથી ઉપશમ શ્રેણિ તથા ક્ષપકશ્રેણિ આદિ એ પ્રમાણે સર્વ મળી ૨૧ દ્વાર કહેવાયો.

કુચ્છા ૧૧, મિથ્યાત્વમોહનીય ૧૨, સોળ કષાય ૨૮, પાંચ જ્ઞાનાવરણ ૩૩, નવ દર્શનાવરણ ૪૨ અને પાંચ અંતરાય ૪૭; એ મુહુતાલીંગ ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ જાણવી. એમાં જે ગુણહાણા લગે જેનો બંધ કહ્યો છે, ત્યાં લગે તે અવશ્ય બંધાય છે તે માટે એ ધ્રુવબંધી કહેવાય છે.

પહેલે ગુણહાણે મિથ્યાત્વનો ધ્રુવબંધ થીજ્જીવિક અને અનંતાનુબંધી ૪ કષાય, એ સાતનો બીજા ગુણહાણા સુધી ધ્રુવબંધ. અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કષાયનો ચોથા ગુણહાણા સુધી ધ્રુવબંધ. પ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કષાયનો પાંચમા ગુણહાણા લગે ધ્રુવબંધ. બે નિદ્રાનો આઠમાના પહેલા ભાગ લગે ધ્રુવબંધે વર્ણાદિ ૪, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, અગુરુલધુ ૧, નિર્માણ ૧ અને ઉપધાત ૧, એ નવ પ્રકૃતિ આઠમાના છઠ્ઠા ભાગ લગે ધ્રુવબંધી. ભય, કુચ્છા એ બે આઠમાના અંત લગે ધ્રુવબંધી સંન્વલન કોધનો નવમાના બીજા ભાગ લગે ધ્રુવબંધ, સંન્વલન માનનો ત્રીજા ભાગ લગે, સંન્વલની માયાનો ચોથા ભાગ લગે અને સંન્વલન લોભનો પાંચમા ભાગ લગે ધ્રુવબંધ. જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫, એ ૧૪ નો દશમા ગુણહાણા લગે ધ્રુવબંધ છે. ॥ ૨ ॥

અધ્રુવબંધી ૭૩ પ્રકૃતિ.

તણવંગાગિહસંઘયણ, જાહગહગહગહપુવિજિણ સં;
 ઉજોઆયવપરઘા, —તસવીસા ગોયવેઅણિઅં ॥ ૩ ॥

તણ=ત્રણ ગરીરો-આદારિક,
 પંકિય, આહારક.

ઉવંગા=ત્રણ અ ગોપાંગ.

આગિહ=આકૃતિ-સંસ્થાન છ

સંઘયણ=છ મઘયણ

જાહ=પાત્ર જાતિ

ગહ=ચાર ગતિ

ગગહ=વિદ્યાયોગતિ બે

પુવિવ=ચાર આનુપૂર્વી

જિણ=જિન નામકર્મ

ઉસાસં=ધાસોચ્ચાસ નામકર્મ

ઉજોલ=ઉઘોત નામકર્મ

આયવ=આતપ નામકર્મ

પરઘા=પરાધાત નામકર્મ

તસવીસા=તસવીશક

ગોય=બે ગોત્ર કર્મ

વેઅણિઅં=બે વેદનીય કર્મ

અર્થ:—ત્રણ શરીર, ત્રણ ઉપાંગ, ૭ સંસ્થાન, ૭ સંઘયણ, પાંચ જાતિ, ચાર ગતિ, બે વિહાયોગતિ, ચાર આનુપૂર્વી, જિન નામકર્મ, શ્વાસોન્ધ્વાસ નામકર્મ, ઉદ્યોત નામકર્મ, આતપ નામકર્મ, પરાઘાત નામકર્મ, ત્રસવીશક, બે ગોત્રકર્મ, બે વેદનીયકર્મ; ૩

વિવેચન:—અધ્રુવબંધી કહે છે—તૈજસ અને કાર્મણ્ય ધ્રુવબંધીમાં કદી તે માટે શેષ ૩ શરીર—ઔદારિક ૧, વૈક્રિય ૨, આહારક ૩, એજ ત્રણ શરીરનાં ત્રણ ઉપાંગ ૬, ૭ સંસ્થાન ૧૨, ૭ સંઘયણ ૧૮, એકેન્દ્રિયાદિક પાંચ જાતિ ૨૩ ચાર ગતિ ૨૭, બે વિહાયોગતિ ૨૯, ચાર આનુપૂર્વી ૩૩, જિનનામ ૩૪, ઉન્ધ્વાસનામ ૩૫, ઉદ્યોતનામ ૩૬, આતપનામ ૩૭, પરાઘાતનામ ૩૮, ત્રસનો દશકો અને સ્થાવરનો દશકો એ વીશ ૫૮, બે ગોત્ર ૬૦, બે વેદનીય ૬૨, ૥૩૥

હાસાહજુયલદુગવેઅ,-- ૧૩ તેવુત્તરી અધુવબંધી [ધા];
મંગા અણાહસાઈ, અણંત ' રા ઉરો ॥ ૪ ॥

હાસાહ=હાસ્થાદિક
જુયલદુગ=બે યુગલ
વેઅ=ત્રણ વેદ
આર=ચાર આયુષ્ય કર્મ
તેવુત્તરી=તહોતેર
અધુવબંધી=અધ્રુવબંધી
મંગા=ભાંગા

અણાહસાઈ=અનાદિ અને
સાદિને
અણંતસંતુત્તરા=અનંત અને
સાંત ઉત્તર પદમાં
જોડેલા છે એવા
ચરો=ચાર ભાંગા

અર્થ:—હાસ્થાદિ બે યુગલ, ત્રણ વેદ અને ચાર આયુષ્યકર્મ; એ તહોતેર અધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ છે. [એ ધ્રુવબંધી, અધ્રુવબંધી, ધ્રુવઉદ્ધી અને અધ્રુવઉદ્ધી પ્રકૃતિના બંધને આશ્રીને] અનાદિ અને સાદિને અનંત અને સાંત ઉત્તર પદમાં જોડેલા છે એવા ચાર ભાંગા થાય છે. ॥ ૪ ॥

વિવેચન:—હાસ્થ ૧, રતિ ૨ અને અરતિ ૧, શોક ૨ એ બે યુગલ ૬૬, ત્રણ વેદ ૬૯, ચાર આયુ: ૭૩, એ તહોતેર પ્રકૃતિ

અધુવવંધી હોય ત્યાં પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૨, તે પર્યાપ્તિ નામ સાથે જ બંધાય, આતપ તે એકેન્દ્રિય યોગ્ય પ્રકૃતિ સાથે જ બંધાય, ઉદ્યોત તે તિર્થંગતિયોગ્ય પ્રકૃતિ સાથે જ બંધાય, જિનનામનો બંધ તો સમ્યક્વપ્રત્યયિક જ છે, આહારકદ્વિકનો બંધ તો સંયમ-પ્રત્યયિક જ છે અને શેષ ૬૬ પ્રકૃતિઓ તો માંહેમાંહે પ્રતિપક્ષી પ્રકૃતિ છે તે એક બંધાય ત્યારે બીજી ન બંધાય, એ કારણે એ ૭૩ અધુવબંધી હોય, હવે ધ્રુવબંધી ૧, અધુવબંધી ૨, ધ્રુવોદયી ૩ અને અધુવોદયી ૪ ને વિષે ચાર ભાંગા હોય, તે કયા ? અનાદિ અને સાદિ તેની આગળ અનંત અને સાન્ત શબ્દ જોડીએ, તે આ પ્રમાણે-અનાદિ અનંત ૧, અનાદિ સાંત ૨, સાદિ અનંત ૩, સાદિ સાન્ત ૪, એ ચાર* ભાંગા હોય ॥ ૪ ॥

પદમવિઆ ધ્રુવઉદયસુ, ધ્રુવવંધિસુ તદ્અવજ્જમંગતિગં;
મિચ્છંમિ તિચ્છિ મંગા,દુહાવિ અધુવા તુરિઅમંગા॥૫॥

ધ્રુવબંધ્યાદિને વિષે ભાંગા

પદમવિઆ=પહેલો અને બીજો
ભાંગા

ધ્રુવઉદયસુ=ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિને
વિષે

ધ્રુવવંધિસુ=ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિને
વિષે

તદ્અવજ્જ=ત્રીજો ભાંગા વર્ણને

મંગતિગ=ત્રણ ભાંગા હોય

મિચ્છંમિ=મિથ્યાત્વ મોહનીયને
વિષે

તિચ્છિ=ત્રણ

દુહાવિ=અનંત પ્રકારે

અધુવા=અધુવ (અધુવબંધી,
અધુવોદયી)

તુરિઅમંગા=ચોથા ભાંગાવાળી

મર્થ.—ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિને વિષે પહેલો અને બીજો ભાંગા હોય, ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિને વિષે ત્રીજો વર્ણને ત્રણ ભાંગા [પહેલો, બીજો,

* જેનો પ્રારબ્ધ અને વિચ્છેદ ન હોય, તે અનાદિ અનંત.

જેનો પ્રારબ્ધ ન હોય, વિચ્છેદ હોય, તે અનાદિ સાંત.

જેનો પ્રારબ્ધ હોય, વિચ્છેદ ન હોય, તે સાદિ અનંત.

જેનો પ્રારબ્ધ અને વિચ્છેદ બન્ને હોય, તે સાદિ સાંત.

ચોથા] હોય, મિથ્યાત્વ મોહનીયને વિષે ત્રણ ભાંગા હોય અને બંને પ્રકારે અધ્રુવપ્રકૃતિ ચોથા ભાંગાવાળી છે. ॥ ૫ ॥

વિવેચન.—ધ્રુવોદયી પ્રકૃતિને વિષે પહેલો અને બીજો ભાંગા હોય, ત્યાં અસવ્યને ધ્રુવોદયી ૨૭ પ્રકૃતિનો અનુક્રમ કોઈ વારે નહીં થાય તે માટે પહેલો અનાદિ અનંત ભાંગા હોય અને સવ્યને અનાદિનો ઉદય છે પણ આગળ પારમે તેરમે ગુણઠાણે ઉદય ટળશે, તે માટે અનાદિ સાન્ત ભાંગા હોય, ધ્રુવબંધી ૪૭ પ્રકૃતિને વિષે ત્રીજો વજીને પહેલો, બીજો, ચોથો એ ત્રણ ભાંગા હોય, તે આવી રીતે-અસવ્યને ધ્રુવબંધી ૬૭ પ્રકૃતિનો બંધ અનાદિનો છે અને કોઈ વારે અબંધક નહીં થાય તે માટે અનાદિ અનંત ભાંગા હોય ૧. તથા સવ્યને એ ધ્રુવબંધીનો અનાદિનો બંધ છે પણ ગુણઠાણે ચઢતાં બંધ ટળશે તે માટે અનાદિ સાન્ત બીજો ભાંગા હોય ૨. તથા તેજ ગુણઠાણે ચઢતાં અબંધક થઈને પડતાં બાંધે તે વારે સાદિ બંધ અને તે વળી કાળાન્તરે ગુણઠાણે ચઢતો અબંધક થશે એટલે તેને સાદિસાન્ત ચોથો ભાંગા હોય ૩ અને પૂર્વે બંધની આદિ છે પણ આગળ અંત નથી એ સાદિ અનંત ભાંગા તો કોઈ પ્રકૃતિને હોય જ નહીં. ધ્રુવોદયીને વિષે તો એ ભાંગા પૂર્વે કહ્યા છે પણ મિથ્યાત્વમોહનીય ધ્રુવોદયીને વિષે ત્રણ ભાંગા હોય, તે આવી રીતે-અસવ્યને મિથ્યાત્વનો ઉદય અનાદિ અનંત છે ૧, સવ્યને અનાદિ સાન્ત છે ૨, અને પરિવર્તિયા [સ્મૃતિથી પડેલા] ને સાદિ સાન્ત ભાંગા હોય ૩ અધ્રુવબંધી ૭૩ પ્રકૃતિનો તો અધ્રુવપણા માટે જ તેના બંધ ઉદયની આદિ પણ હોય અને અંત પણ હોય. ॥૫॥

ધ્રુવોદયી ૨૭ પ્રકૃતિ

નિમિ^૧ણ^૧થિ^૧ર^૨અ^૧થિ^૨ર^૧અ^૨ગુ^૧રુ^૨અ^૧, સુ^૧હ^૨અ^૧સુ^૨હ^૧તે^૨અ^૧ક^૨મ્મ^૧ચ^૨

ના^૫ળાંતરા^૫યદં^૪સજ, મિ^૧ચ્છં^૧ ધ્રુ^૧વ^૧ઉદ^૧ય સગ^૧વી^૧સા ॥ ૬ ॥

નિમિણ=નિર્માણ નામકર્મ
 થિર=સ્થિર નામકર્મ
 અથિર=અસ્થિર નામકર્મ
 અગુરુઅ=અગુરુલઘુ નામકર્મ
 સુહ=શુભ નામકર્મ
 અસુહ=અશુભ નામકર્મ
 સેઅ=તૈજસ નામકર્મ
 કમ્મ=કર્મભણ્ણશરીર નામકર્મ

ચડવજ્ઞા=વર્ણ્યતુષ્ક
 નાળંતરાય=જ્ઞાનાવરણ પાંચ અને
 પાંચ અંતરાય મળી ૬૨
 દંસણ=ચાર દર્શનાવરણ
 મિચ્છં=મિથ્યાત્વ
 ધુવડદય=ધ્રુવોદયી=નિરંતર
 ઉદયવાળી
 સગવીસા=સત્તાવીશ

વિવેચન—ઉપે ધ્રુવોદયી કહે છે—નિર્માણ નામકર્મ ૧,
 સ્થિરનામ ૨, અસ્થિરનામ ૩, અગુરુલઘુ નામ ૪, શુભનામ ૫,
 અશુભ નામ ૬, તૈજસ શરીર નામ, ૭ કર્મભણ્ણ શરીર નામ ૮,
 વર્ણ ૧, ગંધ ૨, રસ ૩, રૂપશી ૪, એ વર્ણાદિક ચાર સહિત બાર
 પાંચ જ્ઞાનાવરણીય ૧૭, પાંચ અંતરાય ૨૨, ચાર દર્શનાવરણીય ૨૬,
 મિથ્યાત્વ મોહનીય ૨૭, એ સત્તાવીશ પ્રકૃતિનો જેટલા ગુણકાણા
 લગે ઉદય કથી છે ત્યાં લગે અવિચ્છિન્નપણે નિરંતર ઉદય રહે, તે
 માટે ધ્રુવોદયી કહીએ મિથ્યાત્વ પહેલે. ગુણકાણે ધ્રુવોદયી, જ્ઞાના-
 વરણ ૫, દર્શનાવરણ ૪ અને અંતરાય ૫, એ ૧૪ બારમા લગે
 ધ્રુવોદયી અને શેષ નામકર્મની ૧૨ પ્રકૃતિ તેરમા ગુણકાણા લગે
 ધ્રુવોદયી હોય. ॥ ૬ ॥

અધ્રુવોદયી ૯૫ પ્રકૃતિ.

થિરસુમિઅર વિણુ અધુવ, — વંધી મિચ્છવિણુમોહધુવવંધી
 નિદોવઘાયમોસં, સમ્મં પણનવહ્ અધુવુદયા ॥ ૭ ॥

થિરસુમિઅર=સ્થિર-અસ્થિર,
 ગુભ-અગુભ નામ

વિણુ=વિના

અધુવવંધી=અધુનપ્રતી પ્રકૃતિ

મિચ્છવિણુ=મિથ્યાત્વ વિના

મોહધુવવંધી=મોહનીય કર્મની

[૧૮] ધ્રુવપ્રકી

નિદા=પાંચ નિદા

ઉવઘાય-ઉપઘાત નામ

મોસં=મિથ્ર મોહનીય

સમ્મં=અભયકત્વ મોહનીય

પણનવહ્=પચાણ.

અધુવુદયા=અધુવોદયી

વૈક્રિય એકાદશ, જિન નામકર્મ, ચાર આયુષ્ય, આહારક સપ્તક અને ઉચ્ચગોત્ર; એ [૨૮ પ્રકૃતિ] અદ્રુવસત્તા કહેવાય છે. ૯

વિવેચન:—એ વિહાયોગતિ ૧૨૭. તિર્થગાતિ, તિર્થગાનુપૂર્વી એ તિર્થગદ્ધિક ૧૨૯, નીચૈર્ગોત્ર ૧૩૦, એ એકસોત્રીશ પ્રકૃતિ ધ્રુવસત્તા હોય સમ્યક્ત્વ પામ્યા પહેલા સર્વ જીવને સદાય સત્તાએ હોયજ તે માટે ધ્રુવસત્તા કહીએ. હવે અદ્રુવસત્તા કહે છે—સમ્યક્ત્વ મોહનીય ૧, મિશ્રમોહનીય ૨, મનુષ્યગતિ ૧, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૨, એવ ૪; દેવગતિ ૧, દેવાનુપૂર્વી ૨, નરકગતિ ૩, નરકાનુપૂર્વી ૪, વૈક્રિય શરીર ૫; વૈક્રિય ઉપાગ ૬ વૈક્રિય સંઘાતન ૭, વૈં વૈં બંધન ૮, વૈં તૈજસ બંધન ૯, વૈક્રિય કામર્મજુ બંધન ૧૦, વૈં તેં કાં બંધન ૧૧, એ વૈક્રિયેકાદશક ૧૫, જિનનામ ૧૬, ચાર આયુ ૨૦; આહારક શરીર ૧, આં ઉપાંગ ૨, આં સંઘાતન ૩, આં આં બંધન ૪, આં તૈં બંધન ૫, આં કાં બંધન ૬, આં તૈં કાં બંધન ૭, એ આહારક સપ્તક ૧૭ અને ઉચ્ચગોત્ર ૨૮, એ અદ્ભાવીશ પ્રકૃતિ અદ્રુવ સત્તા કહીએ, તે આ પ્રમાણે—સમ્યક્ત્વ મોહનીય ૧, મિશ્રમોહનીય ૨ એ બે તો અલબ્ધને સત્તાએ હોય નહીં, બહુકાલીન લબ્ધને પણ ન હોય અને કેટલાએક અલ્પકાલીનને હોય. મનુષ્યદિક તેઉકાય વાયુકાય માંહે ગયે ઉવેલે તેને સત્તાએ ન હોય. અનેરા એટલે બીજાને હોય. વૈક્રિયેકાદશક ત્રસપણું ન પામ્યા હોય તેને બંધના અભાવ થકી અથવા બંધ કરીને સ્થાવર મધ્યે જતાં તે સ્થિતિનો ક્ષય થયે સત્તા ન પામીએ, અનેરાને સત્તા હોય પણ ખરી. તથા સમ્યક્ત્વ હેતુ છતે પણ જિનનામ કોઇને હોય કોઇને ન હોય. તથા સ્થાવરને નરકાયુ દેવાયુની, અહર્મિદ્ર [નવગ્રૈવેયક અને પાંચ અનુત્તરના દેવો] ને તિર્થગાયુની સત્તા સર્વથા ન હોય; તે બાંધવાના અભાવ થકી, અનેરાને તો હોય, તથા સંયમ હેતુ છતે પણ આહારક સપ્તકની કોઇને સત્તા હોય કોઇને ન હોય, તથા તેજે વાયુ માંહે ગયા સ્થિતિને ક્ષયે ઉદ્વક્ષના પ્રયોગે કરીને ઉચ્ચગોત્રની સત્તા ટળે ત્યારે સત્તા ન હોય. તથા તેજે વાયુ માંહેથી નીકળી અન્ય તિર્થંચમાં ગયે છતે અપર્યાપ્તપણે ઉચ્ચગોત્રની સત્તા ન હોય, અનેરાને હોય. એટલા માટે અદ્ભાવીશ પ્રકૃતિની સત્તા જ્યાં કહી છે ત્યાં પણ કોઇ

વારે ન હોય, તે માટે અધુવસતા કહીએ, વૈક્રિયૈકાદશની સત્તા
એકેન્દ્રિયમાં ગયાંજ ઉવેલે, મનુષ્યદિક અને ઉચ્ચૈર્ગાંત્ર સત્તા તેઈ
વાઉ માંહેજ ઉવેલે. ॥ ૯ ॥

ગુણહાણે ધ્રુવસત્તા.

પદમતિગુણેસુ મિચ્છં, નિઅમા અજયાદ્અદ્વગે મજ્જં;
સાસાણે સ્વલ્લ સમ્મં, સંતં મિચ્છાદ્દસગે વા ॥ ૧૦ ॥

પદમતિગુણેસુ=પહેલા ત્રણ
ગુણહાણા વિષે

નિઅમા=નિશ્ચયે

અજયાદ્=અવિરતાદિ

અદ્વગે=આઠ ગુણહાણે

મજ્જં=ભજના

સાસાણે=સાસ્વાદને

સ્વલ્લ=નિશ્ચયે

સમ્મં=સમક્ષિત મોહનીય

સંતં=વિધમાન હોય

મિચ્છાદ્દસગે=મિથ્યાત્વાદિ દશ

ગુણહાણે

વા=વિકલ્પે હોય

અર્થા-પહેલા ત્રણ ગુણહાણાને વિષે મિથ્યાત્વ મોહનીય નિશ્ચયે
હોય. અવિરતાદિ આઠ ગુણહાણે ભજના ભજવી સાસ્વાદન ગુણ-
હાણે સમ્યક્ત્વ મોહનીય નિશ્ચયે વિધમાન હોય મિથ્યાત્વાદિ દશ
ગુણહાણે વિકલ્પે હોય ॥ ૧૦ ॥

વિવેચન — પહેલાં ત્રણ ગુણહાણાં મિથ્યાત્વ ૧, સાસ્વાદન ૨,
મિથ્ય ૩, અને વિષે મિથ્યાત્વમોહનીયની સત્તા નિશ્ચયે હોયજ,*
અને અવિરતાદિ આઠ ગુણહાણે ભજનાએ-હોય અને ન
પણ હોય જેણે મિથ્યાત્વ ક્ષય કર્યું હોય તેને સત્તા ન હોય અને
જેણે ઉપશમાન્ય હોય તેને સત્તા હોય ૨૪ ની સત્તાવાળાને
મિથ્યાત્વ સત્તાએ હોય અને ૨૧, ૨૨, ૨૩ ની સત્તાવાળાને ન હોય.
સાસ્વાદન ગુણહાણે નિશ્ચયે સમ્યક્ત્વમોહનીય સત્તાએ હોય.

* પહેલી ત્રણ ગુણહાણે મોહનીય કર્મનાં ૨૮, ૨૭, ૨૬, અને ૨૪
નાં ગત્યાન્યાનાં ધ્યાનગત્ય દોષ અને આ આઠે સત્તામથાનોમાં મિથ્યાત્વ
મોહનીય છે, તેથી મિથ્યાત્વમોહનીયની સત્તા નિશ્ચયે હોય

ઉપશમ સમ્યક્ત્વ અંતર્મૂહૂર્તનું છે, તેમાંથી જઘન્યથી ૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટ ૭ આવલી થાકતી-બાદી હોય ત્યારે સાર્વાહન પામે, ત્યાં તે નિશ્ચયે ૨૮ ની સત્તાવાળોજ હોય તે માટે, અને મિથ્યાત્વ આદિ ક્રમને ઉપશાન્ત મોહ લગે સાર્વાહન વર્જીને દશ ગુણુઠાણે વા-વિકલ્પે-હોય અને ન પણ હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૬ ની સત્તાવાળા અનાદિ મિથ્યાત્વીને તથા ઉદ્ધસિત સમ્યક્ત્વ પુંજવાળાને સમ્યક્ત્વ મોહનીય સત્તાએ ન હોય; અનેરા બીજાને હોય, તથા મિત્રમાં પણ સમ્યક્ત્વ ઉવેલ્પે ૨૭ ની સત્તાએ સમ્યક્ત્વ મોહનીય ન હોય અન્યથા હોય. અવિરતાદિક ઉપશાંતમોહ લગે ૭ પ્રકૃતિને કષ્ટે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વીને સમ્યક્ત્વ મોહનીય ન હોય, અનેરાને હોય. ॥ ૧૦ ॥

સા મીસે વં, મી મિચ્છાઇનવ ;

આહ્દુગે^૪ ણ નિઅ ૧, મહ ૧ મી ઇનવગંમિ ॥૧૧॥

સાસનમીસેસુ=સાર્વાહન અને

મિત્ર ગુણુઠાણે

ધ્રુવં=ધ્રુવ-નિત્ય

મીસં=મિત્રમોહનીય

૧ ચ્છાઇનવસુ=મિથ્યાત્વાદિ નવ

ગુણુઠાણે

મયનાપ=વિકલ્પે

આહ્દુગે=પહેલા બે ગુણુઠાણે

અણ=અનંતાનુબંધી

નિઅમા=નિશ્ચયથી હોય

મહમા=ભજના

મીસાઇનવગંમિ=મિત્ર આદિ નવ

ગુણુઠાણે

અર્થ:—સાર્વાહન અને મિત્ર ગુણુઠાણે નિશ્ચયે મિત્ર મોહનીય હોય, મિથ્યાત્વાદિ નવ ગુણુઠાણે વિકલ્પે હોય. પહેલા બે ગુણુઠાણે અનંતાનુબંધી ક્ષાય નિશ્ચયે હોય, મિત્રાદિ નવ ગુણુઠાણે ભજના બાણવી. ॥ ૧૧ ॥

વિવેચન—સાર્વાહને અને મિત્ર ગુણુઠાણે નિશ્ચયે સદાયે મિત્ર મોહનીય હોય, તે કેમ? સાર્વાહન તો નિશ્ચયે ૨૮ ની સત્તાવંત હોયજ અને મિત્ર તો ૨૮ ની સત્તાવંત હોય, સમ્યક્ત્વ

ઘાતી પ્રકૃતિ ૪૫.

કેવલજુઅલાવરણા, પળ નિદ્રા વારસાદમકસાયા;
મિચ્છંતિ સઘ્વઘાઈ, ચડનાણતિદંસણાવરણા ॥૧૩॥

કેવલજુઅલ=કેવળ જ્ઞાન અને
દર્શનના

આવરણા=આવરણો-આંધારનો

પળ=પાંચ

નિદ્રા=નિદ્રા

વારસ=ભાર

લાદમ કસાયા=પહેલા કપાયા.

મિચ્છંતિ=મિથ્યાત્વ એ પ્રકારે
સઘ્વઘાઈ=સર્વઘાતી

ચડ=આર

નાણ=જ્ઞાનના [અને]

તિદંસણ=દર્શનના ત્રણ

આવરણા=આવરણો

અર્થ — કેવલયુગલના આંધારનો બે, પાંચ નિદ્રા, પહેલા ભાર
કપાયા અને મિથ્યાત્વ એ પ્રકારે [વીગ પ્રકૃતિ] સર્વઘાતી હોય.
આર જ્ઞાનના અને ત્રણ દર્શનના આવરણો; ॥ ૧૩ ॥

વિવેચન — હવે ઘાતી દ્વાર કહે છે કેવળ જ્ઞાનાવરણીય ૧,
કેવળ દર્શનાવરણીય ૨, પાંચ નિદ્રા એ ૭, શુરિલા-પહેલા ભાર
કપાય તે કયા ૧ અનતાનુભવીય ૪, અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪, પ્રત્યા-
ખ્યાનીય ૪. એવ ૧૭ કપાય એ ૧૬; મિથ્યાત્વમાહુનીય ૨૦, એ
વીગ પ્રકૃતિ સર્વ પોતાના અવિષયી ગુણને હોય તે માટે સર્વ-
ઘાતી કહીએ તે કેમ ? કેવળદ્વિત્તે સર્વથા આવડે, ઉપજવા
ન દે અને ને આવડે સર્વથા અપેક્ષા કેવળદ્વિત્તે ઉપજે તે માટે
તે સર્વઘાતી નિદ્રાપચક પદ્ય ઇન્દ્રિયના અવબોધને સર્વથા આવડે તે
માટે સર્વઘાતી. ત્યાયની ત્રણ ચોક્કસી પણ અનુક્રમે મમ્યકત્વ,
દેશવિનિ અને સર્વવિનિત્તેય ગુણને સર્વથા હોય તે માટે સર્વઘાતી
મિથ્યાત્વ પણ મમ્યકત્વને સર્વથા હોય તે માટે સર્વઘાતી કહીએ. હવે

૧ જેનો કેવળ જ્ઞાનના સ્વરૂપ ૧૪મ ગાયે વિગતવારો મેળ તે સર્વઘાતી

દેશઘાતી? પ્રકૃતિ હશે છે-મત્યાદિ ચાર જ્ઞાનાવરણીય અને ૪, દેશનાવરણીય એ ૭. ॥ ૧૩ ॥

સંજલણ નોકસાયા, વિગ્ધં ઇઅ દેસઘાદ્ ય અઘાદ્,
પત્તેયતણુઽઘાઠ, તસવીસા ગોઅદુગવન્ના ॥ ૧૪ ॥

સંજલણ=સંજવલન કપાયો
નોકસાયા=નવ નોકપાયો
વિગ્ધં=પાંચ અંતરાય
ઇઅ=એ
દેસઘાદ્=દેશઘાતી જાણવી
અઘાદ્=અઘાતી
પત્તેય=પ્રત્યેક પ્રકૃતિ આઠ

તણુઽ=શરીરાદિ અષ્ટક
ઘાઠ=ચાર આયુષ્ય
તસવીસા=વસ વીસક
ગોઅદુગ=ગોત્રદિક-એ ગોત્ર
એ વેદનીય
વન્ના=વણુ ચતુષ્ક

અર્થ—સંજવલન કપાયો, નવ નોકપાયો અને પાંચ અંતરાય,
એ [પચીસ પ્રકૃતિ] દેશઘાતી જાણવી આઠ પ્રત્યેક પ્રકૃતિ,
શરીરાદિ અષ્ટક, ચાર આયુષ્ય, તસવીસક, ગોત્રદિક અને વણુ-
ચતુષ્ક એ [૭૫ પ્રકૃતિ] અઘાતી જાણવી ॥ ૧૪ ॥

વિવેચન—ચાર સંજવલન કપાય ૧૧, નવ નોકપાય ૨૦,
પાંચ અંતરાય ૨૫, એ પચીસ પ્રકૃતિ દેશઘાતી પોતાના વિષય
[પોતાને આવરણ કરવા યોગ્ય શુભ] ને હણે તે માટે દેશઘાતી
કહીએ, એની જાણના રમુગમ જ છે. સંજવલન ૪ કપાય અને
નવ નોકપાય તે ચારિત્રમાં અતિચાર ઉપજાવે, તે માટે દેશઘાતી:

૧ જેનો હૃદય ક્ષયોપશમ સાથે અવિરોધી હોય તે દેશઘાતી

૨ કેવળજ્ઞાનાવરણ વડે આત્મશક્તિ નહિ થયેલ એવા ચાર્નાશને-મતિ
આદિ જ્ઞાનાવરણચતુષ્કને દબો-આવરે તેથી તેને દેશઘાતી કહીએ, મત્યાદિ જ્ઞાન-
ચતુષ્કના વિષયભૂત અર્થોને ન જાણે તેજ મતિજ્ઞાનાદિના આવરણનો હૃદય

૪૨ પુણ્યપ્રકૃતિ.

^૩ ^૨ ^૧ ^૧ ^{૧૦} ^૫ ^૩ ^૧ ^૧
સુરનરતિગુચ્ચસાયં, તસદસ તણુવંગ વઙ્ગચડરસં;
^૭ ^૧ ^૪ ^૧
પરઘાસગ તિરિઆઝ, વન્નચડ પર્ણિદિ સુમલગદ્. ૧૬૧

સુરનરતિગ=દેવત્રિક, મનુષ્યત્રિક
વન્નચ=ઉચ્ચગોત્ર
સાયં=આના વેદનીય
તસદસ=તસ દસ
તણુ=પાંચ શરીર
વંગ=ત્રણ ઉપાંગ

વઙ્ગ=વજ્રમુપલનારાય સંઘયણ
ચડરસં=સમયગુરુ સ્થાન
પરઘાસગ=પરાધાત સસક
તિરિઆઝ=તિર્થઆયુઃ
વન્નચડ=વર્ણચતુષ્ઠ
પર્ણિદિ=પંચેન્દ્રિય ભતિ
સુમલગદ્=શુભ વિહાયોગતિ

વિવેચન—હવે પુણ્ય પ્રકૃતિ કહે છે—દેવત્રિક ૩, મનુષ્યત્રિક ૬, ઉચ્ચગોત્ર ૭, આનાવેદનીય ૮, તસનો દસકો ૧૦, પાંચ શરીર ૨૩, ત્રણ ઉપાંગ ૨૬, વજ્રમુપલનારાય સંઘયણ ૨૭, સમયગુરુ સ્થાન ૨૮, પરાધાતનામ ૧, ઉચ્ચાસનામ ૨, આતપનામ ૩, ઉદ્યોતનામ ૮, અગુરુલધુનામ ૫, તિર્થકરનામ ૬, નિર્મલુનામ ૭, એ સાત મળી ૭૫, તિર્થઆયુઃ ૩૬, વર્ણાદિ ચાર શુભ ૪૦, પંચેન્દ્રિય ભતિ અને શુભવિહાયોગતિ ૪૨. ॥ ૧૫ ॥

૮૨ પાપપ્રકૃતિ.

^{૨૨} ^૫ ^૧ ^૫
વાયાલ પુણ્યપગદ્, અપદમસંઠાણલગદ્સંઘયણા;
^૨ ^૧ ^૧ ^૩ ^૩
તિરિદુગઅસાયનીઓ, —વઘાચઙ્ગવિગલનિરયતિગં. ૧૬૨

વાયાલ=અહંતાલીંગ
પુણ્યપગદ્=પુણ્યપ્રકૃતિ
અપદમ=પહેલાને વર્ણને

સંઠાણ=સ્થાન [પાંચ]
લગદ્ સંઘયણા=વિહાયોગતિ
અને સંઘયણ

તિરિદુગ=તિર્થંથદ્વિઃ
 અસાય=અશાતા વેદનીય
 નીચ=નીચ ગોત્ર
 ઉવચાય=ઉપવાત નામ

ફગચિગલ=એકે દ્વિય, વિઃલે-
 દ્વિય,
 નિરયતિગં=નરકત્રિઃ

વિવેચન—એ ખેંતાલીશ શુભ પ્રકૃતિ છે તે માટે પુણ્ય પ્રકૃતિ
 કહીએ. હવે પાપ પ્રકૃતિ કહે છે.—પહેલું રાળીને પાંચ સંસ્થાન
 ૫, પહેલી રાળીને અગતિ એટલે અશુભ વિહાયોગતિ ૬, પહેલું
 રાળીને પાંચ સંવયલ ૧૧, તિર્થંથદ્વિઃ ૧૩, અસાતાવેદનીય ૧૪,
 નીચેગોત્ર ૧૫, ઉપવાત નામ ૧૬, એકેદ્વિયભાતિ ૧૭, મલ્લુ વિઃ-
 લેંદ્વિય ૨૦. નરકત્રિઃ ૨૩. ॥ ૧૬ ॥

૧૦ ૪ ૪૫
 યાવરદસ વન્નચડક, ઘાઈ પળયાલ સહિઅ વાસીઈ;
 પાવપયડિ તિ દોસુ વિ, વન્નાઈગહા સુહા અસુહા ॥૧૭॥

યાવરદસ=સ્થાવર દેગક
 વન્નચડક=અશુભ વર્ણાદિ
 ચતુષ્ક
 ઘાઈ=સર્વવાતી અને દેશવાતી
 પળયાલ=પીસ્તાલીશ
 સહિઅ=યુક્ત-સહિત
 વાસીઈ=ખ્યામી

પાવપયડિતિ=પાપ પ્રકૃતિ એ
 પ્રકારે
 દોસુવિ=પુણ્ય અને પાપ બં-
 નને વિષે વળી
 વન્નાઈગહા=વર્ણાદિચતુ' અશુભ
 કરવાથી
 સુહા=શુભ
 અસુહા=અશુભ

વિવેચન—સ્થાવરનો દેશકો ૩૩, વર્ણાદિકો ચાર અશુભ ૩૭,
 સર્વવાતિની ૨૦ અને દેશવાતિની ૨૫ એવ ૪૫ વાતી પ્રકૃતિ
 એ સર્વ મળીને ખ્યામી પાપ પ્રકૃતિ કહેવે અશુભ માટે એ
 બન્નેને વિષે-પુણ્ય પ્રકૃતિને વિષે અને પાપ પ્રકૃતિને વિષે વર્ણાદિક
 ૪ લીધા તે પુણ્ય પ્રકૃતિને વિષે શુભ કહેવા અને પાપ પ્રકૃતિને
 વિષે અશુભ કહેવા, પણ તે એક જ છે. ॥ ૧૭ ॥

૨૯ અપરાવર્તમાન પ્રકૃતિ.

નામધ્રુવવંધિનવગં, દંસણ પળનાણ વિગ્ધ પરઘાયં;
મયકુચ્છમિચ્છસાસં, જિણ ગુણતીસા અપરિચ્છા ॥૧૮॥

નામ=નામકર્મની
ધ્રુવવંધિનવગં=નવ ધ્રુવબંધી
દંસણ=ચાર દર્શનાવરણ
પળ નાણ=પાંચ જ્ઞાનાવરણ
વિગ્ધ=પાંચ અંતરાય
પરઘાયં=પરાઘાત નામ

મય-કુચ્છ-મિચ્છ=ભય, છુગુપ્સા
ને મિથ્યાત્વ
સાસં=ઉદ્ધ્વાસ નામકર્મ
જિણ=જિનનામ
ગુણતીસા=ઓગણત્રીસ
અપરિચ્છા=અપરાવર્તમાન

વિવેચન—હવે અપરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહે છે—નામકર્મની ધ્રુવબંધી નવ, તે કઈ? વર્ણ ચતુષ્ક ૪, તૈજસનામ ૫, કાર્મણ નામ ૬, અગુરુધુતામ ૭, નિર્માણનામ ૮, ઉપઘાતનામ ૯, એ નવ; દર્શનાવરણ ચતુષ્ક ૧૩, પાંચ જ્ઞાનાવરણીય ૧૮, પાંચ અંતરાય ૨૩, પરાઘાત નામ ૨૪, ભય ૨૫, છુગુપ્સા ૨૬, મિથ્યાત્વ ૨૭, ઉદ્ધ્વાસ નામ ૨૮, જિન નામ ૨૯, એ ૨૯ પ્રકૃતિ પોતાને બંધે ઉદ્ધે વા ઉદ્ધંચે અનેરી પ્રકૃતિના બંધ ઉદ્ધ વા તદુભય નિવારે નહીં તે માટે અપરાવર્તમાન કહ્યોએ. ॥ ૧૮ ॥

તણુઅટ્ટ વેઅ દુણુઅલ, કસાય ઉજ્જોઅગોઅદુગ નિદ્ધા
તસવીસાઉ પરિચ્છા, ચિત્તવિવાગાણુપુઠ્ઠીઓ ॥ ૧૯ ॥

૯૧ પરાવર્તમાન તથા ૪ ક્ષેત્રવિપાકી પ્રકૃતિ.

તણુઅટ્ટ=શરીરોદિ અટ્ટની ૩૩
વેઅ=વેદ ત્રણ
દુણુઅલ=એ યુગલ
કસાય=સ્રોત કપાય

ઉજ્જોઅ=ઉદ્યોત દ્વિઃ
ગોઅદુગ=ગોત્રદ્વિઃ-ગોત્ર ને વેદ-
નીય
નિદ્ધા=નિઠા

તસવીશ=ત્રસવીશક
આઠ=ચાર આયુ
પરિત્તા=પરાવર્તમાન

સ્વિત્તવિવાગા=ક્ષેત્રવિપાકી
આણુપુન્વીઓ=ચાર આનુપૂર્વી

અર્થ.—શરીરાદિ અષ્ટક, ત્રણ વેદ, બે યુગલ, સોળ કષાય, ઉદ્યોતદ્વિક, ગોત્રદ્વિક, પાંચ નિદા, ત્રસવીશક, ચાર આયુષ્ય એ [૯૧ પ્રકૃતિ] પરાવર્તમાન જાણવી. ચાર આનુપૂર્વીઓ ક્ષેત્રવિપાકી છે. ॥૧૯૮॥

વિવેચન—હવે પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહે છે—તૈજસકાર્મણ્ય પૂર્વે કહ્યાં તે માટે તે શિવાયનાં શરીર ૩, ઉપાંગ ૩, સંસ્થાન ૬, સંઘયણ ૬, જાતિ ૫, ગતિ ૪, ખગતિ ૨, આનુપૂર્વી ૪, એવં ૩૩, વેદ ત્રણ ૩૬, હાસ્યાદિ બે યુગલ ૪૦, સોળ કષાય ૫૬, ઉદ્યોતનામ ૧, આતપનામ ૨, એ બે મળી ૫૮, બે ગોત્ર અને બે વેદનીય ૬૨, પાંચ નિદા ૬૭, ત્રસનો દશકો, સ્થાવરનો દશકો ૮૭, ચાર આયુ. ૯૧, એ એકાણુ ૧ પ્રકૃતિ અનેરી બીજી પ્રકૃતિનો બંધ ઉદય કે તદુલય નિવારીને પોતાનો બંધ ઉદય કે તદુલય કરે તે માટે પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ કહીએ, તિહાં ૧૬ કષાય અને પાંચ નિદા એ ૨૧ પ્રકૃતિ ધ્રુવબંધી છે માટે ઉદયે જ પરાવર્તમાન છે. ૧૨થર ૧, અસ્થિર ૨, શુભ ૩, અને અશુભ ૪, એ ચાર બંધે જ પરાવર્તમાન છે, રોષ ૬૬ પ્રકૃતિ તદુલયે—બંધ અને ઉદયે પણ પરાવર્તમાન છે. પરસ્પર વિરુદ્ધ છે માટે.

હવે ચાર પ્રકારે વિપાક કહે છે.—ક્ષેત્ર તે આગામિ ભવે જાતાં લયમાં વિશ્રહગતિએ વર્તીતાં પોતાનો વિપાક દેખાડે—ઉદય આવે તે ક્ષેત્રવિપાકી કહીએ તે ચાર આનુપૂર્વી જાણવી. ॥૧૯૮॥

૭૮ જીવવિપાકી તથા ૪ ભવવિપાકી.

ઘણ ^{૪૭} ^૪ ^૧ ^૩ ^૩ ^૪ ^૪ ^૧ ^૧
ઈંદુગોઅજિણા, તસિઅરતિગસુભગદુભગચઢ સં।

૧૧ ^{૭૮} ^૪
इतिग जियविवागा, आऊ चउरो भवविवागा ॥२०॥

૧ ઉદયની અપેક્ષાએ સમ્યન્—મિત્ર સહિત ૯૩.—પતિ શ્રી યશોવિજયજી
કૃત કર્મપ્રકૃતિ વૃત્તિ.

ઘનઘાટ=ઘનઘાતી (૪૭)
 દુર્ગોત્તમ=ગોત્રદિક-ગોત્ર ને
 વેદનીય
 જિના=જિન નામકર્મ
 તત્ત્વિચરતિગ=ત્રસત્રિક,
 સ્થાવરત્રિક

સુભગદુભગચંડ=સુભગ ચતુષ્ક
 અને દુર્ભગ ચતુષ્ક
 સાસં=ઉંઘાસ નામકર્મ
 જાદ્વતિગ=જાતિ ત્રિક
 જિયચિવાગા=જીવવિપાકી
 આક્રચંડરો=ચાર આયુ.
 મર્વાચિવાગા=ભવવિપાકી

અર્થ—૪૭ ઘનઘાતી, ગોત્રદિક, જિન નામકર્મ, ત્રસત્રિક, સ્થાવરત્રિક, સુભગચતુષ્ક, દુર્ભગચતુષ્ક, ધ્યાસોઽધ્યાસ નામકર્મ, જાતિત્રિક એ [૭૮ પ્રકૃતિ] જીવવિપાકી છે. અને ચાર આયુષ્ય ભવવિપાકી છે ॥ ૨૦ ॥

વિવેચન—જ્ઞાનાવરણ ૫, દર્શનાવરણ ૯, મોહનીય ૨૮, અંતરાય ૫, એ ૮૭ પ્રકૃતિ ઘનઘાતી કહીએ. એ ગોત્ર, એ વેદનીય ૫૧, જીનનામ ૫૨, ત્રસત્રિક તે ત્રસ ૧, બાહર ૨, પર્યાસ ૩, ઇતરત્રિક તે સ્થાવર ૧, મૂક્ત ૨, અપર્યાસ ૩, એવં ૫૮; સુભગ ૧, મુસ્વર ૨, આદ્ય ૩, યશ ૪, એ સુભગચતુષ્ક ૬૨ દુર્ભગ ૧, દુસ્વર ૨, અનાદ્ય ૩, અયશ ૪, એ દુર્ભગચતુષ્ક ૬૬, ઉચ્છ્વાસનામ ૬૭, જાતિ ૫, ગતિ ૪, ખગતિ ૨, એ ૧૧, એવં ૭૮, એ ૭૮ પ્રકૃતિ જીવવિપાકી છે, જીવને જ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિક આત્મગુણને વિષે તથા ઇન્દ્રિય ઉચ્છ્વાસાદિકને વિષે પોતાનો કરેલો અનુભવ ઉપઘાત દેખાડે તે માટે જીવવિપાકી કહીએ. સર્વે પ્રકૃતિ જીવને જ વિપાક દેખાડે છે તો ક્ષેત્રાદિક જૂઠા જૂઠા વિપાક કેમ કહ્યા ? તત્રોત્તર—યદ્યપિ સર્વે પ્રકૃતિ વિપાક તો જીવને જ દેખાડે છે તો પણ ક્ષેત્રાદિકના પ્રાધાન્યપણા માટે તે વિપાકપણે કહી ચાર આયુ તે ભવવિપાકી છે. ઇહ ભવે પરિણામ વિશેષ જે ભવલોભ્ય આયુ બાંધુ હોય તે તેજ ભવે અનુભવાય તે માટે મર્વાચિવાકી કહીએ અને ગત્યાદિક તો કેટલાએક ભવાંતરસંગે પણ હોય તે માટે તે જીવવિપાકી. ॥ ૨૦ ॥

૩૬ પુદ્ગલવિપાકી તથા ૪ પ્રકારનો બંધ.

નામધ્રુવોદય^{૧૨} ચડતણુ,^{૧૮} -ત્રધાયસા^૧હારણિ^૧અરુજો^૧અતિગં^૩;
પુગલવિવાગિ^૩ વંધો, પચઢિઢિ^૩રસપણ્ણ સ્તિ ॥૨૧॥

નામ=નામ કર્મની
ધ્રુવોદય=ધ્રુવોદયી ૧૨ પ્રકૃતિ
ચડતણુ=શરીર ચતુષ્ક
ત્રધાય=ઉપવાત
સાહારણ=સાધારણ નામ
રસર=પ્રત્યેક નામ
અરુજોઅતિગં=ઉદ્યોતત્રિક

પુગલવિવાગિ=પુદ્ગલવિપાકી
વંધો=બંધ
પચઢિઢિ=પ્રકૃતિબંધ, સ્થિતિ-
બંધ
રસપણ્ણસ્તિ=રસબંધ અને પ્રદેશ
બંધ એ પ્રકારે

અર્થ—નામકર્મની ધ્રુવોદયી બાર પ્રકૃતિ, શરીર ચતુષ્ક, ઉપવાત નામકર્મ, સાધારણ નામકર્મ, પ્રત્યેક નામકર્મ, ઉદ્યોત ત્રિક, એ [૩૬ પ્રકૃતિ] પુદ્ગલવિપાકી બાણવી. પ્રકૃતિબંધ, સ્થિતિબંધ, રસબંધ અને પ્રદેશબંધ એ [ચાર] પ્રકારે બંધ બાણવો ॥ ૨૧ ॥

વિવેચન—નિર્માણનામ ૧, સ્થિરનામ ૨, અસ્થિરનામ ૩, અગુરુલુનામ ૪, શુભનામ ૫, અશુભનામ ૬, તૈજસ ૭, કાર્મણ્ણ ૮, વર્ણચતુષ્ક ૧૨. એ નામકર્મની ધ્રુવોદયી બાર પ્રકૃતિ અને શરીર ૩, ઉપાંગ ૩. સંસ્થાન ૬, સંવયલુ ૬, એ ૧૮ તલુચતુષ્કની મળી ૩૦, ઉપવાત નામ ૩૧, સાધારણ નામ ૩૨, ઈતર તે પ્રત્યેક નામ ૩૩, ઉદ્યોતનામ ૧, આતપનામ ૨, પરાવાતનામ ૩, એ ત્રણ મળી ૩૬, એ જીવીગ પ્રકૃતિ પુદ્ગલવિપાકી છે, શરીરના પુદ્ગલને જ અનુગ્રહ ઉપવાત કરે તે માટે પુદ્ગલવિપાકી કહીએ. હવે ચાર (૪) ભેદે બંધ કહે છે—પ્રકૃતિબંધ ૧, સ્થિતિબંધ ૨, રસબંધ ૩, પ્રદેશબંધ ૮, એ ચાર ભેદે બંધો સ્વરૂપ પ્રથમ કથાથ્યમાં મોક્ષને દૃષ્ટાન્તે વર્ણવ્યું છે. ॥ ૨૧ ॥

કર્મ પ્રકૃતિ	પ્રા. ભા. ૧૫૮	પ્રા. ભા. ૧૫૯	પ્રા. ભા. ૧૬૦	પ્રા. ભા. ૧૬૧	પ્રા. ભા. ૧૬૨	પ્રા. ભા. ૧૬૩	પ્રા. ભા. ૧૬૪	પ્રા. ભા. ૧૬૫	પ્રા. ભા. ૧૬૬	પ્રા. ભા. ૧૬૭	પ્રા. ભા. ૧૬૮	પ્રા. ભા. ૧૬૯	પ્રા. ભા. ૧૭૦	પ્રા. ભા. ૧૭૧	પ્રા. ભા. ૧૭૨	પ્રા. ભા. ૧૭૩	પ્રા. ભા. ૧૭૪	પ્રા. ભા. ૧૭૫	પ્રા. ભા. ૧૭૬	પ્રા. ભા. ૧૭૭	પ્રા. ભા. ૧૭૮	પ્રા. ભા. ૧૭૯	પ્રા. ભા. ૧૮૦
આધે ૧૫૮	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
સાં ૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
દર્શન ૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
વેદ ૨	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
સોહન ૨૮*	૧૬	૭	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
આયુ ૪	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
નામ ૧૦૩	૬	૫૮	૧૨	૫૫	૮૨	૨૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ગોત્ર ૨	૦	૨	૦	૨	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
અંત ૫	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫	૦	૫

* મોહનીયમાં સમ્યક દેશવાતી અને મિશ્રમોહનીય સર્વવાતી છે, વળી એ બન્ને પરાવર્તમાન અને પાપ પ્રકૃતિ છે-ધર્મિ વિશેષ:

મૂળ પ્રકૃતિના ભૂયસ્કારાદિ બંધ.

મૂળ પયડીળ અડસત્ત, —છેગબંધેસુ તિન્નિ મૂગારા;
અપ્પતરા તિઅ ચરો, અવટ્ટિઆ ન હુ અવત્તવો ॥૨૨॥

મૂળપયડીળ=મૂળ પ્રકૃતિના
અડસત્તછેગબંધેસુ=આઠ, સાત,
છ અને એકના બંધ
સ્થાનને વિષે

તિન્નિ=ત્રણ

મૂગારા=ભૂયસ્કાર બંધ હોય

અપ્પતરા=અદપતર બંધ

તિય-ત્રણ

ચરો=ચાર

અવટ્ટિઆ=અવસ્થિત બંધ

ન હુ=નથી જ

અવત્તવો=અવક્તવ્ય બંધ

અર્થ:—મૂળ પ્રકૃતિના આઠ, સાત, છ અને એક પ્રકૃતિના બંધસ્થાનને વિષે ત્રણ ભૂયસ્કાર બંધ હોય, અદપતર બંધ ત્રણ અને અવસ્થિતબંધ ચાર હોય, અવક્તવ્યબંધ નથી જ. ॥ ૨૨ ॥

વિવેચન — હવે પ્રથમ પ્રકૃતિબંધ કહે છે — આઠ મૂળ પ્રકૃતિનાં ચાર બંધસ્થાનક છે. તે કયા ? આયુબંધકાળે અષ્ટવિધ બંધક ૧, આયુબંધ કાળ વિના સપ્તવિધ બંધક ૨, દશમે ગુણકાળે મોહનીય વિના પદ્ધવિધ બંધક ૩, ૧૧-૧૨-૧૩ ગુણકાળે એક સાતાવેદનીયજ બાંધે ત્યારે એકવિધ બંધક ૪ એ ચાર બંધસ્થાનકને વિષે ત્રણ ભૂયસ્કાર હોય, ઉપશમત્રેણિએ એક સાતા વેદનીયનો બંધક થઇને પડતો સૂક્ષ્મ સંપરાયે પદ્ધવિધ બંધક થાય ત્યાં પહેલે સમયે પહેલો મૂયસ્કાર ૧, તે પછી વળી પડતો નવમે ગુણકાળે સપ્તવિધ બંધક થાય તથા અગ્યારમાથી કાળ કરી ચોથે ગુણકાળે આવેત્યારે સપ્તવિધ બંધક થાય ત્યાં પહેલે સમયે બીજો ભૂયસ્કાર ૨, તે પછી આયુબંધકાળે અષ્ટવિધ બંધક થાય ત્યાં પહેલે સમયે ત્રીજો ભૂયસ્કાર બંધક હીએ ૩. ત્રણ અદપતર હોય તે કેમ ? આયુબંધકાળે અષ્ટવિધ બંધક હોય તે આયુ બાંધી રહ્યા પછી સપ્તવિધ બંધક થાય ત્યાં પહેલે સમયે પહેલો અલ્પતર વંધ હોય ૧, દ્વિતિયાદિક સમયે સર્વત્ર અવસ્થિત સ્વજ બાંધવા, તે સપ્તવિધ બંધક ત્રેણિએ ચલેલો

મુક્તમંત્રપરાયે પડ્વિધ બંધક થાય, ત્યાં પહેલે સમયે બીજો અદ્ય-
તરબંધ હોય ૨, ત્યાંથી વળી ચઢતો અગ્યારમે બારમે શુશુકાણે
એકવિધબંધક થાય ત્યાં પહેલે સમયે ત્રીજો અદ્યપતર બંધ હોય,
તથા ચારે બંધસ્થાનકે પહેલા સમય પછી દ્વિતીયાદિક સમયે ચાર
અવસ્થિત બંધ હોય; તથા અબંધક થઈને ફરી બંધક થાય ત્યારે
પહેલે સમયે અવક્તવ્ય કહીએ, તે તો મૂળ પ્રકૃતિને વિષે હોય
નહીં. જે માટે આઠ મૂળ પ્રકૃતિના અબંધક તો અથોગી અને
સિદ્ધ હોય, તે તો ફરી કમ્ બાંધે નહીં તે માટે અવક્તવ્ય બંધ
હોય નહીં. ॥ ૨૨ ॥

ભૂયસ્કારાદિનું સ્વરૂપ.

एगादहिगे भूओ; एगाई ऊणगंमि अप्पत्तरो;
तम्मत्तोऽवट्टियओ, पढमे समए अवत्तव्वो ॥ २३ ॥

एगादहिगे=એકાદિ અધિક પ્રકૃ-
તિના બંધ હોતે

भूओ=ભૂયસ્કાર બંધ

एगाई ऊणगंमि=એકાદિ પ્રકૃતિ-
વડે હીન બંધ હોતે

अप्पत्तरो=અદ્યપતર બંધ

तम्मत्तो=તેટલોબ-તેટલીબ પ્રકૃ-
તિના બંધ

अवट्टियओ=અવસ્થિત બંધ

पढमे समए=અબંધક થયા પછી
પુનઃબંધના પહેલા સમયે

अवत्तव्वो=અવક્તવ્ય બંધ

અર્થ:—એકાદિ અધિક પ્રકૃતિના બંધ હોતે ભૂયસ્કાર બંધ
થાય, એકાદિ પ્રકૃતિવડે હીન બંધ હોતે અદ્યપતર બંધ થાય, તેટલી
પ્રકૃતિના બંધ તે અવસ્થિતમંધ અને અબંધક થયા પછી પુનઃ
બંધના પહેલા સમયે બંધ થાય તે અવક્તવ્ય બંધ હોય. ॥૨૩॥

વિવેચન—એ ભૂયસ્કારાદિના અર્થ કહે છે.—પૂર્વે થોડી
પ્રકૃતિ બાંધતો હોય અને પછી એકાદિ અધિક બાંધે તે મૂળ ૨
મંચ ૧, પૂર્વે ઘણી પ્રકૃતિ બાંધતો હોય અને તે પછી એકાદિકે

ઉણી-ઓણી બાંધે તે અવપ્તર વંધ કહીએ ૨, પૂર્વે બાધતો હોય તેટલી જ પ્રકૃતિ બ્યાં લગે બાંધે ત્યાં લગે અવસ્થિત વંધ કહીએ ૩, અને સર્વથા અબધક ધર્મને ફરી પ્રકૃતિ બાંધવા માંડે ત્યારે પહેલે સમયે અવક્તવ્ય વંધ કહીએ* ૪. ॥ ૨૩ ॥

* હવે સામાન્યે ઉત્તર પ્રકૃતિનાં બધાંચાનક જોગણુત્રીસ છે, તેનાં નામ કહે છે — એક, સત્તર, અઠાર, ઓગણીશ, વીશ, એકવીસ, બાવીશ, છવીશ, ત્રેપન, ચોપન, પચાવન, છપ્પન, સત્તાવન, અડાવન, ઓગણસાઠ, સાઠ, એકસઠ, ત્રેસઠ, ચોસઠ, પાસઠ, છાસઠ, સડસઠ, અડસઠ, ઓગણોત્તર, સીત્તર, એકોત્તર, બહોત્તર તહોતર, અને યુન્મોત્તર, એ ઓગણુત્રીશ બધાંચાનક છે, ત્યાં જૂયસ્કાર બધાં અઠાવીશ હોય તે કહે છે. —

ઊપશતમોઽથ ગુણુકાણુ એક વેદનીય બાધીને પડતો દશમે ગુણુકાણુ જ્ઞાનાં પાંચ દર્શનાં ચાર, અતરાય પાંચ, ઉચ્ચૈર્ગોત્ર અને યશકીર્તિ સાથે વેદનીય બાધતાં સત્તર પ્રકૃતિને બધે પ્રથમ સમયે પ્રથમ જૂયસ્કાર બધાં, ત્યારી પડતો નવમે ગુણુકાણુ સંજ્વલન લોભ સાથે અઠાર પ્રકૃતિ બાધતાં ત્રીજો જૂયસ્કાર બધાં તે સંજ્વલનની માયા સાથે ઓગણીશ બાધતાં ત્રીજો જૂયસ્કાર બધાં તે સંજ્વલન માન સાથે વીશ બાધતાં ચોથો જૂયસ્કાર બધાં. તે સંજ્વલન ક્રોધ સાથે એકવીશ બાધતાં પાંચમો જૂયસ્કાર બધાં તે પુરુષ-વેદ સાથે બાવીશ બાધતાં છઠ્ઠો જૂયસ્કાર બધાં, તે મધ્યે હાસ્ય, રતિ, ભય અને જુગુપ્સા એ ચાર પ્રકૃતિનો અધિક બધાં કરતાં અપૂર્વકરણુને સાતમે ભાગે છવીશનો બધાં કરતાં સાતમો જૂયસ્કાર તે મધ્યે આઠમાને છઠ્ઠે ભાગે દેવપ્રાયોગ્ય નામકર્મની અઠાવીશ પ્રકૃતિ બાધતાં ત્રેપનનો બધાં [અહીં યશકીર્તિ પૂર્વે છવીસ પ્રકૃતિ મધ્યે આવી છે તેથી દેવપ્રાયોગ્ય સત્તાવીશને બધે ત્રેપન પ્રકૃતિ હોય] એ આઠમો જૂયસ્કાર પુનઃ જનનામ સહિત દેવપ્રાયોગ્ય ઓગણુત્રીસ બાધતાં ચોપનના બધે નવમો જૂયસ્કાર બધાં, તથા આઠારક દ્વિક સહિત અને જિનનામરહિત ત્રીસ બાધતાં પચાવનના બધે દસમો જૂયસ્કાર, તે પચાવન જિન નામ સહિત બાધતાં છપ્પનના બધે અગિઆરમો જૂયસ્કાર અપૂર્વકરણુના પ્રથમ ભાગે છપ્પનને જિન નામ રહિત તથા નિદ્રા અને પ્રયત્ના સહિત બાધતાં સત્તાવનના બધે દ્વારમો જૂયસ્કાર તે વળી જિનનામ સહિત અઠાવનના બધે ત્રેસમો જૂયસ્કાર તે દેવાયુ સાથે અપ્રમત્તે ઓગણુસાઠ બાધતાં ચૌદમો જૂયસ્કાર, દેશવિરતિ ગુણુકાણુ દેવપ્રાયોગ્યની અઠાવીસ પ્રકૃતિ બાધતાં જ્ઞાનાં પાંચ, દર્શનાં છ, વેદનીય એક, મોહનીય તેર, દેવાયુ એક નામની અઠાવીશ,

ઉત્તરપ્રકૃતિના ભૂયસ્કારાદિ બ'ધ.

નવ છ ચ્ચઝ દંસે દુ દુ, તિ દુ મોહે^{૨૧} દુઙ્ગવીસ^{૨૨} સત્તરસ;
તેરસ નવ પળ ચ્ચઝ તિ દુ, ઇક્કો નવ અઢ દસ દુન્નિ^{૨૪}

નવ=નવ પ્રકૃતિનું બ'ધસ્થાનક
છ=છ પ્રકૃતિનું બ'ધસ્થાનક
ચ્ચઝ=ચાર પ્રકૃતિનું બ'ધસ્થાનક
દંસે=દર્શનાવરણીય કર્મની
ઉત્તર પ્રકૃતિના
દુ=બે ભૂયસ્કાર બ'ધ
દુ=બે અદ્યતર બ'ધ
તિ=ત્રણ અવસ્થિત બ'ધ
દુ=બે અવક્રાંત્ય બ'ધ
મોહે=મોહનીય કર્મને વિષે
દુઙ્ગવીસ=આવીસનું બ'ધસ્થા-
ન, એકવીસનું બ'ધ સ્થાન

સત્તરસ=સત્તર પ્રકૃતિનું બ'ધ
સ્થાન
તેરસ=તેર પ્રકૃતિનું બ'ધ સ્થાન
નવપળચ્ચઝ=નવ, પાંચ અને
ચાર પ્રકૃતિનું બ'ધસ્થાન
તિદુઙ્ગકો=ત્રણ બે અને એક
પ્રકૃતિનું બ'ધસ્થાન
નવ=નવ ભૂયસ્કાર બ'ધ
અઢ=આઠ અદ્યતર બ'ધ
દસ=દશ અવસ્થિત બ'ધ
દુન્નિ=બે અવક્રાંત્ય બ'ધ

અર્થ.—દર્શનાવરણીય કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિનાં નવ, છ અને ચાર પ્રકૃતિનાં [એમ ત્રણ] બ'ધસ્થાન હોય બે ભૂયસ્કાર, બે

ગોત્રની એક અને અંતરાયની પાંચ, એવં સાઠ પ્રકૃતિ બાધતાં પંદ્રમો ભૂયસ્કાર. તે જિનનામ સહિત એકસઠને બ'ધે સોહમો ભૂયસ્કાર; અહીંયાં દ્વાર્ધ પ્રકારે એક જીવને એક સમયે આસઠ પ્રકૃતિનો બ'ધ સહાવે નહીં, તેથી તેનો ભૂયસ્કાર પણ ન થયો એથી ગુણુકાણે આયુ અબધકાળે દેવપ્રાયોગ્ય નામની અઠ્ઠાવીસ પ્રકૃતિ બાધતાં જ્ઞાનાં પાંચ, દર્શનાં છ, વેદનીય એક, મોહનીય સત્તર, ગોત્રની એક, નામની અઠ્ઠાવીસ અને અંતરાયની પાંચ, એ ત્રેસઠ પ્રકૃતિ બાધતા સત્તરમો ભૂયસ્કાર દેવાયુના બ'ધ સહિત એસઠ પ્રકૃતિ બાધતાં અઢારમો ભૂયસ્કાર જિનનામ સહિત પાંસઠ બાધતા ઓગણીસમો ભૂયસ્કાર એથી ગુણુકાણે દેવતા હોય, તેને મનુષ્યપ્રાયોગ્ય ત્રીસ પ્રકૃતિ બાધતાં ઘાસઠના બ'ધે વીસમો ભૂયસ્કાર મિથ્યાત્વ ગુણુકાણે જ્ઞાનાં પાંચ, દર્શનાં નવ, વેદનીય એક, મોહનીય આવીસ, આયુની એક,

અદ્યતર, ત્રણ અવસ્થિત અને એ અવસ્થાવ્ય અંધ હોય મોહનીય કર્મને વિષે બાવીશ, એકવીશ, સત્તર, તેર, નવ, પાંચ, ચાર, ત્રણ, એ અને એક પ્રકૃતિનાં એમ દશ અંધસ્થાન હોય. નવ ભૂયસ્કાર, આઠ અદ્યતર, દશ અવસ્થિત અને એ અવસ્થાવ્ય અંધ હોય. ૥૨૪૥

વિવેચન - હવે ઉત્તરપ્રકૃતિ આશ્રયી ભૂયસ્કારાદિક કહે છે - વર્ણનાવરણીય કર્મની નવ પ્રકૃતિને વિષે ત્રણ અંધસ્થાનક છે, તે કયા ? પહેલે બીજે ગુણકાણે નવે પ્રકૃતિ બાંધે તે પહેલું અંધ સ્થાનક ૧, થીજ્જિદ્વિત્રિક્તો અંધ ૮૭યે ત્રીજા થકો આઠમાના પહેલા ભાગકાળે છ બાંધે એ બીજું અંધસ્થાનક ૨ તે ઉપરાંત એ નિદ્રાનો અંધ ૮૭યે દશમા લગે ચાર બાંધે એ ત્રીજું અંધસ્થાનક ૩ તિહાં શ્રેણિથી પડતાં ચાર બાંધે છ બાંધે એ પહેલો ભૂયસ્કાર ૧, છ બાંધેતો સારવાદને નવ બાંધે એ બીજો ભૂયસ્કાર ૨,

નામની ત્રેવીશ, ગોત્રની એક અને અતરાયની પાંચ, એ સહસ્રક પ્રકૃતિ બાધતાં પચ્ચીસમો ભૂયસ્કાર ત્યાં નામકર્મની પચ્ચીશ અને આયુ સહિત અહસક બાધતાં વાવીસમો ભૂયસ્કાર આયુસહિત ઓગણોતરે બાધતાં ત્રેવીસમો ભૂયસ્કાર તે વળી નામકર્મની છઠ્ઠીમ પ્રકૃતિ સાથે સીતેર બાધતાં ચોવીસમો ભૂયસ્કાર તે આયુ સહિત અને નામકર્મની અઠ્ઠાવીસ સાથે એકોતરે બાધતાં પચ્ચીસમો ભૂયસ્કાર તે ઓગણત્રીશ નામકર્મની સાથે બહોતેરના બધે છઠ્ઠીસમો ભૂયસ્કાર આયુ સહિત તહોતેર બાધતાં સત્તાવીસમો ભૂયસ્કાર તે વળી નામકર્મની ત્રીશ બાધતાં ચાનાં ૦ પાંચ, દર્શનાં ૦ નવ, વેદનીય એક, મોહનીય બાવીશ, આયુ એક નામની ત્રીશ ગોત્રની એક અને અતરાયની પાંચ, એવં યુગ્મોતેર બાધતાં અઠ્ઠાવીસમો ભૂયસ્કાર અહીંવા પ્રકારોતરે અનેક અધસ્થાનક સભવે તે આપણી બુદ્ધિથી વિચારી લેવા એમ અઠ્ઠાવીશ અદ્યતર બધ પણુ વિપરીતપણુ લેવા અને ઓગણત્રીશ અધસ્થાનક બાણી અવસ્થિત બધ પણુ ઓગણત્રીસ લેવા અહીંયા અવસ્થાવ્ય બધ ન સભવે, જે બાણી સર્વ ઉત્તર પ્રકૃતિનો અઅધક અયોગી ગુણકાણે જીવ હોય, ત્યાંથી પડવું નથી માટે અવસ્થાવ્ય બધ ન હોય.

ધતિ જયસોમસૂરિકૃતબાલાવબોધે.

તથા મિથ્યાત્વે નવનો બંધક થકો મિથ તથા સમ્યક્ત્વ પામતો છ બાંધે ત્યાં પહેલે સમયે પહેલો અદ્યપતર બંધ હોય ૧. આઠમે ગુણઠાણે છ બાંધતો ચાર બાંધે ત્યારે પહેલે સમયે બીજો અદ્યપતર બંધ હોય ૨. તથા ત્રણ બંધસ્થાનકે પ્રથમ સમય પછી દ્વિતીયાદિક સમયે ત્રણ અવસ્થિત બંધ હોય. તથા ઉપશાંતમોહે અબંધક થકને પડતો દશમે ગુણઠાણે ચાર બાંધે ત્યારે પહેલે સમયે પહેલો અવક્તબ્ય બંધ હોય ૧. ઉપશાંતમોહે સર્વાથા અબંધક થકો કાળ કરી અનુ-તરવિમાને ઉપજે ત્યાં ચોથે ગુણઠાણે પ્રથમજ છ બાંધે ત્યાં પહેલે સમયે બીજો અવક્તબ્ય બંધ હોય ૨. એટલે દર્શનાવરણીય કર્મના ત્રણ બંધસ્થાનકે બે ભૂયસ્કાર બંધ, ત્રણ અવસ્થિત બંધ અને બે અવક્તબ્ય બંધ હોય

મોહનીય કર્મની બંધે ૨૬ પ્રકૃતિ છે તેને વિષે દશ બંધ સ્થાનક છે, તે કયા ? ૨૨, ૨૧, ૧૭, ૧૩, ૯, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧ તે કેમ ? મોહનીયની ૨૮ પ્રકૃતિ છે. તેમાંથી સમ્યક્ત્વ મોહનીય અને મિથમોહનીય એ બે બંધે ન હોય, તે દાળી ૨૬ બંધે હોય તેમાં પણ ત્રણ વેદનો બંધ સમકાળે ન હોય, એકજ વેદનો બંધ હોય. અને હાસ્ય ૧, રતિ ૨: ગ્રાહ ૧, અરતિ ૨: એ બે યુગલ માંહેથી એકજ યુગલ એક સમયે બંધાય એટલે ૨૬ માંહેથી ૪ દાળ્યે ઉત્કૃષ્ટો ૨૨ પ્રકૃતિનો બંધ મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે હોય ૧, ત્યારપછી મિથ્યાત્વ દાળ્યે સાસ્વાદને ૨૧ નો બંધ ૨, મિથ્રે અને અવિરતે અનતાનુબંધી ૪ દાળ્યા માટે ૧૭ નો બંધ ૩ અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ દાળ્યે દેશવિરતિએ ૧૩ નો બંધ ૪. પ્રત્યાખ્યાનાવરણ ૪ દાળ્યે પ્રમત્ત થકી અપૂર્વકરણ લગે ૯ નો બંધ; યદ્યપિ ઇહાં અરતિ શોઠ દાળ્યાં છે તો પણ તે ઠામે હાસ્ય રતિ છે તે માટે ૯ નો જ બંધ હોય ૫, હાસ્ય, રતિ, ભય અને ક્રુચ્છા એ ચાર દાળ્યે અનિવૃત્તિને પહેલે ભાગે પાંચનો બંધ ૬, બીજે ભાગે પુરુષવેદ દાળ્યે ૪ નો બંધ ૭. ત્રીજે ભાગે સંજવલન ક્રોધ દાળ્યે ૩ નો બંધ ૮, ચોથે ભાગે સંજવલન માન દાળ્યે ૨ નો બંધ ૯. પાંચમે ભાગે સંજવલની માયા દાળ્યે એક સંજવલન લોભનો જ બંધ ૧૦. એ દશ બંધ સ્થાનકને વિષે નવ ભૂયસ્કાર બંધ હોય, આઠ અદ્યપતર હોય, દશ અવસ્થિત હોય અને બે અવક્તબ્ય હોય. તે કેમ ? એક પ્રકૃતિ

બાંધતો થકો પડતાં બે બાંધે ત્યારે પહેલે સમયે પહેલો ભૂયસ્કાર થાય
 ૧. બે બાંધતો ત્રણ બાંધે ત્યારે બીજો ભૂયસ્કાર ૨. એમ પ્રકૃતિબંધ
 વધતો થકો ચાવત ૨૧ થકી ૨૨ બાંધે ત્યારે નવમો ભૂયસ્કાર હોય
 ૬. એમ નવ ભૂયસ્કાર બાણવા. ત્યાં ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬ અને
 ૧૩ બાંધતો કાળ કરે તો દેવતા થાય, ત્યાં ૧૭ નો બંધક થાય
 પણ તે ભૂયસ્કાર ૧૭ નો એક જ બાણવો; બૂઠા નહી. તથા મિ-
 થ્યાત્વેર બાંધતો થકો ચઢતાં મિથ્રે અને સમ્યક્ત્વે ૧૭ બાંધે તે પહેલો
 અદ્યતર બંધ ૧, સાસ્વાદન તો પડતાં જ હોય; તે માટે ચઢતાં
 ૨૧ નો બંધ ન હોય. ૧૭ બાંધતો ૧૩ બાંધે એ બીજો અદ્યતર
 બંધ ૨, એમ પ્રકૃતિ ઘટાડતો ચાવત એક બાંધે એ આઠમો અ-
 દ્યતર બંધ ૮. એ આઠ અદ્યતર બંધ બાણવા. તથા હશે બંધ-
 સ્થાનકે પ્રથમ સ્વમય પછી દ્વિતીયાદિક સમયે હશ અવસ્થિત બંધ
 બાણવા. તથા ઉપશમ એણિએ મોહનીયના સર્વથા અબંધક થઈને
 પડતો નવમે ગુણદાણે સંજવલન લોભ બાંધે ત્યારે પહેલે સમયે
 અવક્તવ્ય બંધ હોય, એ પહેલો અવક્તવ્ય બંધ ૧. તથા ઉપશમ
 એણિએ અબંધક થઈને ત્યાં જ કાળ કરી અનુતર વિમાને જઈ
 ત્યાં પ્રથમ જ ચોથે ગુણદાણે સત્તરનો બંધક થાય, એ બીજો અ-
 વક્તવ્ય બંધ ૨ એટલે મોહનીયના હશ બંધસ્થાનકે નવ ભૂયસ્કાર
 બંધ હોય, આઠ અદ્યતર બંધ હોય, હજી અવસ્થિત બંધ હોય
 અને બે અવક્તવ્ય બંધ હોય ॥ ૨૪ ॥

૨૩ ૨૫ ૨૬ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૧
 તિપણછઅટ્ટનવહિઆ, વીસા તીસેગતીસ ઇગ નામે;
 છસ્સગઅટ્ટતિવંધા, સેસેસુ ચ ઠાળમિક્કિઠં ॥૨૫॥

તિપણછઅટ્ટનવહિયા વીસા=
 ત્રણ, પાંચ, છ, આઠ
 અને નવ અધિક વીસ
 એટલે ૨૩-૨૫-૨૬-૨૮
 ૨૯ પ્રકૃતિના બંધસ્થાન

તીસ=ત્રીશ પ્રકૃતિનું બંધસ્થાન
 પગતીસ=એકત્રીશનું બંધ-
 સ્થાન
 ઇગ=એક પ્રકૃતિનું બંધસ્થાન
 નામે=નામકર્મને વિષે

છ=૭ ભૂચરકાર બંધ
સ્વગ=સાત અદ્યતર
મટ્ટ=આઠ અવસ્થિત બંધ
તિવંધા=ત્રણ અવકાશબંધ
સેસેસું=બાકીના [જ્ઞાનાવરણ,

વેદનીય, આયુ, ગોત્ર
અને અંતરાય] કર્મને
વિષે

ઠાળ=બંધસ્થાન
ફિક્કું=એક એક

અર્થ:—ત્રેવીશ, પચીશ, છવીશ, અઠ્ઠાવીશ, આગણત્રીશ, ત્રીશ, એકત્રીશ અને એક પ્રકૃતિનાં [એમ આઠ] બંધસ્થાન નામ-કર્મને વિષે હોય. ૭ ભૂચરકાર, સાત અદ્યતર, આઠ અવસ્થિત અને ત્રણ અવકાશ બંધ હોય અને બાકીના કર્મને વિષે એક એક બંધસ્થાન હોય. ॥ ૨૫ ॥

વિવેચન—નામકર્મની બંધે ૬૭ પ્રકૃતિ છે તેને વિષે ૮ બંધ સ્થાનક છે, તે કયા ? ૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૧ તે કેમ ? વર્ણચતુષ્ક ૪, તૈળસ ૫, કાર્મભૂ ૬, અશુભલુ, ૭, નિર્માણ ૮ અને ઉપલાત ૯ એ નવ પ્રકૃતિ આઠમા શુભાશુના છઠ્ઠા ભાગ લગે સર્વ જીવ સહાય નિશ્ચયે બાંધે તે આઠે ધ્રુવબંધી ૯, તિથિ-ચ-ગતિ ૧૦, તિથિગાત્રપૂર્વી ૧૧, એકેદ્રિયજાતિ ૧૨, ઔદારિક શરીર ૧૩, હુંડક સંસ્થાન ૧૪, સ્થાવર ૧૫, અપર્યામિ ૧૬, અસ્થિર ૧૭, અશુભ ૧૮, દુર્ભાગ ૧૯, અનાદેય ૨૦, અચરા ૨૧, સૂક્ષ્મ બાહર માંહેલી એક ૨૨, સાધારણ પ્રત્યેક માંહેલી એક ૨૩, એ ત્રેવીશ અપર્યામિએકેદ્રિય પ્રાયોગ્ય તે એકેદ્રિય, વિકલે દ્રિય અને પચેદ્રિય મિથ્યાત્વી બાંધે, એ ત્રેવીશનું પહેલું બંધસ્થાનક ૧. તે ૩૩ માંહે ઉદ્યાસનામ ૧, પરાધાત ૨, એ બે ભેળવીએ અને અપર્યામિ ૧, અસ્થિર ૨, અશુભ ૩ અને અચરા ૪, એ ચારને ઠેકાણે એની પ્રતિપક્ષી પર્યામિ ૧, સ્થિર, ૨, શુભ ૩ અને યશ ૪, એ ચાર કહીએ, તેા એ પચ્ચીશ પર્યામિ એકેદ્રિય પ્રાયોગ્ય તથા અપર્યામિ બેધેદ્રિયાદિક પ્રાયોગ્ય બંધાય, એ બીજું બંધસ્થાનક ૨. એ ૨૫ માંહે ઉદ્યોત તથા આતપ એ બે માંહેની એક ભેળવીએ, એ ૨૬ પર્યામિ એકેદ્રિય યોગ્ય બંધાય, એ ત્રીજું બંધસ્થાનક ૩. તથા દેવગતિ ૧. દેવાનુપૂર્વી ૨, પચેદ્રિયજાતિ ૩, વૈક્રિય શરીર ૪, વૈક્રિયોપાંગ ૫, સમયનુરક્ત સંસ્થાન ૬, ઉદ્યાસ ૭, પરાધાત ૮, શુભવિહાસોગતિ ૯, ત્રસ ૧૦, બાહર ૧૧, પર્યામિ ૧૨ પ્રત્યેક ૧૩,

સ્થિર અસ્થિર માંહેલી એક ૧૪, શુભ અશુભ માંહેલી એક ૧૫, યશ અયશ માંહેલી એક ૧૬, સુભગ ૧૭, સુસ્વર ૧૮, આદેય ૧૯ અને નવ ધ્રુવબ ધી ૨૦, એ ૨૦ દેવપ્રાચોગ્ય પ્રકૃતિઓને પ્રથમના ચાર ગુણઠાણવાળા મનુષ્ય તિર્થંચ બાંધે, એ ચોથું બંધસ્થાનક ૪. એ માંહે જિનનામ ભેળવીએ તે ૨૨ અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ મનુષ્ય જ દેવગતિ યોગ્ય બાંધે અથવા પૂર્વોક્ત ૨૫ માંહે ખગતિ ૧, ૧, સ્વર ૧, સઘયણ ૧, ઔદારિકોપાંગ ૧, એ ૪ ભેળવીએ તથા એકેંદ્રિયને ઠેકાણે ૫ એ દ્વિય, અને સ્થાવરને ઠેકાણે ત્રસ કહીયે, એ ૨૯ પર્યાપ્તપંચેંદ્રિય તિર્થંચયોગ્ય બાંધે, એ પાંચમું બંધસ્થાનક ૫. તથા પૂર્વોક્ત ૨૮ માંહે આહારકદ્દિક ભેળવીએ અને સ્થિર શુભ, યશ જ કહીએ પ્રતિપક્ષી ન કહીએ, તો એ ૩૦ દેવયોગ્ય અપ્રમત્તસંયત બાંધે, અથવા પૂર્વોક્ત ૨૮ માંહે વજ્રઋષભનારાચ સઘયણ ૧, જિનનામ ૨, એ બે ભેળવીએ અને દેવદ્વિકને ઠામે [ઠેકાણે] મનુષ્યદ્વિક કહીયે, એ ૩૦ મનુષ્યયોગ્ય સમ્યગ્દૃષ્ટિ દેવતા બાંધે, એ છઠ્ઠું બંધસ્થાનક ૬ તથા દેવયોગ્ય ૩૦ માંહે જિનનામ ભેળવીએ, એ ૩૧ દેવયોગ્ય અપ્રમત્ત અને અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાનવતી સાધુ બાંધે, એ સાતમું બંધસ્થાનક ૭ તથા અપૂર્વાદિ ત્રણ ગુણઠાણે ગ્યો થકો સાધુ એક યશંકીર્તિ સહજે જ બાંધે પણ કોઈ ગતિયોગ્ય નહીં, એ આઠમું બંધસ્થાનક ૮. હવે એ ૮ બંધસ્થાનકને વિષે છ ભૂયસ્કાર હોય, સાત અદ્યત્તર હોય, આઠ અવસ્થિત હોય અને ત્રણ અવક્તવ્ય હોય, તે કેમ ? કોષ્ઠક છવ અપર્યાપ્ત એકેંદ્રિય યોગ્ય ૨૩ બાંધીને તત્ત્વોગ્ય વિશુદ્ધિપણે ૨૫ બાંધે, ત્યારે પહેલે સમયે પહેલો મૂયસ્કાર હોય ૧. તે વાર પછી ૨૬ બાંધતે બીજો ભૂયસ્કાર. ૨૮ બાંધતે ત્રીજો ૩. ૨૯ બાંધતે ચોથો ૪. ત્રીશ બાંધતે પાંચમો ૫. આહારકદ્દિક યુક્ત ૩૦ બાંધીને ૩૧ બાંધતાં પહેલે સમયે છઠ્ઠો ભૂયસ્કાર ૬. અથવા એક યશંકીર્તિ બાંધતો ઐશ્વિથી પડતો અપૂર્વકરણે ૩૧, અથવા ૩૦, અથવા ૨૯, અથવા ૨૮ બાંધે, ત્યાં પહેલે સમયે ભૂયસ્કાર હોય પણ છઠ્ઠો જ, પણ સાતમો નહીં જે ભણી એકત્રીશાદિક અધિકી બાંધે તે તેજ છે, નવી નથી તે માટે. એ ભૂયસ્કાર બંધ બાણવા. હવે અદ્યત્તર બંધ ૭ છે, તે આ પ્રમાણે-અપૂર્વકરણે દેવગતિયોગ્ય ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧ બાંધીને ઐશ્વિ ચઢતાં તે બંધને વ્યુચ્છેદ એક યશ બાંધે, ત્યાં

આઘ સમયે પહેલો અદ્યતર બંધ ૧, કોષ્ઠક મનુષ્ય આહારકદિકે અને જિનનામ સહિત દેવચોગ્ય ૩૧ બાંધતો મરીને દેવલોકે જાય, ત્યાં પહેલે જ સમયે મનુષ્ય ચોગ્ય ૩૦ બાંધે; ત્યાં બીજો અદ્યતર ૨. તે જ દેવલોકથી ચ્યવી મનુષ્ય થયો થકો વળી જિનનામ સહિત દેવગતિ ચોગ્ય ૨૯ બાંધે, તેને આઘ સમયે ત્રીજો અદ્યતર ૩. જ્યારે કોઈ મનુષ્ય વા તિર્થંચ તિર્થંગતિ ચોગ્ય ૨૯ બાંધતો વિશુદ્ધ પરિણામે દેવગતિ ચોગ્ય ૨૮ બાંધે, ત્યારે આઘ સમયે ચોથો અદ્યતર ૪. તે ૨૮ બાંધતો સંકલિષ્ટ પરિણામવશે એકેદ્રિયચોગ્ય ૨૬ બાંધે, ત્યાં પાંચમો અદ્યતર ૫ તેજ ૨૬ વાળો ૨૫ બાંધે ત્યારે છઠ્ઠો અદ્યતર ૬. તેજ ૨૩ બાંધે ત્યારે સાતમો અદ્યતર બંધ જાણવો. તથા એ આઠે બંધસ્થાનકે દ્વિતીયાદિક સમયે આઠ અવસ્થિત વંધ હોય તથા ઉપશાન્તમોહ ગુણઠાણે નામકર્મને સર્વથા અબંધક થઇને પડતો એક યશ બાંધે ત્યારે પ્રથમ સમયે પહેલો અવક્તવ્ય ૧. ઉપશાન્તમોહ કાળ કરીને અનુતર વિભાને જાય ત્યાં પહેલે જ સમયે જિનનામ સહિત મનુષ્યગતિ ચોગ્ય ૩૦ બાંધે, ત્યાં બીજો અવક્તવ્ય ૨. તેજ કોષ્ઠક જિનનામ વિના ૨૯ બાંધે, ત્યાં પ્રથમ સમયે ત્રીજો અવક્તવ્ય બંધ હોય ૩. એટલે એ નામકર્મને ૮ બંધસ્થાનકે છ ભૂયસ્કાર બંધ હોય, સાત અદ્યતર બંધ હોય, આઠ અવસ્થિત બંધ હોય અને ત્રણ અવક્તવ્ય બંધ હોય.

શેષ જ્ઞાનાવરણીય ૧, વેદનીય ૨, આયુ ૩, ગોત્ર ૪, અંતરાય ૫, એ પાંચ કર્મને વિષે એકેકુંજ બંધસ્થાનક છે, તે કેમ? જ્ઞાનાવરણીયની પ્રકૃતિ ૫ સદ્મસપરાયણને લેણી જ બંધાય, ત્યાં ભૂયસ્કાર કે અદ્યતર બંધ હોય નહીં; અવસ્થિત બંધ એકે સદાય હોય ઉપશાન્તમોહ જ્ઞાનાવરણનો સર્વથા અબંધક થઇને પાછો પડતો પાંચે પ્રકૃતિ સમકાળે બાંધે ત્યારે તેને પહેલે સમયે અવક્તવ્ય બંધ હોય, એમ અનરાય કર્મ પણ દહેવું વેદનીયની બે પ્રકૃતિ આંહિંસી એકજ બંધાય. અહીં પણ ભૂયસ્કાર અને અદ્યતર ન હોય, સદાય અવસ્થિત જ બંધ હોય, એનો અબંધ અચોગી ગુણઠાણે થાય અને તે પછી ફરી વેદનીય ન બાંધે તે માટે અવક્તવ્ય બંધ પણ હોય નહીં આયુ.કર્મની

આઠ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે અંધસ્થાન તથા ભૂયસ્કારાદિ અંધનું કોણક.

૮ કર્મ	જ્ઞાનાવરણદર્શનાવરણ	વેદનીય	મોહનીય કર્મ	આયુઃ	નામકર્મ	ગોત્ર	અંતરાય
ઉત્તર પ્રકૃતિ	૫	૯	૨	૨	૬૭	૨	૫
કેટલા અંધસ્થાન	૧	૩	૧૦	૧	૮	૧	૧
કેટલી પ્રકૃતિના અંધસ્થાન	૫	૯,૬, ૪	૨૨,૨૧,૧૭,૧૩ ૯,૫,૪,૩,૨,૧	૧	૨૩,૨૫,૨૬,૨૮ ૨૯,૩૦,૩૧,૧	૧	૫
ભૂયસ્કાર અંધ	૦	૨	૯	૦	૬	૦	૦
અદ્યપતર અંધ	૦	૨	૮	૦	૭	૦	૦
અવસ્થિત અંધ	૧	૩	૧૦	૧	૮	૧	૧
અવજાત્ય અંધ	૧	૨	૨	૧	૩	૧	૧

પ્રકૃતિ ચાર છે, તે માંહેની એક ભરે એકજ બાંધે અને તે એક જ વાર બાંધે તે બંધને પહેલે સમયે અવક્તવ્યબંધ એક હોય, પછી બંધકાળ લગે અવસ્થિતબંધ હોય, ભૂયસ્કાર કે અદ્યતર હોય નહીં. ગોત્રકર્મની બે પ્રકૃતિ માંહેથી પણ એક સમયે એક જ બંધાય ત્યાં ભૂયસ્કાર કે અદ્યતર હોય નહીં, સદાય અવસ્થિત હોય. ઉપશાન્તમોહ સર્વથા અબંધક થઇ પાછો બાંધે, ત્યાં પ્રથમ સમયે અવક્તવ્ય હોય ॥ ૨૫ ॥

૮ મૂળ કર્મનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ.

વીસચરકોડિકોડી, નામે ગોષ અ સત્તરી મોહે;
ત્રીસચરકોડી ઉદહી, નિરચસુરાડંમિ તિત્તીસા ॥૨૬॥

વીસ=વીશ.

ચરકોડિકોડી=કોડાકોડ સા-
ગરોપમ.

નામે=નામકર્મને વિષે.

ગોષ=ગોત્રકર્મને વિષે

સત્તરી=સિત્તેર કોડાકોડ સાગરો-
પમ

મોહે=મોહનીય કર્મને વિષે

ત્રીસ=ત્રીશ કોડાકોડ સાગરોપમ

ચરકોડી=બાકીના ચાર કર્મને
વિષે

ઉદહી=સાગરોપમ

નિરચસુરાડંમિ=નારકી અને દેવ-
તાના આયુષ્યને વિષે

તિત્તીસા=તેત્રીશ સાગરોપમ

અર્થ—વીસ કોડાકોડ સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ નામ-
કર્મ અને ગોત્રકર્મની હોય, મોહનીયકર્મની ૭૦ કોડાકોડી
સાગરોપમ હોય. બાકીના ચાર કર્મને વિષે ત્રીશ કોડાકોડી સાગ-
રોપમ હોય. નારકી અને દેવતાના આયુષ્યને વિષે તેત્રીસ સાગ-
રોપમ સ્થિતિ હોય. ॥ ૨૬ ॥

વિવેચન—હવે સ્થિતિવંચ કહે છે.—વીશ કોડાકોડી સાગરો-
પમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ નામકર્મ અને ગોત્રકર્મની હોય, સિત્તેર
[૭૦] કોડાકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ મોહનીયકર્મની હોય.
ઈતર તે જ્ઞાનાવરણીય ૧, દર્શનાવરણીય ૨, વેદનીય ૩ અને
અંતરાય ૪, એ ચાર કર્મની ત્રીશ કોડાકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ

સ્થિતિ હોય. નારકી અને દેવતાના આયુઃકર્મની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ તેત્રીશ સાગરોપમની હોય, એ ૩૩ સાગરોપમ કહ્યાં તે ભોજ્યકાળ આશ્રયી જાણવાં પણ બાંધે તે તે પૂર્વકોટીને ત્રીજે ભાગે અધિક ૩૩ સાગરોપમ બાંધે ભગવતી સૂત્રે શતક ૬ ક્રાંતી ત્રીજા ઉદ્દેશે એમ કહ્યું છે, તથા સપ્તવિધ બંધકનો કાળ પણ ૩૩ સાગરોપમ પૂર્વકોટીને ત્રીજે ભાગે અધિક અને છમાસે ઊણા કહ્યો છે, તે માટે ૩૩ સાગર પૂર્વ કોટીને ત્રીજે ભાગે અધિક xઆયુઃકર્મની સ્થિતિ જાણવી. ॥ ૨૬ ॥

૮ ચૂળકર્મનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ.

તું અકસાયઠિદં, ચાર મુહુત્તા જહન્ન વેઅણિપ્પ;
દુદ્ધ નામગોણસુ, સેસપ્પસું મુહુત્તંતો ॥ ૨૭ ॥

મુહુત્તં=છાકોને-ત્યાગ કરીને

અકસાય=અકષાયીને

ઠિદં=સ્થિતિ

ચારમુહુત્તા=ચાર મુહુર્ત

જહન્ન=જઘન્ય

વેઅણિપ્પ=વેદનીયકર્મને વિષે

અદુદ્ધ=આઠ આઠ મુહુર્તની

નામગોણસુ=નામકર્મ અને

ગોત્રકર્મને વિષે

સેસપ્પસું=ખાકીના પાંચ કર્મને

વિષે

મુહુત્તંતો=અંતર્મુહુર્ત

અર્થ:—અકષાયીને x ત્યાગ કરીને [સકષાયીને] વેદનીય કર્મને વિષે જઘન્ય સ્થિતિ ચાર મુહુર્ત હોય નામ અને ગોત્ર કર્મને વિષે આઠ આઠ મુહુર્ત જઘન્ય સ્થિતિ હોય. ખાકીના પાંચ [જ્ઞાનાવરણ, દર્શનાવરણ, મોહનીય, આયુ અને અંતરાય] કર્મને વિષે જઘન્ય સ્થિતિ અંતર્મુહુર્ત હોય ॥ ૨૭ ॥

વિવેચન—હવે જઘન્ય સ્થિતિ કહે છે—અકષાયી તે ૧૧, ૧૨, ૧૩, ચુલ્લકાણાવાળા, તેની સ્થિતિ વર્ણને [જે ભણી અકષાયીને

x આયુકર્મને વિષે દેવાયુ અને નરકાયુની સ્થિતિ સર્વ કરતાં વધારે દેવાયી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધમાં અધવાધરને માટે તે બેની સ્થિતિ કહી છે.

તો વેદનીયની સ્થિતિ બે સમયની જ હોય તે માટે તે વિના] સક્રિયાથી વેદનીયની સ્થિતિ જઘન્યથી ખાર મુહૂર્તની હોય. નામકર્મ અને ગોત્રકર્મની આઠ આઠ મુહૂર્તની જઘન્ય સ્થિતિ હોય. અને શેષ પાંચ કર્મની જઘન્યસ્થિતિ અંતર્મુહૂર્તની રહોય. ૨૭.

× પહેલે સમયે બધાય, ખીજે સમયે વેદાય અને ત્રીજે સમયે નાશ પામે

૧ અન્ય સ્વર્ગે [ઉત્તરધ્યવનર્મા] અંતર્મુહૂર્તની પણ કહી છે.

૨ અહીં કર્મનો અગ્રાધા કાળ [અનુદયકાળ] ઉત્તર પ્રકૃતિને આશ્રયીને જ આગળ કહેવામા આવે, તેથી તેને અનુમારે મૂળ પ્રકૃતિનો અગ્રાધા કાળ પણ લેવો—એટલે—જ્ઞાનાવરણ, દર્શનાવરણ, વેદનીય અને અંતરાય કર્મનો ત્રણ દગ્ગર વર્ષ, ગોદનીયનો સાત દગ્ગર વર્ષ, નામ તથા ગોત્ર કર્મનો બે દગ્ગર વર્ષ અને આયુષ્ય કર્મનો અંતર્મુહૂર્ત તથા પૂર્વકાંડીનો ત્રીજો ભાગ સ્થિતિમાથી અગ્રાધા કાળ બાદ કરતાં રોષ, રહે તે નિષેક કાળ [ભોગ્યકાળ] બહુવે અગ્રાધા કાળ એટલે દલિકની રચના વિનાનો કાળ જે સમયે જેટલી સ્થિતિવાળું જે કર્મ આત્મા બાધે છે અને તેના ભાગમા જેટલી ક્રમ વર્ગણુઓ આવે છે તે વર્ગણુઓ તેટલા કાળ નિયત કળ આપી શકે તેટલા માટે તેની રચના કરે છે ચરઆતના કેટલાક સ્થાનકર્મા તે રચના કરતો નથી, તેને જ અગ્રાધા કાળ કહેવામા આવે છે અગ્રાધા કાળ પછીના પ્રથમ સ્થાનકર્મા વધારે, ખીન્નમા ઓછા, ત્રીજામા ઓછા એમ સ્થિતિબંધના ચરમ સમય પર્યંત દલિક ગોઠવે છે, તેને નિષેક કહે છે. ક્રમશઃ ભોગવવા માટે કરેલી દલિક રચના તે નિષેક અગ્રાધા કાળનો એવો નિયમ છે કે—જઘન્ય સ્થિતિબંધે અંતર્મુહૂર્તનો અગ્રાધા કાળ, સમયાધિક જઘન્ય સ્થિતિબંધથી માંડી ચાવત્ પશ્યોપમના અસંખ્ય ભાગાધિક બંધથી આરંભી ખીજે પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ પૂર્ણ થાય ત્યાં મુદ્દી બે સમયાધિક અંતર્મુહૂર્તનો અગ્રાધા કાળ પડે. એમ પશ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગાધિક બંધે સમયસમયનો અગ્રાધા કાળ વધારતાં પૂર્ણ કાંડાકાંડી સાગરોપમના બંધે મો વરમનો અગ્રાધા કાળ હોય એટલે તેટલા વખતના જેટલા સમયો થાય તેટલા સ્થાનકર્મા દલિક રચના ન કરે.

ઉત્તર પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબધ.

વિગ્ધાવરણ^૫ અસા^{૧૪}ણ, તીસં^૧ અઢાર^૩ સુહૃમવિગલતિ^૩ગે;
માગિ^૧સંઘય^૧ણે, દસ દુસુવરિમેસુ દુગવુઢી ॥૨૮॥

વિગ્ધાવરણઅસાણ=પાંચ અ-
તરાય, પાંચ જ્ઞાનાવરણ,
નવ દર્શનાવરણ અને
અશાતાવેદનીય કર્મને
વિષે

તીસં=ત્રીશ કોડાકોડી સાગ-
રોપમ

અઢાર=અઠાર કોડાકોડી સાગ-
રોપમ

મવિગલતિગે=સૂક્ષ્મત્રિક

અને વિકલત્રિકને વિષે
પદમાગિદસંઘયણે=પ્રથમ સં-
સ્થાન અને પ્રથમ સં-
ઘયણને વિષે

દસ=દશ કોડાકોડી સાગરોપમ
દુસુ=બેને વિષે

અવરિમેસુ=ઉપરના સંસ્થાન
અને સંઘયણને વિષે

દુગવુઢી=બે કોડાકોડી સાગ-
રોપમની વૃદ્ધિ બાણવી

અર્થ:—પાંચ અતરાય, ચૌદ આવરણ અને અશાતાવેદનીયને
વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ત્રીશ કોડાકોડી સાગરોપમ હોય સૂક્ષ્મત્રિક
અને વિકલે દિયત્રિકને વિષે અઠાર કોડાકોડી સાગરોપમ હોય;
પહેલા સંસ્થાન અને પહેલા સંઘયણ એ બેને વિષે દશ કોડા-
કોડી સાગરોપમ હોય અને ઉપરના સંસ્થાન અને સંઘયણને
વિષે બે કોડાકોડી સાગરોપમની વૃદ્ધિ બાણવી ॥ ૨૮ ॥

વિવેચન — હવે ઉત્તર પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ કહે છે-પાંચ
અંતરાય, પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, નવ દર્શનાવરણીય અને એક
અશાતાવેદનીય એવં ૨૦ પ્રકૃતિની ત્રીશ કોડાકોડી સાગરોપમની
ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ હોય, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૨, સાધારણ ૩. એ
સૂક્ષ્મત્રિક, બેઈદિય ૧, તેઈદિય ૨, ચર્ચિદિય ૩, એ વિકલત્રિક,
એ ૭ પ્રકૃતિની અઠાર કોડાકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
હોય. પ્રથમાકૃતિ તે સમયપુરસ્ક સંસ્થાન અને પ્રથમ સંઘયણ
તે વજ્રપદ્મનારાય સંઘયણ એ બે પ્રકૃતિની દશ કોડાકોડી
સાગરોપમની સ્થિતિ હોય, ઉપરના બેને વિષે બે સાગરોપમ

વધારીએ, તે આ પ્રમાણે—ન્યગ્રાધ અને ઋષભનારાયની ખાર,
સાદિ અને નારાયની ચાંદ, કુખ્ય અને અર્ધનારાયની સોળ,
વામન અને કીલિધાની અઠાર અને હુંડક તથા છેવડાની વીશ
કોડકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ હોય. ॥ ૨૮ ॥

૧૯ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧
ચાલીસ કસાણસું, મિઝલહુનિઝુપહસુરહિસિઅમહુરે;

૪
દસ દોસહૂ સમહિઆ, તે હાલિદંવિલાઈળં ॥ ૨૯ ॥

ચાલીસ=ચાલીશ કોડકોડી સા-
ગરોપમ

કસાણસું=કપાયોને વિષે

મિઝલહુનિઝ=મૃદુ, લઘુ, સ્નિ-
ગ્ધસ્પર્શ

ઝુપહસુરહિ=ઉંચુસ્પર્શ, સુર-
લિગંધ

સિયમહુરે=સ્વેતવર્ણ અને

મધુર રસને વિષે

દસ=દશ કોડકોડી સાગરોપમ
દોસહૂસમહિયા=અઢી કોડકોડી
સાગરોપમ સાધિક

તે=તે [દશ કોડકોડી સાગરોપમ]

હાલિદંવિલાઈળં=પીતવર્ણ આ-
મ્ભરસ વગેરેની જાણવી.

અર્થ:—૧૬ કપાયોને વિષે ચાલીશ કોડકોડી સાગરોપમ
હોય; મૃદુ, લઘુ, સ્નિગ્ધ અને ઉપ્પુસ્પર્શ, સુરલિગંધ, સ્વેતવર્ણ
અને મધુરરસને વિષે દશ કોડકોડી સાગરોપમ હોય અને તે
[દશ કોડકોડી સાગરોપમમાં] અઢી કોડકોડી સાગરોપમ સાધિક
સ્થિતિ પીતવર્ણ અને આમ્ભરસ વગેરેની જાણવી. ॥ ૨૯ ॥

વિવેચન—સોળ કપાયની ચાલીશ કોડકોડી સાગરોપમની
ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ હોય. મૃદુસ્પર્શ ૧, લઘુસ્પર્શ ૨, સ્નિગ્ધસ્પર્શ ૩,
ઉપ્પુસ્પર્શ ૪, સુરલિગંધ ૫, સ્વેતવર્ણ ૬ અને મધુરરસ ૭, એ
સાતની દશ કોડકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ હોય હેઠલા
વર્ણ રસને વિષે અઢી અઢી વધારીએ, તે આ પ્રમાણે હારિદ
[પીળો] વર્ણ તથા આમ્ભરસની સાદાખાર, રક્ત વર્ણ તથા

કપાય રસની પત્રર, નીલવર્ણ તથા કટુકરસની સાડાસત્તર અને
કૃષ્ણવર્ણ તથા તિક્તરસની વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની
*સ્થિતિ હોય. ॥ ૨૯ ॥

દસ^૧ સુહવિહગ^૧ઇ^૨ઉચ્ચે^૬, સુરદુગ^૧થિરછ^૧કપુરિસર^૧ઇ^૧હાસે;
મિચ્છે^૨ સત્તરિ^૧ મણુદુગ^૧, ઇત્થીસાણસુ^૧ પ રસ ॥૩૦॥

દસ=દશ કોડાકોડી સાગરોપમ
સુહવિહગ=શુભવિહાયોગતિ
ઉચ્ચે=ઉચ્ચગોત્રને વિષે
સુરદુગ=દેવદ્વિક
થિરછક=સ્થિરષટ્ક
પુરિસ=પુરુષવેદ
રઇહાસે=રતિમોહનીય અને
હાસ્યમોહનીયને વિષે

મિચ્છે=મિથ્યાત્વે
સત્તરિ=સિત્તેર કોડાકોડી સાગ-
રોપમ
મણુદુગઇત્થીસાણસુ=મનુષ્યદ્વિક,
સ્ત્રીવેદ અને સાતા વેદ-
નીયને વિષે
પત્રરસ=પદર કોડાકોડી સાગ-
રોપમ

અર્થ.—શુભવિહાયોગતિ અને ઉચ્ચગોત્રને વિષે તથા સુરદ્વિક
સ્થિરષટ્ક, પુરુષવેદ, રતિમોહનીય અને હાસ્યમોહનીયને વિષે
દશ કોડાકોડી સાગરોપમ હોય; મિથ્યાત્વને વિષે સિત્તેર કોડાકોડી
સાગરોપમ હોય અને મનુષ્યદ્વિક, સ્ત્રીવેદ અને સાતાવેદનીયને વિષે
પદર કોડાકોડી સાગરોપમ હોય ॥ ૩૦ ॥

વિવેચન—શુભવિહાયોગતિ ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૨, દેવગતિ ૩,
દેવાનુપૂર્વી ૪, સ્થિરનામ ૧, શુભનામ ૨, સુભગનામ ૩,
સુસ્વરનામ ૪, આદેયનામ ૫ અને યશ નામ ૬, એ સ્થિર

* જો કે વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ એ વર્ણુ યતુષ્કને તેના ભેદ
વિનાજ બધામાં ગ્રહણ કરેલ છે અને કર્મપ્રકૃતિ વગેરેમાં તેની વીશ
કોડાકોડી સાગરોપમ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ કહી છે, તોપણ વર્ણુદિ યતુષ્કના વીશ
ભેદની જૂદી જૂદી સ્થિતિ પચસગ્રહમાં કહેલી છે તે અનુસારે અહીં પણ
કહેવામાં આવી છે. બધને આશ્રયીને તો વર્ણુયતુષ્કજ લેવું.

પદ્ક ૧૦, પુરુષવેદ ૧૧, રતિ ૧૨ અને હાસ્ય ૧૩, એ તેર પ્રકૃતિની હસ કોણકોણી સાગરોપમની સ્થિતિ હોય મિથ્યાત્વ મોહનીયની સિત્તેર કોણકોણી સાગરોપમની સ્થિતિ હોય મનુષ્યગતિ ૧, મનુષ્યાનુ-
પૂર્ણી ૨, સ્ત્રીવેદ ૩, અને આનાવેદનીય ૪, એ ચાર પ્રકૃતિની પત્તર કોણકોણી સાગરોપમની સ્થિતિ હોય. ॥૩૦॥

૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧
ભયકુચ્છઅરહસોષ, વિડવ્વિતિરિડરલનિરયદુગનીષ;
૫ ૬ ૮ ૧ ૧ ૧
તેઅપળ અથિરછકે, તસચડ થાવર ઇગ પર્ણિદી ॥૩૧॥

મયકુચ્છઅરહસોષ=ભય, છુગુ- વિષે,
પ્મા, અરતિ અને શોક તેઅપળ=તેજસપંચક [અને]
મોહનીયને વિષે અથિરછકે=અસ્થિરપદ્કને વિષે,
વિડવ્વિતિરિડરલનિરયદુગનીષ= તસચડ=તસચનુષ્ક,
વૈદિયદ્વિઃ, તિર્યંચદ્વિઃ, થાવરહાપર્ણિદી=સ્થાવર, એકે-
ઔદારિકદ્વિઃ, તથા નરક- દ્રિય અને પંચેદ્રિય
દ્વિઃ અને નીચ ગોત્રને જાતિને વિષે

અર્થ—ભય, છુગુપ્મા, અરતિ અને શોક મોહનીયને વિષે,
વૈદિયદ્વિઃ, તિર્યંચદ્વિઃ, ઔદારિકદ્વિઃ, નરકદ્વિઃ અને નીચ ગોત્રને
વિષે; તેજસપંચક અને અસ્થિરપદ્કને વિષે; તસચનુષ્ક, સ્થાવર
નામ, એકેદ્રિય અને પંચેદ્રિય જાતિને વિષે; ॥ ૩૧. ॥

વિવેચન.—ભય ૧, કુરુહા ૨, અરતિ ૩, શોક ૪, વૈદિયદ્વિઃ
૬, તિર્યંચદ્વિઃ ૮, ઔદારિકદ્વિઃ ૧૦, નરકદ્વિઃ ૧૨, નીચેગોત્ર ૧૩,
તેજસ ૧, કામીણ ૨, અનુરૂપ ૩, નિર્માણ ૪ અને ઉપધાત નામ
૫, એ તેજસ પંચક ૧૮, અસ્થિર ૧, અશુભ ૨, દુર્ભાગ ૩,
દુસ્વર ૪, અનાદેય ૫, અને અચર ૬, એ અસ્થિરપદ્ક ૨૪, તસ
૧, બાહર ૨, પર્યાસિ ૩ અને પ્રત્યેક ૮, એ તસ ચતુઃ ૨૮, સ્થાવર
૨૯, એકેદ્રિયજાતિ ૩૦, પંચેદ્રિય જાતિ ૩૧. ॥ ૩૧. ॥

નપુકુલગદ્ગસાસચક્ર-ગુરુકલલલલલ સીયદુગ્ધે,
વીસં કોડાકોડી, એવદ્ગાવાહ વા સયા ॥ ૩૨ ॥

નપુ=નપુ સક વેદ.

કુલગદ્ગ=અશુભ વિહાયોગતિ

સાસચક્ર=ધાસ ચતુષ્ક.

ગુરુકલલલલલલસીય=ગુરુ, ક-
કર્કશ, રક્ષ, અને શીતસ્પ-
ર્શને વિષે

દુગ્ધે=દુરભિગ વને વિષે.

વીસં કોડાકોડી=વીશ કોડાકોડી
સાગરોપમ.

એવદ્ગા=એટલી

અવાહ=અભાધા.

વાસસયા=સો વર્ષ.

અર્થ—નપુ સક વેદ, અશુભવિહાયોગતિ, ધાસચતુષ્ક, ગુરુ, કર્કશ, રક્ષ અને શીત સ્પર્શ અને દુર્ગંધને વિષે વીશ કોડાકોડી સાગરોપમ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ હોય [જેટલા કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ હોય] એટલા સો વર્ષ અભાધા જાણવા. ॥ ૩૨ ॥

ત્રિવેચન.—નપુ સક વેદ ૩૨, અશુભવિહાયોગતિ ૩૩, ઉચ્ચધાસ ૧, ઉદ્યોત ૨, આનય ૩, પરાધાત ૪, એ ધાસચતુષ્ક ૩૭ ગુરુ-સ્પર્શ ૩૮, કર્કશ ૩૯, રક્ષસ્પર્શ ૪૦, શીતસ્પર્શ ૪૧ અને દુર્ગંધ ૪૨, એ ૪૨ પ્રકૃતિની વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ હોય. આહારક વર્ણને બીજા બધા સંધાતનની સ્થિતિ પણ પોતપોતાના શરીરની સ્થિતિ જેટલી જ હોય, તે માટે ૨૦ કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ હોય એમ જાણવું.

હવે અભાધાકાળ કહે છે.—જે મૂળ પ્રકૃતિ તથા ઉત્તર પ્રકૃતિની જેટલા કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ હોય તે પ્રકૃતિની તેટલા શત (સો) વર્ષનો x અભાધાકાળ હોય, બાંધ્યા પછી પણ

x જેમ્હે પાંચ અતરાય, પાંચ ગાનાવરણુ, નવ દર્શનાવરણુ અને અસાતા વેદનીય, એ વીસ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ મિથિતિયધ ત્રીસ કોડાકોડી સાગરોપમ છે તો તેનો ઉત્કૃષ્ટ અભાધાકાળ ત્રીસ શતવર્ષ એટલે ત્રણ હજાર વર્ષનો હોય અને ત્રણ હજાર વર્ષ હીન ત્રીસ કોડાકોડી સાગરોપમ ભોગ્યકાળ હોય, એ પ્રકારે સર્વ પ્રકૃતિઓને માટે જાણવું.

એટલા કાળસંગે તે કર્મ ઉદય ન આવે તે અખ્યાધાકાળ કહીયે. તથા અવાહ્નિઆ કસ્મઠિર્ઘ કસ્મનિસેગો । इति प्रज्ञापनायाम् त्रेवीशमे पदे पाठ છે, તસ્યાર્થઃ—પોતપોતાને અખ્યાધાકાળે હીન જે કર્મ-સ્થિતિ તે કર્મનો નિષેક કહેતાં ભોગ્યકાળ બાણવો. નિષેક તે કર્મના ઉદયકાળે પ્રથમ બહુપ્રદેશાત્ર લેળા ઉદય આવે અને પછી હીન હીનતર ઉદય આવે યાવત કર્મની સ્થિતિને છેલ્લે સમયે અત્યંત અદ્ય પ્રદેશોના ઉદય હોય એ નિષેક કહીએ ॥ ૩૨ ॥

ગુરુ કોઢિકોઢિ અંતો, તિત્થાહારાણ મિન્નમુહુ વાહા;
લહુ ઠિહ સંઘગુણા, નરતિરિઆણાડ પલ્લતિગં ॥૩૩॥

ગુરુ=ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
કોઢિકોઢિઅંતો=અંતઃકોડાકોડી
સાગરોપમ
તિત્થાહારાણ=તીર્થ'કર નામકર્મ
અને આહારકદ્ધિકની
મિન્નમુહુ=અંતર્મુહૂર્ત
વાહા=અખ્યાધાકાળ

લહુઠિહ=જઘન્યસ્થિતિ
સંઘગુણા=સંખ્યાતશુણુ ઓછી
નરતિરિયાણ=મનુષ્ય અને તિ-
ર્થ'ચના
આડ=આયુષ્યની
પલ્લતિગ=ત્રણ પદ્યોપમ

અર્થ—તીર્થ'કર નામકર્મ અને આહારકદ્ધિકની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ અંતઃકોડાકોડી સાગરોપમ છે, અખ્યાધાકાળ અંતર્મુહૂર્ત હોય જઘન્ય સ્થિતિ સંખ્યાતશુણુ હીન અંતઃકોડાકોડી સાગરોપમ હોય. મનુષ્ય અને તિર્થ'ચના આયુષ્યની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ત્રણ પદ્યોપમ બાણવી ॥ ૩૩ ॥

વિવેચન—જિનનામ અને આહારકસમક એ આઠ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ અંતઃકોડાકોડી સાગરોપમના હોય. કહ્યાં શિષ્ય પૂછે છે કે-જિનનામનો એટલો કાળ તો તિર્થ'ગતિ વિના પૂરો ન પડે અને તિર્થ'ગતિ માંહે તો જિનનામની સત્તા નિષેધી છે, તો એ વાત કેમ થટે ?

તત્તોત્તરં—જમિહ નિકાહયતિત્થં, તિરિયમવે તં નિમેહિયં મ્મંતં ॥

દ્યુરમિ નસ્થિ દોષો ઉવ્વટ્ટણાવટ્ટણાસજ્જે ॥ ૧ ॥ અર્થ:—
 જે તિર્યંચમાં જિનનામની સત્તા નિષેધી છે તે ત્રીજે ભવેજ
 બંધાય એવા નિકાચિતની અપેક્ષાએ જાણવું. તે નિકાચિત કર્મ
 તેા સકલ કરણને અસાધ્ય હોય અને નિકાચ્યું ન હોય તે કર્મની
 અપવર્તના [સ્થિતિ રસવું ઘટાડવું] ઉદ્ધર્તના [સ્થિતિ રસવું
 વધારવું] તથા સંક્રમણ તે પરપ્રકૃતિ માંહે સંક્રમાવણું ઈત્યાદિક
 કરણ સાધ્ય હોય, તે જિનનામ ઘણા ભવ પહેલાં પણ બંધાય.
 તથા અંતઃકોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ પણ અપવર્તનાએ
 ઘટતાં તથા પરપ્રકૃતિમાંહે સંક્રમાવતાં કાંઈ દૂષણ નહીં તથા એ
 આઠ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય અખાધાકાળ ભિન્ન મુહૂર્તનો
 હોય, જે ભણી જિનનામ બાંધ્યા પછી અંતર્મુહૂર્ત પ્રદેશોદય
 અવરય×હોય તેણે કરો તેને અન્યજીવની અપેક્ષાએ વિશેષ
 મહિમા પૂજા આદિ મહત્ત્વવૃદ્ધિ હોય, તથા અપૂર્વકરણ લગે
 જિનનામનો નિરંતર બધ કરી પછી અબંધક થઇને અતર્મુહૂર્ત
 તેરમે શુણ્ઠાણે જિનનામનો ઉદય થાય અને આહારક અપ્રમત્તે
 બાંધીને અતર્મુહૂર્તે પ્રમત્તે ઉચ્ચ આવે તે મારે એ અખાધાકાળ
 ઘટે. તથા એ આઠ પ્રકૃતિની જઘન્ય સ્થિતિ પણ અંતઃકોડાકોડી
 સાગરોપમ પ્રમાણ હોય પણ એટલું વિશેષ જે ઉત્કૃષ્ટી અંત-
 કોડાકોડી થઈ જઘન્ય અતઃકોડાકોડી તે સખ્યાતશુણ્ઠી
 [ઓછી] જાણવી જે ભણી અંતર્મુહૂર્તની જેમ અતઃકોડાકોડીના
 પણ અસખ્યાતા ભેદ હોય, તે મારે ધહાં વિરૂદ્ધ નહીં. મનુષ્યાયુ
 તિર્યંગાયુની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ ત્રણ પદ્યોપમની હોય; અહિ બ્રંથ
 અધિક ન કહી તેા પણ પૂર્વકોડીને ત્રીજે ભાગે અધિક જાણવી. તેટલે
 આયુ થાકતે પરભવાયુ બાધે તે મારે એટલો અખાધાકાળ ઉત્કૃષ્ટો
 જાણવો અને ત્રણ પદ્યોપમ તે ભોગ્ય કાળ જાણવો. ॥ ૩૩ ॥

× જિન નામકર્મ આધ્યા પછી કાઇકને અતર્મુહૂર્તે તેનો પ્રદેશોદય
 થાય છે, અને તેથી બીજા જીવો કરતાં તેની આગા અને અધ્યાધિક મહિ
 વિગેષ - વધારે પ્રમાણમાં હોય છે, એમ કેટલાક આચાર્ય કહે છે.

૪
ઇગ વિગલ પુઘ્વકોડી, પલિઆસંસ્વસ આઠચઠ અમળા
નિરુવકમાળ છમાસા, અવાહ સેસાળ ભવતંસો ॥૩૪॥

ઇગવિગલ=એકેંદ્રિય અને વિદ્ય
લેંદ્રિય.

પુઘ્વકોડી=પૂર્વકોટિ વર્ષાનું

આયુષ્ય બાંધે

પલિઆસંસ્વસ=પદ્યોપમનો અ-
સંખ્યાતમો ભાગ.

આઠચઠ=આયુષ્ય ચતુષ્ક [ચારે
આયુષ્ય]

અમળા=અસંખ્યાત પંચેંદ્રિય પ-

ર્યાસા

નિરુવકમાળ=નિરૂપકમ આયુષ્ય-
વાળાને

છમાસા=છ મહિના

અવાહ=અબાધા કાળ [હોય છે]

સેસાળ=બાકીના [સંખ્યાત

વર્ષના આયુષ્યવાળા સોપ

કંમી અને નિરૂપકમીને.

ભવતંસો=ભવનો ત્રીજો ભાગ.

અર્થ — એકેંદ્રિય અને વિદ્યેંદ્રિય પૂર્વકોટિ વર્ષાનું આયુષ્ય
બાંધે અને અસંખ્યાત પંચેંદ્રિય પર્યાસ ચારે આયુષ્ય પદ્યોપમનો
અસંખ્યાતમો ભાગ બાંધે. નિરૂપકમ આયુષ્ય વાળાને ૬ માસ
અબાધાકાળ હોય અને બાકીના છવેને ભવનો ત્રીજો ભાગ
અબાધાકાળ હોય. ॥ ૩૪ ॥

વિવેચન:—જે ૨૪ આગામિ ભવાયુ જોડે બાંધે તે કહે
છે.—એકેંદ્રિય અને વિદ્યેંદ્રિય ૨૪ આગામિ ભવતુ દિવસ પૂર્વ-
કોટિનું આયુ પોતાના ભવને ત્રીજે ભાગે અધિક બાંધે, અને અસંખ્યાત
પંચેંદ્રિય પદ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ પૂર્વકોટિના ત્રીજા ભાગે
અધિક જાણવું જે અધિક તે એનો અબાધાકાળ જાણવો. નિરૂપકમ
આયુષ્યવંત તે દેવતા, નારકી અને યુગલિક મનુષ્ય-તિર્યચ તે પોતાનું
આયુ ૬ માસ બાકી રહે ત્યારે પરભવાયુ બાંધે, એ ૬ માસ
પરભવાયુનો અબાધાકાળ જાણવો. કેટલાએક આચાર્યો કહે
છે જે યુગલિયાં પદ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ પોતાનું
આયુ બાકી રહે ત્યારે પરભવાયુ બાંધે, ત્યારે એટલો તેનો
અબાધાકાળ જાણવો. યદાહ-પલિઆસંસ્વિજ્ઞંસં, યુગધર્મીણં
વ્યંતન્ને । રતિ. શેષ સંખ્યાત વર્ષાયુવાળા સોપકમી નિરૂપકમી
સર્વ દિવસપણે ભવનો ત્રીજો ભાગ થાકતે પરભવાયુ બાંધે, તેને
તેટલો પરભવાયુનો અબાધાકાળ હોય ॥ ૩૪ ॥

ઉત્તર પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ

હુઠિઙ્ઘંધો સંજ , -લોહપણવિઘ્નનાં દંસે ;

મિ મુહુત્તં તે અદ્ધ, જસુચ્ચે વારસ ય ણ ॥૩૫॥

હુઠિઙ્ઘંધો=જઘન્યસ્થિતિબંધ
સંજલણલોહ=સંજવલન લોહ,
પણવિઘ્ન=પાંચ અંતરાય,
નાણદંસેસુ=જ્ઞાનાવરણ અને
દર્શનાવરણને વિષે.
મિત્રમુહુત્તં=અંતર્મુહૂર્ત.

તે અદ્ધ=આઠ મુહૂર્ત
જસુચ્ચે=યશકીર્તિ નામકર્મ
અને ગોત્રને વિષે.
વારસ=બાર મુહૂર્ત.
ય=અને
સાપ=સાતા વેદનીયને વિષે

અર્થ—સંજવલન લોહ, પાંચ અંતરાય, પાંચ જ્ઞાનાવરણ અને ચાર દર્શનાવરણને વિષે જઘન્ય સ્થિતિબંધ અંતર્મુહૂર્ત હોય યશ નામકર્મ તથા ઉચ્ચગોત્રને વિષે આઠ મુહૂર્ત અને સાતા-વેદનીયને વિષે બાર મુહૂર્ત જઘન્ય સ્થિતિબંધ હોય ॥ ૩૫ ॥

વિવેચન—હવે ઉત્તર પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ કહ્યો છે- સંજવલન લોહ ૧, પાંચ અંતરાય ૬, પાંચ જ્ઞાનાવરણીય ૧૧ અને ચાર દર્શનાવરણીય ૧૫, એ ૫૬૨ પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિ-બંધ ક્ષિત્રમુહૂર્તનો હોય: સંજવલન લોહનો નવમા ગુણઠાણને છેડ અને ૧૪ પ્રકૃતિનો દર્શમાને છેડ પોતાના બધને ઉચ્છેદ કાળે છેદેલો બંધ અંતર્મુહૂર્તનો જ બંધાય તે માટે યશ નામ અને ઉચ્ચગોત્ર એ બેનો જઘન્ય બંધ આઠ મુહૂર્તનો દર્શમા ગુણઠાણને અતે હોય સાતાવેદનીયનો સંપશય [કષાય પ્રત્યયિક] બંધ જઘન્યથી બાર મુહૂર્તનો દર્શમાને અંતે હોય ॥ ૩૫ ॥

દોઙ્ગમાસો પચ્ચો, સંજલણતિગે પુમદ્ધ વરિ ણિ;

સેસાણુકોસાઓ, મિચ્છત્તઠિઈઈ જં લહ્ઞં ॥ ૩૬ ॥

દોહગમાસો=એ માસ અને એક માસ.

પક્ષો=પખવાડીઉં.

સંજલણતિગે=સંજલણત્રિકને વિષે.

પું=પુરુષ વેદ.

અદ્વચરિસાણિ=આઠ વર્ષ.

સેસાણ=ખાકીની પંચાશી પ્ર.

તિનો.

ઉકોસાગો=પોતાની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ થકી.

મિચ્છત્તઠિદ્દ=મિથ્યાત્વની સ્થિતિ વડે લાગતાં.

જં=જે.

હદ્દ=પ્રાપ્ત થાય.

અર્થ:—સંજલણત્રિકને વિષે અનુક્રમે એ માસ, એક માસ અને એક પક્ષ જઘન્ય સ્થિતિબંધ હોય; પુરુષવેદનો આઠ વર્ષ અને ખાકીની પંચાશી પ્રકૃતિનો પોતાની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને મિથ્યાત્વસ્થિતિ વડે લાગતાં જે પ્રાપ્ત થાય તે [એકેન્દ્રિયને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ જાણવો. ઇત્યાદિ સંબંધ આગળની ગાથામાં] ॥ ૩૬ ॥

વિવેચન—સંજલણ કોઈનો જઘન્ય બંધ એ માસનો. સંજલણ માનનો જઘન્ય બંધ એક માસનો અને સંજલણી માયાનો જઘન્યબંધ એક પખવાડીઆનો હોય, પુરુષવેદનો જઘન્ય બંધ આઠ વર્સનો હોય એ ચારેનો જઘન્ય બંધ નવમે શુભદાણે પોતપોતાના બંધને ઉચ્છેદ સમયે હોય. હવે શેષ ૮૫ પ્રકૃતિનો જઘન્યબંધ એકેન્દ્રિય માંહે જ પામીએ, તે કેટલો હોય; તે કહે છે-શેષ ૮૫ પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધને મિથ્યાત્વની સ્થિતિએ ૭૦ કોડા-કોડિએ ભાગ દીધે જે આવે તેથી દેશોના જઘન્ય સ્થિતિ જાણવી, તે આ પ્રમાણે:—અસાતા અને નિદ્રાપંચકની સાગરોપમના સાતીયા ત્રણ ભાગ જઘન્યસ્થિતિ, મિથ્યાત્વની એક સાગરોપમ; બાર કપાયની સાગરોપમના સાતીયા ચાર ભાગ; મહુષ્યદ્રિક અને ત્રીવેદની ચૌદીયા ત્રણ ભાગ; સૂક્ષ્મત્રિક અને વિક્ષત્રિકની પાંત્રીશીયા નવ ભાગ; સ્થિરપંચક; હાસ્ય, રાત, શુભખગતિ, પ્રથમ સંઘયણ, પ્રથમ સંસ્થાન, સુગંધ, શ્વેતવર્ણ અને મધુરરસ. મૃદુ, લઘુ; સ્તિગ્ધ અને ઉષ્ણ એ ચાર સ્પર્શ, એ ૧૭ પ્રકૃતિની સાતીયા એક ભાગ, બીજા સંઘયણ-સંસ્થાનની પાંત્રીશીયા ૭ ભાગ; ત્રીજા સંઘયણ-સંસ્થાનની પાંત્રીશીયા સાત ભાગ; ચોથા સંઘયણ-સંસ્થાનની પાંત્રીશીયા આઠ ભાગ; પાંચમા સંઘયણ અને પાંચમા સંસ્થાનની પાંત્રીશીયા નવ ભાગ; છઠ્ઠા સંઘયણ

અને હુંડ સ્થાનની સાતીયા બે ભાગ; હારિદ્રવર્ણ અને આમ્લ-
રસની અઠાવીશીયા પાચ ભાગ; લોહિતવર્ણ અને કષાયરસની
અઠાવીશીયા છ ભાગ; નીલવર્ણ અને કટુરસની અઠાવીશીયા
સાત ભાગ; કૃષ્ણવર્ણ, તિક્તરસ, દુર્ગંધ, ખર રૂપર્શ, ગુરૂરૂપર્શ,
રૂક્ષરૂપર્શ અને શીતરૂપર્શ, એ સાતની સાતીયા બે ભાગ; ત્રસ-
ચ્ચુષ્ક, અગુરૂલધુ, ઉપઘાત, પરાઘાત, ઉદાસ, અસ્થિરપદ્ક,
ઔદારિકદ્વિક, તિર્થગ્દ્વિક, એકે દ્રિય, તથા પંચે દ્રિય જાતિ, નિર્માણ
નામ, આતપ, ઉઘોત, કુખગતિ, સ્થાવર, તૈજસ, કાર્મણ, નીચ
ગોત્ર, અરતિ, શોક, ભય, કુચ્છા અને નપુંસકવેદ, એ ૩૩ પ્રકૃતિની
જઘન્યસ્થિતિ એક સાગરોપમના સાતીયા બે ભાગ હોય, ઇહાં
વર્ણાદિક ૨૦ ની સ્થિતિ હી હી કહી પણ બંધે સામાન્યપણે
ચાર જ લખ્યે. એ ૮૫ પ્રકૃતિની એકે દ્રિયને વિષે
ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ કહી તે વર્ણી પદ્યોપમને અસંખ્યા-
તમે ભાગે ઓછી કરીએ તેને જઘન્ય સ્થિતિ કહીએ,
એ એકે દ્રિયમાં જ પામીએ પંચસંગ્રહને અભિપ્રાયે પણ એમ
જ વ્યાખ્યા છે, તથા કર્મપ્રકૃતિને અભિપ્રાયે કાંઈક ફેર પડે છે,
પણ તે વિચારવા યોગ્ય છે, જે લણી પત્રવણા સૂત્રને ત્રેવીશમે
પદે જઘન્ય સ્થિતિ એમ જ કહી છે. ઇહાં પદ્યોપમનો સંખ્યા-
તમો ભાગ હીન નથી કહ્યો પણ આગલી ગાથામાં કહેશે તે માટે
ઇહાં પણ કહેવો, ૨૨ પ્રકૃતિનો જઘન્ય બંધ પૂર્વે કહ્યો, ૮૫ નો
એકે દ્રિયને વિષે ઇહાં કહ્યો, વૈક્રિયાદિક તો અસંખી પંચે દ્રિયજ બાંધે
તે માટે તેના જઘન્ય બંધ ત્યાં કહેવો અને આહારકદ્વિક જિનનામ,
મનુષ્યાયુ અને તિર્થગાયુ એ પાંચનો જઘન્ય બંધ દ્વા જ કહેશે;
એ પ્રમાણે ૧૨૦ પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ જાણવો. ॥૩૬॥

અયમુક્કોસોગિદિસુ, પલિયાસંખંસહીણ લહુવંધો;
કમસો પળવીસાણ, પન્ના સય સહસ સંગુણિઓ ॥૩૭॥

અયં=આ [પૂર્વોક્ત રીતે ગણતાં
આવે તે]
ઉક્કોસો= ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ
ગિદિસુ=એકે દ્રિયને વિષે જાણવો.

પલિયાસંખંસહીણ=પદ્યોપમના
અસંખ્યમા ભાગે ઓછા.
લહુવંધો જઘન્ય સ્થિતિબંધ
કમસો=અનુક્રમે.

પળવીસાર=પચીસ,

પક્ષા=પચાસે

સય=સોએ અને

સહસ=સુઝારે

સંગુણિઓ=ગુણતાં

અર્થ:—એકેંદ્રિયને વિષે એ પૂર્વોક્ત સ્થિતિઅર્થ ઉદ્દૃષ્ટ બાજુવો અને જવન્ય સ્થિતિઅર્થ પશ્ચોપમના અમ્બુજ્યેય ભાગે ઓછો બાજુવો. અનુક્રમે પચીસ, પચાસ, સો અને હજારે ગુણતાં ॥૩૬॥

વિવેચન—એ સાગરોપમના ભાગરૂપ સ્થિતિ કહી તે એકેંદ્રિયને વિષે ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિઅર્થ બાજુવો. એકેંદ્રિય ૧૦૯ પ્રકૃતિ બાંધે, તે માંહે ૮૫ નો તો અગાઉ કહ્યો તેમ બાજુવો. અને જ્ઞાનાવરણીય ૫, કર્મનાવરણીય ૪ અને અંતરાય ૫, એ ૧૪ ની ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિને ૭૦ કોણકોણીએ ભાગ દેતાં સાતીયા ત્રણ ભાગ આવે, જ્ઞાના વેદનીયની ચૌદીયા ત્રણ ભાગ, યગનામ અને ઉચ્ચૈર્ગોત્રની માત્રીઓ એક ભાગ, પુરુષવેદની સાતીયા એક ભાગ, ચાર મંદવલની કયાયની સાતીયા ચાર ભાગ, બે આઉંખાં પૂર્વકોણની સ્થિતિએ બાંધે, એવં ૧૦૬ પ્રકૃતિની એકેંદ્રિયને ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિ હોય, તે પશ્ચોપમને અમ્બુજ્યેય ભાગે ઓછી કરીએ તેમની એકેંદ્રિયને ૧૦૭ પ્રકૃતિની જવન્ય સ્થિતિ હોય* અને બે આયુ તો જવન્ય કુલ્લકલપ પ્રમાણ બાંધે. એ એકેંદ્રિયને બે આયુ યાળી ૧૦૭ પ્રકૃતિનો જે ઉદ્દૃષ્ટ અર્થ તે અનુક્રમે પચીસ ગુણો કરીએ, પચાસ ગુણો કરીએ, શન ગુણો કરીએ, અને અનુક્રમે ગુણો કરીએ ત્યારે ॥૩૭॥

* આ બાબતમાં પંચમુદ્ર-પાઠમુ દ્વારે ગા. ૫૪-૫૫ અને ઉપાખ્યા-૪૭ વાળા કર્મપ્રકૃતિની જાણેલી રીત ૫ ૭૮ ઉપર નામે સુજ્ઞાન દર્શાવે છે.—

મિથ્યાન્વતી ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિ વડે, તે તે પ્રકૃતિની ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિને ભાગ દેતાં જે આગે તે, તે પ્રકૃતિ આશ્રયી અને એકેંદ્રિય આશ્રયી જવન્ય સ્થિતિ છે અને તેમાં પશ્ચોપમને અમ્બુજ્યેય ભાગે જ ન વધારીએ એટલી ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિ છે.

એકેંદ્રિયની જવન્ય સ્થિતિને પચીસ આદિએ ગુણીએ ત્યારે બેકેંદ્રિય આદિની જવન્ય સ્થિતિ આવે છે અને ઉપર સુજ્ઞાન પશ્ચોપમના અમ્બુજ્યેય ભાગે ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિને પચીસ આદિએ ગુણીએ ત્યારે બેકેંદ્રિયાદિની ઉદ્દૃષ્ટ સ્થિતિ આવે છે.

વિગલઅસન્નિસુ જિઢો, કણિઢુઓ પહસંસ્વમાગૂળો;

સુરનિરયાડ સમા દસ, સહસ્ત સેસાડ^૨ સુહુમવં ॥૩૮॥

વિગલઅસન્નિસુ=વિકલે દિયઅને

કાચુની

અસન્નિ પ ચે દિયને વિષે

સમા=વર્ષ

જિઢો=ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિઅંધ હોય

દસસહસ્ત=૬૦ દુબર

કણિઢુઓ=જવન્ય સ્થિતિઅંધ

સેસાડ=બાડીના આયુ [મહુધ્યાયુ

પહસંસ્વમાગૂળો=પદ્યોપમના

નિર્ધ્યાયુ] ની

મંખ્યાનમે ભાગે ઓછો

સુહુમવં=શુદ્ધસલ્લભ

સુરનિરયાડ=દેવાયુ અને નર-

અર્થ:—વિકલે દિય અને અસન્નિપ ચે દિયને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ-
અંધ [અવક્રમે] હોય અને જવન્ય સ્થિતિઅંધ પદ્યોપમના
મંખ્યાનમે ભાગે ઓછો હોય, દેવાયુ અને નરકાચુની જવન્ય
સ્થિતિ ૬૦ દુબર વર્ષ અને બાડીનાની શુદ્ધસલ્લભ જવન્ય સ્થિતિ
હોય ॥ ૩૮ ॥

વિવેચન—અવક્રમે એકંદિય ૧, તેકંદિય ૨, ચત્તરિ દિય ૩ અને
અસન્નિ પ ચે દિયનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિઅંધ થાય, એકલે પચીસ ગુણો
કર્મે એકંદિયનો થાય, પચાસ ગુણો કર્મે તેકંદિયનો થાય, અતગુણો
ચૌરિ દિયનો અને સદુન્ન ગુણો અસન્નિ પ ચે દિયનો થાય, તથા
એ અસન્નિ પ ચે દિયને નરકક્રિક અને વૈક્રિકિક એ ચારનો સાતીયા
એક દુબર ભાગનો ભવ ચાલે આયુનો પદ્યના અસંખ્યાતમા
ભાગનો અંધ, એવં ૧૧૭ આંધ એ એકંદિયાક્રિકનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
અંધ તે પદ્યોપમને મંખ્યાનમે ભાગે ઓછો કરીએ ત્યારે તેનો
જવન્ય સ્થિતિઅંધ થાય.*

હવે ૮ આયુનો જવન્ય સ્થિતિઅંધ કહે છે.—દેવાયુ તથા નર-
કાચુની સ્થિતિ જવન્યથી ૬૦ દુબર વર્ષની હોય અને એવ તે મ-
હુધ્યાયુ અને નિર્ધ્યાયુ, એ એની જવન્ય સ્થિતિ શુદ્ધસલ્લભની
હોય, સર્વ જવન્યની નહીં, ભવ રૂપક આવસિકનો હોય તેને
સુન્નક મ્વ કહીએ. ॥ ૩૮ ॥

સઘ્વાણ વિ લઘુબંધે, મિન્નમુહુ અવાહ આઝિદ્દે વિ;

કેઢ સુરાઝસમં જિણ, — મંતમુહુ વિંતિ આહારં ॥૩૧॥

સઘ્વાણવિ=સર્વ^૧ પ્રકૃતિને વળી

લઘુબંધે=જઘન્ય સ્થિતિબંધને

વિષે

મિન્નમુહુ=અંતર્મુહૂર્ત^૨.

અવાહ=અભાધા [અનુદય]

કાળ.

આઝિદ્દેવિ=આયુષ્યના ઉત્કૃષ્ટ

સ્થિતિ બંધને વિષે પણ

કેઢ=કેટલાએક આચાર્ય

સુરાઝસમં=દેવાયુની તુલ્ય

જિણં=જિન નામકર્મને.

મંતમુહુ=અંતર્મુહૂર્તબંધે.

વિંતિ=કહે છે.

આહારં=આહારકદ્વિક.

અર્થ:—સર્વ પ્રકૃતિને વળી જઘન્ય સ્થિતિબંધને વિષે અભાધાકાળ અંતર્મુહૂર્ત હોય. આયુષ્યના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધને વિષે પણ અભાધાકાળ અંતર્મુહૂર્ત પણ હોય, કેટલાએક આચાર્ય જિનનામ કર્મને દેવાયુષ્યની તુલ્ય જઘન્યબંધ વાળું અને આહારકદ્વિકને જઘન્યથી અંતર્મુહૂર્ત બંધવાળું કહે છે. ॥૩૧॥

વિવેચના:—સર્વ પ્રકૃતિને જઘન્યબંધે અંતર્મુહૂર્તની અભાધા હોય અને આયુ: કર્મની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને વિષે પણ જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ અભાધા હોય ઇહાં ચત્તિભંગી હોય=જઘન્યાયુ જઘન્યાભાધા ૧, જઘન્યાયુ: ઉત્કૃષ્ટ અભાધાર, ઉત્કૃષ્ટાયુ: જઘન્યાભાધા ૩ અને ઉત્કૃષ્ટાયુ: ઉત્કૃષ્ટાભાધા ૪x જિનનામ અને આહારકદ્વિકની જઘન્ય સ્થિતિ પૂર્વે કહી છે પણ ઇહાં મતાંતરે કહે છે—કેટલાએક આચાર્ય દેવતાના આઉખા જેટલી જિનનામની જઘન્યસ્થિતિ કહે છે; જિન-

x અંતર્મુહૂર્ત આયુ બાકી હોતે અંતર્મુહૂર્ત આયુ બાધે, ત્યારે જઘન્યાયુ જઘન્યાભાધા. [૧]

અંતર્મુહૂર્ત આયુ., પૂર્વકાટીત્રિભાગ જેટલુ આયુ બાકી હોતે બાધે, ત્યારે જઘન્યાયુ: ઉત્કૃષ્ટાભાધા [૨]

અંતર્મુહૂર્ત આયુ. બાકી હોતે તેત્રીશ સાગરોપમ આયુ બાધે ત્યારે ઉત્કૃષ્ટાયુ: જઘન્યાભાધા [૩]

તેત્રીશ સાગરોપમ આયુ, પૂર્વકાટીત્રિભાગ જેટલુ આયુ બાકી હોતે બાધે, ત્યારે ઉત્કૃષ્ટાયુ ઉત્કૃષ્ટાભાધા. [૪]

નામ બાંધ્યા પછી દેવતાનો એક પદ્યોપમનો જઘન્ય ભવ કરીને
અથવા દશ હજાર વર્ષનો નારકીનો જઘન્ય ભવ કરીને જિન થાય
તે મારે. અને આહારકદ્ધિકની અંતર્મુહૂર્તની જઘન્ય સ્થિતિ કહે છે;
આઠમા ગુણઠાણને પ્રાંતે ચરિમખંધ અંતર્મુહૂર્તનો છે મારે ॥૩૯॥

શુદ્ધલકભવ સ્વરૂપ.

૧૭

સત્તરસ મહિઆ કિર, ઇમાણુપાણુંમિ હુંતિ શુદ્ધભવા;

૩૭૭૩

સગતી સયતિહુત્તર, પાણૂ ન ઇગમુહુત્તંમિ ॥ ૪૦ ॥

સત્તરસ સમહિઆ=કાંધક અધિક

સત્તર.

કિર=નિશ્ચયે

ઇમાણુપાણુંમિ=એક શ્વાસો-

સ્વાસમાં.

હુંતિ=થાય છે.

શુદ્ધભવા=શુદ્ધલકભવો.

સગતીસયતિહુત્તર=સાડત્રીશ-

શે' તહોંતેર [૩૭૭૩]

પાણૂ-પ્રાણુ=શ્વાસોશ્વાસ.

ઇગમુહુત્તંમિ=એક મુહૂર્તમાં.

અર્થ:—એક શ્વાસોસ્વાસમાં કાંધક અધિક સત્તર શુદ્ધલક [નાના]
ભવો નિશ્ચયે થાય છે અને એક મુહૂર્તમાં સાડત્રીશસો તહોંતેર
સ્વાસોસ્વાસ થાય છે. ॥૪૦॥

વિવેચન —હવે શુદ્ધલક ભવનું સ્વરૂપ કહે છે—સર્વ ભવ થકી
નહાનો ભવ તે શુદ્ધલક ભવ કહીએ. તે એક શ્વાસોસ્વાસ માંહે
સત્તર ભવ ઝાઝરા થાય; એમ તીર્થંકર દેવોએ કહ્યું છે. અને સાડત્રી-
શસો તહોંતેર [૩૭૭૩] શ્વાસોશ્વાસ એક મુહૂર્તને વિષે હોય.
તથા એક શ્વાસોશ્વાસના ૬૫૫૩૬ ભાગ કદપીએ, તેવા ૩૭૭૩ ભાગ
એક ભવમાંહે જાય; તે મારે ૬૫૫૩૬ ને ૩૭૭૩ વડે ભાગ લીજે
[ભાગીએ] એટલે સાધ્યા ૧૭ અને શેષ ૧૮૬૫ વધે તે માંહે ૨૩૭૮
અંશ બીજા હોય તો અઠારમો ભવ પૂરો થાય, એટલે સત્તર ભવ
ઝાઝરા એક શ્વાસોશ્વાસ માંહે થાય. એ શુદ્ધલક મત્ર કહીએ. ॥૪૦॥

૬૫૫૩૬

પણસદ્વિસહસ પણસય--છત્તીસા રૂગમુદ્ધુત્તલુકુમવા;

૨૫૬

આવલિઆણં દોસય--છપ્પન્ના ઇગલુકુમવે ॥ ૪૧ ॥

પણસદ્વિસહસ=પાંચઃ હુબર,
પણસય છત્તીસા=પાંચસો અને
છત્રીશ

આવલિઆણં=આવલિકાના
દોસયછપ્પન્ના=અસોછપ્પન.
ઇગલુકુમવે=એક શુદ્ધિભવને
વિષે.

રૂગમુદ્ધુત્ત=એક મુદ્ધુત્તમાં.

અર્થ—એક મુદ્ધુત્ત [એ ઘડી] માં પાંચઃ હુબર પાંચસો અને
છત્રીશ શુદ્ધિભવ લેવો થાય છે અને એક શુદ્ધિભવને વિષે અસો
છપ્પન આવલિકા થાય છે. ॥ ૪૧ ॥

વિવેચન:—એક મુદ્ધુત્તમાંહે ૩૭૭૩ સ્વાસોસ્વાસ થાય તે માટે
મત્તર ભવ અને ૧૩૮૫ શેષ અંશો, એ ૧૭ ને ૩૭૭૩ ગુણ કરી-
એ અને ૧૩૮૫ ઉમેરીએ ત્યારે ૬૫૫૩ થાય એટલા એક મુદ્ધુ-
ત્તને વિષે શુદ્ધિભવ લેવ થાય; એ ઔદારિક શરીરી મનુષ્ય તિર્થંચ
સર્વ માંહે હોય, શ્રી ભગવતી વચનાત્ કર્મપ્રકૃતિને વિષે પણ
એમજ કહ્યું છે તથા શ્રી આવશ્યકટીકાએ શુદ્ધિભવ લેવ તે વનસ્પતિ
માંહે જ હોય એમ કહ્યું છે તે મતાંતર બહુવું, તથા એક મુદ્ધુત્તમાંહે
૧૬૭૭૭૨૧૬ એટલી આવલિકા થાય તેને ૨૫૬ ભાગે હરીએ ત્યારે
૬૫૫૩૬ એટલા એક મુદ્ધુત્તના ભવ થાય, અસો છપ્પન આવલિકાએ
એક શુદ્ધિભવ લેવ થાય. એક સ્વાસોસ્વાસમાંહે ૪૪૮૬ આવલિકા
અને એક આવલિકાના ૩૭૭૩ ભાગ કરીએ એવા ૨૪૫૮ ભાગ
વધે, ત્યારે એક સ્વાસોસ્વાસમાંહે ૧૭ ભવ પૂરા થાય અને ઉપર
આડી ચોરાણું આવલિકા ઝાઝેરી વધે. એ શુદ્ધિભવ લેવનું સ્વરૂપ
બહુવું. ॥ ૪૧ ॥

ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધના સ્વામી

અવિરયસમ્મો તિત્યં, આહારદુગામરાઝ ય પમત્તો ।
મિચ્છદિદ્ધો વંધઈ, જિદ્ધિઠિં સેસપયડીણં ॥ ૪૨ ॥

અવિરતસમ્મો=અવિરત સમ્યગ્
દ્રષ્ટિ મનુષ્ય
તિર્થ=તીર્થ કર નામકર્મને
આહારદુગ્ધ=આહારકદ્ધિક [અને]
અમરાડ=દેવતાના આયુષ્યને
ય=વળી

પમત્તો=પ્રમત્ત યતિ
મિચ્છદિદ્ધી=મિથ્યાદૃષ્ટિ
વચ્છ=બાંધે છે
જિટ્ઠદિદ્ધં=ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને
સેસપયદ્ધીળં=બાકીની [૧૧૬]
પ્રકૃતિની

અર્થ—અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ જિનનામકર્મને, પ્રમત્તયતિ
આહારકદ્ધિક તથા દેવાયુને અને મિથ્યાદૃષ્ટિ બાકીની [૧૧૬]
પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને બાંધે છે. ॥ ૪૨ ॥

વિવેચન—હવે ઉત્તર પ્રકૃતિ આશ્રયીને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધના
સ્વામી કહે છે.—અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ મનુષ્ય પૂર્વે નરકાયુ બાંધીને
પછી ક્ષાયોપશામિક સમ્યક્ત્વ પામી મરણ સમયે મિથ્યાત્વે જાય
તે અગાઉના સમયે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિનું તીર્થ કર નામ બાંધે, તથાવિધ
ઉત્કૃષ્ટ સંકલ્પ પરિણામના સંભવ માટે તથા અપ્રમત્તભાવથી
નિવર્તમાન થતો પ્રમત્તયતિ ઉત્કૃષ્ટ સંકલ્પેશ યુક્ત ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિનું

૧ પ્રમત્તયતિ આહારકદ્ધિકનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ કરે એમ કહ્યું
પણ તે કેમ થશે? કારણ કે તે આહારકદ્ધિકનો બંધ જ કરતો નથી,
રસબંધના અધિકારમા પણ આહારકદ્ધિકનો જવન્ય રસબંધ અપ્રમત્તેથી
પ્રમત્તે જતાં સંકલ્પ અધ્યવસાયે અપ્રમત્તને અતે થાય એમ કહ્યું છે જે
સ્થિતિબંધ પ્રમત્તે થાય તો જવન્યરસબંધ પણ ત્યાજ થવો જોઈએ મુન્ય-
પ્રકૃતિમાં જવન્ય રસબંધ અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ સાથે જ થાય છે.

પ્રાચીન શતકમાં શ્રી શિવશર્મસુરિ મહારાજ પણ તેમ કહે છે—

દેવાડયં પમત્તો, આહારગમખમત્ત ચિરલ્લો હ ।

તિત્થયરં ચ મળ્લસો, અવિરતસમ્મો સમજ્જેઈ ॥૬૦॥

ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધાધિકારની આ ગાથા છે તેમાં કહ્યું છે કે—

દેવાયુનો પ્રમત્ત, આહારકદ્ધિકનો અપ્રમત્ત અને તીર્થ કર નામકર્મનો
અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ મનુષ્ય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ કરે છે.

ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજકૃત કર્મપ્રકૃતિટીકાના પાન ૮૯ની
પહેલી બાબુમા સ્થિતિબંધના સ્વામિત્વ પ્રસંગે પણ આજ હકીકત કહી

આહારકદ્વિક બાંધે, ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ અતિસંક્ષિપ્તતાએજ બંધાય માટે. તથા અપ્રમત્તલાવને અભિમુખ પ્રમત્તયતિ પૂર્વકોડિના આયુવાળો, પૂર્વકોડિના શેષ ત્રીજે ભાગે ઉત્કૃષ્ટ [પૂર્વકોડિને ત્રીજે ભાગે અધિક તેત્રીશ આગરોપમનુ] દેવતાનું આયુ બાંધે, આશુભસ્થિતિ વિશુદ્ધિ એ બંધાય માટે. શેષ ૧૧૬ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પર્યાપ્તો સર્વ સંક્ષિપ્ત પરિણામી મિથ્યાત્વીજ બાંધે, તેનો બંધ સંકલેશ હેતુક છે તે માટે. પણ ત્યાં તિર્થંચાચ અને મનુષ્યાચ તેા ઉત્કૃષ્ટ તત્ત્મા-ચાચ વિશુદ્ધ પરિણામી બાંધે. એ પ્રકારે ગુણદાણને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ દહ્યો ॥ ૪૨ ॥

ગતિને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ

વિગલસુહૃમાડગતિગં, તિરિમણુઆસુરચિત્તવિનિરયદુગં

ઈગિંદિથાવરાયવ, આર્હસાળા સુરુક્કોસં ॥ ૪૩ ॥

વિગલસુહૃમાડગતિગં=વિકલ-
ત્રિક, સૂક્ષ્મત્રિક અને
આયુષ્યત્રિક.

તિરિમણુઆ=[મિથ્યાત્વી]
તિર્થંચ અને મનુષ્ય.

સુરચિત્તવિનિરયદુગં=સુરદ્વિક,
વૈકિંચદ્વિક અને નરદ્વિકને

ઈગિંદિથાવરાયવ=એકેન્દ્રિય જાતિ,
સ્થાવર નામ અને આત્મ
નામકર્મને

આર્હસાળા=ધશાન સુધીના
સુર=દેવો

રુક્કોસં=ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે

અર્થ.—મિથ્યાત્વી તિર્થંચ અને મનુષ્ય-વિકલે દ્વિયત્રિક, સૂક્ષ્મ ત્રિક અને આયુષ્યત્રિકને તથા સુરદ્વિક, વૈકિંચદ્વિક અને નરદ્વિકને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે, ધશાન દેવલોક પર્યાપ્તના દેવો એકેન્દ્રિય જાતિ, સ્થાવર નામ અને આત્મ નામકર્મને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે ॥ ૪૩ ॥

છે તે આ પ્રમાણે—આહારકદ્વિકસ્યાપ્રમત્તયતિઃ પ્રમત્તતામિમુગ્ધ.

શ્રી પંચસત્રહના પાંચમા દ્વારની ગાથા ૬૪ ની દીક્ષમા પળ આજ ૬૫૧કત છે—આહારકદ્વિકસ્યાપિ યોઽપ્રમત્તસંયત. પ્રમત્તમાયામિમુ-
ગ્ધ. સ તદ્વંધકેપુ સર્વસંહિષ્ટ ઇત્યુત્કૃષ્ટ સ્થિતિવંધં કરોતિ ।

વિવેચન—હવે ગતિને વિષે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમાં કહે છે,—
 વિકલ્પનિક ૩, સૂક્ષ્મનિક ૬, દેવાયુ વર્ણને આયુરનિક ૬, સુરદિક ૧૧
 વૈકિર્યદિક ૧૩ અને નરકદિક ૧૫ એ ૧૫ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
 મિથ્યાત્વી મનુષ્ય તિર્થંચજ બાંધે પણ દેવતા નારકી ન બાંધે, તેને
 ભવ પ્રત્યયેજ એનો બંધ નથી તે માટે. ત્યાં વિકલ્પનિક અને સૂ-
 ક્ષ્મનિકને બાંધે તથોચ્ય સંકલ્પ કહેવા: અતિ સંકલ્પ તો તે બંધ
 ઉલ્લંઘીને નરક યોગ્ય બાંધે તે માટે. આયુરનિકને બાંધે મનુષ્ય—
 તિર્થંચાયુતા બંધમાં તથોચ્ય વિશુદ્ધ અને નરકાયુતા બંધમાં
 તથોચ્ય સંકલ્પ કહેવા, અતિ વિશુદ્ધ અને આત સંકલ્પને
 આયુર્બંધનો સર્વથા નિષેધ છે, નરકદિક વૈકિર્યદિકને બાંધે અતિ
 સંકલ્પ કહેવા, દેવદિકને બાંધે પણ તથોચ્ય સંકલ્પ કહેવા
 અતિ સંકલ્પ તો મનુષ્યાદિ પ્રાયોગ્ય બાંધે અને અતિ વિશુદ્ધ
 તો ઉત્કૃષ્ટ બંધ ન બાંધે તે માટે. એકેન્દ્રિયભૂતિ ૧, સ્થાવર ૨
 અને આતપ ૩, એ ત્રણ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ભવનપતિ,
 વ્યંતર, જ્યોતિષો, સૌભમ્ અને ઈશાન સુધીના દેવતા સર્વ સં-
 કલ્પ મિથ્યાત્વીજબાંધે સનતકુમારાદિક દેવતા અને નારકી તો
 એકેન્દ્રિય યોગ્ય પ્રકૃતિ ન બાંધે, ત્યાં ઉપજ્જુ નથી તે માટે. અને
 મનુષ્ય તિર્થંચ તો એટલે સંકલેશે વર્તતા એ બંધ ઉલ્લંઘીને
 નરક યોગ્ય બાંધે તે માટે તે નહીં. ॥ ૪૩ ॥

તિરિરલદુગુજોઅં, છિવદ્દુ સુરનિરય સેસ ચડગહઆ;

આહારજિણમપુઠ્ઠો—નિઅદ્વિસંજલણપુરિસલહું ॥૪૩॥

તિરિરલદુગ=તિર્થંચદિક અને
 યોદ્ધારિ:દિક,

ઉલ્લોય=ઉદ્યોત નામકર્મ.

છિવદ્દુ=સેવાર્ત સંઘયણ.

સુરનિરય=દેવતા અને નારકી
 [બાંધે છે.]

સેસ=આદીની દર પ્રકૃતિ.

ચડગહઆ=ચારે ગતિવાળામિ-
 થ્યાત્વી.

નપુઠ્ઠો=અપૂર્વકરણ યુષ્કાણે
 વર્તીતો ક્ષપક શ્રેણિવાળો,

આહારજિણ=આહારકદિક અને
 જિતનામને,

નિઅદ્વિ=અનિવૃત્તિ બાદર સં-
 પરાયવાળો.

સંજલણપુરિસ=સંવવસન ક્ષાય
 અને પુરૂષ વેદનો.

લહું=જઘન્ય સ્થિતિબંધ.

અર્થ.—તિર્થગ્રંથિક, ઔદારિકદ્વિક, ઉદ્યોત નામકર્મ અને સેવાર્ત્ત સંઘયણુને દેવતા અને નારકી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિએ બાંધે, બાકીની ૯૨ પ્રકૃતિ ચારે ગતિવાળા મિથ્યાત્વી બાંધે. અપૂર્વકરણ ગુણદાણે વર્તીતો ક્ષપક શ્રેણીવાળો આહારકદ્વિક અને જિનનામને જઘન્ય સ્થિતિએ બાંધે. અનિવૃત્તિ બાદર સંપરાયવાળો સંજવદન કષાય અને પુરૂષવેદનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ કરે. ॥ ૪૪ ॥

વિવેચન:—તિર્થગ્રંથિક ૨, ઔદારિકદ્વિક ૪, ઉદ્યોત ૫, છેવટું સંઘયણુ ૬, એ ૭ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ દેવતા નારકી સર્વ ઉત્કૃષ્ટ સંકલિષ્ટ મિથ્યાત્વીજ બાંધે મનુષ્ય તિર્થગ્રંથ ન બાંધે તે તો તદ્દબંધ ચોખ્ખ સંકલેશે વર્તીતો એ છની ઉત્કૃષ્ટપણે પણ ૧૮ કોડાકોડિસાગરોપમની મધ્યમજ સ્થિતિ બાંધે અને તેથી અધિક સંકલેશે વર્તીતા તો તે બંધ અતિક્રમીને નરક ચોખ્ખજ બાંધે તે માટે તે ન બાંધે, અને દેવતા નારકી ઉત્કૃષ્ટ સંકલેશે વર્તીતા પણ તિર્થગ્રંથ ચોખ્ખજ બાંધે, તે માટે એ ૬ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટી ૨૦ કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ બાંધે. અહીં સેવાર્ત્ત સંહનન અને ઔદારિક અંગોપાંગની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બાંધનાર સર્વ સંકલિષ્ટ સનતકુમારથી સહસ્રાર લગેના દેવતા જાણવા, હેઠલા નહીં. શેષ ૧૯૨ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ ચાર ગતિના મિથ્યાત્વી બાંધે, ત્યાં પણ સાતા ૧, હાસ્ય ૨, રતિ ૩ સ્ત્રીવેદ ૪ પુરુષવેદ ૫. અંત્ય વર્ણને પાંચ સંસ્થાન અને પાંચ સંઘયણુ ૧૫, મનુષ્યદ્વિક ૧૭, સુખગતિ ૧૮, સ્થિરપદ્ધત્ત ૨૪ અને ઉચ્ચૈર્ગત્ર ૨૫, એ ૨૫ પ્રકૃતિની તથોચ્ચ સંકલેશે વર્તીતા ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બાંધે અને શેષ ૬૭ની ઉત્કૃષ્ટ સંકલેશે વર્તીતા ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ બાંધે. હવે જઘન્ય સ્થિતિબંધના સ્વામી કહે છે—આહારકદ્વિક અને

૧ શેષ ૬૨ પ્રકૃતિઓ નીચે પ્રમાણે

૫ જ્ઞાનાવરણ, ૯ દર્શનાવરણ, ૨ વેદનીય, ૨૬ મોહનીય, ૧ મનુષ્ય ગતિ, ૧ પંચે દ્રિયજાતિ, ૧ તૈજસ શરીર, ૧ કાર્મણ શરીર, ૫ આદિના પાંચ સંઘયણુ, ૬ સંસ્થાન, ૪ વર્ણગ્રંથ, ૧ મનુષ્યાનુપૂર્વી, ૨ વિહાયોગતિ, ૧ પરાધાત, ૧ ઉશ્વાસ, ૧ અચુરલણ, ૧ નિર્માણ, ૧ ઉપચાત, ૧૦ ત્રસદયક ૧ અસ્થીર, ૧ અશુભ, ૧ દૌર્ભાગ્ય, ૧ દુસ્વપ્ન, ૧ અનાદેય, ૧ અયશ, ૨ ગોત્ર અને ૫ અંતરાય.

જિનનામ, એ ત્રણનો જઘન્યબંધ અપૂર્વકરણે ક્ષપકત્રેણીવાળો બાધે, તેના બંધક માંહે એજ અતિ વિશુદ્ધ છે માટે, અને તિર્યગ્નરદેવાયુ વર્ણને શેષ સર્વ પ્રકૃતિની જ ન્ય સ્થિતિ વિશુદ્ધિ પ્રત્યયિક હોય તે માટે. સંજવલન કષાય અને પુરૂષવેદ એ પાંચની જઘન્ય સ્થિતિ અનિવૃત્તિ બાદરે ક્ષપક ત્રેણીવાળો જ બાધે, પોતાને છેલ્લે સ્થિતિ બંધે વર્તીતો અતિ વિશુદ્ધ હોય માટે. ॥ ૪૪ ॥

સાંય જસુચ્ચાવરણા, વિગ્ધં સુહુમો વિડન્વિચ્છ અસત્તી;
સત્તી વિ આડ વાયર-પજ્જેગિંદી ડ સેસાં ॥૪૫॥

સાંયજસુચ્ચ=સાતા વેદનીય,
યશ નામ, ઉચ્ચગોત્ર;
આવરણાવિગ્ધં=પાંચ જ્ઞાનાવરણ,
ચાર દર્શનાવરણ મળી
નવ આવરણ અને પાંચ
અંતરાય.

સુહુમો=સૂક્ષ્મસંપરાય વાળો
વિડન્વિચ્છ=વૈક્રિય પદ્ધ,
જો=પર્યાપ્તો અસંજિ પં-

ચેન્દ્રિય તિર્યંચ.
સત્તી=સંજિ પચેન્દ્રિય.
વિ=અસંજિ પણ.
આડ=ચાર આયુને
વાયરપજ્જેગિંદી=બાદર પર્યાપ્ત
એકેન્દ્રિય,

ડ=તો,
સેસાણં=બાકીની [૮૫]
પ્રકૃતિનો,

અર્થ-સૂક્ષ્મસંપરાય વાળો સાતાવેદનીય, યશનામ, ઉચ્ચગોત્ર; નવ આવરણ અને પાંચ અંતરાયને જઘન્ય સ્થિતિએ બાધે. પર્યાપ્તો અસંજિ પચેન્દ્રિય તિર્યંચ વૈક્રિયપદ્ધને જઘન્ય સ્થિતિએ બાધે, સંજિ અને અસંજિ પચેન્દ્રિય ચારે પ્રકારના આયુષ્યને જઘન્ય સ્થિતિએ બાધે. અને બાદર પર્યાપ્તો એકેન્દ્રિય બાકીની ૮૫ પ્રકૃતિનો જઘન્ય સ્થિતિબંધ કરે. ॥ ૪૫ ॥

વિવેચન:-સાતાવેદનીય ૧, યશનામ ૨, ઉચ્ચગોત્ર ૩, પાંચ જ્ઞાનાવરણ ૮, ચાર દર્શનાવરણ ૧૨ અને પાંચ અંતરાય ૧૭, એ સત્તરની જઘન્ય સ્થિતિ સૂક્ષ્મસંપરાયે ક્ષપકત્રેણીવાળો ચરમ-સ્થિતિબંધવર્તી બાધે; તે અતિ વિશુદ્ધ છે માટે. નરકદિક, દેવદિક,

વૈકલ્પિક, એ વૈકલ્પિકપદક અસંજ્ઞિપર્યાપ્તો તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય લઘુ સ્થિતિનાં બાંધે. સાગરોપમના સાતીયા બે હજાર ભાગ પદ્યને અસંખ્યાતમ ભાગે ઊણા એટલી જઘન્ય સ્થિતિ વૈકલ્પિકપદકની છે તે અસંજ્ઞીજ બાંધે; એકેન્દ્રિય તથા વિકલેન્દ્રિય તો બાંધેજ નહીં અને સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય તો મધ્યમ કે ઉત્કૃષ્ટ બાંધે તે માટે તે નહીં. સંજ્ઞી અને અપિ શબ્દથી અમંજ્ઞી ૧૭ ચારે આયુ જઘન્ય સ્થિતિનાં બાંધે. ત્યાં દેવનારકાયુના બાંધનાર પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ, મનુષ્ય અને નરતિર્થંચાયુના બાંધનાર એકેન્દ્રિયાદિક જાણવા શેષ? ૮૫ પ્રકૃતિનો જઘન્યસ્થિતિ બાદર પર્વામિ સર્વવિશુદ્ધ એકેન્દ્રિયજ બાંધે. અનેરા એકેન્દ્રિય તો તેવી વિશુદ્ધિ રહિત માટે અધિક બાંધે અને વિકલેન્દ્રિય તથા પંચેન્દ્રિય તો સ્વભાવે જ અધિકો બાંધે, તે માટે તે નહીં. ૥૪૫૥

સ્થિતિબંધમાં મૂળ પ્રકૃતિના ૭૮ ભાંગા.

ઉક્કોસજહન્નેઅર, મંગા સાઈ અણાઈ ધુવ અધુવા,
ચઢહા સગ અજહન્નો, સેસતિગે આઝઝસુ દુહા ॥૪૬॥

ઉક્કોસજહન્ન=ઉત્કૃષ્ટબંધ, જઘન્ય
બંધ.

ફયર=પ્રતિપક્ષી તે અનુત્કૃષ્ટ,
અને અજઘન્ય બંધ.

મંગા=ભાંગા.

સાઈ=સાદિ બંધ

અણાઈ=અનાદિ બંધ.

ધુવ=ધ્રુવ બંધ.

અધુવા=અધ્રુવ બંધ.

ચઢહા=ચાર પ્રકારે

સગ=સાત મૂળ પ્રકૃતિ સંબધિ

અજહન્નો=અજઘન્ય બંધ.

સેસતિગે=બાધીના ત્રણ [જઘન્ય,
ઉત્કૃષ્ટ, અનુત્કૃષ્ટ] ને વિષે

આઝઝસુ=ચાર આયુષ્યને વિષે

દુહા=બે પ્રકારે-સાદિ, અધ્રુવ.

૧ શેષ ૮૫ પ્રકૃતિઓ નીચે પ્રમાણે—

૫ નિદ્રા, ૧ અશાતા, ૧૨ આદિ ૧૨ કપાળો, ૧ મિથ્યાત્ન, ૬ દારૂપદક, ૧ સ્ત્રીવેદ, ૧ નપુ સકવેદ, ૧ મનુષ્યગતિ, ૧ તિર્થંગતિ, ૫ જાતિ, ૧ ઔદારિકશરીર, ૧ તેજસશરીર, ૧ કાર્મણ્યશરીર, ૧ ઔદારિક-

અર્થ.—ઉત્કૃષ્ટ બંધ, જઘન્ય બંધ, અનુત્કૃષ્ટ બંધ અને અઘન્ય બંધ એ ચાર ભાંગા અથવા સાદિબંધ, અનાદિબંધ, બંધ અને અદ્રુવબંધ એ ચાર ભાંગા જાણવા સાત મૂળ પ્રકાર સંબંધિ અજઘન્ય બંધ ચાર પ્રકારે છે અને બાકીના ત્રણ બંધ વિષે સાદિ અદ્રુવ એ બે પ્રકારે બંધ છે. ચાર આયુષ્યને ત્રિ સાદિ અને અદ્રુવ એ બે ભાંગે બંધ છે. ॥ ૪૬ ॥

ચિવેચન:—હવે સ્થિતિબંધને વિષે ચાર ભાંગા કહે છે—ઉત્કૃષ્ટ અને જઘન્ય બંધ, ઇતર તે તેના પ્રતિપક્ષી એટલે અનુત્કૃષ્ટ અઘન્ય બંધ, એ ચાર. ત્યાં સર્વને ઉપરિવર્તી તે ઉત્કૃષ્ટ બંધ ૧, તે ઉત્કૃષ્ટ થી માંડીને સમય સમયની હાનિ ન્યાં લગે જઘન્ય થાય ત્યાં લગે અર્ધે અનુત્કૃષ્ટ બંધ ૨, એ બે ભેદ માંહે સ્થિતિવિશેષ આવ્યા. સર્વથકી અધોવર્તી તે જઘન્ય બંધ ૧, જઘન્યથી માંડીને સમય સમયની વૃદ્ધિ ન્યાં લગે ઉત્કૃષ્ટ થાય ૨ લગે સર્વ અજઘન્યબંધ ૨, એ બે ભેદમાંહિ પણ સર્વ સ્થિતિના ભેદ આવ્યા. વળી પ્રકારાંતરે બંધ ચાર ભેદ છે—સાદિબંધ ૧ અનાદિબંધ ૨, દ્રુવબંધ ૩ અને અદ્રુવબંધ ૪. ત્યાં જે વ્યુત્કેદ પામીને ફેરો બંધાય તે સાદિવંચ ૧, અનાદિકાળથી અવ્યુચ્છિન્ન હોય તે અનાદિવંચ ૨, જે આગળ કોઇ વારે વ્યુત્કેદ નહી પામે તે અઘન્ય સંબંધી દ્રુવવંચ ૩, અને જે આગળ કોઇવારે વિચ્છેદ પામશે તે અઘ્ય સંબંધિ અદ્રુવવંચ ૪. આયુ વર્ણને સાત મૂલ પ્રકૃતિનો અજઘન્યબંધ તે ચાર ભેદે હોય.—સાદિ ૧; અનાદિ ૨, દ્રુવ ૩ અને અદ્રુવ ૪, તે કેમ? સાત મૂલ પ્રકૃતિમાંહે ક્ષપકને મોહનીયનો અનિવૃત્તિ બાદરે છેલ્લો સ્થિતિબંધ તે જઘન્યસ્થિતિ બંધ અને શેષ ૬ પ્રકૃતિનો સ્ફુટસંપરાયે છેલ્લો સ્થિતિબંધ તે જઘન્ય સ્થિતિબંધ. તે ક્ષપકથી ઉપરામત્રેણિ વાળો બમણો બાંધે તે માટે ત્યાં ઉપગમ ત્રેણિવાળાનો છેલ્લો બંધ તે અજઘન્ય-

ગોપાળ, ૬ સવળણ, ૬ સમ્યાન, ૪ વર્ણચતુષ્ક, ૧ તિર્થયાનુપૂર્વી, ૧ મનુષ્યાનુપૂર્વી, ૨ વિકાસોગાનિ, ૧ પરાધાત, ૧ ઉશ્વાસ, ૧ આતપ, ૧ ઉલોત, ૧ અચરુદ્ધ, ૧ નિર્માણ, ૧ ઉપધાત, ૬ તસનવક, ૧૦ સ્થાવર-દ્યુત, ૧ નીચગોત્ર.

અવધ ઢહીએ; તે ઉપશાન્તભોહાવસ્થાએ અજઘન્યઅવધનો અવધવધ થઈ ને ત્યાંથી પડતો પાછો અજઘન્ય બાંધે ત્યારે તે અજઘન્યઅવધ સાદિ ૧, ઉપશાન્તભોહાવસ્થા અણપામ્યા જીવને કોઈ વખતે જીવજેદ ગયો નથી તે માટે તેને અનાદિ ૨, અણજીવને અંત નથી તે માટે ધ્રુવ ૩, અણજીવને અંત છે તે માટે તે અજઘન્યઅવધ અધ્રુવ ૪, સાત મૂળ પ્રકૃતિના શેષ જઘન્ય ૧, ઉત્કૃષ્ટ ૨ અને અનુત્કૃષ્ટ ૩ એ ત્રણ અવધને વિષે સાદિ અને અધ્રુવ એ બે લેદ હોય તે કેમ ? ક્ષપકને મોહનીયનો અનિવૃત્તિભાદરને ચરમસ્થિતિઅવધે અને શેષ ૬ નો સૂક્ષ્મસંપ્રસાયને ચરમસ્થિતિઅવધે જઘન્ય અવધ હોય, તે પૂર્વે કોઈવારે એ જઘન્ય અવધ બાંધ્યો નથી તે માટે સાદિ ૧, તે પછી ક્ષીણભોહાવસ્થાએ તે અવધ સર્વથા નહીં હોય તે માટે અધ્રુવ ૨, જઘન્યઅવધે એ બેજ લેદ હોય અન્ય બે ન હોય. ઉત્કૃષ્ટ અવધ તો ૩૦, ૭૦, ૨૦, કોડાકોડો સાગર પ્રમાણ છે, તે તો સર્વ સંકલિષ્ટ મિથ્યાત્વો પર્યાપ્ત સંજ્ઞી પંચેદ્રિયમાંહે પામીએ; તે તો અનુત્કૃષ્ટ અવધ થકી ઉતરીને કોઈવારેજ બાંધે પણ સદાય તે ન હોય તે માટે સાદિ ૧, અંતર્મુહૂર્ત પછી અવશ્ય અનુત્કૃષ્ટ બાંધે તે માટે અધ્રુવ ૨, ઉત્કૃષ્ટથકી પડીને અનુત્કૃષ્ટ બાંધે એટલે અનુત્કૃષ્ટ પણ સાદિ ૧, ત્યાર પછી તે જઘન્યથી અંતર્મુહૂર્તે ઉત્કૃષ્ટથી અનંતી ઉત્સર્પિણીએ ફરી ઉત્કૃષ્ટ અવધ કરે તે માટે અધ્રુવ ૨, એમ ઉત્કૃષ્ટ અનુત્કૃષ્ટને વિષે જીવ બ્રમણ કરે તે માટે એ બેને અનાદિ પણ અને ધ્રુવપણ ન હોય.

આઉખાના ઉત્કૃષ્ટાદિ ૪ ને વિષે સાદિ અને અધ્રુવ એ બેજ ભાંગા હોય, લવમાંહે એકજ વાર આયુ અવાય તે માટે બાંધતાં સાદિ અને અંતર્મુહૂર્તે બાંધી રહે તે માટે અધ્રુવ.

એ પ્રકારે સાત મૂળ પ્રકૃતિ માંહે એકેકીના દશ દશ એવં ૭૦ અને આયુના ૮ એમ ૭૮ ભાંગા થાય. ૧૧૬૬૧

સ્થિતિબંધમાં ઉત્તર પ્રકૃતિના ૯૯૬ ભાંગા.

ચડમેઓ અજહન્ના, સંજલ્ણાવરણનવગવિઘ્વાણં;
સેસતિગિ સાહ અધુવો, તહ ચડહાં સેસપયડીણં ॥૪૭॥

ચડમેઓ=ચાર ભેદે.

અજહન્નો=અજઘન્ય બંધ

સંજલ્ણાવરણનવગવિઘ્વાણ=સ-
જવલન કપાય, નવ આવરણ
અને પાંચ અંતરાયને.

સેસતિગિ=બાકીના ત્રણ બંધને
વિષે

સાહઅધુવો=સાદિ અને અધુવબંધ
તહ=તેમજ-સાદિ, અધુવ,
ચડહા=જઘન્યાદિ ચાર પ્રકારનો
બંધ

સેસપયડીણં=બાકીની [૧૦૨]
પ્રકૃતિનો.

અર્થ—સજવલન કપાય, નવ આવરણ અને પાંચ અંતરાય સંબંધિ અજઘન્ય સ્થિતિબંધ ચાર ભેદે છે અને એજ પ્રકૃતિ-ઓના બાકીના ત્રણ બંધને વિષે સાદિ અને અધુવ બંધ હોય. બાકીની ૧૦૨ પ્રકૃતિ સંબંધિ જઘન્યાદિ ચાર પ્રકારનો બંધ તેવીજ રીતે [સાદિ અધુવ] છે. ॥૪૭॥

વિવેચન—હવે ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે ભાંગા કહે છે.—ચાર સંજવલનના કપાય ૪, પાંચ જ્ઞાનાવરણીય ૯, ચાર કર્શનાવરણીય ૧૩ અને પાંચ અંતરાય ૧૮, એનો અજઘન્ય બંધ ચાર ભેદે હોય. ઉપગમશ્રેણિ ધાળાને ૧૮ પ્રકૃતિનો અજઘન્ય બંધ કહીએ; તે-ઉપશાંતમોહાવસ્થાએ અબંધક થઈને પડતો પાછો અજઘન્ય બાંધે તે સાદિ ૧, ઉપશાંત મોહાવસ્થા પામ્યા અગાઉ કોષવારે બુદ્ધિ નથી થયો તે માટે અનાદિ ૨, અભવ્યને અત નથી તે માટે ધ્રુવ ૩, અને ભવ્યને અંત છે તે માટે અધુવ ૪. એ ૧૮ પ્રકૃતિના શેષ જઘન્ય ૧, ઉત્કૃષ્ટ ૨ અને અતુત્કૃષ્ટ ૩ એ ત્રણ બંધને વિષે સાદિ ૧, અધુવ ૨, એ બે ભાંગા હોય, તે કેમ ? કષ્ટક શ્રેણિએ પોતપોતાના બંધના ઉચ્છેદ સમય અગાઉ જઘન્ય બંધ હોય, ને પ્રથમજ બાંધવા માંડ્યો છે તે માટે સાદિ ૧, આગળ

અમંધક થશે તે માટે અમુવ ૨, ઉત્કૃષ્ટ બંધ તો સંજી પંચેદ્રિય
 મિથ્યાત્વી કરે, તે તો અંતર્મુહૂર્ત રહે પછી વળી અમુત્કૃષ્ટ કરે.
 એમ આરોહણ (ચંદ્ર) અવતરણે (ઉતરવું) કરીને એ બેને સાદિ
 અમુવપાણ હોય. શેષ ૧૦૨ પ્રકૃતિના ચારે પ્રકારના બંધ તે પણ
 એમજ સાદિ ૧, અમુવ ૨, એ બે ભાંગે હોય. તે કેમ ? નિદા-
 પંચક ૫, મિથ્યાત્વ ૬, બાર કપાય ૧૮, ભય ૧૯, જુગુપ્સા ૨૦,
 તૈજસ ૨૧, કામંભ ૨૨, વર્ણચતુષ્ક ૨૬, ઉપવાત ૨૭, અમુરુલધુ ૨૮
 અને નિર્માણ ૨૯, એ આગણત્રીશ પ્રકૃતિના જઘન્ય સ્થિતિબંધ
 સર્વ વિશુદ્ધ બાકર એકેદ્રિય પર્યાપ્તો કરે. તે અંતર્મુહૂર્ત પછી
 સંકલિષ્ટ થઈને અજઘન્ય બંધ કરે, વળી તેજ ભવમાં અથવા ભવાં-
 તરે શુદ્ધિ પામીને ફરી પણ જઘન્ય સ્થિતિબંધ કરે; એમ જઘન્ય
 અજઘન્યની પરાવૃત્તિ (ફેરફાર) થાવે કરીને એ જઘન્ય અજઘન્ય
 બંધ સાદિ અમુવ હોય. અને એ ૨૯ નો ઉત્કૃષ્ટ બંધ તો સર્વ સંકલિષ્ટ
 સંજી પંચેદ્રિય પર્યાપ્તોજ કરીને વળી અંતર્મુહૂર્ત ફરી અમુત્કૃષ્ટ બંધ
 કરે, વળી કોઈ વારે ઉત્કૃષ્ટ કરે, એમ એ બે પણ સાદિ અમુવ હોય
 અને શેષ ૭૩ પ્રકૃતિ તે તો અમુવબંધી છે તેના જઘન્ય ૧, અજઘન્ય
 ૨, અમુત્કૃષ્ટ ૩, અને ઉત્કૃષ્ટ ૪, એ ચારે બંધ તે અમુવબંધી છે માટે
 ૪ સાદિ અને અમુવ એ બે ભેદે હોય પૂર્વોક્ત ૧૮ પ્રકૃતિના
 એકેકીના ૬૨ ૬૨ એવં ૧૮૦ ભાંગા થાય અને ૧૦૨ પ્રકૃતિના
 એકેકીના આઠ આઠ એવં ૮૧૬ ભાંગા થાય, એ બે મળીને ૯૯૬
 ઉત્તર પ્રકૃતિના ભાંગા થાય અને મૂળ પ્રકૃતિના ૭૮ ભાંગા, એ
 સર્વ મળીને એક જુગર ચુખોત્તર [૧૦૭૪] સ્થિતિબંધના
 ભાંગા થાય, ॥ ૪૭ ॥

શુભઠાણે સ્થિતિબંધ.

સાળાઙ્ગપુવંતે, અયરંતો કોડિકોડિઓ ન હિગો;
 વંધો નહુ હીણો ન ય, મિચ્છે મઘ્વિઅરસન્નિમિ ॥૪૮॥

સાગરાદ્યપુર્વતે=સાસ્વાદનથી

માંડીને અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાન

સુધી

રંતો કોઢિકોઢિઓ=અંતઃ

કોડાકોડી સાગરોપમથી

ન દ્વિગો=ન અધિક [બંધ]

હોય.

ચંદ્રો=અધ

નહુ=નજ હોય

હોળો=હીન—ઓછા

ન ય=વળી ન જ હોય

મિચ્છે=મિથ્યાદૃષ્ટિ

મન્વિચરલર્નિમિ=ભવ્ય

અને અભવ્ય સંજ્ઞિને

વિષે

અર્થ—સાસ્વાદનથી અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાન પર્થત અંતઃ કોડાકોડી સાગરોપમથી અધિક બંધ ન હોય, તેમજ તેનાથી હીન બંધ પણ ન જ હોય. મિથ્યાદૃષ્ટિ ભવ્ય અને અભવ્ય સંજ્ઞિને વિષે પણ હીન બંધ ન જ હોય. ૧૪૮૧

વિવેચન—હવે સંજ્ઞી પર્થોદ્રિયને ગુણકાણે કર્મના સ્થિતિ બંધ કહે છે. —ત્યાં જે ૭૦, ૩૦ અને ૨૦ કોડાકોડી સાગરોપમના સ્થિતિબંધ છે તે મિથ્યાત્વ ગુણકાણેજ હોય. ત્યારપછી સાસ્વાદન ગુણકાણાથી માંડીને અપૂર્વકરણ લગે અંતઃકોડાકોડિ સાગરોપમ પ્રમાણ બંધ હોય. પણ તેથી અધિક ન હોય, અંતઃકોડાકોડી થકી અનિકો તો મિથ્યાત્વ ગુણકાણે હોય. તથા સિદ્ધાન્તે એમ કહ્યું છે જે અંથિલેઠ કયાં પછો મિથ્યાત્વે જાય તો પણ અંત કોડાકોડિ સાગરોપમથી અધિકી સ્થિતિ ન બાધે, વંચેણ ન ચોલદ કયાચિ, ક્યાવચચકવચનાત્ અને કર્મઅંથમતે તો અંથિલેઠ કયાં પછો સાસ્વાદનાદિકેજ અધિકી સ્થિતિ ન બાધે પણ મિથ્યાત્વે આગ્યો અધિકી બાધે, યાવત્ ઉત્કૃષ્ટી પશુ બાધે પશુ તીવ્રાનુભાગે ન બાધે, કર્મપ્રકૃતિપ્રણે પશુ એમ કહ્યું છે, અને જે એકેદ્રિયાદિક સાસ્વાદન ગુણકાણે સાગરોપમના ભાગ બાધે છે, તે તો તેથી પણ હીણો બાધે છે, પણ ઇહાં તે એકેદ્રિયાદિકની વિવક્ષા નથી, ઇહાં તો સંજ્ઞીપર્થોદ્રિયની વિવક્ષા છે, મારે તે સંજ્ઞી પર્થોદ્રિય સાસ્વાદનાદિક અપૂર્વકરણ લગે અંતઃકોડાકોડી સાગરોપમથી હીણો—ઓછા પણ ન બાધે; અનિવૃત્તિકરણાદિકે હીણો બાધે ધૃત્યર્થ. ઇહાં કોઈક પૂછે જે સાસ્વાદનથી આઠમા ગુણકાણા લગે જે

હીનાધિકપણું નથી તો સ્થિતિમંથનું અલ્પખડુલ્પ કહ્યેશે. ત્યાં સાધુના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમંથ થકી દેશવિરતિનો જઘન્ય સ્થિતિમંથ સંજ્યાત શુણે, અને તેથી અવિરત સમ્યગ્નૃષ્ટિ પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તાના જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમંથ સંજ્યાતગુણ હોય, એ કેમ ઘટે? તત્રોત્તર-જેમ નવ સમયથી માંડીને સમયોન મુહૂર્ત લગે અંતર્મુહૂર્તના અસંજ્યાતા ભેદ હોય તેમ સાધુના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમંથથી માંડીને સમયાધિકે પર્યાપ્તિ સંજ્ઞા પંચેન્દ્રિયના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમંથ લગે અસંજ્યાતા સ્થિતિમંથના ભેદ હોય, તે સર્વ અંતઃકોડાકોડિ કહીએ; તેથી સંજ્યાતગુણ કહ્યેતાં કાંઈ દૂષણ નહીં અને ત્રિધ્યાદૃષ્ટિ ભવ્ય તથા અભવ્ય સંજ્ઞા પંચેન્દ્રિયને વિષે અંતઃકોડાકોડિ સાગરોપમ થકી ઓછો ખંધ નજ હોય, અસંજ્ઞા વિક્ષેપેન્દ્રિય અને એકેન્દ્રિયાદિકને તો ત્રિધ્યાત્વે પણ હીણું હોય છે તે ઈહાં વિવક્ષ્યા નહિ. ॥૪૮॥

સ્થિતિમંથનું અલ્પખડુલ્પ.

જહલહુવંઘો વાયર, - પજ્જઅસંલગુણ સુહુમપજ્જહિગો ।
 एसि अपज्जाण लहू, सुहुमेअर अपज्जपज्जगुरु ॥૪૯॥

જહલહુવંઘો=ચતિનો જઘન્ય
 વાયરપજ્જ=ખાદર સ્થિતિમંથ.
 અસંલગુણ=અસંજ્યાત શુણ પર્યાપ્તિ
 સુહુમપજ્જ=અદ્ભ મ પંચેન્દ્રિયનો
 હિગો=વિશેષાધિક
 પનિ=એના [ખાદર અદ્ભ એકેન્દ્રિયના]

અપજ્જાણ=અપર્યાપ્તિનો
 લહૂ=લઘુ-જઘન્ય સ્થિતિમંથ
 સુહુમેયરપજ્જપજ્જગુરુ=અદ્ભ અપર્યાપ્તિ એકેન્દ્રિય, ખાદર અપર્યાપ્તિ એકેન્દ્રિય
 અદ્ભપર્યાપ્તિ એકેન્દ્રિય અને ખાદર પર્યાપ્તિ એકેન્દ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમંથ

અર્થ — ચતિનો જઘન્ય સ્થિતિમંથ સર્વથી થોડો હોય. ખાદર પર્યાપ્તિ એકેન્દ્રિયનો જઘન્ય સ્થિતિમંથ તેથી અસંજ્યાત

ગુણ હોય અને સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તા એકેદ્રિયનો તેથી વિશેષાધિક હોય. એ [બાહર સૂક્ષ્મ એકેદ્રિય] ના અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિભંધ તેથી વિશેષાધિક; તે થકી સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તા એકેદ્રિય, બાહર અપર્યાપ્તા એકેદ્રિય, સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તા એકેદ્રિય અને બાહર પર્યાપ્તા એકેદ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ અનુક્રમે વિશેષાધિક હોય. ॥૪૯॥

વિવે :- હવે એકેદ્રિયાદિકને વિષે સ્થિતિભંધનું અલ્પ-બહુત્વ કહે છે. સર્વથકી થોડા ચતિનો જઘન્ય સ્થિતિભંધ, સૂક્ષ્મ-અપર્યાપ્ત અંતર્બુદ્ધિનાજ હોય તે માટે ૧, તે થકી બાહર પર્યાપ્ત એકેદ્રિયનો જઘન્ય સ્થિતિભંધ અસંખ્યાત ગુણો, સાગરોપમના ભાગનો હોય તે માટે ૨, તે થકી સૂક્ષ્મ પર્યાપ્ત એકેદ્રિયનો જઘન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક હોય ૩; તે થકી એ બેના અપર્યાપ્તાનો સધુ એટલે બાહર અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૪; તે થકી સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તાનો જઘન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૫; તે થકી સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૬, તે થકી ઈતર તે બાહર અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૭; તે થકી સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૮; અને તે થકી બાહર પર્યાપ્તા એકેદ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૯; ॥૪૯॥

^{૧૦}લહુ ^{૧૧}ત્રિઅપજ્જઅપજ્જે, ^{૧૨}અપજેઅરવિઅગુરુહિગો ^{૧૩}એવં ।

^{૧૭}તિવહ ^{૨૧}અસન્નિસુ ^{૨૫}નવરં, સંસ્થગુણો વિઅમણપજ્જે ॥૫૦॥

લહુ=જઘન્ય સ્થિતિભંધ,
વિવ=બેધદ્રિય
પજ્જ અપજ્જે=પર્યાપ્તા અપર્યાપ્ત
ને વિષે
અપજેયર=અપર્યાપ્તા અને
પર્યાપ્તા
વિવગુરુ=બેધદ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ
સ્થિતિભંધ
અહિગો=અધિક

એવં=એ પ્રકારે
તિ અસન્નિસુ=તેષદ્રિય
ઔરિદ્રિય અને અસંજ્ઞિ
પંચેદ્રિય વિષે
નવરં=એટલું, વિશેષ
સંસ્થગુણો=સંખ્યાત ગુણ
વિવમણપજ્જે=બેધદ્રિય
પર્યાપ્તા અને અસંજ્ઞિ
પંચેદ્રિય પર્યાપ્તાને વિષે

અર્થઃ—બેઇદ્રિય પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ તે થકી સંખ્યાતગુણ અને વિશેષાઠ, તે થકી બેઇદ્રિય અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક; તેઇદ્રિય, ચૌરિદ્રિય અને અસંજ્ઞા પચૈદ્રિયને વિષે એ પ્રકારે [બેઇદ્રિયમાં કહ્યા પ્રમાણે] બહુત્વ, એટલું વિશેષ કે બેઇદ્રિય પર્યાપ્તા અને અસંજ્ઞા પચૈદ્રિય પર્યાપ્તાને વિષે સંખ્યાતગુણ કહેવો. ॥૫૦॥

વિવેચન—તે થકી બેઇદ્રિય પર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ સંખ્યાત ગુણો ૧૦, પચૌશ ગુણો માટે; તે થકી બેઇદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૧; તે થકી બેઇદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૨; તે થકી બેઇદ્રિય પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૩; એમ તેઇદ્રિય ચૌરિદ્રિય, અસંજ્ઞા પચૈદ્રિયને વિષે પણ ચાર ચાર બોલ કહેવા, એટલું વિશેષ છે બે-બેઇદ્રિય અને અસંજ્ઞા પચૈદ્રિયને પહેલે બોલે સંખ્યાત ગુણો કહેવા; અન્યત્ર સઘળે વિશેષાધિક કહેવા. તે આ પ્રમાણે—તે થકી તેઇદ્રિય પર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૪, તે થકી તેઇદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૫, તે થકી તેઇદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૬, તે થકી તેઇદ્રિય પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૭, તે થકી ચૌરિદ્રિય પર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૮, તે થકી ચૌરિદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૧૯, તે થકી ચૌરિદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૨૦, તે થકી ચૌરિદ્રિય પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૨૧, તે થકી અસંજ્ઞા પચૈદ્રિય પર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ સંખ્યાત ગુણો છે, ચૌરિદ્રિય થકી દશ ગુણો માટે ૨૨, તે થકી અસંજ્ઞા પચૈદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલ્પન્ય સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૨૩, તે થકી અસંજ્ઞા પચૈદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૨૪, તે થકી અસંજ્ઞા પચૈદ્રિય પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિભંધ વિશેષાધિક ૨૫ ॥૫૦॥

તો જહ્નિજ્ઞો વંધો, સંઘગુણો દેસવિરયહસિઅરો;
 સમ્મચડ સન્નિચડરો, ટિહ્વંધાણુકમ સંઘગુણા. ૫૧

તો=તે થકી.

જહ્નિજ્ઞોવંધો=પતિનો ઉત્કૃષ્ટથ.

સંઘગુણો=સંખ્યાત ગુણ.

દેસવિરયહસ=દેશવિરતિનો.

જવન્ય [અને]

દયરો=ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ.

સમ્મચડ=સમ્યગ્દષ્ટિના

ચાર પ્રકારના [સ્થિતિથંધા]

સન્નિચડરો=સંજ્ઞા પચેદ્રિય

મિથ્યાદષ્ટિના ચાર

ટિહ્વંધા=સ્થિતિથંધા.

અણુકમ=અણુકર્મે.

સંઘગુણા=સંખ્યાત ગુણા.

અર્થ—તે થકી પતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણ; તે થકી દેશવિરતિનો જવન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ, સમ્યગ્દષ્ટિના ચાર સ્થિતિથંધ અને સંજ્ઞા પચેદ્રિય મિથ્યાત્વોના ચાર સ્થિતિથંધ અણુકર્મે સંખ્યાતગુણ હોય. ૥૫૧॥

વિવેચન:—તે થકી પાતનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાત ગુણો છૂટે પ્રમત ગુણકાણે અંત કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ થાંધે તે માટે ૨૬, તે થકી દેશવિરતિનો જવન્ય સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૨૭, તે થકી દેશવિરતિનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાત ગુણો ૨૮ તે થકી અવિરત સમ્યગ્દષ્ટિના ચાર બોલ તે કેમ ? સમ્યક્ત્વો પર્યાપ્તાનો જવન્ય સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૨૯, તે થકી સમ્યક્ત્વો અપર્યાપ્તાનો જવન્ય સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૩૦, તે થકી સમ્યક્ત્વો અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૩૧, તે થકી સમ્યક્ત્વો પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૩૨, તે પછી સંજ્ઞાના ચાર બોલ તે કેમ ? તે થકી સંજ્ઞા પચેદ્રિય પર્યાપ્તાનો જવન્ય સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૩૩, તે થકી, સંજ્ઞા પચેદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જવન્યસ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૩૪, તે થકી સંજ્ઞા પચેદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો ૩૫, તે થકી સંજ્ઞા પચેદ્રિય પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથંધ સંખ્યાતગુણો, ૭૦ કોડાકોડિ સાગરપ્રમાણ છે માટે ૩૬. એ સ્થિતિથંધમાં અણુકર્મે ૨૬ થી માંડીને

૨૬ સુ. ૧૧ બોલે સંન્યાસગુણ કહેવા કહ્યો ૨૬ થયો ૩૫ સુ. ૧૦ બોલે અનંતકેયકોટિ કામર પ્રમાણ કર્મપ્રકૃતિનું કહ્યો કે પછી તે સંન્યાસગુણ કેમ થાય ? વિશેષાધિક્ય વે. એ ત્રિવચન : ૧ યોગ્ય છે. ૫રિતે વિચારવું. ૧૧૫૧૧

કર્મ સ્થિતિનું શુભાશુભપણું.

સત્વાણવિ જિદ્ધિદિઈ, અસુમા જં સાહસંકિલેસેણઃ
ઈઅરા વિસોહિઓ પુણ, મુત્તું નરઅનરતિરિઆડં. ૫૨.

સત્વાણવિ=અર્થે [કર્મ પ્રકૃતિ] ની
જિદ્ધિદિઈ=ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
અસુમા=અશુભ-અપ્રગત
જં=જે કારણ માટે
મા=તે [ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ]
સાહસંકિલેસેણ=તીવ્ર કપાયના
ઉદ્ધે

ઈઅરા=જવન્ય સ્થિતિ
વિસોહિઓ=વિશુદ્ધિવડે
પુણ=ચણી.
મુત્તું=મૂઠી ઇતિ-વર્ણને
નરઅનરતિરિઆડં=મહુધ્ય, દેવ
અને તિયંચના આયુધ્યને

અર્થ—મહુધ્ય, દેવ અને તિયંચના આયુધ્યને વર્ણને બાધાની અર્થે કર્મપ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ તે અશુભ બાણવી, જે કારણ માટે તે તીવ્ર કપાયના ઉદ્ધે બંધાય. જવન્ય સ્થિતિ વિશુદ્ધિવડે બંધાય ૧૧૫૨૧

વિવેચન—અર્થે શુભ અશુભ પ્રકૃતિની જે ઉત્કૃષ્ટો સ્થિતિ તે અશુભ બાણવી, જે બાણી તે જ્યેષ્ઠ સ્થિતિ અતિ સંકલેશે-તીવ્ર કપાયોદ્ધે-ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધના અધ્યવસાયસ્થાનકે કરીને બંધાય, અર્થે શુભાશુભ પ્રકૃતિની સ્થિતિ સંકલેશની વૃદ્ધિએ વધે અને સંકલેશ ઘટવાથી ઘટે, અને અનુભાગ તો કપાયવૃદ્ધિએ અશુભ પ્રકૃતિનો વધે અને શુભ પ્રકૃતિનો ઘટે, અને કપાયની હાનિએ અશુભ પ્રકૃતિનો ઘટે, અને શુભ પ્રકૃતિનો વધે ટિલ્લણુમાર્ગ કસાયાઓ. ક્ષતિ વચનાત્ અને ધનર જે જવન્ય સ્થિતિ તે વિશુદ્ધિએ-કપાયને મંદપણે બંધાય, તે શુભ બાણવી, જેમ જેમ જે સર્વોત્કૃષ્ટ

૧ જુઓ ૪૮ મી ગાથાના વિવેચનમાં આ દખાકારનો પોતાનોજ ખુલાસો.

વિશુદ્ધિવંત થાય તેમ તેમ તે કર્મની જ્ઞાન્ય સ્થિતિ ધ્યાયે. મનુ-
ધ્યાયુઃ ૧; દેવાયુઃ ૨ અને તિરંગાયુઃ ૩. એ ત્રણ આયુ વર્જીને
શેષની જ્યેષ્ઠ સ્થિતિ અશુભ જાણવી, પણ એ ત્રણની નહીં. એ
ત્રણ તે વિશુદ્ધિની વૃદ્ધિએ વધે, વળી એ ત્રણ આયુના સ્થિતિની
વૃદ્ધિએ રસ પણ વધે અને તે પણ શુભ હોય. ॥૫૨॥

ચોમનું અદપબહુત્વ.

સુદુમનિગોઆદિજ્ઞાન, પ્પજોગ વાયર ય વિગલઅમણમણા;

અપજ્જલહુ પદમદુગુરુ, પજહસિસઅરો અસંજગુણો. ॥૫૩॥

સુદુમનિગોમ=લખિં અપર્યાપ્તા	પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તાનો
સૂક્ષ્મનિગોદનો	લહુ=જ્ઞાન્ય યોગ
આદિજ્ઞાન=[ઉત્પત્તિના] પહેલા	પદમદુ=પ્રથમદ્વિક [અપર્યાપ્તા
સમયે	સૂક્ષ્મબાહર નિગોદ] નો
અપ્પજોગ=અદપયોગ.	ગુરુ=ઉત્કૃષ્ટ યોગ [અને]
વાયર ય વિગલમણમણામપજ્જ=	પજહસિસઅરો=પર્યાપ્તાનો જ્ઞાન્ય
બાહરનિગોદ, (વિક્લેન્દ્રિય,	અને ઉત્કૃષ્ટ યોગ.
અસંજિપંચેન્દ્રિય અને સંજિ	અસંજગુણો=અસંજ્યાતગુણ

અર્થ.—સૂક્ષ્મ નિગોદ [લખિં અપર્યાપ્તા] નો પહેલા સમયે
અદપ યોગ હોય. તે થકી અપર્યાપ્તા એવા બાહર એકેન્દ્રિય,
વિક્લેન્દ્રિય, અસંજિ અને સંજિ પંચેન્દ્રિયનો, પહેલા સમયે જ્ઞાન્ય
યોગ [ક્રમે] અસંજ્યાત ગુણ હોય. તે થકી પહેલા દ્વિકનો ઉત્કૃષ્ટ
યોગ તે થકી પહેલા દ્વિકનો પર્યાપ્તાનો જ્ઞાન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ યોગ
અનુક્રમે અસંજ્યાત ગુણ હોય. ॥૫૩॥

વિવેચન — દ્વે યોગનું અદપબહુત્વ કહે છે. —xયોગ તે વીર્ય

x મનોયોગ વચનયોગ અને કામયોગ એમ યોગ ત્રણ પ્રકારે છે. આ
યોગરૂપ વીર્ય તે પરિણામ આશ્રયન અને ગ્રહણનું સાધન છે, તે આ
પ્રમાણે—યોગરૂપ વીર્ય વડે ઔદાગિકાદિ ગરીર પ્રાયોગ્ય મુદ્દગણો છવ પ્રથમ

—સ્થામ—ઉત્સાહ—પરાક્રમ—ચેષ્ટા—શક્તિ—સામર્થ્ય' કહીએ. વીર્યાંત-
રાયના ક્રયોપશમથી ઉપન્યો જે કાયાદિકનો પરિસ્પર્દ તે યોગ કહીએ,
ત્યાં લખિં અપર્યાપ્તા આદિ' ક્ષણે [ઉપરિતના પ્રથમ સમયે]
વર્તીતા સૂક્ષ્મ નિગોદનો જલન્ય યોગ સર્વ થકી થોડો હોય ૧ તે
થકી બાહર નિગોદ અપર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત ગુણો ૨.
તે થકી ખેદંદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત ગુણો
૩. તે થકી તેદંદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત ગુણો
૪. તે થકી ચરિંદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત ગુણો
૫. તે થકી અસંજી પચેંદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત-
ગુણો ૬ તે થકી સંજી પચેંદ્રિય અપર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ
અસંખ્યાતગુણો ૭. તે થકી સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ
યોગ અસંખ્યાત ગુણો ૮. તે થકી બાહર નિગોદિયા અપર્યાપ્તાનો
ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાત ગુણો ૯ તે થકી સૂક્ષ્મ નિગોદિયા પર્યા-
પ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત ગુણો ૧૦. તે થકી બાહર નિગોદિયા
પર્યાપ્તાનો જલન્ય યોગ અસંખ્યાત ગુણો ૧૧. તે થકી સૂક્ષ્મ
નિગોદિયા પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાત ગુણો ૧૩. તે થકી
બાહર નિગોદિયા પર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાત ગુણો
૧૩. ॥ ૫૩ ॥

અદ્ય કહે છે, અદ્ય કહી પરિણુમાવે છે અને ગ્રાણુપાનાદિ પુદ્ગલોને
અદ્ય કહી પરિણુમાવીને તેને વિસર્જવાની સામર્થ્ય' સિદ્ધિને માટે તેજ
પુદ્ગલોનું અવલગન કરે છે [જેમ મદ શક્તિવાળો કોઈ મનુષ્ય નગરમાં
ફરવા માટે દ્વારડીનું આલગન લે છે તેમ] ને પછી તેના આધારથી
શક્તિ પ્રાપ્ત થયે છે તે ગ્રાણુપાનાદિ પુદ્ગલોને ઊડી દે છે. કાચની
નિકટતા અને જીવ પ્રદેશોને નૃખલાના અવયવ [સાકળના અંકડા]ની પેઠે
પરસ્પર સંબંધને લીધે વીર્યાંનું ઓછા વત્તાપણું હોય છે, જેમકે હસ્તાદિ-
મન આત્મપ્રદેશોનું ઘટાદિ ઉપાડવાના કાર્યમાં નજીકપણું છે તેની ચેષ્ટા
વધારે, ખજા વિગેરેની તેથી ઓછી અને પત્ર વિગેરેની તેથી પણ ઓછી
હોય છે, આ વાત અનુભવસિદ્ધ છે ને કે પરચ વગેરે વાગવાથી સર્વ
પ્રદેશોમાં એક સાથે વેદના થાય છે તો પણ જે આત્મપ્રદેશોને ધા વાગ્યો
હોય ત્યાં તીવ્રતર વેદના અને તે પછીના પ્રદેશોમાં અનુક્રમે મદ મંદતર
વેદના જાયવી.

૧ ' આદિક્ષણે 'નો સબંધ સાતે અપર્યાપ્તા સાથે કરવો.

યોગ તથા સ્થિતિસ્થાનોનું અલ્પબહુત્વ.

૧૮
અપજત્તસુવ્વકાસો, પજ્જજહન્નિઅરુ એવ ઠિઠ્ઠાણા,
૨૩
અપજેઅર સંઘગુણા, પરમપજવિણ અસંઘગુણા, ૫૪

અપજત્તસ=અપર્યાપ્તાત્રસનો

લક્કોસો=ઉત્કૃષ્ટ યોગ.

પજ્જજહન્ન=પર્યાપ્તા ત્રસનો

જઘન્ય યોગ [અને]

દ્યવર=ઉત્કૃષ્ટ યોગ.

એવ=એ પ્રકારે

ઠિઠ્ઠાણા=સ્થિતિનાં સ્થાનો

[કહેવાં]

અપજેઅર=અપર્યાપ્તા કરતાં

પર્યાપ્તાનાં

સંઘગુણા=સંખ્યાત ગુણાં

પરં=એટલું વિશેષ-પરંતુ

અપજવિણ=અપર્યાપ્તા બેઘદ્રિ-

યને વિષે.

અસંઘગુણા=અસંખ્યાત ગુણુ.

અર્થ—તે થકી અપર્યાપ્તા ત્રસનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ, પર્યાપ્તા ત્રસનો જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ યોગ સંખ્યાત ગુણુ અતુલ્ય હોય. એ પ્રકારે [સૂક્ષ્મ એકંદ્રિયાદિ જીવનાં અતુલ્ય] સ્થિતિનાં સ્થાનો કહેવાં. ત્યાં [પૂર્વોક્ત સૂક્ષ્મઆકર એકંદ્રિયાદિ] અપર્યાપ્તા કરતાં પર્યાપ્તાનાં સંખ્યાત ગુણાં કહેવાં પરંતુ અપર્યાપ્ત બેઘદ્રિયને વિષે અસંખ્યાત ગુણુ કહેવાં. ૫૫૪૥

વિવેચન—તે થકી ત્રસ પાંચ તે બેઘદ્રિયાદિકનો કહેવો, તે કેમ ? તે થકી બેઘદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૧૪. તે થકી તેઘદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૧૫. તે થકી ચરિરિદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૧૬. તે થકી અસંજીવચેદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટ યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૧૭. તે થકી સંજીવચેદ્રિય અપર્યાપ્તાનો ઉત્કૃષ્ટયોગ અસંખ્યાતગુણુ ૧૮. તે થકી બેઘદ્રિય પર્યાપ્તાનો જઘન્ય યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૧૯ તે થકી તેઘદ્રિય પર્યાપ્તાનો જઘન્ય યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૨૦. તે થકી ચરિરિદ્રિય પર્યાપ્તાનો જઘન્ય યોગ અસંખ્યાતગુણુ ૨૧. તે થકી અસંજીવચેદ્રિય પર્યાપ્તાનો જઘન્ય

૧૪ જીવસ્થાનેષુ સ્થિતિસ્થાનામદ્વયબહુત્વયંત્રકમ્

- ૧ એકેદ્રિય સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાનક સવસ્તોક
- ૨ તે થકી એકેદ્રિય બાહર અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૩ તે થકી એકેદ્રિય સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૪ તે થકી એકેદ્રિય બાહર પર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૫ તે થકી બેદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ અસંખ્યાતગુણુ
- ૬ તે થકી બેદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૭ તે થકી તેદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૮ તે થકી તેદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૯ તે થકી ચતુરિદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૧૦ તે થકી ચતુરિદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૧૧ તે થકી અસંગી પંચેદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિ સંખ્યાતગુણુ
- ૧૨ તે થકી અસંગી પંચેદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાન સંખ્યાતગુણુ
- ૧૩ તે થકી સંગી પંચેદ્રિય અપર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાન સંખ્યાતગુણુ
- ૧૪ તે થકી સંગી પંચેદ્રિય પર્યાપ્તાના સ્થિતિસ્થાન સંખ્યાતગુણુ

ચોમવૃદ્ધિ અને કર્મમાં અધ્યવસાય સંખ્યા.

પદ્મસ્વર્ણમસંસ્વગુણવિરિઅ, અપજપદ્મિદ્મસંસ્વલોગસમા;
અજ્ઞવસાયા અહિઆ, સત્તસુ આડસુ અસં ગુણાપ્પાપ્પા

પદ્મસ્વર્ણ=પ્રત્યેક સમયે
અસંસ્વગુણ વિરિઅ=અસંખ્યાત
ગુણુ વીર્યવાળા
અપજ=અપર્યાપ્તા જીવો
પદ્મિદ્મ=પ્રત્યેક સ્થિતિબંધે
અસંસ્વલોગસમા=અસંખ્યેય
લોકાકાશના પ્રદેશ પ્રમાણુ

અજ્ઞવસાયા=અધ્યવસાયો
અહિઆ=અધિક-વિશેષાધિક
સત્તસુ=સાત કર્મને વિષે
આડસુ=આયુષ્ય કર્મને વિષે
અસંસ્વગુણા=અસંખ્યાત
ગુણુ

અર્થ:—અપર્યાપ્તા હોવા પ્રત્યેક સમયે અસંખ્યાત ગુણ વીર્ય વાળા હોય અને પ્રત્યેક સ્થિતિમાંથી અસંખ્ય લોકાકાશના પ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાયો હોય. સાત કર્મને વિષે તે સ્થિતિમાંથી અધ્યવસાયો વિશેષાધિક અને આયુષ્ય કર્મને વિષે અસંખ્યાત ગુણ હોય ॥૫૫॥

વિવેચન—હવે પ્રતિ સમયે યોગવૃદ્ધિનું સ્વરૂપ કહે છે.—અપર્યાપ્તાને પ્રતિ સમયે અસંખ્યાત ગુણી યોગવૃદ્ધિ હોય. પહેલા સમય થકી બીજે સમયે અસંખ્યાત ગુણી વીર્યવૃદ્ધિ હોય, બીજાથી ત્રીજે સમયે અસંખ્યાત ગુણી વીર્યવૃદ્ધિ, એમ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિપર્યાંત બાણુવું.

‘યદુક્તં-સર્વોવિ અપરજત્તો । પદ્મજાં અસંખ્યગુણાય જોગ-
વુદ્ધીપ વદ્ધર્વન્તિ ॥’ અને એકેકે સ્થિતિમાંથી તેના હેતુભૂત અસંખ્ય લોકાકાશપ્રદેશપ્રમાણ અધ્યવસાયસ્થાન હોય તે અધ્યવસાયસ્થાન આયુ વર્ણને સાત કર્મને વિષે પ્રતિ સ્થિતિએ વિશેષાધિક હોય, તે આ પ્રમાણે—પ્રથમ જઘન્ય સ્થિતિએ અસંખ્ય લોકાકાશપ્રદેશ પ્રમાણ હોય, તે થકી સમયાધિક બીજી સ્થિતિએ વિશેષાધિક હોય, ત્રીજી સ્થિતિએ તેથી વિશેષાધિક હોય; યાવત્ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ લગે વિશેષાધિક હોય. આયુઃ કર્મને વિષે અસંખ્યાત ગુણા કહેવા, તે આ પ્રમાણે—આઉપાની પહેલી જઘન્ય સ્થિતિએ અસંખ્યાત લોકાકાશપ્રદેશ પ્રમાણ હોય, સમયાધિક બીજી સ્થિતિએ અસંખ્યાત ગુણા, એમ યાવત્ ઉત્કૃષ્ટ લગે કહેવું. ॥૫૫॥

પ્રકૃતિઓનો અર્થ કાળ

તિરિનિરયતિજોઆણં, નરભવજુઅ સચડપલ્લ તેસટું ।

થાવરચડઈગવિગલાં—યવેસુ પળસોઈસયમયરા ॥૫૬॥

ત્રિરિનિર્યત્તિજોગાણં=તિર્થંચ.

ત્રિક, નરકત્રિક અને

ઉદ્યોત નામકર્મના

નરમવનુજ્ઞ=મનુષ્ય ભવો

મહિત

સચ્ચડપલ્લ=ચાર પદ્યોપમ

મહિત

તેસદ્દં=ત્રેસઃ [અધિક સો સા-
ગરોપમ-૧૬૩]

ચાવરચડદગવિગલાયવેસુ=સ્થા-

વર ચતુષ્ક, એકે દિય જાતિ,

વિક્લે'દિય અને આતપ

નામકર્મને વિષે

પણસીદસયં=એકસો પંચાશી

અયરા=સાગરોપમ

અર્થ—તિર્થંચત્રિક, નરકત્રિક અને ઉદ્યોત નામકર્મ (એસાત)નો મનુષ્યભવો મહિત ચાર પદ્યોપમ અધિક એકસો ત્રેસઃ સાગરોપમ ઉત્કૃષ્ટ અમ્બધકાળ જાણવો. સ્થાવર ચતુષ્ક, એકે દિય જાતિ, વિક્લે'દિય અને આતપ નામકર્મને વિષે મનુષ્યભવ યુક્ત ચાર પદ્યોપમ અધિક એકસો પચાશી સાગરોપમ ઉત્કૃષ્ટ અમ્બધકાળ જાણવો ॥૫૧॥

વિવેચન:—દ્વે ઉત્તર પ્રકૃતિનો અવંચકાલ કહે છે. ત્યાં મૂર્ત પ્રકૃતિનો જન્મ્યથી તે એક સમય અમ્બધકાળ અને ઉત્કૃષ્ટ-પણે મિથ્યાત્વ સારવાદને હેઠ પામતી ૪૧ પ્રકૃતિનો પચે'દિયને વિષે અમ્બધકાળ કહે છે. તિર્થંચત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩ અને ઉદ્યોત-નામ ૧, એ માત પ્રકૃતિનો મનુષ્યના પૂર્વકાંડિના ૭ ભવોએ યુક્ત ચાર પદ્યોપમ અને એકસો ત્રેસઃ સાગરોપમ એટલો અમ્બધકાળ હોય એટલો ઠાગલો એ માત પ્રકૃતિ બાંધેજ નહી, તે આ પ્રમાણે—કોઈક વસ્તુ પદ્યોપમના આઉખાયાળો યુગલિક મનુષ્ય તે ભવે એ ૭ પ્રકૃતિ ન બાંધે, નરક તિર્થંચમાં ઉપજવું નથી તે માટે. તે ભવને અતે સમ્યક્ત્વ પામીને એક પદ્યની સ્થિતિનો સાધર્મ કહેવે દેવતા ઉપજે ત્યાં પણ સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયે એ ૭ પ્રકૃતિ ન બાંધે ત્યાંથી મનુષ્યમાં ઉપજી દીધા પાળી નવમે ઐવેયકે ૩૧ સાગરોપમની સ્થિતિએ દેવપણે ઉપજે; ત્યાં મિથ્યાત્વ પામે, પણ ભવ પ્રત્યયેજ એ ૭ પ્રકૃતિ ત્યાં ન બાંધે. અતે સમ્યક્ત્વ

૧ આ માત પ્રકૃતિ નાગર તિર્થંચ પ્રાગેભ્ય અથાય છે અને તે અનિમા નદ્ય નદિ ૩૨

પામી મરીને મનુષ્યમાં ઉપજી દીક્ષા અથવા દેશવિરતિપણું પાળી
ત્રણ વાર અચ્યુતે જઈને ૬૬ સાગરોપમ પૂરા કરીને મનુષ્યમાં
અંતર્મુદ્રત્ત મિથ્રપણું અનુભવી પાછું સમ્યક્ત્વ પામી એ વાર
અનુત્તર વિમાને અથવા ત્રણ વાર અચ્યુતે ૬૬ સાગરોપમ સમ્ય-
ક્ત્વશાળ ફરીથી પૂરે ત્યાં સમ્યક્ત્વ પ્રત્યયે જ એ ૭ પ્રકૃતિ ન
બાંધે, એટલે ચાર પદ્યોપમ અધિક અને આંતરે ૭ ભવ મનુષ્યના
કર્માં તેણે પણ અધિક ૧૬૩ સાગરોપમ લગે મિથ્યાત્વ સાસ્નાદનના
અભાવ થકી તથા ભવસ્વભાવથકી એ ૭ પ્રકૃતિ ન બાંધે.

અક્ત્વ-પલિયાદં તિત્તિ મોગા-વર્ણિમિ ભવપચ્ચયં પલિયમેગં ।

સોદ્દમ્મે સમ્મત્તેણ, નરમવે સચ્ચવિરહં ॥ ૧ ॥

મિચ્છી ભવપચ્ચયો ગેવિજ્જે સાગરાદં જ્ઞતીસં ।

અંતમુદ્દત્તુણાદં, સમ્મત્તં તંમિ લહિરુણં ॥ ૨ ॥

વિરયનરમવંતરિઓ, અણુત્તરસુરો ય અયરહાવહા ॥

મિસ્સં મુહુત્તમેગ, ફાલિય મણુઓ પુણો વિગ્ગો ॥ ૩ ॥

હાનિદ્ધી અયરાણં, અચ્ચુયણ વિરયનરમવંતરિઓ ॥

તિરિનરયત્તિગુજ્જોયા-ણ, ણસ કાલો અવંવંમિ ॥ ૪ ॥ તથા

સ્થાવર ચતુષ્ક ૪, એકેદિય ભતિ ૫, વિકલેદિય ૮, અને
આતપનામ ૯, એ નવ પ્રકૃતિનો ૮ પદ્યો-
પમ સહિત એકેએ પંચાશી સાગરોપમનો અભ્યંકશાળ
હોય, તે આ પ્રમાણે-કોષ્ઠક છવ તમ પ્રશાએ ૨૨ સાગરને આઉએ
નારકી થઈ અને સમ્યક્ત્વ પામી મનુષ્ય થઈ સૌધર્મકદ્યે ૪
પદ્યને આઉએ દેવતા થઈ મનુષ્ય થઈ સંયમ પાળી પૂર્વેક્તિની
પરે નવમ ઐવેયકાકિકે ૧૬૩ સાગરોપમ પૂરે, એવં ૧૮૫ સાગરો-
પમ અને પદ્યોપમ ૮ લગે એ નવ પ્રકૃતિ ભવપ્રત્યયે તથા સમ્ય-
ક્ત્વ પ્રત્યયે ન બાંધે.

યદુક્તં-છટ્ટીપ નેરહઓ, ભવપચ્ચયઓ ડ અયરવાવીસં ।

નેસવિરઓ ય મવિડં પલિયચ્ચડમ્કં પઢમકપ્પે ॥ ૧ ॥

પુવ્વુત્તકાલજોગો પંચાસીય સયં સચ્ચડપલ્લં ।

માયવચાવરચ્ચડવિગ-લત્તિયગપગિદિઅ અગ્ગો ॥ ૨ ॥

અપદમસંઘયનાગિઙ્-સ્વગઙ્અણમિચ્છદુહગથિણતિગં ।
 નિઅનપુઙ્લિથિ દુતીસં, પર્ણિદિસુ અવંઘઠિઙ્ પરમા ॥૫૭॥

અપદમસંઘયનાગિઙ્સ્વગઙ્=
 પહેલાને વર્ણને સઘયણ,
 સંસ્થાન અને વિહાયોગતિ
 અણ=અનંતાનુબંધી કયાય
 મિચ્છ=મિથ્યાત્વ મોહનીય
 દુહગથીણતિગં=દુર્લભગતિક
 અને થીણદ્વિત્રિક
 નિય=નીચ ગોત્ર

નપુઙ્લિથિ=નપુંસક વેદ અને સ્ત્રી
 વેદની
 દુતીસં=નરભવ સહિત એક
 સો બત્રીશ સાગરોપમ
 પર્ણિદિસુ=પથેંદ્રિયને વિષે
 અવંઘઠિઙ્=અમ્બધ સ્થિતિ
 પરમા=ઉત્કૃષ્ટ

અર્થ—પહેલાને વર્ણને સંઘયણ સંસ્થાન અને વિહાયોગતિ. અનંતાનુબંધી કયાય, મિથ્યાત્વ મોહનીય, દુર્લભગતિક અને થીણદ્વિત્રિક, નીચગોત્ર, નપુંસક વેદ અને સ્ત્રીવેદ એ [પચીગ પ્રકૃતિ] ની અમ્બધ સ્થિતિ નરભવ યુક્ત એકસો બત્રીશ સાગરોપમ ભણવી. એ ૪૧ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ અમ્બધસ્થિતિ પથેંદ્રિયને વિષે ભણવા ૫૫૭૫

વિવેચન—પહેલું સઘયણ વર્ણ પાંચ સઘયણ ૫, પહેલું સંસ્થાન વર્ણ પાંચ સંસ્થાન ૧૦, પહેલી ગુણ અગતિ યાગી બીજી અગુણ અગતિ ૧૧, અનંતાનુબંધિ ચાર કયાય ૧૫, મિથ્યાત્વ મોહનીય, ૧૬, દુર્લભ, દુસ્વર અને અનાદેય એ દુર્લભગતિક ૧૯ થીણદ્વિત્રિક ૨૨, નીચગોત્ર ૨૩, નપુંસક વેદ ૨૪ અને સ્ત્રીવેદ ૨૫ એ પચીશ પ્રકૃતિનો એકસો બત્રીશ સાગરોપમનો અમ્બધકાળ હોય. તે આ પ્રમાણે-૬૫ મનુષ્યભવે સમ્યક્ત્વ સહિત ચારિત્ર પાળી ત્રણવાર અમ્યુતાદિક ૪૪ ૬૬ સાગર સમ્યક્ત્વનો કાળ પૂરી મનુષ્યભવે અંતર્બુદ્ધિ મિશ્રપણું પામી ફરી સમ્યક્ત્વ પામી ચારિત્ર પાળી ત્રણવાર અમ્યુતે અથવા બે વાર વિજ્યાદિક ૪૪ ૬૬ સાગર સમ્યક્ત્વકાળ પૂરે, એટલે ૧૩૨ સાગર લગે સમ્યક્ત્વ પ્રત્યે ૪ એ પચીશ પ્રકૃતિ ન બાંધે. ચતુર્થ —

પળવીસાપ અવંધો, ડકોસો હોઈ સમ્મમીસજુપ ॥

વત્તીસં સયમયરા દો વિજળ અચ્ચુપ તિમવા ॥ ૧ ॥

પંચેદ્રિયને વિષે ૪૧ પ્રકૃતિની અબંધ સ્થિતિ

—અબંધકાળ ઉત્કૃષ્ટો એટલો હોય, એ ઉપરાંત અવશ્ય બાંધે કે અબંધક થાય હોવે ૭૬ પ્રકૃતિનો અબંધકાળ ગ્રંથાંતર થકી લખાએ છીએ—પ્રત્યાખ્યાનીય ૪, અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪, મ નુષ્યત્રિક ૩, ઐકારિકદ્વિક ૨, અને વજ્રમુખનારાય સંઘયણ ૧, એ ચૈક પ્રકૃતિ દેશોન પૂર્વકોડી લગે સંયત ન બાંધે અને શેષ ૬૫ પ્રકૃતિનો અંતર્મુદ્ધર્ત ઉત્કૃષ્ટો અબંધકાળ હોય. ॥૫૭॥

અબંધકાળ પૂરવાનાં સ્થાન અને સતત બંધકાળ.

^{૧૪૨} વિજયાઈ ^{૧૬૩} ગેવિજ્જે, ત ^{૧૮૫} ઇ દહિ ય દુતી તેસદું ।

પળસીઈ ચચવંધો, પલ્લતિગં સુરવિડવિવિદુગે ॥૫૮॥

વિજયાઈસુ=વિજયાદિને વિષે
(ગયેલ છવની)

ગેવિજ્જે=ઐવેયકને વિષે

તમાઈ=તમઃપ્રભા નારદીમાં

દહિસયદુતીસં=એકસો બત્રીસ

સાગરોપમ

તેસદું=એકસો ત્રેસઃ સાગરોપમ

પળસીઈ=એકસો પંચાશી સા-
ગરોપમ

સયચવંધો=સતત-નિરંતર બંધ

પલ્લતિગં=ત્રણ પદ્યોપમ

સુરવિડવિવિદુગે=સુરદિક અને

વૈકિયદિકને વિષે

અર્થ —વિજયાદિકને વિષે, ઐવેયક અને વિજયાદિકને વિષે તેમજ તમ પ્રભા ઐવેયક અને વિજયાદિકને વિષે ગયેલ છવની ઉત્કૃષ્ટ અબંધ સ્થિતિ અનુક્રમે એકસો બત્રીસ, એકસોત્રેસઃ અને અને એકસો પંચાશી સાગરોપમ નરસવોએ શુદ્ધ હોય. સુરદિક અને વૈકિયદિકનો ત્રણ પદ્યોપમ નિરંતર બંધ હોય. ॥૫૮॥

વિવેચન —એ પૂર્વોક્ત કાળ તે ક્યાં પૂરો થાય તે કહ્યું છે. વિજયાદિકે ૨ વાર અને અચ્યુતે ૩ વાર એવં ૧૩૨ સાગરોપમ. ઐવેયકે ૧વાર, પછી વિજયાદિકે બે વાર અને અચ્યુતે ત્રણ વાર એવં ૧૬૩ સાગરોપમ થાય. તમ.પ્રભાએ ૧ વાર, નવમે ઐવેયકે,

૧ વાર, પછી વિજયાદિકે ૨ વાર અને અન્યુતે ત્રણ વાર એવં
૧૮૫ સાગરોપમ થાય. વચ્ચે મનુષ્યના જોડલા ભવ થાય તેટલો
કાળ અધિક જાણવો એ પ્રકારે ૨૫, ૯ અને ૭ પ્રકૃતિનો અનુ-
ક્રમે અભંધકાળ હોય.

તુલે અધુવખંધી ૭૩ પ્રકૃતિનો નિરંતર વંધ કહે છે—સુરદિક
૨ અને વૈકિંચદિક ૪, એ ચાર પ્રકૃતિ ત્રણ પદ્યોપમ લગે ઉત્કૃષ્ટપણે
નિરંતર બંધાય, યુગલીયાં બાંધે માટે. ૥૫૮૥

નિરંતર બંધ.

સમયાદસં કાલં, તિરિદુગનીપ્સુ આંડ અંતમુહૂ ॥
ઝરલિ અસં પરદા, યઠિઈ પુવ્વકોઢૂણા ॥ ૫૯ ॥

સમયાદસંસકાલં=સમયથી માં-

ડીને અસંખ્યાત કાળ પર્યંત

તિરિદુગનીપ્સુ=તિર્થંચદિક અને

નીચ ગોત્રને વિષે

ઝાડ=ચાર પ્રકારના આયુષ્યને

વિષે

અંતમુહૂ=અંતર્મુહૂર્ત કાળ સુધી

અર્થ.—તિર્થંચદિક અને નીચગોત્રનો સમયથી માંડીને અસં-

ખ્યાતકાળ પર્યંત નિરંતર બંધ હોય. આયુષ્ય કર્મનો અંતર્મુહૂર્ત,
ઔદારિક શરીરનો અસંખ્યાત પુદ્ગલપરાવર્ત અને સાતાવેદની-
યનો કંઈક ન્યૂન પૂર્વકોઢી નિરંતર બંધ હોય. ૥૫૮૬

વિવેચન:—જઘન્ય એક સમય, ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાતો કાળ, તિર્થં-
ચદિક અને નીચગોત્રનો સતતબંધ છે, એ ત્રણે પ્રકૃતિ તેહિ વાઉમાંહે
તથા સાતમી નરકે નિરંતર બંધાય માટે. ચારે આઉબાં અંતર્મુહૂર્ત
લગેજ નિરંતર બંધાય, કેમકે આઉબાનો બંધકાળ એટલોજ છે.
ઔદારિક શરીર અસંખ્યાત પુદ્ગલ પરાવર્ત લગે એકેદિયને વિષે
નિરંતર બંધાય. સાતાવેદનીય નવ વરસે ઊણી પૂર્વકોઢી લગે
જઘતને અપ્રમત્ત ગુણઠાણથી સયોગિ કેવળી ગુણઠાણ લગે નિરંતર
બંધાય ૥૫૮૭

ઝરલિ=ઔદારિક શરીરનો

અસંખ્યાત પુદ્ગલ
પરાવર્ત

ઠિઈ=સાતાવેદનીયનો સતત

બંધ

પુવ્વકોઢૂણા=પૂર્વકોઢી વધંથી
ન્યૂન

૧૮૫ ૧ ૧ ૧ ૪
જલહિસયં પળસીઅં, પરઘુસ્સાસે પર્ણિદિ તસચઝગે ॥

૧૩૨ ૧ ૧ ૩ ૧ ૧
વત્તીસં સુહવિહગઙ્, પુમસુભગતિગુચ્ચચઝરંસે ॥૬૦॥

જલહિસયંપળસીઅં=એકસો પં-
ચાશી સાગરોપમ

પરઘુસ્સાસે=પરાઘાત નામ અને
ઉદ્યાસ નામકર્મને વિષે

પર્ણિદિતસચઝગે=પંચેન્દ્રિયભતિ
અને ત્રસ ચતુષ્કને વિષે,

વત્તીસં=એકસો બત્રીસ સાગ-
રોપમ

સુહવિહગઙ્પુમ=શુભવિહારોગતિ,
પુરૂષ વેદ.

સુભગતિગ=સુભગત્રિક

ઝચ્ચ=ઉચ્ચગોત્ર

ચઝરંસે=સમચતુરસ સંસ્થાનને
વિષે.

અર્થ—પરાઘાત નામ તથા ઉદ્યાસ નામકર્મને વિષે અને
પંચેન્દ્રિય ભતિ તથા ત્રસ ચતુષ્કને વિષે એકસો પંચાશી સાગ-
રોપમ નિરંતર બંધ હોય. શુભવિહારોગતિ, પુરૂષવેદ, સૌભાગ્ય,
સુસ્વર, આદેય, ઉચ્ચગોત્ર, સમચતુરસ સંસ્થાનને વિષે એકસો
બત્રીસ સાગરોપમ સતતબંધની સ્થિતિ હોય ॥૬૦॥

વિવેચન—પરાઘાત ૧, ઉદ્યાસ ૨, પંચેન્દ્રિય ભતિ ૩ અને
ત્રસચતુષ્ક ૭, એ સાત પ્રકૃતિ એકસો પંચાશી સાગરોપમ
લગે નિરંતર બાંધે. તમઃપ્રભાએ નવ શ્રેયેયકે એકેકવાર, અચ્યુતે ત્રણ
વાર, અને વિજ્યાદિકે બે વાર મનુષ્ય ભવને આંતરે ભય ત્યારે ૧૮૫
સાગર થાય, ત્યાં લગે નિરંતર એ ૭ પ્રકૃતિ બાંધે, તે ઉપરાંત ન
બાંધે શુભ વિહારોગતિ ૧, પુરૂષવેદ ૨, સુભગ ૩, સુસ્વર ૪,
આદેય ૫, ઉચ્ચગોત્ર ૬ અને સમચતુરસ સંસ્થાન ૭, એ સાત
પ્રકૃતિ એકસો બત્રીસ સાગરોપમ લગે નિરંતર બંધાય. મનુષ્ય-
ભવને આંતરે ત્રણ વાર અચ્યુતે અને બે વાર વિજ્યાદિકે ભય
ત્યારે ૧૩૨ સાગર લગે એ ૭ પ્રકૃતિ નિરંતર બાંધે, તે ઉપરાંત
ન બાંધે ॥ ૬૦ ॥

૧ ૪ ૫ ૫ ૨ ૨ ૨
અસુખગઙ્જાઙ્આગિઙ્, સંઘયણાહારનિરયજોઅદુગં;

૧ ૧ ૧૦ ૧ ૧ ૪ ૧
થિરસુભજસથાવરદસ, નપુઙ્તથાદુજુઅલમસાયં. ॥૬૧॥

અસુખગદ્ગાહઆગદ્સંઘયણ=અ-
શુભ વિહાયોગતિ, એકેન્દ્રિય
બેધેન્દ્રિય, તેધેન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિ-
યની જાતિ, પહેલા શિવાયનાં
પાંચ સંસ્થાન અને પાંચ
સંઘયણ.

આહારનિરયજોઅદુર્ગ=આહારક

દ્વિકં, નરકદ્વિકં અને ઉદ્યોતદ્વિકં
ચિરસુખજસ=સ્થિર નામ, શુભ
નામ, યશનામ,
ચાવરદસ=સ્થાવર કશક,
નપુદ્ધી=નપુંસક વેદ, સ્ત્રી વેદ,
દુજુઅલં=બે યુગલ [અને]
અસાયં=અસાતા વેદનીય

અર્થ:—અશુભવિહાયોગતિ, અશુભજાતિ, અશુભ સંસ્થાન
અશુભ સંઘયણ, આહારકદ્વિકં, નરકદ્વિકં, ઉદ્યોતદ્વિકં; સ્થિરનામ,
શુભનામ, યશનામ, સ્થાવર કશક, નપુંસકવેદ, સ્ત્રીવેદ, બે યુગલ
અને અસાતાવેદનીય ॥૬૧॥

વિવેચન:—અશુભ વિહાયોગતિ ૧; એકેન્દ્રિય અને વિષ્ણુદ્વિય
એ ચાર જાતિ ૫, પહેલું વર્ણને પાંચ સંસ્થાન ૧૦, પહેલું વર્ણને
પાંચ સંઘયણ ૧૫, આહારકદ્વિકં ૧૭, નરકદ્વિકં ૧૮, ઉદ્યોત અને
આતપ એ ઉદ્યોતદ્વિકં ૨૧, સ્થિરનામ ૨૨, શુભનામ ૨૩, યશનામ
૨૪, સ્થાવર કશક ૩૪, નપુંસકવેદ ૩૫, સ્ત્રીવેદ ૩૬, હ્રાસ્થ રતિ
અરતિ શોક એ બે યુગલ ૪૦ અને અસાતાવેદનીય ૪૧ ॥ ૬૧ ॥

મયાદંતમુહુત્તં, મણ્ડુગજિણવંરરરલુવંગેસુ;
તિત્તીસયરા પરમો, અંતમુહુ લહુવિ આંડજિણે ॥૬૨॥

સમયાદંતમુહુત્તં=સમયથી માં-
ડીને અંતમુહુત્તં પર્થત.
મણ્ડુગજિણ=મનુષ્યદ્વિકં, જિન
નામ.

વંરરરલુવંગેસુ=વજ્રપક્ષના-
રાય સંઘયણ અને ઔદારિક
અંગાપાંગને વિષે.

તિત્તીસયરા=તેત્રીશ સાગરોપમ
પરમો=ઉત્કૃષ્ટ સતતબંધ.

અંતમુહુ=અંતમુહુત્તં.

લહુવિ=જઘન્ય સતત બંધ વળી
આંડજિણે=આયુષ્યકર્મ અને
જિન નામકર્મને વિષે.

અર્થ:—એ પ્રવેશિત ૧૧ પ્રકૃતિનો સમયથી માંડીને અંતમુહુત્તં
પર્થત નિરંતર બંધ હોય મનુષ્યદ્વિકં, જિન નામ, વજ્રપક્ષના-

રાચ અંધયણુ અને ઔદારિક અંગોપાંગ નામકર્મને વિષે તેત્રીશ સાગરોપમ ઉદ્દૃષ્ટ સતત બંધ હોય. જલન્ય નિરંતર બંધ વળી ચાર આયુષ્ય અને જિન નામકર્મને વિષે અંતર્મુહૂર્ત હોય. ॥૬૨॥

વિવેચન:—એ ૪૨ પ્રકૃતિનો જલન્ય એક સમયથી માંડીને ઉદ્દૃષ્ટો અંતર્મુહૂર્ત લગે નિરંતર બંધ હોય, તે પછી અધુવખંધી છે તે માટે પરાવર્ત અવશ્ય થાય. અનુષ્યદ્વિક ૨, જિનનામ ૩, વજ્રમુખનારાચ અંધયણુ ૮, અને ઔદારિક અંગોપાંગ ૫, એ પાંચ પ્રકૃતિનો તેત્રીશ સાગરોપમ લગે ઉદ્દૃષ્ટો નિરંતર બંધ રહે, જિનનામ બાંધીને અનુત્તર વિમાને જાય ત્યાં એટલો કાળ એ પાંચ પ્રકૃતિ નિરંતર બાંધે, ચાર આયુ અને જિનનામ એ પાંચનો જલન્યપણે અંતર્મુહૂર્ત બંધગળ હોય, જે લક્ષી આયુબંધ તે અંતર્મુહૂર્તનોજ હોય પણ સમયનો ન હોય, અને જિનનામ તે બાંધતો થકે ઉપશમત્રેણિએ ચઢે ત્યાં જિનનામનો અખંધક થઈ પાછો પડે ત્યાં અંતર્મુહૂર્ત લગે જિનનામ બાંધી વળી બીજાચાર ઉપશમત્રેણિ કરતો અખંધક થાય ત્યારે અંતર્મુહૂર્ત લગેજ જિનનામનો બંધ પામીએ પણ એક સમય નહીં. અને એ પાંચ પ્રકૃતિ ટાળી શેષ સર્વ પ્રકૃતિ જલન્યથી એક સમયજ બાંધે, અધુવખંધી છે માટે. ॥ ૬૨ ॥ ॥ ઇતિ સ્થિતિવન્ધ સમાપ્ત ॥

એ પ્રકારે સ્થિતિબંધાધિકાર પૂર્ણ થયો.

અનુભાગબધનું સ્વરૂપ.

તિવ્વો અસુહસુહાળં, સંકેસવિસોહિઓ વિવજ્જયઓ;
મંદરસો ગિરિમહિરય, —જલરેહાસરિસકસાણિં ॥૬૩॥

તિવ્વો=તીવ્રરસ.

અસુહસુહાળં=અશુભ અને
શુભ પ્રકૃતિનો.

સંકેસવિસોહિઓ=સંકલેશ અને
વિશુદ્ધિ વડે.

વિવજ્જયઓ=વિપરીતપણા વડે

મંદરસો=મંદ રસ.

ગિરિમહિરયજલરેહા=પર્વત,
પૃથ્વી, રેતી અને પાણીને
વિષે રેખા.

સરિસ=સમાન.

કસાણિં=કપાયો વડે.

અર્થ.—અશુભ અને શુભ પ્રકૃતિના તીવ્રરસ અનુક્રમે સંક-
લેશ અને વિશુદ્ધિ વડે બંધાય. પર્વત, પૃથ્વી, રેતી અને પાણીને
વિષે કરેલ રેખા સમાન કષાયો વડે; ॥ ૬૩ ॥

વિવેચન:—હવે અનુભાગબંધની વ્યાખ્યા કહે છે.—ત્યાં પ્રથમ
અનુભાગનું સ્વરૂપ કહે છે ઇહાં રાગાદિકને વશથકો જીવ સિદ્ધને
અનંતમે ભાગે અને અભવ્યથી અનંતગુણા એટલા પરમાણુએ
નિષ્પન્ન કર્મસ્કંધનાં દલિયાં જૂદાં જૂદાં સમયે સમયે ગ્રહે છે. તે
દલિયાંને વિષે પરમાણુ દીઠ કષાયના વિશેષ થકો સર્વ જીવ થકો
અનંતગુણા અનુભાગ [રસ] ના અવિભાગ પલિચ્છેદ કરે; જે
કેવળીની બુદ્ધિએ છેદે તે પણુ અત્યંત સૂક્ષ્મ અનુભાગનેા અંશ
અતિ સૂક્ષ્મપણુ માટે અદ્ધ ન થાય તે અવિભાગ પલિચ્છેદ કહીયે.
ત્યાં એકેકા કર્મસ્કંધને વિષે જે સર્વથી જઘન્ય રસાંશનેા પરમાણુ
તે પણુ કેવળીની બુદ્ધિએ છેદે તેા સર્વ જીવ થકી અનંતગુણા
રસભાગ દીયે. તે થકી અનેરા પરમાણુને વિષે એકેક રસના અવિ-
ભાગની વૃદ્ધિ, જ્યાં લગે સર્વોત્કૃષ્ટ રસનેા અત્ય પરમાણુ ઉપરલી
રાશિના અનંતગુણા રસના અવિભાગ પ્રત્યે દે, ત્યાં લગે કહેવું.
ઇહાં જઘન્યરસવાળા પરમાણુને વિષે અસત્કલ્પનાએ એકસો રસના
અવિભાગ કદપીએ, તેના જે સમુદાય તે સમાન જાતિય માટે
એક વર્ગના કહીએ તે પછી એકસો એક રસાંશ યુક્ત પરમાણુની
ખીજ વર્ગીણા. એકસો બે રસાંશયુક્ત પરમાણુની ત્રીજ વર્ગીણા
એમ એકેક રસાંશની વૃદ્ધિ ત્યાં સુધી કરવી કે જ્યાં લગે તે
અભવ્ય થકી અનંતગુણા થાય, એટલી વર્ગીણાના સમુદાય તે એક
સ્પર્શક કહીએ. એ સ્પર્શકની અસત્કલ્પનાએ સ્થાપના ૧૦૦,
૧૦૧, ૧૦૨, ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫; તે પછી એકેક રસને અવિભાગે
વધતા પરમાણુ ત્યાં લગે ન પામીએ કે જ્યાં લગે સર્વ જીવ
થકી અનંતગુણા રસને અવિભાગે વધતા થાય. તે પછી તે આગળ
ખીજું સ્પર્શક મંડાય, તે સ્થાપના આ પ્રમાણે—૨૦૫, ૨૦૬,
૨૦૭, ૨૦૮, ૨૦૯, ૨૧૦; તે પછી વળી એક રસાવિભાગે વધતા
પરમાણુ ત્યાં લગે ન પામીએ કે જ્યાં લગે સર્વ જીવ થકી
અનંતગુણ રસાવિભાગે વધતા થાય, તે વાર પછી તે આગળ
ત્રીજું સ્પર્શક મંડાય, તે સ્થાપના આ પ્રમાણે—૩૧૦, ૩૧૧;

૩૧૨, ૩૧૩, ૩૧૪, ૩૧૫; એ અનુક્રમે એ રીતે 'અનંતા સ્પર્શ' થાય, એના જે રસ તે અનુભાગ કહીએ. એ શુભ અશુભ કે બે પ્રકારે બજીવો, તે વળી તીવ્ર મંદ બે પ્રકારે છે, તેના હેતુ કહે છે.—

અશુભ-૮૨ પાપપ્રકૃતિનો અને શુભ-૪૨ પુણ્યપ્રકૃતિનો જે તીવ્ર-આકરો-ચલકાણિયો રસ બંધાય તે સંકલેશ અને વિશુદ્ધિ થકી બંધાય. તે આ પ્રમાણે—૮૨ અશુભ પ્રકૃતિનો તીવ્ર રસ સંકલેશ થકી બંધાય અને ૪૨ શુભ પ્રકૃતિનો તીવ્ર રસ વિશુદ્ધિ થકી બંધાય અને એના વિપરીતપણા થકી મંદરસ-એકકાણિયો બંધાય. તે આ પ્રમાણે—સંકલેશ થકી ૪૨ શુભ પ્રકૃતિનો મંદ રસ બંધાય અને વિશુદ્ધિ થકી ૮૨ અશુભ પ્રકૃતિનો મંદ રસ બંધાય. સંકલેશ તે તીવ્ર કષાય અને વિશુદ્ધિ તે વિશુદ્ધપણું. એ તીવ્ર મંદરસ પર્વતની રાય [રેખા] ૧, પૃથ્વીની રાય ૨, રજ-રેતીની રાય ૩ અને પાણીની રાય ૪, સરખા કષાયે કરીને—૥૬૩૥

ચઢઠાણાઈ અસુહો, સુહજ્ઞહા વિગ્ધદેસઆવરણા;

પુમસંજલણિગદુતિચઢ-ઠાણરસા સે દુગમાઈ ॥૬૪॥

ચઢઠાણાઈ=ચતુ સ્થાનાદિ—

ચાર કાણિયો વગેરે.

અસુહો=અશુભ પ્રકૃતિનો

સુહજ્ઞહા=શુભ પ્રકૃતિનો વિપરીતપણાએ.

વિગ્ધદેસઆવરણા=અંતરાય

અને દેશઘાતિ આવરણ

કરનારી સાત પ્રકૃતિ.

પુમ સંજલણ=પુરુષ વેદ અને સંબલન કષાયો.

દુગદુતિચઢઠાણરસા=એક કાણિયા, બે કાણિયા, ત્રણ કાણિયા અને ચાર કાણિયા રસવડે [બંધાય]

સેસ=બાકીની પ્રકૃતિઓ

દુગમાઈ=બે કાણિયા વગેરે રસવડે.

અર્થ—અશુભ પ્રકૃતિનો ચાર કાણિયો વગેરે રસ થાય. શુભ પ્રકૃતિનો વિપરીતપણે ચતુસ્થાનાદિ રસ થાય પાંચ અંત-

રાય, દેશઘાતિ આવરણ કરનારી સાત પ્રકૃતિ, પુરુષ વેદ, અને સંબલન ૪ કષાયો [એ સત્તર પ્રકૃતિ] એક ઠાણિયા, બે ઠાણિયા, ત્રણ ઠાણિયા, અને ચાર ઠાણિયા રસવાળી છે—રસ યુક્ત બંધાય છે, બાકીની પ્રકૃતિઓ બે ઠાણિયા વગેરે ત્રણ પ્રકારના રસ યુક્ત બંધાય છે ॥ ૬૪ ॥

વચ્ચન —અશુભ પ્રકૃતિનો ચતુસ્થાનાદિક રસ બંધાય, તે આ પ્રમાણે—ગિરિરેખા સમાન અનંતાનુબંધી કષાયે કરીને સર્વ અશુભપ્રકૃતિનો એઠાણિયો રસ બંધાય ૧; પૃથ્વીરેખા સમાન અપ્રત્યાખ્યાનીય કષાયે કરીને ત્રિઠાણિયો બંધાય ૨; રજ રેખા સમાન પ્રત્યાખ્યાનીય કષાયે કરીને બેઠાણિયો બંધાય ૩ અને જળરેખા સમાન સંબલન કષાયે કરીને એક ઠાણિયો બંધાય ૪. શુભ પ્રકૃતિનો રસબંધ એથી અન્યથા કહેવો. તે આ પ્રમાણે—જળરેખા અને રજરેખા સરખા સંબલન અને પ્રત્યાખ્યાનીય કષાયે શુભ પ્રકૃતિનો રસ એઠાણિયો બંધાય ૧, પૃથ્વીની રેખા સમાન અપ્રત્યાખ્યાનીય કષાયે કરીને ત્રિઠાણિયો બંધાય ૨, ગિરિરેખા સમાન અનંતાનુબંધી કષાયે કરીને બેઠાણિયો રસ બંધાય ૩. એક ઠાણિયો રસ તો શુભપ્રકૃતિને નથી. હવે જે પ્રકૃતિનો જેટલે પ્રકારે રસ બંધાય તે કહે છે.—અંતરાય ૫, દેશ આવરણ તે કેવળદ્વિક વર્ણને શેષ ચાર જ્ઞાનાવરણીય અને ત્રણ દર્શનાવરણીય મળી ૭, પુરુષવેદ ૧ અને સંબલન કષાય ૪, એવં ૧૭ પ્રકૃતિ એકઠાણિયે, બેઠાણિયે, ત્રિઠાણિયે અને ચારઠાણિયે, એમ ચારે પ્રકારના રસયુક્ત-બંધાય. ત્યાં અનિવૃત્તિબાદર ગુણઠાણના સંખ્યાતા ભાગ ગયે થકે એ ૧૭ પ્રકૃતિનો એકઠાણિયો રસ બંધાય. શેષ ૧૦૩ પ્રકૃતિનો રસ બેઠાણિયો, ત્રિઠાણિયો, ચૌઠાણિયો બંધાય પણ એકઠાણિયો ન બંધાય, જે ભણી અશુભનો એકઠાણિયો રસ તે અનિવૃત્તિબાદર ગુણઠાણના સંખ્યાતા ભાગ પછી જ હોય અને ત્યાં તો એ સત્તર વર્ણને અનેરી અશુભ પ્રકૃતિનો બંધજ નથી, તે માટે શેષ ૧૦૩ અશુભ પ્રકૃતિનો એકઠાણિયો રસ ન બંધાય અને જે કેવળ જ્ઞાનાવરણીય ૧, અને કેવલદર્શનાવરણીય ૨, એ બે ત્યાં અશુભ બંધાય છે, પણ તે તો સર્વઘાતી છે માટે ત્યાં બેઠાણીઓ જ રસ બંધાય પણ એકઠાણીઓ ન બંધાય, અને

શુભ પ્રકૃતિને તો એકઠાણિયો રસ જ ન હોય જે માટે, સંકલેશસ્થા-
નક અને વિશુદ્ધિસ્થાનક એ બે અસખ્યાત લોકાકાશ પ્રદેશ
તુલ્યજ છે, તો પણ વિશુદ્ધિસ્થાનક કાંઈક અધિકાં છે, કેમકે ઉપ-
શામક જેટલે વિશુદ્ધિસ્થાનકે ચઢે છે તે પડતો પણ તેટલે સંકલેશ-
સ્થાનકે પાછો ઉતરે છે, એટલે તે તુલ્ય છે. અને ક્ષપક જે વિશુ-
દ્ધાધ્યવસાયસ્થાનકે ચઢે છે તેથી પાછો ઉતરતો નથી તે માટે
એટલાં વિશુદ્ધિસ્થાનક અધિકાં છે, તે માટે અતિ વિશુદ્ધિએ
વર્તીતો શુભ પ્રકૃતિનો ચઠેઠાણીઓ રસ બાંધે અને અતિ સંકલેશ
વર્તીતાને તો શુભ પ્રકૃતિ બધેજ ન આવે અને જે વૈકિયાદિક શુભ
પ્રકૃતિ નરક યોગ્ય બાંધે તે સર્વ સંકલિષ્ટપણે [જઘન્યથી] પણ બેઠા-
ણિયે રસેજ બાંધે; શુભનો સ્વભાવ જ એવો છે અને જે મધ્યમ
અધ્યવસાય સ્થાનકે શુભ બધાય તે પણ બેઠાણિયા લગે જ બધાય,
તેથી શુભ પ્રકૃતિનો એકઠાણિયા રસનો બધ જ ન હોય. ॥૬૪॥

^૧ નિંબુચ્છુરસો ^૨ સહજો, ^૧ દુતિચઝમાગકદિ ^{૨ ૩ ૪} ઇકમાગંતો;
ઇગઠાણાઈ અસુહો, અસુહાણ સુહો સુહાણં તુ ॥ ૬૫॥

નિંબુચ્છુરસો=લીંબડાનો રસ
શેરડીનો રસ.
સહજો=સ્વાભાવિક-એકઠાણિયો
રસ.
દુતિચઝમાગકદિ=બે, ત્રણ
અને ચાર ભાગે ઉકાળેલો
ઇકમાગંતો=એક ભાગ બાકી
રહે તે

ઇગઠાણાઈ=એક ઠાણિયો વગેરે,
અસુહો=અશુભ રસ
અસુહાણ=અશુભ પ્રકૃતિનો
સુહો=શુભ રસ.
સુહાણં=શુભ પ્રકૃતિનો.
તુ=તો.

અર્થ:—લીંબડા અને શેરડીનો સ્વાભાવિક રસ તથા તે બે
ત્રણ અને ચાર ભાગે ઉકાળેલો એક ભાગ રહે તે અશુભ પ્રકૃતિનો
એક ઠાણિયો વગેરે અશુભ રસ અને શુભ પ્રકૃતિનો શુભ રસ
બાજુવો. ॥ ૬૫ ॥

વિવેચન:—હવે અશુભ પ્રકૃતિ અને શુભપ્રકૃતિનો એક ઠાણી-
યાદિકે રસ ઉપર દ્રષ્ટાંત કહે છે, જેમ-નિંબ [લીંબડા] નો રસ
અશુભ તથા ઇશુ [શેલડી] નો રસ શુભ તે સહજનો હોય તે
ણિયો કહીએ. તે બે ભાગે કઢી-ઉકાળીને એક ભાગનો
રાખીએ તે વેઠાણિયો રસ, ત્રણ ભાગે કઢી-ઉકાળીને એક ભાગ
રાખીએ તે ત્રિઠાણિયો રસ, અને ચાર ભાગે કઢી એક ભાગનો
રાખીએ તે ચતુઠાણિયો રસ કહીએ, એમ એકઠાણિયાદિકે અશુભ
પ્રકૃતિનો અશુભ રસ હોય અને શુભ પ્રકૃતિનો શુભ રસ હોય,
૧૭ અશુભ પ્રકૃતિના એકઠાણિયા રસનાં સ્પર્શકે અસખ્યાતાં
હોય, તે સ્પર્શકે ઉત્તરોત્તર અનંતગુણ^૧ રસવંત હોય એમ બે,
ત્રણ, ચાર ઠાણિયા રસના સ્પર્શકે પણ જાણવા, તથા એક
ઠાણિયા રસ થકી અનંતગુણ વીર્યવંત બે ઠાણિયો રસ હોય,
એમ બે ઠાણિયાથી ત્રિઠાણિયો, ત્રિઠાણિયાથી ચતુઠાણિયો રસ
પણ અનંતગુણ વીર્યવંત જાણવો. ॥ ૬૫ ॥

ઉત્કૃષ્ટ રસબંધના સ્વામી

તિલ્લમિગથાવરાયવ, સુરમિચ્છાવિગલસુહુમનિરયતિગં;
તિરિમણુઆડ તિરિનરા, તિરિદુગછેવદ્ સુરનિરયા ॥૬૬॥

તિલ્લ=ઉત્કૃષ્ટ અનુભાગ
મિગથાવરાયવ=એકેંદ્રિય જાતિ,
સ્થાવર નામ અને આત્મ
નામનો
સુરમિચ્છા=મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવતા.
વિગલ સુહુમ નિરયતિગં=વિ-
કલેંદ્રિયત્રિક, સ્પર્શત્રિક અને
નારકત્રિકનો

તિરિમણુઆડ=તિર્થંચાલુ અને
મનુષ્યાયુનો.
તિરિનરા=મિથ્યાત્વી તિર્થંચ
અને મનુષ્યો.
તિરિદુગ છેવદ્=તિર્થંચદ્વિક અને
છેવદ્દા સંઘયણુનો.
સુરનિરયા=દેવતા અથવા
નારકી.

૧ એકઠાણિયા સ્પર્શકો કરતા બેઠાણિયા સ્પર્શકો અનંતગુણ રસ-
વંત છે એમ અર્થ સમજવું પણ ઉત્તરોત્તર સ્પર્શકે અનંતગુણ રસવાળા
છે એમ ન સમજવું, કારણ કે કોઈપણ એક સ્પર્શકે પછીનું સ્પર્શક
અનંત ગ્રાણ્યે અધિક હોય પણ અનંતગુણ રસાણુ વાળું ન હોય.

અર્થ:—એકેદ્રિય જાતિ, સ્થાવર નામ અને આત્મ નામ-
કર્મનો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ મિથ્યાદષ્ટિ દેવતા કરે, વિકલેદ્રિયત્રિક, સ્-
ક્રમત્રિક, નરકત્રિક, તિર્થંચાચુ અને મનુષ્યાચુ [એ અગ્યાર પ્રકૃતિ]
નો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ મિથ્યાત્વી તિર્થંચ અને મનુષ્યો કરે, તિર્થંચદ્વિક
અને છેવટુંકા સંઘયણનો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ દેવતા અથવા ના-
રકી કરે. ॥ ૬૬ ॥

વિવેચન—એકેદ્રિય જાતિ ૧, સ્થાવર નામ ૨, આત્મ નામ
૩, એ ત્રણ પ્રકૃત ઇશાન લગેના મિથ્યાત્વી દેવતા તીવ્રરસે બાંધે;
ઉપરના દેવો તો એ ૩ બાંધેજ નહીં અને ઇશાન લગેના દેવતા
પણ અતિ સંકલ્પ થકા એકેદ્રિય સ્થાવરપણું તીવ્રરસે બાંધે અને
આત્મ તો તથોચ વિશુદ્ધ થકા બાંધે નારકી તો એકેદ્રિયપણું
બાંધેજ નહીં. એકેદ્રિય વિકલેદ્રિય તો દેવતા જેવા સંકલ્પ ન
હોય તે આદિ તીવ્રરસ ન બાંધે, મનુષ્ય તિર્થંચ તો જેટલે
સંકલેશે વર્તતા દેવતા એકેદ્રિય સ્થાવરપણું તીવ્રરસે બાંધી રાકે
તેટલે સંકલેશે વર્તતા હોય તો નરકગતિ ચોગ્ય બાંધે, અને દેવતા
તો ઉત્કૃષ્ટ સંકલેશે પણ ભવસ્વભાવે એકેદ્રિય ચોગ્યજ બાંધે તે
આદિ તે કલ્પા, વિકલ્પત્રિક ૩, સ્ક્રમત્રિક ૬, નરકત્રિક ૯, તિર્થંચાચુ:
૧૦, મનુષ્યાચુ: ૧૧; એ અગ્યાર પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસ મિથ્યાત્વી
તિર્થંચ તથા મનુષ્ય બાંધે, દેવતા-નારકી તો ભવ પ્રત્યયજ
એમાંની નવ પ્રકૃતિ ન બાંધે અને ઉત્કૃષ્ટ રસનું તિર્થંચ-મનુષ્યાચુ:
જે યુગલિયાનું તે પણ દેવતા નારકી ન બાંધે, મનુષ્ય તિર્થંચ પણ
તથોચ સંકલ્પ થકા નવ પ્રકૃતિ ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે, અને તથોચ
વિશુદ્ધ થકા ઉત્કૃષ્ટ રસે યુગલિક તિર્થંચ કે મનુષ્યનું આઉંખું
બાંધે. તિર્થંચદ્વિક ૨, છેવટુંકા સંઘયણ ૩, એ ત્રણ પ્રકૃતિ સનત્કુ-
મારથી સહઆર લગેના દેવતા અને નારકી અતિસંકલ્પ થકા
ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે, ઇશાન લગેના તો અતિ સંકલ્પ એકેદ્રિય
ચોગ્ય બાંધે અને તિર્થંચ મનુષ્ય તો એવે સંકલેશે વર્તતા નરક
ચોગ્યજ બાંધે, તે આદિ તે ગણ્યા નહીં. ॥ ૬૬ ॥

૧ તિર્થંગિદ્ધના ભવનપતિથી માડી સહઆર સુધીના અને છેવટુંકા
મધ્યયણનો સનત્કુમારથી માડી સહઆર સુધીના દેવો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ કરે
કે, જુઓ ટીકા ગાં ૬૬ મીની, અને એજ યુક્ત સંભવે છે.

૨ ૨ ૨ ૧ ૪ ૪ ૧ ૧
 વિઠવિસુરાહારગદુગં, સુખગદ્વન્નચત્તેઅજિણસાયં;
 ૧ ૧ ૧૦ ૧ ૧ ૧ ૩૨

સચ્ચપરઘાતસદસ, પર્ણિદિસાસુચ્ચ સ્વગા ડ ॥૬૭

વિઠવિસુરાહારગદુગં=વૈકિંય-
 દિક્ક, મુરદિક્ક, અને આહાર-
 રકદિક્કને,
 સુખગદ્વન્નચત્તેય=શુભ વિ-
 હાથોગતિ, વર્ણ્યચતુષ્ક, તૈજ-
 સચતુષ્ક,

જિણસાયં=જિનનામ ક્રમ અને
 સાતાવેદનીયને;

સમચ્ચપરઘાતસદસ=સમચ્ચ-

પુરસ્ક સંસ્થાન, પરાઘાત નામ
 ત્રસ દશક,

પર્ણિદિસાસુચ્ચ=પંચેન્દ્રિય ભાતિ
 ઉન્નિસ નામક્રમ અને
 ઉચ્ચગોત્રને.

સ્વગા ડ=ક્રપક [સૂક્ષ્મસંપન્ન
 અને અપૂર્વકરણ શુ
 સ્થાનવાળા.]

અર્થ—વૈકિંયદિક્ક, મુરદિક્ક, આહારકદિક્ક, શુભવિહાથો
 વર્ણ્યચતુષ્ક, તૈજસ ચતુષ્ક, જિનનામ, સાતાવેદનીય, સમચ્ચ
 સંસ્થાન, પરાઘાત નામ, ત્રસ દશક, પંચેન્દ્રિય ભાતિ, ઉ-
 નામક્રમ અને ઉચ્ચ ગોત્ર [એ ૩૨ પ્રકૃતિ] નો ઉદ્ભવ ૨
 [યથાસંભવ] સૂક્ષ્મસંપન્ન અને અપૂર્વકરણ શુભસ્થા-
 ન ક્રપક કરે. ॥ ૬૭ ॥

વિવેચન—વૈકિંયદિક્ક ૨, દેવદિક્ક ૪, આહારકદિક્ક ૬,
 વિહાથોગતિ ૭, વર્ણ્ય ચતુષ્ક ૧૧, તૈજસ-કાર્મણ્ય-અગુરુદ-
 નિર્માણ એ તૈજસ ચતુષ્ક ૧૫, જિનનામ ૧૬, સાતા
 ૧૭, સમચ્ચપરઘાત સંસ્થાન ૧૮, પરાઘાત નામ ૧૯, ત્ર
 ૨૦, પંચેન્દ્રિય ભાતિ ૩૦, ઉન્નિસનામ ૩૧ અને ઉચ્ચૈઃ
 એ ૩૨ પ્રકૃતિ ક્રપક ઓણવાળા ઉદ્ભવ રસે બાંધે. ત્યાં
 ઉચ્ચગોત્ર ૨, અને સાતા ૩, એ ત્રણ સૂક્ષ્મસંપન્ન ચરિત્ર
 ઉદ્ભવ રસે બાંધે, તે સર્વથી અનંતશુભ વિશુદ્ધ હોય

ગ્રેય રસ પ્રકૃતિ અપૂર્વરસે દેવયોગ્ય બંધને ઉચ્છેદ સમયે વર્તે તો
તોય રસે બાંધે, અતિ વિશુદ્ધ છે મારે. ॥ ૬૭ ॥

તમતમગા^૧ ઉજ્જોઝં, સમ્મસુરા^૨ મણુઅરલદુગવહરં,
અપમત્તો^૧ અમરાડં, ચડગહ^૨ મિચ્છા^૩ ડ સેસાણં^૧ ॥૬૮॥

તમતમગા=તમસ્તમપ્રભા નર-
કના શુભે.
ઉજ્જોઝં=ઉદ્યોત નામકર્મને
સમ્મસુરા=સમ્યક્સુદ્ધિ દેવતા
મણુઅરલદુગવહરં=મનુષ્યદ્વિધ,
ઔદારિકદ્વિધ અને વજ્રક્રયભ
નારાય સંઘયણને.

અપમત્તો=અપ્રમત્ત યતિ.
અમરાડં=દેવાયુને.
ચડગહ મિચ્છા=ચારે ગતિના
મિધ્યાદ્વિધ શુભે.
ડ=ઉત્કૃષ્ટ ક્ષાયવાળા
સેસાણં=આકીની [૬૮] પ્રકૃ-
તિને

અર્થ:—તમસ્તમપ્રભા નરકના શુભે ઉદ્યોત નામકર્મને
ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે. સમ્યક્સુદ્ધિ દેવતા મનુષ્યદ્વિધ, ઔદારિકદ્વિધ
અને વજ્રક્રયભનારાય સંઘયણને ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે. અપ્રમત્ત
યતિ દેવાયુને અને ઉત્કૃષ્ટ ક્ષાયવાળા મિધ્યાદ્વિધ શુભે આકીની
[૬૮ પ્રકૃતિ] નો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ કરે ॥ ૬૮ ॥

વિવેચન:—તમસ્તમપ્રભા પૃથ્વીના નારકશુભે ઉદ્યોતનામ
ઉત્કૃષ્ટરસે બાંધે, સમ્યક્ત્વ પામતાં મિધ્યાત્વની ચરિત સ્થિતિ વેદ-
વાને સમયે તત્ત્વોગ્ય વિશુદ્ધિપણું છે મારે. મનુષ્યદ્વિધ ૨, ઔદાર-
િકદ્વિધ ૨, વજ્રક્રયભનારાય સંઘયણ ૧; એ પાંચ પ્રકૃતિ વિશુદ્ધ
સમ્યક્ત્વની દેવતા ઉત્કૃષ્ટ રસે ૧ બાંધે નારકીને તો તેવી ઉત્કૃષ્ટી
વિશુદ્ધિ ન હોય અને મનુષ્ય તિર્થંચ તો તેવી વિશુદ્ધિવંત દેવ
યોગ્ય બાંધે તે મારે તે નહીં. દેવતાનું આઉણું ઉત્કૃષ્ટ રસનું અપ્ર-
મત્ત યતિ બાંધે તેવા વિશુદ્ધિવંત તેજ છે મારે, એ પ્રમાણે ૪૨

પુણ્યપ્રકૃતિ અને ૧૪ પાપપ્રકૃતિ કહી. ૧ શેષ ૬૮ પાપપ્રકૃતિ રહી તે ચારે ગતિના મિથ્યાદૃષ્ટિ તોત્ર કષાયવંત થકા ઉત્કૃષ્ટ રસે બાંધે ૨ ॥ ૬૮ ॥

જઘન્ય રસબંધના સ્વામી.

^૩ ^૪ ^૧
થીળતિગં અણમિચ્છં મંદ્રસં સંજમુમ્મુહો મિચ્છા,
^૪ ^૪ ^૧ ^૧
વિઅ તિઅકસાય અવિરય, દેસ પમત્તો અરદ્ધસોણા ॥ ૬૯ ॥

થીળતિગં=થીણદ્વિત્રિકને
અણમિચ્છં=અનંતાનુષંગિકષાય
અને મિથ્યાત્વ મોહનીયને
મંદ્રસં=જઘન્ય અનુભાગે બાંધે.
સંજમુમ્મુહો=અભ્યક્ત ચારિત્રને
પ્રાપ્ત કરેતો.

મિચ્છો=મિથ્યાત્વી.
વિચિત્રિય કસાય=બીજા ત્રીજા
કષાયને.
અવિરયદેસ=અવિરત સમ્યક્
દૃષ્ટિ અને દશવિરતિ.
પમત્તો=પ્રમત્ત થતિ.
અરદ્ધસોણ=અર્પિત અને શોક
મોહનીયને વિષે.

૧ શેષ ૬૮ પ્રકૃતિઓ નીચે પ્રમાણે—

૫ જ્ઞાનાવગ્ન, ૯ દર્શનાવરણ, ૧ અસાતાવેદનીય, ૨૬ મોહનીય, ૪ મધ્યસંધયણ ચતુષ્ટક, ૫ પ્રથમ સિવાય પાંચ સસ્થાન, ૪ અશુભવણ ચતુષ્ટક, ૧ અશુભખગતિ, ૧ ઉપધાત, ૬ અસ્થીરપટ્ટક, ૧ નીચગોત્ર અને પાંચ અંતગય.

૨ અદિ સામાન્યથી ૬૮ પાપપ્રકૃતિના તીવ્રરમ્યધક ચારે ગતિના તીવ્ર કષાયવંત મિથ્યાદૃષ્ટિ ક્રયા છે પણ એમા આટલુ વિશેષ છે—હાસ્ય રતિ, ઓવેદ, પુવેદ, પહેલા અને છેલ્લાને છોડી પાછીના સધયણો તથા સસ્થાનો સિવાયની બાકીની ૫૬ પ્રકૃતિઓનો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ તીવ્રકષાયો ચારે ગતિના મિથ્યાદૃષ્ટિ કરે અને બાર પ્રકૃતિઓનો તો તે પ્રકૃતિબંધને

અર્થ.—શીલુદ્ધિત્રિક, અનંતાનુબંધી કષાય અને મિથ્યાત્વ મોહનીયને સમ્યક્ત્વ [સહિત] ચારિત્ર પ્રાપ્ત કરતો મિથ્યાદ્રષ્ટિ જઘન્ય રસે બાંધે. દેશવિરતિ ચારિત્રની સન્મુખ થયેલો અવિરત સમ્યગદ્રષ્ટિ બીજા કષાયોને અને સર્વવિરતિ ચારિત્રની સન્મુખ વર્તેલો દેશ-વિરતિ ત્રીજા કષાયને જઘન્યરસે બાંધે, પ્રમત્ત યતિ અરતિ અને શોક મોહનીયને જઘન્ય રસે બાંધે. ॥ ૬૯ ॥

વિવેચન.—શીલુદ્ધિત્રિક ૩, અનંતાનુબંધી ૪ અને મિથ્યાત્વ ૧, એ આઠ પ્રકૃતિ સમ્યક્ત્વ [સહિત] ચારિત્ર પામવાને સન્મુખ એવો મિથ્યાત્વી જીવ મંદ રસે બાંધે, તથોગ્ય વિશુદ્ધિવંત તે જ હોય તે માટે. બીજા અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કષાયને અવિરત સમ્યગ્-દ્રષ્ટિ પોતાના ગુણહાણને અંત્ય સમયે દેશવિરતિ પામવાને સન્મુખ થકો મંદરસે બાંધે, તથા ત્રીજા પ્રત્યાખ્યાનીય ચાર કષાયનો મંદ-રસ તે દેશવિરતિ પોતાના ગુણહાણને અંત્ય સમયે વર્તેલો સર્વ વિરતિ પામવાને સન્મુખ થકો બાંધે; તથા અરતિ, શોક, એ બે પ્રકૃતિને મંદ રસ પ્રમત્ત સાક્ષુ અપ્રમત્તપણાની સન્મુખ થકો બાંધે ॥ ૬૯ ॥

૨ ૨ ૪ ૧ ૧ ૧

અપમાદ્ હારગદુગં, દુનિદ્વઅસુવ હા રહ્કુચ ૧,
 ૧ ૧ ૧ ૧ ૪

મયમુવધાયમપુવ્વો, અનિઅદ્વી પુરિસસંજ જે ॥૭૦॥

અપમાદ્=અપ્રમત્ત યતિ.
 આદ્યારગદુગં=આહારકદ્વિક્ષને.
 દુનિદ્વઅસુવજ્ઞ=બે નિદ્રા, અ-
 પ્રશસ્ત વર્ણ્યતુષ્ક

હાસ રહ્ કુચ્છા=હાસ્ય, રતિ
 અને જીગૃહ્સા,
 મયં=ભયને.
 ઉવધાયં=ઉપધાત નામ કર્મને

ગોગ્ય સકલેશે વર્તેલા ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ કરે દર્શાત તરીકે નપુસક વેદના તીવ્ર રસબંધમાં તીવ્ર સકલેશ જોઈએ, તેના કગ્તાં ઓવેદના ઉત્કૃષ્ટ રસબં-ધમાં ઓછો અને તે કરતાં પણ પુરુષવેદના ઉત્કૃષ્ટ રસબંધમાં ઓછો સંકલેશ જોઈએ એમ સર્વત્ર સમજવું.

અપુલ્લો=અપૂર્વકરણ ગુણહાણી-
વાળો ક્ષપક.

અનિયત્રી=અનિવૃત્તિબાદરસ'પ-
રાય ગુણસ્થાનવર્તી

ક્ષપક

પુરિસ સંજલણે=પુરુષવેદ અને
સંજલણ કષાયને.

અર્થ:-અપ્રમત્તયતિ આહારકલ્પકને મંદ રસે બાંધે; બે નિદ્રા, અપ્રશસ્ત વર્ણ્યતુષ્ક, હાસ્ય, રતિ, ભુગુપ્તિ, ભય અને ઉપધાત નામકર્મ [એ ૧૧ પ્રકૃતિ] ને અપૂર્વકરણ ગુણહાણીવાળો ક્ષપક જઘન્ય રસે બાંધે, અનિવૃત્તિબાદરસ'પરાય ગુણસ્થાનવર્તી ક્ષપક પુરુષવેદ અને સંજલણ કષાયને જઘન્ય રસે બાંધે ॥ ૭૦ ॥

િવેચન—અપ્રમત્તાદિ મુનિ પ્રમત્તપણું પડિવળતો [પ્રાપ્ત કરતો] થકો તથોચ સકલિષ્ટ આહારકલ્પક મંદ રસે બાંધે. બે નિદ્રા ૨, અપ્રશસ્ત વર્ણ્યતુષ્ક ૬, હાસ્ય ૭, રતિ ૮, ક્રુષ્ણા ૯, ભય ૧૦. અને ઉપધાત ૧૧, એ અચાર પ્રકૃતિ ક્ષપકમેણિએ અપૂર્વકરણ ગુણહાણી પોતપોતાના બંધાવેદને સમયે જઘન્ય રસે બાંધે; એ પ્રકૃતિ અશુભ છે તેના અતિવિશુદ્ધ જ મંદ રસ કરે. પુરુષવેદ ૧, સંજલણના ૪ કષાય એવં ૫ પ્રકૃતિનો મંદ રસ તે ક્ષપક અનિવૃત્તિબાદર ગુણહાણી, પોતપોતાને બંધાવેદ સમયે બાંધે ॥ ૭૦ ॥

વિગ્ધાવરણે સુહુમો, મણુતિરિઆ સુહુમવિગલતિગઆંડં
વેડવિવિછં મમરા, નિરયા ઉજ્જોઅરલદુગં ॥૭૧॥

વિગ્ધાવરણે=પાંચ અંતરાય અને
નવ આવરણને

સુહુમો=સૂક્ષ્મસ'પરાય વાળો

મણુતિરિયા=મનુષ્ય અને
તિય'ચો

સુહુમવિગલતિગઆંડં=સૂક્ષ્મ-

ત્રિક, વિકલત્રિક અને

ચારઆયુષ્યને.

વિડવિવિછકં=વૈકિય પદકને

અમરા નિરયા=દેવતા તથા
નારકી.

ઉજ્જોઅરલદુગં=ઉધોતનામ
અને ઔદારિકલ્પકને.

અર્થ:-પાંચ અંતરાય અને નવ [જ્ઞાન—દર્શનનાં] આવરણને સૂક્ષ્મસ'પરાય ગુણસ્થાનવાળો જઘન્ય રસે બાંધે. મનુષ્ય અને તિય'ચો સૂક્ષ્મત્રિક, વિકલત્રિક, ચાર આયુષ્ય અને વૈકિય-પદક [૧૬ પ્રકૃતિ] ને જઘન્ય રસે બાંધે. દેવતા તથા નારકી ઉધોતનામ અને ઔદારિકલ્પકને જઘન્ય રસે બાંધે. ॥૭૧॥

વિવેચન:—પાંચ અંતરાય ૫, પાંચ જ્ઞાનાવરણ ૧૦, ચાર દર્શનાવરણ ૧૫. એ ચરક પ્રકૃતિના મંદ રસ સૂક્ષ્મ સંપ્રદાયને ચરિત્ર મુખ્યે વર્તેલો બાંધે. ચક્ષુષત્રિક ૩, શ્રોત્રત્રિક ૬, ચાર આયુ ૧૦, અને દેહદ્વિક નરકદ્વિક વૈદ્યિકદ્વિક એ વૈદ્યિકપદ્ધતિ ૧૬, એ શ્રોણ પ્રકૃતિના જલન્ય રસ મનુષ્ય તિર્થંચ બાંધે. દેવ નારકી એ આંદુલી ૧૪ તો સવપ્રત્યયેજ ન બાંધે, નરાયુ તિર્થંચાચુ જલન્ય સ્થિતિબંધે જલન્ય રસયુગ્મ હુય તે તો દેવ અને નારકી જલન્ય સ્થિતિવાળા આંદુ ન ઉપમે મરિ નજ બાંધે. ઉદ્યોતનામ ૧, આદાદિક દ્વિક ૩, એ ત્રણ પ્રકૃતિ દેવતા નારકી ઉત્કૃષ્ટ મંદ્યેગવતી મંદ રસે બાંધે, તે દેવતા સ્વનરકમારાદિથી સહજારાંત બાધુવા, તિર્થંચ મનુષ્ય તો એવા સંકલેશવતી નરક યાચ ૮ બાંધે. ॥ ૭૧ ॥

^૨ ^૧ ^૧ ^૩ ^૧ ^૨
તિરિદુગનિઝંતમત્તમા, જિણમવિરચનિરચવિણિગથાવરચં

^૧ ^૧ ^૧ ^૧ ^૨
આસુહમાયવ સમ્મો, વ સાયથિરસુમજસા સિઝરા ॥૭૨॥

તિરિદુગનિઝં=તિર્થંચદ્વિક અને નીચ ગોત્રને	આસુહમા=આવર્મ અને ઇશાન દેવલોક મુખીના દેવતાઓ.
તમત્તમા=નમસ્તમપ્રદાનાનારકના છવો	આયવ=આતપ નામકર્મને
જિણં=જિન નામકર્મને.	સમ્મો વ=સમ્યગ્દષ્ટિ અથવા મિ- થ્યાદષ્ટિ,
અવિરચ=અવિરત મુખ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્ય.	સાયથિરસુમજસા=આતાવેદની- ય. સ્થિતનામ, શુભ નામ અને યગ નામને,
નિરચવિણ=નારકી વિના બાકી- ના ત્રણ ગતિવાળા છવો.	સિઝરા=તેની પ્રતિપક્ષી સહિત
ગથાવરચં=એકેન્દ્રિય જાતિ અને સ્થાવર નામકર્મને	

૧ માત્ર આદાદિક અગોપાન નામકર્મનેજ સ્વનરકમારાદિ દેવો ઉત્કૃષ્ટ મંદ્યેગે વર્તેલા જલન્ય રસથી બાંધે છે બીજા એ પ્રકૃતિને તો આમાન્ય ન: દેવો અને નારકો જલન્ય રસથી બાંધે એ વિગેજ બાધુવુ જુઓ ઇમંમંથ દીક્ષા જા ૭૧.

અર્થ.—તિર્થચદ્ધિક અને નીચગોત્રને તમસ્તમપ્રભા નારકીના જીવો જઘન્ય રસે બાંધે. અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ મનુષ્ય જિનનામને જઘન્ય રસે બાંધે. નારકી વિના બાકીના ત્રણ ગતિવાળા જીવો એકેન્દ્રિય જાતિ અને સ્થાવર નામકર્મને જઘન્ય રસે બાંધે, સૌધર્મ અને ઇશાન દેવલોક સુધીના દેવતાઓ આતપ નામકર્મને જઘન્ય રસે બાંધે, સમ્યગ્દ્રષ્ટિ અથવા મિથ્યાદ્રષ્ટિ સાતા વેદનીય, સ્થિરનામ, શુભ નામ અને યશનામને તેની પ્રતિપક્ષી સહિત [આઠ પ્રકૃતિને] જઘન્ય રસે બાંધે ॥૭૨॥

વિવેચન—તિર્થચદ્ધિક ૨, નીચગોત્ર ૧, એ ત્રણ પ્રકૃતિ તમસ્તમા પૃથ્વીના નારકી સમ્યક્તાલિમુખ થકા મિથ્યાત્વના ચરિત્ર પુદ્ગલ વેદતા મંદરસે બાંધે. અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ મનુષ્ય પૂર્વે નરકાયુ બાંધીને પછી જિનનામ બાંધેતો મરતાં મિથ્યાત્વ સન્મુખ વેળાએ સર્વ સંકલિષ્ટ થકો જિનનામ મંદ રસે બાંધે; નારકો વર્ણ શેષ ત્રણ ગતિના જીવ પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામવંત થકા એકેન્દ્રિયજાતિ ૧, સ્થાવર નામ ૨. એ બે પ્રકૃતિ મંદ રસે બાંધે. સૌધર્મ ઇશાન લગેના સર્વસંકલિષ્ટ આતપ નામ મંદ રસે બાંધે, સમ્યક્ત્વ સમ્યક્ત્વથી પડતો માતા ૧, સ્થિર ૨, શુભ ૩, યશ ૪, એ ચાર પ્રકૃતિ મંદરસે બાંધે અને વા શબ્દથી સમ્યક્ત્વ પામતો મિથ્યાત્વો ઇતર તે અસાતા ૧, અસ્થિર ૨, અશુભ ૩, અયશ ૪, એ ચાર પ્રકૃતિ મંદરસે બાંધે.^૧

૧ પ્રમત્તથી મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાન સુધી પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામે અતઃકોડકોડીથી પદર કોડકોડી સાગરોપમ સુધીના સ્થિતિબધના અબ્યવ સાથે વર્તતા સાતા અસાતા અંતર્મુહર્ત અતર્મુહર્ત પરવર્તે મંદરસે બાંધે તે પછી ત્રીસ કોડકોડી સાગરોપમ સુધીના સ્થિતિબધના અબ્યવસાથે માત્ર અસાતાજ બાંધે પણ ત્યાં મદ રસ ન હોય સાતાની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૧૫ કોડકોડી સાગરોપમની અને અસાતાની ૩૦ કોડકોડી સાગરોપમની છે. પ્રમત્તથી આગળ વધતા દશમા ગુણસ્થાન સુધી કેવળ સાતાજ બાંધે, તે બાર સુહર્તના જઘન્ય સ્થિતિબધના અબ્યવસાય સુધી બાંધે. ત્યાં પણ

તસઃ તેઅચ્ચડ ણુ— ગહ્નદુગપર્ણિદિસા પરઘુચ્ચં;
સંઘય ામિહ્નપુથી, મગિઅરતિમિચ્છચડગહ્નઆ॥૭૩॥

તસવજતેયચ્ચડ=ત્રસ ચતુષ્ક, વ-
ર્ણચતુષ્ક અને તૈજસ ચતુષ્ક,
મણુસગહ દુગ=મતુષ્યદ્વિક, ખગ-
તિક્વિક,
પર્ણિદિ સાસ પરઘુચ્ચં=પંચે-
દ્રિય જાતિ, ઉચ્છવાસનામ, પરા-
ઘાત નામ અને ઉચ્ચગોત્રને

સંઘયજાગિહ્ન=છ સંઘયણ, છ
સંસ્થાન,
નપુથી=નપુંસક વેદ, સ્ત્રીવેદ,
સુભગિઅરતિ=સુભગત્રિક, દુર્ભ-
ગત્રિકને
મિચ્છ=મિથ્યાદ્રષ્ટિ
ચડગહ્નઆ=ચારે ગતિવાળા.

અર્થ:—ત્રસ ચતુષ્ક, વર્ણ ચતુષ્ક, તૈજસ ચતુષ્ક, મતુષ્ય-
દ્વિક, ખગતિક્વિક, પંચેદ્રિય જાતિ, ઉચ્છવાસ નામ, પરાઘાત નામ,
ઉચ્ચગોત્ર, છ સંઘયણ, છ સંસ્થાન, નપુંસક વેદ, સ્ત્રીવેદ, સુભગ-
ત્રિક અને દુર્ભગત્રિક [૪૦ પ્રકૃતિ] ને ચારે ગતિવાળા મિથ્યાદ્રષ્ટિ
હોવા જઘન્ય રહે ખાંધે. ॥ ૭૩ ॥

વિવેચન—ત્રસ ૧, બાહર ૨, પર્યાસ ૩, પ્રત્યેક ૪, એ
ત્રસચતુષ્ક ૪, વર્ણચતુષ્ક ૮, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૨, અશુરલક્ષુ
મદરસ ન હોય તેજ પ્રમાણે પ્રમત્તથી મિથ્યાત્વ સુધી દશ કોડાકોડી
સુધીના સ્થિતિબંધના અધ્યવસાય સુધી પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામે
સ્થિર અસ્થિર, શુભ અશુભ અને યશ અયશ અંતર્મુહર્ત અંતર્મુહર્ત
પરાવર્તે મદ રસે બાધે તે પછી વીસ કોડાકોડી સુધી સ્થિતિબંધના અધ્યવ-
સાયે કેવળ અસ્થિર, અશુભ અને અયશજ બાધે પણ તે મદ રસે ન
બાધે. આ છ પ્રકૃતિમા ત્રણ શુભ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ દશ કોડાકોડીની
અને ત્રણ અશુભ પ્રકૃતિની વીસ કોડાકોડી સાગરોપમની છે. પ્રમત્તથી
આગળ એ છ મહિલી ત્રણ શુભ પ્રકૃતિજ બધાય, એ બાળત સાતાના
બંધની પેઠે પૂર્વેકિત રીતે વિચારી લેવી [આનો અર્થ એ થાય છે કે
કેટલીક સપ્રતિપક્ષ પ્રકૃતિઓનો પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામે જ મદ રસ
બંધાય છે, પણ અવસ્થિત પરિણામે નહિ]—જુઓ આ ગાથાની ટીકા.

૩, નિર્માણ ૪, એ તૈજસ ચતુષ્ક ૧૨, મનુષ્યદ્વિષ ૧૪, વિહાયોગ
તિદ્વિષ ૧૬, પંચેન્દ્રિયભાતિ ૧૭, ઉચ્ચૈર્ગોત્ર ૧૮, પરાધાત ૧૯, ઉચ્ચૈ-
ર્ગોત્ર ૨૦, છ સંધયણ ૨૬, છ સંસ્થાન ૩૨, નપુંસકવેદ ૩૩, સ્ત્રી
વેદ ૩૪, સુભગ નામ-સુસ્વર નામ-આદેય નામ એ સુભગત્રિક,
૩૭, ઈતર તે દુર્ભાગ-દુઃસ્વર-અનાદેય એ દુર્ભાગાત્રક ૪૦, એ
આળીસ પ્રકૃતિનો મંદ રસ આરે ગતિના મિથ્યાત્વી છવ બાંધે
ત્યાં પણ પંચેન્દ્રિય ભાતિ ૧, તૈજસ ૨, કાર્મણ ૩, શુભવણ^૧
ચતુષ્ક ૯, પરાધાત ૮, અશુભલુ ૯, ઉચ્ચૈર્ગોત્ર ૧૦, ત્રસચતુષ્ક ૧૪
અને નિર્માણ ૧૫, એ ઉત્કૃષ્ટ સંકલેશી મંદ રસે બાંધે અને સ્ત્રીવેદ
નપુંસકવેદનો મંદ રસ તથોચ વિશુદ્ધ હોય તે બાંધે. શેષ ૨૩
પ્રકૃતિનો મંદ રસ મિથ્યાદૃષ્ટિ પણ પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામી
બાંધે. ॥ ૭૩ ॥

૪ ૪ ૧ ૧ ૪૩
ષ્વતેઅવ વે ગિઅ, નામણ્કો સેસધુવંધી,
૪ ૧
ઘાઈ અજહત્તો, ગોણ દુવિહો હમો ચડહા ॥૭૪॥

૧ મનુષ્યદ્વિકની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પંદર કોડકોડી સાગરોપમની અને
શુભ વિહાયોગતિ સુભગ, સુસ્વર, આદેય, ઉચ્ચૈર્ગોત્ર, પ્રથમ સંધયણ તથા
પ્રથમ સંસ્થાનની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ દશ કોડકોડી સાગરોપમની છે. આ શુભ
પ્રકૃતિઓનો મંદ રસ પોતપોતાની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિથી આરંભીને પ્રતિપક્ષી
પ્રકૃતિઓની સાથે તેઓની જઘન્ય સ્થિતિ અત કોડકોડી સાગરોપમ
સુધીના સ્થિતિબધના અધ્યવસાય સુધી પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામે
બધાય, તે અતર્ચુદ્ધત અતર્ચુદ્ધત પરાવર્તે બધાય હુંડક સંસ્થાન અને
સેવાત સંધયણની અનુક્રમે વામન સંસ્થાન તથા કીલિકા સંધયણ સાથે
પોતપોતાની જઘન્ય સ્થિતિ સુધી પરાવૃત્તિ લાભે તેજ પ્રમાણે શેષ સંધયણ
સંસ્થાનની સભવર્તા શેષ સંધયણ અને સંસ્થાન સાથે પોતપોતાની જઘન્ય
સ્થિતિ સુધી પરાવૃત્તિ લાભે એ સ્થિતિસ્થાનો વિષે મિથ્યાદૃષ્ટિ પરા-
વર્તમાન મધ્યમ પરિણામે મંદ રસ બાંધે અહો ભાવના પોતાની મેળે
વિચારી લેવી. જુઓ આ ગાથાની ટીકા,

ચડતેઅવચ્ચ=તૈજસ ચતુષ્ઠ અને
શુભ વર્ણચતુષ્ઠનો.
વેયણિઅનામ=વેદનીય કર્મ અને
નામકર્મનો,
અણુકોસ=અતુલ્ય રસબંધ
સેસધ્રુવવંચી=બાહીની [૪૩]
ધ્રુવબંધિ પ્રકૃતિનો
ઘાઈળં=ઘાતી પ્રકૃતિનો

અજહનો=અજઘન્ય રસબંધ
ગોપ=ગોત્ર કર્મનો
દુવિદ્યો=અતુલ્ય અને અજ-
ઘન્ય રસબંધ;
દમો=આ
ચડહા=ચાર પ્રકારે સાદિ,
અનાદિ, ધ્રુવ અધ્રુવ

અર્થ:-તૈજસ ચતુષ્ઠ, શુભ વર્ણ ચતુષ્ઠ, વેદનીયકર્મ અને નામકર્મનો અતુલ્ય રસબંધ તથા બાહીની [૪૩] ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ અને [૪] ઘાતી પ્રકૃતિનો અજઘન્ય રસબંધ અને ગોત્ર કર્મના [અતુલ્ય અને અજઘન્ય] બંને રસબંધ, એ ચાર પ્રકારે [સાદિ ધ્રુવાદિ] છે. ॥ ૭૪ ॥

વિવે :-હવે અતુલાભબંધને સુગમ કરવા માટે મૂળ પ્રકૃતિને વિષે ભાંગા કહે છે.—તૈજસ ૧, કર્મણુ ૨, અગ્રુરણુ ૩, નિર્મણુ ૪ અને પ્રશસ્ત વર્ણ ચતુષ્ઠ ૮, એનો અતુલ્ય રસબંધ તે સાદિ ૧; અનાદિ ૨, ધ્રુવ ૩, અધ્રુવ ૪, એ ચાર ભેદે હોય. ચડહા પદ આગળ કહેશે તે ઇલાં લેવું. તથા વેદનીય ૧, નામકર્મ ૨, એ બે મૂળ પ્રકૃતિનો અતુલ્ય બંધ તે પણ ચાર ભેદે હોય. તથા તૈજસ ચતુષ્ઠ વર્ણને શેષ ૪૩ ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિનો અજઘન્ય રસબંધ તે પણ ચાર ભેદે હોય ઘાતી તે જ્ઞાનાવરણ ૧, કર્નાવરણ ૨, મોહનીય ૩; અતરાય ૪; એ ચાર મૂળ પ્રકૃતિનો અજઘન્ય રસબંધ તે ચાર ભેદે હોય. અને ગોત્રકર્મનો અતુલ્ય અને અજઘન્ય એ બે પ્રકારનો રસબંધ તે ચાર ભેદે હોય. ॥ ૭૪ ॥

સેસંમિ દુહા અણુભાગબંધો સમતો

વર્ગણુતું સ્વરૂપ

ફગ દુગણુગાઈ જા અભવણંતગુણિઆણૂ;

લંધા ડરલોચિઅવગણા ડ તહ અગહણંતરિયા ॥૭૫॥

સેસંમિ=ખાકીના ત્રણ પ્રકારના રસખંધને વિષે.

દુહા=બે પ્રકારે-સાદિ, અધ્રુવ દ્વગ દુગણુગાદ=એકાશ્રુક, દ્વય-શ્રુકથી માંડીને

જા=યાવત્

અમલવળતગુણિયાણૂ=અલભ્યથી અને તથુણુ પરમાણુવાળા

ચંદા=રકંધો.

ઝરલોચિયવગ્ગણા=અપૌદ્ધ-

રિકને લાયક વર્ગીણા

[થાય છે.]

તદ્=તથા

અગહનંતરિમા=અહણુયોગ્ય

વર્ગીણાની વચ્ચે અમહણુ

યોગ્ય વર્ગીણા.

અર્થ:—ખાકીની પ્રકૃતિ અને ખાકીના ત્રણ પ્રકારના રસખંધને વિષે બે પ્રકારે [સાદિ-અધ્રુવ] બંધ હોય એકાશ્રુક દ્વયશ્રુકથી માંડીને યાવત્ અલભ્ય જીવો કરતાં અનંતથુણા પરમાણુવાળા રકંધોની ઔદારિકને અહણુ યોગ્ય વર્ગીણા થાય છે, તેમજ એકેક પરમાણુની વૃદ્ધિએ અહણુ યોગ્ય વર્ગીણાના અંતરે, અમહણુ યોગ્ય વર્ગીણા હોય. ॥ ૭૫ ॥

વિવેચન:—શેષ અતુકત સર્વ પ્રકારનો રસખંધ તે સાદિ ૧, અધ્રુવ ૨, એ બે ભેદ હોય. હવે એ સર્વ સાંગા બાણુવાનો ભાવાર્થ લખીએ છીએ. પ્રથમ તેજસ ૧, કાર્મણુ ૨, અગુરૂલધુ ૩, નિર્માણુ ૪, અને પ્રશસ્ત વર્ણાદિક અતુક ૮, એ આઠ પ્રકૃતિનો અતુકૃષ્ટ રસખંધ ચારે ભેદ હોય, તે આ પ્રમાણે-એ ૮ નો ઉત્કૃષ્ટ રસખંધ તે ક્ષપક અપૂર્વકરણુવાળો દેવમતિ યોગ્ય ૩૦ પ્રકૃતિના બંધને ઉચ્છેદ સમયે કરે, શુભ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસખંધ તે અતિ વિશુદ્ધ કરે, તદોગ્ય અતિ વિશુદ્ધતા ત્યાંજ હોય તે માટે. તે ૮ પ્રકૃતિનો ઉપશમ ગ્રેણીએ અતુકૃષ્ટ રસખંધ પામીયે ક્ષપક થકી ઉપશામક ગુણ પ્રકૃતિનો રસખંધ આછા કરે તે માટે. તે ઉપશાંતમોહે સર્વથા અખંધક થકને પાસો વળી અતુકૃષ્ટ રસ બાંધે ત્યારે તે સાદિ ૧ તે ઉપશાંતપણુ પૂર્વે નથી પામ્યા તેને અનાદિ ૨, અલભ્યને ધ્રુવ ૩, લભ્યને અધ્રુવ ૪. સેસંમિ દુહા એ

પદ સઘળે બેઠું, તે માટે એ ૮ પ્રકૃતિના શેષ ઉત્કૃષ્ટ ૧, જઘન્ય ૨ અને અજઘન્ય ૩, એ ત્રણ રસબંધને વિષે સાદિ ૧, અધુવ ૨, એ બે ભેદ હોય, તે આ પ્રમાણે—એ ૮ નો ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ ક્ષપકને અપૂર્વ કરણે હોય, તે પ્રથમ જ બાંધવા માંડયો તે માટે સાદિ ૧, તે એક [બે] સમય જ હોય આગળ ન જ હોય તે માટે અધુવ ૨. તથા એ ૮ નો જઘન્ય રસ સર્વોત્કૃષ્ટ સંકલેશવતી^૧ મિથ્યાત્વી પર્યાસો સંજી પંચેન્દ્રિય બાંધે, શુભ પ્રકૃતિ માટે; તે એક સમય કે બે સમય લગે બાંધે તે વાર પછી વળી કાળાંતરે સર્વોત્કૃષ્ટ સંકલેશ પામીને જઘન્ય બાંધે; એમ જઘન્ય અજઘન્યને વિષે ફરતા જીવને સાદિ અને અધુવપણું હોય, તથા વેદનીય અને નામકર્મનો અનુત્કૃષ્ટ રસબંધ ચારે ભેદે હોય, તે આ પ્રમાણે—તે બેને અંતર્ગત સાતા અને યશ એ બે પ્રકૃતિ આશ્રયીને ક્ષપક સૂક્ષ્મસંપરાયને અંત્ય સમયે ઉત્કૃષ્ટ રસ બંધ પામીએ, ઉપશામક શુભપ્રકૃતિના તેથી આછા રસ બાંધે તે તે માટે તેને અનુત્કૃષ્ટ રસબંધ હોય, તે ઉપશાંતભોહાવસ્થાએ સર્વથા અપ્યધક થકને પડેનો વળી બાંધે ત્યારે સાદિ ૧, પૂર્વે તે ઉપશાન્તપણું જેઓ પામ્યા નથી તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધુવ પૂર્વવત્ ૪. અને શેષ ઉત્કૃષ્ટ, જઘન્ય અને અજઘન્ય રસબંધને વિષે સાદિ, અધુવ એ બે ભાગા હોય. તે આ પ્રમાણે—વેદનીય કર્મ અને નામકર્મનો ઉત્કૃષ્ટ રસ ક્ષપક સૂક્ષ્મસંપરાયે બાંધે, તે પ્રથમ બાંધવા માંડે ત્યારે સાદિ, આગળ નહીં બાંધે તે માટે અધુવ; એનો જઘન્ય રસ તો સમ્યક્ત્વે અથવા મિથ્યાત્વી મધ્યમ પરિણામવંત બાંધે, સર્વવિશુદ્ધ તો શુભ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ રસ બાંધે અને સર્વસંકલિષ્ટ તો અશુભ-અસાતા અથરાનો ઉત્કૃષ્ટ રસ બાંધે તે માટે ઈહાં મધ્યમ પરિણામી કહ્યો એ જઘન્ય તે અજઘન્યથી ઉતરીને બાંધે તે માટે સાદિ, તે જઘન્યથી ૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટા ૪ સમય લગે બાંધે; પછી અજઘન્ય બાંધે તે માટે અધુવ, અજઘન્યપણું જઘન્ય સાથે પરિવર્તિતાં હોય, માટે સાદિ અને અધુવપણું હોય તથા તૈજસયુક્ત વર્ણને શેષ ૪૩ ધ્રુવ-બંધીનો અજઘન્ય રસબંધ ચાર [૪] ભેદે હોય, તે આ પ્રમાણે—જ્ઞાનાવરણીય ૫ દર્શનાવરણીય ૪ અને અંતરાય ૫, એ ૧૪ પ્રકૃતિનો ક્ષપક સૂક્ષ્મસંપરાયને ચરમ સમયે અશુભ માટે જઘન્ય

રસ બંધાય, તેથી અન્ય સર્વ અને ઉપશમત્રેણિએ પણ અજઞ્ઞન્ય બંધ હોય, તે ઉપશાન્તમોહાવસ્થાએ સર્વથા અબંધક થઇને પડતો વળી બાંધે તે સાદિ ૧, ઉપશમત્રેણિ જેઓ પામ્યા નથી તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪ સંજ્ઞસત્ ૪ કપાય ક્ષપક અનિ-
વૃત્તિઆદરે પોતપોતાના બંધોએ સમયે જઞ્ઞન્ય રસે બંધાય તેથી અન્યને ઉપશમત્રેણિએ અજઞ્ઞન્ય બંધ હોય તે ઉપશાન્તમોહ સર્વથા અબંધક થઇને પડતો અજઞ્ઞન્ય રસ બાંધે. ત્યારે સાદિ ૧, એ ઉપશાન્તપણુ પૂર્વે અપ્રાપ્તને [જે નથી પામ્યા તેને] અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધ્રુવ પૂર્વનો જેમ ૪ બે નિદા, અપ્રશસ્ત બર્ણ્યગુણ, લય, જુગુપ્સા અને ઉપદ્રાત એ ૯ પ્રકૃતિ ક્ષપક અપૂર્વકરણવાળો પોતપોતાને બંધોએ સમયે જઞ્ઞન્ય રસે બાંધે તેથી અન્ય તે અજઞ્ઞન્ય. તે ઉપશમત્રેણિએ બંધનો ભેદ કરીને પડતો વળી અજઞ્ઞન્ય બાંધે ત્યારે તે સાદિ ૧, તે અબંધકપણુ પૂર્વે નથી પામ્યો તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪, અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કપાયનો સંયમસન્નુબ દશવિરતિ અતિ વિશુદ્ધ પોતાના ગુણઠાણને અત્ય સમયે વર્તીતો જઞ્ઞન્ય રસ બાંધે તે થકી અન્ય તે સર્વ અજઞ્ઞન્ય, તે સંયમાદિક પામો અબંધક થઇને વળી પડતો અજઞ્ઞન્ય બાંધે તે સાદિ ૧, તે સ્થાનક પૂર્વે નથી પામ્યો તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધ્રુવ પૂર્વવત્ ૪, અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪ કપાયનો જઞ્ઞન્ય રસબંધ અવિરતિ ગુણઠાણને અ તે એમ જ [પૂર્વેક્ષિ રીતે] કહેવો, ભાંગા ૪ પણ એમ જ જાણવા, અન-
તાલુબંધી ૪, થીણુદ્વિત્રિક અને મિથ્યાત્વ એ આઠ પ્રકૃતિનો જઞ્ઞન્ય રસબંધ મિથ્યાત્વી સમ્યક્ત્વ સહિત સંયમને સન્નુબ થકો પોતાના ગુણઠાણને ચરમ સમયે બાંધે. તેથી અન્ય તે અજઞ્ઞન્ય, સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થયે તેનો અબંધક થઈ પડતો પાછો બાંધે ત્યારે સાદિ ૧, પૂર્વે અબંધકપણુ નથી પામ્યો તેને અનાદિ ૨, અલબ્ધને ધ્રુવ ૩, લબ્ધને અધ્રુવ ૪ હવે એ ૪૩ ધ્રુવબંધિના શેષ જઞ્ઞન્ય, ઉત્કૃષ્ટ અને અવલુપ્ત એ ત્રણને વિષે બે ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે—એ સર્વ પ્રકૃતિના જઞ્ઞન્ય રસબં-
ધનાં સ્થાનક ક્ષણ, ત્યા પ્રથમ જ બાંધવા માંડે તે સાદિ ૧, તેનો અબંધક થાય ત્યારે અધ્રુવ ૨, એ ૪૩ નો ઉત્કૃષ્ટ બંધ મિથ્યાત્વી ઉત્કૃષ્ટ સંસ્કૃતિ સંજ્ઞા પર્યાપ્ત પચેદિષ બાંધે, તે ૧-૨ સમય

બાંધે. ત્યારપછી અનુક્રમ્ય બાંધે, કાળાંતરે વળી ઉત્ક્રમ્ય રસ
બાંધે; તે માટે સાદિ અધ્રુવ; એ બે ભાંગા હોય, તથા જ્ઞાનાવ-
સ્થાથી ૧, દર્શનાવસ્થાથી ૨, મોહનીય ૩ અને અંતરાય ૪ એ
ચાર ભૂગ ઘાતિ પ્રકૃતિનો અજવન્ય બંધ ચાર ભેદે હોય, તે આ
પ્રમાણે-મોહનીયનો અનિવૃત્તિભાદર કષપકને ચરમ સમયે જવન્ય
રસ બંધાય, શેષ ૩ કર્મનો કષપક સૂક્ષ્મસંપરાયને ચરમ સમયે
જવન્ય રસ બંધાય, તેથી અન્યત્ર ઉપશમત્રેલિએ પણ ઘાતીનો
અનુભાગ અજવન્ય જ બંધાય, કષપક થકી ઉપશમક વિશુદ્ધિએ
અનંતશુદ્ધ હોન હોય તે માટે. તે અજવન્ય બંધકનો ઉપશાંત-
મોહ અબંધક થકને પડતો વળી બંધક ધાય ત્યારે સાદિ ૧;
તે ઉપશાન્તપણું પૂર્વે નથી પામ્યા તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ, અધ્રુવ
પૂર્વવત્ ૪. તે ૪ ઘાતીના શેષ જવન્ય, અનુક્રમ્ય અને ઉત્ક્રમ્ય એ ત્રણ
રસબંધ બે ભેદે હોય; તે આ પ્રમાણે-મોહનીયનો કષપક અનિ-
વૃત્તિભાદરને અંત્ય સમયે અને શેષ ૩ કર્મનો કષપકને સૂક્ષ્મ-
સંપરાયને અંત્ય સમયે જવન્ય રસબંધ હોય, તે પ્રથમ બાંધે તે
માટે સાદિ ૧, આગળ અબંધક ધાય તે માટે અધ્રુવ ૨. ઘાતી
ચાર ભૂગ પ્રકૃતિનો ઉત્ક્રમ્ય રસ તો સર્વેશક્રિયા મિથ્યાત્વની
પર્યાપ્તિ સંજ્ઞી પચેદ્રિય બાંધે, તે એક સમય અથવા બે સમય
કેમ બાંધે પછી અનુક્રમ્ય બાંધે, તે વળી જવન્યથી અતર્કુહને
અતે ઉત્ક્રમ્યથી અનંતો ઉત્સર્ગિણી અવસર્ગિણીએ ઉત્ક્રમ્ય રસ
બાંધે, એમ ઉત્ક્રમ્યની પરાવૃત્તિએ બેને રસબંધ સાદિ અધ્રુવ
હોય, ૨. જાત કર્મનો અજવન્ય અને અનુક્રમ્ય બંધ ચાર
ભેદે હોય, તે આ પ્રમાણે-કોઈક સાતમી નરેન્દ્રો નારતી સમ્ય-
ક્ત્વ પામવાને સન્મુખ યથાપ્રવૃત્ત્યાદિ ત્રણ કરણ કરીને મિથ્યાત્વની
સ્થિતિ કરવે કરીને અંતરકરણ કરે, ત્યાં હેઠલી સ્થિતિ પ્રતિ-
સમયે વેદનો થોડો સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિ અગાઉ મિથ્યાત્વને ચરમ
સમયે નીચગોત્રનો જવન્ય રસબંધ કરે, એ મિથ્યાત્વની સત્તા
લગે ભવસ્વભાવે જ તિર્યગ્ ચેત્ય નીચગોત્ર બાંધે, તે થકી
અધિક મિથ્યાત્વાવસ્થાએ નીચ ગોત્રનો અજવન્ય રસ બાંધે અને
સમ્યક્ત્વ પામ્યો થકે ઉચ્ચગોત્રનો અજવન્ય રસ બાંધે એ
અજવન્ય પ્રથમ બાંધવા માટે તે માટે સાદિ, પૂર્વે સમ્યક્ત્વ નથી
પામ્યો તેને અનાદિ, અસમ્યકને ધ્રુવ, ભવ્યને પછીથી જવન્ય ધાય

તે માટે અધુવ ૪; જઘન્ય પણ આદિ અત સહિત માટે સાદિ અધુવ તથા એનો ઉત્કૃષ્ટ રસખંધ ઉચ્ચેર્ગોત્ર આશ્રયીને કષપક સૂક્ષ્મસંપરાયને અત્ય સમયે પામીએ અને ત્યાં ઉપશામકને અતુત્કૃષ્ટ રસખંધ હોય. તેનો ઉપશાન્તમોહો અખંધક થઈ પડતો ફરી અતુત્કૃષ્ટ આંધે ત્યારે સાદિ ૧ પૂર્વે ઉપશામકપણું અણુપા-અયાને અનાદિ ૨, લબ્યને અધુવ ૩, અલબ્યન નીચગોત્ર આશ્રયી ધ્રુવ ૪ અને ઉચ્ચેર્ગોત્રના ઉત્કૃષ્ટ રસ તો સૂક્ષ્મસંપરાયે કષપક બાધના માટે તે માટે સાદિ, ક્ષીણમોહો અખંધક થાશે તે માટે અધુવ. હવે શેષ અધુવખંધી ૭૩ પ્રકૃતિ અને આયુ કર્મ મૂળ પ્રકૃતિ એનો જઘન્ય, અજઘન્ય, ઉત્કૃષ્ટ અને અતુત્કૃષ્ટ એ ચારે પ્રકારનો રસખંધ તે સાદિ અધુવ, એ બેજ લેદે હોય. અધુવ-ખંધો અને પરાવર્તમાન છે માટે.

હવે એના ભાંગાની સંખ્યા લખીએ છીએ-છ મૂળ પ્રકૃતિના એકેકોના દશ દશ એવ ૬૦, માત્રના ૧૨ અને આયુના ૮, એવં આઠે મૂળ પ્રકૃતિના ૮૦ ભાગા થાય, ધ્રુવખંધી ૪૭ ના એકેકોના દશ દશ એવ ૪૭૦ અને અધુવખંધી ૭૩ ના એકેકોના આઠ આઠ એવ ૫૮૪, એ બને મળી ૧૦૫૪ ઉત્તર પ્રકૃતિના ભાગા થાય. મૂળ ઉત્તર બન્નેના મળી ૧૧૩૪ ભાંગા થાય એ રીતે અતુભાગખંધ સવિસ્તરપણે વખાણ્યો. इति अतुभागबंधः ॥

॥ પ્રદેશખંધ ॥

હવે પ્રદેશવચ કહે છે-ત્યાં પ્રથમ ઔદારિકાદિક આઠ વર્ગીણા કહે છે. ઇહાં લોકને વિષે એકેકા પરમાણુ જેટલા છે તેટલા સર્વની એક વર્ગીણા, એકાકીપણે કરીને પરસ્પર સજાતીય માટે. દ્વયણુક સર્વની એક વર્ગીણા, ત્રયણુક સર્વની એક વર્ગીણા, ઇત્યાદિ એકેક પરમાણુની વૃદ્ધિએ સંખ્યાત પ્રદેશના અનંતા રક્ધની સજાતીયવર્ગીરૂપ સંખ્યાતી વર્ગીણા, અસંખ્ય પ્રદેશના રક્ધની અસંખ્યાતી વર્ગીણા, અનંત પ્રદેશી રક્ધની અનંતી વર્ગીણા અને અનંતાનંત પ્રદેશી રક્ધની અનંતાનંત વર્ગીણા; સજાતીય પુરુગલનો સમૂહ તે વર્ગીણા કહીએ. એ સર્વ રતોક-

૧ કર્મત્રયની ટીકામાં રજાતીય રક્ધના સમૂહનું નામ વર્ગીણા કહ્યું છે, ન્યારે કર્મપ્રકૃતિની ટીકામાં રક્ધ અને વર્ગીણા એકાર્થક કલા છે,

અભ્યુપગમ કરીને સ્વૂળ માટે જીવને અહવાને કામ ન આવે તે માટે અઅહુલુ થાય જાણવી. એ મર્વ ઉદ્ભવથી અભ્યુપગમ અને તથા અને સિદ્ધને અનંતમે ભાગે એકલા પરમાણુએ નિષ્પત્ત રહે તે ઔદારિકપણે અહુલુ થાય વર્ગીકૃત થાય, તે કહે છે—એક પરમાણુ, એ પરમાણુ, યાવત અભ્યુપગમ થકી અનંત તથા અને સિદ્ધને અનંતમે ભાગે એકલા પરમાણુએ નિષ્પત્ત બે રહે તે ઔદારિક શરીરયોગ્ય વર્ગના હોય ૧; ઉદાહરણ—સ્વૂળ રહે તે નિષ્પત્ત ને ઔદારિક શરીર, તેની વર્ગીકૃત તે સ્વૂળનીય પુદ્ગલનો સમૂહ, એ ઔદારિકની જગ્યા વર્ગીકૃત; તે પછી એકેક પરમાણુની વૃદ્ધિએ અભ્યુપગમ અહુલુ થાય વર્ગીકૃત ત્યાં લગે જાણવી કે ત્યાં લગે ઉદ્ભવ થાય. તે ઉદ્ભવ વર્ગીકૃત થકી ઉપરાંત એક પરમાણુની વૃદ્ધિએ ઔદારિકને અઅહુલુ થાય જગ્યા વર્ગીકૃત થાય ॥ ૭૫ ॥

૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮

એવે વિઉત્તરાર, તેઅભાસાણુપાણમગકમ્મે;

સુદુમા કમાવગાહો, ઝૂળૂળંગુલઅસંલંસો ॥ ૭૬ ॥

એવે=એ પૂર્વોક્ત પ્રમાણે
વિઉત્તરાર=અભાસાણુપાણ-
મગકમ્મે=વૈકિય, આહારિક,
તૈજસ, ભાષા, વાસોદ્ધૈસ,
મન અને કાર્મણ વર્ગીકૃત છે.

સુદુમા=મુદ્ગમ

કમ=અનુક્રમે
અવગાહો=અવગાહના
ઝૂળૂળ=ઓછી ઓછી
અંગુલ અસંલંસો=અંગુલનો અ-
સંખ્યાતમે ભાગ.

કાઠ ૧૬ મ્મ-વર્ગીકૃત અવગાહના અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગની કહી છે. સ્વૂળનીય મ્મના સમૂહને વર્ગીકૃત કહેવામા આવે તો તે લોકાધ્યાપી કહેવાથી તેની અવગાહના લોકપ્રમાણ થાય. વર્ગીકૃત અને મ્મ એકાર્થક ત્યાં ક્યાં હોય ત્યાં તો અવગાહનાનો વધો નથી ત્યાં સ્વૂળનીય મ્મના સમૂહનું નામ વર્ગીકૃત કહ્યું હોય ત્યાં અવગાહના મ્મની લેવામાં આવે તો મગમર અધમેમનુ થાય એટલે કમઅધની દોડના દિમામે મ્મની અવગાહના લેવી પણ વર્ગીકૃતની નહિ.

અર્થ—એ પૂર્વેકા પ્રકારેજ વૈકિંચ, આહારક, તૈજસ, સાધા, વાસોન્દૌરા, મન અને કાર્મણ વર્ગણા હોય એ ઔદારિકાદિ વર્ગણા અનુક્રમે સૂક્ષ્મ જાણવી, અને તેની અવગાહના ઓછી ઓછી અનુક્રમે અસંખ્યાતમે ભાગ હોય. ॥ ૭૬ ॥

વિવેચન—એમજ પૂર્વેકા ઔદારિકની અહુણુયોગ્ય તથા અઅહુણુયોગ્ય વર્ગણાની જેમ વૈકિંચ વર્ગણા ૨, આહારક વર્ગણા ૩, તૈજસ વર્ગણા ૪, સાધા વર્ગણા ૫, આનપ્રાણ તે વાસોન્દૌરા વર્ગણા ૬, મનોવર્ગણા ૭ અને કાર્મણવર્ગણા ૮ જાણવી. એનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે—એ ઔદારિક વર્ગણા પૂર્વે કહી તેથી એકાદિ પરમાણુએ અધિક તે બહુ આણુએ નિપત્ત અને સૂક્ષ્મ પરિણામ માટે ઔદારિકને અહવા યોગ્ય નહીં, તેમજ વૈકિંચને પણ સ્વલ્પ આણુએ નિપત્ત અને સ્થૂલ પરિણામ માટે અઅહુણુયોગ્ય હોય ત્યાર પછી એક આણુની વૃદ્ધિએ જઘન્ય વૈકિંચ અહુણુયોગ્ય વર્ગણા થાય, એમ બે ત્રણ યાવત અનંત પરમાણુની વૃદ્ધિએ ઉત્કૃષ્ટ વૈકિંચ ગ્રહણયોગ્ય વર્ગણા થાય, ત્યાર પછી એક પરમાણુની વૃદ્ધિએ જઘન્ય અઅહુણુયોગ્ય વર્ગણા થાય એમ બે ત્રણ યાવત અનંત પરમાણુની વૃદ્ધિએ ઉત્કૃષ્ટ અઅહુણુ વર્ગણા થાય તે વૈકિંચને બહુ આણુ અને સૂક્ષ્મ પરિણામ માટે અઅહુણુ યોગ્ય હોય અને આહારકને સ્તોક આણુ અને સ્થૂલ પરિણામ માટે અઅહુણુ યોગ્ય હોય. તે પછી એક પરમાણુની વૃદ્ધિએ જઘન્ય આહારક ગ્રહણયોગ્ય વર્ગણા થાય, એમ અનુક્રમે આઠેને અહુણુ યોગ્ય વર્ગણા અને વચ્ચે અઅહુણુ યોગ્ય વર્ગણા કહેવી એ પ્રમાણે વર્ગણા કહી. કર્મપ્રકૃત્યાદિક અંશને વિષે તો તે ઉપર પણ ધ્રુવ અચિત્તાદિક વર્ગણા કહી છે પણ તેનું અહીં પ્રયોજન નથી તે માટે ન કહી. એ વર્ગણા યથોત્તરે [અનુક્રમે] એકેક થકી સૂક્ષ્મ છે. એ આઠેની અવગાહતા-ક્ષેત્રવ્યાપ્તિ અનુક્રમે અસંખ્યાતમે ભાગ અને તે એકેકથી ઊણી—એકેકથી નહાની હોય, પુદ્ગલ દ્રવ્યને વિષે જેમ ઘણાનો સમુદાય મળે તેમ સૂક્ષ્મ પરિણામ થાય તે માટે. ઔદારિક અહુણુયોગ્ય વર્ગણા અનુક્રમે અસંખ્યાતમે ભાગે હોય, તે થકી તેની અઅહુણુયોગ્ય

વર્ગીકરણની અવગાહના નહાની, એમ અનુક્રમે સર્વ વર્ગીકરણની અવગાહના એકેક થકી નહાની કહેવી. ॥૭૬॥

इति हि । रि । तं । तरे गह ।
सवत्थ जहन्नुनि ।, निअणंतं । हिआ जिह्वा ॥७७॥

इति=એકેક પરમાણુવડે
અધિક
सिद्धाणंतं=સિદ્ધોના અનં-
તમે ભાગે.
अं रेसु=અંતરાલે-ઐદારિકાદિ
वर्गीकृतानां मध्ये
अगग्रहणा=અગ્રહણયોગ્ય વર્ગીકરણ.

सवत्थ=સર્વ વર્ગીકરણને વિષે.
जहन्नुनि ।=જઘન્ય ગ્રહણ વર્ગી-
કરણથી
नियणंतं=પોતાના અ-
નંતમે ભાગે અધિક
जिह्वा=ઉત્કૃષ્ટ વર્ગીકરણ.

અર્થ—એકેક પરમાણુવડે અધિક સિદ્ધોના અનંતમે ભાગે ઐદારિકાદિ વર્ગીકરણના મધ્યે અગ્રહણયોગ્ય વર્ગીકરણ હોય સર્વ વર્ગીકરણને વિષે જઘન્ય ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગીકરણથી પોતાના અનંતમે ભાગે અધિક ઉત્કૃષ્ટ વર્ગીકરણ હોય. ॥૭૭॥

વિવેચન—અને તે વર્ગીકરણ પરમાણુએ એકેક થકી અધિકી હોય અને અંતરે એટલે ઐદારિકાદિ વર્ગીકરણના વચ્ચે એકેક પરમાણુની વૃદ્ધિ છ જેને વિષે એવા સંઘો વાળી સિદ્ધને અનં-
તમે ભાગે અને અલબ્ધ થકી અનંતગુણી એટલી અગ્રહણ વર્ગીકરણ હોય. સર્વત્ર-સઘને જઘન્ય ગ્રહણયોગ્ય વર્ગીકરણ થકી પોતાને અનંતમે ભાગે અધિક ઉત્કૃષ્ટ વર્ગીકરણ હોય ઐદારિકની જઘન્ય ગ્રહણ વર્ગીકરણના પરમાણુને અનંતમે ભાગે ઐદારિકની જઘન્ય ગ્રહણ વર્ગીકરણ માંહે ભેળવીએ ત્યારે ઐદારિકને ઉત્કૃષ્ટ ગ્રહણ યોગ્ય વર્ગીકરણ થાય, એમ સર્વ વર્ગીકરણ કહેવી એટલાજ માટે જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટને અંતરાલે અનંતી મધ્યમ વર્ગીકરણ સર્વ વર્ગીકરણને વિષે હોય ॥ ૭૭ ॥

કેવાં કર્મકલિક ગ્રહણ થાય ?

અંતિમચડફાસદુગંધ, - પંચવજ્રરસકમ્મસ્વંધદલં;
સઘ્વજિઅણંતગુણરસ, - અણુજુત્તમણંતયપણસં ॥૭૮॥

અગપણસોગાઢં, નિઅસઘ્વપણસઓ ગહેદ્દ જિઓ;
થોવો આડ તદંસો, નામે ગોણ સો અહિઓ ॥૭૯॥

અંતિમ ચડફાસ=છેવટના
ચાર સ્પર્શ,

દુગંધ=બે ગંધ,
પંચ વજ્રરસ=પાંચ વર્ણ,
અને પાંચ રસવાળા

કમ્મસ્વંધદલં=કર્મસ્પર્શકંધ દ્ર-
વ્યને

સઘ્વજિઅણંતગુણરસ=સર્વ
છવો કરતાં અનંતગુણ
રસવાળા,

અણુજુત્ત=અણુઓવડે યુક્ત

અણંતયપણસં=અનંત પ્રદે-
શોવાળા

અગપણસોગાઢં=એક પ્રદેશ
[ક્ષેત્ર] ને વિષે અવગાહી રહેલ
નિયસઘ્વપણસઓ=પોતાના સર્વ
પ્રદેશોવડે.

ગહેદ્દ=ગ્રહણ કરે.

જિઓ=છવ

થોવો=સર્વ થકી થોડા

આડ=આયુષ્ય કર્મને.

તદંસો=તે [અનંત સ્પર્શમય
કર્મ દ્રવ્ય] નો અંશ.

નામે=નામકર્મને વિષે.

ગોણ=ગોત્રકર્મને વિષે,

સમો=સરખો

અહિઓ=વિશેષાધિક

અર્થ — છેવટના ચાર સ્પર્શ, બે ગંધ, પાંચ વર્ણ અને પાંચ રસવાળા કર્મસ્પર્શને સર્વ છવો કરતાં અનંતગુણ રસવાળા અણુઓવડે યુક્ત, અનંત પ્રદેશોવાળા; એક પ્રદેશ [ક્ષેત્ર] ને વિષે અવગાહી રહેલ કર્મસ્પર્શને પોતાના સર્વ પ્રદેશોવડે છવ ગ્રહણ કરે છે, તે [ગ્રહણ કરેલા અનંત સ્પર્શમય કર્મદ્રવ્ય] નો સર્વથી થોડા ભાગ આયુષ્ય કર્મરૂપે પરિણમે, નામકર્મ અને ગોત્રકર્મને વિષે સરખો અને આયુષ્ય કરતાં અધિક ભાગ પરિણમે. ॥૭૮-૭૯॥

વિવેચન:—હવે જેવાં કર્મના દલિયાં હવ લે છે તે કહે છે—
આઠ [સ્પર્શ] મધ્યે છેલ્લા ચાર સ્પર્શ-શીત, ઉષ્ણ, સ્નિગ્ધ
અને રૂક્ષ એ ચાર સ્પર્શવંત હોય એક પરમાણુ માંહે તેા સ્નિગ્ધ
ઉષ્ણ ૧, રૂક્ષ-શીત ૨, સ્નિગ્ધ-શીત ૩, રૂક્ષ-ઉષ્ણ ૪; એમ એ બે
સ્પર્શજ હોય પણ ઘણા પરમાણુ માટે ૪ સ્પર્શવંત હોય, તથા
બે ગંધવંત, પાંચ વર્ણવંત અને પાંચ રસવંત એવું કર્મસ્કંધનું
દલિયું છે, વળી સર્વ હવ થકી અનંતગુણ રસવંત પરમાણુએ
યુક્ત-એકકા પરમાણુને વિષે સર્વ હવ થકી અનંતગુણ રસના
અવિભાગ પલિચ્છેદ છે ત્યાં એવા પરમાણુએ યુક્ત અને અનંત
ગુણ પરમાણુએ યુક્ત, એક પ્રદેશાવગાઠ તે બે પ્રદેશે [આકાશ
પ્રદેશોને વિષે] હવ અવગાહી રહ્યો છે તે પ્રદેશે અવગાહી રહેલ
પણ અનંતર પરંપર પ્રદેશાવગાઠ નહીં; એવા કર્મસ્કંધના દલ-
પ્રત્યે હવ^૧ પોતાને સર્વ પ્રદેશે કરીને ગ્રહે સ્વક્ષેત્રાવગાઠ કર્મદલ
લેવાને એક પ્રદેશ પ્રવર્તે એટલે સર્વ પ્રદેશે કરીને અનંતર પરં-
પરાએ તે દ્રવ્ય લેવાને પ્રવર્તે, જેમ કોઈક વસ્તુ લેવાને કાગે
અંગુલી પ્રવર્તે એટલે ફરતલ મણિખંધ ભુજા ખસેા એ મર્વ
અનંતર પરંપરાએ બળ કરે; સર્વ હવપ્રદેશોના માંકગના આંક-
ડાની પેઠે પરસ્પર સંબંધ છે માટે એ દષ્ટાંત બાણવું.

॥ કર્મપ્રદેશોની વહેંચણી ॥

હવે એક અધ્યવચ્ચાથે ગ્રહીા બે કર્મ પુદ્ગલ તેના આઠે
કર્મને ફેરલેા ભાગ આવે તે કહે છે—અષ્ટવિધ બંધકને કર્મદલના
આઠ ભાગ થાય, સપ્તવિધ બંધકને સાત ભાગ થાય અને ચત્વિધ
બંધકને છ ભાગ થાય. ત્યાં અષ્ટવિધ બંધક હોવાથી આયુઃકર્મને
ભાગ થોડો પરિણમે; અન્ય કર્મની અપેક્ષાએ અસ્થિતિતક
માટે. તે થકી નામકર્મ અને ગાત્રકર્મને વિષે ભાગ અધિકો
પરિણમે, અધિકો સ્થિતિ માટે બંનને સ્વસ્થાને [માંહોમાંહે] ચરણો
ભાગ હોય સરખી સ્થિતિ છે માટે ॥ ૭૮-૭૯ ॥

૪

૬

૭

૮

વિગ્ધાવરણે મોહે સર્વોવરિ વેઅળીઝ જેળપ્પે ॥

તસ્સ ફુહત્તં ન હવઝ, ઠિઈવિસેસેણ સેસાણં ॥ ૮૦ ॥

વિગ્ધાવરણે=અંતરાય, જ્ઞાનાવરણીય અને દર્શનાવરણીય કર્મને વિષે.

મ હે=મોહનીય કર્મને વિષે.

સર્વોવરિ=સર્વથી અધિક

વેચળીઝ=વેદનીય કર્મને વિષે.

જેળ=જે કારણ માટે.

અપ્પે=થોડાં દલિદ છતે

તસ્સ=તે [વેદનીય કર્મ] નો

ફુહત્તં=સ્પષ્ટ રીતે અનુભવ

ન હવઝ=ન હોય, ન થાય.

ઠિઈવિસેસેણ=સ્થિતિ વિશેષ કરીને,

સ્થિતિની અધિક્ષાએ.

સેસાણં=ખાકીના કર્મનો

અર્થ—અંતરાય, જ્ઞાનાવરણીય અને દર્શનાવરણીય કર્મને વિષે અધિક અને મોહામોહ સરળો; મોહનીય કર્મને વિષે તે અધિક અને વેદનીય કર્મને વિષે સર્વથી અધિક ભાગ પરિણમે જે કારણ માટે થોડાં દલિદ છતે તે [વેદનીય] નો સ્પષ્ટ રીતે અનુભવ ન થાય અને ખાકીના કર્મનો સ્થિતિવિશેષ કરીને હોનાધિક ભાગ હોય. ॥ ૮૦ ॥

વિવેચન—તે થકી અંતરાય, જ્ઞાનાવરણીય અને દર્શનાવરણીય એ ત્રણનો ભાગ અધિક અને સ્વસ્થાને એ ત્રણનો તુલ્ય. તે થકી મોહનીયનો ભાગ અધિક; અધિકી સ્થિતિ માટે, સર્વ ઉપર-સર્વથી અધિક વેદનીયનો ભાગ હોય. જે કારણ માટે તે વેદનીયનો ભાગ અદ્ય હોય તો તે વેદનીયના સુખ દુઃખાદિનો અનુભવ સ્પષ્ટ ન હોય. સ્વભાવે જ વેદનીયનાં પુદ્ગલ ઘણાં મળે ત્યારે સ્વકાર્ય કરવા સમર્થ થાય, વેદનીય ટાળી સાત

જેમ ચાર પ્રકારના આહારમાં અન્ન, પાન અને આદિમના પુદ્ગલો ઘણાં છતાં પોતાના [તૃપ્તિલક્ષણ] કાર્યને કરી શકે છે અને સ્વાદિમના પરમાણુ થોડાં છતાં સ્વકાર્યને કરી શકે છે તેમ અહીં અન્નનાદિ તુલ્ય વેદનીય અને સ્વાદિમ તુલ્ય ખાકીના સાત કર્મ જાણવાં—પંચસંગ્રહ વળી જેમ વિષ અદ્ય હોય તોપણ મારણાદિ કાર્ય કરી શકે અને ઢેકા ઘણાં હોય ત્યારે મારણાદિ થાય, તેમ અહીં પણ ઘટાવતુ-સ્વોપસ ટીકા.

કર્મને સ્થિતિ વિશેષે કરીને હીનાધિક ભાગ જાણવો, એટલે જે કર્મની અધિકી સ્થિતિ તેને અધિકા ભાગ અને જેની ઓછી સ્થિતિ તેને ઓછા ભાગ આવે.

અહીં કોઈક પૂછે કે—જો સ્થિતિને અનુરોધે ભાગનું અર્થ બહુત્વ કહ્યું છે, તો આયુર્લાગની અપેક્ષાએ નામ ગોત્રનો ભાગ સંખ્યાતયુક્તો પામે, તો ઇહાં વિશેષાધિક કેમ કહ્યો ? તત્રોત્તર—સ્થિતિને અનુસારે તો આયુઃ સંખ્યાતયુક્ત હોત ભાગ પામે પણ શેષ કર્મના ઉદયની અપેક્ષાએ આયુનું પ્રધાનપાત્રું છે તે મારે નામ ગોત્ર થકી કાંઈક જ હોત ભાગ પામે, તથા જ્ઞાનાવરણાદિક થકી મોહનીય સંખ્યાતયુક્ત ભાગ પામે ત્યાં વિશેષાધિકપણું કેમ કહ્યું ? તત્રોત્તર—એકજ કર્મનમોહનીયની ૭૦ કોડાકોડિની સ્થિતિ છે અને આરિયમોહનીયની તો ૮૦ કોડાકોડિની સ્થિતિ છે, તે મારે વિશેષાધિકપાત્રું ક્યું એ પણ શુદ્ધિ માત્રજ છે, પરમાર્થથી તો શ્રી જિનવચનનેજ પ્રમાણુ દરજુ. તથા એક સમયે એકાધ્યવ-સાધે શુદ્ધિત પુદ્ગલ આડે કર્મપણે પરિણમે છે. અહીં ઇવની શક્તિ અચિંત્ય છે અને પુદ્ગલનો પરિણામ વિચિત્ર છે મારે એ આશ્ચર્ય નહીં, ॥ ૮૦ ॥

ઉત્તર પ્રકૃતિનો કર્મદલિકભાગ.

નિઞજાફલદલિયા—ળંતંસો હોફ સવ્વઘાઈળં;
વજ્ઞંતીળ વિમજ્ઞફ, સેમં મેસાળ પહસમયં ॥૮૧॥

નિઞજાફલદલિયા=ગાતાની
મૂળ પ્રકૃતિરૂપ જનિવડે પ્રાપ્ત
દેહ સંલિપનો.
ળંતંસો=અનંતમે ભાગ
સવ્વઘાઈળં=અર્થઘાતિ પ્રકૃતિનો.
વજ્ઞંતીળ=અર્થઘાતી.

વિમજ્ઞફ=વર્ણનાય છે.
સેમં=માત્રી રહેલા પ્રદેશાય
સેસાળ=અર્થઘાતિ ગિવાય આ
મીની પ્રકૃતિઓને.
પહસમયં=સમયે સમયે, દરેક
ક્ષણે.

અર્થ:—પોતાની મૂળ પ્રકૃતિરૂપ જાતિવડે પ્રાપ્ત કરેલ કલિકનો અનંતભો ભાગ સર્વઘાતિ પ્રકૃતિને ભાગે આવે અને બાકી રહેલા પ્રદેશામ્ બાકીની બંધાતી પ્રકૃતિઓને સમયે સમયે વહેંચાય છે. ॥ ૮૧ ॥

વિવેચન:—હવે ઉત્તર પ્રકૃતિના ભાગ રહે છે.—પોતપોતાની મૂળ પ્રકૃતિરૂપ જાતિવડે જે પ્રાપ્ત થયેલ કલિક તેના જે અનંતભો ભાગ સર્વઘાતિ રસયુક્ત તેજ સર્વઘાતી પ્રકૃતિને ભાગે આવે. જ્ઞાનાવરણીયનો અનંતભો ભાગ કેવળજ્ઞાનાવરણીય અને નિદ્રા-પંચકને ભાગે આવે, મોહનીયનો અનંતભો ભાગ મિથ્યાત્વ અને બાર કષાયને ભાગે આવે, સર્વ પુદ્ગલ માંહે અનંતભો ભાગજ સર્વઘાતિ રસવંત હોય અને શેષ અનુક્રમે હીન હીનતર રસ-વંત હોય તે અનંતભો ભાગ થકી શેષ પ્રદેશામ્-કલિકો રહ્યું તે શેષ દેશઘાતિ ઘાતી પ્રકૃતિ રહી તે જેટલી તે સમયે બંધાતી હોય તેને વહેંચી આપીએ પ્રતિ સમયે [સમયે સમયે] એમ બંધાય અને ભાગે વહેંચાય, જે સમયે બંધાય તે સમયે જ તે કલિયાના ભાગ વહેંચાય તથા જે જે પ્રકૃતિનો જે જે શુભકાણે બંધાવેછે થાય ત્યારે તેના ભાગનું દ્રવ્ય તેની સજાતીય પ્રકૃતિને આવે અને જ્યારે તેની સર્વ સજાતીય પ્રકૃતિનો બંધ ઉઠેછે થાય ત્યારે તેને ભાગે લાકુ દ્રવ્ય તે તેની મૂલ પ્રકૃતિ માંહેલી વિજાતીય પ્રકૃતિ હોય તેને ભાગે આવે. સર્વ ઉત્તર પ્રકૃતિનો બંધ ઉઠેછે થાય ત્યારે તેની મૂલ પ્રકૃતિનો પણ બંધ ઉઠેછે થાય, તેથી તે કર્મવર્ગજ્ઞાનું કલિકો પ્રથમ સાત ભાગે અથવા છ ભાગેજ વહેંચાય, એમ સદૃશ પરાય લગે જાણવું, ઉપશાંતમોહાદિકે તો સમગ્ર કર્મનું કલિકો સાતાવેદનીયપણેજ બંધાય. ઈહાં કર્મપ્રકૃતિ યથાક્રમ સર્વ ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે કર્મરૂઢ કલિકનું અદ્યપ્યહુત્વ આ સાથે આપેલ યંત્રની સ્થાપનાથી જાણવું.

उत्तरप्रकृतिषु उत्कृष्टपदे कर्मदलिक-

भागाल्पबहुत्वयंत्रम् ॥

ज्ञानावरणे-केवलज्ञानावरणस्य
उत्कृष्टपदे सर्वस्तोकः कर्मदलि-
कभागः १

ततोपनःपर्यवज्ञानावरणस्यानतगु०
ततोऽवधिज्ञानावरणस्यविशेषाधिक
ततो श्रुतज्ञानावरणस्यविशेषाधिकः
ततो मतिज्ञानावरणस्यविशेषाधिकः

दर्शनावरणे-प्रचलायाःसर्वस्तोकः
ततो निद्राया विशेषाधिकः २
ततःप्रचलाप्रचलाया विशेषाधिकः
ततो निद्रानिद्राया विशेषाधिकः ४
ततः स्त्यानद्धर्या विशेषाधिकः ५
ततः केवलदर्शनावरणस्यविशेषा.६
ततोऽवधिदर्शनावरणस्यविशेषा. ७
ततोऽवधुर्दर्शनावरणस्य विशेषा.८
ततश्चक्षुर्दर्शनावरणस्यविशेषाधिकः

वेदनीये-सातम्य भागः स्तोकः १
ततोऽसातम्य विशेषाधिक २

मोहनीये-अप्रत्याग्न्यानमानस्य
स्तोकः १

ततोऽप्रत्याख्यानक्रोधस्य विशेषा२
ततोऽप्रत्याख्यानमायायाविशेषा३
ततोऽप्रत्याख्यानलोभस्य विशेषा४
तत एवंप्रत्याख्यानानावरणचतु वि८
तत एवं अनंतानुबंधिनामपि,वि१२
ततो मिथ्यात्तस्य विशेषाधिकः१३
ततो जुगुप्साया अनन्तगुणः १४
ततो भयस्य विशेषाधिकः १५

ततो हास्यशोकयोर्विशे० स्व-
स्थाने तुल्यौ १७

ततो रत्यरत्योर्विशे० स्वस्थाने
तुल्यौ १९

ततः स्त्रीनपुंसकयोर्विशेषा० २१
तत संज्वलनक्रोधस्य विशेषा.२२
ततःसंज्वलनमानस्यविशेषाधिक२३
ततः पुंवेदस्य विशेषाधिकः २४
तत.संज्वलनमायाया विशेषा०२५
ततः संज्वलनलोभस्यासंख्ये० २६

आवृषां चतुर्णामपिस्वस्थानेसम ४

नामकर्मणि-गतिषु-देवनररुगत्योः
स्तोकःसम्पाने समः २

ततो मनुष्यगतेर्विशेषा० ३
 ततस्तिर्यग्गतेर्विशेष० ४
 जातिषु-द्वीन्द्रियादिजातिचतुष्के
 स्तोकाः स्वस्थाने समः ४
 एकेन्द्रियजातेर्विशेषा० ५
 शरीरेषु-आहारकस्य स्तोकाः १
 ते वैक्रियस्य विशेषा० २
 तत औदारिकशरीरस्य वि० ३
 ततस्तैजसशरीरस्य विशेष० ४
 ततःकर्मणशरीरस्य विशेषे ५
 एव संघातनपंचकस्यापि ज्ञेयं ५
 उपांगेषु-आहारकोपाङ्गेस्तोकाः १
 ततो वैक्रियोपांगस्य विशेषा० २
 औदारिकोपांगस्य विशेषाः ३
 बंधनेषु-आहारकआहारकबंधन-
 स्य स्तोकाः १
 आहारकतैजसबंधनस्यविशेषः २
 तत आहारककर्मणबंधनस्य
 विशेषा० ३
 आहारकतैजसकर्मणबंधन-
 स्य विशेषाधिकः ४
 ततो वैक्रियवैक्रियबंधनस्य वि० ५
 ततो वैक्रियतैजसबंधनस्य वि० ६
 ततो वैक्रियकर्मणबंधनं वि० ७
 ततो वैक्रियतैजसकर्मणबंधनस्य
 विशेषा० ८

तत औदारिकऔदारिकबंधन-
 स्य विशेषा० ९
 तत औदारिकतैजसबंधनस्य
 विशेषाधिकः १०
 तत औदारिककर्मणबंधनस्य
 विशेषा० ११
 तत औदारिकतैजसकर्मणबंधन-
 नस्य विशेषा० १२
 ततस्तैजसतैजसबंधनस्य वि० १३
 ततस्तैजसकर्मणबंधनं वि० १४
 ततः कर्मणक्राम्णबंधनस्य
 विशेषा० १५
 संस्थानेषु-मध्यसंस्थानचतुष्कस्य
 स्तोकाः । स्वस्थाने तुल्यः ४
 ततः समचतुरस्रस्य विशेष० ५
 ततो हुडस्य विशेषाधिकः ६
 संहननेषु-आद्यपंचकस्य तुल्यः
 स्तोकाः ५
 ततः सेवार्चस्य विशेषाधिकः ६
 वर्णेषु-कृष्णस्य सर्वस्तोकाः १
 ततो नीलस्य विशेषाधि० २
 ततो लोहितस्य विशेषा० ३
 ततो हारिद्रस्य विशेषाधिकः ४
 ततः शुक्लस्य विशेषाधिकः ५
 गंधयोर्मध्ये-सुरभेः स्तोकाः १
 ततो दुरभिगंधस्य विशेषाधिकः २

रसेषु-तित्तस्य भागः सर्वस्तोकः १
ततः कटुकस्य विशेषाधिकः २
ततः कषायस्य विशेषाधिकः ३
तत आम्लस्य विशेषाधिकः ४
ततो मधुरस्य भागो विशेषा० ५
स्पर्शेषु-कर्कशगुरुस्पर्शयोः स्तोकः
ततो मृदुलघुस्पर्शयोः विशेषा. ४
ततो रुक्षशीतयोर्विशे० ६
ततो स्निग्धोष्णयोर्विशेपा० ।

स्वस्थाने सम' ८

आनुपूर्वीषु-देवनारकानुपूर्व्यो.
स्तो० २ । ततो मनुष्यानुपूर्व्या
विशे० ३। ततस्तिर्यगानुपूर्व्यो ४
खगतिद्वये-प्रशस्तगतेः स्तोकः १
ततोऽप्रशस्तखगतेर्विशेषाधिक. २
प्रसविशती-प्रसनाम्न स्तोकः १
ततः स्थावरस्य भागो विशेषाधि-

कः २। वादरस्य भाग स्तोकः १
सूक्ष्मस्य विशेषाधिकः २
एवं पर्याप्तादिष्वपि द्वयोर्द्वयोर्वाच्यं
आतपोद्योतयो. समं २
निर्माणो-१ च्छ्वासः २ पराघातः ३
उपघातः ४ अगुरुजघ्नु ५ जिन
नाम्नो ५ अल्पबहुत्वं नास्ति,
परस्परं सजातीयप्रकृत्यपेक्षा-
मात्रान्

गोत्रयोर्वीर्चगोत्रस्य भागः स्तोकः १
तत उच्चैर्गोत्रस्य भागो विशेषः २

अंतरायेषु-दानांतरायस्य स्तोकः १
ततोऽन्यमान्तरायस्य भागो विशेषः
ततो भोगान्तरायस्य विशेषः ३
तत उपभोगान्तरायस्य विशेषः ४
ततो वीर्यांतरायस्य भागो विशेषः ५

जघन्यपदे कर्मदलिकभागाऽल्पबहुत्वयंत्रम्

ज्ञानावरणे-केवलज्ञानावरणस्य
जघन्यपदे कर्मदलिकभागः स-
र्वस्तोकः १

ततो मनःपर्यवज्ञानावरणस्याऽनं
तगुणः २। ततोऽविमानावरणस्य

भागो विशेषः ३

तत श्रुतज्ञानावरणस्य विशेषाधि-

क ४। ततो गतिज्ञानावरणस्य
विशेषा० ५

दर्शनावरणे-निद्रायाः सर्वस्तोकः

१। ततः प्रचलाया मागो विशेष-
पाधिकः २॥ ततो निद्रानिद्राया
विशेषा० ३। ततः प्रचलाप्रचला
या विशेषे ४॥ ततः स्त्यानद्वया
विशेषाधिकः ५। ततः केवलद-
र्शनावरणस्य विशेषा० ६
ततोऽवधिदर्शनावरणस्याऽनत-
गुणः ७

ततोऽवधुर्दर्शनावर० विशेषे
ततश्चक्षुर्दर्शनावरणस्य विशेषे ९

वेदनीये-असातस्य भाग स्तोकः
ततः सातस्य मागो विशेषाधिकः

मोहनीये-अप्रत्याख्यानमानस्य
स्तोकः १। ततोऽप्रत्याख्यानक्रो-
धस्य विशेषा० २। ततोऽप्रत्या-
ख्यानमायाया विशेषा० ३। ततो
ऽप्रत्याख्यानलोभस्य विशेषे ४।
एवं क्रमेण प्रत्याख्यानावरणा-
नंतानुवंधितुष्कयोरपि विशेषे-
पाधिकत्वं १२। ततो मिथ्यात्व
स्य जघन्यभागो विशेषे १३।
ततो जुगुप्सायाभागोऽनतगुणः
१४। ततो भयस्य विशेषाधिकः
१५। ततो हास्यशोकयोर्विशे० स्व-

स्थानेसम. १७। ततो रत्यरत्योर्विशे०

१९। त्रिष्यन्यतरस्य वेदस्यभागो
विशे० २२। क्रोधादिचतुर्णां
सज्जलनानां यथोत्तरं विशेषे २६

आयुषि तिर्यग्नरायुषोः स्तो० २
ततो देवनरकायुषोरसंख्येयगुणः ४

नामकर्मणि गतिषु-तिर्यग्गते.
स्तो० १। ततोमनुष्यगतेर्विशेषा-
धिक २। ततोदेवगतेरसंख्येयगु-
णः ३। ततो नरकगतेरसंख्येयगुणः ४

जातिषु-द्वीन्द्रियादिजातिचतुष्के
स्तोकः ४। तत एकेंद्रियजातेर्वि-
शेषाधिकः ५

शरीरेषु-औदारिकशरीरस्यस्तोकः
ततस्तेजसशरीरस्य विशेषा० २
ततः कार्मणशरीरस्य विशेषे ३
ततो वैक्रियशरीरस्याऽसंख्येयगु०
ततः आहारकशरीरस्यासंख्येयगु० ५

एवं ५ संघातनेष्वपि वाच्यं ६
अंगोपांगेषु-औदारिकोपांगस्य
स्तो० १। ततो वैक्रियोपांगस्या-
ऽसंख्येयगुणः २। ततो आहारको-
पांगस्यऽसंख्येयगुण ३
आनुपूर्वीषु-नरकदेवानुपूर्व्योः
स्तो० २

ततो मनुष्यानुष्या विशेषाः ३
 ततस्त्रिगणानुष्या विशेषाः ४
 ततस्त्रिगणानुष्या विशेषाः १
 ततः स्याद्वरनाम्नोविशेषाधिकः २
 एवं वादमृत्पयोः २ पर्याप्ता-
 पर्याप्तयोः २ मत्येकमाधोग्योश्च २
 शेषाणां नामप्रकृतीनां जयन्य-
 मागाः स्ववद्वत् नान्ति.
 गोत्रयोर्नान्विगोत्रस्य भागः स्तोत्र
 ततश्च गोत्रस्य विशेषाधिकः २

अंतराधेयु-दानान्तरायस्य स्तोत्रः १
 ततोऽभान्तगायस्य विशेषाधिकः २
 ततोऽभोगान्तरायस्य विशेषाधिकः ३
 ततः उपमोगान्तरायस्य विशेषाः ४
 ततोऽन्योन्यान्तरायस्य विशेषाधिकः ५

उद्धृष्टमयन्यपदयोः उत्तरप्रकृतिषु
 इदं कर्मदलिकमागाः स्ववद्वत् नान्ति-
 त्रमं कर्मप्रकृतिग्रंथानुसारेण लि-
 खितमस्ति.

११. शुद्धश्रेष्ठि.

सम्पदरसमन्वयविर्द्ध, अणवीसंज्ञोऽदंसखवगे अ;
 मोहसममन्तखवगे, खोणसजोगिश्रगुणसेढी ॥८२॥

सम्पदरसमन्वयविर्द्ध=अभ्यक्ष्ण, दे-
 शविर्द्धि अने अर्धविर्-
 दिते विषे
 अणवीसंज्ञोऽदंसखवगे=अनन्तानुगधि-
 नी विक्षयोऽनाने विषे
 मोहसममन्तखवगे=अनन्तानुगधिनीयना
 अप- अन्तधी.
 मोहसममन्तखवगे=अनन्तानुगधिनीयना उपगम

संभधी.
 संत=उपगमांतमोह गुणस्थान-
 वाणा संभधी.
 खवगे अपक्ष संभधी.
 खोण=क्षीणमोहोनी
 सजोगिगण=सयोगि देवणी अ ।
 अयोगि देवणीनी.
 गुणसेढी=शुद्धश्रेष्ठि.

અર્થ:—સમ્યક્ત્વ દેગવિરતિ તથા સર્વવિરતિને વિષે, અનંતા-
-નુષધિની વિશ્વગોચરતાને વિષે, દર્શનમોહનીયના ક્ષપક સંખધિ,
ચારિત્રમોહનીયના ઉપગમને વિષે, ઉપશાન્તમોહ નુકુચાનવાળા
સંખધિ, ક્ષપકને વિષે, ક્ષીણમોહી અને અયોગિ તથા અયોગિ
દેવગીની એમ અભ્યાર ગુણગ્રંથિ. ગુણગ્રંથિ પ્રદેશની રચના]
હોય કે ॥ ૮૨ ॥

વિવેચન:—દેવે એ પૂર્વાર્થ સામે સાધ્યા જે ક્ષિપ્તિયાં તે ગુણ-
ગ્રંથિની રચનાએ ૧ એપર તે મારે દેવે કહ્યાં ગુણગ્રંથીનું સ્વરૂપ
કહે કે, સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિએ પહેલી ગુણગ્રંથિ ૧, ૨૨ તે કંપન
-સંગ્રાએક વિરતિ તે દેગવિરતિ કહીએ. તે દેગવિરતિને સામે બીજી
ગુણગ્રંથિ ૨, સર્વવિરતિને સામે ત્રીજી ગુણગ્રંથિ ૩, અનંતાનુષધી
ક્યાયની વિનયોદ્યતાએ ચોથી ગુણગ્રંથિ ૪, દર્શનમોહનીયના
અપાવનારને તે સંખધિ પાંચમી ગુણગ્રંથિ ૫, [ચારિત્ર] મોહનીયના
ઉપગમવાનારને તે સંખધિ ઉપગમગ્રંથિમા ૬-૧૦ ગુણગ્રંથિ ૬
ગુણગ્રંથિ ૬, ઉપશાન્તમોહ ગુણગ્રંથિ સાતમી ગુણગ્રંથિ ૭, [ચારિત્ર]
મોહનીય અપાવનારને તે સંખધિ ક્ષપકગ્રંથિએ ૮-૧૦ ગુણ-
ગ્રંથિ ૮ આઠમી ગુણગ્રંથિ ૮, ક્ષીણમોહ ગુણગ્રંથિ નવમી ગુણગ્રંથિ
૯, સંયોગ દેવગીને દસમી ગુણગ્રંથિ ૧૦, અને અયોગિ દેવગીને
અભ્યારમી ગુણગ્રંથિ ૧૧. જ્યાં ગુણની વૃદ્ધિએ કરીને અસંખ્યાત
ગુણો નિર્જેશ એકેકથી અવિક્ષી થાય તે મારે તે ગુણગ્રંથી કહીએ,
સમ્યક્ત્વ કામકામે મદ વિગુણિપટ્ટા મારે છવ મોહ અંતર્મુદ્ધ-
ર્તની અને અકપ પ્રદેશની ગુણગ્રંથિ એ ૧, ત્યાર પછી દેગવિર-
તિને સામે અસંખ્યાત ગુણહીન અંતર્મુદ્ધર્તની અને અસંખ્યાતગુણ
પ્રદેગવૃદ્ધિની બીજી ગુણગ્રંથિ એ ૨, એમ સર્વને વિષે [અનુ-
કર્મ] અંતર્મુદ્ધર્તનું ક્ષીણપદ અને પ્રદેશનું બહુપદ એકેકથી
જાણવું. ॥ ૮૨ ॥

શુદ્ધશ્રેણિનું સ્વરૂપ.

ગુણસેદ્ધો દલરચનાણુસમયમુદયાદસંઘગુણાણ;

અયગુણા પુણ કમસો, અસંઘગુણનિઝજરા જીવા ॥૮૩॥

ગુણસેદ્ધો=શુદ્ધાકારે પ્રદેશની રચના

દલરચના=ઉપરની સ્થિતિ થકી

ઉતારેલ પ્રદેશાચની રચના

અણુસમય=પ્રત્યેક સમયે.

મુદયાદ=ઉદય ક્ષણ થકી.

(અ) સંઘગુણાણ=અસંઘ ગુ-

ણનાએ.

અયગુણા=એ પૂર્વાકત શુદ્ધવાળા

પુણ=વળી.

કમસો=અનુક્રમે.

અસંઘગુણનિઝજરા=અસંઘ્યાત

શુદ્ધ નિર્જરાવાળા [હોય].

જીવા=જીવો.

અર્થ.—ઉપરની સ્થિતિ થકી ઉતારેલ પ્રદેશાચની પ્રત્યેક સમયે ઉદય ક્ષણ-કરતાં અસંઘ્ય શુદ્ધનાએ રચના તે શુદ્ધશ્રેણિ જાણવી વળી એ પૂર્વાકત શુદ્ધવાળા જીવો અનુક્રમે અસંઘ્યાતશુદ્ધ નિર્જરાવાળા હોય. ॥ ૮૩ ॥

વિવેચન.—હસ-ને ઉપરલી સ્થિતિ થકી ઉતર્યા પ્રદેશ તેની શ્રેણી-રચના તે ગુણશ્રેણિ દલીએ, તે સમયે સમયે ઉદય થકી માંડીને અસંઘ્યાત શુદ્ધનાએ હોય. તે આ પ્રમાણે ઉપરલી સ્થિતિ થકી ને ઉતાર્યાં દલિડ તેની ઉદય સમયે સ્તોત્ર રચના કરે, બીજે સમયે અસંઘ્યાત શુદ્ધ કરે, ત્રીજે સમયે તેથી અસંઘ્યાત શુદ્ધ કરે, એમ સમયે સમયે વૃદ્ધિ ત્યાં લગે કરે, કે જ્યાં લગે શુદ્ધ-શ્રેણિનો અંત્ય સમય હોય, આગળ પણ સર્વ શુદ્ધશ્રેણિએ એમજ સ્થિતિ ઘટાડતો તેનાં દલિયાં - અસંઘ્યાતશુદ્ધાં વધાવે. એ શુદ્ધ-શ્રેણિવંત જીવ વળી અનુક્રમે અસંઘ્યાતશુદ્ધ નિર્જરાવંત હોય, તે આ પ્રમાણે-સમ્યક્ત્વ શુદ્ધવંત જીવને થોડી નિર્જરા હોય. તે થકી દેશવિરતિ જીવ અસંઘ્યાતશુદ્ધી નિર્જરા કરે અને તે થકી સર્વવિરતિ જીવ અસંઘ્યાતશુદ્ધી કર્મ પુરુગતની નિર્જરા કરે; એમ સમ્યક્ત્વાદિ શુદ્ધશ્રેણિએ વર્તિતા જીવ યદ્યોત્તરે અસંઘ્યાતશુદ્ધી નિર્જરાવંત હોય. ॥ ૮૩ ॥

ગુણસ્થાનપ્રાપ્તિનું અંતર.

૧ ૨ ૩ ૪

પલિઆસંલસમુદ્ધ, માસણઙ્ગઅરગુણઅંતરં હસ્સં;

૧૦

ગુરુ મિચ્છિ વે હસદ્ધો. ઙ્ગઅરગુણે પુગલઙ્ગંતો ॥૮૪॥

પલિઆસંલસમુદ્ધ=પદ્ધોપમનો.

અસંખ્યાતમે ભાગ અને

અંતરૂંદત્.

સાસણઙ્ગઅરગુણ=સાસ્વાદન અને

બીજાં ગુણસ્થાનોનું

ઙ્ગંતરં=આંતર.

હસ્સં=જવન્ય.

ગુરુ=ઉદ્દૃષ્ટ.

મિચ્છિ=મિથ્યાત્વે.

વે હસદ્ધિ=એ વખત હાસં સા-
ગરોપમ

ઙ્ગઅરગુણે=બીજાં ગુણસ્થાનોને
વિષે.

પુગલઙ્ગંતો=કાંઈકે કીધું અને-
પુદ્ગલપરાવર્ત.

અર્થ — સાસ્વાદન અને બીજાં ગુણસ્થાનોનું જવન્ય આંતર પદ્ધોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ અને અંતરૂંદત્ [અનુક્રમે] હોય. ઉદ્દૃષ્ટ અંતર મિથ્યાત્વે એ વખત હાસં સાગરોપમ અને બીજાં ગુણસ્થાનોને વિષે કાંઈકે કીધું અને પુદ્ગલપરાવર્ત હોય. ॥૮૪॥

વિવેચન — ઉપરે ગુણસ્થાનો જવન્ય ઉદ્દૃષ્ટ ઙ્ગંતરકાઢ કહે છે. — સાસ્વાદન ગુણસ્થાનો જવન્યથી પદ્ધોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ અંતર હોય. તે આ પ્રમાણે-એ અનાદિ મિથ્યાત્વો હોય અથવા સમ્યક્ત્વ અને મિથ્ય પુનઃ ઉવેક્ષ્યે એ રૂઢી સત્તાવાળો મિથ્યાત્વો હોય તે અંતરકરકારકિ ઔપગમિક સમ્યક્ત્વ પામીને ત્યાંથી અનંતાનુભવોને ઉપરે પડેના સાસ્વાદનપદ્ધ પામીને મિથ્યાત્વે ગયો થકો ફરીને સાસ્વાદનપદ્ધ પામે, તો જવન્ય પદ્ધ પદ્ધોપમતા અસંખ્યાતમે ભાગ ઉપરાંતે ન પામે પણ તેથી અગાઉ ન પામે, તે આ પ્રમાણે-સાસ્વાદન યતી મિથ્યાત્વે ગયે-જાને પડેલા સમય થકી જ સમ્યક્ત્વપુનઃ મિથ્યપુનઃ સત્તાએ અવરય હોયજ અને તે સત્તાએ જોતે ઔપગમિક સમ્યક્ત્વ ન

પામે અને તેને ઔપશમિક સમ્યક્ત્વ વિના સાસ્વાદનપણું સર્વથા ન હોય જ, તે માટે મિથ્યાત્વ ગયો થકો પ્રતિસમયે સમ્યક્ત્વ મિશ્રના પુનઃ ઉવેસે અને તેનાં દળિયાં મિથ્યાત્વ માંહે નાંખે, એમ સમયે સમયે ઉવેસનો થકો પદ્યોપમને અસંખ્યાતમે આગે સર્વ દલિયાં ઉવેસી રહે [સમ્યક્ત્વ મિશ્રનો સત્તા રહિત થાય], તે વારે પછી બીજવાર ઔપશમિક સમ્યક્ત્વ પામીને સાસ્વાદને આને ત્યારે જવન્ય થકી એટલો કાળ થાય. નથા અનેરા ૧૦ શુદ્ધાણાને અંતરકાળ જવન્યથી અંતર્મુહૂર્તનો હોય, તે આ પ્રમાણે-કોઈક ઉપશમશ્રેણિએ થકીને ત્યાંથી પ.તો સર્વ શુદ્ધાણાં ફરસતેા મિથ્યાત્વે આવીને અંતર્મુહૂર્તે જ ફરી શ્રેણિ માંડીને પાછો ચડતો સાસ્વાદન મિશ્ર વર્ણને શેષ સર્વ શુદ્ધાણાં સ્પર્શે ત્યારે અંતર્મુહૂર્તનું જવન્ય અંતર થાય ઉપશમશ્રેણિ થકી પડીને શુદ્ધતાને સાસ્વાદન અને મિશ્ર હોય નહીં તે માટે ના કહી અને ઉપરનાં ૩ શુદ્ધાણાને તો પડવાનો અભાવ છે માટે અંતર છે નહીં. અને મિશ્રને તો સહજે જ મિથ્યાત્વ થકી સમ્યક્ત્વ પામતાં તથા સમ્યક્ત્વથી પડતાં મિશ્રપણું આવે ત્યારે જવન્યથી અંતર્મુહૂર્તનું અંતર પડે, મિથ્યાત્વ શુદ્ધાણાને ઉત્કૃષ્ટ અંતર બે છાસઠ એટલે એકસો બત્રીસ સાગરોપમનું હોય, તે આ પ્રમાણે-કોઈક જીવ સમ્યક્ત્વ પામ્યો થકો ઉત્કૃષ્ટપણે ૬૬ સાગરોપમ ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્ત્વપણે રહીને એક અંતર્મુહૂર્ત લગે મિશ્રપણું અનુસરીને ફરી સમ્યક્ત્વ પામીને ૬૬ સાગરોપમ લગે સમ્યક્ત્વ કાળ પાળાને તે ઉપરાંત જો ન સીઝે તો તે નિશ્ચયે મિથ્યાત્વે જાણ એટલે ૧૩૨ સાગરોપમનું મિથ્યાત્વને ઉત્કૃષ્ટ અંતર પડે અને અનેરાં ૧૦ શુદ્ધાણાંને ઉત્કૃષ્ટો અંતરકાળ કાંકક ઊભો અર્ધ પ્રદગતપરાવર્ત હોય, તે આ પ્રમાણે-સાસ્વાદન આદિ દહને ઉપશાન્તમેહાદુ લગે ૧૦ શુદ્ધાણાવાળા જીવ ત્યાંથી પડ્યા થકા મિથ્યાત્વ પામીને કષ્ટ ન્યુન અર્ધ પ્રદગતપરાવર્ત સંચાર માંહે જમીને પછી તે શુદ્ધાણાં અવશ્ય સ્પર્શોને મોક્ષે જાય જ, તે ઉપરાંત અંસારમાં ન રહે કલ્પર્થઃ ॥ ૮૧ ॥

પલ્યોપમનું સ્વરૂપ.

૧ ૨ ૩ ૧ ૨ ૩
 ઉદ્ધારઅદ્ધલિત્તં, પલિઅ તિહા સમયવાસંસયસમય;
 કે વહારો દીવો-દહિઆઉતસાઈપરિમાણં ॥૮૫॥

ઉદ્ધાર અદ્ધ લિત્તં=ઉદ્ધાર,
 અદ્ધા અને ક્ષેત્ર

પલિય=પલ્યોપમ

તિહા=ત્રણ પ્રકારે.

સમય વાસસય સમય=સમયે,

સો વર્ષે અને સમયે

કેસવદ્ધારો-વાસાઅનું ઉદ્ધરણ
 કરીએ.

દીવોદહિ=દ્વીપ સમુદ્ર,

આઉતસાહ=આયુષ્ય અને ત્ર-

સાદિ જીવોનું.

પરિમાણં=પરિમાણ ગણતરી

અર્થ—ઉદ્ધાર, અદ્ધા અને ક્ષેત્ર એ ત્રણ પ્રકારે પલ્યોપમ
 અણુનું તેમાં [અનુક્રમે] સમયે, સો વર્ષે અને સમયે વાસાઅનું
 ઉદ્ધરણ કરીએ, તે વડે [અનુક્રમે] દ્વીપસમુદ્ર, આયુષ્ય અને
 ત્રસાદિ જીવોની ગણતરી થાય છે. ॥ ૮૫ ॥

વિવેચન:—હવે પલ્યોપમનું સ્વરૂપ કહે છે—ઉદ્ધાર તે વાસા-
 અનો અપહાર, તે વાસામાંહેથી સમયે સમયે એકેક વાસાઅ અપહરતાં
 પાલો ખાલી થાય તે ઉદ્ધાર પલ્યોપમ ૧. અદ્ધા તે કાળ,
 તે તો સો સો વર્ષે એકેકો વાસાઅ અપહરતાં પાલો ઠાલો થાય
 તે અદ્ધાપલ્યોપમ ૨ ક્ષેત્ર તે આકાશ, તે સમયે સમયે વાસાઅ
 રૂપે અરૂપે આકાશપ્રદેશ એકેકો અપહરતાં પાલો ઠાલો
 થાય તે ક્ષેત્ર પલ્યોપમ ૩. ઉદ્ધાર પલ્યોપમે કરીને દ્વીપ સમુદ્ર
 મપાય છે, ૨૫ કોડકોડિ પલ્યોપમના જેટલા સમય તેટલા દ્વીપ
 સમુદ્ર છે. ૧. અદ્ધા પલ્યોપમે કરીને કેવતા, નારહો, મનુષ્ય અને
 તિર્થંચનાં આકૃષ્ટાં મપાય છે ૨ ક્ષેત્ર પલ્યોપમે કરીને દૃષ્ટિવાદે
 ત્રસાદિ પૃથિવ્યાદિના જીવ માખ્યા છે ૩

એ ત્રણ પલ્યોપમના બાહર-અને સૂક્ષ્મ એવં છ ભેદ હોય.

તેનું સ્વરૂપ કાંઈક વિસ્તાર થકી લખીએ છીએ. અનંતે પરમા-
 જીએ એક ત્રસરેલું થાય, આઠ ત્રસરેલુંએ ૧ રથરેલું થાય,
 આઠ રથરેલુંએ ૧ વાસાત્ર થાય, તે આઠ વાસાત્રે ૧ સિક્કા થાય,
 આઠ સિક્કાએ ૧ યૂકા, આઠ યૂકાએ ૧ યવ અને આઠ યવે ૧
 રત્નેષ અંગુલ થાય એ ૨૪ દિસેખાંગુલે ૧ હાથ, ૮ હાથે ૧ ધનુષ,
 બે હનર ધનુષે ૧ ગાઉ અને ૪ ગાઉએ એક દિસેખાંગુલનું યોજન
 થાય. એવા ૧ યોજનનો લાંબો પોદ્દાગો અને ઉંડો પાસો
 કહીએ, તે પાસામાં દેવકુદૃ ઉતરકુદૃના યુગલિયાના માથાના
 વાળના એક ખંડનો બીજો ખંડ ન થાય. એવા સૂક્ષ્મખંડ કરીને
 ભરીએ. તે અગ્નિએ બળે નહી, વાયરે ઉડે નહીં અને પાણી
 તેને ભેદે નહીં એવા કાંચી કાંચીને ભરીએ. તેમાંથી સમયે સમયે
 એકેક ખંડ કાઢીએ, કાઢતાં તે પાસો નિર્લેપ-હલો થાય ત્યારે
 એક ઘાદર ઉદ્ધાર પરોપમ સંખ્યાતાજ સમયનું થાય. તેવા
 દશ કોડકોડિ પદ્યોપમે એક બાદર ઉદ્ધાર સાગરોપમ થાય. એ
 બાદર ઉદ્ધાર પદ્યોપમ સાગરોપમ કહેવા માત્રજ છે પણ કામના
 નથી. તથા તે વાસાત્રના એકેક ખંડના અસંલક્ષ્યતાએ પર્યાપ્ત
 સ્પૂર્ણ પૃથિવીકાય જીવનાં મરીર જેવડા અસંખ્યાતા ખંડ કહીએ તે
 ખંડ પ્રતિ સમયે એકેક કાઢીએ, કાઢતાં પાસો ખાલી થયે એક સૂક્ષ્મ
 ઉદ્ધાર પરોપમ સંખ્યાતાતી કોડિ વરસનું થાય. તેવા દશ કોડકોડિ
 પદ્યોપમે એક સૂક્ષ્મ ઉદ્ધાર સાગરોપમ થાય. તેવા અઢી સાગ
 રોપમના જેટલા સમય થાય તેટલા જાંબૂદ્રીપ આદિ દ્યને સ્વયં.
 ભૂરમાનુ લગે દ્રીપ મમુદ્ર જ, ૨. તથા તે વાસાત્ર સો સો વરસે
 એકેક કાઢીએ, કાઢતાં પાસો કાસો થાય ત્યારે એક ઘાદર ઘડા
 પરોપમ સંખ્યાતાતી કોડકોડિ વર્ષ પ્રમાણ થાય તેવા દશ કોડકો
 કોડિ પદ્યોપમે એક બાદર બાદર સાગરોપમ થાય એ બાદર
 પદ્યોપમ સાગરોપમ કહેવા માત્રજ છે પણ કામના નથી. ૩
 તથા એક વાસાત્રના અસંખ્યાતા ખંડ કહેવા અને તે ખંડ સો

૧ એક ખંડનો બીજો ખંડ ન થાય આ કહોડન દીકામાં નથી.
 દીકામાં નો યિગ્ન મૂલન કરી લીધા પછી એક નિબંધી માત્રી આન
 વિષય સુધીમાં સ્વયં વાગ, ઉમે નેરણ વાંચાયા કૃવા ભગવાનુ કથું છે
 જુઓ દીકા કાયા ૮૦

સો વરસે એકેકો કાઢતાં પાલો ઠાલો થાય ત્યારે એક સૂક્ષ્મ અદ્ધા
 પલ્લોપમ અસંખ્યાતી કોડાકોડિ વર્ષ પ્રમાણુ થાય. તેવા દશ
 કોડાકોડિ પલ્લોપમે એક અદ્ધા સાગરોપમ થાય. એ પલ્લોપમ
 સાગરોપમે કરીને જીવનાં આઉખાં. કાયસ્થિતિ, કર્મસ્થિતિ અને
 પુદ્ગલસ્થિતિ એ સર્વ [માપીએ] જેમકે-મનુષ્ય તિર્યચ્ચતુ
 ઉત્કૃષ્ટાયુ ત્રણ પલ્લોપમનું હોય, દેવતા નારકીનું ઉત્કૃષ્ટાયુ.
 તેત્રીસ સાગરોપમનું હોય ૪, તથા તે પાસાના વાલાએ સ્વૃષ્ટ જે
 આકાશપ્રદેશ તે સમયે સમયે એકેકો અપહરતાં સ્વૃષ્ટ પ્રદેશ
 સર્વને અપહારે બાહ્ય ક્ષેત્ર પલ્લોપમ અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી
 પ્રમાણુ થાય તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્લોપમે બાહ્ય ક્ષેત્ર સાગરોપમ
 થાય. એ બાહ્ય ક્ષેત્ર પલ્લોપમ સાગરોપમનું કાય નથી ૫.
 તથા તે પાસાને વાલાએ ફરત્યા અને અણફરત્યા સર્વ આકા-
 શપ્રદેશને સમયે સમયે એકેકો અપહરતાં પાસાના સર્વ પ્રદેશ
 અપહરણ રહે ત્યારે એક સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર પલ્લોપમ થાય. તે બાહ્ય-
 થકી અસંખ્યાતગુણ કાળમાને હોય. તેવા દશ કોડાકોડિ પલ્લોપમે
 એક સૂક્ષ્મ ક્ષેત્ર સાગરોપમ થાય એ પલ્લોપમ સાગરોપમે કરીને
 દ્રષ્ટિવાહને વિષે પૃથિવી, અપ્, તેહિ, વાયુ, પ્રત્યેક વનસ્પતિ અને
 ત્રસ એ ૭ કાયના જીવનું પરિમાણુ કહ્યું છે. પ્રશ્ન સૂક્ષ્મ વાલા-
 અને આંતરે અસ્વૃષ્ટ આકાશ પ્રદેશ કેમ હોય ? ઉત્તર-કુખાંડ
 [કોણું] ભૂત માંથાને વિષે તે કુખાંડને આંતરે ન્હાનાં બીજો-
 રાદિનાં ફળ ઘણાં રહે, તે ફળને આંતરે વાલ પ્રમુખના ફાણા
 ઘણા રહે, તે ફળને આંતરે વળાં સરસવના ફાણા ઘણા રહે, એમ એ
 દૃષ્ટાંતે વાલાઅથકી આકાશપ્રદેશ અતિ સૂક્ષ્મ છે તેથી ઠાંસીને
 ભરેલા વાલાઅને આંતરે પણ અસંખ્યાતા આકાશપ્રદેશ અસ્વૃષ્ટ
 હોય એ ૭ પ્રકારે પલ્લોપમ સાગરોપમનું સ્વરૂપ શ્રી અનુયોગ-
 દ્વારસત્ર થકી કહ્યું ॥ ૮૫ ॥

પુદ્ગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ.

દ^૧વ્વે રિ^૨ત્તે લે^૩, મા^૪વે ચ^૫ઝહ દુહ^૬ યરો સુદુમો;
હોદ્ અણંતુસ્સપ્પિણિ-પરિ જો પુગ્ગલપરદો ॥૮૬॥

દવ્વે=દ્રવ્ય વિષયક.

ચિત્તે=ક્ષેત્ર વિષયક.

કાલે=કાળ વિષયક.

માવે=ભાવ વિષયક.

ચઝહ=ચાર પ્રકારે.

દુહ=એ પ્રકારે.

ઘાયરો=બાહર

સુદુમો=સૂક્ષ્મ

હોદ્=હોય.

અણંતુસ્સપ્પિણિપરિમાણો=અ-

નંત ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી

પ્રમાણ.

પુગ્ગલપરદો=પુદ્ગલપરાવર્ત

અર્થ—દ્રવ્ય વિષયક, ક્ષેત્રવિષયક, કાળવિષયક અને ભાવ વિષયક એમ ચાર પ્રકારે પુદ્ગલપરાવર્ત બાહર અને સૂક્ષ્મ એ બે બે ભેદે હોય, તે દરેક અનંત ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી પ્રમાણ હોય છે. ॥ ૮૬ ॥

વિવેચન—દ્રવ્યથી પુદ્ગલપરાવર્ત ૧, ક્ષેત્ર થકી પુદ્ગલ પરાવર્ત ૨, કાળ થકી પુદ્ગલપરાવર્ત ૩ અને ભાવ થકી પુદ્ગલ પરાવર્ત ૪, એમ ચાર ભેદે પુદ્ગલપરાવર્ત છે. તે વળી દરેક બાહર અને સૂક્ષ્મ એમ બે બે ભેદે હોય એટલે આઠ ભેદે પુદ્ગલ પરાવર્ત હોય. એ આઠ માહેનું એકેક પુદ્ગલપરાવર્ત અનંતો ઉત્સર્પિણી ૧ અવસર્પિણી ૨ પ્રમાણ હોય. ॥ ૮૬ ॥

૧ જોમા સમયે સમયે પ્રાણીઓના શરીર તથા આયુષ્યના પ્રમાણા-
દિકની અપેક્ષાએ વૃદ્ધિ અનુભવાય તે ઉત્સર્પિણી.

૨ જોમા સમયે સમયે પ્રાણીઓના શરીર તથા આયુષ્યના પ્રમાણા-
દિકની અપેક્ષાએ દાનિ અનુભવાય તે અવસર્પિણી.

દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્તનું સ્વરૂપ

ઊરલાદસત્તગેળં, ઇગજિઓ મુ ઇ ફુસિઅ ઠવ ણૂ;
જત્તિઅકાલિ સ થૂલો, દઠ્ઠવે સુહુમો સગ યરા ॥૮૭॥

ઊરલાદસત્તગેળં=ઔદારિકાદિ
સાતપણે

ઇગજિઓ=એક જીવ.

મુઅદ=મુકે-છાડી દે.

ફુસિઅ=સ્પર્શ કરીને-પરિણ-
માવીને

સઠ્ઠવઅણૂ=ચૌદ રાજલોકમાં
રહેલા સર્વ પરમાણુઓને

જત્તિઅકાલિ=જેટલા કાળે.

સ=તેટલોકાળ

થૂલો=સ્થૂલ-આકાર.

દઠ્ઠવે=દ્રવ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત

થાય.

સુહુમો=સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય પુદ્ગલ-

પરાવર્ત

સગન્નયરા=સાત માંહેલી એ-
કેકી વર્ગીણા વડે.

અર્થ.—જેટલા કાળે ચૌદ રાજલોકમાં રહેલા સર્વ પરમાણુઓ
ઔદારિકાદિ સાતપણે એક જીવ સ્પર્શી પરિણમાવીને ત્યાગ કરે
તે (તેટલા કાળે) સ્થૂલ દ્રવ્ય પુદ્ગલ પરાવર્ત થાય. અને સાત
માંહેથી એકેકી કોષપણુ એક પણુ સર્વ પરમાણુઓ સ્પર્શી
પરિણમાવીને ત્યાગ કરે તેટલે કાળે સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય પુદ્ગલ-
પરાવર્ત થાય. ॥ ૮૭ ॥

ત્રિવેચન—હવે દ્રવ્ય થકી પુદ્ગલપરાવર્ત કહે છે, સંસાર
અટ્ટીમાં સમતો એક જીવ અનેકસવ પ્રહણુ કરવાવડે ચૌદ
રાજ પ્રમાણુ લોકના સર્વ પરમાણુઓ આહારક વિના ઔદારિક-
શરીરાદિ સાતપણે યથાથોગ્ય પરિણમાવા તરૂપપણે કરીને જેટલે
કાળે મુકે તેટલે કાળે એ દ્રવ્ય થકી સ્થૂલ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય
૧ અને તે સાત માંહેથી ઔદારિકાદિ કોષ પણુ એકપણુ ચૌદ
રાજલોકનાં સર્વ પરમાણુઓ ફરસી પરિણમાવીને એક જીવ જેટલે

* પુદ્ગલાનાં ચતુર્દશ રજ્જાત્મક લોકાર્તિ સમસ્ત પરમાણુને
પરાવર્ત. ઔદારિકાદિ શરીરપણે ગ્રહણ કરીને મુકવું તે રૂપ ફરફાર છે યસ્મિન્
કાલવિશેષે જે કાળને વિષે સ પુદ્ગલપરાવર્તઃ ને પુદ્ગલપરાવર્ત.

કાળ મૂકે ત્યારે તેટલે કાળે દ્રવ્યચક્રી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય. આમાં વચ્ચે વચ્ચે શેષ છ વર્ગજાપણે પરિણમાયેલા પુદ્ગલો ગણવાના નથી. એ સૂક્ષ્મમાંહે બાદર પુદ્ગલપરાવર્ત અનંતા વહી જાય. એ દ્રવ્યથી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત જ્ઞાન ભેદે હોય ઔદારિક ૧, વૈકલ્પિક ૨, તૈજસ ૩, કાર્મણ ૪, મન ૫, ભાષા ૬, અને ઉચ્છ્વાસ ૭, એ સાતનું અદ્યપબહુત્વ. કહીએ છીએ-કાર્મણ શરીર પુદ્ગલપરાવર્તનો નિવર્તનકાળ સર્વ થકી થોડો હોય. ૧, તે થકી તૈજસશરીર પુદ્ગલપરાવર્તનો નિવર્તનકાળ અનંતગુણો ૨, એમ અનુક્રમે ઔદારિક ૩, વાસોચ્છ્વાસ ૪, મન ૫, ભાષા ૬ અને વૈકલ્પિક પુદ્ગલપરાવર્તનો નિવર્તનકાળ એકેકથી અનંતગુણો અધિક જાણવો ૭, એ પ્રકારે નિવર્તનકાળનું અદ્ય બહુત્વ જાણવું.

હવે વૈકલ્પિક પુદ્ગલપરાવર્ત હવે અનંતા કીધા પણ તે બીજા સર્વ થકી થોડો કીધા છે ૧, તે થકી ભાષા પુદ્ગલપરાવર્ત અનંતગુણો કીધા છે ૨, એમ મન ૩, વાસોચ્છ્વાસ ૪ ઔદારિક ૫, તૈજસ ૬ અને કાર્મણ પુદ્ગલપરાવર્ત ૭ ઉત્તરોત્તર એકેક થકી અનંતગુણો કીધા છે. એ સર્વ પુદ્ગલપરાવર્તનું જ્ઞાન અનંતો ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી પ્રમાણ જાણવું. ॥ ૮૭ ॥

ક્ષેત્રાદિ પુદ્ગલપરાવર્તનું સ્વરૂપ.

લોગપણસોસપ્પિણિ,—સમયા અણુભાગવંધઠાણા ચ,

જહંતહ કમસરણેણં, પુટ્ટા સિત્તાઇધુલિઅરાં ॥૮૮॥

૧ કેટલાક આચાર્ય દ્રવ્ય પુદ્ગલપરાવર્તનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે વર્ણવે છે—જ્યારે એક જીવ અનેક ભવ પ્રદણ કરવા વડે ઔદારિક, વૈકલ્પિક, તૈજસ અને કાર્મણ એ ચાર શરીરપણે યથાયોગ્ય સહજ લોકવર્તિ મર્વ પુદ્ગલોને પરિણમાવીને મૂકે છે ત્યારે બાદર દ્રવ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત થાય છે, વળી જ્યારે ઔદારિકાદિ ચાર માટેથી મર્ધ પણ એક શરીર વડે સર્વ પુદ્ગલોને પરિણમાવીને મૂકે છે ત્યારે સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત થાય. આમાં વચ્ચે વચ્ચે જ્ઞાત્રીના શરીરરૂપે પરિણમાયેલા પુદ્ગલોની ગણતરી કરવાની નથી.

इति स्वोपगटीकायाम् ।

લોગપ્પસા=લોકક્ષેત્રના પ્રદેશો.

ઉત્તરપિણીસમયા=ઉત્તરપિણી

અવસર્પિણીના સમયો

અણુભાગવંધટાણા=રસબંધનાં

સ્થાનો.

જહતહ=જેમ તેમ-આડાઅવળા

કમ=અનુક્રમે.

મરણેજં=મરણ વડે.

પુટ્ટા=સ્પર્શ કરેલા

સ્પર્શાદિ=ક્ષેત્રાદિક.

ચૂલિકરા=ખાદર અને સૂક્ષ્મ

પુદ્ગલપરાવર્ત.

અર્થ—લોકક્ષેત્રના પ્રદેશો. ઉત્તરપિણી અવસર્પિણીના સમયો અને રસબંધના સ્થાનો જેમાં તેમ [ક્રમ વગર] અને અનુક્રમે મરણ વડે સ્પર્શ કરાય ત્યારે ક્ષેત્રાદિ ખાદર અને સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત અનુક્રમે થાય ॥ ૮૮ ॥

વિવેચના—હવે ક્ષેત્રાદિક ૩ પુદ્ગલપરાવર્ત કહે છે.—ચૌદ રાજલોકના સર્વ આકાશપ્રદેશ ૧, ઉત્તરપિણી અવસર્પિણીના સર્વ સમય ૨ અને અનુભાગબંધનાં સ્થાનક એટલે રસબંધના હેતુ ૩પ અધ્યવસાયનાં સ્થાનક ૩, એ ત્રણે જેમ તેમ—આઘા પાછા [ક્રમાત્ક્રમ] મરણ કરીને ફરસી રહે ત્યારે ક્ષેત્રાદિક એટલે ક્ષેત્રથી, કાળથી અને ભાવથી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત અનુક્રમે થાય; અને એ ત્રણે અનુક્રમેજ મરણ કરીને ફરસે ત્યારે ક્ષેત્રથી, કાળથી અને ભાવથી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય. તે આ પ્રમાણે—

ચૌદ રાજલોકના આકાશપ્રદેશ સર્વ મરતી વેળાએ એવી રીતે ફરસે કે એક મરણે એક આકાશપ્રદેશ લેખાય અને પૂર્વે જે આકાશ પ્રદેશે મર્યા હોય તે આકાશપ્રદેશે ફરી મરે તે લેખામાં આવે નહીં, એમ કોઇ આકાશપ્રદેશ મરણે કરી ફરસ્યા વિના ન રહે ત્યારે ક્ષેત્રથી વાદર પુદ્ગલપરાવર્ત થાય ૩. મેરૂ પર્વતના મધ્યે ૮ રૂચક પ્રદેશ છે તે માંહેલા એક પ્રદેશે પ્રથમ મરે ત્યાર પછી વળી કોઇક કાળાંતરે તે પ્રદેશની પાસેના બીજા પ્રદેશે મરે તે લેખાય ત્યાર પછી વળી કોઇક કાળાંતરે તેને અડકતાં [નજીકના] ત્રીજે પ્રદેશે મરે તે લેખાય. તેના ગાળામાં આવે પાછો પ્રદેશે મરે તે લેખામાં નહીં એમ અનુક્રમે મરતાં એક એક પ્રદેશ ફરસતો સમગ્ર ચૌદ રાજલોકના આકાશપ્રદેશ ફરસી રહે ત્યારે

૧ “જેમ તેમ, અનુક્રમે” આ શબ્દો પહેલા પુ. પરા. માં કહ્યા નથી તેનું કારણ કે સૂ. ૬૦ પ્ર. પરા. કોઈ પણ એક જ વર્ગીકૃત વડે પૂર્ણ ગણાય છે.

ક્ષેત્રથી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય ૪. ઉત્સર્ગિષ્ણી અને અવસર્ગિષ્ણી એ બે મળીને ત્રીજા કોણકોણિ સાગરોપમે એક કાળચક્ર દેવવાય, તેના સર્વ સમય ઇવ મરણે કરીને દરમે એટલે જે સમયે પૂર્વે મર્યા હોય તેજ સમયે ફરી મરે તે લેખાય નહીં અનેરે સમયે મરે તે લેખાય. એમ કાળચક્રના સર્વ સમય મરણ [૧૩] દરમી રહે ત્યારે કાલચક્રી વાદર પુદ્ગલપરાવર્ત થાય ૫. તે કાળચક્રને પાછેલે સમયે મરે ત્યાર પછી વળી ક્યારેક કાળચક્રને બીજે સમયે મરે તે લેખાય ત્યાર પછી વળી ક્યારેક કાળચક્રને ત્રીજે સમયે મરે તે લેખાય. વચ્ચે વચ્ચે આધે પાછે સમયે મરે તે લેખામાં નહીં. એમ અનુક્રમે મરતો કાળચક્રના સર્વ સમય દરમી રહે ત્યારે કાલચક્રી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય ૬. એક સમયના ઉપદેશા મુકમ તેડિયાય ઇવ અસંખ્યાતા લેકાકાગ પ્રદેગપ્રમાણ છે, તે થકી સર્વ તેડિયાય ઇવ અસંખ્યાત-ગુણ છે, તે થકી તે તેડિયાય ઇવની કાયસ્થિતિ અસંખ્યાતગુણી છે, તે થકી સંયમનાં સ્થાનક અસંખ્યાતગુણાં છે, તે થકી રસ અધના અધ્યવસાયસ્થાનક તીવ્રમંદાદિ બેદે અસંખ્યાતગુણાં છે. તે રસઅધને સ્થાનકે મરતો ઇવ ક્યારેક મંદાધ્યવસાયે મરે, કોઈ વારે તીવ્રે અને કોઈવારે અતિ તીવ્રે મરે, એમ મરતો સર્વ રસ-અધનાં અધ્યવસાયસ્થાનક દરમી રહે ત્યારે માવચક્રી વાદર પુદ્ગલપરાવર્ત થાય ૭. અને જ્યારે પ્રથમ અતિ મંદ સ્થાનકે વર્તતો મરે. પછી કોઈક કાળાંતરે તેથી ચક્રને બીજે અધ્યવસાય સ્થાનકે વર્તતો મરે, તે પછી વળી કોઈક કાળાંતરે તેથી ચક્રને ત્રીજે અધ્યવસાયસ્થાનકે વર્તતો મરે, વચમાં આધે પાછે સ્થાનકે મરે તે લેખામાં નહીં, એમ અનુક્રમે રસઅધના અધ્યવસાયસ્થાનકે મરતો સર્વ સ્થાનક દરમી રહે ત્યારે માવચક્રી સૂક્ષ્મ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય ૮. તથા પ્રદારાંતરે વર્ક ૫, ગંધ ૨, રસ ૫, સ્પર્શ ૮. અગુરૂત્તર ૧ અને ગુરૂત્તર ૧, એ બાવીસ બેદે કરીને સર્વ લોકના પરમાણુ દરમીને મૂકે ત્યારે બાદર ક્ષાય પુદ્ગલપરાવર્ત થાય, એ દર માંહુથી એકેકાણે સર્વ પુદ્ગલ દરમી રહે ત્યારે મુકમ બાવ પુદ્ગલપરાવર્ત થાય. એમ ૨૨ બેદે પાણુ મુકમ બાવ પુદ્ગલ પરાવર્ત થાય ॥ ક્ષતિ પુદ્ગલપરાવર્ત સ્વરૂપ જય. ॥ ૮૮ ॥

ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાન્ય પ્રદેશબંધક.

અપ્પયરપયંદિબંધી, ડ હજોગી અ સદ્દિ પજ્જતો;
કુણહ પપ્પસુ હોસં, જહનન્યં તસ્સ વચ્ચાસે ॥ ૮૧ ॥

યરપયંદિબંધી=અદ્વૈતર

પ્રકૃતિનો બંધક

જોગી=સર્વોત્કૃષ્ટ યોગવાળો

સન્નિપજ્જતો=સંજ્ઞિપર્યાપ્તો

કુણહ=કરે છે.

પપ્પસુક્કોસં=પ્રદેશોનો ઉત્કૃષ્ટ

પ્રદેશબંધ

જહનન્યં=જ્ઞાન્ય પ્રદેશબંધ

તસ્સ=તેના.

વચ્ચાસે=વિપરીતપણે.

અર્થ—અદ્વૈતર પ્રકૃતિનો બંધક, સર્વોત્કૃષ્ટ યોગવાળો અને સંજ્ઞિપર્યાપ્તો પ્રદેશોનો ઉત્કૃષ્ટ બંધ કરે અને તેથી વિપરીતપણે જ્ઞાન્ય પ્રદેશબંધ કરે ॥ ૮૧ ॥

વિવેચન—હવે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધક અને જ્ઞાન્ય પ્રદેશબંધક કેવા હોય તેનું સ્વરૂપ કહે છે.

જે મૂળ પ્રકૃતિ અને ઉત્તર પ્રકૃતિ થોડી બાંધે તે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે; કર્મહલિયાના ભાગ થોડા થાય તેથી દરેકને પ્રદેશ ઘણા આવે માટે અદ્વૈતર પ્રકૃતિનો બંધક અને સર્વોત્કૃષ્ટ યોગવાળો એવો અસંજ્ઞી અપર્યાપ્તો જીવ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે. તેને વિપર્યાસે એટલે બહુ પ્રકૃતિના બાંધનારને કર્મહલિક ઘણે ભાગે બહેંચાતા હોવાથી દરેકને પ્રદેશ થોડા આવે માટે ઉત્કૃષ્ટ પ્રકૃતિનો બંધક અને મંદયોગવાળો એવો અસંજ્ઞી અપર્યાપ્તો જીવ જ્ઞાન્ય પ્રદેશબંધ કરે ॥ ૮૧ ॥

પ્રદેશબંધના સ્વામી

મિચ્છા^૧અજયચંડ^૪આઝ, ચિત્તિગુણવિણુમોહિસત્તમિચ્છાઈ^૭
છપ્પહં^{૧૭} સતરસસુહુમો^૧, અજયા^૧ દેસા^૧ ચિત્તિકસાણ^૨ ॥ ૯૦ ॥

૧-૨-૩ ઉત્કૃષ્ટ યોગે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ બંધાય, અને સંજ્ઞી તથા પર્મા
માને જ ઉત્કૃષ્ટ યોગ હોય તેથી એ પણ ત્રણ વિશેષણ સાથેક છે.

મિચ્છા=મિથ્યાદ્રષ્ટિ

અજયચંડ=અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ

આદિ ચાર ગુણસ્થાનવાળા

માઝ=આયુષ્યનો..

ચિત્તિગુણવિણુ=બીજા ત્રીજા ગુ-

ણ હાણા વિના.

મોહિ=મોહનીય કર્મને વિષે.

સત્ત=સાત ગુણહાણાવાળા

મિચ્છાઈ=મિથ્યાત્વાદિ

છળહં=છ મૂળ પ્રકૃતિનો

સત્તરસ=સત્તર ઉત્તર પ્રકૃતિનો

સુદુમો=સુક્ષ્મસંપરાય ગુણહા-

ણાવાળો

અજયા=અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ

દેસા=દેશવિરતિ.

ચિત્તિકસાપ=બીજા ત્રીજા કષા-

યોનો

અર્થ—મિથ્યાદ્રષ્ટિ અને અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ આદિ ગુણહાણાવાળા આયુકર્મનો, બીજા ત્રીજા ગુણહાણા વિના મિથ્યાત્વાદિ સાત ગુણહાણાવાળા મોહનીય કર્મનો, સુક્ષ્મસંપરાયવાળો છ મૂળ પ્રકૃતિ અને સત્તર ઉત્તર પ્રકૃતિનો, અવિરતિ બીજા કષાયોનો અને દેશવિરતિ ત્રીજા કષાયોનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે ॥ ૯૦ ॥

ચિવેચન:—હવે મૂળ અને ઉત્તર પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધના સ્વામી કહે છે.—

મિથ્યાદ્રષ્ટિ ૧, અને અવિરત ૨, દેશવિરત ૩ પ્રમત ૪, અને અપ્રમત ૫ એ પાંચ ઉત્કૃષ્ટ યોગી સંજોપર્યાપ્તા આયુ કર્મ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશનું બાંધે. બીજું ત્રીજું [સારવાદન મિત્ર] ગુણહાણું વળીને શેષ મિથ્યાત્વથી અનિવૃત્તિ પર્યંત સાત ગુણહાણાવાળા ઉત્કૃષ્ટયોગી થકા મોહનીયકર્મ ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશનું બાંધે સપ્તવિધબંધક હોવાથી આયુ મોહ વળીને શેષ ૬ મૂળ પ્રકૃતિનો અને જ્ઞાનાવરણીય ૫, જ્ઞાનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫, સાતાવેદનીય ૧, યશનામ ૧ અને ઉચ્ચગોત્ર ૧, એ ૧૭ ઉત્તર પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સુક્ષ્મસંપરાય ગુણહાણાવાળો કરે; ત્યાં એટલીજ પ્રકૃતિનો બંધ છે તે માટે.

૧ દાતૃપ્રતિમાદકયોરન્તરવિષ્ણતયા દાતાર અને મદણ કરનારના વચ્ચે વિધનપણે અયત્તે-મચ્છતિ આવે રૂતિ અન્તરાયમ્ એ અંતરાય અને વિશેષેણ દુન્યન્તે વિગેષ પ્રકારે દણ્યાય છે દાનાદિલઙ્ગયો દાનાદિ લઙ્ગિભવો અવેન રૂતિ વિષ્ણમ્ ને વડે તે વિધન

અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ સમવિધખંધક ઉત્કૃષ્ટયોગી ખીજા અપ્ર
ત્યાખ્યાનીય કષાયનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશખંધ કરે. દેશવિરતિ સમવિધ
ખંધક ઉત્કૃષ્ટ યોગી થકો ત્રીજો પ્રત્યાખ્યાનીય કષાય ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશે
ખાંધે. ॥ ૯૦ ॥

પણ^૫અનિ^૧અદ્વિ^૧સુખગ^૧દ્વિ^૧, નરા^૧ત^૧ ર^૩ ભગતિ^૩ગવિ^૩ઉવિ^૩વિદુગં^૩;
સમ^૧ચર^૧સમસા^૧યં, વદ્દરં^૧ મિચ્છો^૧ વ સમ્મો^૧ વા ॥૯૧॥

પણ=પુરૂષવેદ અને સંજ્ઞવલનક-

પાય એ પાંચ

અનિઅદ્વિ=અનિવૃત્તિ ખાદરવાળો

સુખગદ્વિ=શુભ વિહારયોગતિ.

નરાત=મનુષ્યાયુ,

સુરસુભગતિગ=દેવાત્રિક, સુભગ-

ત્રિક,

વિવિવિદુગં=વૈકિંચદ્વિક

સમચરંસં=સમચતુરસ્ર સં-
સ્થાન.

અસાયં=અસાતાવેદનીય.

વદ્દરં=વજ્રકપલનારાય સંઘયજ્ઞ

મિચ્છો=મિથ્યાદ્રષ્ટિ.

વ=અથવા

સમ્મો=સમ્યગ્દ્રષ્ટિ

અર્થા—અનિવૃત્તિખાદર શુભસ્થાનવાળો [પુરૂષવેદ અને
સંજ્ઞવલન કષાય] પાંચનો અને મિથ્યાત્વી અથવા સમ્યગ્દ્રષ્ટિ
શુભવિહારયોગતિ, મનુષ્યાયુ, સુરત્રિક, સુભગત્રિક, વૈકિંચદ્વિક, સમ-
ચતુરસ્રસંસ્થાન, અસાતાવેદનીય અને વજ્રકપલનારાય સંઘયજ્ઞ
[૧૩ પ્રકૃતિ] નો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશખંધ કરે. ॥ ૯૧ ॥

વિવેચન — પુરૂષવેદ ૧ અને સંજ્ઞવલનના ૪ કષાય એ પાંચને
અનિવૃત્તિખાદર ઉત્કૃષ્ટયોગી ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશે ખાંધે, એક અથવા બે
સમય લગે; ૬૪ાં પ્રકૃતિ થોડો ખંધાય તેથી ભાગ ઘણો આવે તે
માટે. શુભવિહારયોગતિ ૧, મનુષ્યાયુ ૨, દેવાત્રિક ૫, સુભગ સુસ્વર
આદેય એ સુભગત્રિક ૮, વૈકિંચદ્વિક ૧૦, સમચતુરસ્ર સંસ્થાન ૧૧,

અસાતાવેદનીય ૧૨, અને વજ્રપક્ષનારાય સંઘયજી ૧૩, એ તેર પ્રકૃતિ મિથ્યાત્વી અથવા સમ્યક્ત્વી ઉત્કૃષ્ટ યોગે વર્તીતો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશથી બાંધે. તે ઉપરાંતનાં બંધક નામની પ્રકૃતિ અધિકી બાંધે, તે માટે ત્યાં ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ હોય નહીં. ॥ ૯૧ ॥

નિદ્વાપયલાદુજુઅલ-મયકુચ્છાતિત્થ *સમ્મગો સુજઈ;
આહારદુગં સેસા, ઉક્કોસપપ્પસગા મિચ્છો ॥ ૯૨ ॥

નિદ્વાપયલા=નિદ્રા, પ્રયસા

દુજુઅલ=બે યુગલ

મયકુચ્છાતિત્થ=ભય, ભુગુપ્પા

અને તીર્થકર નામકર્મને

સમ્મગો=સમ્યગ્દ્રષ્ટિ

સુજઈ=અપ્રમત્તયતિ અને

અપૂર્વકરણુ ગુણકાણવાળા.

આહારદુગં=આહારકદ્વિને

સેસા=બાકીની ૬૬ પ્રકૃતિ.

ઉક્કોસપપ્પસગા=ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશ

બંધવાળી.

મિચ્છો=મિથ્યાદ્રષ્ટિ કરે.

અર્થ—સમ્યગ્દ્રષ્ટિ નિદ્રા, પ્રયસા, બે યુગલ, ભય, ભુગુપ્પા અને તીર્થકર નામને, ૩૭૦ સાધુ આહારકદ્વિને, અને મિથ્યાદ્રષ્ટિ બાકીની [૬૬] પ્રકૃતિઓને ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધવાળી કરે.

વિવેચન—^૧નિદ્રા ૧; પ્રયસા ૨, દ્વાસ્ય સતિ, શોક અસતિ એ બે યુગલ ૬, ભય ૭, ભુગુપ્પા ૮ અને તીર્થકર નામ ૯, એ નવ પ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સમ્યક્ત્વી કરે ઉત્કૃષ્ટયોગી સમ-વિધ બંધક સુચતિ અપ્રમત્ત તથા અપૂર્વ કરણે વર્તીતો નામની ૩૦

* સમ્યગ્ ગચ્છતિ ધાનાદિમોક્ષમાર્ગે હિતિ સમ્યગ્ ।

૧ નિતરાં તદનદ્વાનિ-કુત્તિસતત્વ-અવિસ્પષ્ટત્વં ગચ્છતિ આત્મા-નપણાને પામે ચેતન્યં ચેતના અનયા હિતિ નિદ્રા જે ૧૩ તે નિદ્રા

૨ આ બે ગુણકાણવાળા પ્રમાદરહિત દ્વાવાથી તેઓ રાસતિ ભે, માટે સુપતિ (૩૭૦ સાધુ) સબ્દે આ બે ગુણસ્થાનસ્વાળા લીધા.

બાંધતો આહારકદ્ધિક ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશનું બાંધે શેષ=૬૬ પ્રકૃતિ રહી
તેના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ ઉત્કૃષ્ટયોગી મિથ્યાત્વી જ કરે; જ્યાં જ્યાં
આછી પ્રકૃતિ બંધાય ત્યાં ત્યાં જે જે પ્રકૃતિ બાંધે તેના ઉત્કૃષ્ટ
પ્રદેશબંધ ઉત્કૃષ્ટ યોગવંત થકો કરે; એ હેતુ સઘળે જાણવો. ૥૯૨॥

સુમુળી દુન્નિ સન્નિ, નિરયતિગ રાડ રવિડવિદુગં ।

સમ્મો જિણં જહન્નં, સુ મનિગોઆઈ ણિ સે ॥૧૩॥

સુમુળી=સારા યુનિ-અપ્રમત-
યતિ.

દુન્નિ=એ પ્રકૃતિ [આહારક
દ્ધિક] ને

બસન્ની=અસંજી પર્યાપ્તો.

નિરયતિગ=નરકત્રિક,

સુરાડ=દેવાયુને

સુરવિડવિદુગં=સુરદ્ધિક અને
વૈદિક્યદ્ધિકમે.

સમ્મો=સમ્યગ્દ્રષ્ટિ.

જિણં=જિન નામકર્મને.

જહન્નં=જઘન્ય પ્રદેશબંધ

સુદ્ધમનિગોઅ=અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ
નિગોદ જીવ.

આઈસ્રણિ=ઉત્પત્તિના પહેલા
સમયે.

સેસા=બાકીની ૧૦૯ પ્રકૃતિ

અર્થ:—અપ્રમત યતિ આહારકદ્ધિકને, અસંજી પર્યાપ્તો
નરકત્રિક તથા દેવાયુને સમ્યગ્દ્રષ્ટિ દેવદ્ધિક, વૈદિક્યદ્ધિક તથા જિન
નામકર્મને અને અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મનિગોદ જીવ ઉત્પત્તિના પહેલા
સમયે બાકીની [૧૦૯] પ્રકૃતિને જઘન્ય પ્રદેશબંધવાળી કરે. ૯૩ ॥

વિવેચન:—હવે ઉત્તર પ્રકૃતિના જઘન્ય પ્રદેશબંધના સ્વામી

કહે છે.—

= શેષ ૬૬ પ્રકૃતિઓ નીચે પ્રમાણે

૩ થીણુદ્ધિક, ૧ મિથ્યાત્વમોહ, ૪ અનંતાનુબંધી કષાય, ૧
આવેદ, ૧ નપુસકવેદ, ૩ તિર્થચત્રિક, ૩ નરકત્રિક, ૨ મનુષ્યદ્ધિક, ૫
ભતિ, ૨ ઔદાગિકદ્ધિક, ૧ તૈજસશરીર, ૧ કાર્મણુશરીર, ૫ પ્રથમ
સિવાય પાંચ સધયણુ, ૫ પ્રથમ સિવાય પાંચ સંશ્યાન, ૪ વર્ણ ચતુષ્ક
૧ અશુભવિકાયોગતિ, ૧ પરાધાત, ૧ ઉશ્વાસ, ૧ ઉશ્વોત, ૧ અશુભલક્ષુ
૧ આતપ ૧ નિર્માણુ, ૧ ઉપધાત, ૬ ત્રસપદ્ધક, ૧૦ સ્થાવરદશક, અને
૧ નીચજોત્ર.

અપ્રમત્ત યતિ પરાવર્તમાન અષ્ટવિધબંધ સ્વપ્રાયોગ્ય
 ૧ જઘન્ય વીર્યવંત^૨ નામની ૩૧ પ્રકૃતિ બાંધતો આહારકલ્પનો
 જઘન્ય પ્રદેશબંધ કરે. તથા અસંજો યોગમાન^૩ યોગવંત ૫
 યતિો નરકત્રિક અને દેવાયુ એ ૪ પ્રકૃતિનો જઘન્ય પ્રદેશબંધ
 કરે; તે જઘન્ય ૧ સમય અને ઉત્કૃષ્ટ ૪ સમય લગે કરે. જઘન્ય
 બંધનો કાળ સઘળે એ પ્રમાણે જાણવો. તથા દેવદ્વિક ૨ વૈક્રિય-
 દ્વિક ૨ અને જિનનામ ૧, એ પાંચ પ્રકૃતિનો જઘન્ય પ્રદેશબંધ
 સમ્યગ્દ્વિદિ પોતાના ભવને પ્રથમ સમયે વર્તતો બાંધે, તે આ
 પ્રમાણે—કોઈ એક જીવ જિનનામ બાંધીને અતુતર વિમાને દેવતા
 ઉપન્યો; ત્યાં પ્રથમ સમયેજ સ્વપ્રાયોગ્ય જઘન્યવીર્યવંત થકો
 જિનનામનો જઘન્ય પ્રદેશબંધ નામની ૩૦ પ્રકૃતિઓ બાંધતો થકો
 કરે, અને દેવદ્વિક વૈક્રિયદ્વિકને જિનનામ બાંધે તકો જ દેવના
 નારકો વ્યર્થને મનુષ્યપણે ઉપન્યો થકો પ્રથમ સમયે સ્વપ્રાયોગ્ય
 જઘન્યવીર્યવંત. જિનનામ યુક્ત દેવયોગ્ય નામની ૨૯ પ્રકૃતિ
 બાંધતો થકો જઘન્ય પ્રદેશ બાંધે. સૂક્ષ્મનિગોદ જીવ અપર્યાપ્તો
 પોતાના ભવને પહેલે સમયે વર્તતો સર્વથી જઘન્ય વીર્યવંત
 , તથા સંભવ ઘણી પ્રકૃતિ બાંધતો થકો રોપ ૧૦૯ પ્રકૃતિનો જઘન્ય
 પ્રદેશબંધ કરે. ॥ ૬૩ ॥

૧ જઘનમઘસ્તાદ્—નિકુળો માગઃ જઘન્ય એટલે નીચેનો ભાગ
 ૨ મઘં જઘન્યં ત્યાં ઉત્પન્ન થયેલ તે જઘન્ય; રામ મલાદિ ત્યાં નિશ્ચે
 યોગ સાચ છે તેની જેમ, આ લક્ષણવડે જઘન્ય એટલે સર્વસ્તોક અર્થ
 જાણવો.

૨ વિવિધપ્રકાર વિવિધ પ્રકારે ફરવતિ પ્રેરે યત્પ્રાણિન જે પ્રાણી-
 ને ક્રિયાસુ ક્રિયાઓમાં તદ્ વીર્યમ્ તે વીર્ય

૩ એક યોગમાયો બીજા યોગમાં સચાર કરતો ‘પરાવર્તમાન’નો
 પણ એજ અર્થ છે.

* જવોત્પત્તિના પ્રથમ સમય વિના અપલે

પ્રદેશબંધના ભાંગા

દંસણછગમયકુચ્છા, વિંતિતુરિંઅકસાયવિંઘનાણાં;
મૂઃ છગેણુકોસો, ચઢહ દુહા સેસિ સવ્વત્થ ॥ ૧૪ ॥

દંસણછગમયકુચ્છા=દર્શન-
પદ્ક, ભય, જુગુપ્સા,
વિંતિતુરિકસાય=ખીજ, ત્રીજ
અને ચોથા ક્ષાયો
વિંઘનાણાં=પાંચ અંતરાય
અને પાંચ જ્ઞાનાવરણનો
મૂલછગે=મોહનીય અને આયુ
વર્ણને મૂળ છ પ્રકૃતિને વિષે.

અણુકોસો=અગત્યકૃષ્ટ પ્રદેશબંધ.
ચઢહ=ચાર પ્રકારે [જાણવો]
દુહા=બે પ્રકારે સાદિ, અધુવ.
સેસિ=બાકીના ત્રણ પ્રકારના
બંધને વિષે
સવ્વત્થ=બધે

અર્થ—દર્શનપદ્ક, ભય, જુગુપ્સા, ખીજ ત્રીજ ચોથા ક્ષાયો, પાંચ અંતરાય અને પાંચ જ્ઞાનાવરણનો તથા મોહનીય અને આયુ વર્ણને છ મૂળ પ્રકૃતિને વિષે અગત્યકૃષ્ટ પ્રદેશબંધ ચાર પ્રકારે [સાદિ અનાદિ વગેરે] જાણવો બાકીના ત્રણ પ્રકારના પ્રદેશબંધને વિષે અને બાકી રહેલ પ્રકૃતિના સર્વ પ્રકારના પ્રદેશબંધને વિષે સર્વત્ર બે ભેદે [સાદિ અધુવ] બંધ હોય. ॥ ૬૪ ॥

વિવેચન—હવે એ પ્રદેશબંધને વિષે માંગા કહે છે.—ચાર દર્શનાવરણીય અને બે નિદા એવં ૬, ભય ૭, જુગુપ્સા ૮, ખીજ-અપ્રત્યાખ્યાનીય ૯, ત્રીજ-પ્રત્યાખ્યાનીય ૪ અને ચોથા સંતવલન ૪ ક્ષાય એવં ૧૨ ક્ષાય મળીને ૨૦, પાંચ અંતરાય ૨૫ અને પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, એ ૩૦ ઉત્તર પ્રકૃતિનો અને મોહ તથા આયુ વર્ણને છ મૂળ પ્રકૃતિનો જે અગત્યકૃષ્ટ પ્રદેશબંધ તે સાદિ ૧, અનાદિ ૨, ધ્રુવ ૩ અને અધ્રુવ ૪, એ ચારે ભેદે હોય એ [૩૦=૬] પ્રકૃતિઓને વિષે બાકીના બંધ અને શેષ સર્વ પ્રકૃતિને

બંધ કરે, જ્યારે બંધ નહીં કરીને પડતો તથા ઉત્કૃષ્ટ બંધ થકી પણ પડતો અતુલકૃષ્ટ બંધ કરે ત્યારે તે સાદિ ૧, તે સ્થાનક નથી પામ્યા તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધ્રુવ, પૂર્વવત ૪. એટલે એ ૩૦ ઉત્તર પ્રકૃતિનો અતુલકૃષ્ટ બંધ ચારે ભેદે કહ્યો. હવે “હ્રદા સ્તેસિ સંવચય સ્તિ” શેષ જઘન્ય અજઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ એ ત્રણ બંધને વિષે સાદિ અધ્રુવ એ ભેદ હોય. ત્યાં એ ૩૦ પ્રકૃતિનો પૂર્વે ઉત્કૃષ્ટ બંધ કહ્યો તે પ્રથમજ બાંધવા માટે તે માટે સાદિ ૧, અને પછી અબંધક થાય તથા અતુલકૃષ્ટ બંધક થાય તે માટે અધ્રુવ ૨ હવે એ ૩૦ નો જઘન્ય પ્રદેશબંધ સૂક્ષ્મનિગો દિયા અપર્યાપ્તાને સર્વ થકી મંદ વીર્યવાળાને ભવને પહેલે સમયેજ પામીએ, દ્વિતીયાદિક સમયે અજઘન્ય બાંધે, વળી સંખ્યાતે કાળે જઘન્ય યોગ પામીને જઘન્ય પ્રદેશબંધ કરે વળી અજઘન્ય કરે, એમ એ બેને પરાવર્તે સાદિ અધ્રુવ એ બે ભાંગા હોય. હવે શેષ ૯૦ નો ચારે પ્રકારનો પ્રદેશબંધ તે સાદિ અધ્રુવ એ બે ભેદે હોય. ત્યાં થીણદ્વિત્રિક ૩, મિથ્યાત્વ ૧, અનંતાનુબંધી ૪, એ આઠનો મિથ્યાત્વી ઉત્કૃષ્ટ યોગી સંપતવિધબંધક એક અથવા બે સમય લગે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે, પછી તે ઉત્કૃષ્ટ યોગ થકી પડનો અતુલકૃષ્ટ પ્રદેશબંધ કરે વળી ઉત્કૃષ્ટ કરે એમ એ બેના સાદિ અધ્રુવ એ બે ભાંગા ઉપજે; અને એ આઠ પ્રકૃતિનો જઘન્યબંધ તે સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્તો સર્વથી જઘન્ય વીર્યવંત ભવને પ્રથમ સમયે વર્તતો કરે, તે પછી દ્વિતીયાદિક સમયે અજઘન્ય બંધ કરે, કાળાંતરે વળી જઘન્ય કરે, એમ એ બે બંધ સાદિ અને અધ્રુવ હોય એમ વર્ણુ ચતુષ્ક ૪, તૈજસ ૫ કાર્મણુ ૬, ઉપવાત ૭, નિર્માણુ ૮ અને અગુરુલુ ૯, એ નવ પ્રકૃતિનો ચારે પ્રકારનો બંધ તે સાદિ અધ્રુવ એ બે ભેદે કહેવો પણ એનો ઉત્કૃષ્ટબંધ તે મિથ્યાત્વી ઉત્કૃષ્ટ યોગી સંપતવિધ બંધક નામની ૨૩ નો બંધક કરે શેષ પૂર્વવત; તથા અધ્રુવબંધી ૭૩ નો ચારે પ્રકારનો બંધ તે તે અધ્રુવબંધી છે માટે સાદિ અધ્રુવ એ બે ભેદેજ હોય.

હવે મૂળ પ્રકૃતિના ભાંગા કહે છે—મૂલજ્ઞને સ્તિ-મોહનીય અને આયુ વર્ણુ શેષ ૬ મૂળ પ્રકૃતિનો અતુલકૃષ્ટબંધ ચારે ભેદે

હોય; તે આ પ્રમાણે-એ છતો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશખંધ ક્ષપક અથવા ઉપશામક સૂક્ષ્મસંપરાધે ઉત્કૃષ્ટયોગી એક અથવા બે સમય લગે છે, પછી ઉપશાન્તભોલે અખંધક થકને પડતો અથવા ઉત્કૃષ્ટ યોગ થકી પણ પડતો જ્યારે અનુત્કૃષ્ટ પ્રદેશખંધ કરે ત્યારે તે સાદિ ૧, પૂર્વે એ સ્થાનક પામ્યો નથી તેને અનાદિ ૨, ધ્રુવ અધ્રુવ પૂર્વવત ૪, અને ચોપ ૩ ખંધ બે ભેદે હોય. ત્યાં ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશખંધ સૂક્ષ્મ સંપરાધે કહ્યો તે માટે સાદિ ૧, ત્યારપછી ઉપશાન્તભોલે છેક કરે તથા પડતો અનુત્કૃષ્ટ છે તે માટે અધ્રુવ ૨ એ ૬ નો જવન્ય પ્રદેશખંધ તો સૂક્ષ્મ નિગોહ અપર્યાપ્તો સર્વથી મંદ વીર્યવંત ભવને આધ સમયે કરે, તેજ દ્વિતીયાદિક સમયે અજવન્ય પ્રદેશ-ખંધ કરે વળી કાળાન્તરે જવન્ય કરે, તે માટે એ બંને બન્ધ સાદિ અધ્રુવ એ બે ભાગે હોય. હવે મોહના તથા આયુના ચારે પ્રકારના પ્રદેશખંધને વિષે બે ભેદે હોય ત્યાં મિથ્યાત્વી અથવા સમ્યક્ત્વી અનિવૃત્તિભાદરના અંતરંગે સ્તેતવિધખંધ વેળાએ ઉત્કૃષ્ટ યોગી છતો મોહનીયતો ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશખંધ કરે પછી અનુત્કૃષ્ટ, વળી ઉત્કૃષ્ટ, એમ એ બે બંધ સાદિ અધ્રુવ હોય. અને જવન્ય અજવન્ય તો સૂક્ષ્મ નિગોહમાંલે પૂર્વની પેરે કહેવા. આયુકર્મ તો અધ્રુવખંધી છે માટે તેના ઉત્કૃષ્ટાદિ ચાર બંધ સાદિ અધ્રુવ હોય.

હવે એ ભાંગાની સંખ્યા-મૂળ છ પ્રકૃતિના એકંદ્રીના ૬૪ ૬૪ એવં ૬૦ તથા બેના આઠ આઠ એવં ૭૬ અને ૩૦ ઉત્તર પ્રકૃતિના ૬૪ ૬૪ એવં ૩૦૦, અને ૬૦ પ્રકૃતિના આઠ આઠ એવં ૭૨૦ બે મળી ૧૦૨૦. મૂળ પ્રકૃતિના ૭૬ સહિત ૧૦૮૬ પ્રદેશ-ખંધના ભાંગા થાય ॥ ૯૪ ॥

સેદિઅસંવિજ્જંસે, જોગદાણાણિ પંચદિટ્ઠિદ્ધમેઆ;
ટિદ્ધંધંજ્જવમાયા-ગુભાગટાણા અમંવગુણા ॥૧૫॥

સેદિમસંજિજ્જસે=શ્રેણિના અ-
સંખ્યાતમે ભાગે
જોગદ્વાળાણિ=યોગસ્થાનો
પર્યટિદિમેયા=પ્રકૃતિભેદો, સ્થિ-
તિભેદો.

ઠિદ્વચ્ચઙ્ગવસાયા=સ્થિતિખંધ-
ના અધ્યવસાયસ્થાનો.
અણુમાગઠાણા=રસખંધના અ-
ધ્યવસાયસ્થાનો
અસંજિગુણા=અસંખ્યાતગુણા.

અર્થ — શ્રેણિના અસંખ્યાતમે ભાગે યોગસ્થાનો છે, તેથી પ્રકૃતિ ભેદો, સ્થિતિભેદો, સ્થિતિખંધનાં અધ્યવસાયસ્થાનો અને રસખંધના અધ્યવસાયસ્થાનો અનુક્રમે અસંખ્યાત ગુણા છે. ॥ ૯૫ ॥

વિવેચન:—હવે પૂર્વોક્ત યોગસ્થાનક વિગેરે સાત બ્રાહ્મણ અદ્યપચ્છત્વ કહે છે-ઘનીકૃત લોહની સાત રાજ સાંભી એક પ્રદેશની આકાશગ્રેણી તેના અસંખ્યાતમા ભાગને વિષે જોડા આકાશપ્રદેશ હોય તેટલાં યોગસ્થાનક [વીર્યના સૂક્ષ્મ વિભાગ] છે. આહીં છવ અનંતા છે અને યોગસ્થાન અસંખ્યાતાં છે, તે એકેકે સરખે યોગસ્થાને અનંતા સ્થાવર છવ છે મારે વળી સર્વ સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તા એક સમય લગે એક યોગસ્થાને હોય, બીજે સમયે અસંખ્યાતગુણા યોગ વધે, ત્યારે જૂદે જૂદે સ્થાનકે હોય અથવા એક સ્થાને પણ હોય અને ત્રસ છવો તો સરખે યોગસ્થાને અસંખ્યાતા હોય, તે મારે અસંખ્યાતાંજ યોગસ્થાનક છે પણ અનંતા નહીં વળી પર્યાપ્તા સર્વ છવ સ્વપ્રાયોગ્ય સર્વ જઘન્ય યોગસ્થાને જઘન્યથી ૧ સમય, અને ઉત્કૃષ્ટપણે ૪ સમય લગે રહે અને સ્વપ્રાયોગ્ય ઉત્કૃષ્ટ યોગસ્થાને જઘન્ય ૧ સમય, તથા ઉત્કૃષ્ટ થો સમય રહે, મધ્યમ યોગસ્થાને જઘન્ય ૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટા ૩-૪થી યાવત ૮ સમય પણ રહે, પછી વધેઘટે [યોગાન્તર થાય] એ યોગ પત્તર ભેદે છે તે પૂર્વે ચોથા કર્મગ્રંથમાંહે વિસ્તારે કહ્યા છે. તે યોગ સ્થાનથી મૂલપ્રકૃતિ અને ઉત્તર પ્રકૃતિના મેદ અસંખ્યાતગુણા છે. મૂળ પ્રકૃતિ ૮ અને ઉત્તર પ્રકૃતિ તો ૧૫૮ જ છે, પણ ક્ષેત્રાદિ સંખંધે કર્મને બંધના વિચિત્રપણા થકી અને ઉદયના વિચિત્રપણા

૧ એક એક યોગસ્થાને વર્તતાં નાના છવો વડે અથવા કાળ મેદે એક છવવડે સર્વ પ્રકૃતિઓ બંધાય છે તેથી,

થકી અસંખ્યાતા લેદ થાય છે. તેનું સ્વરૂપ સવિસ્તરપણે
આવશ્યકવૃત્તિ થકી જાણવું ચાર આનુપૂર્વીનાં બંધોદયને વિચિ-
ત્રપણે કરીને લોકને અસંખ્યાતાને ભાગે જોડલા આકાશપ્રદેશ હોય
તેમજ અસંખ્યાતા [આનુપૂર્વીના ભેદ] છે, એમ બૃહદ્વચનકતસૂત્રીને
વિષે કહ્યું છે. તે પ્રકૃતિલેદથકી સ્થિતિમેદ અસંખ્યાતગુણ છે.
અન્તર્બુદ્ધર્તની સ્થિતિ ૧, સમયાધિક અન્તર્બુદ્ધર્તની સ્થિતિ
૨, દ્વિસમયાધિક અન્તર્બુદ્ધર્તની સ્થિતિ, ૩, એમ યાવત્ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
લગે એકેકી પ્રકૃતિ અસંખ્યાતે સ્થિતિવિગેષે કરીને બંધાય, તે માટે
અસંખ્યાતગુણ ૩, તે થકી સ્થિતિવંચના અધ્યવસાયસ્થાનક અ-
સંખ્યાતગુણ ૪ છે; કષાયજનિત શુદ્ધપરિણામવિશેષ તે અધ્યવસાય-
સ્થાનક એકેકું અન્તર્બુદ્ધર્તમાન હોય ૪, તે થકી અનુભાગવંચના
અધ્યવસાયસ્થાનક અસંખ્યાતગુણ હોય; એકેકું અનુભાગબંધાધ્ય-
વસાયસ્થાનક જઘન્ય એક સમય, ઉત્કૃષ્ટ ૮ સમયનું તે માટે
એકેકા સ્થિતિબંધાધ્યવસાયસ્થાનકને વિષે એક શુદ્ધ તથા અનેક
શુદ્ધને આશ્રયીને અસંખ્યાત લોકાકાશપ્રદેશપ્રમાણ અનુભાગર
બંધાધ્યવસાયસ્થાનક હોય ૫, ॥ ૯૫ ॥

તત્તો કમ્મપણ્ણસા, અણંતગુણિઆ તત્તો રસચ્છેઆ;
જોગા પયહિપણ્ણસં, ઠિહ્ણણુમાગં કસાયાઓ ॥૯૬॥

૧ પ્રત્યેક સ્થિતિસ્થાનક અસંખ્ય લોકાકાશપ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાય
સ્થાને બંધાય છે તેથી

૨ કષાયજન્ય તેમજ લેશ્યાન્ય આત્મપરિણામોની તરતમતાને લીધે
ગ્ધિતિ સરળી બંધાવા છતાં રસમાં અમખ્ય પ્રકારની (અમખ્ય લોકાકાશ
પ્રદેશ પ્રમાણની) તરતમતા થાય છે, તેથીજ સ્થિતિબંધાધ્યવસાયસ્થાનક
થી રસજ બાધ્યવસાયસ્થાનક અમખ્યગુણ છે ગ્ધિતિબંધ થવામાં કષાયજન્ય
આત્મપરિણામ કારણ છે જ્યારે રસજ થવામાં કષાય તેમજ લેશ્યા
બંને કારણ છે.

તત્તો=તે કરતાં
 કમ્મપપસા=કર્મ પ્રેરેશો-કર્મના
 રક્ષાંધી
 અણંતગુણિયા=અનંતગુણી
 તત્તો=તે કરતાં
 રસચ્છેદા=રસના અવિભાગ
 પલિચ્છેદો

જોગા=યોગધરી.
 પચહિપપસં=પ્રકૃતિઅંધ અને
 પ્રદેશઅંધ.
 ઠિદ્ધઅણુભાગં=સ્થિતિઅંધ અને
 રસઅંધ [થાય]
 કસાયાઓ=કપાયવડે

અર્થા:—તે કરતાં કર્મના રક્ષાંધી અનંતગુણી અને તે કરતાં
 રસના અવિભાગપલિચ્છેદો અનંતગુણી છે. યોગ થકી પ્રકૃતિ-
 અંધ અને પ્રદેશઅંધ થાય તથા કપાય વડે સ્થિતિઅંધ અને રસ-
 અંધ થાય. ॥ ૯૬ ॥

વિવેચન:—તે થકી એકેક-કર્મસ્કંધના પરમાણુ અનંતગુણી
 છે; અભવ્યથકી અનંતગુણી અને સિદ્ધને અનંતમે ભાગે પરમા-
 ણુએ નિષ્પન્ન રક્ષાંધ પ્રત્યેજ છવ ગ્રહી શકે તે માટે ૬, તે થકી
 રસવંચના અવિભાગ પલિચ્છેદ અનંતગુણી છે; એકેકા કર્મરક્ષાંધના
 પરમાણુમાંહે પણ સર્વ જીવ્યથકી અનંતગુણી રસના અવિભાગ
 પલિચ્છેદ પામીએ તે માટે ૭. એ યોગસ્થાનાદિ સાત બોલવું
 અદ્યપ્યહુત્ત જાણવું.

હવે પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અણુભાગ અને પ્રદેશઅંધના હેતુ કહે
 છે—પ્રકૃતિઅંધ અને પ્રદેશઅંધના હેતુ યોગ છે; યદ્યપિ પદશીતિકે
 અંધના મિથ્યાત્વાદિકે ચાર હેતુ કહ્યા છે તોપણ મિથ્યાત્વ અવિરતિ
 અને કપાયને અભાવે પણ યોગ માત્ર જ હેતુએ કરીને ૧૧, ૧૨,
 ૧૩ ગુણકાણે વેદનીયના પ્રકૃતિઅંધ અને પ્રદેશઅંધ થાય છે; અને
 અયોગી ગુણકાણે યોગને અભાવે તે ન બાંધે તથા પ્રકૃતિઅંધે
 મંદ વીર્યવંત થોડી પ્રકૃતિ બાંધે અને તીવ્ર વીર્યવંત ઘણી
 પ્રકૃતિ બાંધે છે, અને પ્રદેશઅંધે પણ સ્વામી દેખાડયા ત્યાં મંદ
 તીવ્ર વીર્યવંત કહ્યા; તે માટે યોગ પ્રધાન કારણ છે. તથા સ્થિ-
 તિઅંધ અને અણુભાગ અંધનો હેતુ કપાય છે; મિથ્યાત્વ અવિર-
 તિને અભાવે પણ કપાય માત્ર જ હેતુએ કરીને સ્થિતિ અને

અનુભાગખ ધાય. અને સ્થિતિ અનુભાગના સ્વામી દેખાડયા ત્યાં પણ સંક્ષિપ્ત પરિણામી અને વિશુદ્ધ પરિણામી એ હેતુ કદા છે, ત્યાં સંક્ષિપ્ત તે તીવ્ર ક્ષયાથી અને વિશુદ્ધ તે મંદક્ષયાથી બાજુવો, અને તે ક્ષાયને અભાવે તે ઉપશાન્તમોહાદિકને વિષે વેદનીય જ બાંધે છે, તે પણ બે સમયની જ બાંધે તે માટે ક્ષાય જ પ્રધાન હેતુ છે. ॥ ૯૬ ॥

ચતુદસરજ્જૂ લોગો,બુદ્ધિકઓ 'સત્તરજ્જુમાળઘણો;
તદીદેગપણસા, સેઢી પયરો અ તવ્વગ્ગો ॥૯૭ ॥

ચતુદસરજ્જૂ=ચૌદરાજ પ્રમાણ.
લોગો=લોક.
બુદ્ધિકઓ=મતિકદપનાએ
કરેલો.

સત્તરજ્જુમાળઘણો=સાતરાજ
પ્રમાણનો ઘન

તદ્=તે [ઘનીકૃત લોક] ની
દીદેગપણસા=લાંબી એક પ્રદે-
શની.

સેઢી=ત્રેણિ.
પયરો=પ્રતર.
તવ્વગ્ગો=તેનો વર્ગ.

અર્થ—ચૌદ રાજ પ્રમાણ લોક તેને મતિકદપનાએ ઘન કરેલા સાત રાજ પ્રમાણ થાય. તે ઘનીકૃત લોકની લોકપ્રમાણ લાંબી એક પ્રદેશની ત્રેણિ તે અર્થત્રેણિ તેનો વર્ગ તે પ્રતર બાજુવો. ॥ ૯૭ ॥

વિવેચન—હવે ઘન અને પ્રતર અને ત્રેણિનું સ્વરૂપ કહે છે. માધ્યતીના તળા થકી માફ લગે લોક ચૌદ રાજ ઉચ્ચપણે છે, એ લોક તળે સાત રાજ પહોળો છે, ત્યારપછી ઉતરતો ઉતરતો મધ્યે તિર્યગ્લોક એક રાજ પહોળો છે, ત્યાંથી વળી ચડતો ચડતો બ્રહ્મલોકકદપે પાંચ રાજ પહોળો છે, ત્યાંથી વળી ઉતરતો

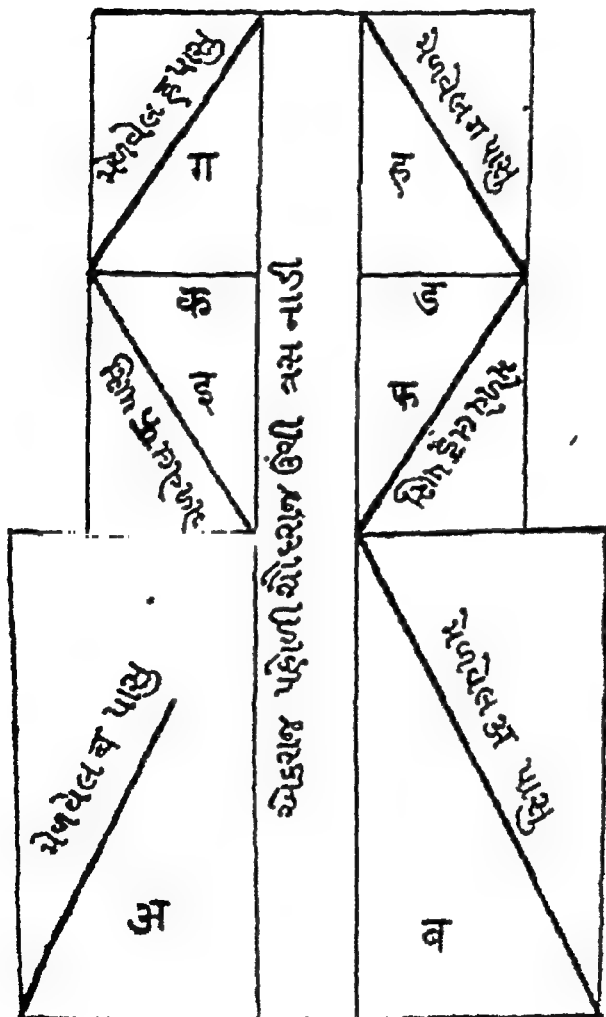
૧ હોઈ સત્તરજ્જુમાળા કતિ પાઠાતરે

ઉતરતો ઉપર એક રાજ પહોળો છે; તે બુદ્ધિએ-કલ્પનાએ કીધો થકો સાતરાજ ઘન થાય

હવે તે બુદ્ધિએ કીધો [કલ્પનાએ કલ્પ્યો] થકો સાત રાજ ઘન કેમ થાય ? તે લખોએ છીએ. તે લોકના મધ્યભાગે ઉભી ચૌદ રાજ ઉંચી અને એક રાજ પહોળી ત્રસનાડી છે. ત્રસજીવ સર્વ તે માંહે છે તે માટે ત્રસનાડો કહીએ. તે ત્રસનાડી થકી દક્ષિણ દિશિનો અધોલોકનો ખંડ હુઠે ત્રણ રાજ પહોળો, ઉપર સાંકડો અને સાત રાજ ઉંચો છે તે ઉપાડીને ત્રસનાડીની ઉત્તર દિશિએ વિપરિતપણે બેડીએ એટલે ઉપરનો સાંકડો હુઠે અને હુઠેલો પહોળો ઉપર આણીએ ત્યારે એ અધોલોક સાત રાજ ઉંચો અને ચાર રાજ પહોળો સઘળે સરખો થાય તથા ઉર્ધ્વ લોકે ત્રસનાડી થકી દક્ષિણ દિશિનો ખંડ બે રાજ પહોળો, સાત રાજ ઉંચો, તેના બ્રહ્મ દેવલોકના મધ્યથકી હુઠેલો ઉપરલો બે ખંડ કરીને ત્રસનાડીને ઉત્તર પાસે વિપરિતપણે એટલે પહોળાપણું હુઠે ઉપર ને સાંકડાપણું વચ્ચે આણીને સ્થાપીએ, એમ કીધે ઉર્ધ્વલોક ત્રણ રાજ પહોળો અને સાત રાજ ઉંચો સઘળે સરખો થાય કોઇ ઠેકાણે થોડું ઘણું અધિકું ઓછું હોય તે પોતાની બુદ્ધિએ અધિકું ઓછામાં ભેળી સરખું કરીએ. ત્યાર પછી તે લોકનું ઉપરનું અર્ધ ઉપાડીને સંવર્તિત અધોલોકને દક્ષિણ પાસે બેડીએ એટલે સાત રાજ પહોળો, સાત રાજ લાંબો અને સાત રાજ ઉંચો સમચતુરસ્ર ઘન લોક થયો. હવે લોક તો વૃત્ત છે અને એ ઘન તો સમચતુરસ્ર થયો તેથી વૃત્ત કરવાને માટે તેને ૧૯ ગુણા કરી બાગીશે ભાગ હરીએ-ભાંગીએ ત્યારે કંઈક ન્યૂન સાત રાજ વૃત્ત લાંબો પહોળો થાય પણ વ્યવહારથકી સઘળે સાત રાજનો જ ચતુરસ્ર ઘનલોક જણવો. ધહાં રાજમાન તે સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રની પૂર્વ દિશાની વેદિકા થકી દક્ષિણ વેદિકા ભાગે અસંખ્યાતી કોડાકોડિ યોજન પ્રમાણ જાણવું એ ઘન ચતુરસ્ર લોકનાં એકેક રાજનાં ઘન ચતુરસ્ર ખંડક ૩૪૩ થાય અને ઘનવૃત્ત લોકનાં ઘનચતુરસ્ર ખંડક ૩૮૭ થાય. इति घनलोक स्वरूपम् ।

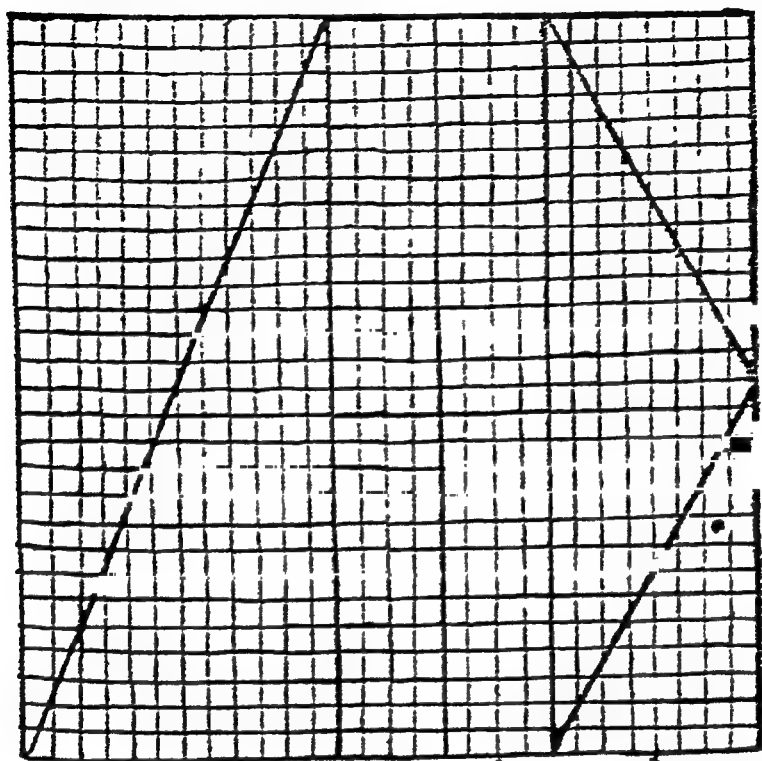
તે ઘનલોક જેવડી લાંબી એટલે સાત રાજ લાંબી અને એક પ્રદેશની પહોળી શ્રેણિ જ્યાં કહી છે ત્યાં એ

चतुर्दशरत्नात्मकलोकस्यस्थापना

સુચના:—આ પાછળ બતાવેલ ચૌદ રાજલોકની
 સ્થાપનામાં ખલેક લાઇન [કાળી લીંટી] વચ્ચે આવેલ
 લોકક્ષેત્ર છે. નીચે સાતમી નારકીના તળે સાત રાજ,
 વચ્ચે સમભૂતળ આગળ એક રાજ, બ્રહ્મદેવલોક પાસે
 પાંચ રાજ અને ઉંચે ઐવેયક પાસે એક રાજ પહોળાઈ
 છે જ વ પાસાની નીચેની પહોળાઈ દેશે ઊણી ત્રણત્રણ રાજની
 છે. ક હ લાઇનની પહોળાઈ બળે રાજની છે. જ પાસુ
 ઠાળી તરફ મેળવીએ અથવા જ પાસુ જમણી તરફ મેળ-
 વીએ એટલે ચાર રાજ પહોળો અને સાત રાજ ઉંચો
 લોક થાય. તે પ્રમાણે ઇ અને ગ પાસા જમણી તરફ મેળ-
 વીએ અથવા ફ અને હ પાસા ઠાળી તરફ મેળવીએ ત્યારે
 ત્રણ રાજ પહોળો અને સાત રાજ ઉંચો લોક થાય. તે
 અઘો અને ઉર્ધ્વલોકના બંને વિભાગને એક સાથે મેળવીએ
 એટલે સાત રાજ ઘનલોક થાય. તેની સ્થાપના આ સા-
 થેજ આપી છે. આ પ્રમાણે કરવાથી સર્વત્ર સાત રાજ થઈ
 શકતું નથી પરંતુ અપૂર્ણને પૂર્ણ ગણી લેવાને ન્યાયે સાત
 રાજ ગણેલ છે.

बुद्ध्या द्यनीकृन् लोकस्य स्थापना ॥

૩ ૪ ૫ ૬
શ્રી સાતગ્રંથ પદ્મોત્તો, સાતગ્રંથ લાંબો અને સાતરાજ ઉચો એવો

આનંદ ધનનોક કલ્પનાયે કરીએ ત્યારે ધાય તેના

એકરા પહોળા, એકરાન લાંબા અને એકરાન ઈંચાએવા

સામગ્રીમાં ઘનિષ્ઠાંશુક દુધીએ ત્યારે ૩૪૩ ધા.વ.ઉપરનું દેઠ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

ઘનીકૃત લોકની સાતરાજની લેવી, એકસરી માતીની માળાની
પરે. અને તે એણિના વર્ગ કરીએ એટલે એક એણિના જેટલા
પ્રદેશ હોય તેટલા ગુણ કરીએ તેને પ્રતર કહીએ. તેને વળી
એણિના પ્રદેશ સાથે ગુણીએ તેને ઘન કહીએ. યથા—અસત્કલ્પનાએ
એક એણિએ પાંચ પ્રદેશ છે તે સ્થિતિ કહીએ. તેને વળી પાંચગુણ
કરીએ તો ૧૫ થાય. તેને પ્રતર કહીએ. તેને વળી પાંચગુણ કીધે
૧૫૫ થાય એ ઘન કહીએ. ઇહાં સાત રાજ લાંબો, સાત રાજ
પહોળો અને જાડપણે એક પ્રદેશનો તે પ્રતરરાજ બાણવો, અને
સમસ્ત લોક તે ઘન લોક કહીએ ॥ ૯૭ ॥

ઉપશમ એણિનું સ્વરૂપ.

અંણદં નપુંસિત્થી વેઅચ્છકં રિસવેઅં ;
દો દો ઇગંતરિણ, રિસે રિસં ઉવ મેહ ॥ ૯૮ ॥

દં પુંસિત્થીવેય=અનંતા-
નુષ્ઠિ કષાય, દર્શનમોહ-
નીય, નપુંસકવેદ, સ્ત્રીવેદ.
અચ્છકં=હાસ્યાદિષદ્ક.
પુરિસવેઅં=પુરૂષવેદ.

દોદો=બળે [ક્રોધાદિ કષાય].
ઇગંતરિણ=એકેક [સંજવલન
ક્રોધાદિ] ના આંતરે.
સરિસેસરિસં=સરળેસરળાને.
ઉવસમેહ=ઉપશમાવે.

અર્થ—[ઉપશમએણિ કરનાર] અનંતાનુષ્ઠિ કષાય, ત્રણ
દર્શનમોહનીય, નપુંસક વેદ, સ્ત્રીવેદ, હાસ્યાદિષદ્ક, પુરૂષવેદ અને
સંજવલન એકેક કષાયને આંતરે બળે કષાયો સરળે સરળાને
અનુક્રમે ઉપશમાવે. ॥ ૯૮ ॥

પ્રત્યાખ્યાનીય એ જે સાચા સમકાળે ઉપશમાવે. ત્યાર પછી સંજ્વલન માયા ઉપશમાવે. ત્યારપછી અપ્રત્યાખ્યાનીય પ્રત્યાખ્યાનીય એ જે લોભ ઉપશમાવે. ત્યારપછી સંજ્વલન લોભ ઉપશમાવે. ત્યાં અતે સંજ્વલન લોભ ઉપશમાવતો થકો તે લોભના ત્રણ ખંડ કરે, ત્યાં જે સાગ ભેગા ઉપશમાવે અને ત્રીજા ભાગના અંખ્યાતા ખંડ કરીને જૂદા જૂદા ઉપશમાવે. એ કશમે ગુણકાણે ઉપશમાવે પ્રજ્ઞ-એ ઉપશમ શ્રેણિ તો અપ્રમત સંયતજ પ્રારંભ કરે અને તેને તો અપ્રમત સંયતપણું સાત પ્રવૃત્તિના ક્ષય તથા ઉપશમથીજ હોય, અન્યથા તે સાતને ઉદયે તો સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ પણ ન હોય તો ચારિત્ર ક્યાંથી હોય ? તો હુમણાં તેનો ઉપશમ કહીનું શું કામ ? તત્ત્વોત્તર—પૂર્વે તેનો ક્ષયોપશમ કહ્યો હતો અને હુમણાં તેનો ઉપશમ કહીએ ઉદિત કર્મશિન ક્ષયે અને અનુદિતને ઉપશમે ક્ષયોપશમ કહીએ અને ઉપશમે તેને ઉપશમજ કહીએ, તો એ જે માંહે શું વિશેષ છે ? તત્ત્વોત્તર—તદાવરણ કર્મને ક્ષયોપશમે પ્રદેશથી વેદન છે અને ઉપશમે તે ન હોય ચતુક્ત—

વેપદ સંતકમ્મં, ત્રયોવસમિપત્થ નાણુભાવ સો ।

ઉવસંતકસાથો પુણ, વેપદ ન સંતકમ્મં વિમ્ ॥૧॥

એ કપાયનો ઉપશમક ઉપશાંતકપાયાવસ્થાએ જલન્યથી એક સમય અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદૂર્ત લગે રહે. ત્યાર પછી નિશ્ચયે પડે, તે [કાળક્રમે] અગ્રક્રમેજ પડતો કોઈક અપ્રમત ગુણકાણે આવી રહે, કોઈક પ્રમત ગુણકાણે રહે, કોઈક દેશવિરતિએ રહે, કોઈક સમ્યક્ત્વે રહે અને કોઈક સાસ્વાદને પણ આવે અને ત્યાંથી મિથ્યાત્વે આવે, અને ભવક્ષયે પડે તો અનુતર વિમાને જાય. ત્યાં પહેલે સમયેજ સર્વે બધોદયાદિક કરણ પ્રવર્તાવે, બેથી અમારમાથી પાંચેજ ચોથેજ ગુણકાણે આવે ઉત્કૃષ્ટપણે એક ભવમાં જે વાર ઉપશમશ્રેણિ પડિવજ્જે તેને તે ભવે ક્ષપકશ્રેણિ ન હોય અને જે એકવાર ઉપશમ શ્રેણિ કરે તેને કોઈકને તે ભવે ક્ષપકશ્રેણિ પણ હોય ચતુક્ત—

* ક્ષયોપશમિકવાળો સત્તામાં રહેલ કર્મને વેદ, અહીં રમોદય ન હોય પણ પ્રત્યોદય એટલે પરસ્પરે અનુભવ હોય, અને ઉપશાંત કપાયો સત્તામાં રહેલ કર્મને પ્રદેશથી પણ ન વેદ.

૧૭૫ સેણિચઙ્ક, જાયહ જીવસ્સ આભવં નૂળં ।

સંસારંમિ વસંતે, પગમ્ભવે દુન્નિ ધારાઓ ॥ ૧ ॥

જીવો હુ જમ્મંમિ, ફક્કસિં ઉવસામગો ।

સવંપિ કુજ્જા નો કુજ્જા, દોવારિ ઉવસામગો ॥ ૨ ॥

એ કામંત્રિધિક અભિપ્રાય છે. આગમને અભિપ્રાયે તો

એક ભવે એક જ શ્રેણિ પડેવળે, ચતુક્તં કલ્પમાપ્યે —

૨૫૧ અપ્પલિહિપ, સમ્મત્તે દેવમણુયજમ્મેસુ ।

અન્નયરસેદ્ધિવજ્જં, પગમ્ભવેણં સ સન્વાહં ॥૧॥ સર્વાણિ દેશવિ-
રત્યાદીતિ । અન્યત્રાપ્યુક્તં -

૩મોહોપશમ પકસ્મિન્, મવે દ્વિઃ સ્યાદસંતત. ।

ચસ્મિન્ મવે તૂપશમઃ ક્ષયો મોહસ્ય તત્ર ન ॥ ૨ ॥ इति

એ ઉપશામક ધુરલાં [પ્રથમનાં] ૩ સંઘયણુવંત હોય. ત્યાં
ઉપશામશ્રેણિથી પડીને પછી તે ભવે જ જે મરણ પામે તથા
ઉપશામશ્રેણિથી પડીને પાછી તે ભવે જ જે ચરમશરીરી ક્ષપકશ્રેણિ
તે તો નિશ્ચયે કરે જ વળગ્રપલનારાય સંઘયણુવંત હોય આ
પ્રમાણે ઉપશામશ્રેણિનું સ્વરૂપ કહ્યું ॥ ૯૮ ॥

૧ સંસારમાં વસતા જીવને સમસ્ત ભવોમાં ઉપશામશ્રેણિ ચાર જ
વખત આવે અને એક ભવમાં બે વખત આવે ॥ ૧ ॥

એક જન્મમાં જે જીવ એકજ વખત ઉપશામક હોય તે ક્ષય (ક્ષપક-
શ્રેણિ) ને પણ કરી શકે, અને જે બે વખત ઉપશામક હોય તે ન કરે. ॥૨॥

૨ એ પ્રકારે દેવ અથવા મનુષ્ય જન્મને વિષે જેણે સમ્યક્ત્વ વચ્ચું
નથી તે જીવ બેમાંથી એક શ્રેણિ વળીને એક ભવમાં દેશવિરતિ આદિ
સર્વ પ્રાપ્ત કરે ॥ ૧ ॥

૩ મોહનો ઉપશમ એક ભવમાં જૂદો જૂદો બે વખત થાય, પણ જે
ભવે ઉપશમ હોય તે ભવે મોહનો ક્ષય ન થાય. ॥ ૨ ॥

પ્રત્યાખ્યાનીય એ બે માયા સમકાળે ઉપશમાવે. ત્યાર પછી મંત્રવસન માયા ઉપશમાવે. ત્યારપછી અપ્રત્યાખ્યાનીય પ્રત્યાખ્યાનીય એ બે લોક ઉપશમાવે ત્યારપછી મંત્રવસન લોક ઉપશમાવે. ત્યાં અતે મંત્રવસન લોક ઉપશમાવેના થકો તે લોકના ત્રણ ખંડ છે. ત્યાં બે સાગ લેગા ઉપશમાવે અને ત્રીજા સાગના અંખ્યાના ખંડ કરીને ગૂંદા ગૂંદા ઉપશમાવે. એ દશમે ગુણકાણે ઉપશમાવે પ્રજ્ઞ એ ઉપશમ એણિ તો અપ્રમત સંયતજ પ્રારંભ છે અને તેને તો અપ્રમત સંયતપણું સાત પ્રકૃતિના ક્ષય તથા ઉપશમથીજ હોય, અન્યથા તે સાતને ઉચે તો સ્વયંકૃતની પ્રાપ્તિ પણ ન હોય તો ચારિત્ર ક્યાંથી હોય ? તો હમણાં તેના ઉપશમ કહીશું શું કામ ? તત્ત્વોત્તર—પૂર્વે તેના કથોપશમ કહ્યો હતો અને હમણાં તેના ઉપશમ કહીએ ઉદિત કર્માશને કથે અને અતુલિતને ઉપશમે કથોપશમ કહીએ અને ઉપશમે તેને ઉપશમજ કહીએ. તો એ બે માટે શું વિશેષ છે ? તત્ત્વોત્તર—તદાવરણ કર્મને કથોપશમે પ્રદેશથી વેદન છે અને ઉપશમે તે ન હોય ચતુર્ક્ત—

વેપક સંતકર્મ, જ્યોત્સમિપત્ય નાણુમાત્ર સો ।

હવસંતકસાધો પુણ, વેપક ન સંતકર્મ પિ* ૧૧

એ કથાયને ઉપશામક ઉપશાંતકથાયાવસ્થાએ જવન્યથી એક સમય અને ઉદ્દૃષ્ટપણે અંતર્મુદ્દર્તિ સંગે રહે. ત્યાર પછી નિશ્ચયે પડે, તે [કાગકથે] અતુલેષજ પડતો કોઈક અપ્રમત ગુણકાણે આવી નહે, કોઈક પ્રમત ગુણકાણે રહે, કોઈક દેશવિરતિએ રહે, કોઈક સમ્યક્ત્વે રહે અને કોઈક સાસ્વાદને પણ આવે અને ત્યાંથી મિથ્યાત્વે આવે, અને ભવકથે પડે તો અતુતર વિમાને જાય. ત્યાં પડેલે સમયેજ સર્વે બધાંદયાદિક કરણ પ્રવર્તાવે, બેથી અભ્યારમથી પાંચરો ચોથેજ ગુણકાણે આવે. ઉદ્દૃષ્ટપણે એક ભવમાં બે વાર ઉપશમએણિ પડિવળે તેને તે ભવે કાપકએણિ ન હોય અને બે એકવાર ઉપશમ એણિ કરે તેને કોઈકને તે ભવે કાપકએણિ પણ હોય. ચતુર્ક્ત—

* કથોપશમિકાને સનામાં ગૂંદા કર્મને વેદ, અહીં ગ્યોદ્ય ન હોય પણ પ્રત્યેદ્ય એટલે પગથે અતુતર હોય, અને ઉપશાંત કથાથી સનામાં ગૂંદા કર્મને પ્રદેશથી પણ ન વેદ.

ક્ષપકશ્રેણિક્રમયંત્રમિદમ્

	તત. સિદ્ધયતિ	૧૪મેગુણઠા ગુણ૦ ૧૩મે
	ક્ષપયતિ ૧૪૮	
	૧૨ પ્રકૃતી:	
	૭૩ પ્રકૃતી:	
જ્ઞાનાવ૦ ૫ દર્શના૦ ૪ અંતરાય ૫૫ ૧૪ (૧૨ મે).		
	ત્રિદ્રાઘ્ય ૨	૧૨ મે ગુણ૦
	સંજ્વલનલોભં ૧	૧૦મેગુણઠા
	સંજ્વલનમાયાં ૧	
	સંજ્વલનમાનં ૧	
	સંજ્વલનક્રોધં ૧	ક
	પુંવેદં ૧	ક
	હાસ્યાવવટ્કં ૬	ક
	સ્ત્રીવેદં ૧	ક
	નપુ સકવેદ ૧	ક
	પર્કોદ્રયાદિ ૧૬	ક
અપ્રત્યાઃક્રોધમાનમાયાલોમપ્રત્યા૦ ક્રોધમાનમાયાલોમાન્ ૮		૯ મે
	દયનારકનિયંતાશૂંચ ૩૨	૪ ૫-૬
	સમ્યક્ત્વમોદનીયમ્ ૧	-૭ ગુણ-
	તપશ્રમોદનીયમ્ ૧	ઠાણે
	મિથ્યાન્ત્વમ્ ૧	
	અનંતાનુચિતોધમાનમાયાલોમાન્	

૬ ૧ ૪ ૨ ૫ ૯
 ગપુમસંજલણા દો, - નિદ્ધાવિં વરણ ણ ણી;
 દેવિંદસૂરિલિહિઅં, યગમિણં આય રણઢા ॥૧૦૦॥

છગ=હાસ્યપદક.

પુમ=પુરુષવેદ

સંજલણા=સંજવલન કથાયો,

દોનિદ્ધા=બેનિદ્ધા [નિદ્ધા પ્રયત્ના]

વિગ્ધાવરણસ્તપ=પાંચ અંતરાય

અને નવ આવરણના ક્ષયે

નાળો=કેવળી.

દેવિંદસૂરિ=દેવેંદ્રસૂરિએ.

લિહિઅં=લખ્યો.

સયગં=સો ગાથા પ્રમાણુ શતક-
 નામા અંથને

ઢાળં=આ

આયસરણઢા=પોતાને સંભારવા
 માટે.

અર્થ:-હાસ્યપદક, પુરુષવેદ, સંજવલન કથાયો, બે નિદ્ધા, પાંચ અંતરાય અને નવ આવરણના ક્ષય થયે છતે કેવળી થાય. શ્રી દેવેંદ્રસૂરિએ આ શતકનામા કર્મઅંથ પોતાને સંભારવા માટે લખ્યો. ॥ ૧૦૦ ॥

વિવેચન:-ત્યારપછી હાસ્યપદક બેપવે, તે પછી પુરુષવેદના ત્રણ ખંડ કરીને બે ખંડ સમકાળે બેપવે, ત્રીજો ખંડ સંજવલન કોષ માંહે નાંખે. પુરુષ આરંભે ત્યારે એ અનુક્રમ જાણવો. સ્ત્રી આરંભે ત્યારે પ્રથમ નપુંસકવેદ, પછી પુરુષવેદ પછી હાસ્યપદક, અને તે પછી સ્ત્રીવેદ બેપવે, નપુંસક આરંભે ત્યારે અનુદિત પણ પ્રથમ સ્ત્રીવેદ, તે પછી પુરુષવેદ, તે પછી હાસ્યપદક, અને તે પછી નપુંસક વેદ ક્ષય કરે, ત્યારપછી સંજવલન કોષ બેપવે, તેના અંશ રહે તે માનમાં નાંખે. તે પછી સંજવલન માન બેપવે, તેના અંશ માયામાં નાંખે. તે પછી સંજવલની માયા બેપવે; તેના અંશ રહે તે લોભમાં નાંખે. તે પછી સંજવલન લોભ બેપવે, તે લોભને છેલ્લો અંશ તેના અસંખ્યાતા ખંડ કરીને પૃથક્ પૃથક્ દાખલેદે બેપવે. તેના વળી છેલ્લો ખંડ તેના અસંખ્યાતા ખંડ કરીને પ્રતિસમયે એકેક ખંડ બેપવે. એમ અસંખ્યાતા વાર કરીને મૂળથી લોભ બેપવે, ત્યાર પછી બે નિદ્ધા બેપવે તે પછી ક્ષીણમોહને અંતે પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, ચાર દર્શનાવરણીય અને પાંચ અંતરાય, એ

ચૌદ પ્રકૃતિ ક્ષય કરીને કેવળજ્ઞાની-કેવલદર્શની થાય એ સર્વ
મોહપ્રકૃતિ અંતર્મુહૂર્તે પ્રત્યેક બેપવે; અને શ્રેણિનો કાળ પશુ
અંતર્મુહૂર્તનો હોય, અંતર્મુહૂર્તના અસંખ્યાતા ભેદ છે તે માટે
એ પ્રમાણે ક્ષપકશ્રેણિનું સ્વરૂપ કહ્યું.

શ્રી તપાગચ્છાધિરાજ ભટ્ટારક શ્રી દેવેન્દ્રસરીશ્વરે એ શતક-
નામા પાંચમો કર્મગ્રંથ પોતાના આત્માને સંભારવાને અર્થે લખ્યો
-પુસ્તકન્યાસ કર્યો. એકસો ગાથાનો છે તે માટે તેનું 'શતક એવું'
નામ જાણવું ॥ ૧૦૦ ॥

એ પ્રમાણે શતકનામા પાંચમો કર્મગ્રંથનો સ્તવુકાર્થઃ સંપૂર્ણ

એ પાંચમો કર્મગ્રંથ કેવો છે? અક્ષરે અલ્પ છે કતાં મહા
અર્થવંત છે- ગંભીરાર્થ છે. તપાગચ્છાધિરાજ ભટ્ટારક શ્રી જગ-
ન્ન્યાન્દ્રસરિપદપૂર્વાચલસહસ્રકરભટ્ટારક શ્રી દેવેન્દ્રસરિએ રચ્યો છે.

અ ૧-શ્રીમત્કર્મગ્રંથે, સ્તવુકાર્થો વૃત્તિત્ સુગમરીત્યા ।

બુદ્ધજીવવિજયવિદિતઃ શતકાચ્છસ્યાસ્ય પૂર્તિમગાત્ ॥૧॥

॥ इति शतकनामा पञ्चम कर्मग्रंथ संपूर्ण ॥

* શ્રી કર્મગ્રંથને વિશે આ શતકનામા પદ્યમકર્મગ્રંથનો દીક્ષા ચક્રી
મુખમ રીતે પંડિત શ્રવણવિજયનો કરેલ દળાર્થ સંપૂર્ણ થયો.

યંત્ર ૧ છું

પ કર્મ યંત્ર

॥ ૧૫૮ પ્રકૃતિઓની

સ્થાનોમાં

તા ॥

પ્રકૃતિ	(ગુણસ્થાને) ધ્રુવસત્તા	(ગુણસ્થાને) અધ્રુવસત્તા
૫ જ્ઞાનાવરણ	૧ થી ૧૨	૦
૫ અન્તરાય	"	૦
૪ દર્શનાવરણ	"	૦
૨ નિદ્રા	" (ના ઉપાન્ત્ય સમય સુધી)	૦
૩ થિલુદ્ધિઆદિ	૧ થી દેશાન ૯	કિંચિત્ રોષ ૯ થી ૧૧
૨ વેદનીય	૧ થી ૧૩	૧૪ મે
૧ મિથ્યાત્વ	૧-૨-૩	૪ ૧૧
૧ મિશ્ર	૨-૩	૧-૪ ૧૧
૧ સમ્યક્ત્વ	બીજે	૧-૩-૪ ૧૧
૪ અનંતાલુપ	૧-૨	૩ થી ૧૧
૮ મધ્યકષાય	૧ થી દેશાન ૯	+કિં ૯ થી ૧૧
૩ સંજવન ક્રોધાદિ	"	"
૧ સંજવન લોભ	૧ થી ૧૦	૧૧ મે
૯ નોકષાય	૧ થી દેશાન ૯	કિં ૯ થી ૧૧
૧ નરકાયુ	૦	૧ થી ૭
૧ તિર્થ આયુ	૦	૧ થી ૫
૧ નરાયુ	૬ થી ૧૪	૧ થી ૫
૧ દેવાયુ	૦	૧ થી ૧૧

+ કિં ૦ એટલે કિંચિત્ રોષ.

૧ મનુષ્યગતિ	૨ થી ૧૪	૧ લે.
૧ મનુષ્યાનુપૂર્ણ	" (અથવા ૨ થી સમયોત ૧૪)	૧ લે.
૨ દેવદિક	૩ થી ૧૧	૧ થી ૨
૨ નરકદિક	૨ થી દેશોત ૯	૧-કિં ૯ થી ૧૧
૨ નિર્ધ્યદિક	૧ થી દેશોત ૯	કિં ૯ થી ૧૧
૪ એકેન્દ્રિયાદિ	"	"
૧ પચેન્દ્રિય	૩ થી ૧૪	૧-૨
૭ ઔદારિકસમક	૧ થી સમયોત ૧૪	"
૭ વિક્રિયસમક	૧ થી દેશોત ૯	૧-કિં ૯ થી ૧૧
૭ આહારકસમક	૦	૧ થી ૧૪
૭ તૈ૦ કા૦ સમક	૧ થી સમયોત ૧૪	૦
૩૪ અન્દ્યાન ૬-સંઘ૦	"	૦
૬-વર્ણાદિ ૨૦-		.
ખગતિ ૨		.
૬ પ્ર૦-મા૦-પર્થા૦	૧ થી ૧૪	૦
-મુલગ-આદિય		૦
-પર્યા		૦
૮ પ્રત્યેક-સ્થિતર-	૧ થી સમયોત ૧૪	૦
મુલ-મુલવર		૦
૩ આ૦મુદ્રમ-આધા૦		કિં ૯ થી ૧૧
૭ અપર્થામ-દુરવર-	૧ થી સમયોત ૧૪	૦
અનાદય-અસ્થિર		૦
-અમુલ-દુર્લા-		૦
અ-અયશ	૧ થી દેશોત ૯	કિં ૯ થી ૧૧
૨ આનપ-ઉચોત		કિં ૯ થી ૧૧
૫ ઉપ૦-પર્યા૦-અ-	૧ થી સમયોત ૧૪	૦
નુદ ઉન્નવાસ-		૦
નિર્માણ.		૦
૧ નિતનામ	૦	૨-ઉચિના રોપ ૧૨માં
૧ ઉન્નવાસ	૨ થી ૧૪	૧ લે.
૧ નીમનામ	૧ થી સમયોત ૧૪	૦

યં ૨ જું ॥ ૧૧ પરાવર્તમાન તિનું યં ॥

પ્રકૃતિઓ	કાની સાથે વિરોધો ?	કઈ બાબતમાં વિરોધો ?
ઔદારિકાદિ ૩ શરીર	પરસ્પર	બંધ-ઉદ્ધતમાં
ઉપાંગ ૩	"	"
સંસ્થાન ૬	"	"
સંઘયણ ૬	"	"
જાતિ ૫	"	"
ગતિ ૪	"	"
ખગતિ ૨	"	"
આનુપૂર્વો ૪	"	"
વેદ ૩	"	"
હાસ્યયુગલની ૨	શોકયુગલ સાથે	"
શોકયુગલની ૨	હાસ્યયુગલ સાથે	"
૪ ક્રોધ	શેષ ૧૨ કષાય સાથે	ઉદ્ધતમાં
૪ માન	"	"
૪ માયા	"	"
૪ લોભ	"	"
૧ ઉદ્યોત	આતપ સાથે	બંધ-ઉદ્ધતમાં
૧ આતપ	ઉદ્યોત સાથે	"

૨ ગોત્ર	પરસ્પર	અ-સંબંધ
૨ વેદનીય	:"	:"
૫ નિહા	:"	સંબંધ
ત્રણાદિ ૪	સ્થાવરાદિ ૪ આદિ જગત્	અ-સંબંધ
સ્થિર-શુભ ૨	અસ્થિર-અશુભ આદિ જગત્	અ-સંબંધ
સૌભાગ્યાદિ ૪	દૌર્ભાગ્યાદિ ૪ આદિ જગત્	અ-સંબંધ
સ્થાવરાદિ ૪	ત્રણાદિ ૪ આદિ જગત્	-
અસ્થિર-અશુભ ૨	સ્થિર-શુભ આદિ જગત્	અ-સંબંધ
દૌર્ભાગ્યાદિ ૪	સૌભાગ્યાદિ ૪ આદિ જગત્	અ-સંબંધ
૪ આયુષ્ય	અભ્યાસ	:"
૬૨		

॥ अष्टकर्मसु प्रत्येकामुत्तरप्रकृतिं समाश्रित्य बंधस्थानानि भूयस्कारबंधानि च ॥

५-३ ३ ७०

१५४

८ कर्म	अंधाती उत्तर प्रकृति	अंध- स्थान संख्या	केशी केशी प्रकृतिनां अंधस्थान ?	क.म. १०१२३४५६	क.म. १०१२३४५६	क.म. १०१२३४५६	क.म. १०१२३४५६
शानावरणं	५	१	५ प्रकृतिं	०	०	१	१
दर्शनावरणं	८	३	८-६-४ नं.	२	२	३	२
वेदनाय	२	१	१ नं.	०	०	१	०
आह्वनाय	२६	१०	२२-२१-१७-१३-८-५-४-३-२-१ नं.	८	८	१०	२
आह्वय	४	१	१ नं.	०	०	१	१
नाभिकर्म	६७	८	२३-२५-२६-२८-२९-३०-३१-१ नं.	६	७	८	३
गोत्रकर्म	२	१	१ नं.	०	०	१	१
अन्तराय	५	१	५ नं.	०	०	१	१

અદિ' દેશોન ઓરો
પરોપમતો આસ'ખ્યા-
તયો ભાગ પીન સમજવો

યંત્ર ૪ થું

॥ સ્થિતિવંધ, અવાધા અને સ્થિતિવંધસ્વામિનું યંત્ર ॥

આ યંત્રમાં ૧૨૦ બંધ
પ્રકૃતિને બદલે ૧૬ વધુ
અધિક ગણવાથી ૧૩૬
બંધ પ્રકૃતિ ગણાવી છે.

પ્રકૃતિના.	ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિવંધ (સાગરોપમ)	ઉત્કૃષ્ટ અવાધા.	જઘન્ય સ્થિતિવંધ	જઘન્ય અવાધા.	ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિવંધના સ્વામી.	જઘન્ય સ્થિતિવંધના સ્વામી.
જાનાવર ૫ ..	૩૦ કોડકોડી	૩૦૦૦ વર્ષ	અત્યંત	અત્યંત	સિદ્ધાદ્રષ્ટિ ૪ ગતિનાળવ	૧૦ માત્રે
હર્ષનાવર ૪ ..	"	"	"	"	"	"
નિદ્રા ૨ ...	"	"	દેશોન હે સાં	"	"	બાહરપર્યંત એકિન્દ્ર્ય
સ્થાનર્દિવિક .	"	"	"	"	"	"
આતાવેહનીય ..	૧૫ કોડકોડી	૧૫૦૦ વર્ષ	૧૨ મુહૂર્ત	"	"	૧૦ માત્રે
અમાતાવેહનીય ..	૩૦ કોડકોડી	૩૦૦૦ વર્ષ	દેશોન હે સાં	"	"	બાં ૫૦ એકેં
મિદ્યાન ...	૬૦ કોડકોડી	૬૦૦૦ વર્ષ	દેશોન હે સાં	"	"	"

અનતાનુ ધ	૪૦ કિાં કિાં	૪૦૦૦ વર્ષ	દેશાન ધ સાં	અન્તર્ગૃહ	મિથ્યાદષ્ટિ ધ ગતિના જવ	બાં ૫૦ એકે
અપત્યાં ધ	"	"	"	"	"	"
પ્રત્યાં ધ	"	"	કોષ ૨ માસ, માન	"	"	"
સંભવં ૩	"	"	૧ માસ, માયા	"	"	૯ માન્તે
" લોભ	"	"	૦૧ માસ	"	"	"
હાસ્ય-રત	૧૦ કિાં કિાં	૧૦૦૦ વર્ષ	અન્તર્ગૃહ	"	"	બાં ૫૦ એકે
શોક-અર્થ	૨૦ કિાં કિાં	૨૦૦૦ વર્ષ	દેશાન ધ સાં	"	"	"
ભય-કૃત્સા	"	"	"	"	"	"
સોવેશ	૧૫ કિાં કિાં	૧૫૦૦ વર્ષ	દેશાન ધ સાં	"	"	"
નર્મિસશ્વેશ	૨૦ કિાં કિાં	૨૦૦૦ વર્ષ	દેશાન ધ સાં	"	"	"
પ્રેમ વેશ	૧૦ કિાં કિાં	૧૦૦૦ વર્ષ	દેશાન ધ સાં	"	"	"
દેવદિશ ૨	"	"	"	"	"	"

મનુષ્યક્રિયા ર	૧૫ કોાં કોાં	૧૫૦૦વર્ષ	દેશોન રૂ સાં	અનતમું	મિથ્યાં ઠગતિ	આ. પ. એકે.
તિથ્યગદિશ ર	૨૦ કોાં કોાં	૨૦૦૦વર્ષ	" છે સાં	"	" દેવનારક	"
નરકદિશ ર	"	"	" ૨૮૫૫ સાં	"	" તિથ્યગ-નર	પર્યાસ અસંજિ તિં પ એં
એકેન્દ્રિય	"	"	" છે સાં	"	મિથ્યાં ઠગા નાતસુરા:	આ પ. એકે.
વિદ્વેં ૩	૧૮ કોાં કોાં	૧૮૦૦વર્ષ	" રૂ સાં	"	મિ. તિથ્ય નર	"
પ એન્દ્રિય	૨૦ કોાં કોાં	૨૦૦૦વર્ષ	" છે સાં	"	મિથ્યાં ઠ ગતિ	"
અરોનરિશ ર	"	"	"	"	મિ. દેવનારક	"
વિદિય ર	"	"	" ૨૮૫૫ સાં	"	" તિથ્યગ-નર	પર્યાસ અસંજિ તિથ્ય પ એં
આનારક ર	અંત કોાં કોાં	અનત- રૂ સાં	લઘુ અંત: કોાં કોાં સાં	"	અપ્રમત: (૭ મં)	૮ મે વણમાગાન્તે
તેન્દ્ર-કામજી	૨૦ કોાં કોાં	૨૦૦૦વર્ષ	દેશોન રૂ સાં	"	મિ. ૪ ગતિ	આ. પ. એકેન્દ્રિય
વન્દ્ય-કામનારાય	૧૦ "	૧૦૦૦વર્ષ	" છે સાં	"	"	"
અનતનારાય	૧૨ "	૧૨૦૦વર્ષ	" રૂ સાં	"	"	"

નારાય	...	૧૪ કોાં કોાં ૧૪૦૦વર્ષ	દેશોન રૂપે સા.	અન્તર્મુલ	મિથ્યાં ઋગતિ યા.	પ. એકે.
અર્ધનારાય	...	૧૬ "	૧૬૦૦ "	૧૬૦૦ "	૧૬૦૦ "	૧૬૦૦ "
કીલિમ	...	૧૮ "	૧૮૦૦ "	૧૮૦૦ "	૧૮૦૦ "	૧૮૦૦ "
સેવાર્ત	...	૨૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "
સમયવૃક્ષ	...	૧૦ "	૧૦૦૦ "	૧૦૦૦ "	૧૦૦૦ "	૧૦૦૦ "
ન્યગ્રી	...	૧૨ "	૧૨૦૦ "	૧૨૦૦ "	૧૨૦૦ "	૧૨૦૦ "
સાદિ	...	૧૪ "	૧૪૦૦ "	૧૪૦૦ "	૧૪૦૦ "	૧૪૦૦ "
ફળ	...	૧૬ "	૧૬૦૦ "	૧૬૦૦ "	૧૬૦૦ "	૧૬૦૦ "
વામન	...	૧૮ "	૧૮૦૦ "	૧૮૦૦ "	૧૮૦૦ "	૧૮૦૦ "
હુડુંક	...	૨૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "
ફેલ્લવર્ષ	...	૨૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "	૨૦૦૦ "
નીલવર્ષ	...	૧૭૧૧ "	૧૭૧૧ "	૧૭૧૧ "	૧૭૧૧ "	૧૭૧૧ "

અનુક્રમ	૨૦ કો. ૩૦ ૨૦૦૦ વર્ષ	દેશોન હે સાં	અનુક્રમ	મિં ૪ ગતિ	બા. પ. એકે.
ઉપધાત	"	"	"	"	"
પરાધાન	"	"	"	"	"
ઉચ્ચામ	"	"	"	"	"
આતપ	"	"	"	મિ. ઇશાનાન્ત સુરા	"
ઉદ્યોત	"	"	"	મિ. દેવનારક	"
નિર્માણ	"	"	"	મિં ૪ ગતિ	"
જિનનામ	અંત' કો. કે. અનુક્રમ	લેધુ અંત: કો. ૩૦ સાં	"	મિથ્યાવો- નુપ નરકો- લિપુપ ૪ થી	૮ મે ૫૫૭ સાગાન્તે
નસ-બાદર-પર્યાં	૨૦ "	૨૦૦૦ વર્ષ	"	મિ. ૪-ગતિ	બા. પ. એકે
પ્રત્યેક	૨૦ "	"	"	"	"
સ્થિરાદિ પ	૧૦ "	૧૦૦૦ "	"	"	"
પરા	૧૦ "	"	"	"	૧૦ માન્તે

સ્થાન	૨૦ ફાલ્ગુણ ૨૦૦૦ વર્ષ	૨૦ ફાલ્ગુણ ૨૦૦૦ વર્ષ	દરદાન છે સાં	અનુક્રમ	મિ. પ્રશાન્ત	બા. પ. એ.
સુરેશ	૨૮	૧૮૦૦	"	૩૬૬ સાં	મિ. તિરુગોનર	"
અપર્ણા	"	"	"	"	"	"
આપરણ	"	"	"	"	"	"
અરિયદાદિ ૬	૨૦	૨૦૦૦	"	૬ સાં	મિ. જગતિના	"
કુન્દરોન	૧૦	૧૦૦૦	"	૮ અર્જુન	"	૧૦ માત્ર
નીચોન	૨૦	૨૦૦૦	"	દરદાન છે સાં	"	બા. પ. એ.
અનુવાય ૫	૩૦	૩૦૦૦	"	અનુક્રમ	"	૧૦ માત્ર
નરકાચ	૩૩	૩૩૦૦	"	૧૦૦૦૦ વર્ષ	મિ. તિરુગોનર	સુ. પ્ર. એ. ૦
તિરુગોનર	૩૫	૩૫૦૦	"	૧૦૦૦૦ વર્ષ	"	સુ. પ્ર. એ. ૦
નરકાચ	"	"	"	૧૦૦૦૦ વર્ષ	"	સુ. પ્ર. એ. ૦
દરદાન	૩૩ સાગરો	"	"	૧૦૦૦૦ વર્ષ	અનુક્રમ	સુ. પ્ર. એ. ૦

૨૬

॥ ૧૨૦ ઉત્તર પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિબંધનાસ્વામી ॥

જિનનામ	} અનંતર સમયે મિથ્યાદષ્ટિ નારકપણે ઉત્પન્ન થશે એવા ક્ષયોપશમસમ્યગ્દષ્ટિઓ.
આહારકદ્વિક (૨)	પ્રમત્તાભિમુખ પ્રમત્ત:
દેવાયુ:	} અપ્રમત્તાભિમુખ પ્રમત્ત (પૂર્વકોડ વર્ષાન્તિમ તૃતીય ભાગના પ્રથમ સમયે)
વિકલે૦ ૩ સૂક્ષ્મ ૩-અદેવાયુ ૩ દેવ૦૨-વૈ૦૨-નરક૦૨	} મિથ્યાદષ્ટિ તિથ્યા મનુષ્ય
એકેન્દ્રિય-સ્થાવર-આત્મ	, ઇશાનાન્તદેવ
તિથ્યા ૨-ઐશ્વર્ય-ઉદ્યોત-સેવાર્ત	મિથ્યાદષ્ટિ દેવનારકો
શેષ ૯૨	મિથ્યાદષ્ટિ ચારે ગતિના

॥ ૧૨૦ ઉત્તર પ્રકૃતિના જઘન્યસ્થિતિ મધના સ્વામી ॥

(૩) આહાર ૨-જિનનામ	ક્ષપકચેષ્ટિવંત ૮ મા ગુણસ્થાને
(૫) સંજવ ૪-પુ વેદ	ક્ષપકચેષ્ટિવંત ૯ માન્તે
(૧૭) શાતા-યશ-ઉચ્ચ ૪ દર્શના૦-૫ વિન-૫ જ્ઞાના૦	} ક્ષપકચેષ્ટિવંત ૧૦ માન્તે /
(૬) વૈકલ્યપટ્ક	પર્યાપ્ત અસંજિપચેન્દ્રિય
(૨) દેવાયુ-નરકાયુ	" ૧૦
(૨) તિથ્યાગાયુ-મનુષ્યાયુષ્ય	} એકેન્દ્રિયથી મનુષ્ય સુધીના (એટલે દેવ-નારક યુગલિકવિના સર્વે)
(૮૫) શેષ પ્રકૃતિ	બાકર પર્યાપ્ત એકેન્દ્રિયો

યંત્ર ૭ મું ॥ સ્થિતિબંધના અલ્પવહુત્વનું ગેસ્ટક ॥

જીવલેહમાં	સ્થિતિ બંધન	અલ્પવહુત્વ
સંયત્તના	જીવન્ય	અલ્પ
બાં ૫૦ એકેં ના	"	અસં ગુણ
સૂં ૫૦ એકેં ના	"	વિશેષાધિક
બાં અપાં એકેં ના	"	"
સૂં અપાં એકેં	"	"
"	દિશ્ચ	"
બાં અપાં એકેં ના	"	"
સૂં પર્યાપ્ત એકેં	"	"
બાં ૫૦ એકેં ના	"	"
૫૦ દ્વિન્દ્રિયના	જીવન્ય	સંખ્યાતગુણ
અપાં "	"	વિશેષાધિક
" "	દિશ્ચ	"
પર્યાં "	"	"
પર્યાં ત્રિન્દ્રિયના	જીવન્ય	"
અપાં "	"	"
" "	દિશ્ચ	"
પર્યાં "	"	"

પર્યાં ચતુરિં ના	જઘન્ય	”
અપાં ”	”	”
અપાં ”	ઉત્કૃષ્ટ	”
પર્યાં ”	”	”
પર્યાં અસંજિ પંચેં	જઘન્ય	સંખ્યાતગુણ
અપાં ”	”	વિશેષાધિક
અપાં ”	ઉત્કૃષ્ટ	”
પર્યાં ”	”	”
સ ચતનો	”	સંખ્યાતગુણ
દેશવિરતનો	જઘન્ય	”
”	ઉત્કૃષ્ટ	”
પર્યાં સમ્યગ્દષ્ટિનો	જઘન્ય	”
અપર્યાં ”	”	”
અપર્યાં ”	ઉત્કૃષ્ટ	”
પર્યાં ”	”	”
પર્યાં સંજિપંચેં	જઘન્ય	”
અપર્યાં ”	”	”
અપર્યાં ”	ઉત્કૃષ્ટ	”
પર્યાં ”	”	”

યંત્ર ૮ સું ॥ જીવસ્થાનોમાં યોગનું અદ્યખહુત્વ ॥

જીવસ્થાનો.	યોગ	અદ્ય વા અધિક ?
અપ૦મુક્તમ એકેન્દ્રિયનો	જઘન્યયોગ	સર્વથી અદ્ય
„ બાહ્ય એકેન્દ્રિયનો	„	અસંખ્યગુણ
„ દ્વીન્દ્રિયનો	„	„
„ ત્રીન્દ્રિયનો	„	„
અપર્યાપ્ત ચતુરિન્દ્રિયનો	„	„
„ અસંક્ષિપ્તચેન્દ્રિયનો	„	„
„ સંક્ષિપ્તચેન્દ્રિયનો	„	„
*સૂઅપ૦એકેન્દ્રિયનો	દૃષ્ટિયોગ	„
બા૦ „ „	„	„
સ૦પર્યા૦ „	જઘન્યયોગ	„
બા૦પર્યા૦ „	„	„
સૂ૦પર્યા૦ „	દૃષ્ટિયોગ	„
*બા૦પર્યા૦ „	„	„
અપર્યાપ્તદ્વીન્દ્રિયનો	„	„
„ ત્રીન્દ્રિયનો	„	„
„ ચતુરિન્દ્રિયનો	„	„
અપર્યાપ્ત અસંક્ષિપ્તચેન્દ્રિયનો	„	„
„ સંક્ષિપ્તચેન્દ્રિયનો	„	„
પર્યાપ્ત દ્વીન્દ્રિયનો	જઘન્યયોગ	„
„ ત્રીન્દ્રિયનો	„	„

*અન્યથા વિચારમાત્રેણામાં દેહમ અપર્યાપ્તી અપર્યાપ્તો, યજ્ઞ
અપર્યાપ્તો, અન્ય બાહ્ય એકેન્દ્રિયઅપર્યાપ્તના મેળથી બાહ્યત્રેણામાં
યોગ અપર્યાપ્તચતુરિન્દ્રિય દ્વિતીયે એ ૮૮ તી રૂપિમાં.

પર્યાપ્ત ચતુરિન્દ્રિયનો	જઘન્યયોગ	અસંખ્યગુણ
„ અસંજિ પંચેનો	„	„
„ સંજિપંચેન્દ્રિયનો	„	„
„ દ્વીન્દ્રિયનો	ઉત્કૃષ્ટયોગ	„
„ ત્રીન્દ્રિયનો	„	„
„ ચતુરિન્દ્રિયનો	„	„
„ અસંજિ પંચેનો	„	„
અનુત્તરદેવનો	„	„
ત્રિવેદ્યદેવનો	„	„
યુગલિકોનો	„	„
આહારક શરીરનો	„	„
શેષદેવોનો	„	„
નારકોનો		
શેષ તિયજ્યોનો		
શેષ મનુષ્યોનો		

*ઉપર કહેલા યોગના અલ્પબહુત્વ પ્રમાણે અપર્યાપ્ત અને પર્યાપ્ત ઇવસ્થાનોમા સ્થિતિસ્થાનોનું પણ અલ્પબહુત્વ સંખ્યગુણ કહેવું, પરન્તુ અપર્યાપ્તદ્વીન્દ્રિયમા અસંખ્યગુણ કહેવું તેનું કોષ્ટક આ પ્રમાણે.—

યંત્ર ૬ મું

અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયના	સ્થિતિસ્થાનો	સર્વથી અલપ	પદ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલો
પર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ	"	સંખ્યાતગુણ	
પર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ	"	"	
પર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ	"	"	
અપર્યાપ્ત દ્વીન્દ્રિયનાં	"	અસંખ્યાતગુણ ^૨	
પર્યાપ્ત	"	સંખ્યાતગુણ ^૩	
અપર્યાપ્ત ત્રીન્દ્રિયનાં	"	"	
પર્યાપ્ત	"	"	
અપર્યાપ્ત ચતુરિન્દ્રિયનાં	"	"	
પર્યાપ્ત	"	"	
અપર્યાપ્ત અસંજિપ્તચેતનાં	"	"	
પર્યાપ્ત	"	"	
અપર્યાપ્ત સંજિપ્તચેતનાં	"	"	
પર્યાપ્ત	"	"	

૧ કાગળ કે એકેન્દ્રિયના જન્યવિચિતિનુપથી ઉત્પન્નવિચિતિનુપ પદ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલો અધિક છે, તેથી નેટલા સમયે પ્રમાણ ગિતિસ્થાનો દેખા છે.

૨-૩ કાગળ કે દ્વીન્દ્રિયના જન્યવિચિતિનુપથી ઉત્પન્નવિચિતિનુપ પદ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલો અધિક છે અને તે પદ્યોપમનો સંખ્યાતમો ભાગ દ્વીન્દ્રિયના પાંચાક ખરેખર ૩ (જેટલો ગિતિસ્થાનો) થી અસંખ્યાતમો જેટલો છે.

ચંત્ર ૧૦ મું : અવંધકાલ

(૭) તિર્થંગ ૩-નરક ૩-ઉચોતનો-૧૬૩ સાગરોપમ-૪
પદ્યો-૭ પૂર્વકોડવર્ષ.

(૯) સ્થાવરાદિ ૪, કુળતિ ૪, આતપ-૧૮૫ સાગરોપમ-૪
પદ્યો-૮ પૂર્વકોડવર્ષ.

૨૫ { ૫ કુસંઘયણ-૫-કુસંસ્થાન-
૧ કુખગતિ-૪ અનંતાનુ-
૧ મિથ્યા-૦-ઘૌર્ભાગ્યાદિ ૩- } - ૧૩૨ સાગરોપમ-૦ પદ્યો-૦
સ્થાન-૦-૩, ૧-નીચગોત્ર-
૧ નપુંસવેદ-૧-સ્ત્રીવેદ }

શેષ ૭૬ નો અવંધકાલ કહ્યો નથી.

૧૨૦

૧ ૫૮ માં ગાથામાં ૪ પ્રકૃતિઓનો, ૫૯ માં ૬ નો, ૬૦ માં
૧૪ નો, ૬૧ માં ૪૧ નો અને ૧૨ માં ૫ નો એ પ્રમાણે સર્વ મળી ૭૩
પ્રકૃતિઓ જે અનુવચધિ છે, તેનો સતતતપ્પકાળ કહ્યો ૪૭ દ્રુવચધિ
દોવાથી સતતતપ્પ કહ્યો નથી, ધારણ કે દ્રુવચધ તેજ સતતતપ્પ છે.

યંત્ર ૧૨ સું ॥ ઉત્કૃષ્ટ રસખંધ સ્વામી યંત્ર ॥

(૩) એકેન્દ્રિય-સ્થાવર-આતપ ધશાન સુધીના મિથ્યાદષ્ટિ દેવો.

(૧૧) { વિકલ ૩-સૂક્ષ્માદિ ૩-
નરકાદિ ૩-તિર્થંચાચુ-નરાચુ } મિથ્યાદષ્ટિ તિર્થંચ અને
મિથ્યા૦મનુષ્ય (અચુ-
ગલિક).

(૩) તિર્થંચ ૨-સેવાર્ત

મિથ્યાદષ્ટિ દેવ અને
મિથ્યા૦ નારક

(૨૯) વૈક્રિય ૨-દેવ-૨-આહ્વા ૨
{ સુખગતિ-શુભવર્ણાદિ ૪
તૈજસાદિ ૪ (તૈઠકા૦અગુ૦
નિર્માણુ)-બિન-સમય૦-પરાધાત-
ત્રસાદિ ૯-પંચે૦ઉચ્છવાસ }

ક્ષયકરેણિવંત ૮ મા
શુભસ્થાને

(૩) શાતા-ઉચ્ચ-યશઃ

ક્ષયકરેણિવંત ૧૦ માન્તે

(૧) ઉદ્યોત

સાતમી પૃથ્વીના નારક
મિથ્યાત્વાન્યસમયે
(અનિવૃત્તિકરણાન્તે)

(૫) નરક ૨-ઔદા૦૨-વજ્રર્પ૦

સમયગૃહિ દેવો

(૧) દેવાચુ

અપ્રમત્ત

૬૮ શેષ પ્રકૃતિ

૪ ગતિના મિથ્યાદષ્ટિ

૧૨૪ (વર્ણાદિ ૪ શુભાશુભમાં બે વાર ગણવાથી; ૪ અધિક છે.)

યંત્ર ૧૩ સુ' ॥ જઘન્યરસ બંધ સ્વામી-યંત્ર ॥

(૮) સ્ત્યાનદ્વિ ૩-અનંતાનુબંધ-મિથ્યાત્વ-સંયમાભિમુખમિથ્યાદિ.

(૪) અપ્રત્યાખ્યાની ક્ષાય— , સમ્યગ્દષ્ટિ

(૪) પ્રત્યાખ્યાની ક્ષાય— , દેશવિરતિ

(૨) અરતિ-શોક— અપ્રમત્તાભિમુખ પ્રમત્ત

(૨) આહારકદ્વિ— પ્રમત્તાભિમુખ અપ્રમત્ત

(૧૧) { નિદ્રા ૨-અશુભવર્ણાદિ ૪-હાસ્ય- } -અપૂર્વકરણ કપક
{ રતિ-ભય-ભુગુ-ઉપવાત }

(૫) પુરુષવેદ-૪ સંનવસનકપાય—કપકચેષ્ટિવંત ૯ મે

(૧૪) ૫ વિધ-૬ આવરણ— , ૧૦ માત્રે.

૧૬ { સ્મૃત્તિ ૩-વિકલે ૩ } -અનુબ્ધ અને તિર્થંચ,
{ આયુ ૮-વૈકલ્ય ૬ }

ઉદ્યોત-આંદાંર -દેવ-નારદે

તિર્થંચ ૨-નીચગોત્ર-ઠાતમી પૃથ્વીના નારદે (મિથ્યાત્વાન્તે)

૧૦ જિનનામ -અવિરત સમ્યગ્દષ્ટિ

એકેન્દ્રિય-સ્થાવર અનારકા (નારક સિવાય ૩ ગતિના છવે)

આતપ -મગાના-ત દેવે

૮ { ગાતા-સ્થિર-શુભ-યગ } (પરાવર્તમાન પરિણા-
{ અગાતા-અસ્થિર-અશુભ-અયગ } મી) સમ્યગ્દષ્ટિઓ
અને મિથ્યાદષ્ટિઓ

ત્રસાદિ ૪-શુભવર્ણાદિ ૪-તંજસાદિ ૪ (પરાવર્તમાન

મનુબંધ-ખગતિ ૨-પચેન્દ્રેન્દ્રિય- પરિણામી) ૪

૪૦ પરાયાત-ઉચ્ચ ૭ સંયમ ૬-અસ્થાન ૬- ગતિના મિથ્યા

નપુ ૦-સી-સોભા ૩-કૌભાંધ્યાદિ ૩ દષ્ટિઓ.

૧૨૬ (વર્ણાદિ બે વાર મનુવાથી ૪ આપક છે)

યંત્ર ૧૪ મું.

॥ ૪ પ્રકારના રસબંધમાં ૪ કાળભાંગાનું કોષ્ટક ॥

પ્રકૃતિઓનો	અઘન્ય રસ કેટલા પ્રકારે ?	અઘન્ય કેટલા પ્રકારે ?	ઉત્કૃષ્ટ રસ- બંધ કેટલા પ્રકારે ?	અનુત્કૃષ્ટ રસબંધ કેટલા પ્રકારે ?
તૈમસ-કાર્માણુ-અ- ગુરુધુ-નિર્માણુ- શુભવર્ણાદિ ૪ એ ૮ શુભ ધ્રુવ મંધિ	સાદિ-અ- ધ્રુવ	સાદિ-અ- ધ્રુવ	સાદિ-અ- ધ્રુવ	સાદિ-અ- નાદિ-ધ્રુવ- અધ્રુવ
વેદનીય-નામ (મૂળ)	"	"	"	"
જ્ઞાનાં-દર્શનાં-મે- હૃદ-વિધન (મૂળ)	"	સાદિ-અ- નાદિ-ધ્રુવ- અ વ	"	સાદિ-અ- ધ્રુવ
ગાત્ર (મૂળપ્રકૃતિ)	"	"	"	સાદિ-અ- નાદિ ધ્રુવ અધ્રુવ
૪૩ અશુભ ધ્રુવમંધિ	"	"	"	સાદિ-અ- ધ્રુવ
૧ આયુષ્ય (મૂળ)	"	સાદિ-અ- ધ્રુવ	"	"
૭૩ અધ્રુવમંધિ	"	"	"	"

યંત્ર ૧૫ મું ॥ ૮ મૂળપ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધ સ્વામી ॥

૧ આયુષ્યના	— ૧૪૫૧૭ શુભસ્થાન	ઉત્કૃષ્ટયોગી	૮ ના બંધક
૧ મોહનીયના	— ૧૪૫૬-૭-૮-૯ શુભ	"	૭ ના બંધક
૬ રોપ મૂળકર્મના	— ૧૦ મા શુભસ્થાન	"	૬ ના બંધક
૮			

(૧૭) {	પ જ્ઞાનાવ૦-૪૬- શ્નિા૦-૫ વિદ્ન -શાતા-૫૨- દિવ્ય	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૪)	અપ્રત્યાઠકપાય	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૪)	પ્રત્યાખ્યાનીકપાય	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૫)	પુ૦-સંજ્ઞ૦ ૪	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૧૩) {	ગુપ્તગાંનરાગુ-દેવ કુમુદગ-મુરુર- આદેય પે૦રસમય આસાન-વ૦૭૫૦	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૯)	નિદા ૨-હાત્યાદિ	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૨)	આહારકદિ	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩
(૬૬)	ગોપપદ	૧૦મા ગુરુત્વ. ન. ને. કિ. કિ. ગો. ગો.	૫ ૩

૧૨૦

યંત્ર ૧૭ મું

॥ મૂળપ્રકૃતિના જઘન્યપ્રદેશખંધ સ્વામી ॥

૮ મૂળપ્રકૃતિ-લખ્ય અપર્યાપ્તિ સૂક્ષ્મનિગોદ (લવપ્રથમ સમયે)
સર્વજઘન્ય યોગી

યંત્ર ૧૮ મું

॥ ઉત્તરપ્રકૃતિના જઘન્ય પ્રદેશ ખંધ સ્વામી ॥

આહુતિ ૨	અપ્રમત્તઃ અસંજિ મિથ્યાદૃષ્ટિ	પરાવર્તયોગી (જઘન્યયોગી)	૮ મૂળપ્રથમ
નવક ૩ મુરાયુ		”	”
દેવ ૨-વૈકિં ૨	{ મમ્યગુદૃષ્ટિ મનુષ્ય લવપ્રથમસમયવતી	જઘન્યયોગી	૭ મૂળ અંધક
જિતનામ	{ (મદ્ભિનનામ મનુ યથી આવેલ) લ- વાઘમમયવતી સ- મ્યગુદૃષ્ટિ દેવ.	”	”
શેષ ૧૦૮	{ લવાઘસમયવતી અપર્યાપ્તિ સૂક્ષ્મ નિગોદ	”	૭-૮ અંધક

॥ ઇતિ પઠ્ઠમ-કર્મગ્રંથ-યંત્રસંગ્રહઃ ॥

॥ श्री शङ्खेश्वर-पार्श्वनाथाय नमः ॥

સસતિકા નામા પૃષ્ઠ ઈર્મથ્રંથ.

મંમળ અને અભિધય.

‘સિદ્ધપણ્દિ મહત્થં, વંધોદયસંતપવડિઠાણાણં;
બુચ્છં સુણ મંત્થેવં, નોસંદં દિટ્ઠિવાયસ્સ ॥ ૧ ॥

નિદ્ધપણ્દિ=ગિદ્ધ થયેલાં છે પદો	બુચ્છ=હદોશ
જેને વિષે એવા મધોધરી.	સુણ=સાભળ.
મહત્થં=મહોદય અર્થવાળા.	સંતપ્પં=મદ્દાપને
વંધોદયસંતપવડિઠાણાણં=અવ,	નોસંદં=ઝરાગરૂપ
ઉદય અને ગતા પ્રકૃતિનાં	દિટ્ઠિવાયસ્સ=દ્રષ્ટિવાદ સૂત્ર (ખા-
સ્થાનોના.	રના અંગ) ના.

અર્થ—ગિદ્ધ થયેલાં છે પદો જેને વિષે એવા મધોધરી
બધ ઉદય અને ગતા પ્રકૃતિનાં સ્થાનોના મહોદય અર્થવાળા અને
દ્રષ્ટિવાદ સૂત્રના ઝરાગરૂપ । ગિદ્ધ નૃદય । સદોપને નું । ચંદ્ર-
મહત્થનાર્થ] હદોશ. [ને શિષ્ય ! તું] સાંભળ ॥ ૧ ॥

વિવેચન હવે મહામહત્થનાર્થનું મોર્મનકા નામે જી
મર્મથ્રંથની વ્યાખ્યા કરીએ છીએ. -

• નિદ્ધ મહામધર્મી પ્રતિદ્ધ વગરિ મોર્મનકા - ૧ મહામધર્મ
પરો પને મ પરીએ, એવ અર્થ મધર્મ કા જે

યંત્ર ૧૭ મું

॥ મૂળપ્રકૃતિના જઘન્યપ્રદેશબંધ સ્વામી ॥

૮ મૂળપ્રકૃતિ-સર્વોચ્ચ અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મનિગોદ (ભવપ્રથમ સમયે)
સર્વજઘન્ય યોગી

યંત્ર ૧૮ મું

॥ ઉત્તરપ્રકૃતિના જઘન્ય પ્રદેશ બંધ સ્વામી ॥

આહ્વાન ૨	અપ્રમત્તાઃ	પરાવર્તયોગી	૮ મૂળબંધક
નવક ૩ મુરાયુ	અસજિ મિથ્યાદૃષ્ટિ	(જઘન્યયોગી)	"
દેવ ૨-વૈકિં ૨	{ સમ્યગ્દૃષ્ટિ મનુષ્ય ભવપ્રથમસમયવર્તી	જઘન્યયોગી	૭ મૂળ બંધક
જિનનામ	{ (અદ્વિજિનનામ મનુ ષ્યથી આવેલ) ભ- વાધસમયવર્તી સ- મ્યગ્દૃષ્ટિ દેવ.	"	"
શેષ ૧૦૯	{ ભવાધસમયવર્તી અપર્યાપ્તસૂક્ષ્મ નિગોદ	"	૭-૮ બંધક

॥ इति पठचम-कर्मग्रंथ-यंत्रसंग्रहः ॥

મિદ્ધ-અચલ એવાં પદ છે જે થયને વિષે તે સિદ્ધપદ એવા કર્મપ્રાભૂત કર્મપ્રકૃત્યાદિ થય તેનાં પદ સર્વજ્ઞોક્તાર્થને અનુસારે હોવાથી કેટલું પણ ચક્ષાયમાન કરી ન શકે માટે અપ્રા-
ધ્ય નિ સજેદુ વચ-વાણા જે થથ તે થકી મહા અર્થવત એવો બન્ન ઉદય અને સત્તાપણે પરિણમી જે કર્મની પ્રકૃતિ તેનાં સ્થાનકનો સંક્ષેપ-વિસ્તારવત અર્થતું થોડામાંહે આણવું તે સંક્ષેપ કહીએ, તેને હું કહીશ. અહો! શિષ્ય! તે હું સાંભળ, તે સંક્ષેપ કેવો છે? પરિકર્મ ૧, સૂત્ર ૨, પ્રથમાનુયોગ ૩, પૂર્વગત ૪, અને ચૂલિકા ૫, એ પાંચ ભેદ જે દષ્ટિવાદ નામે બારમું અંગ તેનો નિરૂપક એટલે સારભૂત રહસ્ય છે, જે માટે દષ્ટિવાદનો થોથો ભેદ જે પૂર્વગત નામે છે તેમાં ચૌદ પૂર્વ છે. તેમાં બીજું અપ્રાયણીય નામે પૂર્વ છે તેમાં ચૌદ વસ્તુ છે તેમાંની પાંચમી વસ્તુમાં વીજ પ્રાભૂત છે, તેમાં થોથું કર્મપ્રકૃતિ નામે પ્રાભૂત થોવીજ અનુયોગદ્વારમય છે, તેમાંથી એ ત્રીજો બથોદય સત્તાનો સંક્ષેપ કહીશ એટલે એ શાસ્ત્રનું મૂળ સર્વજ્ઞપાક્ય છે એવું દેખાડયું. ॥ ૧ ॥

કહ વંધતો વેયડ?, કહ કહ વા સંતપયડિઠાણાણિ ?;
મૂલુત્તરપગઈસું, મંગચિગપ્પા મુણેઅઠ્ઠા ॥ ૨ ॥

કહ=કેટલી પ્રકૃતિ

વંધતો=બાંધતો

વેયડ=વેદ

કહ કહ=કેટલી, કેટલાં.

વા=અથવા,

સંતપયડિઠાણાણિ=પ્રકૃતિના

સત્તાસ્થાન

મૂલુત્તરપગઈસું=મૂળ અને ઉત્તર

પ્રકૃતિને વિષે

મંગચિગપ્પા=ભાંગાના વિદ્વેષો

મુણેઅઠ્ઠા=બાણવા

સર્વ - કેટલી પ્રકૃતિ બાંધતો કેટલી પ્રકૃતિ વેદે? અથવા કેટલી પ્રકૃતિ બાંધતાં અને કેટલી પ્રકૃતિ વેદનાં પ્રકૃતિનાં સત્તા-સ્થાન કેટલા હોય? [તે સમયે] મૂળ અને ઉત્તર પ્રકૃતિને વિષે ભાંગાના વિદ્વેષો બાણી લેવા. ॥ ૨ ॥

આહની સત્તા; એ બીજો ભાંગો આગુબ્ધને અભાવે જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત ઉત્કૃષ્ટ છમાસે ઊણાં ૩૩ સાગરોપમ અંતર્મુહૂર્ત ન્યૂન પૂર્વકાદિ ત્રિભાગે અધિક એટલા કાળ પ્રમાણ મિથ્યાત્વથી નવમા ગુણહાણુ લગે સર્વને જાણવો ૨ તથા છનો બંધ, આહનો ઉદય અને આહની સત્તા, એ ત્રીજો ભાંગો સૂક્ષ્મસપરાયેજ જઘન્ય એક સમય, ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત પ્રમાણ જાણવો. ત્યાં મોહનીયનો બંધ નથી તે માટે ૩ તથા એકાવચબધે કેવળ એક વેદનીય બાવનાં ત્રણ ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે-એકનો બંધ, સાતનો ઉદય અને આહની સત્તા, એ ભાંગો ઉપશાન્તમોહ ગુણહાણુ જઘન્ય એક સમય, ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત લગે પામીએ. ત્યાં મોહ નીયનો ઉદય નથી અને સત્તા છે તે માટે ૪ એકનો બંધ, સાતનો ઉદય અને સાતની સત્તા, એ ભાંગો ક્ષોણમોહ ગુણહાણુ અંતર્મુહૂર્ત લગે પામીએ, ત્યાં મોહનીયની સત્તા પણ નથી તે માટે ૫ એકનો બંધ, ચારનો ઉદય અને ચારની સત્તા, એ ભાંગો સયોગિ કેવલીને વિષે પામીએ. ઘાતી કર્મના અસાવચક્રી તે જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ દગે ઊણાં પૂર્વકાદિ લગે હોય ૬ તથા અબધે-બંધને અભાવે ચારનો ઉદય અને ચારની સત્તા, એ ભાંગો અયોગી ગુણહાણુ પામીએ ૭. એમ સર્વ મળી સાત ભાગા મૂળ પ્રકૃતિના થાય. ॥ ૩ ॥

જીવસ્થાનને વિષે મૂળપ્રકૃતિના ભાંગા.

સત્તટ્વંધ અદુદય-સંત તેરસસુ જીવઠાણેસુ;

एगंमि पंच भंगा, दो भंगा हुंति केवलिनो ॥ ४ ॥

સત્તટ્વંધ અદુદયસંત=સાતનો

બંધ, આહનો ઉદય, આહની

સત્તા અને આહનો બંધ,

આહનો ઉદય, આહની

સત્તા,

| તેરસસુ=તેર [પહેલા].

ગુણસ્થાનને વિષે ભાંગા.

અદ્દસુ ઇગવિગપ્પો, છસ્સુવિ ગુણસન્નિપ્પસુ દુવિગપ્પો;
પત્તેઅં પત્તેઅં, વંધોદયસંતકમ્માણં ॥ ૫ ॥

અદ્દસુ=આઠ ગુણસ્થાનને વિષે.

ઇગવિગપ્પો=એક વિકલ્પ.

છસ્સુવિગુણસન્નિપ્પસુ=છ ગુણઠા
જ્ઞાને વિષે

દુવિગપ્પો=બે વિકલ્પો.

પત્તેઅં=દરેકને

વંધોદયસંતકમ્માણં=બંધ, ઉદય
અને સત્તા પ્રકૃતિસ્થાનોના.

અર્થ — આઠ ગુણસ્થાનને વિષે દરેકને એક વિકલ્પ અને છ ગુણસ્થાનોને વિષે દરેકને બે વિકલ્પો બંધ, ઉદય અને સત્તા પ્રકૃતિસ્થાનોના જાણવા.

વિવેચન — હવે એ સાત ભાંગા ગુણઠાળે કહે છે. — ભિન્ન અને અપૂર્વકરણાદિક સાત, એવં ૮ ગુણઠાળે એકેકે ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે — ભિન્ન, અપૂર્વકરણ અને અનિવૃત્તિઆદર એ ૩ ગુણઠાળે આદિપુ ન બાંધે તે માટે સાતનો બંધ, આઠનો ઉદય અને આઠની સત્તા એ ભાંગા હોય સૂક્ષ્મસંપરાયે મોહનીયનો બંધ ન હોય પણ ઉદય અને સત્તા હોય, તે માટે છનો બંધ, આઠનો ઉદય અને આઠની સત્તા એ ભાંગા હોય ઉપશાન્તમોહે એકનો બંધ, માત્રનો ઉદય અને આઠની સત્તા, એ ભાંગા હોય; એક વેદનીયજ બાધે અને મોહનીયનો ઉદય ન હોય પણ સત્તા હોય તે માટે. ક્ષીણમોહે એકનો બંધ, માત્રનો ઉદય અને સાતની સત્તા એ ભાંગા હોય સયોગિ કેવળીને એકનો બંધ, ચારનો ઉદય અને ચારની સત્તા એ ભાંગા હોય, અયોગિ કેવળીને બંધનો અભાવ દેવાથી ચારનો ઉદય અને ચારની સત્તા એ ભાંગા હોય, તથા મિત્થાદિ ૧, માસ્વાદ્દન ૨, અવિરત ૩, દેશ વિરત ૪, પ્રમત્ત ૫, અને અપ્રમત્ત ૬, એ ૭ ગુણઠાળાંને વિષે પ્રત્યેકે બે બે ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે — આયુર્બંધાળે આઠનો બંધ, આઠનો ઉદય અને આઠની સત્તા, એ ભાંગા હોય અને

કર્મની ઉત્તરપ્રકૃતિની સંખ્યા

પંચનવદુન્નિઅઘા—વીસા ચરો તહેવ વાયાલા;
 દુન્નિ અ પંચ ય મળિયા, પયડીઓ આણપુઠ્ઠીય ॥૬॥

પંચ=પાંચ.

નવ=નવ.

દુન્નિ=બે

અઘાવોસા=અઘાવીશ

ચરો=ચાર.

તહેવ=તેમજ

વાયાલા=બહેતાળીશ.

દુન્નિ=બે.

પંચ=પાંચ.

ય=અને

મળિયા=કહી છે

પયડીઓ=પ્રકૃતિઓ.

આણપુઠ્ઠીય=અનુક્રમે

અર્થ—પાંચ, નવ, બે, અઘાવીશ, ચાર તેમજ બહેતા-
 ળીશ, બે અને પાંચ પ્રકૃતિઓ અનુક્રમે આઠ કર્મની કહેલી
 છે. ॥ ૬ ॥

ચિત્રેચન—૧૫૦ ઉત્તર પ્રકૃતિ આશ્રયીને બધું હિંદુ તથા
 શતાનો સુવેદ અને સ્વામીપાત્ર કહે છે ત્યાં પ્રથમ ૮ કર્મની
 ઉત્તરપ્રકૃતિની સંખ્યા કહે છે. જ્ઞાનાવસ્થાની પાંચ, દર્શનાવસ્-
 થાની નવ, વેદનીયની બે. અને મોક્ષનીયની સત્તાદિકે અઘાવીશ
 અને બધે ૨૬. આશુકર્મની ૮ અને નામકર્મની બેતાળીશ
 પ્રકૃતિ હોય તે બધું અને હિંદુ ૬૭ હોય અને સત્તાએ ૬૩
 અથવા ૧૦૩ હોય ગાયકર્મની બે પ્રકૃતિ હોય અને અતરાય
 કર્મની પાંચ પ્રકૃતિ હોય એ અનુક્રમે આઠ કર્મની ઉત્તર
 પ્રકૃતિ કહી. ૧૫૦ એના બધું, હિંદુ અને મતા અવધે ભાંગા
 કહે છે ॥ ૬ ॥

ઉત્તરપ્રકૃતિનો બધાદયમતા સંવેધ.

વંધોદયસંતંસા, નાળાવરણંતરાદૃષ્ટ પંચ;
વંધોવરમેવિ 'ઉદય, મંતંસા હૃતિ પંચેવ ॥ ૭ ॥

વંધોદયસંતંસા=અધ, ઉદય અને
મતા૩૫ અંશા.

નાળાવરણંતરાદૃષ્ટ=જાનાવરણ
અને અંતરાય કર્મને વિષે.

પંચ=પાંચ પ્રકૃતિના.

વંધોવરમેવિ=અધના અધ્યાત્મ
પદ્ય

ઉદય સંતંસા=ઉદય અને મતા.
હૃતિ=દોષ.

પંચેવ=પાંચ પ્રકૃતિ ૩૫જ.

અર્થ—જાનાવરણ અને અંતરાય કર્મને વિષે અંત, ઉદય
અને મતા૩૫ અંશા પાંચ પ્રકૃતિના દોષ બંધના અધ્યાત્મ પદ્ય
ઉદય અને મતા પાંચ પ્રકૃતિના-અધ્યાત્મ દોષ ॥ ૭ ॥

જ્ઞાનાવરણાંતરાયયોઃ સંવેધમંગૌ					
મંગ	વંધ	ઉદય	સત્તા	ગુણઠાણે	જીવમેદે
૧	૫	૫	૫	૧૨૨૩૪૫૬૭ ૮૧૨૧૦	૧૪
૨	૦	૫	૫	૧૧૧૨	૧ સંક્ષિ પર્યાં

દર્શનાવરણુના સંવેધભાંગા.

વંધસ્સ ચ સંતસ્સ ચ, પગ્ગદ્ધાણાદ્દ તિણિણ તુલ્લાઈં;
ઉદયદ્ધાણાદ્દ દુવે, ચડ પળગં દંસણાવરણે ॥ ૮ ॥

વંધસ્સ=બંધનાં.

સંતસ્સ=સત્તાનાં.

પગ્ગદ્ધાણાદ્દ=પ્રકૃતિસ્થાનો.

તિણિ=ત્રણ [૯-૬-૪]

તુલ્લાઈં=સરખાં.

ઉદયદ્ધાણાદ્દ=ઉદયસ્થાનો.

દુવે=બે [હોય.]

ચડ=ચાર.

પળગં=પાંચ.

દંસણાવરણે=દર્શનાવરણુને વિષે

અર્થ — દર્શનાવરણુને વિષે બંધનાં અને સત્તાનાં પ્રકૃતિ સ્થાનો ત્રણ [૯-૬-૪] સરખાં હોય ઉદયસ્થાનો ચાર તથા પાંચ પ્રકૃતિનાં એમ બે હોય. ॥ ૮ ॥

ધ્યેચન—હવે દર્શનાવરણીય કર્મના સંવેધભાંગા કહો છો—
દર્શનાવરણીયને વિષે બંધના અને સત્તાનાં સ્થાનક ૯, ૬, ૪, એ ત્રણ સરખાં હોય. ત્યાં પહેલું નવતું બંધસ્થાનક મિથ્યાત્વે અને સાસ્વાદને પામીએ; તે અસવ્યને અનાદિ અનત હોય, અવ્યને અનાદિસા-ત હોય અને સમ્યક્ત્વ થકી પડોને મિથ્યાત્વે ગણેલાને

સાદિસાન્ત હોય, તે જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત લગે હોય અને ઉત્કૃષ્ટ દેશે ઊણા અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત લગે હોય. તે નવ માંહેથી થીજીદિ ત્રિકનો બંધ ૮૭યે છ તું બંધસ્થાનક મિશ્રગુણહાણથી માંડીને અપૂર્વકરણ ગુણહાણના પહેલા ભાગ લગે હોય, તે જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત લગે હોય અને ઉત્કૃષ્ટ એકસો બત્રીશ સાગ-રોપમ અધિક લગે રહે, તે પછી કોષક ક્ષપકશ્રેણિ પરિવજે-પ્રાપ્ત કરે, અને કોષક મિથ્યાત્વ પામતો નવવિધ બંધક થાય. તે છ માંહેથી નિદ્રાદ્વિકનો બંધ ૮૭યે ચારતું બંધસ્થાનક અપૂર્વકરણના બીજા ભાગથી માંડીને સૂક્ષ્મમંપરાય લગે હોય, તે જઘન્ય એક સમય અને ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત લગે રહે હવે દર્શનાવરણીયનું નવ પ્રકૃતિનું સત્તાસ્થાનક મિથ્યાત્વથી માંડીને ઉપરાન્તમોહ લગે હોય તે ઉપશમશ્રેણિએ અને ક્ષપકશ્રેણિએ નવમાના પહેલા ભાગ લગે હોય. તે અલબ્યને અનાદિ અનંત અને લબ્યને અનાદિ સાન્ત હોય પણ સાદિસાન્ત ન હોય, કેમકે નવનું સત્તાસ્થાનક તો ક્ષપકશ્રેણિએ જ ૮૭ે અને તે ક્ષપકશ્રેણિ થકી તો ખડે નહીં તે ખાટે. તે માંહેથી થીજીદિત્રિકની સત્તા ૮૭યે છ પ્રકૃતિનું સત્તાસ્થાનક અનિવૃત્તિ બાદર ગુણહાણના બીજા ભાગ થકી માંડીને ક્ષીણમોહના દ્વિચરમ સમયલગે હોય તે જઘન્યથી અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુહૂર્ત પ્રમાણ હોય. તે માંહેથી વળી બે નિદ્રાની સત્તા ૮૭યે ચાર પ્રકૃતિનું સત્તાસ્થાનક ક્ષીણમોહને છેલ્લે સમયે હોય, તે એક સમય રહે. હવે દર્શનાવરણીયનાં ઉદયસ્થાનક બે હોય, ચારનું અને પાંચનું: ત્યાં ચક્ષુદર્શનાવરણીય પ્રમુખ ચાર ધ્રુવોદયો છે, તે ખાટે ચારનું ઉદયસ્થાનક મિથ્યાત્વથી માંડીને ક્ષીણમોહના છેડા લગે હોય તથા નિદ્રા પાંચ માંહેથી એક કાળે એકનો જ ઉદય હોય પણ બે ત્રણનો ઉદય ન હોય, અધુવોદયો ખાટે. પૂર્વોક્ત ૪ માંહે એક નિદ્રા બળે ત્યારે પાંચનું ઉદયસ્થાનક હોય, તે ક્યારેક હોય, ક્યારેક ન હોય. એ પ્રકારે દર્શનાવરણીયનાં બે જ ઉદય અને સત્તાનાં સ્થાનક દેઘા, હવે સવેધે તેના ભાંગા કહે છે ॥ ૮ ॥

વીઆવરણે નવવંધણ(ગે)સુ, ચડપંચડદય નવસંતા;
છચડવંધે ચેવં, ચડવંધુદણ છલંસા ય ॥ ૧ ॥

વીઆવરણે=ખીજા દર્શનાવરણને વિષે.

નવવંધણસુ=નવવિધ બંધકને વિષે

ચડપંચ=ચાર અથવા પાંચનો.

ડદય=ઉદય.

નવસંતા=નવ પ્રકૃતિની સત્તા

છચડ વંધે=છ અને ચારના બંધે

ચેવં=પૂર્વોક્ત પ્રકારે ઉદય સત્તા.

ચડવંધુદણ=ચારના બંધ અને

ચારના ઉદયને વિષે.

છલંસા=છની સત્તા [હોય].

ય=પણ.

અર્થ:—દર્શનાવરણને વિષે નવવિધ બંધકને વિષે ચાર અથવા પાંચનો ઉદય અને નવ પ્રકૃતિની સત્તા હોય છ અને ચારના બંધે પૂર્વોક્ત પ્રકારે ઉદય સત્તા હોય ચારના બંધ અને ચારના ઉદયને વિષે છની સત્તા પણ હોય ॥ ૯ ॥

વિવેચન—દ્વિતીયાવરણ તે દર્શનાવરણીય ક્રમ તેને વિષે નવવિધબંધક એવા મિથ્યાત્વી અને સાસ્વાદનીને ચાર તથા પાંચનો ઉદય હોય અને નવની સત્તા હોય એટલે એ બે ભાંગા ઢખાડયા, તે આ પ્રમાણે—નવનો બંધ, ચારનો ઉદય અને નવની સત્તા એ ભાંગા નિદ્રાનો ઉદય ન હોય ત્યારે હોય. તથા નવનો બંધ, પાંચનો ઉદય અને નવની સત્તા એ ભાંગા નિદ્રાની ઉદ્યાવસ્થાએ હોય. એ ખીજા ભાંગા માંહે પાંચ ભાંગા થાય તે આ પ્રમાણે—એક કાળે પાંચ નિદ્રા માંહેલી એક નિદ્રાનો ઉદય હોય તે એકેકી નિદ્રાનું નામ લઈને ગણીએ ત્યારે પાંચ ભાંગા [વિકલ્પ] થાય, તથા કને બંધે અને ચારને બંધે પણ એમજ બે બે ભાંગા હોય. છનો બંધ મિથ્ય ગુણદાણાયા માંડીને અપૂર્વદરણના પહેલા ભાગ લગે હોય, ત્યાં બે ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે—છનો બંધ, ચારનો ઉદય અને નવની સત્તા એ ભાંગા નિદ્રાનો ઉદય ન હોય ત્યારે હોય, અને છનો બંધ, પાંચનો ઉદય અને નવની સત્તા એ ભાંગા નિદ્રાને ઉદયે હોય. એ ભાંગા માંહે પણ એકેકી નિદ્રાનું નામ લઈ ઉદય છટીએ ત્યારે પાંચ વિકલ્પ પ્રમત્ત લગે થાય, અ-

પ્રમત થકી તો થીજીદિત્રિકનો ઉદય રાખે તે માટે બે ભાંગા થાય. એ નિદ્રાના ઉદયના ભાંગા ક્ષપકશ્રેણિવાળાને હોય નહિ, ક્ષપકશ્રેણિવાળો અતિ વિગુઢ છે માટે તેને નિદ્રા અને પ્રયક્ષાનો ઉદય ન હોય. યદ્યપિ કર્મસ્થિતિવે ક્ષીણભોહુના દ્વિચરમ સમય લગે નિદ્રા અને પ્રયક્ષાનો ઉદય કહ્યો છે પણ તે અંભવે નહીં. તથા ચતુર્વિધબંધ તે અપૂર્વકરણના બીજા ભાગ થકી માંડીને સૂક્ષ્મ-સંપરાય લગે હોય; ત્યાં ચારનો બંધ, પાંચનો ઉદય અને નવની સત્તા એ ભાંગા ઉપગમ શ્રેણિવાળાનેજ હોય તેના પણ બે નિદ્રાનો ઉદય ગણુતાં બે વિષદય થાય; અને ચારનો બંધ, ચારનો ઉદય અને નવની સત્તા એ ભાંગા ઉપશામક અને ક્ષપક બેને હોય. ત્યાં ક્ષપકને અનિવૃત્તિભાદરના પહેલા ભાગ લગેજ હોય અને ઉપશામકને સૂક્ષ્મસંપરાય લગે હોય. તથા ક્ષપકને અનિ-વૃત્તિભાદરના સંખ્યાતા ભાગ ગયા પછી થીજીદિત્રિકની સત્તા પણ રહે ત્યારે ચારનો બંધ, ચારનો ઉદય અને છની સત્તા એ ભાંગા સૂક્ષ્મસંપરાયના છેલ્લા સમય લગે હોય, પછી બંધ રહે એ પ્રકારે ચારના બંધના ત્રણ ભાંગા થયા. અહીં અંશ શબ્દે સત્તા કહીએ ॥ ૬ ॥

उवरयवये चउ पण, नवंस चउरुदय छचचउसंता;
वेअणिआउयगोए, विभज्ज मोहं परं वुच्छं ॥ १० ॥

उवरयवये=अवना विच्छेद यवे
छने.

चउपण=आश आधना पांचनो
उदय

नवंस=नवनी सता

चउरुदय=चारनो उदय.

छ-छनी

अवउ=अने आनी.

संता=सता.

वेअणिआउ यगोए=वेदनीय,आ-
गुय અને ગોત્રકર્મને વિશે.

विभज्ज=अंधादिस्थान અને अ-
વેધના ભાંગા કહેવા.

मोहं=मोहनीय कर्मने.

परं=इये पछी.

वुच्छं=कहीगुं.

અર્થ—બધનો વિચ્છેદ થયે છતે ચાર અથવા પાંચનો ઉદય અને નવની સત્તા [એ બે ભાંગા] તેમજ ચારનો ઉદય અને છ અથવા ચારની સત્તા હોય. વેદનીય, આયુષ્ય અને ગોત્રકર્મને [વધે [સંવેધ આશ્રયીને બંધાદિ સ્થાનના] ભાંગા કહીને મોહનીય કર્મના ભાંગા હવે પછી કહીશું ॥ ૧૦. ॥

વિવેચન—તથા બંધ રાખે થકે ચારનો ઉદય નવની સત્તા અને પાંચનો ઉદય નવની સત્તા એ બે ભાંગા ઉપશાન્તમોહ ગુણુદાણેજ પામીએ; ઉપશામમેણિએ નિદ્રા પ્રયક્ષાનો ઉદય સંભવે અને સ્ત્યાનદ્વિત્રિક પશુ સત્તાએ હોય તે મારે. તથા ચારનો ઉદય છની સત્તા એ ભાંગા ક્ષીણુકષાયના દ્વિચરમ સમય લગે પામીયે તથા ચારનો ઉદય ચારની સત્તા એ ભાંગા ક્ષીણુકષાયને છદ્દે સમયે હોય; ત્યાંજ નિદ્રા પ્રયક્ષાની સત્તા રખે તે મારે એ પ્રમાણે દર્શનાવરણીયના અગ્યાર ભાંગા હોય, તે વળી જ્યાં જોડલી નિદ્રા ઉદયે હોય તેડજીનાં નામ લઈને જૂઠા જૂઠા ભાંગા કરીએ ત્યારે ૧૧ ભાંગા થાય, અને વળી કર્મસ્તવે દેહા પ્રમાણે ક્ષપકને નિદ્રાદિકને ઉદય કહીએ ત્યારે ચારનો બધ, પાંચનો ઉદય અને છની સત્તા એ ભાંગા નવમે-દશમે ગુણુદાણે વર્તતા ક્ષપકને હોય. તથા બધને અણાવે પાંચનો ઉદય અને છ ની સત્તા એ ભાંગા ક્ષીણુમોહ દ્વિચરમ સમય લગે હોય; એમ ૧૩ ભાંગા થાય. નિદ્રાને પૃથક્ નામ ગ્રહી કહીએ ત્યારે ૨૫ ભાંગા થાય. એ પ્રકારે દર્શનાવરણીય કર્મના બધોદયસત્તા સંવેધે ભાંગા કહ્યા.

હવે વેદનીય કર્મ, આયુષ્ય કર્મ અને ગોત્ર કર્મ એ ત્રણના બધોદયસત્તા સંવેધના ભાંગા થોડા મારે તેને પૂર્વે કહીને મોહનીય કર્મના બધોદયસત્તા સંવેધના ભાંગા ઘણા છે મારે પછી કહીશું. ॥ ૧૦ ॥

દર્શનાવરણસ્ય વંધોદયસત્તાસંવેધે ભંગાઃ ૧૧૬૧૩
નિદ્રાણાં પૃથગ્ ના ગ્રહણેન ભંગાઃ ૨૨૬૨૫

ક્રમં કુ	વંધ	ઉદય	સત્તા	ગુણસ્થાનેષુ.	
૧	૯	૪	૯	૧	૧૧૨
૨	૯	૫	૯	૫	૧૧૨
૩	૬	૪	૯	૧	૩૧૪૧૫૬૧૭૮
૪	૬	૫	૯	૫	૩૧૪૧૫૬૧૭૮X
૫	૪	૪	૯	૧	૮૧૯૧૧૦
૬	૪	૫	૯	૨	૮૧૯૧૧૦ ઉપશમશ્રેણિ
૭	૪	૪	૬	૧	૯૧૧૦ સપકને
૮	૪	૫	૬	૨	૯૧૧૦ મતાંતરે
૯	૦	૪	૯	૧	૧૧ ઉપશમક
૧૦	૦	૫	૯	૨	૧૧ ઉપશમક
૧૧	૦	૪	૬	૧	૧૨ દ્વિચરમસમયપર્યંત
૧૨	૦	૫	૬	૨	૧૨ મતાંતરે
૧૩	૦	૪	૪	૧	૧૨ ચરમસમયે

એ તારીખા આરમ્ભા અને આરમ્ભા એ એ ભાગા કમસ્તવને અભિપ્રાયે
સખ્યા એ અને ગે ૧૧ ભાગા આ મંથના મતે ૬૨૧ ૯
x સ્વતી નિદ્રાના પાંચ ભાગા છટ્ટા ગુણસ્થાને સુધી પડે, માત્ર એજ
ભાગ આનંદના ગુણસ્થાને પડે
૧ ઉપશમકને અને સપકને નવમાના પડેલા ભાગ સુધી

ગોત્ર, વેદનીય અને આયુઃકર્મના સંવેધે ભાંગા.

ગોઅંમિ સત્ત મંગા, અદ્ય મંગા હવંતિ વેઅણિણ ।
પણ નવ નવ પણ મંગા, આડચડકેવિ મસો ડ ॥૧૧॥

ગોઅમિ=ગોત્રકર્મને વિષે.

સત્ત મંગા=સાત ભાંગા

અદ્ય=આઠ.

મંગા=ભાંગા

હવંતિ=હોય.

વેઅણિણ=વેદનીયકર્મને વિષે

પણ નવ નવ પણ મંગા=પાંચ.

નવ, નવ અને પાંચ ભાંગા.

આડચડકેવિ=આયુષ્યચતુષ્કને

વિષે વળી.

કમસો=અનુક્રમે.

ડ=તો.

અર્થા—ગોત્રકર્મને વિષે સાત ભાંગા, અને વેદનીય કર્મને વિષે આઠ ભાંગા હોય ચારે આયુષ્યને વિષે તો અનુક્રમે પાંચ, નવ, નવ અને પાંચ ભાંગા હોય.

વિવેચન—ગોત્રકર્મને વિષે બંધાઈયસત્તા સંવેધે સાત ભાંગા થાય, તે આ પ્રમાણે—ગોત્રનું બંધસ્થાનક એકજ હોય. પહેલે બીજે ગુણકાણે નીચ ગોત્ર અથવા ઉંચ ગોત્ર બાંધે પણ સમકાળે બે ગોત્ર ન બાંધે, પરસ્પર વિરુદ્ધ છે માટે, અને મિત્ર થકી દશમા ગુણ-સ્થાન સગે તો ઉચ્ચગોત્રજ બાંધે, અને ઉદ્યસ્થાનક પણ એકજ હોય મિત્ર્યાત્મ થકી મારીને દેશવિરત સગે નીચ અથવા ઉંચ એ બે ગોત્ર ઉદ્યે હોય પણ સમકાળે એકજ ઉંચે હોય, પરસ્પર વિરુદ્ધ માટે, અને પ્રમત્ત થકી અયોગી સગે તો ઉચ્ચગોત્રનોજ ઉદ્ય હોય, તથા સત્તાસ્થાનક બે હોય, બેનું અને એકનું; તે આ પ્રમાણે—ઉચ્ચગોત્ર અને નીચગોત્ર એ બેની સત્તા સમકાળે સાથે રાવું ગુણકાણે હોય તથા તેઉકાય વાયુકાયની અવસ્થાએ ઉચ્ચગોત્ર ઉદ્યે એક નીચગોત્રની સત્તા હોય અથવા અયોગી કેવળીને નીચગોત્રની સત્તા ગયે છેલ્લે સમયે એક ઉચ્ચગોત્રની સત્તા હોય, હવે એના સવેચ કહે છે—નીચગોત્રનો બંધ નીચગોત્રનો ઉદ્ય અને નીચગોત્રની સત્તા, એ ભાંગા તેઉકાય અને વાયુકાય માંહે પામીએ; ત્યાં ઉચ્ચગોત્ર ઉદ્યે તે માટે. તથા તેઉકાય

અને વાયુકાયના ભવ થઈ નીકળ્યા એકેન્દ્રિય, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, ચૈર્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય તિથિય માંહે ક્રિયત્કાલ લગે પણ એ ભાંગે પામીએ તથા નીચેર્ગાત્રનો બંધ, નીચનો ઉદય અને ઉચ્ચ નીચની સત્તા, અથવા નીચનો બંધ, ઉચ્ચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી તથા સાસ્વાદનીને વિષે હોય. તથા ઉચ્ચનો બંધ, નીચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને દેશવિરતિ લગે પામીએ; તે પછી નીચનો ઉદય નથી તે માટે. તથા ઉચ્ચનો બંધ, ઉચ્ચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને સૂક્ષ્મસંપરાય લગે પામીયે. તે પછી બંધનો અભાવ હોવા થઈ ઉચ્ચનો ઉદય અને બેની સત્તા, એ ભાંગા ઉપશાન્ત મોહથી માંડીને અયોગી કેવળીના દ્વિચરમ સમય લગે પામીયે. ઉચ્ચનો ઉદય ઉચ્ચની સત્તા, એ ભાંગા અયોગી કેવળીને ચરમ સમયે હોય. એ સર્વ મળી સાત ભાંગા ગાત્રકર્મના જાણવા.

વેદનીય કર્મને વિષે બંધોદયસત્તા સંવેધે આઠ ભાંગા હોય. ત્યાં વેદનીયત્વ બંધસ્થાનક અને ઉદયસ્થાનક પણ એકેકી પ્રકૃતિત્વ એકેકુંજ હોય, યદ્યપિ છઠ્ઠા ગુણઠાણા લગે બેનો બંધ છે અને પછી એક સાતાનો બંધ છે તે પણ પરસ્પર વિરોધી છે માટે સમકાળે બે ન બાધે પણ એકજ બાધે, અને ઉદયે સર્વ ગુણઠાણે બે હોય તે પણ એક કાળે એકજ ઉદય આવે. તથા સત્તાસ્થાનક બે હોય, એકત્વ અને બેત્વ. જ્યાં લગે એક સત્તા થઈ ૨૦યુ ન હોય ત્યાં લગે બેની સત્તા હોય અને એક ૨૦યે એકની સત્તા રહે. હવે એનો સંવેધ દોઢે છે. અસાતાનો બંધ, અસાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૧, તથા અસાતાનો બંધ, સાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૨, એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને પ્રમત્ત ગુણઠાણા લગે પામીએ; તે પછી અસાતાનો બંધ ન હોય તે માટે નહીં. સાતાનો બંધ અસાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૩, સાતાનો બંધ, સાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૪, એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને સયોગી કેવળી લગે હોય તે પછી બંધને અભાવે અસાતાનો ઉદય અને બેની સત્તા ૫, સાતાનો ઉદય બેની સત્તા ૬, એ બે ભાંગા અયોગીને દ્વિચરમ સમય લગે પામીયે. અસાતાનો ઉદય અને અસાતાનો સત્તા ૭, સાતાનો ઉદય અને સાતાનો સત્તા ૮, એ બે ભાંગા અયોગી કેવળીને ચરમ સમયે એક સમય લગે પામીએ. એ સર્વ મળીને વેદનીય કર્મના આઠ

भांगा ह्यय. ते साधेना यन्त्रधो जलुवा.

गोत्रकर्मणः वंधोदयसत्तासंवेधे भंगाः ७

भांगा	वं०	उ०	स०	गुणस्थानेषु.
७				
१	नीच	नीच	नीच	१ तेजोवायुपु तदागततिर्यक्षुवाक्रियत्कालं
२	नी	नी	२	१।२
३	नी	उ	२	१।२
४	उ	नी	०	१।२।३।४।५
५	उ	उ	२	१।२।३।४।५।६।७।८।९।१०
६	०	उ	२	११।१२।१३।१४मानाद्विचरमसमयपर्यंत
७	०	उ	उ	१४ चरम समये.

वेदनीयस्य वंधोदयसत्तासंवेधे भंगाः ८

भां०८	वं०	उ०	स०	गुणस्थानेषु
१	अ	अ	२	१।२।३।४।५।६
२	अ	सा	२	१।२।३।४।५।६
३	सा	अ	२	१ यो १३ लगे
४	मा	सा	२	१ यो १३ लगे
५	०	अ	०	१४ द्विचरम समय पर्यंत
६	०	सा	२	१४ "
७	०	अ	अ	१४ चरम समये
८	०	मा	मा	१४ चरम समये

આયુઃકર્મને વિષે બંધોદયસત્તા સંવેધે નરકને વિષે પાંચ, તિર્થંચને વિષે નવ, મનુષ્યને વિષે નવ અને દેવતાને વિષે પાંચ ભાંગા એમ ચારે મળીને અઘ્નવીશ ભાંગા થાય આયુઃકર્મનું બંધ સ્થાનક એક છે, કેમકે એક કાળે પરસ્પર વિરોધી છે માટે ચાર માંહેનું એકજ આયુ બાંધે છે. એમ ઉદયસ્થાનક પણ એકજ; એક ભવે એકજ આયુનો ઉદય હોય તે માટે સત્તા સ્થાનક બે હોય, એકનું અને બેનું, પરભવાયુર્બંધકાળ થકી પૂર્વે એકનું સત્તા-સ્થાનક અને પરભવાયુર્બંધપછી તે પરભવે ન ઉપજે ત્યાં લગે બેનું સત્તાસ્થાનક હવે સંવેધ કહે છે.—આકેષાની ત્રણ અવસ્થા છે, પરભવાયુર્બંધકાળ થકી પૂર્વે પૂર્વાવસ્થા ૧, પરભવાયુર્બંધ વેળાએ બંધાવસ્થા ૨, અને પરભવાયુ બાંધ્યા પછી પરાવસ્થા ૩. ત્યાં નારકીને પૂર્વાવસ્થાએ બંધને અભાવે નરકાયુનો ઉદય અને નરકાયુની સત્તા એ ભાંગો ચારે શુદ્ધકાળે હોય ૧ બંધાવસ્થાએ તિર્થંગાયુનો બંધ, નરકાયુનો ઉદય અને નરક તિર્થંગાયુની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વે અને સાર્વાદને હોય ૨, અથવા મનુષ્યાયુનો બંધ, નારકાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય નારકાયુની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વ, સાર્વાદન અને અવિરત એ ત્રણ શુદ્ધકાળે હોય ૩, તથા બંધકાળ પછી નારકાયુનો ઉદય અને નારક તિર્થંગાયુની સત્તા એ ચારે શુદ્ધકાળે હોય ૪, અથવા નારકાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય નારકાયુની સત્તા એ ભાંગો પાંચ ચારે શુદ્ધકાળે હોય ૫. એમ એ નારકો માંહે આયુ કર્મના પાંચ ભાગા હોય. દેવતા ને વિષે પૃથ્વી પાંચ ભાંગા એમજ કહેવા, તિર્થંચને વિષે પરભવાયુર્બંધ થકી પૂર્વે તિર્થંગાયુનો ઉદય અને તિર્થંગાયુની સત્તા, એ ભાંગો મુરલે પાંચ શુદ્ધકાળે પામીએ ૨, બાકાળે નરકાયુનો બંધ, તિર્થંગાયુનો ઉદય અને તિર્થંગ નારકાયુની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વ ગુરુકાળે જ હોય ૨, અથવા તિર્થંગાયુનો બંધ, તિર્થંગાયુનો ઉદય અને બે તિર્થંગાયુની સત્તા, એ મુરલે બે શુદ્ધકાળે હોય ૩ અથવા મનુષ્યાયુનો બંધ, તિર્થંગાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય તિર્થંગાયુની સત્તા, એ ભાંગો પણ મિથ્યાત્વે અને સાર્વાદને હોય ૪, અથવા દેવાયુનો બંધ તિર્થંગાયુનો ઉદય અને દેવ તિર્થંગાયુની સત્તા, એ ભાંગો મિથ્યાત્વ, સાર્વાદને, અવિરતે અને દેમવિરતે હોય. મિથ્યે

આયુર્ધર્મ ન હોય પ, એ ચાર ભાંગા પરભવાયુર્ધર્મ કાળે જાણવા તથા બધકાળ પછી તો તિર્થંગાયુનો ઉદય અને નારક તિર્થંગાયુની સત્તા ૬, અથવા તિર્થંગાયુનો ઉદય અને એ તિર્થંગાયુની સત્તા ૭, અથવા તિર્થંગાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય તિર્થંગાયુની સત્તા ૮, અથવા તિર્થંગાયુનો ઉદય અને દેવ તિર્થંગાયુની સત્તા ૯, એ ચારે ભાંગા ધુરિયે પાંચે ગુણહાણે પામીએ. એ પ્રમાણે તિર્થંગ અને વિષે નવ ભાંગા હોય, મનુષ્યને વિષે પરભવાયુર્ધર્મ થકી પૂર્વે મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્યાયુની સત્તા એ ભાગો ચૈદે ગુણહાણે હોય ૧, પરભવાયુર્ધર્મ કાળે નારકાયુનો બધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય નારકાયુની સત્તા એ ભાગો મિથ્યાત્વેજ હોય ૨ તિર્થંગાયુનો બંધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને તિર્થંગ મનુષ્યાયુની સત્તા એ ભાગો મિથ્યાત્વે અને સાર્વાત્તે હોય ૩, મનુષ્યાયુનો બંધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને એ મનુષ્યાયુની સત્તા, એ પશુ મિથ્યાત્વે અને સાર્વાત્તે હોય ૪, દેવાયુનો બધ, મનુષ્યાયુનો ઉદય અને દેવ મનુષ્યાયુની સત્તા, એ ભાગો મિથ્યાત્વથી માંડીને મિશ્રવર્ણને અપ્રમત્ત ગુણહાણે જગે હોય ૫, તથા બધકાળ પછી તો મનુષ્યાયુનો ઉદય અને નારક મનુષ્યાયુની સત્તા ૬, અથવા મનુષ્યાયુનો ઉદય અને તિર્થંગ મનુષ્યાયુની સત્તા ૭, અથવા મનુષ્યાયુનો ઉદય અને એ મનુષ્યાયુની સત્તા ૮, એ ત્રણ ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને અપ્રમત્ત ગુણહાણે જગે પામીએ તથા મનુષ્યાયુનો ઉદય અને દેવ મનુષ્યાયુની સત્તા એ ભાગો મિથ્યાત્વથી માંડી ઉપશાન્તમોહ ગુણહાણે જગે પામીએ ૯, એ પ્રકારે મનુષ્ય માંહે નવ ભાંગા હોય સર્વ મળીને આયુર્ધર્મના ૨૮ ભાગા થાય એ પ્રકારે આયુર્ધર્મના ભાગા કથિા. ॥ ૧૬ ॥

मनुष्यगतौ आयुःसंवेधे भंगाः ९

१	०	म	म	सर्वगुणेषु	बंधकालात्पूर्व
२	न	म	म, न	१	आयुर्वधकाले
३	ति	म	म, ति	१।२	आयुर्वधकाले
४	म	म	म, म	१।२	आयुर्वधकाले
५	दे	म	म, दे	१।२।४।५।६।७	आयुर्वधकाले
६	०	म	म, न	१।२।३।४।५।६।७	बंधकाल पछी
७	०	म	म, ति	१।२।३।४।५।६।७	बंधकाल पछी
८	०	म	म, म	१।२।३।४।५।६।७	वधकाल पछी
९	०	म	म, दे	१ थी ११ लगे	बंधकाल पछी

देवगतौ आयुःसंवेधे भंगाः ५

१	०	दे	दे	१।२।३।४	वधकालात्पूर्व
२	ति	दे	दे, ति	१।२	आयुर्वधकाले
३	म	दे	दे, म	१।२।४	आयुर्वधकाले
४	०	दे	दे, ति	१।२।३।४	बंधकाल पछी
५	०	दे	दे, म	१।२।३।४	बंधकाल पछी

મોહનીય કર્મનાં ૧૦ બંધસ્થાન.

^૧વાવીસ ^૨ઇ ^૩ત્રી ^૪ત્તરસં ^૫તેરસેવ ^૬નવ પંચ;
^૭ચડ ^૮તિગ ^૯દુગં ^{૧૦}ચ્ચ ^{૧૦}ઇક્કં; વંધટ્ટાણાણિ મોહસ્સ ॥ ૧૨॥

વાવીસ=આવીસ પ્રકૃતિયું.
 ઇક્કવીસા=એકવીસ પ્રકૃતિયું.
 સત્તરસં=સત્તર પ્રકૃતિયું.
 તેરસેવ=તેર પ્રકૃતિયું નિશ્ચય.
 નવ પચ્ચ=નવ, પાંચ,

ચડ તિગ દુગ=ચાર, ત્રણ,
 બે [ચ-આને.]
 ઇક્કં=એક પ્રકૃતિયું.
 વંધટ્ટાણાણિ=બંધસ્થાનો.
 મોહસ્સ=મોહનીય કર્મનાં.

પ્રત્યાખ્યાનો ચારનો બંધ ૮૭થે પ્રમત્ત, અપ્રમત્ત અને અપૂર્વકરણે
 નવતું બંધસ્થાનક, ઈહાં અરતિ શોકનો પણ બંધ ૮૭ે છે પણ
 તેને ઠેકાણે હાસ્યરતિ રહે છે માટે ૫. આગળ હાસ્ય, રતિ, ભય
 અને ક્રુદ્ધા એ ચારનો બંધ ૮૭થે અનિવૃત્તિપ્રાદરને પ્રથમ ભાગે
 પાંચનો બંધ ૬ બીજે ભાગે પુરુષવેદનો બંધ ૮૭થે ચારનો બંધ
 ૭, ત્રીજે ભાગે સંલવસનના ક્રોધનો બંધ ૮૭થે ત્રણનો બંધ ૮,
 ચોથે ભાગે સંલવસનના માનનો બંધ ૮૭થે બેનો બંધ ૯. પાંચમે
 ભાગે સંલવસનની માયાનો બંધ ૮૭થે એક સંલવસન લોભનો
 ૪ બંધ હોય ૧૦, તે પછી ૬૨મે શુલ્કભાણે મોહનીયનો અબંધક
 થાય. એ ૬૨ બંધસ્થાનક કહ્યાં. ॥ ૧૨ ॥

મોહનીયકર્મમાં ૯ ઉદયસ્થાન.

एगं व दो व चउरो, एत्तो एगाहिआ दसुक्कोसा;
 ओहेण मोहणिज्जे, उदयट्टाणाणि नव हुंति* ॥१३॥

एग=એક.

दो=બે,

च=અથવા.

चउरो=ચાર

एत्तो=એ (ચાર) થી આગળ.

एगाहिया=એકેક પ્રકૃતિએ
 અધિક.

दस=૬૨ સુધી

उक्कोसा=ઉત્ક્રુષ્ટધી,

मोहेण=ઓધે-સામાન્ય.

मोहणिज्जे=મોહનીય કર્મને
 વિષે.

उदयट्टाणाणि=ઉદયસ્થાનો

नव=નવ

हुंति=હોય છે.

અર્થ—એક, બે ચાર, એ (ચાર) થી આગળ એક એક
 પ્રકૃતિએ અધિક ઉત્ક્રુષ્ટ ૬૨ પ્રકૃતિ મુદ્ધીનાં (એક) નવ ઉદય
 સ્થાનકો મોહનીય કર્મને વિષે સામાન્ય હોય છે ॥ ૧૩ ॥

* उदयट्टाणा नव एवति इति पाठान्तरे

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે એ પન્નર મતાસ્થાનક મોહનીય
કર્મની પ્રકૃતિનાં હોય. હવે એ બંધ ઉદય મતાનાં સ્થાનકને
વિષે પ્રથમે એવેથી કરીને ઘણા ભાંગા થાય, તે હું કહું છું. તે
પ્રમાણે તું સમ્યક જાણ, એમ શિષ્ય પ્રતિ આમંત્રણ કરીને ગુરુ
કહે છે ॥ ૧૫. ॥

૨

મોહનીયના બંધસ્થાને ભાંગા.

છઠ્ઠાવીસે ચઢ ફગવીસે; સત્તરસ તેરસે દો દો;
નવવંધમે વિ દુણિ ઉ, ફક્રિક્રમઓ પરં મંગા ॥૧૬॥

છ=૯ વિદેય.

ઠાઠીસે=આવીશના બંધ.

ચઢ=ચાર વિદેય.

ફગવીસે=એકવીશના બંધ

સત્તરસ=સતરના બંધ.

તેરસે=તેરના બંધ.

દોદો=બેબે વિદેય.

નવવંધમેયિ=નવ પ્રકૃતિના

બંધકને પણ.

દુણિ ઉ=બે ભાંગા

ફક્રિક્રમ=એક એક

બરો પર=એથી આગળ.

મંગા=ભાંગા.

બાવીશને બંધસ્થાનકે છ ભાંગા હોય, તે કેમ ? હાસ્થ રતિ યુક્ત ૨૨, તથા શોક અરતિ યુક્ત ૨૨, એમ બે ભાંગા એકેક વેદ યુક્ત ૨૨ હોય, તે માટે તે બે ભાંગા ત્રણ વેદ સાથે ગુણતાં ૬ ભાંગા થાય એકવીશને બંધસ્થાનકે ચાર ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે-અહીં નપૂસકવેદ ન બાંધે તે માટે બે યુગલને બે વેદ સાથે ગુણતાં ચાર ભાંગા થાય, તથા સત્તર અને તેરને બંધસ્થાનકે બે બે ભાંગા હોય. તે આ પ્રમાણે-છતાં મિશ્રાદિક ગુણતાણે એક પુરૂષવેદનોજ બંધ હોય તે માટે બે યુગલના બે બે ભાંગા હોય નવને બંધસ્થાનકે પણ બે ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે- નવનો બંધ પ્રમત્ત ગુણતાણે હોય ત્યાં બે યુગલ સાથે બે ભાંગા થાય, અને અપ્રમત્તાદિક ગુણતાણે પણ નવનો બંધ હોય, ત્યાં અરતિ શોક ન બાંધે, એકજ યુગલ બાંધે, તે માટે એકેકોજ ભાંગો હોય તેવાર પછી પંચાદિક બંધસ્થાનકે એકેકોજ ભાંગો હોય, એવં સર્વ મળીને ૨૨ બંધસ્થાનકે થઇને એકવીશ ભાંગા થાય, ॥ ૧૬. ॥

મોહનીયના બંધસ્થાને ઉદયસ્થાન.

દસ વાવીસે નવ ઇગત્રીસે, સત્તાઈ ઉદયકર્મસંસા;
છાઈ નવ સત્તરમે; તેરે પંચાઈ અદ્વેવ ॥ ૧૭ ॥

દસ=૬૧ પર્થ ત.

વાવીસે=બાવીશ પ્રકૃતિના બંધ

નવ=નવ પર્થ ત

ઇગત્રીસે=એકત્રીસ પ્રકૃતિના
બંધ.

સત્તાઈ=ગાનધી મારીને

ઉદયકર્મસંસા=ઉદયસ્થાનો.

છાઈનવ=છઠ્ઠી નવ પર્થ ત

સત્તરમે=ગત્ત પ્રકૃતિના બંધ

તેરે=તેર પ્રકૃતિના બંધ

પંચાઈ=પાંચમી.

અદ્વેવ=આઠ પ્રકૃતિ પર્થ ત.

વેદ સાથે ગુણીએ ત્યારે ૨૪ ભાંગા થાય-એક ચોવીશી ઉપજે તે સાતના ઉદયમાંહે. ભય ભેળવીએ અથવા જુગુપ્સા ભેળવીએ અથવા અનંતાનુબંધી ૪ માંહેલો એક કપાય ભેળવીએ ત્યારે ૮ નો ઉદય થાય. તેને પૂર્વોક્ત પ્રકારે ૪ કપાય, ૨ યુગલ અને ૩ વેદ સાથે પરસ્પર ગુણતાં ભાગાની ચોવીશી ઉપજે, તેમાં એક ભય ભેળ્યે અથવા એક જુગુપ્સા ભેળ્યે અથવા એક અનંતાનુબંધી ભેળ્યે આઠને ઉદયે ત્રણ ચોવીશી ઉપજે તથા તે સાતમાંહે ભય અને જુગુપ્સા ભેળવીએ અથવા ભય અને અનંતાનુબંધી ભેળવીએ અથવા જુગુપ્સા અને અનંતાનુબંધી ભેળવીએ ત્યારે એ ત્રણ પ્રકારે નવનો ઉદય થાય. ત્યાં પૂર્વોક્ત પ્રકારે ત્રણ ચોવીશી ભાંગા થાય તથા તે જ સાત માહે ભય, જુગુપ્સા અને અનંતાનુબંધી એ ત્રણ ભેળ્યે દશનો ઉદય થાય, છતાં એક ચોવીશી ઉપજે. એમ બાવીશને બધે ચારે ઉદયસ્થાનકે થઈને આઠ ચોવીશી ભાંગા થાય. તથા એકવીશને બધસ્થાનકે સાત આદિ દષ્ટને નવ લગે [૭, ૮, ૯.] ત્રણ ઉદયસ્થાનક હોય એકવીશનું બધસ્થાનક તે સાસ્વાદને જ હોય, ત્યાં અનંતાનુબંધીનો ઉદય નિશ્ચયે હોય તે માટે કૌષાદિક એકના અનંતાનુબંધિયાદિક ૪, ત્રણ વેદ માહેલો એક વેદ ૫, અને એક યુગલ ૭ એ સાત પ્રકૃતિનો અહીં દ્રુપ ઉદય હોય, ત્યાં પૂર્વોક્ત પ્રકારે ચોવીશ ભાંગા ઉપજે તે સાત માહે ભય ભેળ્યે અથવા જુગુપ્સા ભેળ્યે આઠનો ઉદય હોય, ત્યાં બે ચોવીશી ઉપજે. તે સાત માહે ભય અને જુગુપ્સા બે ભેળવ્યે નવનો ઉદય હોય, છતાં એક ચોવીશી ભાંગા ઉપજે. સર્વ મળી એકવીશને બધે ત્રણ ઉદયસ્થાનકે થઈને ચાર ચોવીશી ઉદયભાંગા થાય. તથા સત્તરને બધસ્થાનકે છ આદિ દષ્ટને નવ લગે [૬, ૭, ૮, ૯] ચાર ઉદયસ્થાનક હોય. સત્તરના બધક મિશ્રદૃષ્ટિ અને અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિ એ બે હોય, ત્યાં મિશ્રદૃષ્ટિને ૭, ૮, ૯, એ ત્રણ ઉદયસ્થાનક હોય છતાં અનંતાનુબંધીનો ઉદય ન હોય, તે માટે કૌષાદિક એકના અપ્રત્યાખ્યાનીયાદિક ૩, એક વેદ ૪, એક યુગલ ૬ અને મિશ્રમાદુનીય ૭, એ સાતનો ઉદય દ્રુપ હોય, ત્યાં પૂર્વોક્ત પર એક ચોવીશી ઉપજે તે સાતમાંહે ભય અથવા

સર્વ સંજ્યાએ તેરને બધસ્થાનકે ચારે ઉદયસ્થાનકે થઇને આઠ ચોવીશી સાંગા ઉપજે. ॥ ૧૭ ॥

ચત્તારિઆઠ નવવંધણસુ ઉક્કોસ સત્તમુદયંસા;
પંચવિહવંધગે પુણ, ઉદઓ દુણહં મુણેઅઠ્ઠો ॥૧૮॥

ચત્તારિઆઠ=ચારથી માંડીને
નવવંધણસુ=નવ પ્રકૃતિના બંધ
કોને વિષે,
સત્ત=સાત પર્યંત.
ઉદયંસા=ઉદયસ્થાનો.
પંચવિહવંધગે=પાંચ પ્રકૃતિના

બંધકે.

પુણ=વળી
ઉદઓ=ઉદય
દુણહં=એ પ્રકૃતિનો
મુણેઅઠ્ઠો=જાણવો.

અર્થ —નવ પ્રકૃતિના બંધકોને વિષે ચારથી માંડીને ઉત્કૃષ્ટ સાત પર્યંત ઉદયસ્થાનો હોય. પાંચ પ્રકૃતિના બંધકને વિષે વળી એ પ્રકૃતિનો ઉદય જાણવો ॥ ૧૮ ॥

વિવેચન —નવને બધસ્થાને ચાર આઠિ હઇને સાત હશે [૪, ૫, ૬, ૭] ચાર ઉદયસ્થાનક હોય એ બધસ્થાનક છટે. સાતમે અને આઠમે ગુણહારે હોય ત્યાં પ્રત્યાખ્યાનીય કપાયનો પણ ઉદય ન હોય તે માટે એક સજ્જલન કોવાઠિકે ૧, એક વેદ ૨, અને એક ગુણ ૪, એ ચારનો ઉદય ક્ષાયિક તથા ઔપશમિક સમ્યક્ત્વીને ધ્રુવ હોય, ત્યાં એક ચોવીશી સાંગા થાય એ ચાર માંહે ભય ભેગ્યે અથવા દુગુપ્સા ભેગ્યે અથવા વેદ સમ્યક્ત્વ ભેગ્યે પ્રત્યેકે પાન્યનો ઉદય હોય, ત્યાં ત્રણ ચોવીશી સાંગા ઉપજે તે જ ચાર માંહે ભય, દુગુપ્સા ભેગ્યે અથવા ભય, વેદ સમ્યક્ત્વ ભેગ્યે અથવા દુગુપ્સા, વેદ સમ્યક્ત્વ ભેગ્યે પ્રત્યેકે છતે ઉદય હોય, ત્યાં પણ ત્રણ ચોવીશી ઉપજે. તથા તે ચાર માંહે ભય, દુગુપ્સા અને વેદ સમ્યક્ત્વ એ ત્રણ ભેગ્યે સાતનો ઉદય

હોય, ત્યાં એક ચોવીશી ભાંગા ઉપજે. એ પ્રકારે નવને બધ સ્થાનકે ચારે ઉદયસ્થાનકે થકને આઠ ચોવીશી ભાંગા થાય.

તથા પાંચને બંધસ્થાનકે બે જ પ્રકૃતિના ઉદય હોય એટલે બે પ્રકૃતિનું એક જ ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ચાર સજ્જસન માંડુલો ફોધાદિ ૧, અનં એક વેદ ૨, એ બેના જ ઉદય હોય. પાંચનો બંધ નવમા ગુણાણને પાડેલે ભાગે હોય, ત્યાં હાસ્થાદિ પદ્ધતો ઉદય ટળ્યો છે તે માટે, ઈહાં ચાર સજ્જસન કયાયને ત્રણ વેદે ગુણીએ ત્યારે બાગ્જ ભાંગા ઉપજે ॥ ૧૮ ॥

इत्तो चउवंधाई, डक्किक्कुदया हवंति सव्वेवि;
बंधोवरमे.वि तहा, उदयाभावे वि वा हुज्जा ॥१९॥

इत्तो=એ (પાંચનાબંધ) પત્રી.
चउववाइ=ચાર પ્રકૃતિ વિગે-
રેના બંધો.

डक्किक्कुदया=એક એક પ્રકૃ-
તિના ઉદયવાળા.

हवंति=હોય છે
सव्वेवि=સર્વ

बंधोवरमेवि=બંધના અભાવે
પણ

तहा=તેમજ

उदयाभावेवि=ઉદયના અભાવે.

वा=(વડે)

हुज्जा=હોય

બંધ હોય, પુરુષવેદના બંધ વિન્છેદ સાથે જ ઉદય પણ રળે તે માટે ચતુર્વિધ બંધ વેળાએ ચાર સંજવસન કપાય માહેલા એકનો જ ઉદય હોય કોઈકને સંજવસન કોઈનો ઉદય હોય ૧, કોઈકને સંજવસન માનનો ઉદય હોય ૨, કોઈકને સંજવસનની માયાનો ઉદય હોય ૩, અને કોઈકને સંજવસન લોકનો ઉદય હોય ૪, એમ ચાર ભાંગા ઉપજે કહ્યાં કોઈક આચાર્ય ચતુર્વિધ બંધને સંક્રમ કાળે ત્રણ વેદ માહેલા એક વેદનો ઉદય* માને છે, ત્યારે તેને મતે ચતુર્વિધ બંધને પણ પ્રથમ કાળે બેના ઉદયના ચાર ભાંગા પાચીએ, ત્યારે તેને મતે દ્વિકોદયે આવીશ ભાંગા થાય. બાર ભાંગા પંચ-વિધબંધે દ્વિકોદયના અને ચાર ભાંગા ચતુર્વિધબંધે દ્વિકોદયના એવ રહ. એ પ્રથમ કાળે હોય, તે વાર પછી મંજવસન કાળે ઉન્છેદ ત્રિવિધ બંધ હોય, ત્યાં એકનો ઉદય હોય તેના ભાંગા ૩ ઉપજે. તેવાર પછી સંજવસન માનને ઉન્છેદ દ્વિવિધબંધ એકનો ઉદય હોય, ત્યાં બે ભાંગા હોય, તેવાર પછી સંજવસન માયાને વ્યુન્છેદ એક મંજવસન લોકનો બંધ અને તે જ એકનો ઉદય હોય, ત્યાં એક જ ભાંગા હોય. તમા બંધને ઉપરમે અભાવે પણ સૂક્ષ્મસપરાયે એક સંજવસનના લોકનો ઉદય હોય. ત્યાં ઉદયનો એક ભાંગો હોય તે પછી ઉદયને અભાવે પણ ઉપશાન્તભોલે મોહનીયની સત્તા હોય [આ બાબત પ્રમગાગત કહી], કીજીભોલે બંધ ઉદય ન હોય ॥ ૧૯ ॥

મોહનીયના ઉદયસ્થાને ભાંગા.

૧^મ ડક્રગ ૨^મ છક્રિકારસ, ૩^મ દસ સત્ત ૪^મ ચડક્ર ૫^મ ડક્રગં ચેત્ર;

૬^મ ચડવીસગયા, ૭^મ વાર દુર્ગિક્રમિ ૮^મ ડક્રારા ॥૨૦॥

[પાઠાંતરં—ચડવીસ દુર્ગિક્રમિકારા, ૩^મ એતન્મતાંતરં]

*મુદમયોજનન મુદમવસનો ઉદય માને છે, બાહ્યનો નહિ.

દક્ષિણ=એક,	ચંદ્રવીસગયા=ગ્રાહીશીની મં-
છિક્કારસ=૭, અગ્ર્યાર	ગ્રાહાગા હાય.
દસ=૧૧,	ચાર=આર ભાંગા.
સત્તચંદ્રદક્ષિણ=સાત, ચાર અ-	દુગ=એ પ્રકૃતિના ઉદયે.
ને એક.	દક્ષિણ=એકના ઉદયે
ચેવ=નિશ્ચયે.	દક્ષિણ=અગ્ર્યાર
વપ=એ ભાંગા,	

અર્થ—૧૧ વર્ગે ઉદયસ્થાન (૧૦-૮-૮-૭-૬-૫-૪) આશ્ર
 પાને અવૃક્ષે એક, ૭, અગ્ર્યાર, ૧૧, સાત, ચાર અને એક એ
 પ્રકારે ગ્રાહીગાની સંખ્યાવાળા ભાંગા નિશ્ચયે હાય, એ પ્રકૃતિના
 ઉદયે ચાર અને એક પ્રકૃતિના ઉદયે અગ્ર્યાર ભાંગા હાય. [મતાંતરે
 એ પ્રકૃતિના ઉદયે ગ્રાહીગા ભાંગા હાય] ॥ ૨૦ ॥

ઉદયભાંગા તથા પદવૃંદ.

નવતેસી^{૬૬૩}સપ્ત^{૬૬૩}હિં ઉદયવિગપ્પે^{૬૬૩}હિં મોહિઆ જીવા,
અ^{૬૬૩}ણુત્તરિસીઆલા, પયવિંદસપ્ત^{૬૬૩}હિં વિન્નેઆ ॥૨૧॥

નવતેસીસપ્તહિં=નવસો ત્રયાસી

[૯૮૩]

ઉદયવિગપ્પેહિં=ઉદયના વિકલ્પે

મોહિયા=મુઝાથેલા

જીવા=સંસારી જીવો.

અણુત્તરિસીઆલાપયવિંદસ-

પહિં=૬૯૪૭ પદ [પ્રકૃતિ]

ના સમૂહે,

વિન્નેયા=જાણવા.

અર્થ—નવસો ત્રયાસી ઉદયના વિકલ્પે તેમજ ૬૯૪૭ પદ [પ્રકૃતિ]ના સમૂહે સંસારી જીવો મુઝાથેલા જાણવા. ॥ ૨૧ ॥

વિવેચન—હવે એજ ભાગાની વિશિષ્ટપણે સજ્યા અને તેનાં પદનાં સજ્યા પાતાને મને કહે છે—કહા ૧૦, ૯, ૮, ૭, ૬, ૫, ૪ એ સાત ઉદયસ્થાનકે વર્ગને ૪૦ ચોવ શી લાગી, તે મારે તે ચાલી-મને ચોવાશ ગુણા કર્યે ૯૬૦ થયા, તે માંહે એના ઉદયસ્થાનકના ૧૦ ભાગા અને એના ઉદયસ્થાનકના ૧૧ ભાગા, એવં ૨૩ ભાગા ભેગવાએ એટલે નવસો ત્રયાસી ભાગા થયા, એટલા માલુનીયકર્મના ઉદયના વિકલ્પ-ભાંગે કરીને સર્વ સંસારી જીવ યોદ્યા છે-મુઝાજા પડયા છે, એ ૯૪૩ ભાગાને વિષે ૬૯૪૭ પદના વૃંદ [સમૂહ] હોય કહા આઠા પ્રકૃતિનું નામ તે એકેક પદ કહીએ તે જ્ઞાન ઉદય એકેક ભાગા માટે દશ દશ પદ હોય, નવને ઉદયે એકેક ભાગા માટે નવ નવ પદ હોય, એમ ચારેત એકને ઉદયે એકેક ભાગા માટે એકેક જ પદ હોય, તે મારે જ્ઞાનુદયના ભાગા દશગુણ કરીએ, નવાદયના ભાગા નવગુણ કરીએ, એમ સર્વનો ગુણકાર કરીને એનું અક્ય કાંધે ૬૯૪૭

અર્થ—મતાંતરે નવશે પંચાણ ઉદયના અને ૬૬૭૧ પ્રકૃતિના અમ્ભલે સગારી જીવો મુંઝાયેલા જાણવા ॥ ૨૨ ॥

વિવેચન—અન્ય આચાર્યને મતે ભાંગાની સંખ્યા અને પદ્મવંદની સંખ્યા કહે છે,—સ્વમતે યેને ઉદયે ૧૨ ભાંગા કહ્યા છે અને મતાંતરે યેને ઉદયે ચોવીસ ભાંગા કહ્યા છે, તે બાર ભાંગા પૂર્વોક્ત ૯૮૩ માંહે અધિકા કરીએ ત્યારે ૯૯૫ ભાંગા થાય, એટલા મોહનીય કર્મના ઉદયના વિકલ્પે કરીને સર્વ સંસારી જીવ મુંઝાય રહ્યા છે, ઈહાં અધિકા ૧૨ ભાંગા તે દ્વિકોદયના છે તે મારે બમણા કીધે ૨૪ થયા, તે પૂર્વોક્ત ૬૬૪૭ માંહે ભેળવીએ એટલે ૬૬૭૧ પદ્મવંદ—પ્રકૃતિસંખ્યા થાય, એટલા મોહનીયના પદ્મવંદ કરીને સર્વ સંસારી જીવ મુંઝાણા જાણવા. એ દશ પ્રમુખ ઉદય અને ઉદયના સર્વ ભાંગા તે જઘન્યથી એક સમયના અને ઉત્કૃષ્ટપણે અતર્મુદ્ધર્તના જાણવા, જે મારે જીવ ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદ્ધર્તને અંતરે બંધસ્થાનકના ભેદથી તથા ગુણભાષાના ભેદથી અથવા સ્વરૂપ થકી અવશ્ય અન્ય ઉદયે અન્ય ભાંગાન્તરે જાય. ॥ ૨૨ ॥

उदयस्थानेषु	चोर्वाशी	पदानां चोर्वाशी	भांगा	पदवृन्द
वृषोदये	१	१०	२४	२४०
नयोदये	६	५४	१४४	१२९६
अष्टोदये	११	८८	२६४	२११२
सप्तोदये	१०	७०	२४०	१६८०
पट्टदये	७	४२	१६८	१००८
पंचोदये	४	२०	९६	४८०
चतुर्दये	१	४	२४	९६
त्रिकोदये			१२	२४
द्विकोदये			११	११
षेक्ये	४०	२८८	९८३	१९४७
मसांतरे हि षोडशे	१	२	८	४८
तदा षेक्यं	४१	२९०	९९१	२०७१

અર્થઃ આવીશ પ્રકૃતિના બધે ત્રણ સત્તાસ્થાનો હોય, એકવીશના બધે અઠાવીશ પ્રકૃતિનું એક સત્તાસ્થાન, સત્તરના બધે છ સત્તાસ્થાન અને તેર તથા નવ પ્રકૃતિના બધકને પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનો નિશ્ચયે હોય ॥ ૨૩ ॥

વિવેચન — હવે બધસ્થાન ઉદયસ્થાનકનો સત્તાસ્થાનક સાથે સંબંધ કહે છે.—આવીશને બધે ૨૮, ૨૭, ૨૬, એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય તે આ પ્રમાણે—આવીશનો બધ મિથ્યાત્વીનેજ હોય, તેને ૪ ઉદય સ્થાનક હોય ૭, ૮, ૯, ૧૦ ત્યાં સાતને ૨૮ નું એકજ સત્તાસ્થાનક હોય, સાતનો ઉદય તો અનંતાનુબંધીને અભાવે હોય અને તે તો જોશે પૂર્વે સમ્યક્દ્રષ્ટિ થકે અનંતાનુબંધી ઉવેદીને પછી કાળાંતરે પરિણામવશે મિથ્યાત્વ પામ્યો થકો ફરીને મિથ્યાત્વપ્રત્યયિક અનંતાનુબંધી બાંધવા માંડે તે મિથ્યાદ્રષ્ટિ બધવા મદમની આવલિકા લગે અનંતાનુબંધીના ઉદયરહિત પામીએ, તેને નિશ્ચયે ૨૮ પ્રકૃતિની સત્તા હોય. આઠને ઉદયે ૨૮, ૨૭, ૨૬, એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય, ત્યાં અનંતાનુબંધીયા રહિત આઠના ઉદયે અઠાવીશની જ સત્તા હોય અને અનંતાનુબંધીયા સહિત આઠના ઉદયને વિશે ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય, ત્યાં ત્યાં લગે સમ્યક્ત્વમોહનીય ઉવેલે નહીં ત્યાં લગે ૨૮ ની ગત્તા હોય, સમ્યક્ત્વ ઉદયે ૨૭ ની ગત્તા, મિથ્યમોહનીય ઉવેલે ૨૬ ની ગત્તા અથવા અનાદિ મિથ્યાત્વીને ૨૬ ની સત્તા હોય. એમજ નવને ઉદયે પણ ત્રણ સત્તાસ્થાનક કહેવા દર્શનો ઉદય તો અનંતાનુબંધીયા સહિત જ હોય, ત્યાં પણ ત્રણ સત્તાસ્થાનક તેમજ કહેવા એકવીશને બધે એકજ ૨૮ નું સત્તાસ્થાનક હોય એકવીશના બધ તો સામવાને જ હોય, તે માસવાદન સમ્યક્ત્વથી પડતાં હોય, તે માટે ત્રણ દર્શનમોહનીયની ત્યાં ગત્તા હોય, એટલે ત્યાં ત્રણ ઉદયસ્થાનકે ૨૮ નું એક જ ગત્તા

કરતો થકો તેને છલ્લે આસે વર્તતો કોષ્ઠ પૂર્વબદ્ધાય હોય તો કાળ પછુ કરે, તે કાળ કરીને ચારે ગતિ માંહેલી કોષ્ઠપણ ગતિમાં રજાય ત્યારે ૨૨ ની સત્તા ચારે ગતિએ પામીએ, ૨૧ ની સત્તા તો ક્ષાયિકનેજ હોય. એમ આઠને ઉદ્યે પણ એજ પાંચ સત્તાસ્થાનક કહેવાં. નવનો ઉદ્ય અવિરત વેદક સમ્યક્ત્વીનેજ હોય તે માટે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨ એ ચાર સત્તાસ્થાનક પૂર્વલીપરે કહેવાં.

તથા તેરને બ'ધે અને નવને બ'ધે પ્રત્યેકે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય-૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨, ૨૧. ત્યાં તેરના બ'ધકને ૫, ૬, ૭, ૮ એ ચાર ઉદ્યસ્થાનક હોય. તેરના બ'ધક તે દશવિરતિ તિર્થ'ચ અને મનુષ્ય હોય. ત્યાં જે તિર્થ'ચ છે તેને ચારે ઉદ્યસ્થાનકે ૨૮, ૨૪ એ બેજ સત્તાસ્થાનક હોય; ત્યાં ૨૮ નું ઔપશમિક તથા વેદક સમ્યક્ત્વીને હોય. ત્યાં ઉપગમ સમ્યક્ત્વીને પ્રથમ સમ્યક્ત્વ ઉપજવાને કાળે અંતરકરણે વર્તતો કોષ્ઠ દશવિરતિ પણ પડિવજે, મનુષ્ય કોષ્ઠ સર્વવિરતિ પણ પડિવજે તેને હોય. અને ૨૪ નુ તો અનતાનુબંધી વિસંયોજ્યે વેદક સમ્યક્ત્વીનેજ હોય શેષ ૨૩, ૨૨, ૨૧ તો તિર્થ'ચને ન હોય, તે તો ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ પામતાંજ હોય અને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ તો તિર્થ'ચ નહું ન પામે; મનુષ્યજ પામે તે માટે. મનુષ્યને પાંચને ઉદ્યે ૨૮, ૨૪, ૨૧ એ ત્રણ ગત્તાસ્થાનક હોય અને ઉદ્યે અને આતને ઉદ્યે પ્રત્યેકે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય. આઠને ઉદ્યે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨ એ ચારજ હોય તે અવિરત સમ્યગ્કારિને કહ્યાં તેમ ભાવવાં એમ નવના બ'ધક પ્રમત્ત અપ્રમત્ત મનુષ્યને પાછુ ચારને ઉદ્યે ૨૮, ૨૪, ૨૧ એ ત્રણ ગત્તાસ્થાનક હોય. પાંચને ઉદ્યે અને છને ઉદ્યે પ્રત્યેકે પાંચ પાંચ ગત્તાસ્થાનક હોય, સાતને ઉદ્યે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨ એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ॥ ૨૩ ॥

૨ ત્યાં જ્યાં ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ પ્રમ કવાનું કાર્ય પૂર્ણ કરે, મનુષ્ય ૧ નિર્વંશ પામે તો અસપ્ત ન વાંના આયુષ્યાગામાજ નય

પંચવિહચત્તરિહેસું, છછક્ક સેસેસુ જાણ પંચેવ;
પત્તેઅં પત્તેઅં, ચત્તારિ અ વંધવુછેણ ॥૨૪॥

પંચવિહ ચત્તરિહેસું=પંચવિધ
અને ચતુર્વિધ બંધને વિષે.
છ છક્ક=છ છ સત્તાસ્થાનો.
સેસેસુ=બાકીના બંધસ્થાનને
વિષે

પંચેવ=પાંચજ સત્તાસ્થાન.
પત્તેઅં પત્તેઅં=દરેકને.
ચત્તારિ=ચાર સત્તાસ્થાન.
વંધવુછેણ=બંધના બુદ્ધિ-
બંધના અભાવે.

જાણ=જાણવા

અર્થ-પંચવિધ અને ચતુર્વિધ બંધને વિષે છ છ સત્તાસ્થાનો
અને બાકીનાં બંધસ્થાનને વિષે દરેકને પાંચજ સત્તાસ્થાન જાણવાં.
બંધના વિચ્છેદ ગ્રાહ સત્તાસ્થાન હોય. ॥ ૨૪ ॥

દ્વિપદ્ધ સમઘણે ક્ષય કરે, અને જો સ્ત્રીવેદ ક્ષપકશ્રેણિ પ્રારંભે તે તે પૂર્વે નપુંસકવેદ ક્ષય કરે, ત્યાર પછી અંતર્મુદ્ધર્ત્તમાં સ્ત્રીવેદના ક્ષય સાથેજ પુરૂષવેદનો બંધ છેદે, ત્યારપછી પુરૂષવેદ અને હાસ્યાદ્વિપદ્ધ સમઘણે ક્ષય કરે. જ્યાં લગે તે ક્ષય ન થાય ત્યાં લગે એ હાથે ચતુર્વિધ બંધે વેદોદય રહિત એકોદયે વર્ત્તતાને અચ્યારતું સત્તાસ્થાનક પામીએ અને પુરૂષવેદ તથા હાસ્યાદ્વિપદ્ધના સમઘણે ક્ષય થયે થકે ચારતું સત્તાસ્થાનક હોય અને પુરૂષવેદી ક્ષપકશ્રેણિ પ્રારંભે તેને હાસ્યાદ્વિપદ્ધના ક્ષયની સાથેજ પુરૂષવેદનો બંધ ટળે ત્યારે તેને ચતુર્વિધ બંધઘણે પાંચ પ્રકૃતિતું સત્તાસ્થાનક પામીએ. તે પાંચની સત્તા બે સમયે ઊણી બે આવલિહા લગે વિધમાન જાણવી, ત્યારપછી પુરૂષવેદ ક્ષય ગયે ચારની સત્તા હોય, તે પછુ અંતર્મુદ્ધર્ત્ત લગે રહે, ચારને બંધે નપુંસકવેદી અને સ્ત્રીવેદી ક્ષપકને ૫ તું સત્તાસ્થાનક ન હોય અને પુરૂષવેદીને ૧૧ તું ન હોય પણ ત્રણ વેદે છએ સત્તાસ્થાનક હોય. તથા શેષ ત્રિવિધ, દ્વિવિધ અને એકવિધ એ ત્રણ બંધસ્થાનકને વિષે પ્રત્યેકે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય ત્યાં પ્રથમ ત્રિવિધ બંધને વિષે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૪, ૩ એ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય; ત્યાં ધુરલાં ૨૮, ૨૪, ૨૧, એ ત્રણ દિપગમશ્રેણિએ હોય, શેષ ૪, ૩ એ બે ક્ષપકશ્રેણિએ હોય, તે આ પ્રમાણે—ગંઝવણન કોથની પ્રથમ સ્થિતિ આવલિહા શેષ છતે તેનો બંધ ઉદય દેહીરણા સમઘણે વ્યુચ્છેદ ગયે થકે માનાદિનો ત્રિવિધબંધ થયો ત્યારે ગંઝવણન કોથની પ્રથમ સ્થિતિગત આવલિહા માત્ર અને જો ગમયે ઊણી બે આવલિહા બંધાદ્વા (બંધકાળ) મુદીને અન્ય ગર્વ ક્ષય ગયું, અને તે સત્તા પણ બે ગમયે ઊણી બે આવલિહા માત્ર ઘણે ક્ષય પામ્યો, ત્યાં લગે તે ક્ષય ન થાય ત્યાં લગે ત્રિવિધ બંધે ચાર પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય. તેમાથી સંઝવણન કોથ ક્ષય ગયે ત્રણની સત્તા હોય, તે અંતર્મુદ્ધર્ત્ત લગે જાણવો. હવે દ્વિવિધ બંધે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૩, ૨ એ પાંચ

સત્તાસ્થાનક હોય. ત્યાં ત્રણ પૂર્વદી પરે અને બે ક્ષપકચેલિએ હોય. હવે એકવિધ અંધ ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૨, ૧ એ પાંચ સત્તાસ્થાન હોય તે માંહે ત્રણ પૂર્વદી પરે ઉપશમચેલિએ ભાવવાં અને બે ક્ષપકચેલિએ ભાવવાં, એ સર્વ હકીકત નવમે શુજ્ઞાણે વર્તતાને બાજુથી. તથા અંધને બુદ્ધિ—અંધને અભાવે સ્કમ-સંપ્રસાય શુજ્ઞાણે ૨૮, ૨૮, ૨૧, ૧ એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય ત્યાં ત્રણ પૂર્વદીપરે ઉપશમચેલિએ હાલેવાં અને એક મન્નસન લોભની સત્તા ક્ષપકચેલિએ હોય, અને અંધ હોયને અભાવે પણ ઉપશાન્તમોહ શુજ્ઞાણે ૨૮, ૨૮, ૨૧ એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય તેની ભાવના પૂર્વવત્ બાજુથી. ॥ ૪૨ ॥

मोहनीयकर्मणः वंधोदयसत्तास्थानभंगानां यंत्रम् ॥

०८८	१० अंश स्थानेषु	अक्षर गणना	उत्तर चौकी को	उदयभगा	उदयपक्षानि	उदय पक्षद सत्या	सत्तास्थानानि
१	२२ १५	६	१ ८	२४ १२	७ ६८	१६८	१६३२
		८	३	७२	२४	१७५	२८, २७, २६
		९	३	७२	२७	६४८	२८, २७, २६
		१०	१	२४	१०	२४०	२८, २७, २६
२	२२ २५	४	१ ४	२४ ९६	७ ३२	१६८	२८
		८	२	४८	१६	३८४	२८
		९	१	२४	९	२१६	२८
३ ४	१७ १५	२	१ १२	२४ २८८	६ ९२	१४४	२८, २७, २६, २५, २४, २३, २२, २१
		४	४	९६	२८	६७२	२८, २७, २६, २५, २४, २३, २२
		८	४	१२०	४०	९६०	"
		९	२	४८	१८	४३२	२८, २७, २६, २५, २४, २३, २२
५	१३ १५	२	१ ८	२४ १२	५ ५२	१२०	२८, २७, २६, २५, २४, २३, २२
		४	३	७२	१८	४३२	२८, २७, २६, २५, २४, २३, २२

[illegible]

અર્ચ-ત્રેવીશ વગેરે અવસ્થાન આશ્રયીને અલ્લકમે ચાર, પચીશ, સોળ. નવ, બાસુથે અડતાળીશ (૮૨૪૮), છેતાલીશથે એડતાળીશ (૮૨૪૯), એક અને એક એડતા અંધના ભાંગા બાસુથા. ॥ ૨૬ ॥

વિવેચન:-હવે ક્યા અવસ્થાનકે દેડલા ભાંગા સર્વ સંખ્યાએ થાય તે કહે છે-અપર્યાપ્તિ એકેદ્રિય પ્રાયોગ્ય ત્રેવીશને અંધે ચાર ભાંગા હોય. પચીશને અંધે એકેદ્રિય થોગ્ય ૨૦, બેધંદ્રિય થોગ્ય

વંચ- સ્થા નકર	મળા . ૧૩૯૪૫	આગામિભવપ્રાયોગ્યા.	તેષાં વંચકા:
૧ ૨૩	૪	અપર્યાપ્તિકેદ્રિયપ્રાયોગ્ય ૪	તિર્યગ્મનુપ્યા: ૪
૨ ૨૫	૦૦	૫કે ૨૦ વે૦૧, તે૦૧, ચ૦૧, પ૦ તિ૦૧. મ૦૧	તિર્યગ્મનુપ્યા: ૨૫. દેવા: ૮
૩ ૨૬	૧૬	પર્યાપ્તિકેદ્રિયપ્રાયોગ્ય ૧૬	તિર્યગ્મનુપ્યદેવા: ૧૬
૪ ૨૮	૦	દેવ પ્રાયોગ્ય ૮, નરક પ્રાયો ૧	પચેદ્રિયતિર્યગ્મનુ- પ્યા: ૦.
૫ ૨૯	૧૨૪૮	વે૦૮, તે૦૮ ચ૦૮, પ૦ તિ૦૪૬૦૮, મ૦૪૬૦૮, દે૦ ૮.	તિ૧૨૪૦ મ૧૨૪૮ દે૧૨૧૬ ના૧૨૧૬
૬ ૩૦	૪૬૪૧	વે૦૮, તે૦૮, ચ૦૮, પ૦ તિ૦૪૬૦૮મ૦૮ દે૦૧.	તિ૪૬૩૨ મ૪૬૩૩ દે૪૬૧૬ ના૪૬૧૬
૭ ૩૧	૧	દેવપ્રાયોગ્ય ૧	મનુપ્યા ૫૩ ૧
૮ ૧	૧	અપ્રાયોગ્ય ૧	મનુપ્યા ૫૩ ૧

નવ અને આઠ પ્રકૃતિનાં એમ નામકર્મનાં ઉદયસ્થાનો
[બાર] હોય. ॥ ૨૮ ॥

વિવેચન—વીશત્વ ઉદયસ્થાનક ૧, એકવીશ પ્રકૃતિત્વ ઉદયસ્થાનક ૨, ચોવીશ થતી માંડીને એકેકે અધિકાં નિરંતર એક-ત્રીશ લગે આઠ ઉદયસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે—ચોવીશત્વ ૩, પચીશત્વ ૪, છવીશત્વ ૫, સત્તાવીશત્વ ૬, અઠ્ઠાવીશત્વ ૭, આગણત્રીશત્વ ૮, ત્રીશત્વ ૯, એકત્રીશત્વ ૧૦, નવપ્રકૃતિત્વ ૧૧, અને આઠ પ્રકૃતિત્વ ૧૨, એ બાર નામકર્મનાં ઉદયસ્થાનક હોય

નામકર્મનાં બાર ઉદયસ્થાન છે તે માંહેષકેદ્રિયને ૨૧, ૨૪, રૂપ, ૨૬, ૨૭, એ પાંચ ઉદયસ્થાનક હોય ત્યાં તેજસ ૧, કાર્મણ ૨, અગુરુલક્ષ ૩, સ્થિર ૪, અસ્થિર ૫, શુભ ૬, અશુભ ૭, વર્ણચતુષ્ક ૧૧ અને નિર્માણ ૧૨, એ બાર પ્રકૃતિ તેરમા ગુણહ-ણાલગે ઉદય આશ્રયીને સર્વને હોય તે માટે ક્રુવોદયી છે. અને તિર્યચ્છદિક ૧૪, સ્થાવર ૧૫ એકેદ્રિયભતિ ૧૬, બાહર સૂક્ષ્મ માંહેથી એક ૧૭, પર્યાપ્ત અપર્યાપ્તમાંથી એક ૧૮, હુલ્લિંગ ૧૯, અનાદેય ૨૦ અને યશ અયશ માંહેથી એક ૨૧, એ એકવીશત્વ ઉદયસ્થાનક ભવને અપાંતરાલે વર્તતા એકેદ્રિયને હોય ઇહાં ભાંગા પ ઉપજે, તે આ પ્રમાણે—બાહર પર્યાપ્તા ૧, અપર્યાપ્તા ૨, સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્તા ૩; પર્યાપ્તા ૪, એ ચારે અયશ સહિત કહેવા અને એ ચાર માંહેલો એક બાહર પર્યાપ્તો તે યશ સહિત પણ કહેવો પ. એ પાંચ ભાંગા જાણવા ઇહાં જે આગળ પોતાને યોગ્ય સર્વે પર્યાપ્તિ પૂરી કરશે તેને યોગ્યપણે લખિય આશ્રયીને ભવાંતરાલે પણ પર્યાપ્તો કહીએ ઇહાં લખિયપર્યાપ્તાનોજ વિવક્ષા જાણવી. ત્યાર પછી તે શરીરસ્થને ૨૧ માંહે ઔદારિક ૧, હુલ્લિંગ ૨, ઉપઘાત ૩, પ્રત્યેક સાધારણ માંહેલી એક ૪, એ ચાર ભેળવીએ અને તિર્યચની આગુપૂર્વી કાલીએ ત્યારે ૨૪ નો ઉદય હોય ઇહાં પૂર્વેક્ષિત ૫ ભાંગાને પ્રત્યેક સાધારણ સાથે એ ગુણ કર્મે ૧૦ થાય. અને વાકેકાયને વૈક્રિય કરતાં ઔદારિકને ઠામે વૈક્રિય કહીએ, ત્યારે તેને ૨૪ નો ઉદય હોય ઇહાં કેવળ બાહર, પર્યાપ્ત, પ્રત્યેક, અયશ

અપાંતરાસ ગતિએ વર્તતા બેઇંદ્રિયને પામીએ, ઇહાં ભાંગા ૩ હોય. અપર્યાપ્તાને ઉદ્યે વર્તતાને અયશ સાથે ૧ ભાંગા, પર્યાપ્તાને ઉદ્યે વર્તતાને યશ અયશ સાથે બે ભાંગા એમ ૩ ભાંગા હોય. તે પછી તેજ શરીરસ્થને ઔદારિકદ્વિક ૨, હુ ૬૬ સંસ્થાન ૩, છેવડું સંઘયણ ૪, ઉપઘાત ૫, પ્રત્યેક ૬, એ ૭ ૨૧ માંહે ભેળવીએ અને તિર્થયાનુપૂર્વા કાઢીએ ત્યારે ૨૬ નો ઉદ્ય હોય. ત્યાં પણ ભાંગા ૩ પૂર્વલીપેરે હોય. તે પછી શરીરપર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાને અપ્રશસ્ત વિહાધોગતિ ૧, પરાઘાત ૨, એ બે ૨૬ માંહે ભેળવ્યે ૨૮ નો ઉદ્ય હોય ઇહાં યશ અયશે કરીને ૨ ભાંગા થાય તે પછી શ્વાસોચ્છવાસ પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાને ૨૮ માંહે ઉચ્છવાસ ભેળવ્યે ૨૯ નો ઉદ્ય હોય ઇહાં પણ તેજ બે ભાંગા થાય અથવા શરીરપર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાને ઉચ્છવાસને અનુદ્યે અને ઉદ્યોતને ઉદ્યે ૨૯ નો ઉદ્ય હોય, ઇહાં પણ તેજ બે ભાંગા થાય. એમ ૨૯ ને ઉદ્યે ૪ ભાંગા થાય. તે પછી ઉચ્છવાસ સહિત ૨૯ માંહે સુસ્વર દુસ્વર માંહેલી એક ભેળવ્યે ૩૦ નો ઉદ્ય થાય ઇહાં સુસ્વર દુસ્વરે અને યશ અયશે ભાંગા ૪, અથવા પ્રાણાપાન પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાને સ્વરને અનુદ્યે અને ઉદ્યોતને ઉદ્યે ૩૦ નો ઉદ્ય હોય; ઇહાં યશ અયશે ભાંગા ૨, એમ સર્વ મળી ૩૦ ને ઉદ્યે ભાંગા ૬ થાય. તે પછી ભાષાપર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાને ૩૦ માંહે ઉદ્યોતને ભેળવ્યે ૩૧ નો ઉદ્ય હોય. ત્યાં યશ અયશે અને સુસ્વર દુસ્વરે ભાંગા ૪ થાય, એમ સર્વ મળીને ૭એ ઉદ્યસ્થાનકે થઇને બેઇંદ્રિયને વિષે ૨૨ ભાંગા થાય. એમ તેઇંદ્રિય અને ચઉરિંદ્રિયને પણ પ્રત્યેકે ૭ ૭ ઉદ્યસ્થાનકે ૨૨ ભાંગા હોય. એમ સર્વ મળીને વિકલેંદ્રિય માંહે ૬૬ ભાંગા હોય.

હવે સામાન્ય પંચેંદ્રિયનિર્યંચને ૬ ઉદ્યસ્થાનકે હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧ ત્યાં બાર ધ્રુવોદ્યો ૧૨, તિર્થચદ્વિક ૧૪, પંચેંદ્રિય જાતિ ૧૫, ત્રસ ૧૬, બાહર ૧૭, પર્યાપ્ત અપર્યાપ્ત માંહેલી એક ૧૮, સુભગ દુર્ભગ માંહેલી એક ૧૯, આદેય અનાદેય માંહેલી એક ૨૦, યશ અયશ માંહેલી એક ૨૧, એ ૨૧ હું ઉદ્યસ્થાનકે ભવને અપાંતરાસે વર્તતાં પંચેંદ્રિય તિર્થચને જણવું. ઇહાં પર્યાપ્તનામને ઉદ્યે વર્તતાને સુભગ દુર્ભગ, આદેય અનાદેયે અને યશ અયશે કરીને ૮ ભાંગા થાય, અને

હોય. તે આ પ્રમાણે-૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦ ત્યાં પૂર્વેક પંચે-
દ્રિય તિથ્યે ચ શોભ્ય ૨૧ માંહે વૈક્રિયદ્વિક ૨, સમયતુરસ્ત્ર સંસ્થાન
૩, ઉપઘાત ૪, પ્રત્યેક ૫, એ પાંચ પ્રકૃતિઓ ભેળવીએ અને
તિથ્યેનાનુપૂર્વે કાઢીએ ત્યારે ૨૫ નો ઉદય થાય ઇહાં સુભગ
દુર્ભાગ, આદેય અનાદેય અને યશ અયશ ગણતાં ૮ ભાંગા થાય
તે પછી શરીરપર્યાપ્તાને પરાઘાત અને પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ એ
એ ભેળવ્યે ૨૭ નું ઉદયસ્થાનક થાય ત્યાં પણ ભાંગા ૮ પૂર્વવત્
હોય. તે પછી પ્રાણાપાને પર્યાપ્તાને ઉચ્છવાસ ભેળવ્યે ૨૮ નું
ઉદયસ્થાનક થાય, ઇહાં પણ ૮ ભાંગા પૂર્વવત્ હોય. અથવા
શરીર પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાને ઉચ્છવાસને અનુદયે અને ઉદ્યોતને
ઉદયે ૨૮ નો ઉદય હોય, ત્યાં પણ ૮ ભાંગા પૂર્વવત્ હોય, સર્વ
મળીને ૨૮ ને ઉદયે ૧૬ ભાંગા થાય. તે ભાષાપર્યાપ્તિએ પર્યા-
પ્તાને ઉચ્છવાસ સહિત ૨૮ માંહે સુસ્વર ભેળવ્યે ૨૯ નો ઉદય
હોય, ત્યાં પણ ૮ ભાંગા, અથવા પ્રાણાપાને પર્યાપ્તાને સ્વરને
અનુદયે અને ઉદ્યોતને ઉદયે ૨૯ નો ઉદય હોય, ત્યાં પણ ૮
ભાંગા, અને મળીને ૨૯ ને ઉદયે ૧૬ ભાંગા હોય. તે સ્વર સહિત
૨૯ માંહે ઉદ્યોત ભેળવ્યે ૩૦ નો ઉદય થાય ત્યાં પણ ભાંગા ૮
હોય સર્વ સંખ્યાએ વૈક્રિય કરતાં તિથ્યે ચને ૫૬ ભાંગા થાય એટલે
સર્વ પંચે દ્રિય તિથ્યે ચને ૪૯૬૨ ભાંગા થાય. એકેન્દ્રિયાદિ સર્વ
તિથ્યે ચગતિ માંહે ૫૦૭૦ ભાંગા ઉપજે

હવે અન્ય મનુષ્યને પાંચ ઉદયસ્થાનક હોય, તે આ
પ્રમાણે-૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦ એ સર્વ જેમ પૂર્વે પંચે દ્રિય
તિથ્યે ચને કહ્યાં તેમ કહેવાં. ૨૯ અને ૩૦ ઉદ્યોત સહિત કહેવા ત્યાં
૨૯ ના ભાંગા ૫૭૬ અને ૩૦ ના ભાંગા ૧૧૫૨; વૈક્રિયાદ્યારક
સ્થિત રાળીને શેષ મનુષ્યને ઉદ્યોતનો ઉદય ન હોય. સર્વ સંખ્યાએ
પ્રાકૃત [સામાન્ય] મનુષ્યને ૫ ઉદયસ્થાનકે થયને ૨૬૦૨ ભાંગા
હોય. વૈક્રિય કરતાં મનુષ્યને ૫ ઉદયસ્થાનક હોય-૨૫, ૨૭,
૨૮, ૨૯, ૩૦. ત્યાં મનુષ્યગતિ ૧, પંચે દ્રિય ગતિ ૨, વૈક્રિયદ્વિક
૪, સમયતુરસ્ત્ર સંસ્થાન ૫, ઉપઘાત ૬, વ્રસ ૭, બાહર ૮, પર્યાપ્ત
૯, પ્રત્યેક ૧૦, સુભગ દુર્ભાગ માંહેલી એક ૧૧, આદેય અનાદેય
માંહેલી એક ૧૨, યશ અયશ માંહેલી એક ૧૩, અને બાર

ધ્રુવોદયો ૨૫, એ ૨૫નું ઉદયસ્થાનક વૈક્રિયના પ્રારંભકાળે હોય. ઇહાં સુલભ દુર્લભ, આદેય અનાદેય અને યશ અયશો ગણતાં ભાંગા ૮ હોય. દશવિરતિ અને પ્રભત્તસંયત વૈક્રિય કરનારને સર્વ પ્રશસ્ત પ્રકૃતિનોજ ઉદય હોય તે માટે ભાંગો ૧ અંતર્ગત જાણવો. તે પછી શરીર પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તિને પરાઘાત અને પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ભેળવ્યે ૨૭ નો ઉદય હોય, ત્યાં પણ તેમજ ભાંગા ૮ હોય, તે પછી પ્રાણાપાને પર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસ ભેળવ્યે ૨૮નો ઉદય હોય, ત્યાં પણ તેમજ ૮ ભાંગા થાય, અથવા સંયત ઉત્તરવૈક્રિય કરતાને શરીર પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસને અનુદયે અને ઉદ્યોતને ઉદયે ૨૮ નો ઉદય થાય, ત્યાં એકજ ભાંગો હોય સંયતને દુર્લભ અનાદેય અને અયશનો ઉદય ન હોય અને મળીને ૨૮ ને ઉદયે ૯ ભાંગા હોય. ભાષા પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસ સહિત ૨૮ માંહે સુસ્વર ભેળવ્યે ૨૯નો ઉદય થાય, ત્યાં પણ ભાંગા ૮ થાય, અથવા સંયતને સ્વરને અનુદયે અને ઉદ્યોતને ઉદયે ૨૯ નો ઉદય હોય, ત્યાં ભાંગો ૧ હોય. એ મળીને ૨૯ને ઉદયે ૯ ભાંગા હોય પર્યાપ્તિને સુસ્વર સહિત ૨૯ માંહે ઉદ્યોત ભેળવ્યે ૩૦ નો ઉદય હોય, ત્યાં એક ભાંગો પૂર્વવત્ હોય, સર્વ સંખ્યાએ વૈક્રિય મનુષ્યને ૫ ઉદયસ્થાનકે થઈને ૩૫ ભાંગા હોય આદ્યારકશરીર કરતાં સંયતને ૫ ઉદયસ્થાનક હોય ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦. ત્યાં ૨૫ તો વૈક્રિય કરતા મનુષ્યને કહી તેજ જાણવી. વૈક્રિયદિકને ઠામે આહારકદિક કહેવું. ઇહાં કેવળ પ્રશસ્ત પ્રકૃતિ હોય. સંયતને દુર્લભ અનાદેય અને અયશનો ઉદય ન હોય તે માટે ભાંગો ૧, તે પછી શરીરપર્યાપ્તિને પરાઘાત અને પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ભેળવ્યે ૨૭ નો ઉદય હોય, ઇહાં પણ પૂર્વલીપેરે ૧ ભાંગો. તે પછી પ્રાણાપાને પર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસ ભેળવ્યે ૨૮ નો ઉદય, ત્યાં પણ ૧ ભાંગો, અથવા શરીરપર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસને અનુદયે અને ઉદ્યોતને ઉદયે ૨૮ નો ઉદય હોય, ઇહાં પણ ૧ ભાંગો એમ ૨૮ ને ઉદયે ૨ ભાંગો. તે પછી ભાષાપર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસ સહિત ૨૮ માંહે સુસ્વર ભેળવ્યે ૨૯ નો ઉદય હોય, ઇહાં પણ ૧ ભાંગો, અથવા પ્રાણાપાને પર્યાપ્તિને સુસ્વરને અનુદયે અને ઉદ્યોતને ઉદયે ૨૯નો ઉદય હોય ઇહાં પણ ૧ ભાંગો. એમ ૨૯ને ઉદયે ૨ ભાંગો. તે પછી ભાષા

પર્યાપ્તને સુસ્વર સહિત ૨૯ માંહે ઉદ્યોત લેળવ્યે ૩૦ ના ઉદ્ય; ઇહાં પણ ૧ ભાંગા સર્વ મળીને આહારકશરીરી મનુષ્યને ૫ ઉદ્યસ્થાનકે થકને ૭ ભાંગા ઉપજે કેવળી મનુષ્યને ૧૦ ઉદ્ય સ્થાનક હોય તે આ પ્રમાણે-૨૦, ૨૧, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૯, ૮. ત્યાં મનુષ્યગતિ ૧, ૫ એ દ્રિયજાતિ ૨, ત્રસ ૩, બાહર ૪, પર્યાપ્ત ૫, સુભગ ૬, આદેય ૭, યશ.કીર્તિ ૮. બાર દુવોદ્યો ૨૦, એ વીશ પ્રકૃતિના ઉદ્ય અતીર્થકર કેવલીને કેવલીસમુદ્ધાતે કાર્મણ કાયયોગે વર્તતાં જાણુવો ત્યાં ભાંગા ૧ તીર્થકરને જિનનામ લેળવ્યે ૨૧ ના ઉદ્ય, ઇહાં પણ ભાંગા ૧ એ તીર્થકરને કેવળીસમુદ્ધાતે કાર્મણ કાયયોગે વર્તતાં હોય તે વીશ માંહે ઔદારિકદ્વિ ૨, છ માંહેલું એક સંસ્થાન ૩, વજ્રપલનારાય સંઘયણ ૪, ઉપવાત ૫, પ્રત્યેક ૬, એ છ લેળવ્યે ૨૬ ના ઉદ્ય, એ અતીર્થકર કેવળીને કેવળીસમુદ્ધાતે ઔદારિકમિશ્ર કાયયોગે વર્તતાં હોય ઇહાં છ સંસ્થાને છ ભાંગા હોય પણ તે સામાન્ય મનુષ્યને પણ હોય છે, તે માટે પૃથક્ ન ગણીએ એજ ૨૬ ને તીર્થકરનામ સહિત કરતાં ૨૭ ના ઉદ્ય તીર્થકર કેવલીને કેવળી સમુદ્ધાતે ઔદારિકમિશ્ર કાયયોગે વર્તતાં હોય, ત્યાં સંસ્થાન સમચતુરસ્ત્રજ હોય, તે માટે ભાંગા ૧ જ હોય તથા તે ૨૬ માંહે પરાવાત ૧, ઉચ્છવાસ ૨, બે વિહાયોગતિ માંહેલી એક ૩, બે સ્વર માંહેલો એક ૪, એ ચાર લેળવ્યે ૩૦ ના ઉદ્ય અતીર્થકર સયોગિકેવલી ઔદારિકકાયયોગે વર્તતાને હોય, ઇહાં છ સંસ્થાનને બે વિહાયોગતિએ અને સુસ્વર દુસ્વરે ગુણતાં ૨૪ ભાંગા થાય, તે સામાન્ય મનુષ્યને ઉદ્યસ્થાનકે પણ પામીએ તે માટે પૃથક્ ન ગણીએ. એ ૩૦ ને જિનનામ સહિત કરતાં ૩૧ ના ઉદ્ય તીર્થકર સયોગી કેવળી ઔદારિકકાયયોગે વર્તતાને જાણુવો ઇહાં સમચતુરસ્ત્ર સંસ્થાન, પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ અને સુસ્વરનોજ ઉદ્ય હોય, તે માટે ભાંગા ૧ જ હોય. એ ૩૧ માંહેથી વચનયોગ ૩૬ ૩૦ તો ઉદ્ય તીર્થકરને હોય, ભાંગા ૧. તેમાંથી ઉચ્છવાસ ૩૬ ૨૯ ના ઉદ્ય તીર્થકરને હોય તેના ભાંગા ૧. અતીર્થકર કેવલીને પૂર્વોક્તિ ૩૦ માંહેથી વચનયોગ ૩૬ ૨૯ ના ઉદ્ય, ઇહાં પણ છ સંસ્થાન અને બે વિહાયોગતિએ ૧૨ ભાંગા

થાય, પણ એ પૃથક્ ગણવા નહીં. તથા તે ૨૯ માંહેથી ઉચ્ચવા-
સનો રોધ કયે ૨૮ તું ઉદયસ્થાનક અતીર્થકર કેવલી આશ્રયી
જાણવું. ત્યાં ભાંગા ૧૨ થાય તથા મનુષ્યગતિ ૧, પંચેન્દ્રિયજાતિ
૨, ઋષ ૩, આદર ૪, પર્યાપ્ત ૫, સુભગ ૬, આદેય ૭, યશ કીર્તિ
૮, અને તીર્થકર નામ ૯, એ નવનો ઉદય તીર્થકર અયોગી
કેવળીને ચરમ સમયે વર્તતાં હોય, ભાંગા ૧, તેજ ૯ માંથી
અતીર્થકરને તીર્થકરનામ વિના ૮ નો ઉદય હોય, ભાંગા ૧
છઠ્ઠાં કેવળીનાં ૧૦ ઉદયસ્થાનક માંહે ભાંગા ૬૨ થાય, પણ ૨૦,
૨૧, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૩૦, ૯, ૮ એ આઠ સ્થાનકનો પ્રત્યેક એકેક
ભાંગા લેવો ત્યાં ૨૦ ને ૮ ના અતીર્થકરના ભાંગા અને શેષ ૬
ઉદયસ્થાનકના તીર્થકરના એકેક ભાંગા લેવા; એમ ૮ ભાંગા
લેવા શેષ ૫૪ ભાંગા તો સામાન્ય મનુષ્યના ભાંગા માંહે અંતર્ભૂત
છે, તે માટે પૃથક્ ન ગ્રહણ કરવા સર્વ સંખ્યાએ સર્વ મનુષ્યના
ઉદયભાંગા ૨૬૫૨ થાય.

દેવતાને ઉદયસ્થાનક ૬ હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૫, ૨૭,
૨૮, ૨૯, ૩૦. ત્યાં દેવદિક ૨, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૩, ઋષ ૪, આદર
૫, પર્યાપ્ત ૬, સુભગ દુર્ભાગ માંહેલાં એક ૭, આદેય અનાદેય
માંહેલી એક ૮, યશ અયશ માંહેલી એક ૯ અને આર ધ્રુવોદયો
૨૧; એ એકત્રીશતું ઉદયસ્થાનક ભવને અપાંતરાસ ગતિએ
વર્તતાને હોય, ત્યાં સુભગ દુર્ભાગ, આદેય અનાદેય અને યશ
અયશ સાથે ભાંગા ૮ થાય. છઠ્ઠાં દુર્ભાગ, અનાદેય અને અયશનો
ઉદય તે પિશાચાદિકને જાણવો. તે પછી શરીરસ્થને ૨૧ માંહે
વૈકિયદિક ૨, ઉપઘાત ૩, પ્રત્યેક ૪, સમયપુરસ્ક ૫, એ પાંચ
ભેળવ્યે અને દેવાનુપૂર્વી કાઠ્યે ૨૫ નો ઉદય હોય; ત્યાં પણ
તેમજ ૮ ભાંગા જાણવા. તે પછી શરીરપર્યાપ્તને પરાઘાત, પ્રશસ્ત
વિદ્યાયોગતિ, એ બે ભેળવ્યે ૨૭ નો ઉદય હોય, ત્યાં પણ ભાંગા
૮ હોય દેવતાને અપ્રશસ્ત વિદ્યાયોગતિનો ઉદય ન હોય. તે
પછી પ્રાણાપાનપર્યાપ્તને ઉચ્ચવાસ ભેળવ્યે ૨૮ નો ઉદય હોય,
ત્યાં પણ ૮ ભાંગા. અથવા શરીરપર્યાપ્તને ઉચ્ચવાસને અનુદયે
અને ઉદ્યોતને ઉદ્યે ૨૮ નો ઉદય, ત્યાં પણ ૮ ભાંગા. બે મળીને
૪૮ ને ઉદ્યે ૧૬ ભાંગા હોય. તે પછી ભાષાપર્યાપ્તને સુસ્વર

લેખ્યે ૨૯ નો ઉદય, ઇહાં પણ ૮ ભાંગા; દેવતાને દુઃસ્વરને ઉદય ન હોય, અથવા પ્રાણાપાનપર્યાપ્તિને સુસ્વરને અનુદયે અને ઉદ્યોતને ઉદયે ૨૯ નો ઉદય, ઇહાં પણ ભાંગા ૮. ઉત્તર વૈકિંચ કરતાં દેવતાને ઉદ્યોતનો ઉદય પામીએ. એ મળીને ૨૯ ને ઉદયે ૧૬ ભાંગા થાય. તે પછી ભાષાપર્યાપ્તિને સુસ્વર સહિત ૨૯ માંહે ઉદ્યોત લેખ્યે ૩૦ નો ઉદય, ઇહાં પણ ભાંગા ૮ પૂર્વવત્ હોય, એ છએ ઉદયસ્થાનકે થઇને સર્વ મળી દેવતાને ભાંગા ૬૪ ઉપજે.

હવે નારકોને ઉદયસ્થાનક ૫ હોય તે આ પ્રમાણે—૨૧, ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯ ત્યાં નરકદ્વિક ૨, પાંચે દ્વિય જાતિ ૩, ત્રણ ૪, બાદર ૫, પર્યાપ્તિ ૬, દુર્ભાગ ૭, અનાદ્ય ૮, અયશ કીર્તિ ૯, દુર્વોદયી બાર ૨૧. એ ૨૧ નો ઉદય ભાષાપાંતરાલ ગતિએ વર્તિ-તાને હોય, ત્યાં ભાંગા ૧. નારકોને પરાવર્તમાન પ્રકૃતિ માંહેલી સર્વ અશુભ પ્રકૃતિજ ઉદયે હોય તે માટે તે પછી શરીરસ્થને વૈકિંચદ્વિક ૨, હુંડ સંસ્થાન ૩, ઉપધાત ૪, પ્રત્યેક ૫, એ પાંચ લેખવીએ અને નરકાનુપૂર્વક કાઢીએ ત્યારે ૨૫ નો ઉદય હોય ત્યાં ભાંગા ૧ તે પછી શરીરપર્યાપ્તિને પરાધાત ૧, અપ્રશસ્ત વિહ્વાયોગતિ ૨, લેખ્યે ૨૭ નો ઉદય હોય ત્યાં ભાંગા ૧ તે પછી પ્રાણાપાનપર્યાપ્તિને ઉચ્છવાસ લેખ્યે ૨૮ નો ઉદય હોય, ત્યાં ભાંગા ૧. તે પછી ભાષાપર્યાપ્તિને દુઃસ્વરને ઉદયે ૨૯ હું ઉદય સ્થાનક થાય, ત્યાં ભાંગા ૧. એ પાંચે ઉદયસ્થાનકે થઇને નારકોને ભાંગા ૫ ઉપજે. ચારે ગતિના સર્વ થઇને ૭૭૯૧ ઉદય ભાંગા થાય. ॥ ૨૮. ॥

ઉદયસ્થાને ભાંગા

૨૦ ૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭
 ઇક્ર વિઆલિક્કારસ, તિત્તીસા હ્રસ્સયાણિ તિત્તીસા,
 ૨૮
 રસસત્તરસસયાણ-હિગાણિવિપંચસોર્દિહિ ॥૨૯॥

અડળત્તોરિ રસ, સયાણિહિઅ સત્તરપંચ દ્વીર્હિ,

૯ ૮ ૧૨ ૭૭૯૧
ઈક્કિગં ચ વોસા, દહુદયંતે સુડદયવિહી ॥૩૦॥

ઈક્ક=એક.

વિ લિક્કારસ=અહે'તાળીશ,

અગ્યા૨

તિત્તોસા=તેત્રીશ

છસસયાણિ=છશે.

બારસસત્તરસસયાણિગાણિ=
બારશે' અને સત્તરશે'

અધિક

વિપંચસીદ્ધિ=બે અને પંચા-

શીએ [૧૨૦૨-૧૭૮૫].

અડળત્તોસિક્કારસસયાણિહિઅ=

ઓગણત્રીશશે' અને અગ્યા-
રશે' અધિક,

સત્તર પંચસદ્વીર્હિ=સત્તર અને
પાંસઠે [૨૮૧૭-૧૧૬૫]

ઈક્કિગં=એક, એક.

વોસાદહુદયંતેસુ=વીશ પ્રકૃતિના
ઉદયસ્થાનથી આઠ પ્રકૃતિના
ઉદયસ્થાન સુધી

ડદયવિહી=ઉદયના ભાંગા.

અર્થ—વીશ પ્રકૃતિના ઉદયસ્થાનથી માંડીને આઠ પ્રકૃતિના

ઉદયસ્થાન સુધી અગુક્રમે ૧, ૪૨, ૧૧, ૩૩, ૬૦૦, ૩૩, ૧૨૦૨,
૧૭૮૫, ૨૮૧૭, ૧૧૬૫, ૧ અને ૧ ઉદયના ભાંગા થાય છે.

॥ ૨૯-૩૦ ॥

વિવેચન—હવે કયા ઉદયસ્થાનકે કેટલા ભાંગા પામીયે? તે
કહે છે.

વીશને ઉદયસ્થાનકે એક ભાંગા કેવળીનો હોય ૨૧ ને
ઉદયે બે'તાળીશ ભાંગા હોય, ત્યાં એકે'દ્રિયના ૫, વિકલે'દ્રિયના ૯,
પંચે'દ્રિય તિર્યંચના ૯, મનુષ્યના ૯, તોથે'કરનો ૧, કેવતાના ૮,
નારકીનો ૧, એવં ૪૨ ચોત્રીશને ઉદયે અગ્યાર ભાંગા એકે'દ્રિયના
હોય. ૨૫ને ઉદયે ૩૩ ભાંગા તે એકે'દ્રિયના ૭, વૈકિય તિર્યંચના ૮,
વૈકિય મનુષ્યના ૮, આહારકશરીરીનો ૧, કેવતાના ૮, નારકીનો
૧, એવં ૩૩ હોય. ૨૬ ને ઉદયે ૬૦૦ ભાંગા-એકે'દ્રિયના ૧૩,
વિકલે'દ્રિયના ૯, પંચે'દ્રિય તિર્યંચના ૨૮૯, મનુષ્યના ૨૮૯, એવં
૬૦૦ હોય. ૨૭ ને ઉદયે ૩૩ ભાંગા-એકે'દ્રિયના ૬, વૈકિય તિર્યંચના ૮,

ચના ૮, વૈક્રિય મનુષ્યના ૮, આહારકનો ૧, તીર્થંકરનો ૧, દેવ-
તાના ૮, નારકીનો ૧. એવં ૩૩, ૨૮ ને ઉદ્યે ૧૨૦૨ ભાંગા-વિક-
લેંદ્રિયના ૬, તિર્થંચ પચેંદ્રિયના ૫૭૬, વૈક્રિય તિર્થંચના ૧૬, મનુ-
ષ્યના ૫૭૬, વૈક્રિય મનુષ્યના ૮, આહારકના ૨, દેવતાના ૧૬,
નારકીનો ૧, એવં ૧૨૦૨ ભાંગા. ૨૮ ને ઉદ્યસ્થાનકે ૧૭૮૫
ભાંગા-વિકલેંદ્રિયના ૧૨, પચેંદ્રિય તિર્થંચના ૧૧૫૨, વૈક્રિય
તિર્થંચના ૧૬, મનુષ્યના ૫૭૬, વૈક્રિય મનુષ્યના ૮, આહારકના ૨,
તીર્થંકરનો ૧, દેવતાના ૧૬, નારકીનો ૧, એવં ૧૭૮૫ ભાંગા
હોય બારશે અને સત્તરશે એ બે અને પંચ્યાશીએ અધિક
એટલે ૨૮ ને ઉદ્યે બારશે ને બે ભાંગા અને ૨૮ને ઉદ્યે સત્તરશે ને
પંચ્યાશી ભાંગા હોય.

ત્રીશને ઉદ્યે આગણત્રીશશે ને સત્તર ભાંગા-વિકલેંદ્રિયના
૧૮, પચેંદ્રિય તિર્થંચના ૧૭૨૮, વૈક્રિય તિર્થંચના ૮, મનુષ્યના
૧૧૫૨, વૈક્રિય મનુષ્યનો ૧, આહારકનો ૧, તીર્થંકરનો ૧, દેવ-
તાના ૮, એવ ૨૮૧૭ થાય. એકત્રીશને ઉદ્યે અબ્યારશે પાંસઠ
ભાંગા-વિકલેંદ્રિયના ૧૨, પચેંદ્રિય તિર્થંચના ૧૧૫૨, તીર્થંકરનો
૧, એવ ૧૧૬૫ ભાંગા થાય. નવને ઉદ્યે એક ભાગો તીર્થંકરનો
અને આઠને ઉદ્યે એક ભાગો સામાન્ય કેવલીનો હોય. વીશના
ઉદ્યસ્થાનક થકી માંહીને આઠના ઉદ્યસ્થાનક લગે બારે ઉદ્ય
સ્થાનકે થઈને સત્તોતરશે અને એકાણુ નામકર્મના ઉદ્યના ભાંગા
થાય. એ ઉદ્યસ્થાન ભાંગા અને તેના સ્વામીનું કોષ્ટક આ સાથે
આપ્યું છે ॥ ૨૮ ૩૦ ॥

उद्य स्थान	तदुभंगाः ७७९१	तद्विगंस्वामिनः
२०	१	सामान्यकेवलिन
२१	४२	एके०५, विक०९, तिर्य०९, मनु०९, तीर्थ०१, देव०८, नारकी १.
२४	११	एकेद्विय ११
२५	३३	एके०७, वैक्रियति०८, वैम०८, आहा०१, देव०८, ना०१.
२६	६००	एके०१३, विक०९, ति०२८९, म०२८९
२७	३३	एके०६, वै०ति०८, वै०म०८, आहा०१, तीर्थ०१, देव०८, ना०१
२८	१२०२	विक०६, ति०५७६, वै०ति१६, म०५७६, वै०म०९, आ०२, दे०१६, ना०१.
२९	१७८५	वि०१२, ति११५२, वै०ति०१६ म-५७६, वै०म०९, आ०२, दे१६, ना१, ती०१.
३०	२९१७	वि०१८, ति०१७२८, वै०ति०८, म०११५२, वै०म०९, आ०१, ती०१, दे८.
३१	११६५	वि.१२, ति०११५२, तीर्थ० १
९	१	तीर्थकर १
८	१	केवली १

નામકર્મનાં સત્તાસ્થાન.

તિ દુનડઈ ગુણનડઈ, અડસી લસી અસીઈ ગુણસીઈ;
અદ્વયછપ્પન્નત્તરિ, નવ અદ્વ ય નામસંતાણિ ॥૩૧॥

તિદુનડઈ=ત્રાહુ', બાહુ'.

ગુણનડઈ=નેવાશી.

અડસી=અઠ્ઠાશી.

છલસી=છયાશી.

તોઈ=એ શી.

ગુણસીઈ=ઓગણ્યાએ'શી.

અદ્વયછપ્પન્નત્તરિ=અઠ્ઠોતેર,

છાંતેર, પંચોતેર

નવ=નવ

અઠ્ઠ=અઠ્ઠ

ય=અને

નામ=નામકર્મનાં

સંતાણિ=સત્તાસ્થાનો.

અર્થ—૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮, ૭૬, ૭૫, ૯
અને ૮ પ્રકૃતિનાં [એ બાર] નામકર્મનાં સત્તાસ્થાનો
બાજુવા. ॥ ૩૧ ॥

વિવેચન—હવે નામકર્મનાં સત્તાનાં સ્થાનક કહે છે ત્રાહુ'નું
સત્તાસ્થાનક ૧; બાહુ'નું સત્તાસ્થાનક ૨, નેવ્યાશી પ્રકૃતિનું ૩,
અઠ્યાશીનું ૪, છયાસીનું ૫, એ શીનું ૬, ઓગણ્યાએ શીનું ૭,
અઠ્ઠોતેરનું ૮, છોતેરનું ૯ પંચોતેરનું ૧૦, નવ પ્રકૃતિનું ૧૧ અને
અઠ્ઠ પ્રકૃતિનું સત્તાસ્થાનક ૧૨, એ બાર નામકર્મનાં સત્તા
સ્થાનક હોય. નામકર્મની સર્વ પ્રકૃતિનો સમુદાય સત્તાએ હોય,
ત્યારે ૯૩ નું સત્તાસ્થાનક ૧, તે માંહે જિનનામની સત્તા ન
હોય ત્યારે ૯૨ નું સત્તાસ્થાનક ૨, તથા ૯૩ માંહેથી આહારક-
શરીર ૧, આહારકોપાગ ૨, આહારક બંધન ૩, આહારક સંઘા-
તન ૪, એ ચારની સત્તા ન હોય ત્યારે ૮૯ નું સત્તાસ્થાનક
૩, તે માંહેથી જિનનામની સત્તા ન હોય ત્યારે ૮૮ નું સત્તા-
સ્થાનક ૪, તે માંહેથી દેવદિક ઉવેદ્યે અથવા નરકદિક ઉવેદ્યે
૮૬ નું સત્તાસ્થાનક, તથા તેઉં વાયુ માટે વૈક્રિયાદિક ઉવેદ્યોને
૮૦ ની સત્તાવંત થકો પંચેદિયપણુ પામીને દેવગતિ

યોગ્ય બાંધતો દેવદિક્ષ અને વૈદિક્યચતુષ્ટને બાંધે ત્યારે ૮૬ નું સત્તાસ્થાનક. તથા તેજ નરકગતિ પ્રાપ્તિય બાંધતો નરકદિક્ષ અને વૈદિક્ય ચતુષ્ટને બાંધે ત્યારે પણ ૮૬ ની સત્તા ૫; તે પછી નરકદિક્ષ અને વૈદિક્યચતુષ્ટ ઉવેદ્યે ૮૦ ની સત્તા અથવા દેવદિક્ષ અને વૈદિક્યચતુષ્ટ ઉવેદ્યે ૮૦ ની સત્તા ૬; તે પછી મનુષ્યદિક્ષ ઉવેદ્યે ૭૮ નું સત્તાસ્થાનક ૭; એ સાત સત્તાસ્થાનક ક્ષપક વળીને અનેરોને જાણવાં. ત્યાં પણ અલબ્ધ તથા પૂર્વે અપ્રાપ્ત સમ્યક્ત્વને ૭૮, ૮૦, ૮૬, ૮૮ એ ચારજ સત્તાસ્થાનક હોય. હવે ક્ષપકને ૬ સત્તાસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે-૮૩: ૮૨, ૮૬, ૮૮ એ માંહેથી નરકદિક્ષ ૨, નિર્દગદિક્ષ ૪, એકેન્દ્રિય ૫, બેધન્દ્રિય ૬, તેધન્દ્રિય ૭, ચૌદ્વિન્દ્રિયગતિ ૮, સ્થાવર ૯, આતપ ૧૦, ઉદ્યોત ૧૧, સૂક્ષ્મ ૧૨, સાધારણ ૧૩, એ તેર ક્ષય ગયે ૮૦, ૭૫ ૭૬, ૭૫ ની અનુક્રમે સત્તા થાય તથા મનુષ્યગતિ ૧, પચેન્દ્રિયગતિ ૨, ત્રસ ૩, બાહર ૪, પચાપ્ત ૫, મુક્ષણ ૬, આદ્ય ૭, યશ ૮ અને તીર્થ-કર નામક, એ નવનું સત્તાસ્થાનક અથવા તીર્થકરનામ વિના ૮ નું સત્તાસ્થાનક, એ બે સત્તાસ્થાનક અયોગીને જીલ્લે સમયે હોય ॥૩૧॥

^૧ અદ્વ ^૨ ચ ^૩ ચારસ ^૪ ચારસ, ^૫ વંધોદયસંતપયડિઠાણાણિ;
^૬ ઓહેણાણસેણ ચ, ^૭ જત્ય ^૮ જહાસંભવં ^૯ વિમજે ॥૩૨॥

અદ્વ=આઠ.

ચારસ=બાર.

વંધોદયસંતપયડિઠાણાણિ=

બંધ દિન્ય અને સત્તા

પ્રકૃતિનાં સ્થાનો.

| ઓહેણ=સામાન્યે.

આણસેણ=વિશેષે.

જત્ય=જ્યાં.

જહાસંભવં=યથાસંભવજેટલા

સંભવે તેટલા

| વિમજે=વિકલ્પ કરવા.

અર્થ—નામકર્મનાં બંધ, દિન્ય અને સત્તા પ્રકૃતિનાં સ્થાનો અનુક્રમે આઠ, બાર અને બાર હોય. તે સામાન્યે અને વિશેષે જ્યાં જેટલા સંભવે ત્યાં તેટલા વિકલ્પ કરવા. ॥ ૩૨ ॥

પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ અને મનુષ્ય પ્રાયોજ્ય રપ તો દેવતા બાંધે નહીં, ત્યાં અપર્યાપ્તા માંહે દેવતા ઉપજે નહિ તે માટે.

તથા ૨૮ ના બંધકને આઠ ઉદયસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે -૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧. ઇહાં ૨૮ ના બંધ બે ભેદ છે-દેવગતિ પ્રાયોજ્ય અને નરકગતિ પ્રાયોજ્ય. ત્યાં દેવગતિ પ્રાયોજ્ય ૨૮ ને બંધે આઠ ઉદયસ્થાનક અનેક જીવની અપેક્ષાએ પામીએ અને નરકગતિ પ્રાયોજ્ય ૨૮ ને બંધે બે ઉદયસ્થાનક હોય ૩૦, ૩૧. તથા ૨૮ ના બંધકને સામાન્યપણે ચાર સત્તાસ્થાનક હોય ૯૨, ૮૬, ૮૮, ૮૬; ત્યાં દેવગતિ પ્રાયોજ્યે ૨૮ ના બંધક સમ્યગદ્રષ્ટિ પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ મનુષ્યને ૨૧ ના ઉદય અપાંતરાણ ગતિએ વર્તતાં જાણવો, પણ મિથ્યાદ્રષ્ટિને નહિ, જે માટે મિથ્યાદ્રષ્ટિ તો સર્વ પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તો જ દેવપ્રાયોજ્ય ૨૮ બાંધે, અને ૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ને ઉદયે વર્તતો તો અપર્યાપ્ત જ હોય, તે માટે તે મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવગતિ પ્રાયોજ્ય ૨૮ ન બાંધે. ઇહાં કોઈક કહે-જો એમ કહો છો તો મિથ્યાદ્રષ્ટિ વૈક્રિય તિર્થંચ મનુષ્ય ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ને ઉદયે વર્તતા દેવગતિ પ્રાયોજ્ય ૨૮ બાંધે છે, તે કેમ થશે? તત્ત્રોક્તં તેણે જીવની આદિમાં પર્યાપ્તિ પૂરી કરી છે, પછી વૈક્રિય ગરીર કરતાં ઔદાસિકશરીરની નિવૃત્તિએ પર્યાપ્ત પણ ઉદયથી નિવર્તે, પણ તે પર્યાપ્તો જ કહીએ, તે માટે ત્યાં મિથ્યાત્વીને પણ ૨૮ ના બંધ વિરુદ્ધ નહી. તે દેવગતિ પ્રાયોજ્ય ૨૮ બંધકને ૨૧ ને ઉદયે વર્તતા બે સત્તાસ્થાન હોય-૯૨, ૮૮; જિનનામની સત્તા નહીં, તે હોય ત્યારે તો તેના બંધ પણ હોય, તેથી ૨૯ ના બંધક થાય તે માટે નહીં. ૨૫ ને ઉદયે પણ ૨૮ ના બંધક આહારક સંયત વૈક્રિય તિર્થંચ મનુષ્યને સામાન્યપણે બે સત્તાનક હોય-૯૨, ૮૮; ત્યાં પણ આહારક સંયતને નિશ્ચયે ૯૨, શેષને બે હોય ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯ ને ઉદયે પણ ૯૨, ૮૮ એ બે સત્તાસ્થાનક સામાન્યપણે જાણવાં. ૩૦ ને ઉદયે દેવ નરકગતિ પ્રાયોજ્ય ૨૮ ના બંધકને સામાન્યપણે ૪ સત્તાસ્થાનક હોય; ૯૨, ૮૬, ૮૮, ૮૬; ત્યાં ૯૨, ૮૮ પૂર્વવત જાણવાં અને ૮૬ આ પ્રમાણે-કોઈક મનુષ્ય તીર્થ કરનામકર્મની સત્તાવત વેદક સમ્યગદ્રષ્ટિ પૂર્વે નરકાય બાંધું હોય તે નરકે જવાને અભિમુખસમ્યક્ત્વ થકી પડીને ગયો

પણ તે જ યે સત્તાસ્થાનક કહેવાં આહારક સંયતને તો પોતાને ઉદ્યે વર્તીતાને ૮૩ તું જ સત્તાસ્થાનક કહેવું. એમ સામાન્યપણે ૨૬ ને બંધે ૨૧ ને ઉદ્યે સાત સત્તાસ્થાનક, ૨૪ ને ઉદ્યે પાંચ, ૨૫ ને ઉદ્યે સાત, ૨૬ ને ઉદ્યે સાત, ૨૭ ને ઉદ્યે છ, ૨૮ ને ઉદ્યે છ, ૨૯ ને ઉદ્યે છ, ૩૦ ને ઉદ્યે છ અને ૩૧ ને ઉદ્યે ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. જેમ તિર્થગતિ પ્રાચોગ્ય ૨૯ બાંધતાં એકેન્દ્રિય, વિક્ષેન્દ્રિય, તિર્થશ્રી, મનુષ્ય, દેવતા અને નારકીને ઉદ્યસ્થાનક કહ્યાં, તેમ તિર્થગતિ પ્રાચોગ્ય ઉદ્યોત સહિત ૩૦ બાંધતા એકેન્દ્રિયને પણ ઉદ્યસ્થાન કહેવાં હવે મનુષ્યગતિ પ્રાચોગ્ય તીર્થકર સહિત ૩૦ બાંધતા દેવતા નારકીને ઉદ્યસ્થાનક કહીએ છીએ. ત્યાં દેવતાને યથોક્ત ૩૦ બાંધતાને ૨૧ ને ઉદ્યે વર્તીતાને ૮૩, ૮૯, એ યે સત્તાસ્થાનક હોય. નારકીને ૮૯ તું એક સત્તાસ્થાનક, ૯૩ તું તો તેને ન હોય; તીર્થકર અને આહારકની ભેળી સત્તાવંત નરકે ન ઉપજે તે માટે. એમ ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ને ઉદ્યે પણ સત્તા કહેવી. પણ નારકીને ૩૦ નો ઉદ્ય ન હોય, કેમકે ૩૦ નો ઉદ્ય ઉદ્યોત સહિત પામીએ અને તે ઉદ્યોતનો ઉદ્ય નારકીને ન હોય. એમ સામાન્યપણે ૩૦ ના બંધકને ૨૧ ને ઉદ્યે સાત સત્તાસ્થાનક હોય, ૨૪ ને ઉદ્યે પાંચ, ૨૫ ને ઉદ્યે સાત, ૨૬ ને ઉદ્યે પાંચ, ૨૭ ને ઉદ્યે છ, ૨૮ ને ઉદ્યે છ, ૨૯ ને ઉદ્યે છ, ૩૦ ને ઉદ્યે છ અને ૩૧ ને ઉદ્યે ૪ સત્તાસ્થાનક હોય. આહારકેન્દ્રિક સહિત દેવપ્રાચોગ્ય ત્રીસના બંધક અપ્રમત સંયત અને અપૂર્વકરણવાળાને ત્રીસનો ઉદ્ય અને ૯૨ ની સત્તા હોય. ॥ ૩૩ ॥

एगेगमेगतीसे, एगे एगुदय अट्ट संतंमि;
उवरयबंधे दस दस वेअगसंतंमि ठाणाणि ॥३४॥

एगेग=એક એક ઉદ્ય અને
સત્તાસ્થાન

एगतीसे=એકત્રીસના બંધે.
एगे=એકના બંધે

પગુદય=એક ઉદયસ્થાનક,
અદ્વતંતમિ=આઠ સત્તાસ્થાન.
હવગ્યવંધે=બંધના અભાવે.
દસ દસ=૬૨ ૬૨.

વેયગ=ઉદયને વિષે.
સંતંમિ=સત્તામાં
ઠાણાણિ=સ્થાનો.

અર્થ—એકત્રીશના બંધે એક ઉદયસ્થાન* અને એક સત્તા-
સ્થાન હોય. એકને બંધે એક ઉદયસ્થાન અને આઠ સત્તાસ્થાન
હોય. બંધના અભાવે ઉદય અને સત્તાને વિષે ૬૨ ૬૨ સ્થાનો
જાણવાં. ॥ ૩૪ ॥

વિવેચન:—નથા ૩૧ ને બંધે ત્રીશનું એક ઉદયસ્થાન
હોય, જે માટે તીર્થકરનામ અને આહારકદિક સહિત ૩૧ દેવ-
ગતિ પ્રાપ્તિ આંકના અપ્રમત્ત અને અપૂર્વકરણ સંયતજ
પામીએ, તે વૈકલ્પ આહારક ન કરે તે માટે પચીશાદિક ઉદયસ્થાન
ન પામીએ, એટલે ૩૦ નું ઉદયસ્થાનક હોય. સત્તાસ્થાનક પણ
૬૩ નું એટલે હોય, તીર્થકરનામ અને આહારક ચતુષ્કની પણ
સત્તા હોય તે માટે તથા એક પ્રકૃતિ યશઃકીર્તિ બંધક તે અપૂ-
ર્વકરણ, અનિવૃત્તિબાદર અને સદ્મસપરાયણો જ હોય, તે
અતિ વિશુદ્ધ હોવાથી વૈકલ્પ આહારક કરે નહીં તે માટે તેને
પચીશાદિક ઉદયસ્થાનક ન હોય. અને ૧ ને બંધે આઠ સત્તાસ્થા-
નક હોય, તે આ પ્રમાણે-૬૩, ૬૨, ૮૯, ૮૮, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫
ત્યાં પ્રથમનાં ૬૩, ૬૨, ૮૯, ૮૮ એ ચાર સ્થાનક ઉપશમત્રેણિએ
હોય. અથવા કષપકત્રેણિએ પણ જ્યાં લગે અનિવૃત્તિબાદરે જમને
૧૩ પ્રકૃતિ ક્ષય ન કરી હોય ત્યાં લગે હોય અને તેર પ્રકૃતિ ક્ષય
ક્યો અનેક જીવની અપેક્ષાએ ઉપરનાં ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫, એ ચાર
સત્તાસ્થાનક હોય, તે સદ્મસપરાય લગે જાણવાં તથા ઉપરત
બંધે-બંધને અભાવે વેદક એટલે ઉદયનાં સ્થાનક ૬૨ હોય અને
સત્તાનાં સ્થાનક પણ ૬૨ હોય. ત્યાં ૬૨ ઉદયસ્થાનક આ પ્રમાણે-
૨૦, ૨૧, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૬, ૮ ૬૨ સત્તાસ્થાન
આ પ્રમાણે-૬૩, ૬૨, ૮૯, ૮૮, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫, ૬, ૮. ત્યાં
૨૦, ૨૬, ૨૮ ને ઉદયે બે બે સત્તાસ્થાનક-૭૯, ૭૫ અને
૨૧, ૨૭, ને ઉદયે બે સત્તાસ્થાનક ૮૦, ૭૬. ૨૯ ને ઉદયે ચાર

+ અહીં વૈકલ્પ તથા આહારક શરીરીની વિવક્ષા કરી નથી.

સત્તાસ્થાનક ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫ એ સર્વ તીર્થ કર અને અતીર્થ કર કેવળી આશ્રયી સયોગી શુભકાળે જાણવાં. ૩૦ ને ઉદયે ૮ સત્તાસ્થાનક-૮૩, ૮૨, ૮૧, ૮૦, ૭૯, ૭૮, ૭૭ ત્યાં દુરિલાં ૪ સત્તાસ્થાનક ઉપશાન્તકષાયને અને છેલ્લાં ૪ ક્ષીણકષાયને અને સયોગી કેવલીને હોય. ત્યાં આહારક ચતુષ્કની સત્તા સહિત તીર્થ કરને ૮૦, અને અતીર્થ કરને ૭૯ હોય. આહારક ચતુષ્કની સત્તા સહિત તીર્થ કરને ૭૬ અને અતીર્થ કરને ૭૫. ૩૧ ને ઉદયે બે સત્તાસ્થાનક-૮૦, ૭૬; એ તીર્થ કર કેવલીનેજ જાણવાં અતીર્થ કર કેવલીને તો ૩૧ નો ઉદય જ ન હોય. નવને ઉદયે ૩ સત્તાસ્થાનક-૮૦, ૭૬, ૮ ત્યાં બે સ્થાનક તે અયોગી કેવલી તીર્થ કરને દ્વિચરમ સમય લગે જાણવાં અને છેલ્લે સમયે ૬ ત્રું સત્તાસ્થાનક હોય આઠને ઉદયે ત્રણ સત્તાસ્થાનક ૭૯, ૭૫, ૮, ત્યાં દુરિલાં બે અયોગી કેવલી અતીર્થ કરને દ્વિચરમ સમય લગે જાણવાં અને ચરમ સમયે ૮ ત્રું સત્તાસ્થાનક હોય. એ નામકર્મનો બંધોદયસત્તા સુવેધ કહ્યો. ॥ ૩૪ ॥

बंध स्थान ८		हं स्थान १२	उदय स्थान १२	तज्जंगाः ७७९१	सत्तास्थानानि १२, स्थान संवेद्य मेदा		
गु०१	२३	४	२१ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१	३२ ११ २३ ६०० २२ ७७०४ ११८२ १७६४ २९०६ ११६४	५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८		
	गु०१	२५	२६	२१ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१	४० ११ ३१ ६०० ३० ७७६८ ११९८ १७८० २९१४ ११६४	५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८	
		गु०१	२६	१६	२१ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१	४० ११ ३१ ६०० ३० ७७६८ ११९८ १७८० २९१४ ११६४	५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ५९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८ ४९२१८८१८६१८०७८

[illegible]

ગુ. ૧૧/૧૨/૧૩/૧૪	૦	૨૦	૧	૬૨	૨ ૬૬૧૭૫	૩૦
		૨૧	૧		૨ ૮૦૧૭૬	
		૨૨	૬		૨ ૭૬૧૭૫	
		૨૩	૧		૨ ૮૦૧૭૬	
		૨૪	૧૨		૨ ૭૬૧૭૫	
		૨૫	૧૩		૪ ૮૦૧૭૬ ૬૬૧૭૫	
		૨૬	૨૫		૮ ૮૩૮૨ ૮૬૧૭૬ ૮૦૧૭૬	
		૨૭	૧		૨ ૮૦૧૭૬	
		૨૮	૧		૨ ૮૦૧૭૬ ૮૬૧૭૬	
		૨૯	૧		૨ ૭૬૧૭૫ ૮	
					૬૬૧૭૫	
		</				

તિવિગપ્પયગઢઠાણેહિં, જીવગુણસન્નિપ્પસુ ઠાણેસુ;
ભંગા પડંજિયવ્વા, જત્થ જહા સંભવો ભવડ ॥૩૫॥

તિવિગપ્પયગઢઠાણેહિં=મંથ, ઉદય
અને સત્તા૩૫ વ્રજુ વિકલ્પનાં
પ્રકૃતિસ્થાનોએ કરી.
જીવગુણસન્નિપ્પસુ=જીવસંજ્ઞાવાળા
અને ગુણસંજ્ઞાવાળા,
ઠાણેસુ=સ્થાનોને વિષે.

ભંગા=ભાંગા.
પડંજિયવ્વા=પ્રયુજવા, ઘટાવવા
જત્થ=જ્યાં
જહાસંભવો=જેટલાનો સંભવ
ભવડ=હોય.

અર્થ—મંથ, ઉદય અને સત્તા૩૫ વ્રજુ વિકલ્પનાં પ્રકૃતિસ્થા
નોએ કરી જીવ સંજ્ઞાવાળા અને ગુણ સંજ્ઞાવાળા સ્થાનો (જીવ-
સ્થાન, ગુણસ્થાન) ને વિષે જ્યાં જેટલાનો સંભવ હોય ત્યાં
તેટલા ભાંગા ઘટાવવા. ॥ ૩૫ ॥

પર્યાપ્તો તેને વિષે અગ્યારે ભાંગા હોય, ભાવના પૂર્વવત્ જાણવી હવે વેદનીય, આયુકર્મ અને ગોત્રકર્મને વિષે બ'ધ, ઉદય અને સત્તાએ પ્રકૃતિનાં સ્થાનક અને ભાંગા તે આગમોક્ત પ્રકારે જીવ-સ્થાનકને વિષે કહોને પણ મોહુનીયકર્મના ભાંગા કહીશું. ૩૭

વેદનીય અને ગોત્રકર્મના ભાંગા.

^૧ પઞ્જત્તગસન્નિ ^૨ રે, ^૧ અદ્વ ^૨ ચઙ્કકં ચ વેઅણિયમંગા;

^૧ સત્ત ^૧ ય તિગં ચ [×] ગોણ, પત્તેઅં જીવઠાણેસુ ॥૩૮॥

પઞ્જત્તગસન્નિયરે=પર્યાપ્ત
સંજી અને બાકીના તેર જીવ
લેહને વિષે.
અદ્વચઙ્કકં=આઠ અને ચાર.
વેઅણિયમંગા=વેદનીયકર્મના
ભાંગા.

સત્તયતિગંચ=સાત અને ત્રણ.
ગોણ=ગોત્રકર્મના.
પત્તેઅં=પ્રત્યેક
જીવઠાણેસુ=જીવસ્થાનોને વિષે

અર્થ—પર્યાપ્ત સંજી પચે દ્રિયને વિષે વેદનીયકર્મના આઠ અને તેર જીવસ્થાનને વિષે ચાર ભાંગા હોય ગોત્રકર્મના સંજી-પચે દ્રિયને વિષે સાત અને તેર જીવસ્થાનને વિષે ત્રણ ભાંગા પ્રત્યેક જીવસ્થાનને વિષે કહેવા. ॥ ૩૮ ॥

વિવેચન—હવે વેદનીયકર્મ ગોત્રકર્મના ભાંગા જાણવાને અહીંયા ભાષ્યની માથાનો ભાવ કહે છે.

સંજી પચે દ્રિય પર્યાપ્તને વિષે વેદનીયના આઠ ભાંગા હોય તે આ પ્રમાણે—અસાતાનો બ'ધ, અસાતાનો ઉદય, બેની સત્તા ૧, અસાતાનો બ'ધ, સાતાનો ઉદય, બેની સત્તા ૨; એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને પ્રમત્ત ગુણુઠાણા જગે હોય. તે પછી અસાતાનો બ'ધ નથી તે મારે એ બે ન હોય. સાતાનો બ'ધ, અસાતાનો ઉદય, બેની સત્તા ૩, સાતાનો બ'ધ, સાતાનો ઉદય, બેની સત્તા ૪, એ બે ભાંગા મિથ્યાત્વથી માંડીને સધાગી કેવલો જગે

× જીવઠાણેસુ વત્ત્ત્વા इति पाठान्तरे.

વિવેચન—હવે ૧૪ જીવસ્થાનને વિષે આયુકર્મના ભાંગા પ્રકર-
પવાને અર્થે ભાષ્યની ગાથાનો ભાવ કહ્યો છે,—

પર્યાપ્તા સમન તે સજ્ઞા પચેદ્રિય ૧, અપર્યાપ્તા સંજ્ઞોપ-
ચેદ્રિય ૨, પર્યાપ્તા અમન તે અસજ્ઞા પચેદ્રિય ૩, અને શેષ
થાકતા ૧૧ જીવસ્થાનક તેહને વિષે અનુક્રમે અક્રાવોશ ૧, દશ
૨, નવ ૩ અને પાચ ૪ આયુકર્મના ભાંગા હોય, ત્યાં સજ્ઞા
પચેદ્રિય પર્યાપ્તા માહે ૨૮ ભાંગા હોય, તેનારક્ષીના ૫, તિર્થ-
ચના ૯, મનુષ્યના ૯, દેવતાના ૫, એવ ૨૮ જે પૂર્વે કહ્યા છે
તે જ જાણવા. તથા અપર્યાપ્ત સજ્ઞાપચેદ્રિયમાહે ૧૦ ભાંગા
હોય, અપર્યાપ્તા તે ઇહા લાગત અપર્યાપ્તાજ જાણવા તે તે મનુષ્ય
તિર્થચજ હોય, અને તે અપર્યાપ્તા પણ મનુષ્ય તિર્થચનું જ આયુ
બાધે તે માટે પાચ ભાંગા મનુષ્યમાહે, પાચ ભાંગા તિર્થચમાહે
એવ ૧૦ હોય તે આ પ્રમાણે—બધકાળથી પૂર્વે તિર્થગાયુનો
ઉદય, તિર્થગાયુની સત્તા ૧, બધકાળે તિર્થગાયુનો બધ, તિર્થ-
ગાયુનો ઉદય, તિર્થગ્ તિર્થગાયુની સત્તા ૨; મનુષ્યાયુનો બધ,
તિર્થગાયુનો ઉદય, તિર્થગ્ મનુષ્યનો સત્તા ૩; બધકાળ પછી
તિર્થગાયુનો ઉદય, તિર્થગ્ તિર્થગ્ના સત્તા ૪, તિર્થગાયુના ઉદય,
તિર્થગ્ મનુષ્યની સત્તા ૫, એ પાચ તિર્થચના તેમ પાચ ભાંગા
મનુષ્યના એવ ૧૦ ભાંગા હોય તથા પર્યાપ્તા અસજ્ઞા પચેદ્રિય
માહે ૯ ભાંગા હોય પર્યાપ્તા અસજ્ઞા પચેદ્રિય તે તિર્થચજ
હોય અનેરા (ખીજ) કાર્ધ ન હોય, અને તે તે ૪ ગાત્રુ આયુ
બાધે તે માટે તિર્થચને ૧૫૫ આયુના ૯ ભાંગા પૂર્વે કહ્યા છે તે
જ ૯ ઇહા પણ જાણવા. તથા શેષ ૧૧ જીવસ્થાનકને વિષે પ્રત્યેકે
પાચ પાચ ભાંગા હોય, તે ૧૧ જીવસ્થાનક તિર્થચ હોય અને
તે દેવનારક્ષીતુ આયુ ન બાધે તે માટે બધકાળથી પૂર્વે ૧ ભાગો
બધકાળે ૨ ભાગા, બધકાળ પછી ૫ ભાગા, એવ ૫ ભાગા
હોય, ઇહા અસજ્ઞા પચેદ્રિય અપર્યાપ્તા સમૂર્ષિમ મનુષ્ય પણ
હોય, ત્યારે ૫ તિર્થચના ૫ મનુષ્યના એવ ૧૦ ભાંગા ઉપજે પણ
તે ઇહા સૂત્રકારે કહ્યા જ નહી, તે કોણ જાણે શા હેતુએ વિવક્ષ્યા
નાહિ એ વિચારવું. ॥ ૩૯ ॥

जीवस्थानेषु पट्कर्मणां भंगयंत्रम्

१४	जीवस्थानेषु	२ म ६	३ म ११	४ म ८	५ म २८	६ म ७	७ म २२
१	पकेन्द्रियसूक्ष्मऽप०	१	२	४	५	३	१
२	पकेन्द्रिय सूक्ष्म पर्या०	१	२	४	५	३	१
३	पकेन्द्रियवाद्दरऽपर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
४	पकेन्द्रिय वाद्दर पर्या०	१	२	४	५	३	१
५	वेकेन्द्रिय अपर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
६	वेकेन्द्रिय पर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
७	तेकेन्द्रिय अपर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
८	तेकेन्द्रियपर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
९	चउरिन्द्रियअपर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
१०	चउरिन्द्रियपर्याप्ता	१	२	४	५	३	१
११	असंक्षीपचेंद्रियऽपर्याप्ता	१	२	४	५ १०	३	१
१२	असंक्षीपचेंद्रियपर्या०	१	२	४	६	३	१
१३	संक्षीपचेंद्रियऽपर्याप्ता	१	२	४	१०	३	१
१४	संक्षीपचेंद्रिय पर्याप्ता	२	११	८	२८	७	२

જીવસ્થાને મોહનીયકર્મના ભાંગા.

દ્રુસુ પંચસુ ઇગે, ઇગ દુગં દસ ચ મોહવંધગણ;
તિગ ચડ નવ ઉદયગણ, તિગ તિગ પન્નરસ સંતંમિ ॥૪૦॥

અદ્રુસુ=આઠ જીવસ્થાનને વિષે
પંચસુ=પાંચ જીવસ્થાનને વિષે.
ઇગે=એક જીવસ્થાનને વિષે.
ઇગદુગંદસ ચ=એક, બે અને
દશ.
મોહવંધગણ=મોહનીયકર્મનાં

બંધગત સ્થાનો
તિગચડનવ=ત્રણ, ચાર અને નવ
ઉદયગણ=ઉદયગત સ્થાનો
તિગતિગપન્નરસ=ત્રણ, ત્રણ અને
પંદર
સંતંમિ=સત્તાને વિષે સ્થાનો.

અર્થ—આઠ પાંચ અને એક જીવસ્થાનને વિષે અનુક્રમે
એક, બે અને દશ મોહનીય કર્મનાં બંધગત સ્થાનો હોય; ત્રણ,
ચાર અને નવ ઉદયગતસ્થાનો અને ત્રણ ત્રણ અને પંદર સત્તાને
વિષે સ્થાનો જાણવા. ॥ ૪૦ ॥

વિવેચન—હવે ૧૩ જીવસ્થાનકને વિષે મોહનીય કર્મનાં બંધ,
ઉદય સત્તાનાં સ્થાનક કહે છે —

સૂક્ષ્મ એકેદ્રિય અપર્યાપ્ત ૧, પર્યાપ્ત ૨, બાહર એકેદ્રિય
અપર્યાપ્ત ૩, બેધંદ્રિય અપર્યાપ્ત ૪, તેધંદ્રિય અપર્યાપ્ત ૫; ચઉરિંદ્રિય
અપર્યાપ્ત ૬, અસંજ્ઞીપંચેંદ્રિય અપર્યાપ્ત ૭, સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય અપર્યાપ્ત
૮, એ આંતરે વિષે તથા બાહર એકેદ્રિય પર્યાપ્ત ૧, બેધંદ્રિય
પર્યાપ્ત ૨, તેધંદ્રિય પર્યાપ્ત ૩. ચઉરિંદ્રિય પર્યાપ્ત ૪, અસંજ્ઞી પંચેંદ્રિય
પર્યાપ્ત ૫, એ પાંચને વિષે તથા એક સંજ્ઞી પંચેંદ્રિય પર્યાપ્તને
વિષે અનુક્રમે કહે છે—આંતરે વિષે એક ૨૨ તુ બંધસ્થાનક અને
ત્રણ ઉદયસ્થાનક—૮, ૯, ૧૦ હોય. અને અનંતાનુબંધીનો ઉદય
અવશ્ય હોય તે માટે ૭ તુ ઉદયસ્થાનક ન હોય. તે એકેકે ઉદય-
સ્થાનકે ત્રણ ત્રણ ૨૮, ૨૭, ૨૬, એ સત્તાસ્થાનક હોય તથા પાં-
ચને વિષે ૨૨, ૨૧ એ બે બે બંધસ્થાનક હોય, ત્યાં કેટલાએક

जीवस्थानेषु मोहनीयभंगयंत्रम्

१४ जीवस्थानेषु	वध म्यान	किं किं प्रति	उदयस्थानानि	उदय भांगा	उदय पद	पदवृत्त	सत्तास्थानानि
१ सूर्यमण्डकेऽप्यं	२२	६	८१५१०	३२	३६	२८८	२८१२७१२६
२ सूर्यमण्डकेऽप्यं	२२	६	८१५१०	३२	३६	२८८	२८१२७१२६
३ वायुमण्डकेऽप्यं	२२	६	८१५१०	३२	३६	२८८	२८१२७१२६
४ वायुमण्डकेऽप्यं	२२ २१	१०	८१५१० ७८१५	६४	६८	५४४	२८१२७१२६ २८
५ वेद द्विष अपर्याप्ता	२२	६	८१५१०	३२	३६	२८८	२८१२७१२६
६ वेद द्विष पर्याप्ता	२२ २१	१०	८१५१० ७८१५	६४	६८	५४४	२८१२७१२६ २८
७ वेद द्विष अपर्याप्ता	२२	६	८१५१०	३२	३६	२८८	२८१२७१२६

૮	તેદંદ્રિયપર્યાપ્તા	૨૨ ૨૧	૧૦	૮૮/૧૦ ૭૮/૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૨૮/૨૭/૨૬ ૨૮
૯	ચતુર્દિવિયપ્ત	૨૨	૬	૮૮/૧૦	૩૨	૩૬	૨૮૮	૨૮/૨૭/૨૬
૧૦	ચતુર્દિવિયપર્યાપ્ત	૨૨ ૨૧	૧૦	૮૮/૧૦ ૭૮/૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૨૮/૨૭/૨૬ ૨૮
૧૧	અસંજ્ઞીપચૈવ	૨૨	૬	૮૮/૧૦	૩૨	૩૬	૨૮૮	૨૮/૨૭/૨૬
૧૨	અસંજ્ઞીપચૈવ	૨૨ ૨૧	૧૦	૮૮/૧૦ ૭૮/૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૨૮/૨૭/૨૬ ૨૮
૧૩	સંજ્ઞીપચૈવ	૨૨	૬	૮૮/૧૦	૩૨	૩૬	૨૮૮	૨૮/૨૭/૨૬
૧૪	સંજ્ઞીપચૈવિયપર્યાપ્તા	સર્વા પિ૧૦	૨૧	૧૦/૮ ૭૮/૧૦/૨૧	૮૮	૨૮	૬૪૪	સર્વાપિ ૧૫

* આ ચોવિશો પદો છે અને આઠીના અષ્ટક પદો છે.

સર્વિધ પર્યાપ્તિને ક્ષણ અપર્યાપ્તાવસ્થાએ સાન્વાદનભાવે મિથ્યા ત્વનો અંધ ન હોય ત્યારે ૨૧ નો અંધ પામીએ ઉદયસ્થાનક ચાર હોય, - ૭. ૮, ૯, ૧૦ સત્તાસ્થાનક ત્રણ-૨૮, ૨૭, ૨૬. ત્યાં ૨૧ ને અંધે ૭, ૮, ૯ એ ત્રણ ઉદયસ્થાનક હોય અને તે એકેકે ઉદય સ્થાનકે એકેકું ૨૮ નું સત્તાસ્થાનક હોય એકવીગનો અંધ તો સાન્વાદને ૪ હોય અને સાન્વાદને તો નિશ્ચયે ૨૮ ની સત્તા હોય તથા એક અંગી પંચેક્રિય પર્યાપ્તિને વિષે ૬૭૦ અંકસ્થાનક હોય, નવે ઉદયસ્થાનક હોય અને પનરે સત્તાસ્થાનક હોય સ્વરૂપ અને ભાંગા પૂર્વાક્ષીપરે બહુવા ॥ ૬૦ ॥

છવસ્થાને નામકર્મના ભાંગા.

^૧ પળ ^૨ દુગ ^૩ પળગં ^૪ પળ ચડ, ^૫ પળગં ^૬ પળગા ^૭ હવંતિ ^૮ તિન્નેવ;

^૧ પળ ^૨ છપ્પળગં ^૩ છચ્છ, - ^૪ પ્પળગં ^૫ અટ્ટટ ^૬ દસગં ^૭ તિ ॥૪૧॥

^૧ સત્તેવ ^૨ અપજ્જત્તા, ^૩ સામી ^૪ સુદુમા ^૫ ચ ^૬ ત્રાયરા ^૭ ચેવ;

^૧ વિગલિંદિ ^૨ આટતિન્નિ ^૩ અસન્ની ^૪ અ સન્ની ^૫ આ ॥૪૨॥

પળ દુગ પળગં=પાંચ અંધ, એ ઉદય અને પાંચ સત્તાસ્થાન
પળ ચડ પળગં=પાંચ અંધ. ચાર ઉદય અને પાંચ સત્તાસ્થાન.

પળગા=પાંચ પાંચ
દૃઢંતિ=રૂઢિય.

તિન્નેવ=અંધ ઉદય અને સત્તા સ્થાન ત્રણે

પળ છપ્પળગં=પાંચ, ૭. પાંચ

છચ્છપ્પળગ=છ, છ, પાંચ
અટ્ટટદસગંતિ=આઠ, આઠ, ૬૨
એમ

સત્તેવ=સાને

અપજ્જત્તા=અપર્યાપ્તા.

સામી=સરામી

સુદુમા=મુદ્ગમ એકેક્રિય પર્યાપ્તા

ત્રાયરા=ત્રાદર એકેક્રિય પર્યાપ્તા

વિગલિદિઆહ=વિકલે'દ્રિય

પર્યાપ્તા

તિન્નિહ=ત્રણ

તહ=તેમજ

અસન્નો=અસંજ્ઞાપચે'દ્રિય

પર્યાપ્તા.

સન્નો=સંજ્ઞાપચે'દ્રિય પર્યાપ્તા.

અર્થ--પાંચ, બે, પાંચ; પાંચ, ચાર, પાંચ; પાંચ, પાંચ, પાંચ, પાંચ, છ, પાંચ; છ, છ, પાંચ; અને આઠ, આઠ, દશ એમ બધા ઉદય અને સત્તા સ્થાનો હોય તેના સ્વામી અનુક્રમે સાતે અપર્યાપ્તા, સૂક્ષ્મ એકે'દ્રિય પર્યાપ્તા, બાહર એકે'દ્રિય પર્યાપ્તા, ત્રણ વિકલે'દ્રિય પર્યાપ્તા, અસંજ્ઞા પચે'દ્રિય પર્યાપ્તા તેમજ સંજ્ઞા પચે'દ્રિય પર્યાપ્તા જાણવા ॥ ૪૧-૪૨ ॥

વિવેચન:-હવે ૧૪ જીવસ્થાનકને વિષે નામકર્મનાં બંધ, ઉદય અને સત્તાસ્થાનક કહે છે-સાતે અપર્યાપ્તાને પાંચ પાંચ બંધસ્થાનક હોય, -૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૯, ૩૦; એ તિર્યંમનુષ્ય પ્રાયોગ્યજ બાધે. એકેકા અપર્યાપ્તાને વિષે ૧૩૯૧૭ બંધ ભાંગા ઉપજે. ઉદયસ્થાનક બે હોય, તેમાં અપર્યાપ્તા સૂક્ષ્મ અને બાહર એકે'દ્રિયને ૨૧ અને ૨૪ ના એક અને બે મળી ભાંગા ૩ અને શેષ ૫* અપર્યાપ્તાને ૨૧ અને ૨૬ ના એક અને એક મળી ભાંગા ૨ પ્રત્યેકે પ્રત્યેકે હોય તથા સાતે અપર્યાપ્તાને સત્તાસ્થાનક પાંચ હોય તે આ પ્રમાણે-૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮. એનું સ્વરૂપ અને ભાંગા નીપજવવાનું પૂર્વલીપરે જાણવું. તથા સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાને પાંચ બંધસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૯, ૩૦; એ પાંચે તિર્યંચ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય જાણવાં સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તા એકે'દ્રિય ત્યાંજ ઉપજે તે માટે ભાંગા ૧૩૯૧૭ હોય અને ઉદયસ્થાનક ૪ હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬, તેના ૧, ૨, ૨, ૨, એમ ભાંગા ૭ હોય. પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય તે આ પ્રમાણે-૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮ ત્યાં પચીશ અને છત્રીશને ઉદયે સાધારણ પદ સહિત જે ભાંગા છે ત્યાં ૭ વર્ણને ચાર સત્તાસ્થાનક કહેવાં, જે માટે તેજે વાચુ વર્ણને શરીરપર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તા સર્વ જીવ

* અહીં અમણી અને સજ્ઞાપચે'દ્રિય અપર્યાપ્તાને વિષે મનુષ્ય અને તિર્યંચ એ બે હોવાથી તેના પ્રત્યેકે ચાર ચાર હોય

મનુષ્યદ્વિઃ નિશ્ચયે આંધે અને. ૨૫, ૨૬ નો ઉદય તો શરીર પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તાનેજ હોય, તે માટે સાધારણ સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તાને ૨૫, ૨૬ ને ઉદયે ૭૮ ની સત્તા ન પામીયે. અને પ્રત્યેક પદમાંહે તેજે વાયુ ભેગા આવ્યા તે માટે તે અપેક્ષાએ પ્રત્યેક માંહે ૭૮ ની સત્તા પામીએ તેથી જે ભાંગે ૪ સત્તાસ્થાનક અને પાંચ ભાંગે પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય, તથા બાહર એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તાને પાંચ બંધસ્થાનક, તે આ પ્રમાણે-૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૩૦; તિર્થંગ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય બાહુવાં ભાંગા ૧૩૮૧૭ હોય, ઉદયસ્થાનક પાંચ હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭ ના ૨, ૫, ૫, ૧૧, ૬, એમ ભાંગા ૨૬ હોય. સત્તાસ્થાનક પાંચ હોય, તે આ પ્રમાણે ૨૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮ ધહાં ૨૫ ને અને ૨૬ ને ઉદયે પ્રત્યેક અને અયગ સાથે જે એકેકે ભાંગા એટલે જે ભાંગા અને જે ૨૧ ને ઉદયે ૨ ભાંગા અને ૨૪ ને ઉદયે ૪ ભાંગા વૈક્રિય બાહર વાયુકાય વર્ણને એમ આઠ ભાંગાને વિષે પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય અને શેષ ૨૧ ભાંગાને વિષે ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. તદ્ભાવના યથા-પર્યાપ્ત બાહરને ૨૧ ને ઉદયે યશ અયગ સાથે જે ભાંગા, ૨૪ ને ઉદયે પ્રત્યેક સાધારણ યશ અયગ સાથે અભિભંગી અને વૈક્રિય બાહર વાયુનો ભાંગા ૧ એવં ૫ ભાંગા, એમ ૨૫ ને ઉદયે પચ્ચ પાંચ ભાંગા. ઉચ્ચવાસ અંચુકત ૨૬ ને ઉદયે પચ્ચ પાંચ ભાંગા. આતપયુક્ત ૨૬ ને ઉદયે પ્રત્યેકને યગ અયગ સાથે જે ભાંગા, ઉદ્યોતયુક્ત ૨૬ ને ઉદયે પ્રત્યેક સાધારણ યશ અયગ સાથે ૪ ભાંગા. એવં ૧૧ ભાંગા. આતપ મહિત ૨૭ ને ઉદયે પૂર્વદીપે જે ભાંગા, ઉદ્યોતયુક્ત ૨૭ ને ઉદયે પૂર્વદીપે ૪ ભાંગા, એવં ૬ ભાંગા, એમ સર્વ મળીને બાહર પર્યાપ્તાના ૨૬ ભાંગા હોય ત્યાં પૂર્વદી ૮ ભાંગે પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય અને ૨૧ ભાંગે ચાર સત્તાસ્થાનક હોય.

તથા ત્રણ વિકલેન્દ્રિય પર્યાપ્તાને પાંચ બંધસ્થાનક હોય. તે આ પ્રમાણે ૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૩૦; તિર્થંગ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય હોય, ભાંગા ૧૩૮૧૭ ૭ ઉદયસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦ ૩૧ ના ૨, ૨, ૨, ૪, ૬, ૪ એમ ભાંગા ૨૦. પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮. ધહાં

૨૧ ને ઉદયે બે ભાંગા અને ૨૬ ને ઉદયે બે ભાંગા એ ચાર ભાંગે પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય, જે માટે તેઉ વાચુમાંહેથી આખ્યા વિક લેઈદ્રિય પર્યાપ્તાને પણ કરણ અપર્યાપ્તપણે ક્રિયત્કાલ લગે ૭૮ તું સત્તાસ્થાનક પામીયે, અને શેષ ૧૬ ભાંગે ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. બેઈદ્રિય, તેઈદ્રિય અને ચતુર્દિય એકેકા પર્યાપ્તાને આ પ્રમાણે હોય. તથા અસંજી પચ્ચેદ્રિય પર્યાપ્તાને છ બંધસ્થાનક ૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦; અસંજી પચ્ચેદ્રિય પર્યાપ્તા નરક દેવ પ્રાયોગ્ય પણ બાંધે તે માટે તેને ૨૮ તું બંધસ્થાનક પણ હોય; ભાંગા ૧૩૯૨૬. છ ઉદય^૧ સ્થાનક-૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧; ભાંગા ૪૯૦૪. પાંચ સત્તાસ્થાનક-૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮. ઈહાં ૨૧ ના ઉદયના આઠ ભાંગા અને ૨૬ ના ઉદયના ૨૮૮ ભાંગા એમ ૨૯૬ ને વિષે પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય, શેષ ૪૬૦૮ ભાંગે ૭૮ તું વર્ણને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય ઇહાં પૂર્વદી પેરે શુક્તિ જાણવી

તથા સંજી પચ્ચેદ્રિય પર્યાપ્તાને આઠે બંધસ્થાનક હોય.- ૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૧, ભાંગા ૧૩૯૪૫ ઉદયસ્થાનક આઠ હોય,- ૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧ ભાંગા ૭૬૭૧ હોય.^૨ ચોવોશતું તો એકે દ્રિયને જ હોય અને ૨૦, ૯, ૮ એ ત્રણ તો કેવળીને હોય તે માટે એ ચાર ઇહાં ન કહ્યાં, ઇહાં કેવળી સંજી માંહે વિવક્ષ્યા નથી માટે અને ૯, ૮ એ બે ટાળીને શેષ ૧૦ સત્તાસ્થાનક હોય ઇહાં પણ ૮, ૯ તું સત્તાસ્થાનક કેવળીને જ હોય, તેથી તે ન ગણ્યા, ઇહાં ૨૧ ના ઉદયના ભાંગા ૮ અને ૨૬ ના ઉદયના ભાંગા ૨૮૮ પર્યાપ્ત પચ્ચેદ્રિય તિર્થચના, એટલાને વિષે ૭૮ તું સત્તાસ્થાનક પામીએ. અન્યત્ર ન પામીએ.*

૧ વૈક્રિય લઘિધના અભાવે વૈક્રિયનો આરભ ન કરે માટે તે સખધિ ઉદયર્થા^૧ ન હોય.

૨ એકે દ્રિયના ૪૨, વિકલેદ્રિયના ૬૬ અને સહી અપર્યાપ્તાના ૨૧ અને ૨૬ ના ઉદયના બે મનુષ્યના અને બે તિર્થચના, તથા કેવળીના ૮, એમ ૧૨૦ ભાંગા ન હોય.

૪ સવેષ આ પ્રમાણે જાણવો-સદ્ગમ એકે દ્રિય અપર્યાપ્તને ત્રેવીશને બધે એત્રીશને ઉદયે પાંચ (૯૨-૮૮-૮૬-૮૦-૭૮) સત્તાસ્થાન હોય

પૂર્વલી ગાથાએ બધોદયસ્થાનાં સ્થાન કહ્યાં. હવે તેના સ્વામી કહે છે.

અને ચોવીશને ઉદ્યે પણ એજ પાંચ સત્તાસ્થાન હોય, એમ બે ઉદ્યના મળી દશ સત્તાસ્થાન થયાં, ૨૫-૨૬-૨૭ અને ૩૦ ના બધે પણ બે ઉદ્યસ્થાન આશ્રયી દશ દશ ભાગા પૂર્વોક્ત કાય. એમ પાંચ બધસ્થાનકે સર્વ મળી સત્તાસ્થાન પચાશ થયા, બાકીના છ અપર્યામાને એજ રીતે પચાશ પચાશ સત્તાસ્થાન હોય પણ એટલું વિશેષ કે બેઘદ્રિયાદિ પાંચ અપર્યામાને ચોવીશના ઉદ્યને બદલે છવીશનો ઉદ્ય કહેવો.

સૂક્ષ્મ એકેદ્રિય પર્યામાને ત્રેવીશના બધે ચાગે (૨૧-૨૪-૨૫-૨૬) ઉદ્યસ્થાનકે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાન હોવાથી વીશ થયા; ૨૫-૨૬-૨૭ અને ૩૦ ના બધસ્થાનકે પણ એજ વીશ વીશ સત્તાસ્થાન હોય તેથી પાંચ બધસ્થાને સર્વ મળી સો સત્તાસ્થાન થાય.

બાહર એકેદ્રિય પર્યામાને ત્રેવીશના બધે ૨૧-૨૪-૨૫-૨૬ ના ઉદ્યે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાન અને સત્તાવીશના ઉદ્યે ચાર સત્તાસ્થાન-મળી ચોવીશ સત્તાસ્થાન હોય એવી રીતે ૨૫-૨૬-૨૭-૩૦ ના બધસ્થાનકે પણ એજ ચોવીશ ચોવીશ સત્તાસ્થાન હોય, તેથી પાંચ બધસ્થાને સર્વ મળી એકસો સોવીશ સત્તાસ્થાન થાય.

બેઘદ્રિય પર્યામાને ત્રેવીશના બધે એકવીશ અને છવીશના ઉદ્યે પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાન અને ૨૮-૨૯-૩૦-૩૧ ના ઉદ્યે ચાર ચાર સત્તાસ્થાન મળી ૨૬ સત્તાસ્થાન હોય એવી રીતે ૨૫-૨૬-૨૭ અને ૩૦ ના બધસ્થાનકે પણ છવીશ છવીશ સત્તાસ્થાન હોય તેથી પાંચ બધસ્થાનકે સર્વ મળી એકસો ત્રીસ સત્તાસ્થાન હોય.

અસંત્રિપ એદ્રિય પર્યામાને પણ ૨૩-૨૪-૨૬-૨૭ અને ૩૦ ના બધસ્થાનકે પૂર્વોક્ત રીતે છવીશ છવીશ સત્તાસ્થાન હોય. અઠ્ઠાવીશના બધે તો ત્રીશ અને એકત્રીશ એ બે ઉદ્ય સ્થાનકે ત્રણ ત્રણ (૯૨-૮૮-૮૬) સત્તાસ્થાન હોય. સર્વ મળી છ બધસ્થાનકે ૧૩૬ સત્તાસ્થાન હોય અઠ્ઠાવીશનો બધ દેવગતિ અથવા નરક ગતિ પ્રાપ્તોગ્ય હોય તેથી તે બધાયે છતે વૈકિયત્વકાદિ અવસ્થા બધાય એટલે ૮૦ અને ૭૮ ની સત્તા ન હોય.

સાતે અપર્યાપ્તા છવ્વસ્થાનક ૧, સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તા ૨, બાહર એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તા ૩, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય પર્યાપ્તા ૪, તેમ અક્ષણી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા ૫, અને સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા ૬,

પર્યાપ્તા સંજ્ઞિપંચેન્દ્રિયને ત્રેવીશના બધે પૂર્વોક્ત છવ્વીશ સત્તાસ્થાન હોય પચ્ચીશના બધે પૂર્વોક્ત છવ્વીશ સત્તાસ્થાન ઉપરાંત દેવતાતે ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદયે (૯૨-૮૮) એ સત્તાસ્થાન અધિક હોવાથી ત્રીશ સત્તાસ્થાન હોય એ પ્રગરે છવ્વીશના બધે પણ ત્રીશ સત્તાસ્થાન હોય ૨૮ ના બધે આઠ ઉદયસ્થાન હોય તે પ્રમાણે ૨૧-૨૫-૨૬-૨૭-૨૮-૨૯-૩૦-૩૧. તે મધ્યે ૨૧-૨૫-૨૬-૨૭-૨૮ અને ૨૯ એ છ ઉદયસ્થાને ૯૨ અને ૮૮ એ એ સત્તાસ્થાન દરેકને હોય ત્રીશને ઉદયે ૯૨-૮૯-૮૮-૮૬ એ ચાર સત્તાસ્થાન હોય એકત્રીશને ઉદયે ૯૨-૮૮-૮૬ એ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય એટલે સર્વ મળી ૧૯ સત્તાસ્થાન થયાં, ૨૯ ના બધે ૨૫ ના બધની પેઠે ત્રીશ સત્તાસ્થાન ઉપરાંત અધિક છે તે કહે છે-અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિને દેવ પ્રાયોગ્ય ૨૯ પ્રકૃતિ બાધતાં ૨૧-૨૬-૨૮-૨૯ અને ૩૦ ના ઉદયે દરેકને ૯૩-૮૯ એ એ સત્તાસ્થાન હોય ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદયે વૈક્રિય દેશવિરત અને સયતને આશ્રયીને પણ એ એ એ સત્તાસ્થાન હોય અથવા આહારકસંયતને આશ્રયીને ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદયે ૯૩ ની સત્તા હોય તીર્થ કર નામકર્મની સત્તાવાળા નારક મિથ્યાદૃષ્ટિને ૮૯ ની સત્તા હોય એમ સર્વ મળી ૪૪ સત્તાસ્થાન હોય. ત્રીશના બધે પણ ૨૫ ના બધની પેઠે ત્રીશ સત્તાસ્થાન ઉપરાંત દેવતાને મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય તીર્થ કર નામકર્મ સહિત ત્રીશ પ્રકૃતિ બાધતાં ૨૧-૨૫-૨૭-૨૮-૨૯ અને ૩૦ એ છ ઉદયે ૯૩-૮૯ એ એ એ સત્તાસ્થાન હોવાથી ૪૨ સત્તાસ્થાન હોય એકત્રીશના બધે જિનનામ આહારકદ્વિકને બાધતાં ૯૩ નું સત્તાસ્થાન હોય. એકને બધે ૯૩-૯૨-૮૯-૮૮-૮૦-૭૯-૭૬-૭૫ એ આઠ સત્તાસ્થાનો હોય. તેમાના પ્રથમના ચાર ઉપશમત્રેણિએ અથવા ન્યાં સુધી નામકર્મની તેર પ્રકૃતિ ક્ષય થઈ ન હોય ત્યાં સુધી ક્ષપકત્રેણિએ પણ હોય અને તેર પ્રકૃતિને ક્ષયે પાછળના ચાર સત્તાસ્થાન હોય. બધના અભાવે પણ એજ આઠ સત્તાસ્થાન હોય પણ એટલું વિશેષ છે કે પ્રથમના ચાર ઉપશાંતમોહે અને પછીના ચાર ક્ષીણમોહ ગુણુસ્થાને હોય. એમ સર્વ મળી ૨૦૮ સત્તાસ્થાન હોય અને જે દ્રવ્યમન સંબંધે કેવળીને સંજ્ઞિ ગણીએ તો તેના

એ ક્રમાં અનુક્રમે પૂર્વ ગાથાએ દિત્ત અધોદય સત્તાસ્થાનક
કહેવાં ॥ ૪૧-૪૨ ॥

—

૨૬ સત્તાસ્થાન વધારે ગણતાં સર્વ મળી ૨૭૪ સત્તાસ્થાન સંજિ પચે સ્થિત
થાય. આ ૨૬ સત્તાસ્થાનની ભાવના સામાન્ય સંવેધમાં પૂર્વે કહી છે તે
પ્રમાણે જણવી; ત્યાં ૮૦ ગણેલ છે પણ તેમાં ૪ અગ્યારમાં ગણાવાના
ગણેલ છે તે અહીં ન ગણવા.

૧૪ જિવસ્થાનાનાં અધસ્થાનેષુ ભગસંખ્યાયંત્રકમ્ ॥

[illegible]

૧૪ જીવસ્થાનોનાં ઉદયસ્થાનસંખ્યા તેજુ ભંગસંખ્યા તથા ૧૧

સદમ અંક ડપો	સદમ અંક પર્થો	આદર અંકડપો	આદર અંક પર્થો	ભેદિદ્રિમડપો	ભેદિદ્રિમપો	તેજદ્રિમડપો
૨૧	૨૧	૧	૨૧	૨	૨૧	૨૧
૨૪	૨૨	૦	૨૪	૧	૨૧	૨૧
	૨૩	૨	૨૫	૫	૨૮	૨
	૨૬	૨	૨૬	૫	૨૯	૨
		૨	૨૬	૧૧	૩૦	૪
			૩૭	૬	૩૧	૬
૨	૨	૭	૫	૨૯	૨	૨
તેજદ્રિમપર્થો	અગ્નિદ્રિમડપો	અભિરિદ્રિમપર્થો	અમ પડપો	અસમીપો	સંપડપો	સમીપ અગ્નિ પર્થો
૨૧	૨૧	૨	૨૧	૨	૨૧	૨૧
૨૬	૨૬	૨	૨૬	૨	૨૬	૨૬
૨૮		૨	(અસમી મનુષ્ય ૧)	૨૮	૫૭૬	૫૭૬
૨૯		૪		૨૯	૧૧૫૨	૨૬
૩૦		૬		૩૦	૧૭૨૮	૧૬૬
૩૧		૪		૩૧	૧૧૫૨	૧૭૭૨
						૨૮૯૮
						૧૧૫૨
૧	૨	૧	૨	૧	૨	૧
૨૦	૨	૧	૨	૧	૨	૧

૧૪ જીવસ્થાનેષુ નામકર્મણુઃ પ્રકૃતીનાં ય ધોદયસત્તા-
સ્થાનાનિ ભંગસંખ્યા ચ તદ્વ્યંત્રકમ્ ।

૧૪ જીવસ્થાનેષુ	નામ કર્મના ય ધસ્થાન. ૮	ય ધ ભગા ૧૩૬૪૫
૧ એક દિવ મુ. ૬૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૨ એક દિવ મુ. ૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૩ એક દિવ આ. ૦. ૬૫	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૪ એક દિવ આ. ૦. ૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૫ એક દિવ ૬૫૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૬ એક દિવ ૫૫૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૭ તેક દિ. ૬૫૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૮ તેક દિવ ૫૫૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૯ ચક્રિ દિવ ૬૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૧૦ ચક્રિ દિવ ૫૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૧૧ સ્ત્રી પદ ૬૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૧૨ સ્ત્રી પદ ૫૫૦	૬ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૨૬
૧૩ સ્ત્રી પદ દિવ ૬૫૦	૫ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦	૧૩૬૧૭
૧૪ સ્ત્રી પદ દિવ ૫૫૦	૮ ૨૩૨૫૨૬૧૨૬૧૩૦૩૧૧	૧૩૬૪૫
	૭૪	૧૬૪૮૭૫

નામકર્મણુ ઉચ્ચમ્યાન ૧૨		ઉચ્ચ ભ ૦ ૭૭૬૧	નામન સત્તાસ્થાનાનિ	
૨	૨૧૧૨૪	૩	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૪	૨૧૧૨૪૧૨૫૧૨૬	૭	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૨	૨૧૧૨૪	૩	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૫	૨૧૧૨૪૧૨૫૧૨૬૧૨૭	૨૬	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૨	૨૧૧૨૬	૨	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૬	૨૧૧૨૬૧૨૮૧૨૯૩૦૩૧	૨૦	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૭	૨૧૧૨૬	૨	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૬	૨૧૧૨૬૧૨૮૧૨૯૩૦૩૧	૨૦	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૨	૨૧૧૨૬	૨	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૬	૨૧૧૨૬૧૨૮૧૨૯૩૦૩૧	૨૦	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૭	૨૧૧૨૬	૪	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૬	૨૧૧૨૬૧૨૮૧૨૯૩૦૩૧	૪૬૦૪	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૨	૨૧૧૨૬	૪	૫	૬૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૮	૨૧૧૨૫૧૨૬૧૨૭૧૨૮૬	૭૬૭૧	૧૦	૬૩૧૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૦
૩	૩૦૩૧ કેવલિનાં ૨૦૬૧૮	કે. ૮	૨	૭૬૭૮૧૭૬૧૭૬૭૬૦૬૧૮
૫૮		૧૨૬૬૬	૭૭	

શુણ્ણસ્થાને જ્ઞાનાવરણ, અંતરાય અને દર્શનાવરણના ભાંગા
નાણંતરાય તિવિહમવિ; દસસુ દો હુંતિ દોસુ ઠાણેસું;
મિચ્છાસાણે વીણ, નવ^૧ ચડ^૨ પળ^૩ નવ^૪ ય સંતંસા ॥૪૩॥

નાણંતરાય=જ્ઞાનાવરણ અને
અંતરાય કર્મ
તિવિહમવિ=ત્રણ પ્રકારે (બંધ,
ઉદય અને સત્તાની અપેક્ષાએ).
દસસુ=દશ (શુણ્ણસ્થાનક)
ને વિષે
દો=બે (ઉદય અને સત્તા)
હુંતિ=હોય છે
દોસુ=બે (ઉપશાંત મોહ,

ક્ષીણ મોહ)
ઠાણેસુ=શુણ્ણસ્થાનકને વિષે
મિચ્છાસાણે=મિથ્યાત્વ અને
સાસ્વાદને
વીણ=ખીજ (દર્શનાવરણ) ના
નવ=નવનો બંધ
ચડ પળ=ચાર અથવા પાંચનો
ઉદય
નવ સંતંસા=નવ સત્તાપ્રકૃતિ

અર્થ—જ્ઞાનાવરણ અને અંતરાય કર્મ ત્રણ પ્રકારનું (બંધ,
ઉદય અને સત્તાની અપેક્ષાએ) દશ શુણ્ણસ્થાનકને વિષે હોય, બે
(૧૧-૧૨) શુણ્ણસ્થાનને વિષે ઉદય અને સત્તા બે હોય. મિથ્યાત્વ
અને સાસ્વાદન શુણ્ણસ્થાને દર્શનાવરણને નવનો બંધ, પાંચ
અથવા ચારનો ઉદય અને નવની સત્તા હોય. ॥ ૪૩ ॥

વિવેચન—હવે આઠ કર્મના બંધોદય સત્તાસ્થાનક અને
તેના ભાંગા તે ૧૪ શુણ્ણાણા આશ્રયીને કહે છે જ્ઞાનાવરણીય
અને અતરાય કર્મની પાચે પ્રકૃતિ બંધ, ઉદય અને સત્તાએ
મિથ્યાત્વથી માઠીને દશમા સૂક્ષ્મપરાય શુણ્ણાણા લગે હોય.
એટલે પાંચનો બંધ, પાંચનો ઉદય, પાંચની સત્તા હોય. અને
ત્યાર પછી ઉપશાંતમોહ અને ક્ષીણમોહ એ બે શુણ્ણાણે બંધને
અભાવે પાંચનો ઉદય, પાંચની સત્તા હોય, ત્યારપછી તે ઉદય
સત્તા પણ ન હોય. તથા બીજી દર્શનાવરણીય કર્મ તેના મિથ્યાત્વે
અને સાસ્વાદન શુણ્ણાણે નવનો બંધ ચારનો ઉદય, નવની સત્તા
૧; નવનો બંધ, પાંચનો ઉદય, નવની સત્તા ૨; એ બે ભાંગા હોય

સંપરાયે એમ બે ગુણહણે થીજીદ્વિત્રિકની સત્તા ૨જો અને ક્ષપકને
અતિ વિશુદ્ધ માટે નિદ્રા એકેને ઉદય ન હોય, ત્યારે ચારનો બંધ,
ચારનો ઉદય, છની સત્તા ૧; એ એકજ ભાંગો હોય. યુગલ તે
બંધોદયે ચક્રી ગળની અનુવૃત્તિ ગણવો ॥ ૪૪ ॥

૨ ૩

૨

ઊવસંતે ચડ પળ નવ, રીળે ચડરુદય છુચ્ચ ચડ 'તા;
વેઅણિઆડ અ ગોણ, વિમજ્જ મોહં પરં વુચ્છં ॥૪૫॥

ઊવસંતે=ઉપશાંત મોહો

ળ=ચાર અથવા પાંચનો

ઉદય

નવ=નવની સત્તા

ચીળે=ક્ષીણમોહો

ચડરુદય=ચારનો ઉદય

છુચ્ચ ચડ=છ અને ચારની

સંતા=સત્તા

અર્થ—ઉપશાંતમોહો ચાર અથવા પાંચનો ઉદય અને નવની
સત્તા હોય. ક્ષીણમોહો ચારનો ઉદય અને છ અથવા ચારની
સત્તા હોય. વેદનીય, આયુષ્ય અને ગાત્રકર્મને વિષે ભાંગા વહેં-
ચીને પછી મોહનીય કર્મને કહીશું. ॥ ૪૫ ॥

વિવેચન—ઉપશાંતમોહો ૧૧ એ ગુણહણે બંધનો અમાત્ર
હોય, ત્યાં ચારનો ઉદય, નવની સત્તા ૧, અને પાંચનો ઉદય, નવની
સત્તા ૨; એ બે ભાંગા હોય ઉપશાંતને અતિવિશુદ્ધપણું નથી તે
માટે નિદ્રાદિકનો ઉદય હોય તેથી બે ભાંગા ઉપજે ક્ષીણમોહ
ગુણહણે ચારનો ઉદય, છની સત્તા ૧. એ ભાંગો દ્વિચરમ સમય
લગે હોય ચરમ સમયે તો બે નિદ્રાની સત્તા પણ ૨જો ત્યાગ
ચારનો ઉદય, ચારની સત્તા ૨; એ ભાંગો હોય. તે પછી તો
સર્વ ૨જો.

હવે વેદનીય, આયુઃકર્મ અને ગાત્રકર્મના ભાંગા ગુણહણે
કહીને પછી મોહનીયકર્મના ગુણહણે કહીશું. ॥ ૪૫ ॥

શુદ્ધસ્થાને વેદનીય અને ગોત્રકર્મના ભાંગા.

ચડ છસ્સુ દુન્નિ સત્તસુ ઇગે ચડગુણિસુ વેઅણિઅમંગા;
 ગોણ પળ ચડ દો તિસુ ઇગદ્દસુ દુન્નિ ઇકંમિ ॥૪૬॥

ચડ=ચાર ભાંગા.

છસ્સુ=છ શુદ્ધાણે.

દુન્નિ=એ ભાંગા (ત્રીજો ચોથો)

સત્તસુ=અપ્રમતતાદિ સાત શુદ્ધ-
 ાણે.

ઇગે=એક (અયોગી કેવળી)

શુદ્ધાણે.

ચડ=ચાર ભાંગા.

ગુણિસુ=શુદ્ધાણે.

વેઅણિઅમંગા=વેદનીય કર્મના
 ભાંગા.

ગોણ=ગોત્રકર્મને વિષે.

પળ=પાંચ ભાંગા.

ચડ=ચાર ભાંગા.

દો=બે ભાંગા.

તિસુ=ત્રિશ્રાદિ ત્રણ શુદ્ધાણે.

ઇગ=એક ભાંગા.

સદ્દસુ=પ્રમતતાદિ આઠ શુદ્ધાણે.

દુન્નિ=બે ભાંગા.

ઇકંમિ=એક (અયોગી શુદ્ધાણે)

અર્થ—વેદનીય કર્મના છ શુદ્ધસ્થાને ચાર ભાંગા. અપ્રમ-
 તતાદિ સાત શુદ્ધસ્થાને બે ભાંગા અને એક શુદ્ધસ્થાને ચાર ભાંગા
 હોય ગોત્રકર્મના મિથ્યાત્વે પાંચ, સાર્વાદને ચાર, ત્રિશ્રાદિ ત્રણ
 શુદ્ધસ્થાને બે, પ્રમતતાદિ આઠ શુદ્ધાણે એક અને એક (અયોગી)
 શુદ્ધસ્થાને બે ભાંગા હોય. ॥ ૪૬ ॥

વિવેચન—વેદનીય કર્મ અને ગોત્રકર્મના ભાંગા જાણવાને
 અહીં ભાષ્યની ગાથાનો ભાવ કહે છે.—મિથ્યા-વધી માંડીને
 પ્રમત ઇગે એટલે છ શુદ્ધાણે વેદનીયના આઠ ભાંગા છે. તે
 માંહેલા કુરિસા ચાર ભાંગા હોય અપ્રમતતથી અયોગી ડગે સાત
 શુદ્ધાણે વિષે ત્રીજો ચોથો એ બે ભાંગા હોય; એ સાતાજ
 બાધે. એક અયોગી કેવળીને વિષે ચાર ભાંગા હોય; ત્યાં પાંચને
 છો દ્વિચરમ સમય ડગે અને ૭-૮ ચરમ નમયે હોય. એ

પ્રમાણે વેદનોયના ભાંગા ૧૪ ગુણમાં જન્યુ, તથા ગોત્રકર્મના ૭ ભાંગા છે, તે માંહે મિથ્યાત્વ ગુણમાં હુરિલા પાંચ ભાંગા હોય સાસ્વાદને પહેલો વર્ણને શેષ ૪ ભાંગા હોય. પહેલો ભાંગો તે તેડે વાયુ માંહે હોય, તથા તેડે વાયુ માંહેથી નીકળ્યાને ક્રિય-લાળ લગેજ હોય; ત્યાં સાસ્વાદન ગુણમાં ન હોય. તથા મિશ્ર અવિરત, દેશવિરત એ ત્રણ ગુણમાં ચોથા પાંચમો એ બે ભાંગા હોય. મિશ્રાદિક નીચેગર્ત્ર ન બાંધે, કેટલાએક આચાર્ય કહે છે- દેશવિરતને પાંચમો ભાંગો એકજ હોય, નીચ ઉદયે પણ ન હોય

પ્રમત્તાદિક આઠ ગુણમાં પ્રત્યેકે એકેકે ભાંગો હોય, ત્યાં પ્રમત્તાદિક પાંચ ગુણમાં પાંચમો ભાંગો હોય, તેને ઉચ્ચેગર્ત્રનાજ બાંધ ઉદય હોય તે માટે, અને ૧૧, ૧૨, ૧૩, ગુણમાં છઠ્ઠો ભાંગો હોય બાંધના અભાવથી એક અધોગી કેવળીને વિષે બે ભાંગા હોય. ઉચ્ચનો ઉદય, બેની સત્તા એ દ્વિચરમ સમય લગે અને ઉચ્ચનો ઉદય, ઉચ્ચની સત્તા એ ભાંગો ચરમ સમયે હોય ॥૪૬॥

ગુણસ્થાને આયુકર્મના ભાંગા

^૧ અટ્ટ^૨ચ્છા^૩હિગ^૪વીસા, ^૫સોલસ ^૬વોસં ^૭ચ વારસ છ દોસુ;

^{૧૧} દોચ^{૧૪}ડસુ ^{૧૨}તીસુ ^{૧૩}ઇકં, ^{૧૪}મિચ્છા^{૧૫}ઇસુ ^{૧૬}આડણ ^{૧૭}મંગા ॥૪૭॥

અટ્ટચ્છાહિગવીસા=અઠ્ઠાવીશ,
૮૦વીશ

સોલસ વોસ=સોળ, વીશ

વારસ=માર.

છ=૮.

દોસુ=પ્રમત અપ્રમત બે ગુણમાં

દો=બે.

ચડસુ=(અપૂર્વકરણાદિ) ચાર
ગુણમાં.

તિસુ=ત્રણ (૧૨-૧૩-૧૪) ગુણ-
માં.

ઇકં=એક

મિચ્છાઇસુ=મિથ્યાત્વાદિગુણમાં.

આડણ=આયુષ્ય કર્મને વિષે

મંગા=ભાંગા.

અર્થ—મિથ્યાત્વાદિ શુભસ્થાનોને વિષે આયુષ્ય કર્મના અઠાવીશ, છઠ્વીશ, સોળ, વીશ, બાર, બે [પ્રમત્ત અપ્રમત્ત] ને વિષે ૭, ચાર શુભસ્થાને બે અને ત્રણ શુભસ્થાને એક ભાંગા હોય. ॥ ૪૭ ॥

॥ ૧૪ ણસ્થાનેષુ ષ મ િ િ : ॥

૧૪	ગુણસ્થાનેષુ	જ્ઞાના ૨	દર્શન ૧૧	વેદન ૮	આયુ ૨૮	ગોત્રઅતન ૭ ૨
૧	મિથ્યાત્વે	૧	૬૨	૬૪	૨૮	૬૫ ૧
૨	સાસ્વાદને	૧	૬૨	૬૪	૨૬	૪ ૧
૩	મિથ્રે	૧	૩૫૪૨	૬૪	૧૬	૪૫૪૨ ૧
૪	અવિરતે	૧	૨	૬૪	૨૦	૨ ૧
૫	વેશવિરતે	૧	૨	૬૪	૧૨	૨ ૧
૬	પ્રમત્ત સં	૧	૨	૬૪	૬	૧ ૧
૭	અપ્રમત્ત	૧	૨	૩૫૪૨	૬	૧ ૧
૮	અપૂર્વકર	૧	૪	૨	૨	૧ ૧
૯	અનિવૃત્તિ	૧	૩	૨	૨	૧ ૧
૧૦	સૂક્ષ્મસંપરાયે	૧	૩	૨	૨	૧ ૧
૧૧	ઉપશાન્ત	૬૧	૮૧૧૨	૨	૨	૬૧ ૧
૧૨	ક્ષીણમોહે	૬૧	૧૦૧૧૨	૨	૧	૬૧ ૧
૧૩	સયોગીકેવલી	૦	૦	૨	૧	૬૧ ૦
૧૪	અયોગીકેવલી	૦	૦	૬૪	૧	૬૧ ૦

વિવેચન—હવે આયુઃકર્મના ભાંગા જાણવાને અર્થે આ અતર્લાપ્ય ગાથાને ભાષ કહે છે—મિથ્યાત્વ શુભસ્થાને આયુઃકર્મના અઠાવીશ ભાંગા હોય, સાસ્વાદન શુભસ્થાને ૨૬ ભાંગા હોય; જે માટે મનુષ્ય તિર્યચ સાસ્વાદને વર્તીતા નરકાય ન બાંધે તે બે

ઝાછા હોય મિશ્રગુણહાણે ૧૬ ભાંગા હોય, મિશ્રદ્રષ્ટિ આઉખું
 ન બાધે તે માટે આયુર્બંધ કાળના નારકીના બે ભાંગા, તિર્થંચના
 ૪ ભાંગા, મનુષ્યના ૪ ભાંગા અને દેવતાના ૨ ભાંગા એવં ૧૨
 ભાંગા ન હોય, શેષ ૧૬ ભાંગા હોય. તથા અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટી
 ગુણહાણે ૨૦ ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે=તિર્થંચના આયુર્બંધ કાળે
 નરક તિર્થંચ મનુષ્યાયુ બંધના ભાંગા ૩, એમ ૩ મનુષ્યના, દેવ
 તાને આયુર્બંધ કાળે તિર્થંચાયુ બંધનો ભાંગા ૧, એમ નારકીને
 ભાંગા ૧, એવં ભાંગા ૮ અવિરતસમ્યગ્દ્રષ્ટીને ન સંભવે, શેષ
 ૨૦ ભાંગા હોય. દેશવિરત ગુણહાણે ૧૨ ભાંગા હોય, તે આ પ્રમાણે
 =દેશવિરતિ મનુષ્ય તિર્થંચ એક દેવતાનું જ આયુ બાધે તે માટે
 તિર્થંચ અને મનુષ્યને પ્રત્યેકે પરભવાયુર્બંધકાળ થકી પૂર્વે એકેકા
 ભાંગા ૧, પરભવાયુર્બંધકાળે એકેક ભાંગા ૧ અને આયુર્બંધકાળ
 પછી ચારે ભાંગા હોય જે ભણી કોઈક તિર્થંચ મનુષ્ય ચારે માંહેલું
 એક આયુ બાંધીને પછી દેશવિરતિપણું પામે તે માટે એ ૭ મનુ-
 ષ્યના અને ૭ તિર્થંચના એવં ૧૨ ભાંગા હોય તથા પ્રમત્ત અને
 અપ્રમત્ત એ બે ગુણહાણે ૭ ૭ ભાંગા હોય. એ ગુણહાણે મનુ-
 ષ્યના ૬ ભાંગા દેશવિરતની પરે જાણવા. આયુર્બંધકાળથી પૂર્વે
 ૧, બંધકાળે ૧, બંધકાળ પછી ૪, એવં ૬, તથા અપૂર્વકરણ ૧,
 અનિવૃત્તિ બાદર ૨, સ્ફુમસંપરાય ૩, અને ઉપશાન્તમોહ ૪, એ
 ચાર ગુણહાણે બે બે ભાંગા ઉપશમશ્રેણિ આશ્રયીને હોય. તે કેમ ?
 મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્યઆયુની સત્તા એ ભાંગા આયુર્બંધ કાળ
 થકી પૂર્વે હોય અને મનુષ્યાયુનો ઉદય અને મનુષ્ય દેવાયુની સત્તા
 એ ભાંગા આયુર્બંધ પછી હોય એ ૪ ગુણહાણાવાળા આયુ તો
 બાંધે નહીં અને પૂર્વે પણ દેવતાનું આયુ બાંધ્યું હોય તે જ ઉપ-
 શમશ્રેણિ કરે પણ શેષ ૩ આયુ બાંધ્યા હોય તે ઉપશમશ્રેણિ
 ન કરે. અને પૂર્વબદ્ધાયુ હોય તે ક્ષપકશ્રેણિ તો ગડિવજે જ
 નહીં તે માટે ક્ષપકશ્રેણિવાળાને તો મનુષ્યાયુનો ઉદય. મનુષ્યાયુની
 સત્તા ૧, એ એકજ ભાંગા આયુર્કર્મના હોય તથા ક્ષીણમોહ ૧,
 સંયોગી ૨, અયોગી ૩, એ ૩ ગુણહાણે એકેકા ભાંગા હોય, -મનુ-
 ષ્યાયુનો ઉદય, મનુષ્યાયુની સત્તા ૧, એ મિથ્યાત્વાદિક ૧૪ ગુણ-
 હાણે આયુર્કર્મના બંધાદય સત્તા સંવેધે ભાંગા જાણવા, તે સર્વ
 મળી [૧૨૫] એકસો પચીસ થાય. ॥ ૪૭ ॥

શુભસ્થાને મોહનીયકર્મનાં બંધસ્થાન.

શુ ૧ ૬ , ફિક્કિક્કં મોહબંધઠાણં ;
પં નિ દ્વિ જૈ, બંધોવરમો પરં તત્તો ॥૪૮॥

શુભઠાણપસુ=શુભસ્થાનને વિષે
અટ્ઠસુ=આઠ.
ફિક્કિક્કં=એક એક.
મોહબંધઠાણં=મોહનીય કર્મનું
બંધસ્થાન.

=પાંચ બંધસ્થાન
અનિયદિ જૈ=અનિવૃત્તિશુભઠા
બંધોવરમો=બંધનો અભાવ
પરં=આગળ
તો=તે [અનિવૃત્તિઆદર]

અર્થ—મિથ્યાત્વાદિ આઠ શુભસ્થાનને વિષે મોહનીય કર્મનું
બંધસ્થાન એક એક હોય, અનિવૃત્તિઆદર શુભસ્થાને પાંચ
બંધસ્થાન હોય, તે [અનિવૃત્તિઆદર] થી આગળ બંધનો
અભાવ હોય. ॥ ૪૮ ॥

વિવેચન —હવે ૧૪ શુભઠાણને વિષે મોહનીય કર્મનાં બંધ-
સ્થાનક કહે છે;—[મિથ્યાત્વાદિક ૮ શુભઠાણને વિષે મોહનીય કર્મનું
એકેકું બંધસ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે—મિથ્યાદ્રષ્ટીને ૨૨ નું બંધ-
સ્થાનક હોય સાસ્વાદને ૨૧ નું, મિશ્રશુભઠાણે ૧૭ નું, અવિરત
સમ્યગ્દ્રષ્ટિ શુભઠાણે ૧૭ નું, દેશવિરત શુભ ૧૩ નું, પ્રમત્તે ૯ નું
અપ્રમત્તે ૯ નું અને અપૂર્વકરણે ૯ નું બંધસ્થાનક હોય ભાંગા
મિથ્યાત્વે ૬, સાસ્વાદ ૪, મિશ્રે ૨, અવિ ૨, દેશ ૨, પ્રમત્તે
૨, અપ્રમત્તે ૧, અપૂર્વક ૧, તથા અનિવૃત્તિઆદરે પાંચ બંધ
સ્થાનક હોય, તે આ પ્રમાણે—૫, ૪, ૩, ૨, ૧. છતાં ભાંગા એકેકો
હોય. તે પછી સ્વસ્થપરાયાદિ શુભઠાણે બંધનો ઉપરમ હોય
એટલે મોહનીય કર્મના બંધ નથી. ॥ ૪૮ ॥

શુણ્ણસ્થાને મોહનીયકર્મનાં ઉદયસ્થાન.

સત્તાઙ્ગ દસ ડ મિચ્છે, સાસાયણમીસણ નવુક્કો ;

ઈ નવ ડ અવિરણ, દેસે પંચાઙ્ગ અદ્દેવ ॥૪૯॥

^{૬-૭}
વિરણ ઓવસમિણ, ચડરાઈ સત્ત છચ્ચ પુવ્વમિ;

અનિઅદ્ધિવાયરે પુણ, ઇક્કો વ દુવે વ ઉદયં ॥૫૦॥

સત્તાઙ્ગદસડ=સાતપ્રકૃતિથી માંડીને દશ પર્યંતનાં.

મિચ્છે=મિથ્યાત્વે.

સાસાયણમીસણ=સારવાદન અને મિત્રે.

નવુક્કોલા=સાતથી માંડીને નવ પર્યંતનાં.

છાઈનવ ડ=છથી માંડીને નવ પર્યંતનાં.

અવિરણ=અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિએ.

દેસે=દેશવિરતે.

પંચાઙ્ગદેવ=પાંચથી આઠનાં

વિરણસોવસમિણ=પ્રમત્ત, અપ્રમત્તે

ચડરાઈસત્ત=ચારથી સાતપર્યંતનાં છ=ચારથી છ પર્યંતનાં.

પુવ્વમિ=અપૂર્વકરણે.

અનિઅદ્ધિવાયરે=અનિવૃત્તિ બાદર શુણ્ણાણે

પુણ=વળી.

ઈક્કો=એક

વ=અથવા.

દુવે=બે.

ઉદયસા=ઉદયસ્થાને.

અર્થ—મિથ્યાત્વે સાત પ્રકૃતિથી માંડીને દિવસ દશ પર્યંત, સારવાદન અને મિત્રે સાતથી નવ પર્યંતના, અવિરત સમ્યગ્ દ્રષ્ટિએ છથી નવ પર્યંતના, દેશવિરતે પાંચથી આઠ પર્યંતના, પ્રમત્તે તથા અપ્રમત્તે ચારથી ૭ પર્યંતના, અપૂર્વકરણે ચારથી છ પર્યંતના અને અનિવૃત્તિ બાદર શુણ્ણાણે વળી એક અથવા બે ઉદયસ્થાને મોહનીયનાં હોય. ॥ ૪૯-૫૦ ॥

મિથ્યાત્વ શુદ્ધાણે સાતથી માંડીને દશ ભંગે-૭, ૮, ૯, ૧૦. એ ચાર ઉદયસ્થાનક હોય. ત્યાં ભાંગા પૂર્વે કહ્યા તેમ બહુવા, ચોવીશી આઠ હોય. તથા સાસ્ત્રાદને અને મિથે સાતથી માંડીને નવ ભંગે-૭, ૮, ૯. એ ત્રણ ત્રણ ઉદયસ્થાનક હોય સાસ્ત્રાદને ચાર ચોવીશી અને મિથે ૪ ચોવીશી ભાંગા હોય. અવિરત સમ્યક્ત્વ શુદ્ધાણે ૭ થી માંડી નવ ભંગે-૬, ૭, ૮, ૯. એ ચાર ઉદયસ્થાનક હોય. ત્યાં આઠ ચોવીશી ભાંગા ઉપજે, દશાવિરતિ શુદ્ધાણે પાંચથી માંડીને આઠ ભંગે-૫, ૬, ૭, ૮. એ ચાર ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં પણ આઠ ચોવીશી ભાંગા હોય.

શ્રેણિ હેઠે વર્તેલા વિરત તે ક્ષાયોપશમિકવિરત કહીયે. તે પ્રમત્ત અપ્રમત્ત શુદ્ધાણાવાળો હોય, ત્યાં પ્રમત્તે અને અપ્રમત્તે પ્રત્યેકે ચાર થકી માંડીને સાત ભંગે ૪, ૫, ૬, ૭. એ ચાર ચાર ઉદયસ્થાનક હોય. ત્યાં પ્રમત્તે આઠ ચોવીશી અને અપ્રમત્તે આઠ ચોવીશી ભાંગા ઉપજે. અપૂર્વકરણ શુદ્ધાણે ચારથી માંડી ૭ ભંગે-૪, ૫, ૬. એ ત્રણ ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ચાર ચોવીશી ભાંગા હોય. અનિવૃત્તિબાદર શુદ્ધાણે એક અથવા બેના ઉદય હોય, એ બે - ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં કપાય સંનવસનના ચાર માંહેલો એક અને વેદ ત્રણ માંહેલો એક એવ બે પ્રકૃતિવૃંદ ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં બાર ભાંગા હોય. તે ચતુર્વિંધ, ત્રિવિધ, દ્વિવિધ અને એકવિધ બંધને વિષે પામીયે ત્યાં યદ્યપિ પૂર્વે ચતુર્વિંધ બંધે ચાર, ત્રિવિધ બંધે ત્રણ, દ્વિવિધ બંધે બે અને એકવિધ બંધે એક, એવં દશ ઉદય ભાંગા કહ્યા છે, તે પછુ ઇહાં સામાન્ય-પણે ચાર, ત્રણ, બે અને એકના જ વની અપેક્ષાએ એકેક ભાંગા હોય, એવં ૪ ભાંગા વિવક્ષીએ ઝોટલે નવમે શુદ્ધાણે ૧૬ ભાંગા હોય. ॥ ૪૬-૫૦ ॥

ષગં સુદ્ધમસરાગો, વેણુ અવેઅગા મવે સે ।;
મંગાણં ચ પમાણં, પુવ્વુદ્ધિદ્વેણ ચવ્વં ॥૫૧॥

ષગં=એકને.

સુદ્ધમસરાગો=સુદ્ધમસંપરાયવાળો.

વેણુ=વેદ.

અવેઅગા=અવેકક.

મવે=હોય.

સેસા=ખાકીના [૧૧-૧૨-૧૩-૧૪]

મંગાણં=ભાંગાણું.

ગં=પ્રમાણ

પુવ્વુદ્ધિદ્વેણ=પૂર્વે કહ્યા મુજબ.

ચાવવ્વં=જાણવું

અર્થ—સુદ્ધમસંપરાયવાળો એક પ્રકૃતિ વેદ, ખાકીના [૧૧-૧૨-૧૩-૧૪] ગુણસ્થાનવાળા અવેકક [ઉદ્ય વિનાના] હોય ભાંગાણું પ્રમાણ પૂર્વે કહ્યા મુજબ જાણવું ॥ ૫૧ ॥

વિવેચન—સુદ્ધમસંપરાય ગુણહાણે એક ક્રિડીકૃત સંજ્ઞાલેન લોભ વેદ તે માટે એકલું ઉદ્યસ્થાનક અને એક ભાંગા હોય. એમ એકોદ્યના સર્વ મળી ૫ ભાંગા હોય. શેષ ઉપરના ઉપ-શાન્તભોહાદિક ૪ ગુણહાણાં અવેકક હોય એટલે ત્યાં મોહનીયતા ઉદ્ય ન હોય કહ્યાં મિથ્યાત્વાદિક ગુણહાણે ઉદ્યસ્થાનકના ભાંગાણું પ્રમાણ અને ભાંગાણું ઉપજાવવું તે પૂર્વે મોહનીયતાં ઉદ્યસ્થાનકે ભાંગા વિચાર્યા છે તેમ જાણવું. ॥ ૫૧ ॥

મોહનીયકર્મના ઉદ્યસ્થાને ભંજ સંખ્યા.

૧૦ ૯ ૮ ૭ ૬ ૫ ૪
૬ છઠ્ઠિકારિકા-રસેવ ઇકકારસેવ નવ તિન્નિ;
૫૨ ૨
૬૬ ચત્તવીસગયા, વાર દુગે પંચ ઇકકમિ ॥૫૨॥

૬૬=એક.

=૬.

૬૬૬=અચાર.

૬૬૬૬=અચારજ

નવ=૧૫.

તિન્નિ=ત્રણ.

પપ્પ=એ.

ચાર=ચાર ભાંગા.

દુગે=એ ઉદયે

પંચ=પાંચ.

દ્વકંમિ=એકના ઉદયે.

અર્થ—દશાદિ (૧૦-૯-૮-૭-૬-૫-૪) ઉદયસ્થાન આશ્રયો અનુક્રમે એક, ૭, એક, અગ્યાર, અગ્યાર, નવ અને ત્રણ ચોવીશી ભાંગા હોય. એના ઉદયે ચાર ભાંગા અને એકના ઉદયે પાંચ ભાંગા હોય. ॥ ૫૨ ॥

વિવેચન—૯વે દશાદિક ઉદયસ્થાનકે શુદ્ધહાણાં આશ્રયીને ભાંગાની સંખ્યા કહ્યું છે.—દશને ઉદયે એક ચોવીશી; નવને ઉદયે ૭ ચોવીશી, આઠને ઉદયે અગ્યાર ચોવીશી અને સાતને ઉદયે અગ્યાર ચોવીશી ભાંગા ઉપજે. છને ઉદયે પણ અગ્યાર ચોવીશી ઉપજે અને પાંચને ઉદયે નવ ચોવીશી ભાંગા ઉપજે. ચારને ઉદયે ત્રણ ચોવીશી ઉપજે એ સર્વ મળીને આવન (૫૨) ચોવીશી ઉપજે. એને ઉદયે ચાર ભાંગા ઉપજે અને એકને ઉદયે પાંચ ભાંગા ઉપજે. ॥ ૫૨ ॥

૦૮૦

૧૨૧૫

ચારસપ્તસદ્વિસયા, ઉદયવિગપ્પેહિં મોહિઆ જીવા;
ચુલસીર્દ સત્તુત્તરિ, પયવિંદસણ્હિં વન્નેઆ ॥૫૩॥

ચારસપ્તસદ્વિસયા=ચારસાં પાંચ

ઉદયવિગપ્પેહિં=ઉદયના વિગપ્પે

મોહિઆ=મોહિા-મુહુર્તપત્તા

જીવા=સંસારી જીવો.

ચુલસીર્દ સત્તુત્તરિપયવિંદસણ્હિં

૮૪૮૭ પદના અમુદે કરીને

વિન્નેયા=અનુપા.

અર્થ—આ=મોહ અને પાંચ ઉદયના વિગપ્પેહિં અને ચાર-ભાંગા ન નીચાતેર પ્રકૃતિના અમુદે કરી અસારી જીવો મુહુર્તપત્તા જાણવા ॥ ૫૩ ॥

વિવેચન:—હવે એ સર્વ ભાંગાની સરવાળે સંખ્યા કહે
બાવન ચોવીશો છે એટલે તે બાવનને ચોવીશ ગુણા કરીને દ્વિ-
દ્યના (૧૨) બાર ભાંગા અને એકોદ્યના પાંચ ભાંગા લેળવી-
ત્યારે બારસો અને પાંચઠ (૧૨૬૫) ભાંગા થાય. એટલા ઉદ્ય
ભાંગે કરીને સર્વ સંસારી જીવ મોહનીય કર્મમાં મોહ્યા-મુઝા-
પડ્યા છે-મુઝાઈ રહ્યા છે તેની પદ સંખ્યા કહે છે,—એકેકા ભાંગ
માંહે મોહનીયની જેટલી પ્રકૃતિ બોધાય તે ભાંગા માંહે તેટલ
પદ કહીએ દશને ઉદ્યે ૧ ચોવીશો, તે માટે દશને એક ગુણ
કરતાં ૧૦, નવને ઉદ્યે ૭ ચોવીશો તે માટે નવને ૭ ગુણા કરતા
(૫૪) ચોપન; એમ આઠને અગ્યાર ગુણા કરતાં ૮૮, સાતને
અગ્યાર ગુણા કરતાં ૭૭, છને અગ્યાર ગુણા કરતાં ૬૬, પાંચને
નવ ગુણા કરતાં ૪૫, ચારને ત્રિગુણા કરતાં ૧૨, એ સર્વ મળીને
ઉપર એટલી પદની ચોવીશો થઈ, એકેકા માંહે ૨૪ ભાંગા છે તે
માટે ઉપરને ચોવીશ ગુણા કરીએ ત્યારે ૮૪૪૮ થયા. તે માંહે દ્વિકો-
દ્યના ૧૨ ભાંગા છે તે માટે તેને બે ગુણા કીધે ૨૪ થયા, અને
એકોદ્યના પાંચ ભાંગા એવં ૨૬ ભાંગા લેળવીએ ત્યારે ૮૪૭૭
એટલા મોહનીયના પદવૃંદ થાય. ગુણહાણાની અપેક્ષાએ એટલા
મોહનીય કર્મના પદવૃંદ કરીને સર્વ સંસારી જીવ મુઝાણા
બાંધવા. ॥ ૫૩ ॥

ગુણસ્થાને મોહનોયકર્મના ઉદ્યભાંગા.

૧

૨ ૪

૭

૮

અદ્વગ ચડ ચડ ચડરદ્વગા ય, ચડરો અ હુંતિ ચડવી ;

૯

૧૦

મિચ્છાઈઅપુવંતા, વારસ પળગં ચ અનિઅદ્વો ॥૫૪॥

અદ્વગ=આઠ

=ચાર

૨=ચાર ગુણસ્થાને [૪થી૭]

અદ્વગા=આઠ

ચડરો=ચાર

હુંતિ=હોય.

સઠવીસા=ચોવીશી ભાંગા
મિચ્છાદ=મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાનથી
અપૂર્વકરણ પર્થિત
બારસ=બાર ભાંગા

પણમં=પાંચ
સ=ચ શબ્દે “અનિવૃત્તિબાદરે
ચાર અને સદ્મરુપશયે
એક ” લેવું.
અનિવૃત્તે=અનિવૃત્તિ બાદરે

અર્થ—આઠ, ચાર, ચાર, ચાર ગુણસ્થાને આઠ, આઠ અને ચાર ચોવીશી ભાંગા મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાનથી અપૂર્વકરણ પર્થિત અતુલને હોય છે અનિવૃત્તિબાદરે ગુણસ્થાને બાર અને પાંચ ભાંગા હોય. ॥ ૫૪ ॥

વિવેચન—હવે મિથ્યાત્વાદિક ગુણઠાણે પ્રત્યેકે મોહનીયના ઉદયના ભાંગા પ્રરૂપવાને અર્થે આ અન્તર્ભાગ્ય ગાથાનો ભાવ કહી છે.—મિથ્યાત્વે આઠ ચોવીશી, સાર્વાકને ચાર ચોવીશી અને મિત્રે ચાર ચોવીશી ભાંગા હોય અવિરત, કેશવિરત, પ્રમત્ત અને અપ્રમત્ત એ ચાર ગુણઠાણે આઠ આઠ ચોવીશી ભાંગા પ્રત્યેકે હોય. અપૂર્વકરણે ચાર ચોવીશી હોય. મિથ્યાત્વ પાત્રી માંડીને અપૂર્વકરણ લગે (૫૨) બાવન ચોવીશી થાય. અનિવૃત્તિ ગુણઠાણે બેને ઉઠયે ૧૨ ભાંગા અને એકને ઉઠયે ૪ ભાંગા હોય અને એકને ઉઠયે એક ભાંગા સદ્મરુપશયે હોય. એવં ૧૭ ભાંગા થાય. બાવનને ચોવીશ ગુણ કરી તેમાં સત્તર બેળવીએ એટલે ૧૨૬૫ ભાંગા થાય. ॥ ૫૪ ॥

ગુણસ્થાને ચોગાર્થિનાં ભાંગા.

જોગોવઓગલેસા,—સ્મૃતિં મુનિઆ ઈતિ કામઙ્ગા;
જે જત્થ મુણદ્વાળે, ઈતિ તે તત્થ મુણકારા ॥૫૫॥

જોગોવધોગલેસાદ્ધર્મિ = યોગ,
 ઉપયોગ અને લેશ્યાદિકે
 ગુણિયાકાયવ્વા = ગુણેલા કરવા-
 ગુણવા
 દ્વંતિ = થાય
 જે = જે યોગાદિ

જાથ ગુણઠાણે = જે ગુણસ્થાનકે
 તે = તેટલા
 તથ = તે ગુણસ્થાનકે
 ગુણકારા = ગુણકાર - ગુણનારા
 જાણવા અર્થાત્ તેટલાએ
 ગુણવા

અર્થ—યોગ, ઉપયોગ અને લેશ્યાદિકે (એ પૂર્વોક્ત ઉદ્ય
 ભાંગા વગેરેને) ગુણવા જે ગુણસ્થાને જેટલા યોગાદિ હોય તેટલા
 તે ગુણસ્થાને ગુણકાર જાણવા ॥ ૫૫ ॥

વિવેચન—હવે એ ઉદ્યભાંગા તથા પદ્યવૃંદ તે યોગ, ઉપ-
 યોગ અને લેશ્યા સાથે ગુણવા તે કહે છે.—યોગ, ઉપયોગ અને
 લેશ્યાદિકે કરીને ઉદ્યભાંગા તથા પદ્યવૃંદ તે ગુણ કરવા એટલે
 મિથ્યાત્વાદિક ગુણઠાણે જ્યાં યોગ, ઉપયોગ અને લેશ્યા વગેરે
 જેટલા હોય, તેટલા ત્યાં ગુણકાર-ગુણક જાણવા-તેટલા ગુણ કરવા.

ત્યાં પ્રથમ યોગના ગુણકારની ભાવના લાખીએ છીએ—ચાર
 મનોયોગ, ચાર વચનયોગ અને ઔદારિક કાયયોગ, એ નવ યોગ
 મિથ્યાત્વથી માંડીને દશ ગુણઠાણે હોય મિથ્યાત્વે એ નવ યોગ
 અને વૈક્રિય કાયયોગ મળી ૧૦ હોય. મિથ્યાત્વે ઉદ્યની આઠ ચોવીશી
 છે તે દશ યોગ ગુણી કરીએ ત્યારે ૮૦ થાય અને વૈક્રિયમિથ્ય
 ૧, ઔદારિક મિથ્ય ૨ અને કામજ ૩ એ ત્રણ યોગે પ્રત્યેકે ચાર
 ચાર ચોવીશી હોય, અનંતાનુબંધિના ઉદ્ય સહિત જે ૪ ચોવીશી
 તે ઇહા જાણવી, પણ અનંતાનુબંધિ સહિત ૪ ચોવીશી ઇહા ન
 પામીએ જે માટે જે વેદક સમ્યક્ત્વવંતે પૂર્વે અનંતાનુબંધિની
 વિસંધાજના કરી છે તેને પરિણામની પરાવૃત્તિએ મિથ્યાત્વ પામતાં
 કરી અનંતાનુબંધિ બાંધવા માંડે ત્યારે બંધાવણિકાલગે જ અનં-
 તાનુબંધિના ઉદ્ય ન પામીએ. તે અનંતાનુબંધિ સહિત મિથ્યાત્વો
 કાળ ન કરે અને એ ૩ યોગ તો અપાંતરાસ ગતિએ તથા ઉપ-
 જતી વેળાએ હોય. તિર્થંચ મનુષ્યને વૈક્રિય કરતાં વૈક્રિયમિથ્ય

યોગ હોય તે ઇહાં વિવક્ષ્યો નથી, તે માટે એ ૩ યોગને વિષે અનંતાનુષાંધિ રહિતની ૪ ચોવીશી ન પામીએ. ત્યારે ચાર જ ચોવીશી ૩ યોગ શુભો કરીએ એટલે ૧૨ થાય. તે પૂર્વક્ષી ૮૦ માંહે ભેળવોએ ત્યારે મિથ્યાત્વ શુભકાણે ૯૨ ચોવીશી થાય, તેના ભાંગા ૨૨૦૮ થાય. તથા સાસ્વાદને ઉદ્ધય ચોવીશી ૪ અને યોગ ૧૩ હોય, ત્યાં ૧૨ ને યોગશુભા કરતાં ૪૮ ચોવીશી થાય. અને સાસ્વાદને વર્તીતો જીવ નરકે ન ઉપજે તે માટે સાસ્વાદને વૈક્રિય મિશ્રયોગે નપુંસક વેદ ન હોય; ત્યારે ૪ ચોવીશીને બદલે ૪ ષોડશક ઉપજે એટલે સર્વ મળીને ભાંગા ૧૨૧૬ થાય, તથા મિશ્ર શુભકાણે ચોવીશી ચાર અને પૂર્વોક્તિ નવ યોગ અને વૈક્રિય કાયયોગ એવં ૧૦ યોગ હોય. તેને ચાર ચોવીશી શુભા કરવાથી ૪૦ ચોવીશી થાય, તેના ભાંગા ૯૬૦ થાય. તથા અવિરત સમ્યક્ત્વ શુભકાણે ચોવીશી ૮ અને યોગ ૧૩ હોય. ત્યાં ૧૧ યોગને આઠ શુભા કરવાથી ૮૮ ચોવીશી થાય. અને વૈક્રિયમિશ્રે સ્ત્રીવેદ ન હોય, વૈક્રિય કાયયોગી અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ સ્ત્રીવેદી દેવો માંહે ન ઉપજે તે માટે. અને ઔદારિકમિશ્ર કાયયોગે નપુંસક વેદ ન હોય, અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ હોય તે નપુંસકવેદી ઔદારિક કાયયોગી માંહે ન ઉપજે તે માટે. એ બે યોગના આઠ આઠ ષોડશક ઉપજે ત્યારે ચોવીશી ૮૮ અને ષોડશક ૧૬ તેના ભાંગા સર્વ મળી ૨૩૬૮ થાય. ઇહાં ટીકાકારે ઔદારિકમિશ્રયોગીને અને કાર્મણ્ણકાયયોગીને સ્ત્રીવેદની પણ ના કહી છે. પણ તે તો પ્રત્યક્ષ જ બ્રાહ્મી, સુન્દરી, શ્રામણીનાથજી અને રાજમતી પ્રમુખ સમ્યગ્દ્રષ્ટિ થકા ઇહાં સ્ત્રીવેદ ઉપજ્યાં છે. ત્યાં ઉપજતાં કાર્મણ્ણ અને ઔદારિક મિશ્રયોગ કેમ નહિ હોય ? તે માટે તે વિચારવા યોગ્ય છે. તથા દેશવિરત શુભકાણે ચોવીશી ૮ અને વૈક્રિય વૈક્રિયમિશ્ર સહિત યોગ ૧૧ હોય, તેને આઠ શુભા કરતાં ૮૮ ચોવીશી થાય, તેના ભાંગા ૨૧૧૨ થાય. ઇહાં મનુષ્ય તિર્યગ્યનુ શુભપ્રત્યાયિક વૈક્રિય શરીર વિવક્ષ્યુ દીસે છે. તથા પ્રમત્તસંયત શુભકાણે ચોવીશી ૮ અને ઔદારિકમિશ્ર અને કાર્મણ્ણ વિના યોગ ૧૩ હોય. ત્યાં ૧૧ ને આઠ શુભા કરવાથી ૮૮ ચોવીશી થાય અને ઔદારિકમિશ્ર કાયયોગીને સ્ત્રીવેદ ન હોય, જે ભણી આહારક શરીર તો ચૈદ પૂર્વધર પુરૂષ જ કરે પણ સ્ત્રી ન કરે તે માટે તે બે યોગનાં બે વેદ ષોડશક

થાય તે આઠને યે ગુણ કરવાથી ૧૬ પાઠશક થાય. તેના સર્વ
 મળી ભાંગા ૨૩૬૮ થાય તથા અપ્રમત્ત ગુણુઠાણે ચોવીશી ૮ તેને
 વૈકલ્પ સહિત ૧૦ યોગ સાથે ગુણુતાં ૮૦ ચોવીશી થાય અને
 આહારક સાથે ૮ પાઠશક થાય તેના ભાંગા ૨૦૪૮ થાય અપ્ર
 મત્તને વૈકલ્પ આહારકનો પ્રારંભ છે નહીં તે માટે વૈકલ્પમિત્ર અને
 આહારકમિત્ર યોગ હોય નહીં. તથા અપૂર્વકરણ ગુણુઠાણે ચોવીશી
 ૪ ને નવ યોગ સાથે ગુણુતાં ૩૬ ચોવીશી થાય, તેના ભાંગા ૮૬૪
 થાય. તથા અનિવૃત્તિપાદર ગુણુઠાણે ચોવીશી નથી ભાંગા ૧૬
 ને યોગ ૯ ની સાથે ગુણુતાં ૧૪૪ ભાંગા થાય. તથા સૂક્ષ્મસંપરાય
 ગુણુઠાણે ભાંગા ૧, યોગ ૯ સાથે ગુણુતા ભાંગા ૯ થાય દ્વિ
 ગુણુઠાણાના સર્વ મળીને યોગ સાથે ગુણુતા ઉદયભાંગા ૧૪૨૯૭
 થાય. ॥ ૫૫ ॥

ગુણુસ્થાને ઉદયપદ

^૧ અદ્વદ્વી ^૨વત્તીસં, ^૩વત્તીસં, ^૪સદ્વીમેવ ^૫વાવન્ના;

^૬ચોઆલં ^૭દો ^૮વી વિઅ, મિચ્છ ઇસુ સામન્નં' ॥૫૬॥

અદ્વદ્વો=અડસઠ [ઉદય પદા]

વત્તીસં=અત્રીશ

સદ્વીમેવ=સાઠજ

વાવન્ના=આવન

ચોઆલં=ચુરમાલીશ

ઇસુ=યે [પ્રમત્ત અપ્રમત્ત]

ગુણુસ્થાને

વોસા=વોસ

વિઅ=[પાઠ પૂરણે]

મિચ્છમાદ્ધુ=મિચ્છાત્પાદને [વધે

સામન્નં=સામાન્યે

એમ સર્વં જાણુવું. ત્યાં ૩૨ પદને ૧૨ યોગ સાથે ગુણીએ ઓરલે ૩૮૪ ચોવીશી પદ થાય અને વૈકલ્પિકિયમિત્રે નપુંસકવેદ ન હોય તે માટે ૩૨ ષોડશક થાય એવં ૪૧૬ પદ હોય, તે ૩૮૪ ને ચોવીશ ગુણા અને ૩૨ ને સોળ ગુણા કરવાથી ૯૭૨૮ પદવૃદ્ધ થાય.

મિત્રગુણકાણે યોગ ૧૦ અને ઉદયપદ ૩૨ હોય માટે ૩૨ ને દશ ગુણા કરવાથી ૩૨૦ ચોવીશી પદ થાય તે ૨૪ ગુણા કરવાથી ૭૬૮૦ પદવૃદ્ધ થાય. અવિરત ગુણકાણે ૧૩ યોગ અને ઉદયપદ ૬૦ હોય, ત્યાં ૧૧ યોગને ૬૦ ગુણા કરવાથી ૬૬૦ ચોવીશી પદ થાય અને વૈકલ્પિકિયમિત્રે સ્ત્રીવેદ ન હોય તથા ઔદારિકમિત્રે નપુંસકવેદ ન હોય તે માટે એ બે યોગને ૬૦ ગુણા કરવાથી ૧૨૦ ષોડશક પદ થાય ૬૬૦ ને ચોવીશ ગુણા કરવાથી ૧૫૮૪૦ થાય અને ૧૨૦ ને સોળ ગુણા કરવાથી ૧૯૨૦ થાય બે ભેળા કરવાથી ૧૭૭૬૦ પદવૃદ્ધ થાય. દેશવિરતિ ગુણકાણે વૈકલ્પિકિયદ્વિક સહિત યોગ ૧૧ અને ઉદયપદ (૫૨) આવન હોય. તેને ૧૧ યોગ ગુણા કરવાથી ૫૭૨ ચોવીશી પદ થાય. તેને ૨૪ ગુણ કરતાં ૧૩૭૨૮ પદવૃદ્ધ થાય. પ્રમત્ત ગુણકાણે વૈકલ્પિકિયદ્વિક સહિત યોગ ૧ હોય અને ઉદય પદ ૪૪ હોય માટે ૪૪ ને આહારકદ્વિક ટાળી ૧૧ ગુણા કરીએ ત્યાં ૪૮૪ ચોવીશીપદ થાય આહારકદ્વિકે સ્ત્રીવેદ ન હોય, ત્યારે ૮૮ ષોડશકપદ હોય, ૪૮૪ ને ચોવીશ ગુણા કરીએ અને ૮૮ ને સોળગુણા કરી ભેળા કરીએ ઓરલે ૧૩૦૨૪ પદવૃદ્ધ થાય અપ્રમત્ત ગુણકાણે બે મિત્ર વિના ૧૧ યોગ હોય. ઉદયપદ ૪૪ હોય. તેને આહારક ટાળી ૧૦ ગુણા કરવાથી ૪૪૦ ચોવીશીપદ થાય. અને આહારક સ્ત્રીવેદ ન હોય તે માટે ૪૪ ષોડશક થાય અન્નનાં મળીને ૧૧૨૬૬ પદવૃદ્ધ થાય. અપૂર્વકરણ ગુણકાણે યોગ ૯ અને ઉદયપદ ૨૦ હોય માટે ૨૦ ને નવ યોગ ગુણા કરવાથી ૧૮૦ ચોવીશીપદ હોય. તેને ૨૪ ગુણા કરતાં ૪૩૨૦ પદવૃદ્ધ થાય અનિવૃત્તિઆદરે યોગ ૯ હોય, ધહાં ઉદયપદ નથી. ભાંગા ૨૮ છે તેને નવ ગુણા કરવાથી ૨૫૨ પદવૃદ્ધ હોય. સદ્મમપરાયે યોગ ૯ અને ભાંગા ૧ તેથી ૯ પદવૃદ્ધ થાય. એમ સર્વ ગુણકાણે મળી યોગ ગુણિત કરતાં ૩૮૨૮ ચોવીશીપદ અને ૨૮૪ ષોડશકપદ થાય. તેના ૯૬૬૭૭ પદવૃદ્ધ થાય.

દિકે એક શુકલ લેશ્યા હોય, જ્યાં જોડલી ચોવીશી તથા ઉદય ભાંગા હોય તેને પોતાની લેશ્યા ગુણા કરીએ. મિથ્યાત્વે ચોવીશી ૪૮ અને ભાંગા ૧૧૫૨. સારવાદને ૨૪, ૫૭૬. અવિરતે ૪૮, ૧૧૫૨ દશે ૨૪, ૫૭૬, પ્રમત્તે ૨૪, ૫૭૬ અપ્રમત્તે ૨૪, ૫૭૬. અપૂર્વે ૪, ૬૬. એ પ્રકારે અનુક્રમે ચોવીશી અને ભાંગા હોય, અનિવૃત્તિએ ભાંગા ૧૬. સદ્મસપરાયે ભાંગા ૧. સર્વ મળી ૨૨૦ ચોવીશી અને ૫૨૬૭ ભાંગા થાય એમ ૫૬ અને ૫૬૪૬ને પણ પોતપોતાની લેશ્યા ગુણિત કરવા ૧ ॥ ૫૬ ॥

૧ લેશ્યા ગુણિત ભાંગા આ પ્રમાણે જાણવા—મિથ્યાત્વે ઉદયસ્થાનના ભાંગા આઠ, સારવાદને ચાર, મિથ્યે ચાર અને અવિરતે આઠ, એમ સર્વ મળી ચોવીશ ને છ લેશ્યા સાથે ગુણતા ૧૪૪ ચોવીશી થાય દેશવિરતાદિ ત્રણ ગુણકાણે પ્રત્યેક ઉદયસ્થાનના ભાંગા આઠ આઠ હોવાથી ચોવીશને ત્રણ લેશ્યા સાથે ગુણતા ૭૨ ચોવીશી થાય કૃષ્ણાદિ ત્રણ લેશ્યાવાળાને દેશવિરતિ ગુણસ્થાનની પ્રાપ્તિ થતી નથી તે અપેક્ષાએ અહીં ત્રણ લેશ્યા ગણી છે, બાકી દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિપણ્ય પામ્યા પછી તો છ લેશ્યા પણ હોઈ શકે અપૂર્વકરણે ચાર ચોવીશીને એક લેશ્યા સાથે ગુણતા ચાર ચોવીશી થાય સર્વ મળી ૨૨૦ ચોવીશી થઈ. તેથી ૨૨૦ ને ચોવીશ ગુણતા ૫૨૮૦ ભાંગા થાય, તેમાં અનિવૃત્તિના દ્વિકોદયના બાર અને એકોદયના પાંચ ભાંગા મેળવતા ૫૨૬૭ લેશ્યા ગુણિત ઉદય ભાંગા થાય

હવે ૫૬૪૬ કહે છે—મિથ્યાત્વે ઉદયસ્થાનપદોની ચોવીશી ૬૮, સારવાદને ૩૨, મિથ્યે ૩૨ અને અવિરતે ૬૦, સર્વ મળી ૧૯૨ ને છ લેશ્યાએ ગુણતા ૧૧૫૨ થાય દેશવિરતે ૫૨, પ્રમત્તે ૪૪ અને અપ્રમત્તે ૪૪ સર્વ મળી ૧૪૦ ને ત્રણ લેશ્યાએ ગુણતા ૪૨૦ થાય અપૂર્વકરણે વીસને એક લેશ્યાએ ગુણતા વીસ થાય, એમ સર્વ મળીને ૧૫૬૨ ને ચોવીશ ગુણતા ૩૮૨૦૮ થાય, તેમાં દ્વિકોદયના ચોવીશ અને એકોદયના પાંચ મળી ૨૯ મેળવતા ૩૮૨૩૭ લેશ્યા ગુણિત ૫૬૪૬ થાય

ગુણસ્થાને મોહનીયકર્મનાં સત્તાસ્થાન.

^૧તિન્નેરો ^૨પ્રગંગ, ^૩તિગ મીસે ^૪પંચ ^૫ચડસુ ^૬તિગ પુવ્વે;
^૭ઇકાર વાયરંમિ ^૮ઉ, ^૯સુહુમે ^{૧૦}ચડ ^{૧૧}તિન્નિ ^{૧૨}ઉવં તે ॥૫૭॥

તિન્નિ=ત્રણ સત્તાસ્થાનક
પ્રગંગ=એક મિથ્યાદ્રષ્ટિ ગુણસ્થા-
નકે
પ્રગંગ=એક સાસ્વાદને
પ્રગંગ=એક સત્તાસ્થાન
તિગ=ત્રણ
મીસે=મિથ્ય ગુણસ્થાને
પંચ=પાંચ
ચડ=અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ

આદિ ચાર ગુણસ્થાને
તિગ=ત્રણ
પુવ્વે=અપૂર્વકરણે
ઇકાર=અગ્યાર
વાયરંમિ=અનિવૃત્તિ બાહરે
સુહુમે=સૂક્ષ્મસંપરાયે
ચડ=ચાર
તિન્નિ=ત્રણ
ઉવસંતે=ઉપશાંતમોહે

અર્થ—એક મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાને મોહનીયકર્મનાં ત્રણ સત્તા
સ્થાનક, એક સાસ્વાદને એક સત્તાસ્થાનક, મિથ્ય ત્રણ સત્તાસ્થાન,
અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ આદિ ચાર ગુણસ્થાને પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાન
અને અપૂર્વકરણે ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય. બાહર સંપરાયે અગ્યાર,
સૂક્ષ્મસંપરાયે ચાર અને ઉપશાંતમોહે ત્રણ સત્તાસ્થાન
હોય. ॥ ૫૭ ॥

વિવેચન—હવે ગુણકારે મોહનીયકર્મનાં સત્તાસ્થાનક કહે
છે—એક મિથ્યાત્વ ગુણકારે ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. તે આ
પ્રમાણે—૨૮, ૨૭, ૨૬, એની બાવના સર્વત્ર પૂર્વે કહી છે તેમ
જાણવી. સાસ્વાદને એક ૨૮ તું સત્તાસ્થાનક હોય. મિથ્ય ત્રણ

+ નિષદ્વિએ તિન્નિ-દ્વિ પાઠાન્તરે.

સત્તાસ્થાનક હોય-૨૮, ૨૭, ૨૪. અવિરતાદિક ચાર ગુણકો પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય-૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨, ૨૧ અપૂર્વકરણે ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. ૨૮, ૨૪, ૨૧ ત્યાં ૨૮, ૨૪ નું ઉપશમ સમ્યક્ત્વને અને ૨૧ નું ક્ષાયિકને હોય અનિવૃત્તિબાદે ૧૧ સત્તાસ્થાનક હોય; તે આ પ્રમાણે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૧૩, ૧૨, ૧૧, ૫, ૪, ૩, ૨, ૧ સૂક્ષ્મસંપરાયે ૪ સત્તાસ્થાનક હોય.-૨૮, ૨૪, ૨૧, ૧. ત્યાં ત્રણ ઉપશમશ્રેણીએ અને એક ક્ષયકશ્રેણીએ હોય. ઉપશાન્તમોહ ગુણકો ૨૮, ૨૪, ૨૧. એ ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય. ઈહાં સંવેધ યોતાની મેળે જ વિચારીને કહેવો. *સર્વત્ર ભાવના પૂર્વલી પર જણવી ૫૭.

* અહીં સંવેધ આ પ્રમાણે જણવો—

મિથ્યાત્વે બાવીશના બધાંસ્થાને ૭-૮-૯-૧૦ એ ચાર ઉદયસ્થાન હોય. તેમાં સાતના ઉદયે એકજ અઠાવીશની સત્તા હોય આઠ આદિ ત્રણ ઉદયે ૨૮, ૨૭, ૨૬ એ ત્રણ ત્રણ સત્તાસ્થાન પ્રત્યેક હોય એમ સર્વ મળી ૬૪ સત્તાસ્થાનક હોય.

સાસ્વાદને એકવીશના બધાંસ્થાને ૭-૮-૯ એ ત્રણ ઉદયસ્થાનક પ્રત્યેકને ૨૮ ની સત્તા હોય એટલે ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય.

મિત્રે સત્તરના બધાંસ્થાને ૭-૮-૯ એ ત્રણ ઉદયસ્થાનક પ્રત્યેકને ૨૮-૨૭-૨૬ એમ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય એટલે નવ સત્તાસ્થાન હોય.

અવિરતે સત્તરના બધાંસ્થાને ૬-૭-૮-૯ એ ચાર ઉદયસ્થાન હોય. ત્યાં ૭ ને ઉદયે ૨૮, ૨૪ અને ૨૧ એ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય. સાત અને આઠના ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૩, ૨૨ અને ૨૧ એ પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાન હોય નવને ઉદયે ૨૧ વિના બાકીના ચાર સત્તાસ્થાન હોય, એટલે સર્વ મળી સત્તર સત્તાસ્થાન હોય

દેશવિરતે તેરના બધે ૫-૬-૭-૮ એ ચાર ઉદયસ્થાન હોય તેમાં પાંચને ઉદયે ૨૮-૨૪-૨૧ એ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય, ૭ ને ઉદયે

શુણુસ્થાને નામકર્મના બધેદયે સત્તાસ્થાન.

છન્નવ છન્નકં તિગ સત્ત, ^૧ ^૨ ^૩ ^૪ દુગં દુગ તિગ દુગં તિ અટ્ટ ચઝઃ
^૫ ^૬ ^૭ ^૮ દુગ છચ્ચઽ દુગ પળ ચઽ, ચઽ દુગ ચઽ પળગ ઇગ ચઝ ૫૮
^૯ ^{૧૦} ઇગેગમટ્ટ ઇગેગમટ્ટ, ^{૧૧} ^{૧૨} ^{૧૩} ^{૧૪} ઉમત્થકેવલિજિણાણં;
 ઇગ ચઝ ઇગ ચઝ, અટ્ટ ચઝ દુ છ મુદયં ॥૫૯॥

છન્નવછન્નકં ૭, નવ અને ૭ (બંધ,
 ઉદય અને સત્તાસ્થાનક.)
 તિગ સત્ત દુગં=ત્રણ સ્થાને બે
 દુગતિગ દુગં=બે, ત્રણ, બે
 તિગટ્ટ ચઽ=ત્રણ, આઠ, ચાર.
 દુગછચ્ચઽ=બે, ૭, ચાર
 દુગપળચઽ=બે, પાંચ, ચાર
 ચઽદુગચઽ=ચાર, બે, ચાર
 પળગપળચઽ=પાંચ, એક, ચાર
 ઇગેગમટ્ટ=એક, એક, આઠ

છઽમત્થકેવલિજિણાણં = ૭સ્થાને
 જિન (ઉપશાંતભાલુ ક્ષીણભાલુ),
 કેવળીજિન (સયોગિ-અયોગિ)
 ને અનુક્રમે.
 પળચઝ=એક, ચાર, (ઉદય સત્તા-
 સ્થાનક)
 અટ્ટચઝ=આઠ, ચાર
 દુછન્નકં=બે, ૭
 મુદયંસા=ઉદય અને સત્તાસ્થાનક

અર્થ—છ, નવે, છ; ત્રણ, સાત, બે, બે, ત્રણ બે; ત્રણ, આઠ, ચાર; બે, છ, ચાર; બે, પાંચ, ચાર; ચાર, બે ચાર; પાંચ, એક, ચાર; એક, એક, આઠ; અને એક, એક, આઠ; એ પ્રકારે અતુકમે બંધ, ઉદય અને સત્તાસ્થાનકો પહેલાં દશ ગુણસ્થાનોને વિષે અતુકમે હોય. છક્ષસ્થ જિન (૧૧-૧૨) અને કેવળી જિન (૧૩-૧૪) ને અતુકમે એક, ચાર; એક ચાર; આઠ, ચાર અને બે, છ, ઉદય અને સત્તાસ્થાનક હોય. ॥ ૫૮-૫૯ ॥

વિવેચન—હવે ૧૪ ગુણકોએ નામકર્મનાં બંધોદયસત્તા સ્થાનક અને ભાંગા કહે છે.—મિથ્યાત્વ ગુણકોએ નામકર્મનાં છ બંધસ્થાનક, નવ ઉદયસ્થાનક અને છ સત્તાસ્થાનક હોય ત્યાં ૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦. એ છ બંધસ્થાનક હોય. અપર્યાપ્ત એકેદિય પ્રાયોગ્ય બાંધતા ૨૩ બાંધે ત્યાં બાદર સૂક્ષ્મ, પ્રત્યેક અને સાધારણ પદે ચાર ભાંગા હોય. પર્યાપ્ત એકેદિય પ્રાયોગ્ય ૨૫ બાંધતાં ૨૦

અપૂર્વકરણે નવના બંધે ચાર, પાંચ અને છના ઉદયસ્થાનકે ૨૮, ૨૪, ૨૧ એ ત્રણ ત્રણ સત્તાસ્થાનક પ્રત્યેકે હોય એટલે નવ સત્તાસ્થાન હોય

અનિવૃત્તિબાદરે પાંચ, ચાર, ત્રણ, બે અને એક એ પાંચ બંધ સ્થાન હોય. ત્યાં પાંચને બંધે બેને ઉદયે ૨૮-૨૪-૨૧-૧૭-૧૨-૧૧ એ છ સત્તાસ્થાન હોય ચારને બંધે એકને ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૧૧, ૫, ૪ એ છ સત્તાસ્થાન હોય ત્રણને બંધે એકના ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૪, ૩, એ પાંચ સત્તાસ્થાન હોય બેને બંધે એકને ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૩, ૨, એ પાંચ સત્તાસ્થાન હોય, એકને બંધે એકને ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૨, ૧ એ પાંચ સત્તાસ્થાન હોય, એમ સર્વ મળી પાંચ બંધસ્થાનકે ૨૭ સત્તાસ્થાનક હોય

સૂક્ષ્મસંપરાયે બંધના અભાવે એકના ઉદયે ૨૮, ૨૪, ૨૧, ૧, એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય

ઉપશાંતિગ્રાહે બંધોદય વિના ૨૮, ૨૪, ૨૧ એ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય એમ ૧૧ ગુણકોએ સર્વ મળી ૧૩૩ ગ્રાહનીયકર્મનાં સત્તાસ્થાન હોય એવું સ્વરૂપ પૂર્વની પેઠે વિચારવું.

==

ભાંગા, અને અપર્યાપ્ત બેઇદ્રિય, તેઇદ્રિય, ચરિરિદ્રિય, અને પચેદ્રિય તિર્યચ મનુષ્ય પ્રાચોગ્ય ૨૫ બાંધતાં એકેકે ભાંગા હોય સર્વ મળી ૨૫ ભાંગા હોય. પર્યાપ્ત એકેદ્રિય પ્રાચોગ્ય ૨૬ બાંધતાં ભાંગા ૧૬ હોય. દેવગતિ પ્રાચોગ્ય ૨૮ બાંધતાં ભાંગા ૮ અને નરક ગતિ પ્રાચોગ્ય ૨૮ બાંધતાં ભાંગા ૧, એવં ૯ ભાંગા હોય પર્યાપ્ત બેઇદ્રિય, તેઇદ્રિય અને ચરિરિદ્રિય પ્રાચોગ્ય ૨૯ બાંધતાં ભાંગા ૮ પ્રત્યેકે હોય પચેદ્રિય તિર્યચ પ્રાચોગ્ય ૨૯ બાંધતાં ભાંગા ૪૬૦૮ અને મનુષ્યગતિ પ્રાચોગ્ય ૨૯ બાંધતાં ભાંગા ૪૬૦૮ એમ સર્વ મળીને ૯૨૪૦ ભાંગા થાય. પર્યાપ્ત બેઇદ્રિય, તેઇદ્રિય અને ચરિરિદ્રિય પ્રાચોગ્ય ૩૦ બાંધતાં પ્રત્યેકે આઠ આઠ ભાંગા અને પચેદ્રિય તિર્યચ પ્રાચોગ્ય ૩૦ બાંધતાં ૪૬૦૮ ભાંગા, સર્વ મળીને ૪૬૩૨ હોય. એવં ૭ બંધસ્થાનકે થઇને મિથ્યાત્વ ગુણુ ઠાણે ૧૩૯૨૬ ભાંગા હોય ઉદયસ્થાનક નવ હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧. ત્યાં આહારક સંવતના ૭, વૈદિક સંવતના ૩* અને કેવલી સંબંધી ૮ ભાંગા ન કહેવા; તે મિથ્યાત્વે ન હોય તે માટે. શેષ સર્વ કહેવા. ૪૧, ૧૧, ૩૨, ૬૦૦, ૩૧, ૧૧૯૯, ૧૭૮૧, ૨૯૧૪, ૧૨૬૪. એ પ્રમાણે ૯ ઉદય સ્થાનકે અનુક્રમે ભાંગા હોય સર્વ મળી મિથ્યાત્વે ઉદયભાંગા ૭૭૭૩ હોય. મિથ્યાત્વે નામકર્મનાં સત્તાસ્થાનક ૭ હોય. તે આ પ્રમાણે-૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮. એ બંધોદય સત્તાનો સંવેધ પોતે જ વિચારવો.

હવે સાસ્ત્રાદિન ગુણુઠાણે ત્રણ બંધસ્થાનક, સાત ઉદય સ્થાનક અને બે સત્તાસ્થાનક હોય ત્યાં ૨૮, ૨૯, ૩૦. એ ત્રણ

* ઉદ્યોત સહિત ૨૮, ૨૯, અને ૩૦ એ ત્રણ ઉદયના ભાંગા.

૧ સંવેધ આ પ્રમાણે—૨૩ ના બધે ૯ ઉદયસ્થાન હોય. ત્યાં દેવતાના ૧૪ અને નારકીના ૫ ભાંગા વિના ૭૭૦૪ ઉદયભાંગા હોય સત્તાસ્થાન પ્રથમના ૪ ઉદયસ્થાને પાંચ પાંચ (૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮) હોય. તેમાં પણ ૨૧ ના ઉદયે મનુષ્યના ૯ ભાગે ૭૮, અને ૨૪ ના ઉદયે વૈદિક વાકિનાથને ૭૮નું તથા ૮૦નું સત્તાસ્થાન ન હોય ૨૫ ને ઉદયે તેઉ, વાકિના ઉદયના (બાહર તથા સૂદમ સાથે અવશ કીર્તિના) જે બે ભાંગા જે ત્યાંજ ૭૮નું લાભે, ગેય ભાગે ન લાભે ૨૬ને ઉદયે ૨૮૯ ભાંગા મનુષ્યના

બંધસ્થાનક હોય, ત્યાં નરકગતિ પ્રાપ્તિ ૨૮ તેાં સાસ્વાદની ન બાંધે તેથી દેવગતિ પ્રાપ્તિ ૨૮ બાંધતાં ૮ ભાંગા હોય. પર્યાપ્ત

અને દશ એકેન્દ્રિયના (તેહ, વાહના એ અને વૈક્રિય વાહનો એક વિનાના) એટલા ભાંગા વર્જીને શેષ ૩૦૦ ભાંગે તેહ અને વાહિમાંથી આવી ઉત્પન્ન થયેલાની અપેક્ષાએ પાંચ પાંચ સત્તાસ્થાન લાભે વૈક્રિય વાહને ત્રણ લાભે. ૨૭ થી ૩૧ સુધી પાંચ ઉદયસ્થાને ૭૮ વિના ચાર ચાર સત્તાસ્થાન લાભે. કુલ ૪૦ થાય ૨૫ અને ૨૬ ના બંધસ્થાને ૨૩ ના બંધની પેઠે સમગ્રજીવ પશુ અહીં ઉદયભાગાઓમાં દેવતાના ૬૪ ભાંગા રણવા એટલે ઉદયભાંગા ૭૭૬૮ થાય કેમકે દેવતા પર્યાપ્ત એકેન્દ્રિયમા ઉપજે છે અને તતપ્રાપ્તિય બાંધતાં તેને સ્થિર અસ્થિર, શુભ અશુભ અને યશઃ અયશઃ થોગે ૮ બંધ ભાંગા હોય છે ૨૮ ના બંધે ૩૦ અને ૩૧ એ એ ઉદયસ્થાન હોય ૩૦ ના ઉદયે પચેન્દ્રિય તિર્યંચના ભાંગા ૧૧૫૨ અને મનુષ્યના ૧૧૫૨ ૩૧ના ઉદયે તિર્યંચના ભાંગા ૧૧૫૨ કુલ ભાંગા ૩૪૫૬. સત્તાસ્થાન ૩૦ ના ઉદયે ૯૨, ૮૯, ૮૮, અને ૮૬ એ ચાર હોય અહીં જે વેદક સમ્યગ્દ્રષ્ટિ તીર્થંકર નામકર્મ બાંધી પરિણામના પરાવર્તથી મિથ્યાત્વી યતાં નરકગતિ સન્મુખ થઇ નરક પ્રાપ્તિ ૨૮ બાંધે તેને ૮૯ ની સત્તા હોય શેષ ત્રણ સામાન્યપણે તિર્યંચ મનુષ્યને હોય. ૩૧નો ઉદય તિર્યંચને હોય તેથી તેને ૮૯ વિના ૩ સત્તાસ્થાન હોય કુલ ૭ થાય. (અહીં વૈક્રિય તિર્યંચ મનુષ્યને ગણવામાં આવ્યા નથી.) દેવગતિ પ્રાપ્તિ વર્જીને શેષ પ્રાપ્તિ ૨૮ના બંધે નવે ઉદયસ્થાન હોય ભાંગા ૭૭૭૩ ૨૧ ના ઉદયે ૭ સત્તાસ્થાન હોય ૮૯ ની સત્તા સમ્યક્ત્વ વખી નરકે જતાં વચ્ચે હોય ૯૨ અને ૮૮ ના ચારે ગતિના જીવને, ૮૬ અને ૮૦ ના દેવ નારકી વિના સર્વ જીવને અને ૭૮ નું દેવ, નારકી તથા મનુષ્ય વિના સર્વ જીવને હોય. સર્વને વિમુક્તિ-એ હોય ૨૪ ના ઉદયે ૮૯ ના વિના પાંચ એકેન્દ્રિયનેજ હોય ૨૫ ના ઉદયે ૭, ૨૧ ની પેઠે ૨૬ ના ઉદયે ૮૯ વિના પાંચ, ૮૯ નું નારકીને હોય તેને આ ઉદયસ્થાન ન હોય તે માટે. ૨૭ ના ઉદયે ૭૮ વિના પાંચ; ૭૮ નું તેહ વાહને હોય તે અહીં નથી શેષ એકેન્દ્રિયાદિ મનુષ્યદિક અવસ્થા બાંધે તેથી તેઓને તથા નારકાદિને પણ ૭૮ નું ન હોય તે માટે ૨૮ ના ઉદયે એજ પાંચ. અહીં ૮૬ અને ૮૦ ના વિકલેન્દ્રિય તથા પચેન્દ્રિય તિર્યંચ અને મનુષ્યને હોય બાકીના પૂર્વની પેઠે ૨૯ ના ઉદયે પણ એજ પાંચ ૩૦ ના ઉદયે ૮૯ વિના ચાર, ૮૯ નું નારકીનું હોય, તેને આ ઉદય ન હોય

પંચેદ્રિય તિર્થંચ પ્રાયોગ્ય ૨૪ બાંધતાં ૩૨૦૦ ભાંગાં x અને પર્યાપ્તિ મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૮ બાંધતાં ૩૨૦૦ ભાંગાં, એવં ૬૪૦૦ ભાંગાં હોય. પર્યાપ્તિ પંચેદ્રિય તિર્થંચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ બાંધતાં ૩૨૦૦ ભાંગાં હોય એમ ત્રણે બંધસ્થાનકે થઇને ૯૬૦૮ ભાંગાં હોય ઉદ્યસ્થાનક ૭ છે, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૯, ૩૦, ૩૧ ત્યાં એકેદ્રિયને ૨૧ ઉદ્યે બાદર પર્યાપ્તિ સાથે યશ અયશના બે ભાંગાં જ સારવાદને હોય; સ્ક્રમ અપર્યાપ્તિમાંહે સારવાદન ન હોય તે માટે એઇદ્રિય, તેઇદ્રિય અને અર્દિરિદ્રિયને ૨૧ ના ઉદ્યે અપર્યાપ્તિના એકેકા ભાંગાં ઠાળીને શેષ બે બે ભાંગાં હોય. પંચેદ્રિય તિર્થંચને પણ અપર્યાપ્તિના એકેકા ભાંગાં ઠાળીને આઠ આઠ ભાંગાં હોય દેવતાને ૨૧ ને ઉદ્યે આઠ ભાંગાં હોય એમ સર્વ મળી ૨૧ ને ઉદ્યે ૩૨ ભાંગાં હોય. ૨૪ નો ઉદ્ય તો એકેદ્રિયને વિષે ઉત્પન્ન માત્રને હોય. અહિં પણ બાદર પર્યાપ્તિને યશ અયશ સાથે જે બે ભાંગાં છે તેજ હોય. સ્ક્રમ સાધારણ તેઉં અને વાયુ માંહે સારવાદની ન ઉપજે તે માટે. સારવાદનીને ૨૫ નો ઉદ્ય તો દેવતા માંહે ઉત્પન્ન માત્રનેજ હોય, અન્ય કોઈને ન હોય. ત્યાં ભાંગાં ૮ હોય. તે મુલભ, દુર્ભાગ, આદેય, અનાદેય, યશ અને અયશે ઉપજે. ૨૬ નો ઉદ્ય વિકલેદ્રિય, પંચેદ્રિય તિર્થંચ અને

તે માટે. શેષની બાવના પૂર્વ પ્રમાણે. ૩૧ ના ઉદ્યે પણ એજ પ્રમાણે ચાર. સર્વ મળી ૨૯ ના બધે ૪૫ સત્તાસ્થાન થાય દેવ તથા મનુષ્ય ગતિ પ્રાયોગ્ય વિના શેષ-વિકલેદ્રિય તથા તિર્થંચ પંચેદ્રિય પ્રાયોગ્ય ૩૦ના બધે નવે ઉદ્યસ્થાન હોય ત્યાં ભાંગાં ૭૭૭૩ પૂર્વની જેમ હોય. અહીં સત્તાસ્થાન પ્રથમના ચાર ઉદ્યે પાંચ પાંચ અને પછીના પાંચ ઉદ્યે ચાર ચાર હોય. સર્વ મળી ૪૦ હોય. ૮૬ નું અહીં ન લાભે, ૮૯ ની સત્તાએ તિર્થંચમતિ પ્રાયોગ્ય બધનો અસંભવ છે તે માટે એ પ્રમાણે મિથ્યાત્વ શુશ્રુઠાણે સર્વેષ વિચારતાં સર્વ મળી ૨૧૨ સત્તાસ્થાન થાય

x પાંચ સંધયણ, પાંચ સસ્થાન અને સાત યુગલના વિકલ્પ વડે. છેવડું સંધયણ અને હુંકક સસ્થાન અહીં ન બંધાય તે માટે.

મનુષ્ય માંહે ઉત્પન્ન માત્રનેજ હોય. ત્યાં અપર્યાપ્તિનો એકેકો ભાંગો ઠાળીને વિકલેન્દ્રિયના ૬, પંચેન્દ્રિય તિર્યંચના ૨૮૮ અને મનુષ્યના ૨૮૮, એવં ૫૮૨ ભાંગો ૨૬ ને ઉદયે હોય. ૨૮ નો ઉદય તો સાસ્વાદને હોય નહીં એ બે ઉદયસ્થાનક તો ઉપજ્યા પછી અંતર્મુહૂર્ત ગયે હોય અને સાસ્વાદન તો ન્યુન છ આવળી હશે જ હોય, તે માટે તે ન હોય. ૨૯ નો ઉદય તો દેવતા નારકી પર્યાપ્તિને પ્રથમ પ્રાપ્ત સમ્યક્ત્વ થકી પડતાને પામીએ, ત્યાં દેવતાને ભાંગો ૮ અને નારકીને ૧ ભાંગો એવં ૯ ભાંગો હોય. ૨૦ નો ઉદય તિર્યંચ મનુષ્ય પર્યાપ્તિને પ્રથમ પ્રાપ્ત સમ્યક્ત્વથી પડતાને અને ઉત્તરવૈક્રિયે વર્તતા દેવતાને હોય ત્યાં તિર્યંચ મનુષ્યને પ્રત્યેકે ૧૧૫૨ ભાંગો અને દેવતાને ૮ ભાંગો, સર્વ મળીને ૨૩૧૨ ભાંગો હોય ૩૧ નો ઉદય પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ પર્યાપ્તિને પ્રથમ પ્રાપ્ત સમ્યક્ત્વથી પડતાને હોય, ત્યાં ભાંગો ૧૧૫૨ હોય એમ સાત ઉદયસ્થાનકે થકને સાસ્વાદન ગુણકાણે ૪૦૯૭ ઉદય ભાંગો હોય. સત્તાસ્થાનક ૯૨ અને ૮૮ એ બે હોય. ત્યાં આહારક ચતુષ્ક બાંધીને ઉપશમ શ્રેણિ થકી પડતાં સાસ્વાદન પામે તેને ૯૨ ગું સત્તાસ્થાનક હોય. અને ૮૮ ગું તો ચારે ગતિના સાસ્વાદનીને હોય. હવે સવેધ કહે છે.—૨૮ બાંધતા સાસ્વાદનીને બે ઉદયસ્થાનક હોય, ૩૦, ૩૧. કરણ અપર્યાપ્તો સાસ્વાદની દેવગતિ પ્રાપ્તો ૨૮ ન બાંધે તે માટે શેષ ઉદયસ્થાનક ન હોય ત્યાં મનુષ્ય આશ્રયી ૩૦ ને ઉદયે બે સત્તાસ્થાનક હોય. અને પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ આશ્રયી ૩૦ને ઉદયે ૮૮ગું એકજ સત્તા* સ્થાનક હોય. ૩૧ ના ઉદયે તિર્યંચને ૮૮ ગું સત્તાસ્થાન હોય પંચેન્દ્રિય-તિર્યંચ-મનુષ્ય પ્રાપ્તો ૨૯ બાંધતાં સાસ્વાદનીને સાતે ઉદય સ્થાનક હોય. ત્યાં ૮૮ ગું એકેકું જ સત્તાસ્થાનક હોય. ૩૦ ને ઉદયે વર્તતા મનુષ્યને બે સત્તાસ્થાનક હોય. એમ ૨૯ ના બંધકની પેઠે ૩૦ ના બંધકનો પણ સવેધ કહેવો. કુલ સત્તાસ્થાનના ભાંગો ૧૯ થાય.

* ઉપશમશ્રેણિ માટે નહિ તેથી શ્રેણિથી પડવાનો અભાવ હોવાથી તિર્યંચને ૯૨ ની સત્તા ન હોય

હવે મિશ્ર શુદ્ધાણે નામકર્મનાં બે બંધસ્થાનક, ત્રણ ઉદ્ય-
સ્થાનક અને બે સત્તાસ્થાનક હોય. ત્યાં બંધસ્થાનક ૨૮, ૨૯
એ બે હોય. ત્યાં દેવગતિ પ્રાપ્તિ બાંધતાં મિશ્રગ્રંથ મનુષ્ય તિર્થ-
 અને ૨૮ નું બંધસ્થાનક હોય, તેના ભાગા ૮. અને મનુષ્યગતિ
પ્રાપ્તિ બાંધતા દેવતા નારકીને ૨૯ નું બંધસ્થાનક હોય, ત્યાં
ભાગા ૮, એવં ભાગા ૧૬. ઉદ્યસ્થાનક ૨૯ ૩૦, ૩૧ એ ત્રણ
અને સત્તાસ્થાનક ૬૨, ૮૮, એમ બે હોય. હવે તેના સર્વેશ કહે
છે.-૨૮ ના બંધક મિશ્રદ્રષ્ટિને બે ઉદ્યસ્થાનક હોય-૩૦, ૩૧ એકેક
ઉદ્યસ્થાનકને વિષે બે સત્તાસ્થાનક હોય, ૬૨, ૮૮. ૨૯ ના બંધકને
૨૯ નું એક ઉદ્યસ્થાનક હોય, ત્યાં પણ બે સત્તાસ્થાનક હોય,
કુલ ૬ થાય.

તથા અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ શુદ્ધાણે ત્રણ બંધસ્થાનક, આઠ
ઉદ્યસ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ત્યાં ૩ બંધસ્થાનક
આ પ્રમાણે-૨૮, ૨૯, ૩૦. ત્યાં તિર્થંચ મનુષ્ય અવિરતને દેવગતિ
પ્રાપ્તિ બાંધતાને ૨૮, તિર્થંકર સહિત દેવપ્રાપ્તિ બાંધતા મનુ-
ષ્યને ૨૯, મનુષ્ય પ્રાપ્તિ બાંધતા દેવતા નારકીને પણ ૨૯, તેનેજ
તિર્થંકર સહિત મનુષ્ય પ્રાપ્તિ બાંધતાં ૩૦નું બંધસ્થાનક હોય ઉદ્ય

૧-૨૯ ના ઉદ્યે દેવતાના ભાગા ૮ તથા નારકીને ૧, ૩૦ ના ઉદ્યે
તિર્થંચ તથા મનુષ્ય પ્રત્યેકના ભાગા ૧૧૫૨ અને ૩૧ ના ઉદ્યે તિર્થંચના
ભાગા ૧૧૫૨ હોય કુલ ભાગા ૪૪૬૫ થાય. (૩૦ નો ઉદ્ય સ્વર રહિત
અને ઉદ્યોત સહિત લઈએ તો અપર્યાપ્તાવસ્થા આવી જાય છે, ત્યાં મિશ્ર
શુદ્ધાણું ન હોય તેથી તે સંબંધી ૫૭૬ ભાગા અહીં ગણવામાં આવ્યા નથી.
યંત્રમાં પણ આમજ છે પણ ટીકામાં ગણ્યા છે. તત્ત્વ કેવલિગમ્ય)

૨-૨૮ ના બંધે ભાગા ૮, ૨૯ ના બંધે ૧૬ અને ૩૦ ના બંધે ૮,
કુલ બંધભાગા ૩૨ થાય.

સ્થાનક^૧ ૮ હોય, તે આ પ્રમાણે-૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦
 ૩૧. ત્યાં ૨૧ નો ઉદય નારકી, પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ મનુષ્ય અને દેવ-
 તાને જાણવો. ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વો પૂર્વબદ્ધાય એ સર્વને વિષે
 ઉપજે. પણ તે અપર્યાપ્તાને વિષે ન ઉપજે તે માટે ઇહાં અપર્યા-
 પ્તાના ભાગા વર્ણને શેષ ૨૫ ભાગા હોય ૨૫, ૨૭ નો ઉદય
 દેવતા, નારકી અને વૈક્રિય તિર્થંચ મનુષ્યને જાણવો. ત્યાં નારકી
 ક્ષાયિક વેદક સમ્યગ્દ્રષ્ટિ જાણવા, દેવતા ત્રિવિધ સમ્યક્ત્વી
 હોય, ૨૬ નો ઉદય તિર્થંચ મનુષ્ય ક્ષાયિક કે વેદક સમ્યગ્દ્રષ્ટિને
 હોય, ઉપશમ સમ્યક્ત્વી તિર્થંચ મનુષ્યમાં ન ઉપજે, ૨૮, ૨૯ નો
 નારકી, દેવતા, મનુષ્ય, તિર્થંચ, વૈક્રિય તિર્થંચ અને મનુષ્યને જાણવો.
 ૩૦ નો ઉદય વૈક્રિય તથા સહજ પંચેન્દ્રિય તિર્થંચ, મનુષ્ય અને
 દેવતાને હોય ૩૧ નો ઉદય પંચેન્દ્રિય તિર્થંચને હોય. સત્તાસ્થાનક
 ૪ હોય, તે આ પ્રમાણે-૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮. ત્યાં જે અપ્રમત્ત
 સચત અને અપૂર્વકાંષુવાળો તીર્થંકરાહારકદ્વિ સહિત ૩૧બાંધીને
 પછી દેવતા થયો હોય તેને ૯૩ની સત્તા અને જે આહારક બાંધીને
 પડે તેને ચારે ગતિએ ૯૨ ની સત્તા હોય ૮૯ ની સત્તા દેવતા
 નારકી મનુષ્ય અવિરતને તીર્થંકર સહિત હોય અને ૮૮ની સત્તા

૧-૨૧ ના ઉદયે તિર્થંચ મનુષ્ય તથા દેવતાના આઠ આઠ ભાગા અને
 નારકીનો ૧, કુલ ૨૫ ૨૫ના ઉદયે વૈક્રિય મનુષ્ય તિર્થંચના આઠ, આઠ
 દેવતાના ૮ અને નારકીનો ૧, કુલ ૨૫ ૨૬ ના ઉદયે મનુષ્ય તથા તિર્થંચ
 પ્રત્યેકના ૨૮૮ ગણતાં ૫૭૬, ૨૭ ના ઉદયે ૨૫ ના ઉદયની પેઠે ૨૫. ૨૮
 ના ઉદયે મનુષ્યના ૫૭૬, તિર્થંચના ૫૭૬, વૈક્રિય મનુષ્યના ૮, વૈક્રિય
 તિર્થંચના ૧૬, દેવતાના ૧૬ અને નારકીનો ૧, કુલ ૧૧૬૩ ૨૯ના ઉદયે
 મનુષ્યના ૫૭૬, તિર્થંચના ૧૧૫૨, વૈક્રિય મનુષ્યના ૮, વૈક્રિય તિર્થંચના ૧૬,
 દેવતાના ૧૬ અને નારકીનો ૧, કુલ ૧૭૬૬. ૩૦ ના ઉદયે મનુષ્યના
 ૧૧૫૨ તિર્થંચના ૧૭૨૮. વૈક્રિય તિર્થંચના ૮ અને દેવતાના ૮ કુલ
 ૨૮૬૬. ૩૧ ના ઉદયે તિર્થંચના ૧૧૫૨ કુલ અવિરત ગુણદાણે ઉદય ભાગા
 ૭૬૬૧ થાય.

ભાવના અવિરતની પેરે જાણવી. ^૧સંવેદ તો સઘળે પોતાની મેળેજ જાણવો.

તથા પ્રમત્તસંયત ગુણઠાણે બે બંધસ્થાનક, પાંચ ઉદય-સ્થાનક અને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ત્યાં બંધસ્થાનક ૨૮, ૨૯ એ બે દશવિરતિની પેરે જાણવા. ^૨ ઉદયસ્થાનક ^૩ ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦ એ સર્વ આહારક સંયત અને વૈક્રિય સંયતને જાણવાં. સ્વભાવસ્થ સંયતને તો ૩૦ નું જ ઉદયસ્થાનક હોય. સત્તાસ્થાનક ૬૩, ૬૨, ૮૬, ૮૮ એ ચાર પૂર્વની પેરે જાણવાં. ^૪

તથા અપ્રમત્ત ગુણઠાણે ચાર બંધસ્થાનક, બે ઉદયસ્થાનક

સામાન્ય તિર્થ ચ તથા મનુષ્યને [૬ સંધ ૪ ૬ સ્થાન ૪ ૨ વિહાયો. ૪ ૨ સુસ્વર-દુસ્વર] ૧૪૪ ભાગા હોય. દુર્ભાગ, અનાદેય તથા અયશનો અહીં ઉદય ન હોય તેથી વિશેષ ભાગા ન થાય, કુલ ભાગા ૨૮૯ થાય. ૩૧ નો ઉદય તિર્થ અનેજ હોય, ભાગા ૧૪૪ હોય સર્વ ઉદય ભાગા ૪૪૩ થાય.

૧-૨૮ ના બધે ૭ ઉદયે ૬૨, ૮૮ એ બે સત્તાસ્થાનક હોય અને ૨૯ ના બધે ૩૧ વિના પાંચ ઉદયે ૬૩, ૮૬ એ બે સત્તાસ્થાન હોય ૩૧ નો ઉદય તિર્થ અને હોય, તેને ૨૯ નું બંધસ્થાનક ન હોય, તેથી કુલ સત્તાસ્થાનક ૨૨ થાય

૨-દેશવિરતિની પેરે બન્ને બંધસ્થાનના ભાગા ૧૬ થાય.

૩-પાંચ ઉદયસ્થાન વૈક્રિય અને આહારક સંયતને હોય. તેના દરેકના ભાગા ૭, કુલ ૧૪ ૩૦ નો ઉદય સ્વભાવસ્થ સંયતને પણ હોય. તેના ભાગા ૧૪૪, કુલ ઉદયભાગા ૧૫૮ થાય

૪-૨૮ ના બધે પાંચ ઉદયે ૬૨, ૮૮ અને ૨૯ ના બધે પાંચ ઉદયે ૬૩, ૮૬ ગણુતા સર્વ મળી સત્તાસ્થાનક ૨૦ થાય. જિનનામની સત્તાવાળો ૨૮ ન બાંધે તેથી ૨૮ ના બધે ૬૩ અને ૮૬ ના ન હોય. આહારકસંયતને તો ૬૨ અથવા ૬૩ ના જ હોય, ૮૮ અથવા ૮૬ ના સત્તાસ્થાન ન હોય, આહારકની સત્તાવાળો જ આહારક શરીર કરે માટે

ભાંગા થાય. સત્તાસ્થાનક ૪ હોય, તે આ પ્રમાણે. ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮.

તથા અનિવૃત્તિભાદરે યશકીર્તિનું એક જ બંધસ્થાનક અને ૩૦ નું એક ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ક્ષપકને ભાંગા ૨૪ અને ઉપશમકને ભાંગા ૭૨ હોય. સત્તાસ્થાનક આઠ હોય, તે આ પ્રમાણે ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫. ત્યાં કુરિલાં ચાર ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮ નાં સત્તાસ્થાન ઉપશમકોષ્ઠિએ હોય. અને ક્ષપકોષ્ઠિએ પણ જ્યાં લગે નામકર્મની ૧૩ પ્રકૃતિ ક્ષય ન થઈ હોય ત્યાં લગે હોય અને તેર પ્રકૃતિ ક્ષય કર્યે ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫, એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ઇહાં બંધોદયનો ભેદ નથી તે માટે સંવેધ નથી.

તથા સૂક્ષ્મસંપરાધે પણ એમ જ એક બંધસ્થાનક, એક ઉદયસ્થાનક અને આઠ સત્તાસ્થાનક અનિવૃત્તિભાદરની પેરે જાણવાં. ત્યાં સત્તાસ્થાનક માંહે કુરિલાં ૪ ઉપશમકને હોય અને પછીનાં ચાર ક્ષપકને હોય, તથા છદ્મસ્થ જિન તે ઉપશાન્તમોહ તથા ક્ષીણમોહ અને કેવળી જિન તે સ્વયોગો અને અયોગો કેવળી; તે ઇને નામ કર્મના બંધ ન હોય. ઉપશાન્તમોહને ૩૦ નું એક ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ભાંગા ૭૨ હોય. સત્તાસ્થાનક ૪ હોય-૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮. ક્ષીણમોહે ૩૦ નું એક ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ભાંગા ૨૪ હોય. પણ તીર્થંકર નામ સદ્વિતને સર્વ સંસ્થાનાદિક પ્રશસ્ત જ હોય, તે માટે તેને ભાંગા ૧ હોય. સત્તાસ્થાનક ચાર હોય, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫. ત્યાં ૮૦ અને ૭૬ નું તીર્થંકરને અને ૭૯ તથા ૭૫ નું અતીર્થંકરને હોય.

૧-પ્રથમના ચાર બંધસ્થાને ૩૦ ના ઉદયે અનુક્રમે ૮૮, ૮૯, ૯૨ અને ૯૩ નાં સત્તાસ્થાનો દોષ અને એકના બંધે ૩૦ ના ઉદયે એ ચાર સત્તાસ્થાન હોય કુલ ૮ થાય

સચોગી કેવળીને ઉદય સ્થાનક ૮ હોય, ૧ તે આ પ્રમાણે—
૨૦, ૨૧, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧. ત્યાં સામાન્ય કેવળીને કેવળી
સમુદ્ધાતે કામણ કાયથોગે વર્તતાં ૨૦ નું ઉદયસ્થાનક હોય,
ત્યાં ભાંગા ૧ ત્યાં તીર્થકરને ૨૨ ના ઉદયને ભાંગા ૧; એમ પૂર્વે
ઉદયસ્થાનક વિવર્યાં છે તેમ જાણવાં આઠે ઉદયસ્થાનકે થઈને
૬૦ ભાંગા હોય. સત્તાસ્થાનક ૮૦, ૭૬, ૭૬, ૭૫. એ ચાર હોય.^૨

અચોગી કેવળીને બે ઉદયસ્થાનક ૯ અને ૮ નું હોય. તેના
ભાંગા ૨ હોય અને સત્તાસ્થાનક^૩ હોય તે આ પ્રમાણે ૮૦,
૭૬, ૭૬, ૭૫, ૮, ૮. એમ ૧૪ શુભસ્થાને બંધાયે 'સત્તાસ્થાનક',
તેના ભાંગા અને સંવેધ સ્થાનની સંખ્યા તથા તેના ભાંગાની
સંખ્યા કહી. ૫૮-૫૯.

મિથ્યાત્વે બંધ ભાંગા.

૨૩ ૨૫ ૨૬ ૨૮ ૨૯
ચતુ પળવી । નો , નવ । ચ બાળડઈ;
વત્તી ત્તર ય —સયાં મિચ સ્સ બંધવિહી ॥૬૦॥
૩૦ ૧૩૬૨૬

૧-ઉદયસ્થાને ભાંગા ૬૦ થાય. તે આ પ્રમાણે.—૨૦^૧, ૨૧^૧, ૨૬^૬,
૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧.

૨-૨૦ ના ઉદયે ૭૬, ૭૫. ૨૧ ના ઉદયે ૮૦, ૭૬. ૨૬ ના ઉદયે
૭૬, ૭૫. ૨૭ ના ઉદયે ૮૦, ૭૬, ૨૮ ના ઉદયે ૭૬, ૭૫. ૨૯ તથા
૩૦ ના ઉદયે પ્રત્યેક ૮૦, ૭૬, ૭૬, ૭૫. ૩૧ ના ઉદયે ૮૦, ૭૬. કુલ
સત્તાસ્થાન ૨૦ થાય.

૩-૯ ના ઉદયે ૮૦, ૭૬ અને ૮, ૮ ના ઉદયે ૭૬, ૭૫ અને ૮
કુલ ૬ સત્તાસ્થાન થાય

ભાંગા થાય. સત્તાસ્થાનક ૪ હોય, તે આ પ્રમાણે- ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮.

તથા અનિવૃત્તિખાદરે યશકીર્તિનું એક જ બંધસ્થાનક અને ૩૦ નું એક ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ક્ષપકને ભાંગા ૨૪ અને ઉપશમકને ભાંગા ૭૨ હોય. સત્તાસ્થાનક આઠ હોય, તે આ પ્રમાણે ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫. ત્યાં કુરિલાં ચાર ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮ નાં સત્તાસ્થાન ઉપશમત્રેણિએ હોય. અને ક્ષપકત્રેણિએ પણ જ્યાં લગે નામકર્મની ૧૩ પ્રકૃતિ ક્ષય ન થઈ હોય ત્યાં લગે હોય અને તેર પ્રકૃતિ ક્ષય કયે ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫, એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય. ધહાં બંધોદયનો ભેદ નથી તે માટે સંવેદ નથી.

તથા સૂક્ષ્મસંપરાયે પણ એમ જ એક બંધસ્થાનક, એક ઉદયસ્થાનક અને આઠ સત્તાસ્થાનક અનિવૃત્તિખાદરની પેરે જણાવાં. ત્યાં સત્તાસ્થાનક માંહે કુરિલાં ૪ ઉપશમકને હોય અને પછીનાં ચાર ક્ષપકને હોય, તથા છદ્મસ્થ જિન તે ઉપશાન્તમોહ તથા ક્ષીણમોહ અને કેવળી જિન તે સયોગી અને અયોગી કેવળી; તે ઇને નામ કર્મના બંધ ન હોય. ઉપશાન્તમોહને ૩૦ નું એક ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ભાંગા ૭૨ હોય. સત્તાસ્થાનક ૪ હોય-૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮. ક્ષીણમોહે ૩૦ નું એક ઉદયસ્થાનક હોય, ત્યાં ભાંગા ૨૪ હોય. પણ તીર્થંકર નામ સદિતને સર્વ સંસ્થાનાદિક પ્રશસ્ત જ હોય, તે માટે તેને ભાંગા ૧ હોય. સત્તાસ્થાનક ચાર હોય, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫. ત્યાં ૮૦ અને ૭૬ નું તીર્થંકરને અને ૭૯ તથા ૭૫ નું અતીર્થંકરને હોય.

૧-પ્રથમના ચાર બંધસ્થાને ૩૦ ના ઉદયે અનુક્રમે ૮૮, ૮૯, ૯૨ અને ૯૩ નાં સત્તાસ્થાનો હોય અને એકના બંધે ૩૦ ના ઉદયે એ ચાર સત્તાસ્થાન હોય કુલ ૮ થાય

અથોગી કેવળીને ઉદ્ય સ્થાનક ૮ હોય, ^૧તે આ પ્રમાણે-
૨૦, ૨૧, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧. ત્યાં સામાન્ય કેવળીને કેવળી
સમુદ્ધાતે કામીણ કાયયોગે વર્તતાં ૨૦ નું ઉદ્યસ્થાનક હોય,
ત્યાં ભાંગા ૧ ત્યાં તીર્થકરને ૨૧ ના ઉદ્યને ભાંગા ૧; એમ પૂર્વે
ઉદ્યસ્થાનક વિવર્યાં છે તેમ જણવાં આઠે ઉદ્યસ્થાનકે થઈને
૬૦ ભાંગા હોય. સત્તાસ્થાનક ૮૦, ૭૬, ૭૬, ૭૫. એ ચાર હોય.^૨

અથોગી કેવળીને બે ઉદ્યસ્થાનક ૯ અને ૮ નું હોય તેના
ભાંગા ૨ હોય અને સત્તાસ્થાનક^૩ હોય તે આ પ્રમાણે ૮૦,
૭૬, ૭૬, ૭૫, ૮, ૮; એમ ૧૪ ગુણસ્થાને બંધોદ્ય સત્તાસ્થાનક,
તેના ભાંગા અને સંવેધ સ્થાનની સંખ્યા તથા તેના ભાંગાની
સંખ્યા કહી. ૫૮-૫૮.

મિથ્યાત્વે બંધ ભાંગા.

^{૨૩} ^{૨૫} ^{૨૬} ^{૨૮} ^{૨૯}
અડ પળવી નો સ, નવ અત્તાલા ચ વાળડઈ;
વત્તી ત્તર છાય —સ^{૩૦} મિચ્છસ્સ વંધવિહો ^{૧૩૬૨૬} ॥૬૦॥

૧-ઉદ્યસ્થાને ભાંગા ૬૦ થાય તે આ પ્રમાણે—^૧૨૦, ^૧૨૧, ^૬૨૬,
^૧૨૭, ^{૧૨}૨૮, ^{૧૩}૨૯, ^{૨૫}૩૦, ^૧૩૧.

૨-૨૦ ના ઉદ્યે ૭૬, ૭૫. ૨૧ ના ઉદ્યે ૮૦, ૭૬. ૨૬ ના ઉદ્યે
૭૬, ૭૫. ૨૭ ના ઉદ્યે ૮૦, ૭૬, ૨૮ ના ઉદ્યે ૭૬, ૭૫ ૨૯ તથા
૩૦ ના ઉદ્યે પ્રત્યેકે ૮૦, ૭૬, ૭૬, ૭૫. ૩૧ ના ઉદ્યે ૮૦, ૭૬. કુલ
સત્તાસ્થાન ૨૦ થાય.

૩-૯ ના ઉદ્યે ૮૦, ૭૬ અને ૮, ૮ ના ઉદ્યે ૭૬, ૭૫ અને ૮.
કુલ ૬ સત્તાસ્થાન થાય

ચડ=ચાર ભાંગા
પંચવીસા=૫૨ચીશ.

સોલસ=સોળ.

નવ=નવ.

ચત્તાલાસયાય વાળડઈ=૯૨૪૦

વત્તોસુત્તર છાયાલસયા=
૪૬૩૨.

મિચ્છસ્સ=મિથ્યાત્વ ગુણ
સ્થાનના.

વંચવિદ્ધી=બંધના ભાંગા

અર્થ—મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાને ૨૩-૨૫-૨૬-૨૮-૨૯ અને
૩૦ ના બંધસ્થાનકને વિષે અનુક્રમે ચાર, ૫૨ચીશ, સોળ, નવ,
બાણીશે ચાળીશ અને છતાળીશસો બત્રીશ બંધના ભાંગા
હોય ॥ ૬૦ ॥

વિવેચન—હવે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણના જે ત્રેવીશ આદિ ક્રમે
બંધસ્થાનક છે તેને વિષે કેટલા કેટલા બંધના ભાંગા ઉપજે તે
પ્રરૂપવાને આ ભાષ્યની ગાથાને ભાવાર્થ કહ્યું છે.—

ત્રેવીશને બંધસ્થાનકે ૪ ભાંગા હોય. ૫૨ચીશને બંધસ્થા-
નકે ૨૫ ભાંગા ઉપજે. છવીશને બંધસ્થાનકે ૧૬ ભાંગા ઉપજે,
અઠ્ઠાવીશને બંધસ્થાનકે ૯ ભાંગા ઉપજે, એકાદશત્રીશને બંધ-
સ્થાનકે બાણીશે ચાલીશ (૯૨૪૦) ભાંગા ઉપજે, ત્રીશને બંધ-
સ્થાનકે છતાલીશશે અને બત્રીશ (૪૬૩૨) ભાંગા હોય, એમ
મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે છ બંધસ્થાનકે થઈને તેર હજાર નવશે
છવીશ (૧૩૯૨૬) ભાંગા હોય, એની ભાવના પૂર્વે કહી છે તે
પ્રમાણે બાણી ॥ ૬૦ ॥

સાસ્વાદને બંધભાંગા.

૨૮ ૨૬ ૩૦
અટ્ટ સયા ચડસટ્ટી, વત્તોસસયાઈ સાસણે મેઆ;
અટ્ટાવીસાઈસું, સવ્વાણઽટ્ટહિંગલુન્નડઈ ॥૬૧॥

અઠ=આઠ.

સયાચડસદ્દી=ચોસઠશે.

ચત્તીસસયાદ્=બત્રીશશે.

સાસળે=સાસ્વાદન ગુણસ્થાને

સેઝા=બંધના ભેદો-ભાંગા

અઠ્ઠાવીસાદસુ=અઠ્ઠાવીશ વગેરે

(ત્રણ બંધસ્થાનક) ને

વિષે,

સન્નાળ=સર્વની સંખ્યા.

અઠ્ઠિગણગણઈ=૮૬૦૮.

અર્થ:—સાસ્વાદન ગુણસ્થાને ૨૮-૨૯ અને ૩૦ ના બંધકને વિષે અનુક્રમે 'આઠ, ચોસઠશે' અને 'બત્રીશશે' બંધના ભાંગા હોય. અઠ્ઠાવીશ આદિ (ત્રણ) બંધસ્થાનકને વિષે સર્વ ભાંગાની સંખ્યા છનુશે ને આઠ થાય. ॥ ૬૧ ॥

વિવેચન.—હવે સાસ્વાદન ગુણઠાણના જે ૨૮ આદિ કઈને ત્રણ બંધસ્થાનક છે, તેને વિષે ફેરફાર ફેરફાર ભાંગા ઉપજે ? તે પ્રકરણને લાખ્યની ગાથાને લાવાર્થ કહે છે—અઠ્ઠાવીશને બંધસ્થાનકે ૮ ભાંગા ઉપજે. ઓગણત્રીશને બંધસ્થાનકે ચોસઠશે (૬૪૦૦) ભાંગા હોય. ત્રીશને બંધસ્થાનકે બત્રીશશે (' ૩૨૦૦) ભાંગા હોય. એ પ્રકારે સાસ્વાદન ગુણઠાણે અઠ્ઠાવીશાદિક ત્રણ બંધસ્થાનકે થઈને સર્વ મળીને છનુશે અને આઠ (૮૬૦૮) ભાંગા થાય. લાવના પૂર્વે કહી છે અને મિશ્રાદિક ગુણઠાણે તે બંધસ્થાનકના ભાંગા થોડા છે, તેથી તે પૂર્વે કહ્યા છે તેમ જાણવા. ॥ ૬૧ ॥

મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાને નામ્નો બાધોદયસત્તા-
સંવેધ્યત્રકમ્ ૧.

અંક	ભાગા.	ઉદય.	ઉદય સંખ્યા	લ. ગ.	સત્તાસ્થાનાનિ
૨૩	૪	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	૩૨ ૧૧ ૨૩ ૬૦૦ ૨૨ ૧૧૮૨ ૧૭૬૪ ૨૯૦૬ ૧૧૬૪	૭૭૦૪	૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦
૨૪	૨૫	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	૪૦ ૧૧ ૩૧ ૬૮૦ ૩૦ ૧૧૯૮ ૧૭૮૦ ૨૯૧૪ ૧૧૬૪	૭૭૬૮	૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦
૨૬	૧૬	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	૪૦ ૧૧ ૩૧ ૬૦૦ ૩૦ ૧૧૯૮ ૧૭૮૦ ૨૯૧૪ ૧૧૬૪	૭૭૬૮	૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦૧૭૮ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦ ૯૨૧૮૮૮૮૬૧૮૦

x ૨૮	૬	૨૫ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	૧૬ ૧૬ ૨૪ ૨૪ ૨૩૧૨૪ ૧૧૫૨	૩૫૪૪	૬૨૧૮૮ ૬૨૧૮૮ ૬૨૧૮૮ ૬૨૧૮૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૬ ૬૨૧૮૮૧૮૬
૨૯	૬૨૪૦	૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	૪૧ ૧૧ ૩૨ ૧૦૦ ૩૧ ૧૧૯૯ ૧૭૮૧ ૨૯૧૪ ૧૧૬૪	૭૭૭૩	૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦
૩૦	૪૬૩૨	૨૧ ૨૨ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧	૮૧ ૧૧ ૩૨ ૧૦૦ ૩૧ ૧૧૯૯ ૧૭૮૧ ૨૯૧૪ ૧૧૬૪	૭૭૭૩	૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦૭૮ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦ ૬૨૧૮૮૧૮૮૧૮૦
૬ ૧૩૯૨૬	૫૧	૪૭૩૩૦			૨૦૦

x ૨૮ ના બધે ૬ ઉદ્યસ્થાન લીધા છે તેમાં વૈદ્ય તિયંચ અને વૈદ્ય મનુષ્યને કબજામાં આપે છે વૈદ્ય તિયંચ મનુષ્ય ૨૮ બાધી છે તેથી તેના પહેલા પાંચ (૩૧ વિના) ઉદ્યસ્થાન ભાગા ૮૮ સમજવા.

+ ગ્રામ પશુ મિથ્યાત્વી મનુષ્ય કે તિયંચ અપર્ણભાવગ્રામાં દેવ કે નરક પ્રાપ્તિગ્ય બધ કરે નહિ

સાસ્વાદને નામ્નો અધોદયસત્તાસંવેધ્યંત્રમ્ ૨.

	ભાગા	દિવ્ય	ભાગ સંખ્યા	સત્તાસ્થાનાનિ
૨૮	૮	૩૦	૨૩૦૪	૩૪૫૬
		૩૧	૧૧૫૨	૮૮
૨૯	૬૪૦૦	૨૧	૩૨	૮૮
		૨૪	૨	૮૮
		૨૫	૮	૮૮
		૨૬	૫૮૨	૮૮
		૨૯	૯	૪૦૬૭
		૩૦	૨૩૧૨	૮૨૧૮૮
		૩૧	૧૧૫૨	૮૮
૩૦	૩૨૦૦	૨૧	૩૨	૮૮
		૨૪	૨	૮૮
		૨૫	૮	૮૮
		૨૬	૫૮૨	૮૮
		૨૯	૯	૪૦૬૭
		૩૦	૨૩૧૨	૮૨૧૮૮
		૩૧	૧૧૫૨	૮૮
૩	૯૬૦૮	૧૬		૧૧૬૫૦
				૧૯

મિત્રે નામ્નો અધોદયસત્તાસંવેધ. ૩

અંધ	ભાગા	દિવ્ય ભાગ સંખ્યા	સત્તાસ્થાનાનિ
૨૮	૮	૩૦	૨૩૦૪
		૩૧	૧૧૫૨
૨૯	૮	૨૯	૯
૨	૧૬	૩	૩૪૬૫

અવિરતે નામનો બંધોદયસસત્તાસંવેધ, ૪

બંધ	ભાગા.	ઉદય	બગ સખ્યા	સત્તાથાનાનિ.
૨૮	૮	૨૧	૧૬	૬૨૧૮૮
		૨૫	૧૬	૬૨૧૮૮
		૨૬	૫૭૬	૬૨૧૮૮
		૨૭	૧૬	૬૨૧૮૮
		૨૮	૧૧૭૬	૬૨૧૮૮
		૨૯	૧૭૫૨	૬૨૧૮૮
		૩૦	૨૮૮૮	૬૨૧૮૮
		૩૧	૧૧૫૨	૬૨૧૮૮
૨૯	૧૧	૨૧	૧૭	૬૩૬૨૧૮૮૮૮૮
		૨૫	૧૭	૬૩૬૨૧૮૮૮૮૮
		૨૬	૨૮૮	૬૩૮૮
		૨૭	૧૭	૬૩૬૨૧૮૮૮૮૮
		૨૮	૬૦૧	૬૩૬૨૧૮૮૮૮૮
		૨૯	૬૦૧	૬૩૬૨૧૮૮૮૮૮
		૩૦	૧૧૬૦	૬૩૬૨૧૮૮૮૮૮
૩૦	૮	૨૧	૯	૬૩૮૮
		૨૫	૯	૬૩૮૮
		૨૭	૯	૬૩૮૮
		૨૮	૧૭	૬૩૮૮
		૨૯	૧૭	૬૩૮૮
		૩૦	૮	૬૩૮૮
૩	૩૨	૨૧	૧૦૩૬૨	૫૪

દેશવિરતે બંધોદયસત્તાસંવેધ. ૫

બંધ	ભાગ	ઉદય	ભગ સખ્યા	સત્તાસ્થાનાનિ
૨૮	૮	૨૫	૨	૯૨૧૮૮
		૨૭	૨	૯૨૧૮૮
		૨૮	૩	૯૨૧૮૮
		૨૯	૩	૯૨૧૮૮
		૩૦	૨૮૯	૯૨૧૮૮
		૩૧	૧૪૪	૯૨૧૮૮
			૪૪૩	
૨૯	૮	૨૫	૧	૯૩૧૮૯
		૨૭	૧	૯૩૧૮૯
		૨૮	૧	૯૩૧૮૯
		૨૯	૧	૯૩૧૮૯
		૩૦	૧૪૪	૯૩૧૮૯
			૧૪૮	
૨	૧૧	૧૧		૫૯૧
				૨૨

પ્રમત્તસંયતે બંધોદયસત્તાસંવેધ ૬

બંધ	ભાગ	ઉદય	ભગ સખ્યા	સત્તાસ્થાનાનિ
૨૮	૮	૨૫	૨	૯૨૧૮૮
		૨૭	૨	૯૨૧૮૮
		૨૮	૪	૯૨૧૮૮
		૨૯	૪	૯૨૧૮૮
		૩૦	૧૪૬	૯૨૧૮૮
			૧૫૮	
૨૯	૮	૨૫	૨	૯૩૧૮૯
		૨૭	૨	૯૩૧૮૯
		૨૮	૪	૯૩૧૮૯
		૨૯	૪	૯૩૧૮૯
		૩૦	૧૪૬	૯૩૧૮૯
			૧૫૮	
૨	૧૧	૧૦		૩૧૬
				૨૦

અપ્રમત્તે બંધોદયસત્તાસંવેધ. ૭

બંધ	ભાગા.	ઉદય.	ભંગ સખ્યા	સત્તાસ્થાનાનિ.
૨૮	૧	૨૬ ૩૦	૪૨ ૪૧૪૬	૮૮ ૮૮
૨૯	૧	૨૬ ૩૦	૪૨ ૪૧૪૬	૮૯ ૮૯
૩૦	૧	૨૬ ૩૦	૨ ૧૪૬	૯૨ ૯૨
૩૧	૧	૨૬ ૩૦	૨ ૧૪૬	૯૩ ૯૩
૪	૪	૮	૫૬૨	૮

અપૂર્વકરણે બંધોદયસત્તાસંવેધ. ૮

બંધ.	ભાગા.	ઉદય.	ભંગ સખ્યા.	સત્તાસ્થાનાનિ
૨૮	૧	૩૦	૭૨	૮૮
૨૯	૧	૩૦	૭૨	૮૯
૩૦	૧	૩૦	૭૨	૯૨
૩૧	૧	૩૦	૭૨	૯૩
૧	૧	૩૦	૭૨	૯૩૯૨૧૮૯૧૮૮
૫	૫	૫	૩૬૦	૮

૯૧૧૦૧૧૧૨ શુશ્રુસ્થાનેષુ સંવેધો નાસ્તિ એકેકબંધ-
ધોદયસ્થાનત્વાત્.

૪૨૮ તથા ૨૯ ના બંધે ૨૬ અને ૩૦ ના ઉદયે અનુક્રમે ૧ અને ૧૪૫ ભાગા સંભવે બન્ને ઉદયમાં આદાનક્રતા ઉદયવાળા ભાગા ન હોય. જેનો ઉદય તેનો બંધ આ (અપ્રમત્ત) ગ્રુપકાણે હોય જ, એમ આમાં દેવ સમજાય છે.

સયોગિનઃ ઉદયસત્તાસ વેધયંત્રં ૧૩

અધે	ભાગા.	ઉદય	ભાગા.	સત્તાસ્થાનાનિ
		૨૦	૧	૭૬૧૭૫
		૨૧	૧	૮૦૧૭૬
	૦	૨૬	૬	૭૬૧૭૫
		૨૭	૧	૮૦૧૭૬
		૨૮	૧૨	૮૦૧૭૬૧૭૫
		૨૯	૧૩	૮૦૧૭૬૧૭૫
		૩૦	૨૫	૮૦૧૭૬
		૩૧	૧	
૦	૦	૮	૬૦	૨૦

અયોગિનઃ ઉદયસત્તાસ વેધયંત્ર . ૧૪

અધે	ભાગા.	ઉદય	ભાગા.	સત્તાસ્થાનાનિ.
		૬	૧	૮૦૧૭૬૧૬
૦	૦	૮	૧	૭૬૧૭૫૮
		૨	૨	૬

❀ ૧૪ શુભસ્થાનેપુ બધોદયસત્તાસંવેધે સ્થાનૈક્યં

ભંગૈક્યં ચ જ્ઞેયં ॥ ૧૫

શુભ	બંધ સ્થા	બધ ભંગા.	ઉદય સ્થા	ઉ.ય ભંગા	સત્તાસ્થાન સંવેધ
૧૪	૮	૧૩૯૪૫	૧૨	૭૭૯૧	૧૨
૧	૬	૧૩૯૨૬	૫૧	૪૨૩૩૦	૨૨૦
૨	૩	૯૬૦૮	૧૬	૧૧૬૫૦	૧૯
૩	૨	૧૬	૩	૩૪૬૫	૬
૪	૩	૩૨	૨૪	૦૩૬૨	૫૪
૫	૨	૧૬	૧૧	૫૯૧	૨૨
૬	૨	૧૬	૧૦	૩૧૬	૨૦
૭	૪	૪	૮	૫૯૨	૮
૮	૫	૫	૫	૩૬૦	૮
૯	૧	૧	૧	૭૨	૮
૧૦	૧	૧	૧	૭૨	૮
૧૧	૧	૦	૧	૭૨	૪
૧૨	૦	૦	૧	૨૪	૪
૧૩	૦	૦	૮	૬૦	૨૦
૧૪	૦	૦	૨	૨	૬
	૨૯	૨૩૧૨૫	૧૪૧	૬૯૬૬૮	૪૦૭

નામનઃ ૧૦ ગુણસ્થાનેષુ બધસ્થાનાનાં ભંભાઃ ઐક્યે
૨૯ સ્થાનાનિ, ભ માથ્ચ ૨૩૬૨૫

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૨૩ ૪	૨૧ ૮૨૮	૮૨૮ ૮૨૮	૮૨૮ ૮૨૮	૮૨૮ ૮૨૮	૮૨૮ ૮૨૮	૮૨૮ ૧૨૮	૧૨૮ ૧	૧ ૧	૧ ૧
૨૫ ૨૫	૨૬ ૬૨૦૦	૨૬ ૮૨૬ ૧૬ ૨૬	૮૨૬ ૮૨૬	૮૨૬ ૮૨૬	૮૨૬ ૮૨૬	૧૨૬ ૧	૧		
૨૬ ૧૬	૩૦ ૩૨૦૦	૩૦ ૮				૩૦ ૧૩૦	૧		
૨૮ ૬						૩૧ ૧૩૧	૧		
૨૯ ૮૨૪૦						૧	૧		
૩૦ ૪૬૩૨									
૬ ૧૩૬૨	૩ ૬૬૦૮	૨ ૧૬	૩ ૨	૨ ૧૬	૨ ૧૬	૪ ૪	૫ ૫	૧ ૧	૧ ૧

નામન ૧૪ ગ્રંથસ્થાનેષુ ઉક્ત્ય સ્થાનાનાં ભંખાઃ ઔક્યે । ઉદ્યસ્થાન પપ, ભંખા ૨૪૧૧૯

ગુણસ્થાને નામકર્મના સંવેધભાંગા.

૩૩૧

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૧	૫૧૨૧	૩૨૨૬	૯૨૧	૨૫૨૫	૨૫	૨૯	૩૦	૭૨	૩૦	૭૨	૩૦	૨૪૨૦	૧
૨૪	૧૧૨૪	૨૩૦૨	૨૫	૨૫૨૭	૨	૨૭	૩૦	૧૪૬	૩૦	૭૨	૩૦	૨૪૨૦	૧
૨૫	૩૨૨૫	૮૩૧	૧૧૨૬	૫૭૬	૩	૨૮	૨૮	૪	૨૮	૨૮	૨૪	૨૪	૧
૨૬	૬૦૦૨૬	૫૮૨	૨૭	૨૫૨૯	૩	૨૯	૨૯	૪	૨૯	૨૯	૨૭	૨૭	૧
૨૭	૩૧૨૯	૯	૨૮	૧૧૬૩	૨૮	૩૦	૧૪૬	૩૦	૭૨	૩૦	૭૨	૩૦	૧
૨૮	૧૧૬૮	૩૦	૨૩૧૨	૨૮	૧૭૬	૩૦	૧૪૬	૩૦	૭૨	૩૦	૭૨	૩૦	૧
૨૯	૧૭૮૧	૩૧	૧૧૫૦	૩૦	૨૮૬	૩૦	૧૪૬	૩૦	૭૨	૩૦	૭૨	૩૦	૧
૩૦	૨૬૧૪	૩૧	૧૧૫૨	૩૦	૨૮૬	૩૦	૧૪૬	૩૦	૭૨	૩૦	૭૨	૩૦	૧
૩૧	૧૧૬૪	૩૧	૧૧૫૨	૩૦	૨૮૬	૩૦	૧૪૬	૩૦	૭૨	૩૦	૭૨	૩૦	૧
૩૨	૭૭૭૩	૭૪૦૯	૩૩૪૬	૮૭૬૧	૫	૧૫૮	૨૧૪૮	૧૭૨	૧૭૨	૧૭૨	૧૨૪	૮૬૦	૨

મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાને ઉદયભાંગા.

૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮

ઇગચત્તિગાર વત્તી , ય ઇગતોસિ રનવનડઈ;

૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨૩૩

તરિગસિ ગુતી ચડદ; ઇગારચડ ટિ મિ ચ્છુદયા ॥૬૨॥

ઇગચત્ત=એકતાલીશ.

ઇગાર=અચાર

વત્તીસ=અત્રીશ.

હસય=છશે

ઇગતીસ=એકત્રીશ

ઇગારનવનડઈ=૧૧૯૯

સતરિગસિ=સત્તરશે' એકાશી

ગિસચડદ=૨૯૧૪

ઇગારચડસટ્ટિ=૧૧૬૪

મિચ્છુદયા=[મિથ્યાત્વ ગુણસ્થા-
નના ઉદયના ભાંગા

અર્થ--મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાને ૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦ અને ૩૧ ના ઉદયસ્થાનોને વિષે અનુક્રમે ૪૧, ૧૧, ૩૨, ૬૦૦, ૩૧, ૧૧૯૯, ૧૭૮૧, ૨૯૧૪, અને ૧૧૬૪ ઉદયના ભાંગા હોય. ॥ ૬૨ ॥

. વિષેચન—હવે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણાનાં એકવીશ આદિ દષ્ટને નવ ઉદયસ્થાનકને વિષે ભાંગા પ્રકૃપવાની ગાથાનો ભાવ કહ્યો છે એકવીશને ઉદયસ્થાનકે ૪૧ ભાંગા ઉપજે, ચોવીશને ઉદયસ્થાનકે ૧૧ ભાંગા હોય, પચ્ચીશને ઉદયસ્થાનકે ૩૨ ભાંગા હોય, છવીશને ઉદય સ્થાનકે (૬૦૦) છશે' ભાંગા હોય, સત્તાવીશને ઉદય સ્થાનકે ૩૧ ભાંગા હોય, અઠ્ઠાવીશને ઉદયસ્થાનકે અચારશે' નવાણું (૧૧૯૯) ભાંગા ઉપજે, આગણત્રીશને ઉદયસ્થાનકે સત્તરશે અને એકાશી (૧૭૮૧) ભાંગા હોય, ત્રીશને ઉદયસ્થાનકે આગણત્રીશશે' અને ચઉઠ (૨૯૧૪) ભાંગા ઉપજે અને એકત્રીશને ઉદયસ્થાનકે અચારશે' ચોસઠ (૧૧૬૪) ભાંગા થાય. એ પ્રકારે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે એ નવ ઉદયસ્થાનકે થયેને સર્વ મળીને સત્ત્યોત્તરશે' તહેાંતેર (૭૭૭૩) ભાંગા હોય. ॥ ૬૨ ॥

નામકર્મનાં બંધસ્થાન ને તેના ભાંગા.

૧૪ ગુણસ્થાનેયુ		નામકર્મભૂ- બંધસ્થાનાનિ ૮		તદ્ભાંગાઃ
				૧૩૬૪૫
૧	મિથ્યાત્વે	૬	૨૩૨૫૨૬૧૨૮૧૨૬૩૦	૧૩૬૨૬
૨	સાસ્વાં	૩	૨૮૧૨૬૩૦	૯૬૦૮
૩	મિત્રે	૦	૨૮૧૨૬	૧૬
૪	અવિરં	૩	૨૮૧૨૬૩૦	૩૨
૫	દેશવિં	૨	૨૮૧૨૬	૧૬
૬	પ્રમત્તે	૨	૨૮૧૨૬	૧૬
૭	અપ્રમં	૪	૨૮૧૨૬૩૦૩૧	૪
૮	અપૂર્વં	૫	૨૮૧૨૬૩૦૩૧૧	૫
૯	અનિવૃં	૧	૧	૧
૧૦	મુદ્ધમં	૧	૧	૧
૧૧	ઉપં	૦		
૧૨	ક્ષીણમોહે	૦		
૧૩	સયોમિ	૦		
૧૪	અયોગિ	૦		
		૨૬		૨૩૬૨૫

નામકર્મના ઉદ્યસ્થાન તેના ભાગ ને સત્તાસ્થાન.

નામકર્મશ્રુ : ઉદ્યસ્થાનાનિ ૧૨	તફલા ગા ૭૭૯૧	નામકર્મશ્રુ : સત્તા સ્થાનાનિ ૧૨
૯૨૧૧૨૪૨૫૨૬૨૭૨૮૨૯૩૦૩૧	૭૭૭૩	૬ ૯૨૧૮૯૧૮૯૧૮૬ ૧૮૦૭૮
૭૨૧૧૨૪૨૫૨૬૨૯૩૦૩૧	૪૦૬૭	૨ ૯૨૧૮૮
૩૨૯૩૦૩૧	૩૪૬૫	૨ ૯૨૧૮૮
૮૦૧૧૨૫૨૬૨૭૨૮૨૯૩૦૩૧	૭૬૬૧	૪ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮
૬૨૫૨૭૨૮૨૯૩૦૩૧	૪૪૩	૪ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮
૫૨૫ ૨૭૨૮૨૯૩૦	૧૫૮	૪ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮
૨૨૯૩૦	૧૪૮	૪ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮
૧૩૦	૭૨	૪ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮
૧૩૦	૮૨	૮ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮ ૮૦૭૯૧૬૧૭૫
૧૩૦	૭૨	૮ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮ ૮૦૭૯૧૭૬૧૭૫
૧૩૦	૭૨	૪ ૯૩૧૯૨૧૮૯૧૮૮
૧૩૦	૨૪	૪ ૮૦૭૯૧૭૬૧૭૫
૮૨૦૧૨૧૧૬૨૭ ૨૮૨૯૩૦૩૧	૬૦	૪ ૮૦૭૯૧૭૬૧૭૫
૭૯૧૮	૨	૬ ૮૦૭૯૧૭૬૧૭૫ ૯૧૮
૫૫	૨૪૧૧૯	૬૪

સાસ્વાદને ઉદય ભાંગા.

૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૯
વત્તો દુન્નિ દુય, બા ગીઝ યાયપં નવ ઉદયા;

૩૦ ૩૧ ૪૦૯૭
બારહિ । તેવીસા, બાવન્નિવ । ર । ય ॥૬૩॥

વત્તીસ=અત્રીશ

દુન્નિ=બે

અઠ્ઠ=આઠ

વાસીદસયાયપંચ=પાંચશે'આશી

નવ=નવ

ઉદયા=ઉદયના ભાંગા

બારહિયા તેવીસા=૨૩૧૨

વાવન્નિકારસસયાય=૧૧૫૨

અર્થ—સાસ્વાદન ગુણસ્થાને ૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬ અને ૨૯—
૩૦-૩૧ ના ઉદયસ્થાનોને વિષે અનુક્રમે અત્રીશ, બે, આઠ, પાંચશે
આશી, નવ, ત્રેવીશશે' બાર અને અઘ્યારશે' બાવન ઉદયના
ભાંગા હોય. ॥ ૬૩ ॥

વિવેચન—હવે સાસ્વાદન ગુણહાણનાં એકવીશ આદિ દર્શને
સાત ઉદયસ્થાનકને વિષે ભાંગા પ્રરૂપવાની ભાષ્યની ગાથાને
ભાવ કહે છે.—

એકવીશને ઉદયસ્થાનકે ૩૨ ભાંગા હોય—૮ મનુષ્યના, ૬
વિકલેદ્રિયના, ૮ દેવતાના, ૮ તિર્થંચના અને ૨ એકેદ્રિયના,
ચોવીશને ઉદયસ્થાનકે ૨ ભાંગા એકેદ્રિયના હોય. પચ્ચીશને
ઉદયસ્થાનકે આઠ ભાંગા દેવતાના હોય છવીશને ઉદયસ્થાનકે
પાંચશે' અને આશી (૫૮૨) ભાંગા હોય—૨૮૮ મનુષ્યના, ૨૮૮
તિર્થંચના અને ૬ વિકલેદ્રિયના ઓગણત્રીશને ઉદયસ્થાનકે નવ
ભાંગા હોય, ૮ દેવતાના અને ૧ નારકીનો. ત્રીશને ઉદયસ્થાનકે
ત્રેવીશશે' અને બાર (૨૩૧૨) ભાંગા ઉપજે—૧૧૫૨ મનુષ્યના,
૧૧૫૨ તિર્થંચના અને ૮ દેવતાના. એકત્રીશને ઉદયસ્થાનકે
અઘ્યારશે' બાવન (૧૧૫૨) ભાંગા તિર્થંચના હોય. સર્વ મળીને
સાસ્વાદન ગુણહાણે સાતે ઉદયસ્થાનકે થકને ચાર હજાર મતાણ'
(૪૦૯૭) ઉદય ભાંગા હોય. ભાવના પૂર્વત્ મણુવી. મિત્રાદિઠ
ગુણહાણે ઉદયભાંગા પોતાની મેળે જ વિચારીને કહેવા ॥ ૬૩ ॥

ગતિ માર્ગણાયે નામકર્મનાં બંધાદયસત્તાસ્થાન.

૧ ૨ ૩ ૪ ૧ ૨ ૩ ૪
 દો છકટ્ટ ચ કં, પળ નવ ઇ ઈ ગં ઉદયા;
 નેરહઆહસુ ત્તા, તિ પંચ ફકાર ચઝવકં ॥૬૪॥

દોછકટ્ટ ચઝવકં=બે, છ, આઠ
 અને ચાર બંધસ્થાન
 પળ નવ ફકારછકગં=પાંચ, નવ,
 અગ્યાર અને છ
 ઉદયા=ઉદયસ્થાને।
 નેરહઆહસુ=નારકી આદિ

(નારકી, તિર્થંચ, મનુષ્ય
 અને દેવતા) ને વિષે.
 સત્તા=સત્તાસ્થાને।
 તિ પંચ ફકારસ ચઝવકં=ત્રણ
 પાંચ અગ્યાર અને ચાર.

અર્થ — નારકી આદિ (નારક, તિર્થંચ, મનુષ્ય અને દેવતા)
 ને વિષે અનુક્રમે બે, છ, આઠ અને ચાર બંધસ્થાન, પાંચ, નવ,
 અગ્યાર અને છ ઉદયસ્થાન અને ત્રણ, પાંચ, અગ્યાર અને ચાર
 સત્તાસ્થાન જાણવાં. ॥ ૬૪ ॥

વિવેચન—હવે ગત્યાદિક ફર માર્ગણાદ્વારે નામકર્મનાં
 બંધાદયસત્તા સ્થાનક કહે છે; ત્યાં પ્રથમ નરકાદિ ચાર ગતિને
 વિષે અનુક્રમે બંધાદયસત્તાનાં સ્થાનક કહે છે—

નારકીને બે બંધસ્થાનક હોય ૨૯-૩૦ તિર્થંચને છ બંધ-
 સ્થાનક હોય-૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦ મનુષ્યને ૮ બંધસ્થાનક
 હોય તે આ પ્રમાણે-૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૧. દેવતાને
 ૨૫ ૨૬, ૨૯, ૩૦ એ ચાર બંધસ્થાન હોય. નારકીને ઉદયસ્થાનક
 પાંચ હોય-૨૧, ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯. તિર્થંચને ઉદયસ્થાન નવ હોય
 ૨૧, ૨૮, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧. મનુષ્યને ઉદયસ્થાન
 અગ્યાર હોય-૨૦, ૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૯, ૮.
 દેવતાને છ ઉદયસ્થાન હોય-૨૧, ૨૫, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦. નારકીને
 ત્રણ સત્તાસ્થાનક હોય-૮૨, ૮૯, ૮૮ તિર્થંચને સત્તાસ્થાનક

પાંચ હોય-૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮ મનુષ્યને સત્તાસ્થાન અગ્યાર હોય તે આ પ્રમાણે—૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૯, ૭૬, ૭૫, ૯, ૮. દેવતાને ચાર સત્તાસ્થાનક હોય-૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮. * ॥૬૪॥

* ચાર ગતિને વિષે નામકર્મના સંવેધ—

તિય'ચગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૬ બાધતાં નારકીને પોતાનાં પાંચે ઉદયસ્થાને ૯૨ અને ૮૮ ની સત્તા હોય. મનુષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય બાધતાં ૮૬ નું વધારે હોય. કુલ ૧૫ થાય તિય'ચ પ્રાયોગ્ય ૩૦ બાધતાં ૯૨ અને ૮૮ નાં હોય. મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ બાધતાં પાંચે ઉદયે ૮૬ નું એકજ હોય. કુલ ૧૫ થાય. સર્વ મળી ૩૦ સત્તાસ્થાનક થાય.

૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૯ અને ૩૦ એ પાંચ બધસ્થાને તિય'ચને પોતાના નવ ઉદય પૈકી પ્રથમના ચાર ઉદયે ૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦ અને ૭૮ એમ પાંચ પાંચ અને પછીના પાંચ ઉદયે ૭૮ વિના ચાર ચાર સત્તાસ્થાન હોય. પ્રત્યેક બધે ૪૦, ૪૦ હોય. કુલ ૨૦૦ થાય અહીં એટલું વિશેષ છે કે મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૨૯ના બધે ૭૮ ની સત્તા હોય જ નહિ ૨૮ ના બધે ૨૪ વિના આઠ ઉદય હોય ૨૪ નો ઉદય એકેન્દ્રિયને જ હોય અને તે દેવ કે નરક ગતિમાં ન જાય તેથી ૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯ અને ૩૦ ના ઉદયો ક્ષાયિક સમ્યગ્દષ્ટિને અથવા પૂર્વે આયુષ્ય બાધેલા અને મોહનીયની ૨૨ પ્રકૃતિની સત્તાવાળા વેદક સમ્યગ્દષ્ટિને હોય. એ દરેક ઉદયે ૯૨ અને ૮૮ એ જે જે સત્તાસ્થાન હોય. ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદયો વૈક્રિય તિય'ચને હોય. ત્યાં પશુ એ જ જે સત્તાસ્થાન હોય. ૩૦ અને ૩૧ના ઉદયો સર્વ પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તા સમ્યગ્દષ્ટિ તથા મિથ્યાદષ્ટિને હોય ત્યાં પ્રત્યેકે ૯૨, ૮૮ અને ૮૬ એ ત્રણ ત્રણ સત્તાસ્થાન હોય, પશુ અહીં ૮૬નું તો મિથ્યાદષ્ટિને જ હોય, સમ્યગ્દષ્ટિ તો અવશ્ય દેવદિકાદિ બાધે તેથી તેને તે ન હોય કુલ ૧૮ સત્તાસ્થાન ૨૮ ના બધે થાય સર્વ મળી ૨૧૮ થાય

૨૩, ૨૫, ૨૬, ૨૯ અને ૩૦ એ પાંચ બધસ્થાને મનુષ્યને ૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯ અને ૩૦ એ આઠ ઉદય હોય અહીં ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદયો વૈક્રિય મનુષ્યને હોય. એ જે ઉદયે ૯૨ અને ૮૮ એ જે

અને પાંચ ઉદ્યે ૯૨, ૮૮, ૮૬ અને ૮૦ એ ચાર સત્તાસ્થાનક હોય, સર્વ મળી દરેક બંધે ૨૪, ૨૪ સત્તાસ્થાન હોય ૨૮ ના બંધે એજ સાત ઉદ્ય હોય. ત્યાં ૨૧ અને ૨૬ ના ઉદ્યો કરણ અપર્યાપ્ત અવિરતિ સમ્ય ગૃહિતે હોય. ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદ્યો વૈક્રિય તથા આહારક સંયતને હોય, ૨૮ અને ૨૯ ના ઉદ્યો વૈક્રિય તથા આહારક સંયત અને અવિરતિ સમ્ય-ગૃહિતે હોય અને ૩૦ નો ઉદ્ય સમ્યગૃહિત તથા મિથ્યાદ્રષ્ટિને હોય ૩૦ વિના પ્રત્યેક ઉદ્યસ્થાને ૯૨ અને ૮૮ એ બે સત્તાસ્થાન હોય આહારકને ૯૨ ની જ સત્તા હોય ૩૦ ના ઉદ્યે ૯૨, ૮૯, ૮૮ અને ૮૬ એ ચાર સત્તાસ્થાન હોય ૮૯ નું નરકગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૮ બાધતા મિથ્યાદ્રષ્ટિને હોય સર્વ સમ્યાએ ૨૮ ના બંધે ૧૬ સત્તાસ્થાન થાય. ૨૯ બાધતા વિશેષ છે તે કહે છે દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ બાધતા પૂર્વોક્ત સાતે ઉદ્યે ૯૩ અને ૮૯ એ બે સત્તાસ્થાન હોય પણ અહીં ૩૦ નો ઉદ્ય સમ્યગૃ-હિતે જ હોય આહારકને ૯૩ નું જ હોય. સર્વ યજ્ઞને ૧૪ સત્તાસ્થાન થાય આહારકદ્વિ સહિત ૩૦ બાધતા ૨૯ અને ૩૦ એ બે ઉદ્યસ્થાન હોય ૨૯ નું આહારક શરીર કરી વચલાકાલે અપ્રમત્ત થાય તેને હોય. બન્ને ઉદ્યે ૯૨ ની સત્તા હોય ૩૧ ના બંધે એક ઉદ્યસ્થાન (૩૦ નું) અને એક સત્તાસ્થાન (૯૩ નું) હોય (અહીં ૨૯ નું ઉદ્યસ્થાન પણ પૂર્વે કહ્યું છે પણ અહીં તેની વિવક્ષા કરેલી નથી તેનું કારણ તેઓ જાણે) એકના બંધે ૩૦ નો ઉદ્ય હોય ત્યાં ૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૦, ૭૬, ૭૬ અને ૭૫ એ આઠ સત્તાસ્થાન હોય. સર્વ બધસ્થાન તથા ઉદ્યસ્થાનની અપેક્ષાએ સત્તાસ્થાન ૧૫૬ થાય તે આ પ્રમાણે:-૨૩ ના બંધે ૨૪, ૨૫ ના બંધે ૨૪, ૨૬ ના બંધે ૨૪, ૨૮ ના બંધે ૧૬, ૨૯ અને ૩૦ ના બંધે મનુષ્ય અને તિર્થ યગતિ પ્રાયોગ્ય બાધતા ૨૪, ૨૪, અને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ૨૯ બાધતા ૧૪, ૩૧ ના બંધે ૧ અને ૧ ના બંધે ૮ બંધના અભાવે ઉદ્યસ્થાન તથા સત્તાસ્થાનનો પરસ્પર સંવેધ પૂર્વે સામાન્ય સંવેધે વિચાર્યો છે તે અનુસાર જાણવો

દેવતાને ૨૫, ૨૬ અને ૨૯ એ ત્રણ બધસ્થાને પોતાના ૭ ઉદ્યે ૯૨ અને ૮૮ એ બે સત્તાસ્થાન હોય તિર્થ ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધે પણ એજ મુજબ બે સત્તાસ્થાન હોય અને મનુષ્ય પ્રાયોગ્ય ૩૦ ના બંધે પ્રત્યેક ઉદ્યે ૯૩ અને ૮૯ એ બે સત્તાસ્થાન હોય સર્વ મળી સત્તાસ્થા નક ૬૦ થાય.

નતિ માર્ગસ્થાને બંધાયેલસત્તાસ્થાન,

^૧ ૨ ^૩ ^૧ ^૨ ^૩
 ઇગ વિગલિંદિઅ ગલે, પં અટ્ટ વં ણાણિ;
^૧ ^૨ ^૩ ^૧ ^૨ ^૩
 પળ છવિકવ્કારુદયા, સંતાણિ ॥૬૫॥

ઇગવિગલિંદિઅ સગલે=એકે-
 દ્રિય, વિકલેદ્રિય અને સ-
 કલેદ્રિય (પંચેદ્રિય) ને
 વિષે (અનુક્રમે).
 પળ ય અટ્ટ=પાંચ, પાંચ
 અને આઠ.
 સંધર ણાણિ=બંધસ્થાનો.

છવિકાર=પાંચ, ૭ અને
 અચાર.
 રુદયા=ઉદયસ્થાનો.
 ય=પાંચ પાંચ
 અને બાર.
 સંતાણિ=સત્તાસ્થાનો.

—એકેદ્રિય અને વિકલેદ્રિય અને પંચેદ્રિયને વિષે
 અનુક્રમે પાંચ, પાંચ અને આઠ બંધસ્થાનો; પાંચ, ૭ અને
 અચાર ઉદયસ્થાનો અને પાંચ, પાંચ અને બાર સત્તાસ્થાનો
 બહુવાં. ॥ ૬૫ ॥

વિવેચન—હવે ઈંદ્રિય આશ્રયીને નામકર્મના બંધાયેલ
 સત્તાસ્થાનક કહે છે—

એકેદ્રિયને, વિકલેદ્રિયને અને સકલ તે પંચેદ્રિયને અનુક્રમે
 બંધસ્થાનક કહે છે—એકેદ્રિયને બંધસ્થાનક પાંચ હોય—૨૩, ૨૫,
 ૨૬, ૨૮, ૩૦. ત્રણ વિકલેદ્રિયને એજ પાંચ બંધસ્થાનક હોય ૨૩,
 ૨૫, ૨૬, ૨૮, ૩૦ પંચેદ્રિયને આઠ બંધસ્થાનક હોય—૨૩, ૨૫,
 ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૧. એકેદ્રિયને પાંચ ઉદયસ્થાન હોય—૨૧,
 ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭. વિકલેદ્રિયને ૭ ઉદયસ્થાન હોય—૨૧,
 ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧ પંચેદ્રિયને અચાર ઉદયસ્થાનક હોય
 ૨૦, ૨૧, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૬, ૮. તથા એકેદ્રિ-
 યને પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય—૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮. વિકલેદ્રિયને

પાંચ સત્તાસ્થાનક હોય-૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮. પાંચેંદ્રિયને આર
સત્તાસ્થાનક હોય-૯૩, ૯૨, ૮૯, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૯, ૭૮, ૭૬,
૭૫, ૯, ૮ * ૧૧ ૬૫ ૧૧

* એકેંદ્રિયને પાંચે અધસ્થાને પ્રથમના આર ઉદયે પાંચ પાંચ સત્તા-
સ્થાન હોય અને ૨૭ના ઉદયે ૭૮ વિના આર હોય, કુલ ૧૨૦ સત્તાસ્થાન
થયાં વિકલેંદ્રિયને પાંચે અધસ્થાને પ્રથમના એ ઉદયે પાંચ પાંચ અને
પછીના આર ઉદયે ૭૮ વિના આર આર સત્તાસ્થાન હોય. કુલ ૧૩૦ થાય.

પાંચેંદ્રિયને ૨૩ના અધે ૨૧, ૨૬, ૨૮, ૨૯, ૩૦ અને ૩૧ એ ૭
ઉદયસ્થાન હોય પહેલા એ ઉદયે પાંચ પાંચ અને પછીના આર ઉદયે ૭૮
વિના આર આર સત્તાસ્થાન હોય સર્વ મળી ૨૬ થાય ૨૫ અને ૨૬ ના
અધે ૨૫ અને ૨૭ સહિત આઠે ઉદયસ્થાન હોય ૭ ઉદયે હમણાં ગણ્યા
પ્રમાણે ૨૬ અને ૨૫, અને ૨૭ના ઉદયે પ્રત્યેકે ૯૨ અને ૮૮ એ એ
સત્તાસ્થાન ગણતાં સર્વ થઇને ૩૦ ૩૦ સત્તાસ્થાન થાય. ૨૮ ના અધે
આઠે ઉદય હોય તે તિથિ અપચેંદ્રિય અને મનુષ્યને હોય. ત્યાં ૨૧ થી ૨૯
પર્યંત ૭ ઉદયસ્થાને પ્રત્યેકે ૯૨ અને ૮૮ એ એ સત્તાસ્થાન હોય. ૩૦ના
ઉદયે ૯૨, ૮૯, ૮૮, અને ૮૬ એ આર હોય ૩૧ના ઉદયે ૮૯ વિના ત્રણ
હોય સર્વ થઇને ૧૯ સત્તાસ્થાન થાય ૨૯ ના અધે આઠે ઉદયસ્થાન
હોય ૨૧ અને ૨૬ ના ઉદયે ૯૨, ૮૮, ૮૬, ૮૦, ૭૮, ૯૩ અને ૮૯
એ સાત સત્તાસ્થાન હોય તિથિ અગતિ પ્રાયોગ્ય આધિતા પહેલા પાંચ, મનુ-
ષ્યગતિ પ્રાયોગ્ય આધિતા ૭૮ વિના તેજ આર અને દેવગતિ પ્રાયોગ્ય
આધિતા છેલ્લાં એ હોય ૨૮, ૨૯ અને ૩૦ના ઉદયે તેજ ૭ ૭ હોય ૩૧ના
ઉદયે પહેલાં આર હોય ૨૫ અને ૨૭ ના ઉદયે ૯૨, ૮૮, ૯૩ અને ૮૯
એ આર હોય સર્વ થઇને ૨૯ના અધે સત્તાસ્થાન ૪૪ થાય ૩૦ના અધે
૨૯ ના અધની પેઠે સમજવું કે જે એટલો જ કે ૨૧ ના ઉદયે પહેલાં પાંચ
તિથિ અગતિપ્રાયોગ્ય આધિતા હોય અને છેલ્લાં એ મનુષ્યગતિપ્રાયોગ્ય આધિતા
દેવતાને હોય. ૨૬ના ઉદયે ૯૩ અને ૮૯નાં ન હોય ૨૬નો ઉદય તિથિ અ-
અથવા મનુષ્ય અપર્યામાને હોય તેઓને દેવગતિપ્રાયોગ્ય કે મનુષ્યગતિપ્રા-
યોગ્ય અધ ન હોય તેથી એટલે અહીં ૨૬ ના ઉદયમાં એ ધટે, બાકી
પૂર્વની પેઠે હોય. સર્વ થઇને ૪૨ થાય ૩૧ અને ૧ નો ઉદય અને
સત્તાને અવેશ જેમ પ્રથમ મનુષ્યગતિમાં હતો તે

इअ कम्मपगइठाणाणि, सुट्ठु वंधुदय ' माणं;

૧૪

गइआइएहिं अट्टसु, चउप्पयारेण नेयाणि ॥ ६६ ॥

इअ=એ પૂર્વોક્ત પ્રકારે
बंधुदयसंतकम्मणं=બંધ ઉદય
અને સત્તા સંબંધી,
कम्मपगइठाणाणि=કર્મ પ્રકૃતિ-
નાં સ્થાનોને
सुट्ठु=અત્યંત ઉપયોગ રાખીને
गइआइएहिं=ગતિ આદિ (મા

ર્ગશ્રીસ્થાનો) વડે
अट्टसु=આઠ અનુયોગ દ્વારેને
વિષે
चउप्पयारेण=ચાર (પ્રકૃતિ,
સ્થિતિ, અનુયોગ અને પ્રદેશ
૩૫) પ્રકારે
नेयाणि=જાણવા

અર્થ:—એ પૂર્વોક્ત પ્રકારે બંધ, ઉદય અને સત્તા સંબંધી કર્મ પ્રકૃતિનાં સ્થાનોને અત્યંત ઉપયોગ રાખીને ગતિ આદિ માર્ગશ્રીસ્થાનોવાડે આઠ અનુયોગ દ્વારેને વિષે ચાર (પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, રસ અને પ્રદેશ) પ્રકારે જાણવા. ॥ ૬૬ ॥

વિવેચન.—એન એ રીતે ઉક્ત પ્રકારે સુ-અત્યંત ઉપયોગ રાખીને આઠે કર્મ પ્રકૃતિના બંધ, ઉદય સત્તા સંબંધી સ્થાનક ગત્યાદિક અંકે માર્ગશ્રીસ્થાનકે-ગતિ ૧, ઇન્દ્રિય ૨, કાય ૩, યોગ ૪, વેગ ૫, કપાય ૬, જ્ઞાન ૭, સંયમ ૮, કર્મ ૯, લેશ્યા ૧૦, ભવ્ય ૧૧, સમ્યક્ત્વ ૧૨, ચંચિ ૧૩, અને આહારી ૧૪, એ ચૌદ સ્થાનકે અને એના ઉત્તર ભેદ બાસઠ માર્ગશ્રીસ્થાનકે કહેવાં તેમજ આઠ અનુયોગદ્વારેને વિષે કહેવા.

संतपयपरुक्खणया १, वच्चपमाणं च २ चित्त ३ फुल्लणाय ४ ।

काळो ५ अंतर ६ भावो ७, अप्पावहुयं च ८ दाराइ* ॥१॥

* છતાપદની પ્રપણા, દ્રવ્યનું પ્રમાણ, ક્ષેત્ર, સ્પર્શના, કાળ, અંતર જાવ અને અપમદ્વૃત્ત, એ આઠ દ્વારો જાણવા. આનું વિશેષ સ્વરૂપ નવ તત્ત્વ પ્રપણથી જાણવું ત્યાં એક ભાગ દાર વિશેષ છે એટલે નવ અનુયોગ છે તત્ત્વાર્થ સૂત્રમાં ઉપરોક્ત આઠ અનુયોગ છે. અનુ-પચ્ચાત્ત યોગ જોડાવું. સૂત્ર સાથે અર્થનું જોડવું તેને અનુયોગ કહીએ.

એ આઠ અનુયોગ દ્વાર જાણવાં. ત્યાં સત્પદપ્રરૂપ-
જ્ઞાએ કરીને ગુણઠાણને વિષે અને ગતિ ઇન્દ્રિય માર્ગજ્ઞાને
વિષે બંધાદયસત્તાનો સવેધ જેમ કહ્યો છે તે અનુસારે
કાયયોગાદિક માર્ગજ્ઞાને વિષે પણ કહેવો. અને જે
શેષ દ્રવ્યપ્રમાણાદિક ૭ અનુયોગ દ્વાર તે કર્મપ્રકૃતિ, કર્મપ્રાભુત
પ્રમુખ પ્રથમ સમ્યક્ પ્રકારે જોઈને કહેવા પણ આજે તે પ્રથમના
અભાવ થઈ લેશ માત્ર પણ કહી ન શકીએ, તે માટે ચાર
પ્રકારે—પ્રકૃતિ ૧, સ્થિતિ ૨, અનુભાગ ૩ અને પ્રદેશ ૪ એ
પ્રકારે કહેવા ત્યાં પ્રકૃતિ આશ્રયી બંધાદયસત્તાનાં સ્થાનક પૂર્વે
કહ્યાં છે, તે અનુસારે સ્થિતિ, અનુભાગ, પ્રદેશ આશ્રયી પણ
કહેવાં. ૬૬

ફર માર્ગશ્રાવણ મૂલોત્તરપ્રકૃતીનાં બંધોદયસત્તા-
સંવેધભાંગયંત્રકમ્.

ફર	માર્ગશ્રાવણ	પ્રથમ ભાં, ૭	ચા. ભા ૨	દશ્વ ભાં ૧૧	ત્રે. ભાં ૮	આયુ. ભાં ૨૮	ગોત્ર. ભા, ૭	અત ભા. ૨
૧	નરકં	૨	૧	૪	૪	૫	૨	૧
૨	તિયં	૨	૧	૪	૪	૬	૩	૧
૩	મનું	૭	૨	૧૧	૮	૬	૬	૨
૪	દેવં	૨	૧	૪	૪	૫	૪	૧
૫	એકં	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૬	બેઘદિં	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૭	તેઘદિં	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૮	અકિં	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૯	પચેં	૭	૨	૧૧	૮	૨૮	૭	૨
૧૦	પૃથ્વીં	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૧૧	અપ્	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૧૨	તેજિં	૨	૧	૨	૪	૩	૨	૧
૧૩	વાયું	૨	૧	૨	૪	૩	૨	૧
૧૪	વનં	૨	૧	૨	૪	૫	૩	૧
૧૫	ત્રસં	૭	૨	૧૧	૮	૨૮	૭	૨
૧૬	મનોં	૬	૨	૧૧	૪	૨૮	૫	૨
૧૭	વચનં	૬	૨	૧૧	૪	૨૮	૫	૨
૧૮	કાયં	૬	૨	૧૧	૪	૨૮	૬	૨
૧૯	બ્રીવેદં	૨	૧	૭	૪	૨૩	૫	૧
૨૦	પુરં	૨	૧	૭	૪	૨૩	૫	૧

૨૧	નમ્ર૦	૨	૧	૭	૪	૨૩	૫	૧
૨૨	કોષ૦	૨	૧	૭	૪	૨૮	૫	૧
૨૩	માન૦	૨	૧	૭	૪	૨૮	૫	૧
૨૪	માયા૦	૨	૧	૭	૪	૨૮	૫	૧
૨૫	લોભ૦	૩	૧	૭	૪	૨૮	૫	૧
૨૬	મતિ૦	૫	૨	૯	૪	૨૦	૩	૨
૨૭	શ્રુત૦	૫	૨	૯	૪	૨૦	૩	૨
૨૮	અવધિ૦	૫	૨	૯	૪	૨૦	૩	૨
૨૯	મન૦	૫	૨	૯	૪	૧	૨	૨
૩૦	કેવલ૦	૩ ૨	૦	૦	૧	૧	૨	૦
૩૧	મત્ય૦	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૩૨	શ્રુતઅ૦	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૩૩	વિભગ૦	૨	૧	૨	૪	૨૮	૪	૧
૩૪	સામાયિક૦	૨	૧	૫	૪	૧	૧	૧
૩૫	હેદોપ૦	૨	૧	૫	૪	૧	૧	૧
૩૬	પરિહાર૦	૨	૧	૨	૪	૧	૧	૧
૩૭	સુદમગ૦	૧	૧	૩	૨	૨	૧	૧
૩૮	પચાખ્યા૦	૩ ૪	૧	૪	૧	૨	૨	૧
૩૯	દેશવિર૦	૨	૧	૨	૪	૧૨	૨	૧
૪૦	અવિરત	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૧	ચક્ષુદર્શ૦	૫	૨	૧૧	૪	૨૮	૫	૨
૪૨	અચક્ષુ૦	૫	૨	૧૧	૪	૨૮	૫	૨
૪૩	અવધિ૦	૫	૨	૯	૪	૨૦	૩	૨
૪૪	કેવલ૦	૩ ૨	૦	૦	૧	૧	૨	૦
૪૫	કૃત્ત્વલે૦	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૬	નીલલે૦	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧

૪૭	કાપો.	૨	૧	૪	૪	૨૮	૫	૧
૪૮	તેળો.	૨	૧	૪	૪	૨૧	૪	૧
૪૯	પદ્મો.	૨	૧	૪	૪	૨૧	૪	૧
૫૦	શુકલો.	૬	૨	૧૧	૪	૧૬	૫	૨
૫૧	ભાંગો.	૭	૨	૧૧	૮	૨૮	૭	૨
૫૨	અભાંગો.	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૫૩	ઉપકા.	૩	૨	૬	૪	૧૬	૩	૨
૫૪	ક્ષાયિકો.	૭	૨	૯	૮	૧૫	૪	૨
૫૫	ક્ષાયોપો.	૨	૧	૨	૪	૨૦	૨	૧
૫૬	મિશ્ર	૧	૧	૨	૪	૧૬	૨	૧
૫૭	સાસ્વા.	૨	૧	૨	૪	૨૬	૪	૧
૫૮	મિથ્યા.	૨	૧	૨	૪	૨૮	૫	૧
૫૯	સરી.	૫	૨	૧૧	૮	૨૮	૭	૨
૬૦	અસરી.	૨	૧	૨	૪	૧૪	૩	૧
૬૧	આહારી.	૬	૨	૧૧	૪	૨૮	૬	૨
૬૨	અણાહારી.	૩	૧	૪	૮	૪	૭	૧

એકચત્વારિંશતપ્રકૃતીરાહ-

નાણંતરાયદસગં, દંસણનવ વેઅણિજ્જમિચ્છતં;

સમ્મત્ત લોભ વેઆ-ઉઆણિ નવનામ ઉચ્ચં ॥૬૮॥

નાણંતરાયદસગં=જ્ઞાનાવરણ
અને અંતરાય મળી ૬૨.
દંસણનવ=દર્શનાવરણની નવ
વેઅણિજ્જ=એ વેદનીય
મિચ્છતં=મિથ્યાત્વ મોહનીય
સમ્મત્ત=સમ્યક્ત્વ મોહનીય

લોભ=સંલગ્ન લોભ.
વેઆઉઆણિ=ત્રણ વેદ, ચાર
આયુધ્ય,
નવનામ=નામકર્મની નવપ્રકૃતિ
ઉચ્ચં ચ=અને ઉચ્ચ ગોત્ર.

અર્થ—જ્ઞાનાવરણ અને અંતરાય મળીને ૬૨, દર્શનાવરણની નવ, એ વેદનીય, મિથ્યાત્વ મોહનીય, સમ્યક્ત્વ મોહનીય સંલગ્ન લોભ, ત્રણ વેદ, ચાર આયુધ્ય, નામકર્મની નવ પ્રકૃતિ અને ઉચ્ચ ગોત્ર (એ એકતાગીઠ પ્રકૃતિની ઉચ્ચ ઉદીરણા સમઘણે ન હોય.) ॥ ૬૮ ॥

વિવેચન—હવે જે ૮૧ પ્રકૃતિને ઉચ્ચ ઉદીરણાએ ફેર છે-વિશેષ છે, તે ૪૧ પ્રકૃતિ કહે છે —

પાંચ જ્ઞાનાવરણીય ૫, પાંચ અંતરાય ૫, એવં ૧૦, નવ દર્શનાવરણીય એવં ૧૬, એ વેદનીય એવં ૨૧, મિથ્યાત્વ મોહનીય ૨૨, સમ્યક્ત્વ મોહનીય ૨૩, સંલગ્ન લોભ ૨૬, ત્રણ વેદ ૨૭, ચાર આયુધ્ય ૩૧, નવ નામકર્મની પ્રકૃતિ જે ચૌદમે ગુણઘણે રહે છે તે ૪૦, ઉચ્ચગોત્ર ૪૧, એ એકતાલીશ પ્રકૃતિ બહુવી. એની ઉચ્ચ અને ઉદીરણા સમઘણે ન હોય ॥ ૬૮ ॥

ત્યાં પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, ચાર દર્શનાવરણીય અને પાંચ અંતરાય, એ ૧૪ પ્રકૃતિનો ઉચ્ચ અને ઉદીરણા સર્વ જીવને સમઘણે જ બારમા ગુણઘણાની એક આવસિધ થાકતી (બાકી) હોય ત્યાં ફરે પ્રવત્તે. એક આવસિધ થાકતે એ ૧૪ પ્રકૃતિનો ઉચ્ચ જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય. તથા નિદ્રા પંચમ્નો શરીરપર્યાસિએ

પર્યાસિ થયા પછી જ્યાં લગે ઇન્દ્રિયપર્યાસિ પૂરી ન થાય ત્યાં લગે ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય. અને શેષ કાળે તો ઉદય ઉદીરણા સમકાળે જ પ્રવર્તે અને નિવર્તે તથા બે વેદનીયની ઉદીરણા પ્રમત્ત ગુણકાણા લગે ઉદય સાથે જ પ્રવર્તે અને તે ઉપરાંત તો ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય. તથા પ્રથમ સમ્યક્ત્વ પામતાં અંતરકરણ કીધે થકે પ્રથમ સ્થિતિ આવલિકા થાકતે મિથ્યાત્વનો ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય. તથા વેદક સમ્યગ્દષ્ટિ ક્ષાયિક પામતાં મિથ્યાત્વમોહનીય અને મિશ્રમોહનીય ખપાવ્યા પછી સમ્યક્ત્વમોહનીય સર્વ અપવર્તનાએ અપવર્તને અંતર્મુહૂર્તની સ્થિતિનું કરેલ હોય તે ઉદયઉદીરણાએ અનુભવાતું આવલિકાશેષ જ્યારે રહે ત્યારે સમ્યક્ત્વમોહનીયનો ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય. તથા સંજવલન લોભની ઉદય ઉદીરણા સ્ફુમસંપરાયની એક આવલિકા થાકતી હોય ત્યાં લગે સામટી (સાથે) જ પ્રવર્તે અને છેલ્લી આવલિકાએ ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય, તથા ત્રણ વેદ માંહેલા બે વેદ શ્રેણિ પડિવળે ત્યાં અંતરકરણ કીધે થકે તે વેદની પ્રથમ સ્થિતિ આવલિકા થાકતે ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય. તથા ચાર આયુષ્યને પાતપાતાના જવની છેલ્લી આવલિકાએ ઉદય જ હોય પણ ઉદીરણા ન હોય અને મનુષ્યાયુની પ્રમત્ત ગુણકાણા ઉપરાંત ઉદીરણા ન હોય ઉદય જ હોય, તથા મનુષ્યગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૨, ત્રસ ૩, બાહર ૪, પર્યાસિ ૫, સુભગ ૬ આદ્ય ૭, યશ કીર્તિ ૮, અને તીર્થ કર ૯. એ નવ નામકર્મની પ્રકૃતિ અને ઉચ્ચૈર્ગોત્ર ૧૦ એ બી પ્રકૃતિની સંયોગી કેવલી ગુણકાણા લગે ઉદયઉદીરણા સમકાળે પ્રવર્તે. પછી અયોગી અવસ્થાએ તો ઉદય જ હોય, પણ ઉદીરણા ન હોય. શેષ ૮૧ પ્રકૃતિની ઉદય ઉદીરણા તો સમકાળે પ્રવર્તે અને સમકાળે નિવર્તે. ॥ ૬૮ ॥

* આ નવ પ્રકૃતિ માટે મણુલગદ્દ ક્રત્યાદિ માથા શીજ ટપાઓમાં જે પશુ તે માથા પાછળ પશુ આવતી હોવાથી અદી લીધેલ નથી

મોહનીયકર્મણઃ પંધોઽયસતાસંવેધભંભાનાં યંત્રકં માર્મણાસુ ॥

ક્રમ	માર્મણાસુ	મોહનીયસ્ય અધ્યયનાનિ	આ ગા	મોહનીયસ્ય હિત્વસ્યાન.	હિત્વ ચો ૨૦ ભં ૨૩	હિત્વભ ૯૮૩	હિત્વ ૫૬	પદ્ધતિ ૬૯૪૭	મોહનીયસ્ય સ્તા સ્થાનાનિ ૧૫
૧	નગ્ધ	૩૨૨૨૨૧૧૭	૧૨	૧૦૬૮૮ ૭૧૬	૬૪૬ ૨૪	૧૬૨	૧૬૨	૧૫૩૬	૬ ૨૮૧૨૭૧૨૬૧૨૨૧૨૧
૨	તપ્યગ્ધ	૪૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૧	૧૪	૧૦૬૮૮ ૭૧૬	ચો ૪૦ ૬૩૨	૭૬૮	૨૪૪	૫૮૫૬	૬ ૨૮૧૨૭૧૨૬૧૨૨૧૨૧
૩	મનુષ્ય	૧૦૨૨૨૧૧૭ ૧૩૧૫૫૧૨૧ ૩૧૧૧	૨૧	૧૦૬૮૮૭ ૬૧૫૪૨૧ ૧૧૦	ચો ૪૦ ભં ૨૩	૯૮૩	૨૮૮	૬૯૪૭	૧૫ ૨૮૧૨૭૧૨૬૧૨૨૧૨૩૨૧ ૨૧૧૩૧૨૧૧૫૫૧૩૧ ૨૧૧
૪	દેવમન	૩૨૨૨૨૧૧૭	૧૨	૧૦૬૮૮૭ ૬૬	ચો ૬૦ ૨૪	૩૮૪	૧૬૨	૩૦૭૨	૬ ૨૮૧૨૭૧૨૬૧૨૨૧૨૧
૫	એકદિન	૨ ૨૨૨૨૧	૧૦	૧૦૬૮૮૭	૬૪૬ ૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૩ ૨૮૧૨૭૧૨૬
૬	એકદિન	૨ ૨૨૨૨૧	૧૦	૧૦૬૮૮૭	૬૪૬ ૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૩ ૨૮૧૨૭૧૨૬
૭	તેકદિન	૨ ૨૨૨૨૧	૧૦	૧૦૬૮૮૭	૬૪૬ ૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૩ ૨૮૧૨૭૧૨૬
૮	ચતુર્દિન	૨ ૨૨૨૨૧	૧૦	૧૦૬૮૮૭	૬૪૬ ૮	૬૪	૬૮	૫૪૪	૩ ૨૮૧૨૭૧૨૬

[illegible]

૧૮	૩૫૦	૧૦	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૨૧	૯	૧૦૬૮૧ ૭૬૫૪૨ ૧૨૧૧	૪૦ અંરિ	૯૮૩	૨૮૮૬૬૪૭	૧૫	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧ ૫૫૩૩૨૧૧૦
૧૯	૫૧૦	૬	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૧૭	૮	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૩૨૪	૨૮૮૨૩૧૨	૧૦	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧
૨૦	૩૧૦	૬	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૧૭	૮	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૩૨૪	૨૮૮૨૩૧૨	૯	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧
૨૧	૧૫૦	૬	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૧૭	૮	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૩૨૪	૨૮૮૨૩૧૨	૮	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧
૨૨	૩૫૦	૭	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૧૮	૯	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૨૪૪	૨૮૮૧૭૩૫	૧૨	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧૫૫૫
૨૩	૩૫૦	૮	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૧૯	૯	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૨૪૪	૨૮૮૧૭૩૫	૧૩	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧૫૫૫
૨૪	૩૫૦	૯	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૨૦	૯	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૨૪૪	૨૮૮૧૭૩૫	૧૪	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧૫૫૫
૨૫	૩૫૦	૧૦	૨૨૨૨૧૧૭ ૧૩૩૧૧૦	૨૧	૯	૧૦૬૮૧ ૬૫૫૪૨	૪૦ અંરિ	૨૪૪	૨૮૮૧૭૩૫	૧૫	૨૮૨૭૨૬૨૪૨૩ ૨૨૧૧૩૧૨૧૧૧૫૫૫

૨૬	મતિમાન	૮	૧૭૧૩૬૯	૧૧	૮	દાદાજી ૧૫ શ્રાવણ ૧૧૦	ચોરસ ભરિત	૫૯૯	૧૫૬ ૩૭૯	૧૩	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૧૨૧ ૧૩૧૨૧૧૧૫૧૪૩૨૧ ૧૧૦
૨૭	પ્રેત	૮	૧૭૧૩૬૯	૧૧	૮	દાદાજી ૧૫ શ્રાવણ ૧૧૦	ચોરસ ભરિત	૫૯૯	૧૫૬ ૩૭૯	૧૩	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૨૨૧૨૩ ૧૬૨૧૧૧૫૧૪૩૨૧૧૦
૨૮	અવધિ માન	૮	૧૭૧૩૬૯	૧૧	૮	દાદાજી ૧૫ શ્રાવણ ૧૧૦	ચોરસ ભરિત	૫૯૯	૧૫૬ ૩૭૯	૧૩	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૨૨૧૨૩ ૧૩૧૨૨૧૧૧૫૧૪૩૨૧ ૧૧૦
૨૯	મન પર્વ	૬	૧૭૧૩૬૯	૭	૬	જાડા ૧૫ શ્રાવણ ૧૧૦	ચો ૮ ભરિત	૨૧૫	૪૫ ૧૦૬૧	૧૩	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૨૨૧૨૩ ૧૩૧૨૨૧૧૧૫૧૪૩૨૧ ૧૧૦
૩૦	પ્રેક્ષા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૩૧	મતિ અમાન	૩	૨૨૨૨૧૧૭	૧૨	૪	૧૦૬૧ ૮૭	ચો ૧૬	૩૮૪	૧૩૨ ૩૧૬૮	૪	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૧૨૪
૩૨	પ્રેત અન	૩	૨૨૨૨૧૧૭	૧૨	૪	૧૦૬૧ ૮૭	ચો ૧૬	૩૮૪	૧૩૨ ૩૧૬૮	૪	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૧૨૪
૩૩	વિભક્ત	૩	૨૨૨૨૧૧૭	૧૨	૪	૧૦૬૧ ૮૭	ચો ૧૬	૩૮૪	૧૩૨ ૩૧૬૮	૪	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૧૨૪
૩૪	સામાયક	૬	૧૭૧૩૬૯	૭	૬	જાડા ૧૫ શ્રાવણ ૧૧૦	ચો ૮ ભરિત	૨૧૫	૪૫ ૧૦૬૦	૧૩	૨૮૧૪૨૩૨૨૨૨૨૧૨૩ ૧૬૨૧૧૧૫૧૪૩૨૧૧૦

ક્રમ	કેટલો	ફ	દાખલા	ક્ર	ફ	જાણપાટ ચો. ૮	૨૧૪	૪૪	૧૦૬૦	૧૩	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૩૦	પરિશિષ્ટ	૧	૬	૨	૪	૭૫૫૪૫૦.૪	૧૨૮	૨૪	૭૦૨	૫	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૩૭	અન્ય	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૦	૧	૪	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૧
૩૮	અન્ય	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૧
૩૯	અન્ય	૧	૧૩	૨	૪	૮૧૫૫૫૫ ચો. ૮	૧૨૮	૫૨	૧૨૪૮	૫	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૪૦	અન્ય	૩	૨૨૨૧૧૧૭	૧૨	૫	૧૦૬૮૮૮	૫૭૬	૧૨૮	૪૧૦૮	૭	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૪૧	અન્ય	૧૦	૧૩૮૧૧૭	૨૧	૬	૧૦૬૮૮૮	૫૭૬	૨૮૮	૬૬૪૭	૧૫	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૪૨	અન્ય	૧૦	૧૩૮૧૧૭	૨૧	૬	૧૦૬૮૮૮	૫૭૬	૨૮૮	૬૬૪૭	૧૫	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૪૩	અન્ય	૮	૧૩૮૧૧૭	૧૧	૮	૧૦૬૮૮૮	૫૭૬	૨૮૮	૬૬૪૭	૧૩	૨૮૧૨૪૦૩૨૨૨૧
૪૪	અન્ય	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

* શ્રીવદાને પરિશરનિયતિ આરિત્ર ન હોય તેથી તેના પોષક થાય.

[illegible]

૬૨ માર્ગવાસી નામકર્મણ: બ ધોહયસત્તાસ્થાનાનિ તદ્દભંગાશ્ચ તેષાં યંત્રકર્મ.

૧૨	માર્ગવાસી કાર્ય	નામકર્મણો બ નસ્થાન ૮	તદ્દભંગા ૧૩૮૪૫	નામકર્મણ કુલ્યસ્થાન ૧૨	તદ્દભંગા ૭૭૯૧	નામકર્મણ. સત્તાસ્થા- નાનિ ૧૨
૧	નરકમતિ	૨	૨૯૩૦	૫	૫	૩
૨	નિર્મિત ગાત	૬	૨૦૨૫૨૬૨૮૧ ૨૯૩૦	૯	૨૦૨૫૨૬૨૬૧ ૨૭૨૮૧૨૬૧ ૩૦૩૧	૫
૩	મનુષ્ય ગાત	૮	૨૩૦૨૫૨૬૨૮૧ ૨૯૩૦૩૦૩૧૧૦	૧૧	૨૦૨૫૨૬૨૬૧ ૨૭૨૮૧૨૬૩૦ ૩૧૬૧૮	૧૧
૪	દેવમતિ	૨	૨૫૨૬૨૬૩૦	૬	૨૦૨૫૨૬૨૬૩૦ ૨૯૩૦	૪
૫	એકદિવ્ય	૫	૨૩૦૨૫૨૬૧ ૨૯૩૦	૫	૨૦૨૫૨૬૩૦ ૨૬૩૦	૫
૬	એકદિવ્ય	૫	૨૩૦૨૫૨૬૧ ૨૯૩૦	૬	૨૦૨૫૨૬૩૦ ૨૬૩૦	૫

૭	તેષદ્રિય	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૧૩૯૧૭	૬	ર૧૧રફારદારદા ૩૦૩૧	૨૨	૫	૯૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮
૮	અષરિદ્રિય	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૧૩૯૧૭	૬	ર૧૧રફારદારદા ૩૦૩૧	૨૨	૫	૯૨૧૮૮૧૮૧૮૦૧૭૮
૯	૫ ચેદ્રિય	૮	રગરપારફારદા રદા૩૦૩૧૧૧૦	૧૩૯૪૫	૧૧	ર૦૧ર૧૧ર૫રફા ર૦૧ર૮૧રદા૩૦૧ ૩૧૬૧૮	૭૬૮૩	૧૨	૯૩૬૨૧૮૮૧૮૧૮૬૧૮૦૧ ૭૬૧૭૮૧૭૬૧૭૫૬૧૮
૧૦	પ્રેચ્વી	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૧૩૯૧૭	૫	ર૧૧ર૫ર૫ ર૬૧૨૭	૨૪	૫	૯૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮
૧૧	અપ્રેચ્ચ	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૧૩૯૧૭	૫	ર૧૧ર૫ર૫ ર૬૧૨૭	૨૦	૫	૯૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮
૧૨	તેષદ્રિય	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૯૩૦૮	૪	ર૧૧ર૫ર૫ર૫રફા	૧૨	૫	૯૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮
૧૩	વાચિં	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૯૩૦૮	૪	ર૧૧ર૫ર૫ર૫રફા	૧૫	૫	૯૨૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮
૧૪	વનરપતિ	૫	રગરપારફા રદા૩૦	૧૩૯૧૭	૫	ર૧૧ર૫ર૫ ર૬૧૨૭	૩૧	૫	૯૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮

૧૫	વસશ્યામ	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૧૧	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૧૫૫૪૮	૧૨	૧૨૧૫૮૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨
૧૬	મનોયોગ	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૧	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૩૫૫૪૮	૨	૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨
૧૭	વચનયોગ	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૬	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૫૬૫૪૮	૨	૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨
૧૮	કાવ્યયોગ	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૧૦	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૭૫૫૪૮	૧૦	૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨
૧૯	પ્રેક્ષવેદી	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૭	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૧૬૫૪૮	૧૦	૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨
૨૦	આવધી	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૭	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૧૬૫૪૮	૧૦	૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨
૨૧	નૃસિંહ	૮	રૂઢારપારફારડા રૂઢારડાડાડાડા	૧૩૬૪૫	૬	રૂઢારપારપારફાર રૂઢારડાડાડાડા	૨૬૫૪૮	૧૦	૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨ ૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨૧૨

૨૨	ફાનકાયા	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૩૬૪૫	૯	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૦	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૩	માનકા	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૩૬૪૫	૯	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૦	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૪	માનકા	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૩૬૪૫	૯	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૦	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૫	સોનકા	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૩૬૪૫	૯	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૧૦	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૬	મતિગાની	૫	રૂઝારપારફાર ૧૦	૩૫	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૮	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૭	શ્રુતગાની	૫	રૂઝારપારફાર ૧૦	૩૫	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૮	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૮	અનમિગાની	૫	રૂઝારપારફાર ૧૦	૩૫	૮	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૮	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬
૨૯	અનમમન ગાની	૫	રૂઝારપારફાર ૧૦	૧૬	૫	રૂઝારપારફાર રૂઝારપારફાર	૮	૯૩૬૨૧૮૬૧૮૬૧૮૬

[illegible]

૩૮	યથાખ્યાન	૦	૦	૦	૧૦	૨૦૧૨૧૨૧૨જા રતારલાડનાડ૧ લા	૧૧૦	૧૦	દેડાદેરતારતારતારતાર ૭૬૧૭૫૫૫૫
૩૯	દેશવિરન	૨	૨૬૨૬	૧૬	૬	૨૫૨૫૨૫૨૫ ડનાડ૧	૨૨૩	૪	દેડાદેરતારતાર ૬૦૧૭૮
૪૦	અનિરતિ	૬	૨૩૨૫૨૫૨૫ રલાડના	૧૩૬૪૨	૯	૨૧૧૨૫૨૫૨૫ રજારતારલા ડનાડ૧	૭૭૭૩	૭	દેડાદેરતારતારતારતાર ૬૦૧૭૮
૪૧	અમુદ્યના	૮	૨૩૨૫૨૫૨૫૨૫ રલાડનાડ૧૧૦	૧૩૬૪૫	૬	૨૫૨૫૨૫૨૫૨૫ ડનાડ૧	૭૦૭૭	૯	દેડાદેરતારતારતારતાર ૭૬૧૭૬૧૭૫
૪૨	અયસુદન	૮	૨૩૨૫૨૫૨૫૨૫ રલાડનાડ૧૧૦	૧૨૬૪૫	૯	૨૧૧૨૫૨૫૨૫ રજારતારલાડના ડ૧	૭૭૮૩	૧૦	દેડાદેરતારતારતારતાર ૭૬૧૭૮૭૬૧૭૫
૪૩	અવધિન	૫	૨૨૨૫૨૫૨૫૨૫ ૧૧૦	૩૫	૮	૨૧૧૨૫૨૫૨૫ રતારલાડનાડ૧	૭૬૭૧	૮	દેડાદેરતારતારતારતાર ૭૬૧૭૫.
૪૪	પ્રેક્ષક	૦	૦	૦	૧૦	૨૦૧૨૧૨૧૨જા રતારલાડનાડ૧ લા	૬૨	૬	૮૦૧૭૬૧૭૫૫૫૫

૪૫	કૃષ્ણલેશ	૬	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૬	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮
૪૬	નાથલેન	૬	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૬	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮
૪૭	કાપેતન	૬	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૬	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮
૪૮	તેમ્લેન	૬	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૬	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮
૪૯	પદ્મલેન	૪	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૪	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮
૫૦	શુભલેન	૫	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૫	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮
૫૧	ભગ્ય	૮	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન	૧૩૯૪૨	૯	રત્નારપારફ રત્નારલ્હાડન ૩૧	૭૭૮૩ (૭૭૭૩)	૮	લરત્નારલ્હાડન ૧૮૬૧૮૦૭૮

*આ નજી લેખાઓ ચાર ગુણધર્મ માનીએ તો તે દલિએ આકારકના સાત અને ઉચીત સહિત વેં મનુષ્યના ૩ ભાગ ન થતે મરે ૭૭૭૩ ઉદ્યમલેશ પણ થતે

૫૨	અકબ	૬	રઘારપારફ રઘારલાડ૦	૧૩૬૨૬	૯	રઘારપારફ રઘારલાડ૦ ૩૧	૭૬૬૩	૪	૯૮૧૬૧૮૦૭૬૮
૫૩	કુપસમ અબાક્લી	૫	રઘારલાડ૦ ૩૧૧૧૦	૩૫	૮	રઘારપારફરજ રઘારલાડ૦૩૧	૧૭૬૯	૨	૯૦૬૨૧૮૧૮૮
૫૪	શાપિક૦	૫	રઘારલાડ૦ ૩૧૧૧૦	૩૫	૧૧	રઘારપારપારફ રઘારલાડ૦ ૩૧૧૧૮	૬૩૨ ૨૦	૧૦	૯૧૬૨૧૮૧૮૮ ૭૬૧૭૬૧૭૫૧૮
૫૫	સુયોપસ૦	૪	રઘારલાડ૦૩૧	૩૬	૮	રઘારપારફરજ રઘારલાડ૦૩૧	૭૬૭૧	૪	૯૩૬૨૧૮૧૮૮
૫૬	મિત્ર૦	૨	રઘાર૯	૧૬	૩	રઘારલાડ૦૩૧	૩૪૬૫	૨	૯૨૧૮૮
૫૭	સાસ્વાદન	૩	રઘારલાડ૦	૯૬૦૮	૭	રઘારપારપારફ રઘારલાડ૦૩૧	૪૦૯૭	૨	૯૨૧૮૮
૫૮	મિથા૦	૬	રઘારપારફ રઘારલાડ૦	૧૩૬૨૬	૯	રઘારપારપારફ રઘારલાડ૦ ૩૧	૭૭૭૩	૬	૯૨૧૮૧૮૧૮૬૧૮૦૭૮
૫૯	મંત્રી	૮	રઘારપારફરજ રઘારલાડ૦૩૧૧૧૦	૧૩૬૪૫	૮ ૧૧	રઘારપારફરજ રઘારલાડ૦૩૧	૭૬૮૩ ૭૧૭૫	૧૨	૯૩૬૨૧૮૧૮૮૧૮૬ ૮૦૭૬૧૭૬૧૭૬૧૭૫૧૮

[illegible]

શુભસ્થાને બંધ પ્રકૃતિ.

૧ ૫

૧૧૭

તિથયરાહારગવિરહિઆડ, જ્જેહ વ્વપયહી મો;

૧૦૧

મિચ્છત્તવેઅગો ૧- જોવિ ગુણવીસસે ૧ મો ॥૬૯॥

તિથયરાહારગ=તીર્થ'કરનામ

અને આહારકદિક

વિરહિયાડ=વિના

અજ્જેહ=ઉપાજે, બાંધે.

સવ્વપયહીમો=સર્વ પ્રકૃતિઓ

(૧૧૭).

મિચ્છત્તવેઅગો=મિથ્યાદ્રષ્ટિ.

સાસજોવિ=સાસ્વાદન શુભ

સ્થાનવાળો થયું.

ગુણવીસસેસાઓ=ઓગણીશ

વર્ણને બાકીની (૧૦૧),

અર્થ—મિથ્યાદ્રષ્ટિ તીર્થ'કર નામકમ અને આહારકદિક વિના સર્વ (૧૧૭) પ્રકૃતિઓ બાંધે. સાસ્વાદન શુભસ્થાનવાળો ઓગણીશ વર્ણને બાકીની (એકસો એક) પ્રકૃતિ બાંધે. ॥ ૬૯ ॥

વિવેચન.—હવે કયા કયા શુભકાર્યો કઈ કઈ અને કેટલી પ્રકૃતિ બાંધે એવો સર્વ શુભકાર્યો બંધ વિગેય કરે છે —

તીર્થ'કર નામ ૧, આહારકદિક તે આહારક શરીર ૨, આહારકોપાંગ ૩, એ ત્રણ વર્ણને ૧૨૦ માંહેથી બાકી સર્વ (૧૧૭) પ્રકૃતિ ઉપાજે, મિથ્યાત્વનો વેદ તે મિથ્યાદ્રષ્ટિ હવે મિથ્યાત્વ શુભકાર્યો રહ્યો થકો બાંધે સાસ્વાદન શુભકાર્યવાળો નરકત્રિક ૩, જાતિચતુષ્ક ૭, સ્થાવર ચતુષ્ક ૧૧, હુંડ સંસ્થાન ૧૨, આતપ ૧૩, છેવડું સંઘયણ ૧૪, નપુસક વેદ ૧૫. મિથ્યાત્વ માહુતીવ ૧૬ અને પૂર્વેથી ત્રણ પ્રકૃતિ ૧૯, એ ઓગણીશ વર્ણને કૌં ૧૦૧ પ્રકૃતિ બાંધે. ॥ ૬૯ ॥

0000

૭૪

૭૭

છાયાલસેસ મોસો, અવિરયસમ્મો તિઆલપરિસેસા;

૧૩

તેવન્ન દેસવિરઓ, વિરઓ સગવન્નસેસાઓ ॥૭૦॥

હાયાલસેસ=છેતાળીશ વર્ણને
બાકીની (૬૪).

મીસો=મિશ્ર ગુણસ્થાનવાળો
અવિરયસમ્મા=અવિરત સમ્ય
ગદ્રાષ્ટિ.

તિયાલપરિસેસા=તેતાળીશ
વર્ણને બાકીની (૭૭)

તેવન્ન=ત્રેપન વર્ણને બાકીની
(૬૩).

દેસવિરઓ=દેશવિરત.

વિરઓ=વિરત-પ્રમત સાધુ.

સગવન્નસેસાઓ=સત્તાવન વ
ર્ણને બાકીની (૬૩).

અર્થ—મિશ્રદ્રષ્ટિ છેતાળીશ વર્ણને બાકીની, અવિરત
સમ્યગદ્રષ્ટિ તેતાળીશ વર્ણને બાકીની, દેશવિરત ત્રેપન વર્ણને
બાકીની અને પ્રમત સાધુ સત્તાવન વર્ણને બાકીની પ્રકૃતિઓ
બાંધે. ॥ ૭૦ ॥

વિવેચન—તિય^{૫૬}ચત્રિક ૩, ચીલ્લદ્વિત્રિક ૬, દુર્ભાગત્રિક ૯,
અનંતાનુબંધી ચતુષ્ક ૧૩, મધ્ય સંસ્થાન ચાર ૧૭, મધ્ય સંઘ-
યજ્ઞ ચાર ૨૧, નીચેગોત્ર ૨૨, ઉદ્યોતનામ ૨૩, અશુભવિહાયાગતિ
૨૪, સ્ત્રીવેદ ૨૫ અને ૧૯ પૂર્વની મળી ૪૪ અને મનુષ્યાયુ ૪૫
અને દેવાયુ ૪૬ પ્રકૃતિ એકમોત્રીગ માંહેથી કાઢીએ એટલે શેષ
૮૮ પ્રકૃતિ મિશ્ર ગુણઃક્રાયાળો બાંધે અવિરતસમ્યગદ્રષ્ટિ છેતા-
ળીશ માંહેથી તીર્થ^{૫૮}કર નામ ૧, મનુષ્યાયુ ૨ અને દેવાયુ ૩, એ
ત્રણ બાંધે, તે માટે તેતાળીશ વર્ણને શેષ ૯૭ પ્રકૃતિ બાંધે.
વજ્રક્રપ્તસનારાય સંઘયજ્ઞ ૧, મનુષ્યત્રિક ૪, અપ્રત્યાખ્યાની
૪૫૫ ચાર ૮, ઔદારિકદ્વિક ૧૦ અને તેતાળીશ પૂર્વની એમ
૫૩ ત્રેપન વર્ણને શેષ ૬૭ સહમહ પ્રકૃતિ દેશવિરતિ બાંધે. ત્રીજા
પ્રત્યાખ્યાનીય ચાર ૪૫૫ અને ૫૩ પૂર્વની એવં ૫૭ વર્ણને શેષ
(૬૩) ત્રેસહ પ્રકૃતિ સર્વવિગતિ પ્રમત સાધુ બાંધે ॥ ૭૦ ॥

D

૫૬ ૫૮
*હુમુણટિમપ્પમત્તો. વંધહ દેવાઽઅસ્સ હ્અરોવિ:

૫૮ ૧૬ ૨૬
અટ્ટાવન્નમપુવ્વો. છપ્પન્નં વાવિ છવ્વીસં ॥૭૧॥

* હુમુટ્ટો ધર્મ પાડાન્નઃ

દ્વગુણદ્વિ=ઓગણસાં પ્રકૃતિને
અપ્પમત્તો=અપ્રમત્ત સંયત
વધદ્=બાંધે.
દેવાડયસ્સ=દેવાયુનો બંધક.
દ્વયરોચિ=અપ્રમત્ત પણ.

અઢાવન્ન=અઢાવનને.
અપુવ્વો=અપૂર્વકરણ વાળો.
છાપન્નં વાવિ=અથવા છપ્પન
પણ
છ=ચીસં=છવીશ

અર્થ.—અપ્રમત્તસંયત ઓગણસાં પ્રકૃતિ બાંધે, અપ્રમત્ત પણ દેવાયુનો બંધક છે. અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાનવાળો અઢાવન, છપ્પન અથવા છવીસ પ્રકૃતિ બાંધે. ॥ ૭૧ ॥

વિવેચન:—શ્લોક ૧, અરતિ ૨, અસ્થિર ૩, અશુભ ૪, અ-
યશ ૫, અને અસાતા ૬, એ ૭ પ્રકૃતિ ત્રેસઠ માંહેથી કાઢીએ
અને આહારકદ્વિદ્ ભેળવીએ એટલે (૫૮) ઓગણસાં પ્રકૃતિ
અપ્રમત્ત ગુણહાણી સાધુ બાંધે, દેવાયુ પ્રમત્તે બાંધવા માંડે અને
તે બાંધતો થકો જ અપ્રમત્તે આવે તો ત્યાં તે બંધ પૂરો કરે પણ
અપ્રમત્ત થકો દેવાયુ બાંધવા ન માંડે તેથી દેવાયુવિના ૫૮ અઢા-
વન પણ બાંધે અપૂર્વકરણ ગુણહાણના સાત ભાગ કદપીએ ત્યાં
પહેલે ભાગે એ જ પૂર્વેકા ૫૮ પ્રકૃતિ બાંધે. બીજે ત્રીજે, ચોથે,
પાંચમે અને છઠ્ઠે એ પાંચ ભાગે બે નિઠા ન બાંધે, તે માટે
છપ્પન્ન બાંધે. છેલ્લે ભાગે દેવદ્વિ ૨, પંચેન્દ્રિય જ્ઞાતિ ૩, શુભ
ખગતિ ૪, ત્રસાદિ નવ ૧૨, ઔદારિક વિના ૪ શરીર ૧૭, બે
ઉપાંગ ૧૯, સમચતુરશ્વ સંસ્થાન ૨૦, નિર્માણ નામ ૨૧, તીર્થકર
નામ ૨૨, વર્ણાદિક ચાર ૨૬ અને અગુરુલધુ ચતુક ૩૦, એ
ત્રીશ પણ ન બાંધે તેથી ત્યાં ૧૬ નો બંધ હોય. ॥ ૭૧ ॥

વાવોસા એગૂળં, વંધદ્ અઢારસંતમનિઅદ્વિ;

^{૧૭}સતરસ ^૧સુદ્ધમસરાગો. ^૧સાયમમોહો ^૧સજોગુત્તિ ॥૭૨॥

વાર્ધાસા=આવીશ.
એગૂળં=એક એક આછી

અઢારસંતં=અઢાર પર્થત
મનિયટ્ટી=અનિવૃત્તિબાદરવાળો

સત્તરસ=સત્તર.

સુહુમસરાગો=સદ્ધમસંપરાય
વાળો.

સાય=સાતાવેદનીયને

અમોહો=ઉપશાંતમોહ ક્ષીણમોહ

સજોગુત્તિ=સયોગિદેવળી એમ

અર્થ:—અનિવૃત્તિ બાદરવાળો બાવીશ અથવા એકેક એાછી
અઠાર પર્યંત (૨૧-૨૦-૧૯-૧૮) પ્રકૃતિ બાંધે, સદ્ધમસંપરાયવાળો
સત્તર પ્રકૃતિ બાંધે. 'મોહરહિત (ઉપશાંતમોહ, ક્ષીણમોહ) અને
સયોગી દેવળી સાતા વેદનીય બાંધે ॥ ૭૨ ॥

વિવેચન — નવમા અનિવૃત્તિબાદર ગુણહાણના પાંચ ભાગ
કદપીએ ત્યાં પહેલે ભાગે હાર્ય ૧, રતિ ૨, કુચ્છા ૩ અને ભય
૪ એ ચાર પછુ ન બાંધે ત્યારે ૨૨ નો બંધ હોય બીજે ભાગે
પુરુષ વેદ ન બાંધે ત્યારે ૨૧ નો બંધ, ત્રીજે ભાગે સંજવલન
કોષ ૨૭થે ૨૦ નો બંધ, ચોથે ભાગે સંજવલન માન ૨૭થે ૧૯ નો
બંધ, અને પાંચમે ભાગે સંજવલની માયા ૨૭થે ૧૮ નો બંધ,
સદ્ધમસંપરાય ગુણહાણે સંજવલન લોભ પછુ ન બાંધે ત્યારે ૧૭
નો બંધ હોય. ત્યાર પછી જ્ઞાનાવરણીય પાંચ, દર્શનાવરણીય
૪, અંતરાય ૫, ઉચ્ચૈર્ગોત્ર ૧ અને યગનામ ૧ એવં (૧૬) સોળ
પ્રકૃતિ પછુ ન બાંધે ત્યારે ઉપશાંતમોહ ક્ષીણમોહ અને સયોગી
દેવળી એ ત્રણ ગુણહાણે એક સાતાવેદનીય પ્રકૃતિ બાંધે અયોગી
દેવલી તો અબંધક હોય એકે પ્રકૃતિ ન બાંધે. ॥ ૭૨ ॥

एसो उ बंधसामित्त,—ओहो गइआइएसु वि तहेव;
ओहाओ साहिज्जड^१, जत्थ जहा पगइसवभावो ॥७३॥

एसो=એ પૂર્વેકિ ગુણસ્થાનનો
અવરોધ

बंधसामित्तओहो=અંતર સ્વામિ-
ત્વનો ઓધ (જાતવો.)

गइआइएसुवि=ગત્યાદિ (બાસઠ
માર્ગજી)ને વિષે પણ

तहेव=નેમજ.

ओहाओ=ઓધ કશો તે પ્રભાણે

સાહિજજઠ=કહેવું.

જર્ય=જે માર્ગીણસ્થાને.

જઠા=જે પ્રકાર.

પગઠસઃમાત્રો=પ્રકૃતિનોમુદ્રાભાવ

અર્થ—એ પૂર્વોક્તિ ગુણસ્થાનનો બંધસેઠ બંધસ્વામિત્વનો ઓઘ જાણવો. ગતિ આદિ માર્ગીણને વિષે પણ તેમજ—ઓઘ કહ્યો તે પ્રમાણે (ત્રીજા કર્મચંથ મુજબ) જે માર્ગીણસ્થાને જે પ્રકારે પ્રકૃતિનો મુદ્રાભાવ છે તે પ્રકારે કહેવું. ॥ ૭૩ ॥

વિવેચન—એ ઓઘપણે ચર્ચે ગુણહાણે બંધસ્વામિત્વ કહ્યું. બીજે કર્મચંથવે કહ્યું છે તેમ આ પણ જાણવું. ગત્યાદિ માર્ગીણાએ પણ તેમજ ઓઘ થકી પ્રકૃતિ કહેવી ત્રીજે કર્મચંથે ૬૨ માર્ગીણાએ બંધ કહ્યો છે તેમ છતાં જાણવો ત્યાં જેટલાં ગુણહાણા હોય અને જેને જેટલી પ્રકૃતિ મુદ્રાભાવે હોય—જેને જેટલી પ્રકૃતિ બાંધવી ઘટે, ત્યાં તેટલી વિચારીને કહેવી. ॥ ૭૩ ॥

૧ ૧ ૩
તિત્યયરદેવનિરયા-ઉઅં ચ તિસુ તિસુ ગર્હસુ વોધવ્વં;

૧૧૭
અવસેસા પયહીઓ, હવંતિ સઘ્વાસુ વિ ગર્હસુ ॥૭૪॥

તિત્યયરદેવનિરયાઉઅંચ=તીર્થ.

૬૨ નામ, દેવાયુ અને નરકાયુ

તિસુ=ત્રણ

ગર્હસુ=ગતિને વિષે

વોધવ્વં=જાણવી.

અવસેસા=આકીની.

પયહીઓ=પ્રકૃતિઓ.

હવંતિ=હોય છે.

સઘ્વાસુ=સર્વ.

ગર્હસુ=ગતિને વિષે.

અર્થ—તીર્થ ૬૨ નામ, દેવાયુ અને નરકાયુ ત્રણ ત્રણ ગતિને વિષે જાણવી આકીની પ્રકૃતિઓ સર્વ ગતિને વિષે હોય છે. ॥૭૪॥

વિવેચન—હવે જે જે ગતિને વિષે જેટલી પ્રકૃતિ જ્ઞતાએ પામીએ તે કહે છે—તીર્થ ૬૨ નામ ૧, દેવાયુ ૨, અને નરકાયુ ૩. એ ત્રણ પ્રકૃતિ ત્રણ ત્રણ ગતિને વિષે હોય. ત્યાં તીર્થ ૬૨

નામ નારકી દેવતા અને મનુષ્યને વિષે હોય પણ તિર્થંચ માંહે ન હોય; તીર્થંકર સત્કર્મ તિર્થંચ માંહે જાય નહીં તે માટે. દેવાયુ મનુષ્ય, તિર્થંચ અને દેવતા માંહે સત્તાએ હોય પણ નરકમાંહે ન હોય. નરકાયુ મનુષ્ય, તિર્થંચ અને નારકી માંહે સત્તાએ હોય પણ દેવતામાંહે ન હોય. અને અવશેષ સર્વ પ્રકૃતિઓ ચારે ગતિને વિષે હોય. તિર્થંચ ગતિ માંહે તીર્થંકર નામ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય, નરકગતિ માંહે દેવાયુ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય, દેવગતિ માંહે નરકાયુ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય, અને મનુષ્યગતિ માંહે સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય. ॥ ૭૪ ॥

ઉપશમશ્રેણિનું સ્વરૂપ.

પદમક યચ્ચઉવકં, દંસણતિગ ત્તગા વિ ડ ;
અવિરયસમ્મત્તાઓ, જાવ નિઅદ્દિત્તિ નાયવ્વા ॥૭૫॥

કસાયચ્ચઉવકં=પહેલા ક્ષાયનું ચતુષ્ક,
દંસણતિગ=દર્શનમોહનીયત્રણ.
સત્તગાવિ=સાતે પ્રકૃતિઓ.
ઉવસંતા=ઉપગાંત થયેલી.

અવિરયસમ્મત્તાઓ=અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ શુદ્ધસ્થાનથી માંડીને.
જાવનિયદ્દિ=અપૂર્વકરણ પર્થત નાયવ્વા=જાણવી.

અર્થ—પહેલા ક્ષાયનું ચતુષ્ક, દર્શનમોહનું ત્રિક એ સાતે પ્રકૃતિઓ અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિથી માંડીને અપૂર્વકરણ પર્થત ઉપગાંત થયેલી જાણવી. ॥ ૭૫ ॥

ચિત્તેચ્ચન—ઈહાં શુદ્ધહાણાને વિષે પૂર્વે જે બધોદયસત્તા સ્થા નકનો સંવેધ કહ્યો તે શુદ્ધહાણાં તો પ્રાય ઉપશમશ્રેણિએ કે ક્ષયક્રમેણિએ હોય, તે માટે તે શ્રેણિ કહીએ છીએ. ત્યાં પ્રથમ ઉપશમશ્રેણિ કહે છે—

પહેલા ચાર ક્ષાય તે અનંતાનુષંગિ ચાર ક્ષાય અને દર્શનત્રિક તે મિથ્યાત્વમોહનીય ૧, મિથ્ય મોહનીય ૨ અને અમ્યક્ત્વ મોહનીય ૩, એ સાતે પ્રકૃતિ ઉપશાન્ત હોય. ક્યાં ૧

અવિરત સમ્યક્ત્વ ગુણહાણા થકી માંદીને નિવૃત્તિ નામે આઠમા ગુણહાણા લગે બાલુખી, ત્યાં સાતમા લગે યથાચોગ્યપણે ઉપશાન્ત હોય અને અપૂર્વકરણે તે નિશ્ચયે જ એ સાને ઉપશાન્ત હોય.

ત્યાં પ્રથમ અનંતાલુવંચિની ઉપશમતા કહીએ છીએ,—
અવિરત સમ્યક્દષ્ટિ, દેશવિરતિ અને વિરત (પ્રમત્ત અને અપ્ર-
મત્ત) માંદિલો કોઈ પણ છત્ર કોઈ પણ યોગે વર્તેલો, તેને પદ્મ
ગુણ માંદિલી એક લેર્યાવંત, આદરોપયોગવંત એક કોણકોણિ
સામરોપમ કરતાં ન્યૂન સ્થિતિનાં કર્મવંત, કરણકાલથકી પૂર્વે પણ
અંતર્મુહૂર્ત લગે અવદાયમાન (વિગુહ) ચિત્તવૃત્તિવંત થકો રહે.
તેવો થકો તે પરવર્તમાન પ્રકૃતિ સર્વ ગુણ જ વ્યાધે પણ અગુણ
ન વ્યાધે, અને અગુણ પ્રકૃતિનો અનુભાગ ચઢિહાણીયો હોય
તે બેહાણીયો કરે અને ગુણ પ્રકૃતિનો બેહાણીયો હોય તે ચઢિહા-
ણીયો કરે અને સ્થિતિખંધ પૂર્ણ થયે થકે અન્ય સ્થિતિખંધ પૂર્વકો
સ્થિતિખંધની અપેક્ષાએ પદ્યોપમને સંખ્યાતમે લાગે હીન હીન
કરે, એમ અંતર્મુહૂર્ત કાળ લગે રહીને ત્યારપછી યથાક્રમે
પ્રત્યેક અંતર્મુહૂર્તનાં ત્રણ કરણ કરે, તે આ પ્રમાણે—યથા-
પ્રવૃત્તકરણ ૧, અપૂર્વકરણ ૨, અને અનિવૃત્તિકરણ ૩, ચોથી
ઉપશાન્તાદી. ત્યાં યથાપ્રવૃત્તકરણે પેસતો થકો પ્રતિ સમયે અનંત-
ગુણ વધતી વિગુહિએ પેસે, ત્યાં પૂર્વોક્ત ગુણ પ્રકૃતિનો અધા-
રક તેમજ કરે પણ સ્થિતિચાતાદિક ત્યાં ન કરે, તત્પ્રાયોગ્ય
વિગુહિનો અભાવ મારે. ત્યાં પ્રતિસમયે નાના છત્રની અપેક્ષાએ
અસંખ્યાત લોહાકાગ પ્રદેશપ્રમાણ અધ્યવસાયનાં સ્થાનક હોય,
તે પરસ્થાનર્થિન હોય. પરસ્થાનર્થ સ્વરૂપ કરે છે—તે હીન હોય
તો અનંતભાગહીન ૧, અસંખ્યાતભાગ હીન ૨, સંખ્યાતભાગ
હીન ૩, સંખ્યાતગુણ હીન ૪, અસંખ્યાતગુણ હીન ૫, અને
અનંતગુણ હીન ૬, અને તે અધિક હોય તો અનંત-
ભાગ અધિક ૧, અસંખ્યાતભાગ અધિક ૨, સંખ્યાતભાગ
અધિક ૩, અગુણગુણ અધિક ૪, અસંખ્યાતગુણ અધિક
૫ અને અનંતગુણ અધિક ૬, એ છાત્રવગીયા કહીએ, અને

નામ નારદી દેવતા અને મનુષ્યને વિષે હોય પણ તિર્થંચ માંહે ન હોય; તીર્થંકર સત્કર્મા તિર્થંચ માંહે જાય નહીં તે માટે. દેવાયુ મનુષ્ય, તિર્થંચ અને દેવતા માંહે સત્તાએ હોય પણ નરકમાંહે ન હોય નરકાયુ મનુષ્ય, તિર્થંચ અને નારદી માંહે સત્તાએ હોય પણ દેવતામાંહે ન હોય. અને અવશેષ સર્વ પ્રકૃતિઓ ચારે ગતિને વિષે હોય. તિર્થંચ ગતિ માંહે તીર્થંકર નામ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય, નરકગતિ માંહે દેવાયુ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય, દેવગતિ માંહે નરકાયુ વિના સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય, અને મનુષ્યગતિ માંહે સર્વ પ્રકૃતિ સત્તાએ હોય ॥ ૭૪ ॥

ઉપશમત્રેણિનું સ્વરૂપ.

પદમકસાયચ્ચઙ્ક, દંસણતિગ ત્તગા વિ ઉવસં ;
અવિરયસમ્મત્તાઓ, જાવ નિઅદિત્તિ નાયવ્વા ॥૭૫॥

પદમકસાયચ્ચઙ્ક=પહેલા કપાયનું ચતુષ્ક.

દંસણતિગ=દર્શનમોહનીયત્રણ

સત્તગાવિ=સાતે પ્રકૃતિઓ.

ઉવસંતા=ઉપગાંત થયેલી.

અવિરયસમ્મત્તાઓ=અવિરત સ-

મ્યગ્દષ્ટિ શુદ્ધસ્થાનથી

માંડીને.

જાવનિયદિ=અપૂર્વકરણ પર્થત.

નાયવ્વા=જાણવી.

અર્થ—પહેલા કપાયનું ચતુષ્ક, દર્શનમોહનું ત્રિષ્ક એ સાતે પ્રકૃતિઓ અવિરત સમ્યગ્દષ્ટિથી માંડીને અપૂર્વકરણ પર્થત ઉપગાંત થયેલી જાણવી. ॥ ૭૫ ॥

વિવેચન—ક્રિદાં શુદ્ધહાણને વિષે પૂર્વે જે બધોદયસત્તા સ્થાનકનો સંવિદ દર્શો તે શુદ્ધહાણ તે પ્રાયઃ ઉપશમત્રેણિએ કે કપાયત્રેણિએ હોય, તે માટે તે ક્રિદા દહીએ છીએ. ત્યાં પ્રથમ ઉપશમત્રેણિ દહે છે—

પહેલા ચાર કપાય તે અનંતાનુબંધિ ચાર કપાય અને દર્શનત્રિષ્ક તે મિધ્યાન્વમોહનીય ૧, મિશ્ર મોહનીય ૨ અને અમ્યદન્વ મોહનીય ૩, એ સાતે પ્રકૃતિ ઉપગાંત હોય. ક્યાં ?

(અપૂર્વ) સ્થિતિખંડ ૫, એ પાંચ પદાર્થ સમકાળે પ્રવર્તે. ત્યાં 'સ્થિતિઘાત' તે સ્થિતિવંત કર્મના અગ્રિમ ભાગ થકી ઉદ્ભવપદ્ધે વણાં સાગરોપમનાં શત પ્રમાણુ અને જવન્યથી પદ્યોપમના સંખ્યા-તમા ભાગ માત્ર સ્થિતિખંડ ઉકેરે-ખડે, તે ઉકેરીને જે સ્થિતિ હેઠે નહીં ખડે તે માંહે તે દલિયું નાંખે. અંતર્મુહૂર્ત કાળે તે સ્થિતિ ખંડ ઉકેરે. ત્યાર પછી વળી ફરીને પણ હેઠેલા પદ્યોપમ સંખ્યેય ભાગ માત્ર સ્થિતિ ખંડ અંતર્મુહૂર્ત કાળે ઉકેરે, પૂર્વોક્ત પ્રકારે જ નાંખે એમ અપૂર્વકરણના કાળ માંહે વણાં સ્થિતિખંડનાં સહુએ વ્યતિક્રમે, એમ કયે થકે અપૂર્વકરણને પ્રથમ સમયે જેટલી સ્થિતિવું કર્મ હવું તે તેને જ ચરમ સમયે સંખ્યાતગુણ હોન થાય. 'સ્થિતિઘાત' તે અશુભ પ્રકૃતિનો જે અનુભાગ, તેના અનંતમે ભાગ મૂકીને શેષ સર્વ અનુભાગના ભાગ અંતર્મુહૂર્ત વિનાશે. ત્યાર પછી વળી જે અનંતમે ભાગ રહ્યો છે, તેના વળી અનંતમે ભાગ મૂકીને શેષ અનુભાગના ભાગ અંતર્મુહૂર્ત વિનાશે ત્યારપછી વળી જે પૂર્વે મૂકેલો અનંતમે ભાગ છે તેના વળી અનંતમે ભાગ મૂકીને શેષ અનુભાગના ભાગ અંતર્મુહૂર્ત વિનાશે. એમ અનેક અનુભાગ ખંડનાં સહુએ એક સ્થિતિખંડને વિષે વ્યતિક્રમે અને તે સ્થિતિખંડને અનેક સહુએ અપૂર્વકરણ હવેલું થાય હવે 'ગુણથેણિ' તે અંતર્મુહૂર્ત પ્રમાણુ સ્થિતિની દરેક સ્થિતિઓ જે તે માંહેથી દલિતે લક્ષને ઉદ્યાવલિમની દરેક સ્થિતિને વિષે પ્રતિસમયે અસંખ્યાતગુણપદ્યે નાંખે, તે આ પ્રમાણુ-પ્રથમ સમયે સ્તોક, બીજે સમયે અસંખ્યાતગુણ એમ યાવત અંતર્મુહૂર્તના ચરમ સમય લગે સુદુર. એ અંતર્મુહૂર્ત અપૂર્વકરણ અને અનિવૃત્તિકરણના કાળ થકી ઉત્તરે અગ્રિમ જણવું, એ પ્રથમસમયવૃદ્ધિ દલિતો નિદેષ વિનિ અગ્રિમ. એમ દ્વિતીયાદિ સમયે વૃદ્ધિ દલિયાનો પદ્ય નિદેષ સુચિ. વળી અનેક ગુણઝેલિ રચવાને પ્રથમ સમયે જે દલિતે વૃદ્ધિ સ્તોક હોય. તે થકી બીજે સમયે અસંખ્યાતગુણ તે વૃદ્ધિ ત્રીજે સમયે અસંખ્યાતગુણ, એમ યાવત ગુણઝેલિ અગ્રિમ.

* જેનો ઉદય હોય તેની ઉદય નિદેષ અગ્રિમ અને આ નિદેષ તેની ઉત્તરવલિતે જેથી દલિતે અગ્રિમ, હવે.

ચરમ સમય હશે જાણવું અપૂર્વકરણના સમયો અને અનિવૃત્તિ-કરણના સમયોને વિષે અનુક્રમે ઘટતે થકે ગુણત્રેણિ દલિલોને નિરૂપ શેષ શેષને વિષે હોય, પણ ઉપર ન વધે, હવે ‘ગુણસંક્રમ’ તે અપૂર્વકરણને પ્રથમ સમયે અનંતાનુષ્ઠ્યાદિક અશુભ પ્રકૃતિનું દલિલું અપર પ્રકૃતિને વિષે જે સંક્રમે તે સ્તોક હોય, તે થકી બીજે સમયે અપર પ્રકૃતિને વિષે સંક્રમનું દલિલ અસંખ્યાતગુણ હોય, એમ તૃતીયાદિક સમયને વિષે પણ કહેવું, હવે ‘અન્ય સ્થિતિવંધ’ એ અપૂર્વકરણના પ્રથમ સમયે અન્ય જ (અપૂર્વ) નવો-સ્તોક સ્થિતિવંધ આરંભે. સ્થિતિવંધ અને સ્થિતિ (ખંડ) ઘાત તે સમકાળે પ્રારંભે અને સમકાળે પૂરા કરે. એમ એ પાંચ પદાર્થ અપૂર્વકરણે પ્રવર્તે.

હવે અનિવૃત્તિ કરણ કહે છે-અનિવૃત્તિકરણે સમકાળે પેઠેલા સર્વ જીવને એકજ અધ્યવસાયસ્થાનક હોય પણ પહેલા સમયના વિશુદ્ધિસ્થાનકની અપેક્ષાએ બીજા સમયનું વિશુદ્ધિસ્થાનક અનંતગણ હોય, એમ યાવત અનિવૃત્તિકરણના ચરમ સમય હશે કહેવું. તે માટે જ એ કરણે પેઠા તુલ્યકાળના જીવો સંખ્યાદી અધ્યવસાયસ્થાનોને પરસ્પરે નિવૃત્તિ-વ્યાવૃત્તિ (કેરકાર) નથી તે માટે અનિવૃત્તિકરણ નામ કહીએ. એ અનિવૃત્તિબાદર કરણને વિષે જેટલા સમય તેટલા અધ્યવસાયસ્થાનક હોય તે પૂર્વ પૂર્વ થકી અનંતગુણ વૃદ્ધ હોય છતાં પણ પહેલા સમયથી જ માંડીને પૂર્વેજ પાંચ પદાર્થ સમકાળે પ્રવર્તે તે અનિવૃત્તિકરણના કાળના ઘણા સંખ્યાતા ભાગ ગયે અને એક ભાગ રહે થકે અનંતાનુષ્ઠાની હેઠલી આવલિલા માત્ર સુદીને અંતર્મુદ્ધૂર્ત પ્રમાણ અંતરકરણ, અભિનય સ્થિતિવંધના કાળ પ્રમાણ અંતર્મુદ્ધૂર્ત કરે. અંતરકરણનું દલિલું ઉકેરાતું અધ્યમાન પર પ્રકૃતિને વિષે નાંખે, અને પ્રથમ સ્થિતિનું દલિલું આવલિલા માત્ર હોય, તે વેદમાન પરપ્રકૃતિને વિષે સ્તિષ્ઠસંક્રમે કરીને સંક્રમાવે, તે અંતરકરણ કીધે થકે બીજે સમયે અનંતાનુષ્ઠાની ઉપરની સ્થિતિનું દલિલું ઉપગમાવવા માંડે. તે આ રીતે કે-પ્રથમ સમયે સ્તોક ઉપગમાવે, બીજે સમયે અસંખ્યાત ગણ ઉપગમાવે, એમ યાવત અંતર્મુદ્ધૂર્ત હશે ઉપગમાવે, એટલે કાળે સમસ્તપણે અનં-

તાનુષંધી ઉપશમિત થાય. ઉપશમિત તે શું? જેમ રેણુનો નિકર (સમૂહ) પાણીના ષિંદુના સમૂહે સિંચી સિંચીને દુઘણાદિકે નિઃકૃષ્ટિત થકો નિરુપદ થાય તેમ કર્મરેણુનો નિકર પણ વિશુદ્ધિ જલે કરી સિંચી સિંચીને અનિવૃત્તિકરણરૂપ દુઘણાદિકે કરીને નિઃકૃષ્ટિત થકો સંકેમણુ, ઉચ્ચ ઉદ્ધીરણુ, નિવૃત્ત અને નિકાચના કરવાને અયોગ્ય થાય; તેને ઉપશમના કહીએ. દેહસાએક આચાર્ય દહે છે કે અનંતાનુષંધીની ઉપશમના ન હોય, પણ વિસંયોજના-કાપણુ જ હોય, તે આવી રીતે કે-ધર્મા શ્રેણી અણુ-પરિવ્રજતા પણ અવિરત ચારે ગતિના પણ વેદક સમ્યગ્દષ્ટિ અથવા દેશવિરતિ તિર્થંચ અને મનુષ્ય અથવા સર્વવિરતિ મનુષ્ય જ, એ સર્વે સર્વે પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તા અનંતાનુષંધી કાય કરવાને અર્થે યથાપ્રવૃત્તાદિક ત્રણ કરણ કરે, એ કરણની વજા-વ્યના જેમ પૂર્વે કહી તેમજ નિરવશેષપણે બાણવી, પણ એટલું વિશેષ જે કહ્યાં અનિવૃત્તિ કરણે પેકો થકો અંતરકરણ ન કરે પણ કર્મપ્રકૃત્યુક્ત સ્વરૂપ ઉદ્ધસના સંકેમે કરીને અવસ્તન આવ-સિક્ષા માત્ર મૂકીને ઉપરના નિરવશેષપણે-સમસ્ત અનંતાનુષંધીને વિનાશ. આવસિક્ષા માત્ર છે તે સ્તિશુદ્ધસંકેમે કરીને વેદમાન પ્રકૃતિને વિશે સંકેમાવે. તે અંતર્મુદ્ધર્ત પછી અનિવૃત્તિ કરણને છોડે શેષકર્મના મિથિનિવાન, અમધાન અને શુભશ્રેણી ન હોય; પણ તે જીવ સ્વભાવરૂપ જ હોય એ અનંતાનુષંધીની વિસં-યોજના કહી.

જુલે દર્શનત્રિકનો ઉપશમના કહીએ છીએ. ત્યાં મિથ્યાત્વની ઉપશમના મિથ્યાદષ્ટિને તથા વેદકસમ્યગ્દષ્ટિને હોય, અને સમ્યક્-ત્વની તથા મિથ્યની ઉપશમના તો વેદક સમ્યગ્દષ્ટિને જ હોય. ત્યાં મિથ્યાદષ્ટિને મિથ્યાત્વની ઉપશમના પ્રથમ સમ્યક્ત્વ પામતાં હોય, તે આ પ્રમાણે-અંતીપચેદિય સર્વ પર્યાપ્તિએ પર્યાપ્તો, કરણકાળ ધરી પૂર્વે અંતર્મુદ્ધર્ત કાને સમયે સમયે અનંતગુણ વધતી વિશુદ્ધિએ પ્રવર્તતો, અસાધ્યસિદ્ધિની વિશુદ્ધિની અપેક્ષાએ અનંતગુણ વિશુદ્ધિવંત, મતિ અજ્ઞાન, જ્ઞાન અજ્ઞાન અને વિભાગ

જ્ઞાન એ માંહેલા અનેરે કોઇ પણ સાકારોપધોગે ઉપયુક્ત થકો, અનેરે ધોગે વર્તતો, જઘન્ય પરિણામે તેજોલેશ્યાએ, મધ્યમ પરિણામે પદ્મલેશ્યાએ અને ઉત્કૃષ્ટ પરિણામે શુક્લ લેશ્યાએ વર્તતો મિથ્યાદ્રષ્ટિ ચારે ગતિના જીવ કોડાકોડિ સાગરોપમ માંહેલી સ્થિતિનાં કર્મવંત, ઇત્યાદિક સર્વ પૂર્વોક્ત રીતે યથાપ્રવૃત્તકરણ, અપૂર્વકરણ પરિપૂર્ણ થાય ત્યાં લગે કહેવું. એટલું વિશેષ જે અહીં અપૂર્વકરણે ગુણસંક્રમ ન કહેવો પણ સ્થિતિઘાત, રસઘાત, ગુણશ્રેણિ અને અન્ય સ્થિતિષંવ એ ચાર જ કહેવા. ગુણશ્રેણિ-હસિક રચના પણ ઉદય સમયથી માંદીને જાણવી. ત્યારપછી અનિવૃત્તિ કરણે પણ એમજ કહેવું. અનિવૃત્તિકરણ કાળના ઘણા સંખ્યાતમા ભાગ ગયે થકે અને એક સંખ્યાતમે ભાગ થાકતે છતે અંતર્મુદૂર્તમાન હેઠુ યુકીને મિથ્યાત્વનું અંતરકરણ અંતર્મુદૂર્ત પ્રમાણ પ્રથમ સ્થિતિ થકી કાંઈક અધિક અભિનવ સ્થિતિષંવના કાળ કરખા અંતર્મુદૂર્ત કાળે કરે, અને અંતરકરણનું હલિઉં ઉકેરીને પ્રથમ તથા દ્વિતીય સ્થિતિ માંહે નાંખે, અને પ્રથમ સ્થિતિએ વર્તતો ઉદીરણા પ્રયોગે કરીને જે પ્રથમસ્થિતિગત હસિક આકર્ષીને ઉદય માંહે નાંખે તે ઉદીરણા, અને જે વળી બીજી સ્થિતિના સમીપ થકી ઉદીરણા પ્રયોગે જ કરીને હલિઉં આકર્ષીને ઉદય માંહે નાંખે તે આગાસ કહીએ ઉદીરણાનું જ વિશેષ પ્રતિ-પત્તિને અર્થે આગાસ એવું બીજું નામ કહીએ. ઉદય ઉદીરણાએ કરીને પ્રથમ સ્થિતિ અનુભવતો જે આવલિકા શેષ રહે ત્યાં લગે નય જે આવલિકા થાકતે આગાસ વિચ્છેદ પામે ત્યારપછી ઉદીરણા જ કેવળ પ્રવર્તે તે પણ આવલિકા શેષ રહે ત્યાં લગે હોય. તે પછી એક આવલિકા માત્ર કેવળ ઉદયે કરીને જ અનુભવે. તે આવલિકા માત્રને ચરમ સમયે દ્વિતીય સ્થિતિગત હસિકના અનુ-ભાગ બેદે કરીને ત્રિપદા પુર્વ કરે, તે આ પ્રમાણે-સમ્યક્ત્વ ૧, મિદ્ય ૨, અને મિથ્યાત્વ ૩, તે પછી અનંતર સમયે મિથ્યાત્વહસિકના ઉદયના અભાવ થકી કૌપશમિક સમ્યક્ત્વ પામે. એ મિથ્યાત્વની મર્વ પ્રકારે ઉપગમના થકી પ્રથમ વાર સમ્યક્ત્વનો ભાસ દોાય. એ સમ્યક્ત્વ પામતો કોઈક દેગવિરતિ સદિત અને કોઈક સર્વવિરતિ સદિત પણ પડેવને તે મારે દેગવિરત, પ્રમત્ત જ ને

અપ્રમત્ત સંયતને વિષે પણ મિથ્યાત્વ ઉપશાન્ત પામીએ. હવે સંયમને વિષે વર્તમાન વેદક સમ્યગ્દ્રષ્ટિને ત્રણ દર્શન ઉપશમાવતાં ત્રણ કરણનો વિધિ પૂર્વદ્વીપરે ત્યાં સુધી કહેવો, જ્યાં સુધી અનિવૃત્તિ કરણકાળના સંજ્ઞાત ભાગ ગયે થકે અંતરકરણ કરે. તે કરતો થકો સમ્યક્ત્વની પ્રથમ સ્થિતિ અંતર્મુદ્ધૂત પ્રમાણ સ્થાપે અને મિથ્યાત્વ તથા મિશ્રની સ્થિતિ આવલિષ્ટ માત્ર સ્થાપે અને ઉકેરાતું હલિઉં ત્રણેનું સમ્યક્ત્વની પ્રથમ સ્થિતિ માંહે નાંખે. મિથ્યાત્વ તથા મિશ્રનો પ્રથમ-સ્થિતિનાં હલિયાં સમ્યક્ત્વની પ્રથમ સ્થિતિનાં હલિયાં માંહે સિતબુકસંક્રમે કરીને સંક્રમાવે સમ્યક્ત્વની પ્રથમ-સ્થિતિ વિપાકના અનુભવવા થકી અનુક્રમે ક્ષીણ થયે થકે ઔપશમિક સમ્યગ્દ્રષ્ટિ જીવ થાય. અને તે ત્રણે મિથ્યાત્વાદિકના ઉપરના હલિયાની ઉપશમના અનંતાનુષ્ઠાનોના ઉપરિતન હલિયાની પરે જાણવી. એજ પ્રકારે કરીને અનેરનાં પણ ઉપશમના જાણવી. એનો વિસ્તાર મથાન્તર* થકી જાણવો. ॥ ૭૫ ॥

उपशमयति

संज्वलनलोभं २८

अप्रत्याख्यानलोभं २६

प्रत्याख्यानलोभं २७

संज्वलनमायां २५

अप्रत्याख्यानमायां २३

प्रत्याख्यानमायां २४

संज्वलनमानं । २२

अप्रत्याख्यानमानं २०

प्रत्याख्यानमानं २१

संज्वलनक्रोधं १९

अप्रत्याख्यानक्रोधं १७

प्रत्याख्यानक्रोधं १८

पुरुषवेदं १६

हास्यादिपट्कं १५

नपुंसकवेदं ८

स्त्रीवेदं ९

मिथ्यात्व ५

मिथ्य ६

सम्यक्त्वमोहं ७

अनन्तानुबन्धिक्रोध-मान-माया-लोभान् ४ ।

उपशमध्रेणिकमोऽयम् ॥

હોય તે પછી સંનવલનની માયા ઉપશમે પચ્ચીગ પ્રકૃતિ ઉપશાન્તઃ
હોય એ અનિવૃત્તિભાદર શુભાષ્ટમે ઉપશમેષ પ્રકૃતિ જાણવી. ॥ ૭૬ ॥

x તે પછી અનિવૃત્તિકરણાદના સંખ્યાતા ભાગ ગયે છતે દર્શન-
સમક શિવાયની મોહનીય કર્મની એકવીસ પ્રકૃતિનું અંતરકરણકરે, ત્યાવેલમાન
સંનવલન ચાર કષાય મહિનો કોઈ પણ એક કષાય અને ત્રણ વેદ મહિના
કોઈપણ વેદમાન એક વેદની પ્રથમ સ્થિતિ પોતાના ઉદય કાળ પ્રમાણ હોય.
બાકીના ૧૧ કષાય અને ૮ નોકષાયની પ્રથમ સ્થિતિ આવલિકા માત્ર હોય.
અહીં ઓવેદ અને નપુસક વેદનો ઉદયકાળ સંખ્યાત શુદ્ધ હોય. તે થકી
સંનવલન કોધનો વિશેષાધિક, તે થકી સંનવલન માન, માયા અને લોભનો
અનુક્રમે વિશેષાધિક હોય. ત્યાં સંનવલન કોધના ઉદયે ઉપશમ ઐષ્ટિ પ્રારંભે
તેને અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યાખ્યાન કોધનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં મુધી
સંનવલન કોધનો ઉદય હોય. સંનવલન માનના ઉદયે ઐષ્ટિ પ્રારંભકને
અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યાખ્યાન માનનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં મુધી સંનવલન
માનનો ઉદય હોય. સંનવલન માયાના ઉદયે ઐષ્ટિ પ્રારંભકને અપ્રત્યાખ્યાન
તથા પ્રત્યાખ્યાન માયાનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં મુધી સંનવલન માયાનો ઉદય
હોય. સંનવલન લોભના ઉદયે ઐષ્ટિ પ્રારંભકને અપ્રત્યાખ્યાન તથા પ્રત્યા-
ખ્યાન લોભનો ઉપશમ ન થાય ત્યાં મુધી સંનવલન લોભ (ભાદર) નો
ઉદય હોય. એ પ્રકારે તે અંતરકરણ ઉપરના ભાગોની અપેક્ષાએ સમ અને
નીચેના ભાગની અપેક્ષાએ પૂર્વોક્ત રીતે ગ્રિપમ હોય. અહીં જોટલા કાળે
ગ્રિપિતિખંડનો ધાત કરે અથવા અન્ય ગ્રિપિતિખંડ કરે તેટલા કાળે અંતરકરણ
પણ કરે. એ ત્રણે એક સાથે ચાર ભે અને સાથેજ પૂર્ણ કરે.

અંતરકરણ સંબંધિ દલિકનો પ્રશ્નેપવિધિ આ પ્રમાણે જાણવો—

જે કર્મોના તે વખતે બંધ અને ઉદય વર્તેલો હોય તે કર્મના અંતર-
કરણ સંબંધિ દલિક પહેલો અને બીજી ગ્રિપિતિમાં નાખે છે જેમકે પુરુષ
વેદોદયે ઐષ્ટિ પ્રારંભકને પુરુષવેદનો બંધ અને ઉદય હોવાથી પુરુષ વેદના
અંતરકરણ સંબંધિ દલિક પ્રથમ અને દ્વિતીય સ્થિતિમાં નાખે. વળી જે
કર્મનો એકલો ઉદયજ હોય પણ બંધ ન હોય તેના અંતરકરણ સંબંધિ
દલિક પ્રથમગ્રિપિતિમાં નાખે, જેમકે ઓ વેદોદયે ઐષ્ટિ પ્રારંભકને ઓવેદનો
ઉદયજ હોવાથી ઓવેદના અંતરકરણ સંબંધિ દલિક પ્રથમ ગ્રિપિતિમાં
નાખે. વળી જે કર્મનો ઉદય નથી પણ ફક્ત બંધ છે તેના અંતરકરણ

દલિહ દ્વિતીય સ્થિતિર્માન નાખે, જેમકે સંનવલન ક્રોધોદયે શ્રેણિ પ્રારંભકને ખાટીના ત્રણ કપાયનો ઉદય વિના બંધ હોવાથી તેના અંતરકરણ દલિહ દ્વિતીય સ્થિતિર્મા નાખે વળી જે કર્મનો બંધ અને ઉદય નથી તેના અંતરકરણ દલિહ પરપ્રકૃતિર્મા નાખે, જેમકે ખીજ અને ત્રીજા કપાયના દલ, તેનો, બંધોદય ન હોવાથી સંનવલન કપાયર્મા નાખે અહીં અનિવૃત્તિ કરણર્મા બહુ વક્તવ્ય છે તે વિશેષાર્થાએ કર્મપ્રકૃતિસ ગ્રહણીની ટીકા જોવી. અંતરકરણ કર્મા પછી નપુસક વેદને ઉપશમાવે તે આ પ્રમાણે-પ્રથમ સમયે થોડું ઉપશમાવે, ખીજે સમયે અસંખ્યેય ગુણ, ત્રીજે સમયે તેથી પણ અસંખ્યેય ગુણ; એ પ્રમાણે સમયે સમયે અસંખ્યાત ગુણ (વધારે) છેલ્લા સમય સુધી ઉપશમાવે અને સમયે સમયે ઉપશમેદ દલિહની અપેક્ષાએ અસંખ્યાત ગુણ દલિહ દ્વિચરમ સમય સુધી પર પ્રકૃતિર્મા નાખે છેલ્લે સમયે પર પ્રકૃતિર્મા સંક્રમણ થતા દલિહની અપેક્ષાએ ઉપશમ પામતું દલિહ અસંખ્યાત ગુણ જાણવું.

ક્રોધને એક સાથે ઉપશમાવવા માટે. સંજવલન ક્રોધની પ્રથમસ્થિતિ સમય-
 ન્યૂન ત્રણુ આવલિકા શેષ રહે છે તે અપ્રત્યાખ્યાનીય અને પ્રત્યાખ્યાનીય
 ક્રોધનું દલિક સંજવલન ક્રોધમાં ન નાંખે પરંતુ સંજવલન માનાદિકમાં નાંખે,
 ક્રમકે કહ્યું છે કે-તિસુ આવલિયાસુ સમઝળિયાસુ અપઙિગાહાઠ
 સંજ ૧ અર્થાત્ સમય બીણ ત્રણુ આવલિકા શેષ છે તે સંજવલન ક્રોધ
 પતદ્મક ન થાય (એટલે તેમાં બીજી પ્રકૃતિનું દલસક્રમણ ન થાય) જે
 આવલિકા શેષ રહે છે તે આગાલ પણુ ન હોય પરંતુ એકલી ઉદીરણાજ હોય.
 એક આવલિકા શેષ રહે છે તે સંજવલન ક્રોધના બંધ ઉદય અને ઉદીરણાનો
 બ્યવચ્છેદ થાય અને અપ્રત્યાખ્યાનીય તથા પ્રત્યાખ્યાનીય ક્રોધ ઉપશાંત
 થયેલા હોય તે બંને ઉપશાંત થયે છે ૧૮ પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય. ત્યારે
 સંજવલન ક્રોધની પ્રથમ સ્થિતિની એક આવલિ અને સમય ન્યૂન જે આવ-
 લિકા કાળે બાધિલ ઉપરની સ્થિતિનું દલિક વળીને બાકીનું સર્વ ઉપશાંત
 થયેલ હોય, તે પછી પ્રથમસ્થિતિગત એક આવલિકાને સ્તિભુક સંક્રમવડે
 સંજવલન માનને વિષે નાંખે અને સમય ન્યૂન જે આવલિકાનું બાધિલ દલિક,
 પુરૂષવેદ ઉપશમાવવા વખતે કહેલ પ્રકારે ઉપશમાવે અને પર પ્રકૃતિને વિષે
 સંક્રમાવે એ રીતે સમય ન્યૂન જે આવલિકા પ્રમાણ કાળે સંજવલન ક્રોધ
 ઉપશાંત થાય તે ઉપશાંત થયે છે ૧૯ પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય વળી જ્યારે
 સંજવલન ક્રોધના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો બ્યવચ્છેદ થાય તે પછી
 તરતના સમયથી આરંભીને સંજવલન માનની બીજી સ્થિતિ સબંધી દલિકને
 આક્રમીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને વેદે ત્યાં ઉદય સમયે થોડું નાંખે, બીજી
 સમયે અસંખ્યેયગુણુ, ત્રીજી સમયે તેથી અસંખ્યેયગુણુ એમ સમયે સમયે
 અસંખ્યેય ગુણુ અધિક દલિક પ્રથમ સ્થિતિના છેલ્લા સમય પર્યંત નાંખે
 પ્રથમ સ્થિતિ કરણના પ્રથમ સમયથીજ માંડીને અપ્રત્યાખ્યાન, પ્રત્યાખ્યાન
 અને સંજવલન એ ત્રણે માનને સમકાળે ઉપશમાવવા માટે, સંજવલન
 માનની પ્રથમ સ્થિતિ સમય ન્યૂન ત્રણુ આવલિકા શેષ રહે છે તે અપ્રત્યા-
 ખ્યાન અને પ્રત્યાખ્યાન માનનું દલિક સંજવલન માનમાં ન નાંખે પરંતુ
 સંજવલન માયા વગેરેમાં નાંખે, જે આવલિકા બાકી રહે ત્યારે તે આગાલ
 વિચ્છેદ થાય તે પછી એકલી ઉદીરણાજ હોય, આવલિકા શેષ રહે છે તે
 સંજવલન માનના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો બ્યવચ્છેદ થાય અને અપ્ર-
 ત્યાખ્યાન—પ્રત્યાખ્યાન માન ઉપશાંત થયેલા હોય તે ઉપશાંત થયે છે ૨૧
 પ્રકૃતિ ઉપશાંત હોય તે વખતે સંજવલન માનની પ્રથમ સ્થિતિની એક
 આવલિકા અને સમય ન્યૂન જે આવલિકાનું બાધિલ ઉપરની સ્થિતિનું દલિક

માણ્યોનો સમુદાય, સમાન જાતિ હોવાથી ઘર્ગણા કહેવાય. જ્યન્ય રસ કરતાં એક રસ વિભાગે અધિક પરમાણ્યોનો સમુદાય તે બીજી વર્ગણા, તે થકી પણ એક રસ વિભાગે અધિક પરમાણ્યોનો સમુદાય તે ત્રીજી વર્ગણા, એમ ઉત્તરોત્તર એક એક રસાવિભાગે અધિક પરમાણ્યોના સમુદાયરૂપ વર્ગણા ગણતાં સિદ્ધાન્તે અનંતમે ભાગે અને અભવ્યથી અનંતશુદ્ધ વર્ગણાનો સમુદાય તે સ્વાર્થક ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ વડે જાણે સ્પર્ધા કરતી હોય તેવી પરમાણ્યની વર્ગણા તે અહીં સ્પર્ધા કહેવાય છે. પ્રથમ સ્પર્ધાકની છેલ્લી વર્ગણાના રસાવિભાગ કરતાં આગળ ઉત્તરોત્તર એક એક રસાવિભાગવાળા પરમાણ્ય ન પામીએ પરંતુ સર્વ જીવ કરતાં અનંતશુદ્ધ રસાવિભાગવાળા પરમાણ્ય પામીએ તેવા રસવાળા પરમાણ્યોનો સમુદાય તે બીજી સ્પર્ધાકની પહેલી વર્ગણા. તે પછી પૂર્વોક્ત રીતે એક એક પરમાણ્યે અધિક રસાવિભાગવાળા પરમાણ્યોની વર્ગણા કરતાં બીજી સ્પર્ધાક ગણતું એમ અનંતા સ્પર્ધાક હોય એવા અનંતા સ્પર્ધાક જીવે પૂર્વે કરેલા છે તેથી તે પૂર્વ સ્પર્ધાક કહેવાય છે અહીં તે સ્પર્ધાક મધ્યેથી જ સમયે સમયે દલિત મહશ્વ કરી તેને અત્યંત રસહીન કરીને અપૂર્વ સ્પર્ધાક કરે. સંસારમાં ભ્રમણ કરતાં જીવે બંધ આશ્રયી આવા સ્પર્ધાક કોઈ પણ વખત કર્યા નથી પરંતુ હમણાજ વિશુદ્ધિના પ્રકર્ષવશે કરે છે તેથી તે અપૂર્વ કહેવાય છે. અશ્વ-હર્ષુકરણાદા ગયે છતે કિટ્ટીકરણાદામાં પ્રવેશ કરે ત્યાં પૂર્વ સ્પર્ધાક અને અપૂર્વ સ્પર્ધાક થકી દલિત મહશ્વ કરીને સમયે સમયે અનંત કિટ્ટી એટલે પૂર્વ સ્પર્ધાક અને અપૂર્વ સ્પર્ધાક થકી વર્ગણા મહશ્વ કરીને તેને અનંત-શુદ્ધ રસહીનતા પમાડીને મ્હોટે અતરે જે રથાયવું તે. જેમકે અનંતાનંત રસાવિભાગને અસત્કલ્પના વડે એકસો એક અથવા એકસો બે કલ્પીએ અને તેના પાંચ, પદર, પચીસ રસાવિભાગ રાખીએ તે કિટ્ટીકરણાદાના છેલ્લે સમયે અપ્રત્યાખ્યાન લોભ સમકાળે ઉપશાંત થાય, તે સમયે જ સંનવલન લોભનો બંધવ્યવચ્છેદ, બાદર સંનવલન લોભના ઉદય ઉદીરણાનો વ્યવચ્છેદ અને અનિવૃત્તિ બાદર સપરાય શુદ્ધસ્થાનનો વ્યવચ્છેદ થાય એ પ્રકારે અનિવૃત્તિ બાદર સપરાયે સાતથી માંડીને પચ્ચીસ થયાં તો મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિએ ઉપશાંત પામીએ

સત્તાવીસં હુમે, અઢાવીસં ચ મોહપયડીઓ ।

ઉવસંતવીઅરાણ, ઉવસંતા હુંતિ નાયવ્વા ॥૭૭॥

સત્તાવીસં=સત્યાવીગ.

સુદૃમે=અક્રમ સંપગથે

અઢાવીસં=અઢાવીગ.

મોહપયડીઓ=મોહનીય ક્રમની
પ્રકૃતિ.

ઉવસંતવીઅરાણ=ઉપશાંત કપાય

વીતરાગ (૧૧) મા ગુણસ્થાને.

ઉવસંતા=ઉપશાંત થયેલી.

હુંતિ=રોય છે.

નાયવ્વા=અભવી.

અર્થ —અક્રમસંપગથે મોહનીય ક્રમની સત્તાવીગ પ્રકૃતિઓ
અને ઉપશાંતકપાય વીતરાગ ગુણસ્થાને અઢાવીગ પ્રકૃતિઓ
ઉપશાંત થયેલી રોય છે એમ જાણવું. ॥ ૭૭ ॥

પડતો થકો તે પ્રકૃતિની બંધાદ્ય ઉદીરણા પ્રારંભે. એમ પડતો થકો યાવત પ્રમત્ત ગુણઠાણે રહે. કોઇક વળો તેથી હુઠા પડતો દેશવિરતે રહે. કોઇક અવિરતે રહે કોઇ સાસ્વાદને પણ આવે. અને જે ભવશ્ચયે પડે તે પહેલે સમયે જ અવિરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ ગુણઠાણનાં સર્વે બંધાદિક કરણ પ્રવર્તવે. ઉત્કૃષ્ટપણે એક ભવે બે વાર ઉપશમ શ્રેણિ પડિવળે, તેને નિશ્ચયે તે ભવે ક્ષપકશ્રેણિ ન હોય, અને જે એક વાર ઉપશમશ્રેણિ પડિવળે તેને કદાચિત્ ક્ષપકશ્રેણિ પણ હોય. એ કાર્મશ્રંથિક મત છે આગમને અભિપ્રાયે તો એક ભવે એક જ શ્રેણિ હોય. ॥ ૭૭ ॥

॥ इति उपशमश्रेणिविचार ॥

ક્ષપકશ્રેણિ સ્વરૂપ.

પદ યચ્ચક્રકં, इत्तो मिच्छत्तमीस स्मत्तं;
विरयसस्मे देसे, पमत्ति अपमत्ति गीअंति ॥ ७८ ॥

સાયચ્ચક્રકં=પહેલા

ચાર કષાય.

ગો=પછી

મિચ્છત્તમી સ્મત્તં=મિથ્યાત્વ.

મિશ્ર અને સમ્યક્ત્વ મોહનીય.

અવિરયસસ્મે=અવિરતસમ્યગ્દ્રષ્ટિએ

દેસે=દેશવિરતે.

પમત્તિ=પ્રમત્ત ગુણઠાણે.

અપમત્તિ=અપ્રમત્ત ગુણસ્થાને

ચીયંતિ=ક્ષય થાય છે.

અર્થ—પહેલા કષાયનું ચતુષ્ક, એ પછી મિથ્યાત્વ મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય અને સમ્યક્ત્વ મોહનીય સમકાળે ક્ષય પામે છે. આ સાત પ્રકૃતિ અવિરતસમ્યગ્દ્રષ્ટિ, દેશવિરતિ, પ્રમત્ત અથવા અપ્રમત્તે ક્ષય પામે છે ॥ ૭૮ ॥

* મરણ પામતો.

* અનુત્તર વિમાનમાં ઉપજે તેથી ત્યાં ચોથું ગુણસ્થાન હોય તેથી.

વિવેચન:—હવે ક્ષપકથેણિ કહે છે.—અહીં જે ક્ષપકથેણિ પ્રારંભે તે મનુષ્ય અવશ્ય આઠ વર્ષ ઉપરની ઉમ્મરના હોય. તે પ્રથમ તેા અનંતાનુષંગિ ચાર કપાય હશે—વિસંયોજના કરે. તે વિસંયોજનાનું સ્વરૂપ પૂર્વે કહ્યું છે તેમ કહેવું. ત્યારપછી મિથ્યાત્વ મોહનીય ૧, મિશ્રમોહનીય ૨, અને સમ્યક્ત્વ મોહનીય ૩, એ ત્રણેના સગઠાણે *ક્ષય કરે. તે અવિરત સમ્યક્ત્વ ગુણઠાણે તથા દેશવિરતિએ તથા પ્રમત્ત ગુણઠાણે તથા અપ્રમત્ત ગુણઠાણે ક્ષય કરે—સત્તાથી ટાળે.

હજાં જે પૂર્વબદ્ધાય થકો ક્ષપકશ્રેણિ પ્રારંભે અને અનંતાનુ-
બધિના ક્ષયથી અનંતર મરણના સ્વભવ થકી જે શ્રેણિ થકી
વિરમે તો કદાચિત્ મિથ્યાત્વના ઉદય થકી ફરીને પણ અનંતાનુબંધી

સ્થિતિનો વિનાશ કરે, એ પ્રકારે દબરો સ્થિતિધાત અતિક્રમે. તે પછી વળી
મિથ્યાત્વના અસંખ્યાતા ભાળને અને સમ્યક્ત્વ તથા મિશ્રના સંખ્યાતા
ભાળને ખંડે તે પછી એ રીતે ધણી સ્થિતિખંડ ગયે છતે મિથ્યાત્વનું દલિક
આવલિકા માત્ર રહે અને સમ્યક્ત્વ તથા મિશ્રનું તો પદ્યોપમના અસંખ્યાતમા
ભાગ પ્રમાણુ રહે અહીં ખંડન કરાતા મિથ્યાત્વ સબંધી સ્થિતિખંડોને
સમ્યક્ત્વ અને મિશ્રમાં નાંખે, મિશ્રના સમ્યક્ત્વમાં અને સમ્યક્ત્વના પોતાની
નીચલી સ્થિતિમાં નાંખે હવે આવલિકા માત્ર રહેલું મિથ્યાત્વ દલિક તેને
પણુ રિતિષ્ઠક સંક્રમ વડે સમ્યક્ત્વમાં નાંખે, તે પછી સમ્યક્ત્વ અને મિશ્રના
અસંખ્યાતા ભાગ ખંડે અને એક ભાગ બાકી રહે, તે પછી તેના પણ
અસંખ્યાતા ભાગ ખંડે અને એક બાકી રાખે, એ રીતે કટલાએક સ્થિતિ
ખંડ ગયે છતે મિશ્ર આવલિકા માત્ર રહે અને તે વખતે સમ્યક્ત્વની
સ્થિતિસત્તા આઠ વર્ષ પ્રમાણુ હોય તે જ કાળે વળી નિશ્ચયનયમતે સધળા
વિનના નાશથી તે દર્શનમોહનીયક્ષપક કહેવાય તે પછી આગળ
સમ્યક્ત્વના અંતર્મૂહર્ત પ્રમાણુ સ્થિતિ ખંડને ઉકેરે અને તેના દલિકને
ઉદય સમયથી માંડીને સંક્રમાવે, તે આ પ્રમાણુ-ઉદય સમયે થોડું, બીજે
સમયે તેથી અસંખ્યેય ગુણ, ત્રીજે સમયે તેથી પણ અસંખ્ય ગુણ, એમ
ગુણશ્રેણિના મસ્તક (ટોચ-અંત) પર્થત અનુક્રમે અસંખ્યેય ગુણ અધિક
સંક્રમાવે તે પછી તો વિશેષ હીન હીન સ્થિતિના દલિકને ચરમ સમય
સુધી સંક્રમાવે એ પ્રકારે અંતર્મૂહર્ત પ્રમાણુ અનેક ખંડો દ્વિચરમ સ્થિતિ
ખંડ પર્થત ઉકેરે અને અપાવે દ્વિચરમ સ્થિતિખંડ કરતાં ચરમ સ્થિતિ
ખંડ અસંખ્યેય ગુણ હોય છેદ્યો સ્થિતિખંડ ઉકેરાયે છતે આ ક્ષપક
કૃતકરણુ કહેવાય આ કૃતકરણુદ્વામાં વર્તે તો કોઈ જીવ કાળ પણ કરીને
ચાર મહિની કોઈ પણ એક ગતિમાં ઇતપન્ન થાય, અને લેશ્યામાં પણ
પૂર્વે શુદ્ધ લેશ્યાએ હતો તે હવે તો કોઈ પણ લેશ્યામાં જાય. એ પ્રકારે
સાત પ્રકૃતિના ક્ષયનો અસ્થાપક (ચારંબ કરનાર) મનુષ્ય હોય અને
નિષ્ઠાપક (પૂર્ણ કરનાર) ચારે ગતિને વિષે પામીએ કહ્યું છે કે-પદ્મવગો
અ મણુસો, નિદ્ધવગો ચડલુવિ ગદ્ધ

આધે; તે અનંતાનુષંગિનું બીજ મિથ્યાત્વ છે તે માટે. પણ મિથ્યાત્વ ક્ષય ગયે અનંતાનુષંગિ જાગે નહિ, બીજ ગયું માટે અને સાતને ક્ષયે તો અપતિત પરિણામવંત થકો અવશ્ય દેવલોકે જ ઉપજે અને ખનિત પરિણામવંત હોય તો તે અનેક પરિણામના સંભવ થકો જેથી પરિણામની વિશુદ્ધિ તેવી અનેરી ગતિએ ઉપજે. અને બદ્ધાયુ પણ જો ત્યારે કાળ ન હરે તો પણ સાતને ક્ષયે નિશ્ચયે વિરમે પણ આગળ ચારિત્ર મોહનીય અપાવવા ન માંડે. તે મરીને જો દેવગતિએ અથવા નરક ગતિએ જાય તો તે ત્રીજે જાવે મોક્ષે જાય અને જો તિર્થંચ મનુષ્ય માંડે ઉપજે તો તે અવશ્ય અસંખ્યાત વર્ષાયુ માંડેજ ઉપજે. ત્યાંથી દેવલોકનો ભવ કરીને ચોથો જાવે મોક્ષે જાય. એ સાત પ્રકૃતિનો ક્ષય અવરત સમ્યગ્દ્રષ્ટિ, દશવિરતિ, પ્રમત્ત અને અપ્રમત્તને વિષે જ પામીએ હવે જો અબદ્ધાયુ થકો ક્ષપકશ્રેણિ પ્રારંભે તો સાત પ્રકૃતિને ક્ષયે નિશ્ચયે અનુપરત પરિણામવંત થકો ચારિત્ર મોહનીય અપાવવાનો ઉદ્ધમ કરે. તે સકલક્ષપક નરક ૧, તિર્થંચ ૨, અને દેવ ૩, એ ત્રણનાં આયુ ક્ષય કરે. હવે ચારિત્રમોહનીય અપાવવાને ઉદ્ધમ કરતો થકો યથા-પ્રવૃત્તાદિક ત્રણ કરણ કરે, તેનું સ્વરૂપ રાઈ પૂર્વસી પરેશ કહેવું, પણ એટલું વિરોધ જે યથાપ્રવૃત્ત કરણ તે અપ્રમત્ત ગુણહણે જાણવું, અપૂર્વકરણ તે અપૂર્વકરણ ગુણહણે જાણવું અને અનિ-વૃત્તિ કરણ તે અનિવૃત્તિમાદર ગુણહણે જાણવું. ત્યાં અપૂર્વ-કરણે અપ્રત્યાખ્યાન ચતુષ્ક અને પ્રત્યાખ્યાનચતુષ્ક એ આઠ

* આ પ્રાથિક વચન સંજાને છે, જે દારણ માટે દ્વાપિક સમ્યગ્દ્રષ્ટિ શ્રોત્રી વામુદેવનું પાંચમે જાવે પણ મોહનગમન સંભળાય છે

હનઃ ચ-નરયાત નરમવન્મિ, દેવો દ્વોઝળ પઞ્ચમે કલ્પે ।

સત્તો જુમો સમાણો, ધારમમો અમમતિત્વયરો ॥ ૧ ॥

જાવાર્ય—નરક થકો નીકળી મનુષ્ય ભાગી ઉત્પન્ન થયે, ત્યાંથી પાંચમા ક્ષપકા દેવ થઈને ત્યાંથી અવરતા જારમા અપ્રમત્ત નામા તીર્થંકર મરી

કષાય ખપાવવા^૧ માંડે, તેના અંતરે અનિવૃત્તિ બાહરે શું હશે ?
તે કહે છે ॥ ૭૮ ॥

૩

૧૩

અનિવૃત્તિવાયરે થીળ-ગિદ્ધિતિગનિરગતિરિઅનામા ગે;
સંખિજ્જહમે સેસે, તપ્પાડગ્ગાઓ સ્વીઅંતિ ॥૭૯॥

અનિવૃત્તિવાયરે=અનિવૃત્તિ
બાહરે

થીળગિદ્ધિતિગ=સ્થાનચુદ્ધિ
(થીળુદ્ધિ) ત્રિક,

નિરગતિરિઅનામાઓ=નરક ગતિ
અને તિર્થંથગતિ નામ

કર્મની (તેર) પ્રકૃતિઓ

સંખિજ્જહમે=સંખ્યાતમે ભાગ

સેસે=બાકી રહે છે

તપ્પાડગ્ગાઓ=તપ્રાયોગ્ય.

સ્વીઅંતિ=ક્ષય થાય છે.

અર્થ:—અનિવૃત્તિબાહર ગુણસ્થાનનો સંખ્યાતમે ભાગ બાકી
રહે છે સ્થાનચુદ્ધિત્રિક, નરકગતિ અને તિર્થંથગતિ નામ કર્મની
તપ્રાયોગ્ય (તેર) પ્રકૃતિઓ ક્ષય પામે છે. ॥ ૭૯ ॥

વિવેચન.—અનિવૃત્તિકરણના પ્રથમ સમયે આઠ કષાય
પદ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગની સ્થિતિના થાય ત્યાર પછી
થીળુદ્ધિત્રિક ૩ અને નરકગતિ ૧, નરકાનુપૂર્વી ૨, તિર્થંથગતિ ૩,
તિર્થંગાનુપૂર્વી ૪, એકેદિય ૫, બેઇદિય ૬, તેઇદિય ૭, ચઉરિદિય
જાતિ ૮, સ્થાવર ૯, આતપ ૧૦, ઉદ્યોત ૧૧, સૂક્ષ્મ ૧૨ અને
સાધારણ ૧૩, એ નરક તિર્થંથ પ્રાયોગ્ય નામકર્મની ૧૩ પ્રકૃતિ-
એવં સોળ પ્રકૃતિ* અનિવૃત્તિબાહરના સંખ્યાતા ભાગ ગયે થકે
અને એક સંખ્યાતમે ભાગ થાકતે થકે ક્ષય કરે. ॥ ૭૯ ॥

૧-સ્થિતિધાતાદિ વડે એવા ખપાવે કે અનિવૃત્તિકરણાદિના પ્રથમ
સમયે તે પદ્યોપમના અસંખ્યેય ભાગ માત્ર સ્થિતિપ્રમાણ થાય

* ઉદ્ધવના સક્રમે હિવેલી ઉવેલીને તેની પદ્યોપમના અસંખ્યેય ભાગ
પ્રમાણ સ્થિતિ થાય ત્યારે બધાની પ્રકૃતિમા તે સોળ પ્રકૃતિને ગુણસંક્રમ
વડે મમયે સમયે સક્રમાવી સક્રમાવીને.

इत्तो हणइ कसाय—द्वगंपि पच्छा नपुंसगं इत्थी;
तो नो सायछक्कं, छुहइ संजलणकोहंमि ॥८०॥

इत्तो=એ પછી.

हणइ=હણે છે.

कस यद्वगंपि=કસ યદ્વગંપિ=કપાયાપ્તકને

पच्छा=પછી.

नपुंसगं=નપુંસકવેદને.

इत्थी=इत्थી વેદને

तो=તે પછી.

नोकसायछक्कं=છ નોકપાયને

छुहइ=નાંખે-સંક્રમાવે છે.

संजलणकोहंमि=સંજવણન

કોથ માંહે

अर्थ—એ પછી આઠ કપાયને ક્ષય કરે. પછી નપુંસક વેદ,
શ્રીવેદનો ક્ષય કરે. તે પછી છ નોકપાય સંજવણન કોથને વિષે
સંક્રમાવે છે. ॥ ૮૦ ॥

विवेचन—ते सोण १६ प्रकृतितो क्षय कथं पछी आठ
कपाय निशेषपण्णेषु. छलं अन्य आचार्यं उहे छ के—“ १६
प्रकृति न प्रथम अपाववा भांडे, तेनी वच्चे ८ कपाय अपावे
अने पछी १६ प्रकृति निशेषपण्णेषु क्षय करे.” त्थार पछी अंत-
र्मुहूर्त्त मांहे नव नोकपायानुं अने चार संजवणननुं अंतरकरण
करे ते करीने नपुंसक वेदनुं उपरनी स्थितनुं हलितं उद्धसन
विधिअे करीने क्षय करवा भांडे ते अतर्मुहूर्त्त सगे वेदवे करीने
पद्योपमना अम्रंभ्यातमा साग भावनुं थयुं, त्यांथी भांडीने
अधाती प्रकृतिने विषे गुणसंक्रमे करीने नांखे. अम नंभातुं थकुं
ते अतर्मुहूर्त्ते निशेषपण्णेषु क्षीण थाय, अने हेहलुं हलितं जे
नपुंसकवेदी कषपकश्रेणिअे यउयो होय तो कोगवतो क्षय करे,
अन्यथा तो ते आवलिक्षा मात्र होय. तेने वणी वेधमान प्रकृ-
तिने विषे रितगुह संक्रमे करीने संक्रमावे. अम नपुंसक वेदो
क्षय करीने तेवीज रीते अतर्मुहूर्त्ते आवेदो क्षय करे. त्थारपछी
छ नोकपायनो पनु समझणे क्षय करवा भांडे त्यांथी भांडी तेनुं
उपरनी स्थितनुं हलितं प्रत्यवेद मांहे न संक्रमावे, किंतु
संजवणन कोथ मांहे संक्रमावे. अम अतर्मुहूर्त्ते ८ नोकपायानुं

ઉપરનું દલિઉં નિ.શેષપણે ક્ષીણ થાય, તે સમયેજ પુરૂષવેદના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો છંદ થાય અને સમયે ઊણી બે આવલિલિકાનું બાંધ્યું વળીને શેષ દલિયાનો પણ ક્ષય થાય. એ પુરૂષવેદી પ્રારંભકને જાણવું. જ્યારે નપુંસકવેદી પ્રારંભક હોય ત્યારે પ્રથમ સ્ત્રીવેદ અને નપુંસકવેદનો સમકાળે ક્ષય કરે, તે ક્ષયને સમયે જ પુરૂષવેદના બંધોદય ઉદીરણાનો છંદ થાય. ત્યાર પછી અવેદક થયો છતો પુરૂષવેદ અને હાસ્યપદકનો સમકાળે ક્ષય કરે. અને જ્યારે સ્ત્રીવેદી શ્રેણિ પ્રારંભે ત્યારે પ્રથમ નપુંસકવેદનો ક્ષય કરે, પછી સ્ત્રીવેદનો ક્ષય કરે, તે ક્ષયને સમયે જ પુરૂષવેદના બંધ ઉદય, ઉદીરણાનો છંદ થાય. ત્યારપછી પુરૂષવેદ અને હાસ્ય પદકનો સમકાળે ક્ષય કરે. હવે પુરૂષવેદીને આશ્રયીને કહે છે— કોષ વેદતા પુરૂષવેદીને કોષાદ્ધાના ત્રણ ભાગ હોય, તે આ પ્રમાણે— અધિકર્ણકરણાદ્ધા ૧, કિંદ્રકરણાદ્ધા ૨, અને કિંદ્રવેદનાદ્ધા ૩. ત્યાં અધિકર્ણકરણાદ્ધાએ વર્તીતો પ્રતિસમયે અનંતા અપૂર્વ સ્પર્દક સંજવલન ચતુષ્કના અંતરકરણ થકી ઉપરની સ્થિતિને વિષે કરે અને એ અદ્ધાએ વર્તીતો પુરૂષલેહ પણ સમયે ઊણી બે આવલિલિકા રૂપ કાળે કોષને વિષે ગુણસંક્રમે કરીને સક્રમાવતો થકો ચરમ સમયે સર્વસંક્રમે કરીને સક્રમાવે. એમ પુરૂષવેદ ક્ષય પામે. તદનંતરે કિંદ્રકરણ અદ્ધાએ પેઠો થકો સંજવલન ચતુષ્કની ઉપરની સ્થિતિના દલિયાની કિદ્રિ કરે. તે કિદ્રિ પરમાર્થે તો અનંતી છે પણ સ્થૂલ લેહની અપેક્ષાએ બાર કદપીએ—એકલા કષાયની ત્રણ ત્રણ. એ કોષે ક્ષપકશ્રેણિ પ્રપન્નને માટે જાણવું. માને કરીને પાંચવજતાને તો પૂર્વોક્ત ઉદ્દલન વિધિએ કરીને કોષ અપાળ્યે થકે શેષ ત્રણ કષાયનો કિદ્રિ પૂર્વલી પરે દ થાય. આયાએ કરી પ્રતિપન્નને પૂર્વોક્ત ઉદ્દલન વિધિએ કરીને કોષ માનનો ક્ષય થયે થકે શેષ બે કષાયનો કિદ્રિ ૬ પૂર્વવત હોય. લોભે કરીને પ્રતિપન્નને પૂર્વોક્ત ઉદ્દલન વિધિએ કરીને કોવાદિક ત્રણને ક્ષયે લોભનો કિદ્રિ ૩ હોય. ત્યારપછી કિદ્રિવેદનાદ્ધાને વિષે પેઠો થકો કોષે પ્રતિપન્ન થકો કોત્રનુ પ્રથમ કિદ્રિનું બીજી સ્થિતિનું દલિઉં આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિનું કરે અને વેદે, ત્યાં લગે કે જ્યાં લગે સમયાધિક આવલિલિકા માત્ર રોષ હોય તદનંતરે સમયે બીજી સ્થિતિગત બીજી કિદ્રિનું દલિઉં આકર્ષાને પ્રથમ સ્થિતિનું કરે અને વેદે, ત્યાં

આવલિકા માત્ર બાકી રહે ત્યાં સુધી વેદે તેજ સમયે માયાના બંધ, ઉદય અને ઉદીરણાનો સમકાળે વ્યવચ્છેદ થાય અને તેની સત્તા પણ સમય ન્યૂન બે આવલિકાએ બાંધેલ દલિક માત્ર જ બાકી રહે, કેમકે બાકીનું ગુણસંક્રમ વડે લોભમાં નાંખેલ છે તે પછી અનંતર સમયે લોભની પ્રથમ કિટ્ટિનું દ્વિતીય સ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને અતર્મુદ્ધર્ત પર્વત વેદે-સંન્વલન માયાના પણ બધાંદિ વ્યવચ્છેદ થયે છતે તે સંખ્યા સર્વ દલિકને સમય ન્યૂન બે આવલિકા માત્ર કાળે ગુણસંક્રમ વડે લોભમાં સંક્રમાવે. ત્યારે લોભનું પ્રથમ કિટ્ટિનું પ્રથમ સ્થિતિગત કરેલ દલિક વેદાનું સમયાધિક આવલિકા માત્ર બાકી રહે તે પછી અનંતર સમયે લોભની બીજી કિટ્ટિનું દ્વિતીય સ્થિતિગત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને વેદે અને તેને વેદતો ત્રીજી કિટ્ટિનું દલિક ગ્રહણ કરીને સમયાધિક આવલિકા માત્ર શેષ રહે ત્યાં સુધી સૂક્ષ્મ કિટ્ટીઓ કરે. તેજ સમયે વળી સંન્વલન લોભનો બંધ વ્યવચ્છેદ, બાદર કષાય (લોભ)નાં ઉદય ઉદીરણાનો વિચ્છેદ અને અનિવૃત્તિ બાદર સપગય ગુણુરથાનનો વ્યવચ્છેદ સમકાળે થાય. તે પછી અનંતર સમયે બીજી સ્થિતિનું સૂક્ષ્મકિટ્ટિકૃત દલિક આકર્ષીને પ્રથમ સ્થિતિ કરે અને વેદે. ત્યારે તે જ સૂક્ષ્મસંપરાય કહેવાય પૂર્વોક્ત ત્રીજી કિટ્ટિની બાકી રહેલી સપૂર્ણ આવલિકા વેદાતી પર પ્રકૃતિને વિષે સ્તિષ્ઠ સંક્રમવડે સંક્રમાવે અને પહેલી બીજી કિટ્ટિગત આવલિકા અનુક્રમે બીજી ત્રીજી કિટ્ટિની અંતર્ગત સંક્રમાવીને વેદે; લોભની સૂક્ષ્મ કિટ્ટીઓને વેદનારો સૂક્ષ્મસંપરાયગુણુરથાનવર્તિ જવ સૂક્ષ્મ કિટ્ટિનું દલિક અને સમય ન્યૂન બે આવલિકાએ બાંધેલ દલ સમયે સમયે સ્થિતિઘાતાદિ વડે સૂક્ષ્મસંપરાયલોભના સંખ્યાતા ભાગ જાય અને એક ભાગ બાકી રહે ત્યાં સુધી અપાવે તે પછી તે બાકી રહેલ સંખ્યાતા ભાગમાં સંન્વલન લોભ સર્વ અપવર્તના વડે ધટાડીને સૂક્ષ્મસંપરાય અદ્ધા હજી પણ અંતર્મુદ્ધર્ત પ્રમાણુ બાકી હોય ત્યાંથી માંડીને મોહનીય કર્મના સ્થિતિઘાતાદિ વિરમે પણ શેષ કર્મના તો અવર્તે. લોભની તે ધટાડેલી સ્થિતિને ઉદય ઉદીરણા વડે વેદતો સમયાધિક આવલિકા માત્ર બાકી રહે ત્યાં સુધી જાય તેને અનંતર સમયે ઉદીરણા વિચ્છેદ જાય તેથી ફક્ત ઉદય વડે જ છેલ્લા સમય સુધી તેને વેદે તે ચરમ સમયે પાંચ જ્ઞાનાવરણ, ચાર દર્શનાવરણ, યજ્ઞકાર્તિ, ઉચ્ચ ગોત્ર અને પાંચ અતરાય એ સોળ પ્રકૃતિનો બંધ વ્યવચ્છેદ થાય અને મોહનીય કર્મની ઉદય સત્તાનો વ્યવચ્છેદ થાય.

સ્ત્રીણકસાયદુચરિમે, નિદ્રં પયલં હ્રણઙ છડ ત્યો;

આવરણમંતરાણ, ડમત્યો ચરમસમયમિ ॥૮૨॥

સ્ત્રીણ કસાયદુચરિમે=ક્ષીણુમોહ
ગુણસ્થાનના દ્વિચરમ સમયે.
નિદ્રંપયલં છ=નિદ્રા અને પ્રચ
ક્ષાને.
હ્રણઙ=નાશ કરે છે

છડમત્યો=છડ મત્ય.
આવરણં=પાંચ જ્ઞાનાવરણ અને
ચાર દર્શનાવરણને
અંતરાણ=પાંચ અંતરાયને
ચરમ સમયમિ=ચરમ (છેલ્લા)
સમયે.

અર્થ—છડમત્ય ક્ષીણુમોહ ગુણસ્થાનના દ્વિચરમ (ઉપાન્ય)
સમયે નિદ્રા અને પ્રચક્ષાને ક્ષય કરે અને છેલ્લે સમયે નવ આવ-
રણ અને પાંચ અંતરાયને ક્ષય કરે છે ॥ ૮૨ ॥

વિવેચન:—એમ જે ક્ષીણુકપાય થયા તેને મોહનીય ટાળી
શેષ કર્મના સ્થિતિઘાતાદિક પૂર્વક્ષી પરે ક્ષીણુમોહના સંખ્યાતા
લાગે જાય ત્યાં લગે પ્રવર્તે. એક સંખ્યાતમો લાગે બાકી રહે
ત્યારે પાંચ જ્ઞાનાવરણ, ચાર દર્શનાવરણ, પાંચ અંતરાય અને
નિદ્રાદિક, એ સાળ પ્રકૃતિની સ્થિતિ સર્વઅપવર્તનાએ અપવ-
ર્તને ક્ષીણુકપાયના અદ્વા સરખી કરે. નિદ્રાદિકની સ્થિતિ સમયે
ઊણી કરે. તે ક્ષીણુમોહનો કાળ હજી અંતર્બુદ્ધિર્તનો છે, ત્યાંથી
માંડીને તે પ્રકૃતિના સ્થિતિઘાતાદિક વિરામ પામે; શેષ પ્રકૃતિના
હોય નિદ્રાદિક હીન એ સાળ (૧૬) પ્રકૃતિ ઉદય ઉદીરણાએ
કરીને સમયાવિક આવલિકા માત્ર રોપ રહે ત્યાં લગે વહે, તે પછી
ઉદીરણા નિવર્તે. ત્યારે આવલિકા માત્ર કેવળ ઉદયે જ કરીને

૧ સ્વરૂપમતાની અપેક્ષાએ મમય ન્યૂન અને કર્મપણાની અપેક્ષાએ
તો પ્રત્ય.

ક્ષીણકપાયના દ્વિચરમ સમય લગે વેદે છેલ્લા સમય થતી અગાડીના
સમય તે દ્વિચરમ સમય કહીએ તે દ્વિચરમ સમયે નિદ્રા ક્રિષ્
સ્વરૂપમ્તાપેક્ષાએ ક્ષય થાય અને ચરમ સમયે પાંચ જાનાવરણ,
ચાર રંગનાવરણ અને પાંચ અંતગાય, એ ૧૪ પ્રકૃતિના ક્ષય કરે.
તદનંતર સમયે જ દેવસંજ્ઞાન, દેવસંજ્ઞાન પામે અગોગિ દેવલી
થાય. ત્યાં જવન્ય અંતર્મુદ્ધર્ત અને દિલ્લપણે નવ વરમે ઉઘી
પૂર્વ કોટિ રહે, ત્યારપછી જે દેવળીને વેદનીયાદિ અને આયુઃ
કર્મની વર્ગીલા અધિકી ઓછી-વિષમ દોષ ને મમ કરવાને કાળે
સમુદ્ધવાન કરે, તે સમુદ્ધવાન આઠ સમયનો દોષ. પ્રથમ સમયે
આત્મપ્રદેશનો અથ ઉર્ધ્વ લોકાન્ત લગે ૬'૦ કરે ૧, બીજો સમયે
પૂર્વાપર લોકાન્ત લગે કપાર કરે ૨, ત્રીજો સમયે દક્ષિણાત્તર લોકાન્ત
લગે આત્મપ્રદેશ વિસ્તારીને મંથાનરૂપ કરે ૩, ચોથો સમયે અંતર
પૂરીને સમય લોકવ્યાપી થાય ૪. પાંચમે સમયે આંતર મંદરે
૫, છઠ્ઠો સમયે મંથાન મંદરે ૬, સાતમે સમયે કપાર મંદરે ૭.
અને આઠમે સમયે ૬'૦ પણ મંદરીને ગરીરરૂપ થાય ૮, ત્યાં
પદ્મે અને આઠમે સમયે ઓઠારિકે કાયથોગી દોષ બીજો, છઠ્ઠો
અને સાતમે સમયે ઓઠારિકે કાયથોગી દોષ. ત્રીજો, ચોથો
અને પાંચમે સમયે દેવળી કામલ કાયથોગી દોષ. એ ત્રણ
સમય અવ્યાનુગી દોષ. ક્રમશઃક્રમ ૬'૦ થી વધુ વિચાર છે, તે
વિસ્તારના ભય થતી લખ્યા નથી. એ દેવલી સમુદ્ધવાન મળ
દેવળી ન કરે. કેસાદ કરે.

(અત્યંત અપ્રકંપ, પરમ નિર્જરાતું કારણભૂત) ધ્યાન પડિવજ્રવા વાંછતા યોગનિરોધ કરવા માંડે ત્યાં પ્રથમ બાહર કાયયોગ કરીને બાહર મનોયોગ રૂઢે તે પછી તે વડે બાહર વચ નયોગ રૂઢે ત્યાર પછી સૂક્ષ્મ કાયયોગ કરીને બાહર કાયયોગ રૂઢે, તેણે કરીને સૂક્ષ્મ મનોયોગ રૂઢે અને તે પછી તે વડે જ સૂક્ષ્મ વાગ્ધ્યોગ રૂઢે તે પછી સૂક્ષ્મ કાયયોગ રૂઢેતો થકો સૂક્ષ્મ-ક્રિયા અપ્રતિપાતિ નામનું ત્રીજું શુક્લધ્યાન ધ્યાવે તેના સામર્થ્ય થકી વદનોદરાદિક વિવર પૂરવે કરીને દેહનો ત્રીજો ભાગ સંકુચીને તાવત પ્રદેશી થાય તે ધ્યાને વર્તેતો થકો સ્થિતિઘાતાદિકે કરીને આયુ વિના ત્રણ કર્મ સયોગિ કેવળીના ચરમ સમય લગે અપ-વર્તે. ચરમ સમયે સર્વ કર્મ અયોગ્યવસ્થાની સ્થિતિ સમાન સ્થિતિનાં થાય, પણ જે કર્મના અયોગિ અવસ્થાએ ઉદય નથી તેની સ્થિતિ એક સમયે ઉણી કરે. તે સયોગીને ચરમ સમયે અનેરું વેદનીય ૧, ઔદારિક ૨, તૈજસ ૩, કાર્મણ ૪, છ સંસ્થાન ૧૦, પ્રથમ સંઘયણ ૧૧, ઔદારિકોપાંગ ૧૨, વર્ણચતુષ્ક ૧૬, અશુરલકુ ૧૭, ઉપઘાત ૧૮, પરાઘાત ૧૯, ઉચ્ચવાસ ૨૦, સ્થિર ૨૧, અસ્થિર ૨૨, વિહ્વાયોગાતદિક ૨૪, પ્રત્યેક ૨૫, શુભ ૨૬, અશુભ ૨૭, હુન્વર ૨૮, સુન્વર ૨૯, અને નિર્માણ ૩૦, એત્રીશની ઉદય ઉદીરણા ટળે. તદનંતર સમયે અયોગી કેવળી થાય, તેના કાળ પાંચ હ્રસ્વ [અ-ઇ-ઉ ઋ-ૠ] અક્ષર ઉચ્ચાર પ્રમાણે અંતર્મુહૂર્ત-માત્ર હોય તે અયોગ્યવસ્થાવર્તી એમ સૂક્ષ્મકથ્ય ધ્યાન પૂર્ણ કરીને વ્યુપરતક્રિય નામે ચોથું શુક્લધ્યાન ધ્યાવે. એમ એ સ્થિતિ-ઘાતાદિક રહિત ઉદયવંત કર્મને સ્થિતિ ક્ષયે કરીને અનુભવતો થકો ક્ષય કરે અને અનુદયવંત કર્મને વેદમાન પ્રકૃતિ માંહે સ્તિષ્ઠુક સક્રમે કરીને સંક્રમાવતો અને વેદમાન પ્રકૃતિરૂપ પળે વેદતો થકો અયોગ્યવસ્થાના દ્વિચરમ સમય લગે જાય ॥ ૮૨ ॥

क्षपकश्रेणिक गोऽयं

तत सिद्धयति	१४ गुणठाणे
क्षपयति १४८	
१२ प्रकृतो	
७३ प्रकृती	

ज्ञानाव० ५ दर्शनाव० ४ अंतराय ५ प १४	
निद्राद्वयं २	१२ गुण०
संज्वलनलोभं १	१० गुण०
संज्वलनमायां १	
संज्वलनमानं १	
संज्वलनक्रोधं १	
पुरुषवेद १	
हास्यादिषट्कं ६	
स्त्रीवेदं १	
नपुंसकवेदं १	
एकेन्द्रियादि १६ प्र० ॥	९ गुण०
अप्रत्या० क्रो. मा मा लो४प्रत्या.क्रो मा मा लो८	
वेषनारकनिर्यगायुंषि ३	
सम्यक्त्वमोहनीयं ३	४५।६।७।८।९।१०
मिथमोहनीय २	
मिथ्यात्वं १	

अनन्तानुबंधिकोभमानमायालोभान ४

૧૦

દેવગણસહગયા મો, દુચરમસમયમવિઅંતિ મીઅંતિ;
વિવાગેઅરનામા, નો ગોઅંપિ તત્થેવ ॥૮૩॥

દેવગણસહગયાઓ=દેવ ગતિ સાથે બંધ છે જેનો એવી (૬૨) પ્રકૃતિ.	સવિવાગેઅરનામા=વિપાકીના પ્ર- તિપક્ષી નામ કર્મની (૪૫) પ્રકૃતિઓ.
દુ સમયમવિઅંતિ=એ છેલ્લા સમય છે જેનો એવા ભવ્ય જીવને વિષે.	નોઆગોયંપિ=નીચ ગાત્ર અને વેદનીય તત્થેવ=ત્યાંજ.
મીઅંતિ=ક્ષય પામે છે.	

અર્થ:—એ છેલ્લા સમય છે (બાકી) જેને એવા (દ્વિચરમ) ભવ્ય જીવને વિષે દેવગતિ સાથે બંધ છે જેનો એવી ૬૨ પ્રકૃતિ ક્ષય પામે છે. વિપાકરહિત નામ કર્મની (૪૫) પ્રકૃતિ, નીચગાત્ર તથા એક વેદનીય ત્યાં જ ક્ષય પામે છે. ॥ ૮૩ ॥

વિવેચન:—દેવગતિ સંઘાતે એકાંતે જ બંધ છે જેનો તે દેવ-ગતિ સહગત પ્રકૃતિ ૧૦ છે. તે આ પ્રમાણે—વૈક્રિય ૧, આહારક શરીર ૨, વૈક્રિય ૩, આહારક બંધન ૪, વૈક્રિય ૫, આહારક સંઘાતન ૬, વૈક્રિય ૭, આહારકોપાંગ ૮, દેવગતિ ૯ અને દેવાનુ-પૂર્વી એ ૬૨ પ્રકૃતિ ભવ્ય મોક્ષભામીને દ્વિચરમ સમયે ક્ષય જાય. તથા તેજ સમયે જે નવ પ્રકૃતિ વિપાકે વર્તે છે તે ઠાળો બાકી નામકર્મની અનુદયવંત ૪૫ પ્રકૃતિ છે, તે આ પ્રમાણે—ઓદારિક ૧, તૈજસ ૨, કાર્મણુ શરીર ૩, એ જ ત્રણનાં બંધન ૬, એ જ ત્રણનાં સંઘાતન ૯. ૭ મંસ્થાન ૧૫, ૭ સંઘયણ ૨૧, ઓદારિકોપાંગ ૨૨. વળી ચતુષ્ક ૨૬, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૨૭, પરાઘાત ૨૮, ઉપઘાત ૨૯ અગુરુલઘુ ૩૦, એ વિહાથોગતિ ૩૧, પ્રત્યેક ૩૩, પર્યામિ ૩૪, ઉત્પ્રવાસ ૩૫, સ્થિર ૩૬, અસ્થિર ૩૭, શુભ ૩૮, અશુભ ૩૯, મુસ્વર ૪૦, દુસ્વર ૪૧, દુર્ભંગ ૪૨, અનાદેય ૪૩, અપશકીર્તિ ૪૪ અને નિર્માણ ૪૫, એવં (૪૫) પીસ્તાળીસ

મણુયગદ્ જાહ્નુ=મનુષ્ય ગતિ,
 પચેદ્રિય જાતિ.
 તસલાયર=ત્રસનામ, બાહરનામ
 ૫ સુ =પર્યાપ્તનામ,
 સુલગ નામ.
 આદ્યજ્ઞ=આદેય નામ.

જસકિત્તી=યશઃકીર્તિ નામ,
 તિત્થચર=તીર્થંકર નામ
 નામસ્સ=નામ કર્મની.
 હવંતિ=હોય છે.
 નવ=નવ પ્રકૃતિઓ.
 પયા=એ.

અર્થ:—મનુષ્યગતિ, પચેદ્રિયજાતિ, ત્રસનામ, બાહરનામ, પર્યાપ્ત નામ, સુલગનામ, આદેયનામ, યશઃકીર્તિ નામ અને તીર્થંકર નામ એ નવ પ્રકૃતિઓ નામકર્મની હોય છે. ॥ ૮૫ ॥

વિવેચન:—નામકર્મની નવ પ્રકૃતિ તે કઈ? તે કહે છે—મનુષ્ય ગતિ ૧, પચેદ્રિય જાતિ ૨, ત્રસનામ ૩, બાહર નામ ૪, પર્યાપ્ત નામ ૫, સુલગ નામ ૬, આદેય નામ ૭, યશઃકીર્તિ નામ ૮, અને તીર્થંકર નામ ૯, એ નામ કર્મની નવ પ્રકૃતિ હોય. ॥ ૮૫ ॥

મતાંતર ગાથા.

તચ્ચાણુપુવ્વિસહિઆ, તેર ભવસિદ્ધિ સ્સ ચ 'મિ;
 સંતંસગમુક્કોસં, જહન્નયં બારસ હવંતિ ॥૮૬॥

તચ્ચાણુપુવ્વિસહિઆ=ત્રીણ(મનુ-
 ષ્યની) આનુપુર્વી સહિત.
 તેરસ=તેર પ્રકૃતિઓ.
 સિદ્ધિયસ્સ=તદ્દેશ્ય ભોક્ષ
 ગામીને.

સંતંસગં=સત્તા કર્મ પ્રકૃતિ.
 ઉક્કોસં=ઉત્કૃષ્ટ
 જહન્નયં=જઘન્ય
 બારસ=બાર
 હવંતિ=હોય છે.

અર્થ—મનુષ્યાનુપૂર્વી સહિત તેર સત્તા કર્મ પ્રકૃતિઓ તદ્દેશ્ય ભોક્ષગામીને અથોગિને ઉદ્દેશ્ય સમયે ઉત્કૃષ્ટ હોય અને જઘન્ય બાર હોય. ॥ ૮૬ ॥

વિવેચન:—હવે ઇહાં વળી મતાન્તર છે તે કહે છે.—ત્રીજી અનુપૂર્વી તે મનુષ્યાનુપૂર્વી તેણે સહિત પૂર્વોક્ત ખાર પ્રકૃતિ એટલે એ ચર^૧ મળી ૧૩ પ્રકૃતિ ભવસિદ્ધિ-તદ્ભવમુક્તિગામી અયોગિને ચરમ સમયે ઉત્કૃષ્ટપદે સતા કર્મ હોય અને જવન્ય થકી તીર્થ^૨કર નામ વિના ખાર હોય. ॥ ૮૬ ॥

૧ ૧

મણુઅગહસહગયાઓ, મવચિત્તવિવાગજિઅવિવાગાઓ;

૧ ૧

વેઅણિઅન્નયરુચ્ચં ચરમ^૩ સમયંમિ સ્વીઅંતિ ॥૮૭॥

મણુઅગહસહગયાઓ=મનુષ્યગતિ
સાથે ઉદય છે જેના એવી
મવચિત્તવિવાગ=ભવવિપાદી,
ક્ષેત્ર વિપાદી,
જિમવિવાગાઓ=અવવિપાદી.

વેઅણિઅન્નયર=એક વેદનીય.
રુચ્ચં=ઉચ્ચ ગોત્ર.
ચરમસમયંમિ=એક્ષા સમયે.
[ચરમ મવિયસ્સ=ચરમ સમયે
ભવ્ય સિદ્ધિની.]
સ્વીઅંતિ=ક્ષય પામે છે.

અર્થ:—મનુષ્યગતિ સાથે ઉદય છે તેના એવી અખ્યાર પ્રકૃતિ તે-ભવવિપાદી (મનુષ્યાયુ), ક્ષેત્રવિપાદી (મનુષ્યાનુપૂર્વો^૧) અને અવવિપાદી (નામકર્મની નવ) પ્રકૃતિઓ તથા એક વેદનીય અને ઉચ્ચગોત્ર સમ્યક્સિદ્ધિને એક્ષા સમયે ક્ષય પામે છે.

વિવેચન:—તે એમ મા ગારે કહે છે તેના હેતુ કહે છે—મનુષ્ય ગતિ સાથે જ જેના ઉદય છે તે મનુષ્ય ગતિ સહગતા ૧૧ પ્રકૃતિ છે, તે આ પ્રમાણે—ભવવિપાદી તે મનુષ્યાયુ: ૧, ક્ષેત્ર વિપાદી તે મનુષ્યાનુપૂર્વી^૨ ૨ અને અવવિપાદી તે નામ કર્મની નવ પૂર્વે^૩ કહી તે એવં ૧૧, બે માહેતુ^૪ અને ૩^૫ એક વેદનીય ૧૨ અને ઉચ્ચગોત્ર ૧૩, ઉત્કૃષ્ટ પદે એ ૧૩ પ્રકૃતિ અને જવન્ય તીર્થ^૬કર નામ વિના ૧૨ પ્રકૃતિ ચરમ સમયે ક્ષય જાય, ઇહાં મનુષ્યાનુપૂર્વી^૭

તે મનુષ્ય ગતિ સહગત છે તે માટે ૧૩ પ્રકૃત સાથે ક્ષય જાય એમ મતાંતરે કહ્યું અને અનેરા કહે છે કે, મનુષ્યાપૂર્વીની ઉદયનાં અભાવ થકી દ્વિચરમ સમયે જ સત્તા બ્યુચ્છેદ થાય. ઉદયવતીને ક્તિયુક્તસંક્રમ ન હોય તે માટે સ્વસ્વરૂપે ચરમ સમયે જ સત્તા બ્યુચ્છેદ હોય. અને આનુપૂર્વી ૪ ક્ષેત્ર વિપાકી માટે ભવાંતરાસંગતિએ જ તેના ઉદય હોય તે માટે ભવસ્થ જીવને આનુપૂર્વીના ઉદય ન હોય અને ઉદય વિના તો અયોગ્યવસ્થાને દ્વિચરમ સમયે જ બ્યુચ્છેદ થાય અયોગિ અવસ્થાએ જેનો ઉદય હોય તેનો જ ગરમ સમયે સત્તાથી વિચ્છેદ થાય. અને જેનો ઉદય ન હોય તે દ્વિચરમ સમયે જ ક્ષય જાય, ઇતિ રહસ્યં. ॥ ૮૭ ॥

અહસુહઅસયલજગસિહર મરુઅનિરુવમસહાવસિદ્ધિસુહં;
નિહળમબ્વાવાહં, તિરયણસારં અણુહવંતિ ॥૮૮॥

અહ=હવે કર્મ ક્ષય થયા પછી
સુહઅ જગસિહરં=એકાંત
શુદ્ધ, સંપૂર્ણ અને સાંસારિક
સુખના શિખર પ્રદેય
અહલ નિરુવમ=રોગરહિત, ઉપમા
રહિત,
સહાય સિદ્ધિસુહં=સ્વાભાવિક

મોક્ષ સુખ.
અનિહળં=અનંત-નાશરહિત,
મબ્વાવાહ=આધારહિત,
તિરયણસાર=જ્ઞાન, દર્શન અને
આરિત્રરૂપ ત્રણ રતનના સારભૂત
અણુહવંતિ=અનુભવે છે

અર્થ — કર્મ ક્ષય થયા પછી એકાંત શુદ્ધ, સંપૂર્ણ, સાંસારિક સુખના શિખર પ્રદેય, રોગરહિત, ઉપમારહિત, સ્વાભાવિક, નાશરહિત, આના (પીડા) રહિત અને ત્રણ રતનના સારભૂત મોક્ષ સુખને અનુભવે છે. ॥ ૮૮ ॥

વિવેચન — હવે તે સકલ કર્મક્ષયના અનંતર સમયે જ શુચિ તે એકાંત શુદ્ધ રાગ દ્વેષાદિ દોષ રહિત માટે, મહલ-સંપૂર્ણ, માંસામિ સુખનાગિખરભૂત-સર્વોત્તમ-સર્વથી અધિક માટે, રોગ રહિત

-શબ તે શરીરને હાય તે શરીર જ ત્યાં નથી તે માટે, તેના મરણું સંસાર માંહે કાંઈ નથી કે જેની ઉપમા ક્ષયે તે માટે નિરૂપમ, તે પણ સ્વભાવ જ-સદગતું છે, પણ સાંસારિક મુખની પહે કૃત્રિમ નહીં એવું, અનિધન તે જેના છેડા નથી એવું, શબ દેપાદિક જે મુખના બાધક છે તેના સ્વર્થા કાય થવા થકી અબ્યા-બાધ અને પ્રજ્ઞ રત્ન જે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તેના આરાધનનું સાર-દેશબૂત એવું સિદ્ધિ મુખ તે પ્રત્યે તે સિદ્ધ ભગવંત અનુભવે છે. ॥ ૮૮ ॥

ઉપસંહાર

દુરહિગમ-નિરૂણ-પરમત્થ-રૂઢવહુમંગદિદ્ધિ યાઓ;
અત્થા અણુસરિઅવ્વા, વંધોદયસંત સ્માણં ॥૮૯॥

દુરહિગમ=દુઃખે જાણી શકાય
એવા.

નિરૂણ=સૂક્ષ્મબુદ્ધિને ગમ્ય.

પરમત્થ=યથાસ્થિત અર્થવાળા.

રૂ =આનંદકારી,

વહુમંગદિદ્ધિયાઓ=બહુ ભાંગા

છે જેને વિષે એવા
દ્રષ્ટિવાદ સૂત્રથી.

સત્થા=વિશેષ અર્થો

અણુસરિઅવ્વા=જાણવા.

વંધોદયસંતક્રમણં=બંધ, ઉદય
અને સત્તા કર્મના.

અર્થ:-દુઃખે જાણી શકાય એવા, સૂક્ષ્મબુદ્ધિને ગમ્ય, યથા-સ્થિત અર્થવાળા, આનંદકારી અને બહુ ભાંગા છે જેને વિષે એવા દ્રષ્ટિવાદ સૂત્ર થકી બધ, ઉદય અને સત્તાકર્મના વિશેષ અર્થો જાણવા. ॥ ૮૯ ॥

વિવેચન—વિશેષે જાણવા વાંછતાને આચાર્ય ભગવાન કહે છે-દુરહિગમ તે ગંભીરાર્થ, નિપુણ-સૂક્ષ્મબુદ્ધિને ગમ્ય, પરમ-ઉદ્દૃષ્ટ યથાસ્થિત અર્થ છે જ્યાં, રૂઢિર સૂક્ષ્મ સૂક્ષ્મનરાર્થ જાણ-વામાં મુશ્કેલી પડિતજેનેને આહુલાદકારી, બહુ-ધણા ભાંગા-વિદ્યુ

છે જેને વિષે તે બહુ ભંગ એવું જે દ્રષ્ટિવાદનામા બારમું
અંગ તે થકી-છહાં જે અર્થ ન કહ્યા હોય તે ત્યાં વિસ્તારે
બધ ઉદય સત્તાવત કર્મપ્રકૃતિના હોય તે અનુસરવા-જાણવા. ॥૮૯॥

ગો તથ પઢિ ગો, તથો અપ્પાગમે વદ્ધોત્તિ;
તં મિઝુણ વ ૧, પૂરેઝુણં પરિક્કહં ॥૯૦॥

જો=જે.

જત્ય=જ્યાં.

અપઢિપુન્નો=અપૂર્ણ

અર્થો=અર્થ

અપ્પાગમેણ=અલ્પશ્રુત એવા મેં

વધ્ધો=રચ્યો.

તં=તે.

જમિ =ખમીને.

વહુ ૧=બહુશ્રુતો-દ્રષ્ટિવાદને
જાણનારા.

પૂરેઝુણં=તે તે અર્થની ગાથા)
મેળવીને.

પરિક્કહંતુ=રૂડે પ્રકારે પ્રતિપા
દન કરે.

અર્થ:—અલ્પશ્રુત એવા મેં જ્યાં જે અપૂર્ણ અર્થ રચ્યો
હોય તે ક્ષમા કરીને બહુશ્રુતો (તે તે અર્થની ગાથા) મેળવીને
રૂડે પ્રકારે પ્રતિપાદન કરે. ॥ ૯૦ ॥

વિવેચન:—હવે આચાર્ય પોતાનું માન રહિતપણું દેખાડે છે
એ સમતિકા પ્રથમે વિષે જે જ્યાં બધું ઉદય સત્તાને વિષે અર્થ
અપરિપૂર્ણ-અધૂરો અલ્પ આગમવત-અલ્પશાસ્ત્રના જાણુ એવા
મેં રચ્યો હોય તે મારા અપરિપૂર્ણ અર્થ કહેવારૂપ અપરાધને
ખમીને બહુશ્રુત-બહુ સિદ્ધાન્તના જાણુ ગીતાર્થ હોય તેણે ઉણા
અધૂરો અર્થ પૂરીને (છહાં કવીન્દ્રે પોતાનો ગર્વ દાખ્યો.) તત્પ્ર-
પાદિકા ગાથા અથ માહે પ્રક્ષેપીને શિષ્ય આગળ-શ્રોતાજન
આગળ પરિ-સામસ્ત્યપણે-પૂર્ણ અર્થ કહેવો ॥ ૯૦ ॥

ગાહગં યરીણ, ચંદ તરમયાણુસારીણ;
ટીગ હ નિ મિ આ , ણગૂણા હોઈ નડઈઓ ॥૧૧॥

ગાહગં રીપ=સીતેર ગાથા
૫૩.

ચંદ્રમ રમયાણુસારીપ=ચંદ્રમ
તરાચાર્યના મતને અનુસરવા
વાળી.

ટીગાઈ=ટીકાએ.

નિયમિઆળ=રચેલી.

ગાનડઈઓ=નેવાશી.

હોઈ=હોય.

અર્થ.—ચંદ્રમહત્તરાચાર્યના મતને અનુસરવાવાળી સિતેર
ગાથાવડે આ અંથ રચાયેલ છે (તેમાં) ટીકાકારે રચેલી નવી
ગાથાઓ ઉમેરતાં નેવાશી થાય છે ॥ ૯૧ ॥

વિવેચન—એ સપ્તતિકા અંથકર્તા ચંદ્રમહત્તર (?)આચાર્યે તે
પૂર્વે (૭૦) સિતેર જ ગાથા કરી હતી, તે માટે જ સપ્તતિકા
એણે અંથકર્તા નામ થયું ત્યાર પછી ટીકાકર્તાએ અથ દુર્બોધ
જણીને જો જત્યં ઇત્યાદિ ગાથામાં જણાવ્યા મુજબ અંથકર્તાની
આજ્ઞા થકી જ જ્યાં જોઈએ ત્યાં તેટલી લાખ્યની ગાથાઓ લેખ-
વીને મુખેાધ કીધેા, ત્યારે તે ટીકાએ નિયંત્રી-સાંકલી ગાથાઓ
મળીને એ સપ્તતિકાની ગાથા એક ઊણા નેહી-નેવ્યાસી (૮૯)
છે. ઇત્યર્થ. ॥ ૯૧ ॥

इति श्रीसप्ततिकाण्यः षष्ठः . संपूर्ण ॥ तत्समाप्तौ च
समाप्तं कर्मग्रन्थपट्टकं महार्थं । पूर्वगतास्मायनिबद्धं ॥

इति परिसमाप्तौ । ओटले એ સપ્તતિકા નામે છઠ્ઠો કર્મઅંથ
અપૂર્ણ થયો, તે સપૂર્ણ થયે હતે એ છ કર્મઅંથ મહા અર્થવાંત